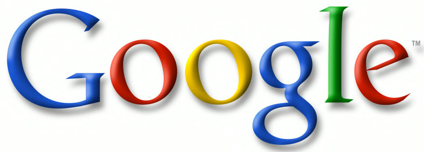

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

HISTORIE

VAN DEN HEER

WILLEM LEEVEND.

EERSTE

'S-GRAVENHAGE
DE GEBROEDERS VAN CLEEF
MDCCCLXXXVI.

HISTORIE

VAN DEN HEER

WILLEM LEEVEND,

UITGEGEVEN DOOR

E. BEKKER, WED. DS. WOLFF,

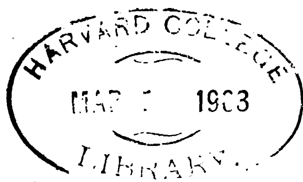
EN

A. DEKEN.

[Niet vertaalt.]

EERSTE DEEL.

'S-GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
MDCCCLXXXVI.

Snelperdruk van H. C. A. THIEME, te Nijmegen.

VOORREDEN.

Weinige schriften worden door jonge lieden met zo veel drifts gezogt en doorloopen, dan zulke, die de gevoeligheid opwekken. Hy, die alleen vervrolykt, is zo zeer hunne gunsteling niet, dan hy, die traanen doet storten. Veel over de oorzaak van dit zo zeldzaam verschynzel in jonge lieden te schryven, is thans myn oogmerk niet. Zy, voor wie ik dit schryven zoude, zullen oogenschynelyk deeze Voorreden niet inzien, — naauwlyks opensnyden, om toch ten eersten de Historie van WILLEM LEEVEND zelf te gaan doorvliegen; en andren behoef ik die oorzaak niet aan te wyzen: zy denken zelf, of — neemen geen belang in *Methafisische droomen.*

Mogten maar zulke schryvers, die menschenkennis hebben en schilderende schryven kunnen, die bekwaamheeden aanleggen ten nutte van jonge Leezers! Mogten zy de gevoeligheid niet tot zedelyke ziekte doen ontaarten! maar begrypen, dat zeer vele sentimenteele Boeken, hoe zedig – hoe onberispelyk anders, veele jonge lieden hoogst nadeelig worden, en hun de geschiktheid geeven tot die nuttelooze zwaargeestigheid, die het levensvuur en de werkzaamheid der ziel, te gelyk met haare kragt, ondermynen. Men versta my wél! Ik stel geene onvergelykelyke CLARISSA, — dat meesterstuk van een groot man — op de lyst van schadelyke Boeken. De traanen, die men stort over haare rampen, *verzwakken* ons niet; nooit voelt men zo zeer het vermogen der deugd, dan in haare zegepraal. Nooit zien wy met zulk eene bitterheid op nyd, afgunst, mislukte liefde, trotschheid, en helsche booze aanslagen, dan wanneer de vaste hand van *Richardson* die aftekent. Wie voelt geene liefde, geenen eerbied voor de braave Vrouw *Norton;* wie wenscht niet eene Vriendin te hebben als de edelaartige, getrouwe, wel eens wat stoute, Mis *Howe?* Maar over dit onderwerp hebben wy ons in het werk zelf genoeg uitgelaaten: mooglyk gist men niet ten onrechte, dat ééne der *hoofdbedoelingen* deezes Werks daar niet verre afwykt.

Onze SARA BURGERHART is met zo veel vermaak door een groot getal lieden van allen rang, jaaren, begrippen, en standen ontvangen, dat het ons heeft aangemoedigd, om nog één werk van dien aart uittegeeven. Wy kunnen onze Leezers verzekeren, dat wy niets verzuimd hebben om de goedkeuring onzer beste Landgenooten weg te dragen: dat wy zo wel het vervrolykende als het stichtende hebben in 't oog gehouden: dat wy de contrasteerende karakters niet hebben vergeeten; en eindelyk dat wy, ja, onze origineelen in de samenleeving vonden, doch niemand in het byzonder schilderen. Men maake des, zo niet voor eigen rekening, en dan zyn wy er af, vergelykingen zo wel ten voor- als ten nadeele. Men zoeke geen byzondere sleutels. Men verzinne geene toespeelingen op gevallen, ons mooglyk niet eens bekend. Doet men dit al? wy zullen het ons met eenen *la Bruyere* getroosten moeten; doch nogmaal, dit is voor rekening dier menschen, die daar hun werk van maaken. Onder zo veele afbeeldzels kan het niet wel, of men zal, immers indien de kring van verkeering niet te klein is, zeer ligtelyk een gelaat, eene denkwyze, eene manier van zeggen ontmoeten, zeer overeenkomende met eenigen, die men kent. Dit moet wel zo zyn, omdat wy geen *êtres de Raison,* maar menschen, en zo wy gelooven, Nederlanders geschilderd hebben. Het zal ons echter ongemeen aangenaam zyn, indien men in waarheid meent, eenen Professor Maatig, eene Mevrouw Helder, eenen Dominé Veldenaar gevonden te hebben, dan wel zulke karakters, die minder schoon, minder verdienstlyk zyn.

Wy hoopen nogmaal de goedkeuring onzer Landgenooten weg te dragen; dat ons allerbest blyken zal uit een debiet gelyk aan dat onzer SARA BURGERHART; ons hoofdoogmerk blyft altoos, *Leerzaamheid en Vrolykheid.*

LOMMERLUST,
IN DE
BEVERWYK,
MDCCLXXXIV.

HISTORIE VAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

EERSTE BRIEF.

MEJUFFROUW WILHELMINA HEFTIG AAN MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND.

Waarde vriendin!

Ik moet, al zou Dominé morgen geen schoone bef om zyn hals hebben, alles neer gooijen, waar aan ik bezig ben. — Ik heb u wat nieuws te zeggen. Daar hoor ik van myne Naaister, dat uws Broërs Weduw trouwen zal met Gerrit van Oldenburg! wel, nu sla ik er geen hand aan: Mevrouw Leevend trouwen met zo een Taggeryn! zo een Beer op sokken! zulk een Nero niemands vriend! Een man zonder opvoeding, zonder manieren! Zy zo *polit*, zo *snedig*, zo *attent* op alles! Dat is my te geleerd. Zou zy uit belang dien ryken Fokkert aanslaan? Ik meende, dat zy er warmpjes inzat. Weet gy wat, Vriendin, als ik evenwel zulk een lief waardig man in 't graf had, als zy heeft, ik zou Gerrit van Oldenburg wel hebben laaten waaijen. 't Is waar, hy ziet er wel genoeg uit; is van haare jaaren; staat ter goeder naam en faam; heeft kind noch kraai in de waereld; is een geschikt bejaard vryer. Ik moet zeggen zo als het is.

Hoe zal dit onze Daatje toch monden? Hoe zal Wim dat aanstaan? Hy geeft zich vry wat airs, en is zo mal met zyne Moeder; nu, zy blyft hem niets schuldig. 't Is of zij alleen voor Zoontje leeft. Ik ging met dit nieuwtje, zo dryvend, naar Dominees studeerkamer; want ik maak geen moordkuil van myn hart: „Hoe „komtje dat voor?" zei ik. „Heel wel, kind, zei hy; Mevrouw Lee„vend is eene verstandige Vrouw, en van Oldenburg een geschikt „Man." Nu, ik zeg verstandig tegen haar! Is dit Huwelyk echter het grootste bewys van haar verstand, dan durf ik ook nog met myne klompen op 't ys koomen: dan kan ik ook vloot houden. Ei, kom, het lykt immers nergens naar! Ik hou niet extra veel van Mevrouw Leevend; my is zy te *precis*. Maar toch zo een mis-

selyk figuur moest zy niet neemen. 't Is eene braave Vrouw; en zo zy wat minder geheel anders was als ik ben, ik zou haar heel liefhebben, en haar dit Huwlyk sterk afraaden.

Hoor, myn Man is wél genoeg; stuit het eens, ik denk: „de „Preêk zal hem wat hart in zyn maag leggen." Ik verbrui het ook wel eens; zie, zo ben ik; geene vygenbladen. Ja, wat wilde ik evel zeggen? Dit geloof ik. Als Dominé stierf, en hy is zo weinig Jan Leevend, als ik zyne weduw, ik zou myn Heer Gerrit van Oldenburg wel zeer vriendlyk bedanken; en echter een ryk man zou my, met myne zes stoute drukke kinderen, nog al niet te onpas komen: want de Dominées mogen zich, myn lieve mensch, *zalig* preêken, maar *rijk* dat zit er niet op. Uw Broêr was een man om op te verlieven; dat is maar uit. Er is veel aan hem verlooren.

Nu, het is voor my en myn slag heel troostlyk, dat zulke *verstandige* Vrouwen ook eens iets geks doen. Was zy maar zo zagtaartig, zo wéék niet! kon zy, als hy *boe* zegt, *ba* antwoorden; maar, zo als ik zeg, dat zou zy zich schaamen: ô ik ken onze naauwgezette zoetzappige Vrouwen van verstand! Magtig nog toe! Ik ben ook niet kwaad, maar ik beleef myn regels: *al te goed is gek; maak u een schaap, elk zal je een beet geeven.* Ik zeg altyd: „weet je wat, Dominé Heftig, waren er geen Studeerkamers, er „kwamen Zottenhuizen te kort." En dan geef ik hem den kleinen jongen in den arm en zeg: hier vriend, *een leeg mensch is een duivels oorkussen.*" Dan verzet hy zyn muts, schudt zyn hoofd, en noemt my *een verbruid Wijf.* Nu, dat is tot zyn Eerwaardens dienst.

Hoe komt u dit Huwlyk voor? Gy zyt immers nog al taamlyk goede Vrienden? Ik hoop, dat ik toch de eerste ben, die u dit fraai nieuwtje vertelt. Staat gy niet braaf te kyken? Dagt gy wel, dat zy, na zo lang Weduw geweest te zyn, (is het nu niet zes jaar, dat uw Broeder stierf?) nog trouwen zou. Ik niet. Is zy niet al vier-en-veertig? Als ik haar morgen in de Kerk zie, zal ik weinig van de Preek rooien, zo vol ben ik er van. Nu, er zit voor my een vrolyke dag op. Gerrit-neef houdt veel van Dominé, op my heeft hy 't niet breed; evenwel, Joost zou er mede speelen, als hy myn Man, en my niet, verzogt. Ik fok vast meê. Ik moet eens zien, hoe dat paar flanqueeren zal! Ja, zy is een zeer mooi teêr Vrouwtje; zy schynt wel de Zuster haarer Dogter; zy kleedt zich met smaak zedig. Hy een regte Amsterdamsche Klos van een kérel; knap slag, doch zo styf als een Twenter-Boer!.... Nu ja, ik kom! Wat is er een drukte, als Moeder eens een oogenblik weg is! Er staan er al een stuk drie vier aan de deur te kraaien. De kinderen zyn wyzer dan ik: 't is tyd om ze te bed te leggen. Dominé weet niet, dat ik u dit zo heet van den rooster overbrief. Wat hoeft hy alles te weeten wat ik doe, niet waar? Ik ben, in verwachting van antwoord,

Uwe Dienares en Vriendin,

W. HEFTIG, *gebooren* RAMMEL.

TWEEDE BRIEF.

MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND AAN MEJUFFROUW WILHELMINA HEFTIG.

Mevrouw, waarde vriendin!

Ik schryf niet graag, en voor al niet graag, Hollandsche Brieven. Uw Brief moet ik evenwel beantwoorden. Dat is zo in de order. Wat zal ik zeggen? Het is by my al oud nieuws. Wist gy daar nog niet van? Neen, wy zyn juist geen heele groote specialen; evel, ongenoegen hebben wy ook nog al nooit gehad. Maar Zuster was my altoos te wys. Ik hou niet van zulke verstandige Vrouwen; ik mag ze zelf niet lyën. Ik verschil ook te veel met haar. Myn levenswys smaakt haar niet; dat heeft zy my wel eens duidelyk gezegd; en ik ben evenwel ouder dan zy; en ik mag dan zo veel verstand niet hebben, ik ben evel meestresse van myn goed, zou ik hoopen; en ik ben heel gezellig, ik ga veel uit, en zie veel lieden van rang. Ik speel alle avonden myn kaartje. Behalven op Zondag, dan geeft dit geen pas; dan zit ik met myn handen over malkaar, of kyk wat in een Gebedenboek. Kleede ik my wat jeugdig, ik behoef het niet om myne Dogter te laaten. Ik ben vry, en hoop zo te blyven, al weet men my recht te doen.

Nu, het is haar zaak: het Huwlyk meen ik. Ik bemoei my met Zusters affaires niet. Myn Nigt heeft my alles geschreven; en als die het by Mama niet wél heeft, by my is zy graag, en altoos is zy welkom. Ik kan veel beter met haar, dan met haare Moeder te regt. Willem, ô die is een verwaande gekskap. Ik ben boos, om dat hy zo op zyn Vader gelykt. Nu, die heeft my ook niet veel plaisier gedaan! Zy mogen zien, hoe zy 't redden; 't is buiten my. Mooglyk houdt hy Willem wel op 't Kantoor; want al heeft myn Broêr hem Latyn en Grieksch laaten leeren, zo was echter zyn oogmerk, om een Koopman van hem te maken. Ik hou van geen Kooplui. Ik heb ook nooit een Koopman willen hebben; er is geen raar aan.

Maar heden, vindt gy zoovéél fraais in Mevrouw Leevend? Ik niet! wel, 't is een vrouw als alle andre Vrouwen; behalven dat zy heel wys en een zeer huisselyk schepsel is. Ja, zy is niet lelyk, niet kwalyk gemaakt, maar my veel te popagtig, veel te teêr; en hier door teekent zy zo jong; dat is de heele zaak. Nu, moo is een smaak; en my is het wél; want ik bemoei my niet veel met haar.

Altyd zoo druk in de kinderen? ik beklaag u hartlyk. Wat is het gerust niet getrouwd te zyn! Vaarwel wenscht u

Uwe Vriendin,
G. LEEVEND.

DERDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND.

Waarde Tante!

Het verveelt my hier zó, dat ik de vryheid neem om u te vraagen, of ik u geen belet zal doen? Dan kom ik spoedig. Myn Heer van Oldenburg roert het hier zo in huis, dat gy u dit zoo niet kunt verbeelden. Nu, daar moet hy maar om komen! Overal bemoeit hy zich meê. Ik zei hem, toen hy notitie nam van myn *Coëffure à la Herisson*, „dat hy wel myne Moeders man, maar geenzins myn Vader was." Myne Mama kan zo veel van haar man inschikken, als zy wil; dat staat aan haar beleefdheid. Zy koos hem, en moet hem neemen, zo als hy, helaas, is! Dit is buiten my. Wat! zou een vreemd man in ons huis de wet komen stellen? Ik zie hier niets beters op, dan hem te overkraaijen. Is hy norsch, ik ben stuursch; spreekt hy niet, ik zwyg ook; zo het niet is om hem eens een zet te geven; en om hem te plaagen, ben ik tegen Mama dies te beleefder. Die lompert! Gy weet, Tante, hoe Willem is: Mama is zyn alles, en wy konden nooit overweg. Ik ben plaagagtig, en hy is haastig. Hy moet voor Mama's eenzydigheid braaf tol geeven; dat beken ik. Hy is myn Moeders man magtig in den weg; 't is of die jaloers op hem is. Overal knort hy op; tot op de Satynen Schoenen, die ik draag. Niemand houdt hier van hem; de kantoorbediendens zo min als de booijen. Geldgierig ben ik niet, zou ik hem dan flikflooijen? Ei wat, ik lach met zyne grillen. Geen zekere vermaaken opgeeven voor zulken, die moogelyk nooit komen. Wat zegt gy, Tante? Het is hier heel naar, heel doodsch. Mama ziet weinig, altans geen gezelschap *de mon gout*. Wat verlang ik om by u te zyn! In hoop dat gy my zult opwagten, hebbe ik de eere my te noemen

Uwe Dienares en Nigt,
A. LEEVEND.

PS. Mama weet niet dat ik deezen schryf. Ei lieve, verzoek gy my quasi uit u zelf, dan zal zy 't niet weigeren.

VIERDE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Mijne heele lieve!

Hoe gelukkig ik ook ben in het dierbaar byzyn myner geëerde Ouders; hoe wél ik met myn lieven Broêr te regt kan; hoe my alles aanlacht, en genoegen toebrengt, nog ontbreekt my iets, indien ik my niet mag verzekeren, dat gy, myne Coosje, my be-

mint, gelyk ik u bemin. De achting, die ik u toedraag, doet myn hart en verstand beide veel eer. Ach! hoe bemin, hoe eerbiedig ik u!

Hoe gaarn zoude ik de uitnodiging uwer geëerde Ouders, ook met de uiterste goedkeuring van Mama, aanneemen! Hoe verlang ik om myne Vriendin te zien! Evenwel, ik moet u bedanken. Wyt dit aan uwen Broeder Hendrik. Ik ben moeilyk op hem. 't Is zyn schuld. Hij heeft my nog al in 't hoofd; en, dewyl ik geen deminste neiging voor hem heb, vind ik niet goed, hem noodeloos verdriet aan te doen: ik weet, dat hy my bemint. Moet hy my dan nog huislyk leeren kennen? Was dit zo niet met Hendrik, ik zoude al by u geweest zyn. Waar ben ik toch zo gaarn als by u, en uwe achtingwaarde Familie? Gy, myne lieve, zyt zo noodig in de huishouding; de kinderen zyn zo aan u gehecht; uwe Moeder is zo zwak; uw Vader bemint uw gezelschap zo zeer: — zeker, ik moet, ik mag u niet by ons verzoeken; anders! In weinig dagen zaagt gy my voor de Pastorie, om u in eene warme gemakkelyke Koets met Jetje mede te neemen. Kan het niet zyn, Coosje? Myne Ouders verzoeken u even hartelyk: nu, dit behoef ik u niet te zeggen!

Hoe gelukkig ben ik in onze vriendschap! Ik voel zoo leevendig, wat het zegt, uwe Vriendin te zyn! Hoe goed, hoe eenparig beredeneerd braaf kan ik worden, onder het oog eener Moeder als de myne, en aan de hand van zo eene Vriendin. Hier op leg ik my ook toe. Ik ben dikwyls zeer sober over my zelf voldaan. 't Is waar ik doe juist niet veel berispelyks; myne Ouders zyn wel met my te vreden. Pauwtje noemt my zyne lieve Zuster: onze Bedienden hadden nooit reden, om zich over my te beklaagen.

Als ik evenwel des avonds, (op uw voorbeeld) de balans myner zedelyke bedryven optrek, (en wie zal my verdenken, of ik ook te streng omtrent my zelf ben?) dan zeg ik meermaal; „zie, „Chrisje, dat kon je evenwel beter gedaan hebben, meisje." Ik ben wel niet behebt met gebreken, die uit een slegt hart voortvloeijen; ik ken noch trotschheid, noch nyd; ik haat valschheid en leugen; ik verfoei kwaadspreekendheid. Maar ik heb, vrees ik, Coosje, wat heel veel *Meisjes ydelheid.* Als ik er eens zeer wél uitzie, is 't my aangenaam, dat anderen dat ook zien. Wat is dat echter mal! — Ik sla meermaal van 't snedige tot spotterny over: doe ik iemand zeer, dån smart het my dermate, dat ik veel misnoegder op Chrisje Helder ben, dan iemand, die ik beledigde, zyn kan; en ik poog het dan ook te vergoeden. Kortom, ik heb myne Vriendin zo noodig voor myne zedelykheid, als voor de behoefte van myn gevoelig hart! Gy weet het, buiten u heb ik geen eene Vriendin. Allen zyn alleen goede Bekenden. Myn hart is vervuld: kan het anders zyn! Voor u heb ik geen geheim. Had ik zo iets, 't welk ik voor u wilde verbergen, zou ik rasch besluiten, dat dit niet richtig waar. Gy, myne lieve, verheft u niet boven uwe Vriendin, door eene neuswyze vertooning van meerderheid: met Vrouwelyke zoetaardigheid ziet gy neder op zulke dwaasheden, die gy zelf niet hebt, maar met oordeel duldt, tot dat gy die op de beste wys kunt wegneemen. Wees des gerust, dat myne ongeneegen-

heid voor uwen Broeder niet ontstaat uit eene oorzaak, die gy bedoelt. Myn hart is vry. Ik ben, weet gy, veel te ryk, om agttien jaar, en nog niet van Minnaars omringd te zyn. Maar ik denk nog niet aan een zo gewigtig stuk als het Huwlyk; en myne Mama zoude ongaarn zien, dat haare eenige Dogter zo vroeg trouwde, als nu meer en meer de mode wordt.

Wanneer gaat uw Broeder naar zyn Garnisoen? Hy is byzonder in de gunst by mynen Vader, die nooit moede wordt van hem te spreeken. Ik beken gaarn, dat hy een voortreflyk jongman is; als de Broeder myner hartvriendin bemin ik hem met achting. En zyn rang van Militair zou hem by mynen Vader geen nadeel toebrengen, indien myn hart hem beminde; hoewel hy zeker my liever aan eenen Koopman uittrouwde. Wy allen groeten Myn Heer en Mevrouw Veldenaar met hoogachting, en ik ben

Uwe

CHRISJE HELDER.

PS. De lieve Mevrouw Leevend, weet gy, is hertrouwd. Ik weet niet, of zy wel heel gelukkig is! die waarde Vrouw. Wat zal uw Dirk blyde met de fraaije zweep van Pauwtje zyn!

VYFDE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waarde Helder!

In verscheiden weeken heb ik niet geschreeven. Ik wist niet hoe het aan te vangen. Myn hoofd stond er ook niet veel na. Nu is er iet voorgevallen, dat my stoffe levert. Ik zal u een zeer langen brief schryven. — Myne Mama is dan hertrouwd! — Van Oldenburg! Hoe veracht ik hem! — Moet zo een man mynen Vader opvolgen! Wat heeft haar toch bewoogen, om eenen man te neemen, zoo geheel beneden ons! Geene geboorte, geene opvoeding, niets van den fatsoenlyken man. Uit belang? onmooglyk! Zy heeft zelfs middelen genoeg; en ons Kantoor is in vollen bloei. Gy weet, Pauwtje, hoe hoog ik myne Moeder waardeer; hoe teder ik haar bemin; hoe dankbaar ik haar ben voor die groote geneegenheid, waarmede zy my altoos onderscheidt. Hem kan ik echter niet, dan met een afgekeerd gelaat en binnensmonds mompelend, Vader noemen. Weinig verwagte ik van hem, en nog ben ik teleurgesteld. Hy heeft zulke laage gebreken! Hy weet niet wat het is, *een gevoelig hart te hebben.* Hy wordt nydig, als hy die traanen ziet, welke zyn onbeschoft gedrag myne Moeder uit de oogen haalt. Aandoenlykheid is een voorwerp zyner spotterny. Elk, dien het tegenloopt, is een zot of een schurk! Hy is nog al kerks, maar hy is de heer van zyn fortuin; daar dankt hy niemand voor: zyn vlyt, zyn overleg, zyne spaarzaamheid hebben hem groot gemaakt. Alle genoegens, alle zegeningen, die anderen genieten, ziet

hy aan als deelen, die van zyn eigen geluk worden afgeknepen. — Zou ik zulk een man Vader noemen? Ik kan niet, ik wil niet.

Voor ik u het gebeurde verhaal, dient gy te weeten, dat myne Moeder eenige dagen zeer ziek geweest was, aan eene zwaare hoofdpyn; waar van hy niet eens notitie genomen had. Dit speet my al. Gister avond ging zy, om die zelfde reden, vroegtydig naar bed. Deezen ogtend stond hy zeer vroeg op. Myn kamer is naast die myner moeder. Hy schelde met veel geraas de Bedienden; hy rukte, met onnoodig geweld, de luiken open, stapte grommend over de kamer, ging naar beneden, keef op den knegt, om dat zyn ontbyt niet gereed was, klapte nu deeze dan die deur toe. hoestte, bromde; enfin, rustte niet, voor myne Moeder opstond. Zy zuchtte, dit hoorde ik duidelyk, en ging den trap af. Myn bloed was reeds te veel aan 't gisten, om te bed te blyven; ik stond, geemlyk, op. Myn *goeden morgen*, wierd met een norsch, *dag*, beantwoord. „Morgen Willem," zei myne Moeder. Ik vroeg haar: „hoe of zy nu was," en deed haar alle die kleine diensten, die het huislyk leven zo aangenaam maaken. Zy kon haar hoofd niet ophouden. „Mama, zeide ik, ga weer naar bed: wat doet gy zo vroeg „op in dit saisoen?" Hy sprak daar niets op. Zy bleef zitten; „Keetje, zei hy, kryg die papieren, daar ik al meer van gesprooken „heb. Gy zegt immers, dat zy denkelyk in de kist op de agterka„mer leggen? ik moet die van daag gebruiken."

Ik. Het is boven veel te koud: als die papieren gezogt moeten worden, dan zal ik die wel zoeken. Toe Mama, geef my den sleutel. *[Ik stak myne hand uit, om dien aanteneemen; hy stootte die verachtlyk weg.]*

Hy. Je moeder zal de koorts niet krygen van eens naar boven te gaan; jou wil ik er (*dit is zo zyn manier van spreeken;*) met jou neus niet by hebben; lees jy jou Latynsche Boeken.

Ik beet op myn lip, verzette myn stoel, gloeide, maar zweeg. Myne Moeder ging gedienstig en met een kaers naar boven. Zy bleef lang weg: zonder de papieren durfde zy zeker niet by hem komen. Eindlyk, beevende van koude, kwam zy af, gaf hem die. Hy nam het paket aan, zonder haar eens aan te zien, (die Buffel!) Myne Moeder kreeg de koorts, en liet zich door haare Kamenier naar bed brengen. Toen hy naar de Beurs ging, vroeg hy niet eens naar haar. Hy bragt zyn Zwager, de Harde, (een oud Oost-Indiesch Kapitein,) en zyn Zoon mede: ik was op 't kantoor gebleeven. Myne Moeder kwam op. Een stuursch, *hoe is 't*, wierd met een beleefd, *niet heel wel*, beantwoord. In den namiddag zeide hy: „ik verzoek „dat gy my deezen avond gezelschap houdt: ik heb de Harde ver„zogt, en heb wat over myn Heer, uw Zoon, (*hy boog voor my,*) „met u te praaten." Zy zweeg. Ik ging naar myn kamer, liet vuur aanleggen en ging zitten leezen. Ten zes uuren kwam de Harde. Zy dronken thee. Uit bescheidenheid, en dewyl myne Moeder my niet liet verzoeken, bleef ik boven. Myn kamer is boven de zaal. De Broeders spreeken altoos op den hoogen toon der straattaal: ik kon des duidlyk hooren, wat zy zeiden, en afleiden, wat myne Moeder er tegen inbragt. Zie hier het gesprek:

Hy. Wordt het geen tyd, dat uw Zoon zich ergens op bepaalt? moet hy nog langer leeg loopen?

Moeder. Blyft hy dan niet op het kantoor? Maar gy zegt, dat gy geen dienst van hem hebt. Dit begryp ik niet. Hy heeft immers altoos aan 't kantoor geweest, immers als hy tyd had. Maar het is, of gy hem niet op 't kantoor hebben wilt: is dat zyn schuld?

Hy. Een fraaije Kantoor-jongen! Altyd zit hy te leezen. En of hy het Italiaansch Boekhouden nu al kent, wat is dat? Is dit een jongen voor de Negotie? Komt hy op de Beurs, hy staat als een gek, en weet niet wat te antwoorden. Ik schaam my over hem: toen ik veertien jaar was, wist ik vry wat meer van koopen en verkoopen dan hy nu; en is hy niet al agttien jaar?

Moeder. Wat wilt gy dan, dat ik met hem doen zal?

Hy. Laat hem studeeren. Als hy niet voor ons werken wil, moet hy ten minsten voor ons bidden: want om hem op een schip te doen, daar zou Moeders hart van beeven; en ook God bewaar ons voor zulke weekgebakken helden!

De Harde. Wat d—r! is hy beter dan ik en anderen? Laat hem zyn fortuin op zee zoeken. Wy hebben Bidders genoeg: Vegters, Zeelui, moeten wy hebben.

Moeder. 't Is vreemd dat gy u met myn Zoon zoo zeer bemoeit. Waarom zendt gy uw Zoon niet op een Oorlogschip? Hy is immers niet beter dan gy?

De Harde. Dat zal ik je zo eens effentjes zeggen, Zuster. Het gaat by my, zo als in de meeste huisgezinnen; myn Wyf regeert my, de jongen regeert haar. Ik mag zo wat praaten en blaazen, en er zo eens een *dondertje* doorroeren; ja! *fluten zyn holle piepen*, zo als myn bootsman plagt te zeggen. Zy is ook, vatje 't, vrouwtje, zo mal met den jongen, dat ik er my slap om kan lachen; waait 't eens een frissche oost-noord-oosten-stooker, dan mag hy niet op het dek komen; dan houdt zy hem in de combuis. Ziet hy eens wat bleek, dan komt Hullemans pot voor den dag, en alle de beschimmelde flesjes uit den hoek. Daar het ze hem immers een schanslooper laaten maaken, als of hy op de honden-wagt moest platvoeten. ô, ô! Zulke aapenkinders, met haar twee Orloges, moeten maar op een kantoor, by een warme kachel; zyn dat jongens om iets deegs te leeren?

Hy. Jy praat er maklyk over. Denk jy, dat een Koopman ook niet in alle weer en wind er op uit moet? Dan om een half blanks Commissionair, dan om een fotzigen Beunaas op te loopen? En als hy dan 's avonds beneden komt, is hy met een zieke Vrouw, of mallen Jongen, of wel met beiden, geplaagt.

Moeder. Ik beklaag u, dat gy dit zo slegt getroffen hebt! Nu, dat zy zoo. Hebt gy omtrent Willem nog wat te zeggen?

Hy. Hy moet studeeren. Wy moeten een Dominé in onze familie hebben. Wil hy niet werken, dan moet hy bidden. (*Hy vond dit zo fraai, dat hij er zelf om lachte.*)

Moeder. Gy klaagt alle daag over drukte; gy spreekt van meer bedienden te neemen; Willem heeft er immers niet tegen, om zyn zucht voor de Studie aan de Negotie op te offeren? Waarom neemt gy hem niet vast by u? Want zo als het nu is, moet het hem verdrieten. Hy weet zelf nog niet, hoe 't zyn zal.

Hy. Ik heb geen dienst van hem, zeg ik je immers.

Moeder. Wees toch redelyk, van Oldenburg! Hy is immers niet

dom, niet traag, niet moeilyk van inborst? En ook, ik geloof dat het best is, hem by my te houden.

Hy. Hoor, Keetje, ik wil geen knaap op myn kantoor, daar ik niet over te zeggen heb. Myn volk moet springen als ik spreek. Ik weet van geen vrye uuren; er moet gewerkt worden. Hoe! ik doe het wel, zouden zy het niet doen? Myn volk moet alles afwagten, zonder het zich aan te trekken: ik versta geen tegenspraak, van niemand; zelf niet van myn Boekhouder. Ik moet jongens hebben, die met een schoone vragt zesthalven t'huis komen, en zonder eens te heigen onder en boven vliegen. Denk jy, dat ik alle daag dat gegons aan den kop wil hebben: „Wel heden, man, is dat nu „werk voor myn Zoon? Is dat nu een end, en in zulk weer? kan „de kruijer dat niet doen?" Zie, daar heb ik vlak de maan van. Hy moet maar studeeren: hy is anders nergens goed voor. Dan kan hy zyn bekomst leezen: ik wil hem niet hebben.

De Harde. Voor die en die, dat zal best wezen. Hy zal nog eens een knappe Dominé worden. De jongen heeft daar zo een paar verd — de zwarte oogen en wenkbraauwen, die 't halve werk kunnen doen; zoo'n eironde troonie, en een stem als een bazuin. Hoor, als hy zyn mond vol latyn kent, en den mantel om doet, zal hy nog wel Stads-Dominé kunnen worden. Zoo een ziekentrooster zou ik ook gaarn in onze Kajuit hebben. Die hebben wy brood noodig. Ik heb er zo wat wild door geroeit. En als men de Linie zo dikwyls passeert, komt er een Satan van een slytage aan de conscientie; al ben ik de ergste niet. En jy, Gerrit, mogt je carga ook wel zuiverder hebben! jou ankergrond is niet te bestig: zo je niet wat meer hemelwaards stuurt, zal je aan laager wal dryven.

Moeder. Ik zal het myn Zoon voorhouden; doch, als hy het niet verkiest, dan zal hy niet studeeren.

Hy. Wel, laaten wy het den jongen Heer beleefd voorstellen mooglyk zal hy liever op Rentenieren besteld worden: Hy is wel voor 't gemak. *[Ik wierd geroepen en kwam ook.]*

Moeder. Kind, ik heb daar met myn Man over u gesproken, en u een vraag te doen. Hebt gy meer lust om te studeeren, en dat wel voor Predikant, dan om op het kantoor te blyven. *[Hy nam zyn hoed voor my af.]*

Hy. Want uw's Moeders Man zou u niet gaarn nog langer voor niet den kost geeven.

Ik. Geeft *gy* my den kost? Dat wist ik niet; maar wél, dat ik u in myn Moeders huis te veel ben; en dat zy het des te ongelukkiger met u heeft: dit is ten minsten 't voorwendzel: Gy my den kost geeven? Doe ik niet al wat ik kan, en daar gy my vryheid toe geeft?

Hy. Zwyg jongen: zo veel praats niet; ik ben hier meester in huis.

Ik. Dat zie ik; maar...

Moeder. Willem, ik verzoek dat gy zwygt.

Ik. Gaarn als *gy* 't my beveelt; niet voor *hem.*

Hy. Daar, Beuling! *[Hy gaf my een klap: ik was woedend.]*

Ik. Probeer dat niet weer: ik was niet op myne hoede. Brutaliteiten verdraag ik van niemand. *[Myne Moeder ontstelde. Hy zag bleek van boosheid. De Harde stond verzuft. maar keurde dien slag niet goed; dat zag ik duidelyk.]*

Moeder. Nu Zoon, laat dat daar: beäntwoord myne vraag.

Ik. Ik heb geen tegenzin in de Negotie. Had ik een redelyk man in hem gevonden, dan zoude ik myn belang te wel verstaan hebben, om in myn Vaders Kantoor niet te willen opvolgen: doch met zo een man kan ik niet omgaan. Ik bedank hartlyk om zyn slaaf te zyn. Is dat hier een leven! En mooglyk zult gy, lieve Moeder, geruster dagen hebben, als ik uit den weg ben. Ik zal des studeeren; ik zal wyken; dan kan de Harde myne plaats innemen: dit is, zie ik, de bedoeling.

Hy. Wel nu, die inval is zo kwaad niet; wat zeg jy er van, Broêr? *[die zweeg.]*

Zo zitten hier de zaaken. Myne Moeder is al vast ongelukkig met zo een man. Dominé Heftig zal nu gesproken worden, over een logement geloof ik: Leiden zal de plaats zyn. Myne Zuster is nog al by Tante. Het spyt my, dat ik niet meer van haar houden kan: maar zo *du Ton*, zo weinig Dogter voor eene lieve Moeder; zo gaarn overal, behalven t'huis! zy heeft veel vernuft en veele bekwaamheden; maar zy is niet goedaartig en verbaast sarrig. Onze humeuren loopen geheel uit elkander. Wy hebben noch dezelfde deugden noch gebreken.

Berisp, grom, vermaan; schryf alleen, wat gy denkt, myn Compliment aan myn Heer en Mevrouw Helder, en aan uwe lieve Zuster. Wat zal zy zich diverteeren met het bericht van myn voornemen! Het moet haar vreemd voorkomen: wat kan ik echter doen? En onder ons, Studie troeft boven: ik zou liever Studeeren dan Negotie doen. Evenwel, was het mooglyk hier te blyven, ik zou gebleeven zyn. Vaarwel. Ik ben

Uw oprechte Vriend,
WILLEM LEEVEND.

ZESDE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Waardste Christje!

Ik schryf u thans te eerder, om dat ik u een zeer aangenaam nieuws kan mededeelen. Ik kom voor een geheele veertien dagen by u! Kleine Jetje zal ik mede brengen: dit kind is zo aan my gehecht, en het zal Moeder nog druk genoeg zyn. Indien gy nu met uw Broeder my van daag agt dagen kunt afhaalen, zal ik gereed zyn. Hendrik blyft nog zo lang, tot ik te rug ben, hier. Dat komt goed; nu hebben myne geëerde Ouders goed gezelschap. Myne lieve Moeder is zo voldaan over myne bezorging, gedurende haare sleepende ongesteldheid, dat zy goedvindt my daar eene belooning voor toe te schikken. Indien nu het volvaardig doen van iets, dat onze pligt is, eenige belooning kan verdienen (zoo als zy vriendlyk meent,) wat kan my dan zo behaagen, dan weder eens eenige dagen huisselyk met u omtegaan.

Gy weet, dat myne Moeder myne Vriendin is; gy kent en bemint haar uitmuntend karakter. Ik gaf haar uwen brief; niet om dat gy daar in zo veel goeds van my zegt, (hier over eens nader;) maar

om dat ik myne Moeder al meer met uwe wyze van denken wil bekend maaken; op dat zy dies te beter zoude kunnen zien, hoe veel prys ik op uwe hartroerende vriendschap behoor te stellen. Ik heb haar meermaal hooren aanmerken, dat vriendschap tusschen jonge gevoelige menschen een bron worden kan van het uiterste nut, of onbedenkelyke nadeelen. Het is niet genoeg, dat de neigingen overeenkomen; de neigingen moeten goed in zich zelf zyn; en hoewel achting geene vriendschap maakt, zo kan er evenwel onmogelyk vriendschap bestaan zonder achting. Jammer dat men zo dikwyls, aan het geen alleen een *smaak* in iemand is, den ernstigen naam van *vriendschap* geeft!

Wat zal ik van Hendrik zeggen? Had hy u alleen in zyn hoofd, kleen was de zwarigheid: maar hy heeft u, vrees ik, zo diep in zyn hart ingedrukt, dat er voor hem niet veel kans overblyft, om voortaan taamlyk gelukkig te zyn. Hy begrypt den afstand, waar in hy met u staat. Hy weet, dat zyn Vader hem, voor zyn *agtste gedeelte* der Erfportie, geene schatten zal nalaaten. Hoop op avancement heeft hy, zo door zyne familie, als door zyn met achting bemind personeel karakter. Maar hy beseft tevens, (en hoe gelukkig is dit niet voor zyne rust!) dat de Heer Constantyn Helder eene geliefde Dogter nooit geeven zal aan een Militair zonder fortuin; al wist hy ook, dat gy niet onverschillig omtrent hem waart. In dit denkbeeld versterk ik hem zo veel mooglyk is. Ik geloof, dat hy, die volstrekt niets kan hoopen, eindelyk niet meer bemint. Hoop is de hartsterkende *panacée* der liefde. Zoude ik des wel braaf, wel voorzichtig doen, indien ik hem iets meldde van het geen gy my. omtrent uws Vaders manier van denken, toebetrouwt? Gy bemint hem niet: moet ik des niet alles aanwenden, wat mooglyk zy, om hem omtrent u te doen veranderen: dewyl die liefde hem ongelukkig maakt? Voldoe ik dus niet aan het vertrouwen, dat gy in my stelt? Beöog ik zyne waare belangen niet?

Wees echter niet misnoegd op hem! Is het wel zo heel onvergeeflyk u te beminnen? Hy is myn Broeder: maar zou my dit beletten hem recht te doen? welk eene dwaasheid ware dat! Elk, die hem wél kent, zoude hem dus afbeelden: (ei lieve, laat eene Zuster het penseel eens mogen opvatten, om eenen tederbeminden Broeder te schilderen.) Hy is gelyk met u in fatsoen, even wèl opgevoed als myne Vriendin; fier op zynen rang van Krygsman; maar veel grootscher op zynen rang als mensch; stout, beredeneerd in alles wat hem der pyne waardig zy om het te bezitten; onderweezen door een verstandig, kundig Vader, die den man van fatsoen en den Leeraar in zich op de treffendste wyze verbindt; overtuigd van den Godsdienst, dien zyn Vader anderen leert, en zelf zo ernstig betracht; goedaartig, edelmoedig, een vyand van alle onbetaamlykheden; stil, denkend, werkzaam; geen *petit-maitre*, en echter beminlyk in de oogen der sexe; met een allergevoeligst hart; met den aanleg om een uitmuntend man te worden; begaaft met gelukkige bekwaamheden, die hy vlytig beoefent; en, om alles te zeggen, de schoonste man van het geheele Regiment.

Waarom zyt gy toch altoos misnoegd over iets, dat zo natuurlyk vallen moest in eenen Jongeling als myn Broeder? — Hy kwelt u immers niet? Hy denkt immers veel te braaf, om u lastig te willen

vallen? Hy is zo overtuigd van de plichten, die hy uwe Ouders schuldig is, dat hy immers nog nooit een brief aan u schreef? De achting van myn Heer en Mevrouw Helder is hem zo dierbaar, dat hy die door niets, wat ook, zoude willen missen: en verdiende hy die achting, zo hy, buiten hun kennis, 'k laat staan, gunstige toestemming, u van zyne liefde onderhield? Myn Vader weet niets van zyn Zoons geneegenheid. Die wyze man zoude niets verzuimen, om hem daar van afteleiden, wel verzeekerd, dat deeze liefde hem niet gelukkig zal maaken: en Hendrik vindt, helaas! al zyn genoegen in u te beminnen! Hy bemint waarlyk niets dan u; aan de omstandigheden, waar in gy geplaatst zyt, denkt hy nooit: Trouwens, hier van zyt gy wel overtuigd!

Maar ik heb mooglyk veel te lang over hem geschreeven. Vergeef het my; hy is myn Vriend, zo zeer als myn Broeder. En ofschoon ik (om zynent wil) zyne liefde niet goedkeure, echter beklaag ik hem! Ik ben de vertrouwde van alles, wat er in zyn hart omgaat... zeker, hy is *ongelukkig*. Konde *hy* zich met uwe vriendschap vergenoegen! Hoe gelukkig ben *ik* in die vriendschap! kan ik iets meer wenschen? Was ik Hendrik — waarlyk; nu gy weet het; onze smaaken verschillen nooit; en wy kennen de beminlyke Helder, zo als zy wezenlyk is. Ik ben uwe Vriendin. Al het önderscheid in onze omstandigheden is voor lang *weggevallen*. Trouwens, ware dit zo niet, hoe konden wy dan hartvriendinnen zyn? Zoude ik ook, (gy kent myne denkwyze,) gelukkiger kunnen zyn met alle uwe groote uitzichten, met alle uwe schatten, dan ik nu ben? Ontbreekt my dan iets? Hebbe ik geen aanzienlyk deel in de beste zegeningen des Algoeden? Ik ben gezond, welgeschapen, wierd voorbeeldig opgevoed; overhelling tot groote gebreken heb ik niet; myn verstand wordt daaglyks versterkt; alle myne denkbeelden zyn geregeld; myne Ouders beminnen my als eene Vriendin. Ik ben zo gelukkig, dat ik nuttig zyn kan voor de lieve kleinen, en zy beloonen myne zorgvuldigheid met liefde en onderwerping. Ik ga onöpgemerkt mynen weg; sta niemand in 't licht; men behoeft my des niet te verongelyken: niemands eigenliefde vindt dáár belang by. De liefde is my zo onbekend als aan myne Vriendin: al myne dagen glyden des als een stillen stroom voorby. Geld heb ik niet, en ook niet te wagten; maar wat beteekenen schatten voor iemand, die liever een bloem ziet dan een juweel, en die geene kunstbehoeften te vervullen heeft; dewyl zy in den schoot der Natuur is opgevoed, en geen behagen vindt in het kostbare Stadsleven? Was myne Chrisje altoos op *Beekenhof*, het fraaije *Rotterdam* zelf zou my niet beweegen, om het voor ons stil afgeleegen Dorp te bezoeken.

Uw *Postscriptum* verhaalt iets, dat wy voor een los gerucht hielden. De lieve, de beminnelyke Mevrouw de Weduwe Leevend hertrouwt, met een man, die noch *lief*, noch *beminlyk* is; ook by hun, die men geenzins van eene *jeugdige ligtzinnigheid* kan beschuldigen! 't Is vreemd; zeer vreemd. Myne Moeder vreest, dat Mevrouw Leevend door zyne groote goederen is overgehaald; mooglyk met inzicht, om haare kinderen te bevoordeelen. Is zy in geene gunstige omstandigheden, dan hebben wy den *sleutel*. Myn Vader meent wel te weeten, dat het tegendeel waar is, en dat de Heer Leevend

zeer veel heeft nagelaaten. Hy gelooft ook niet, dat eene zo deugdzame Vrouw zich tot zulk eenen heiligen post zoude kunnen verbinden, ter bereiking van zulk een oogmerk. Wat dan? zy is reeds zes jaaren Weduw; zy leefde zo ingetoogen. Ik heb wel gehoord, dat zy van hare Dogter niet veel vreugd had: Is dit echter eene *voldoende* reden? Hoe het zy, ik beklaag haar. Is dat een man voor eene Mevrouw Leevend! Ik ken haar wel niet in persoon, maar heb, toen myn Grootvader nog leefde, en ik te Amsteldam was, veel van haar, en altoos met lof, hooren spreken. Zy is ook, trouwens, de byzondere Vriendin van Mevrouw Helder: *dit doet alles af.* Het spyt my ook om uw' grooten Vriend Willem. Wy vreezen, dat hy zyn braaven vader veel te vroeg verlooren heeft! Wie voorziet de ongevallige uitkomsten van dit huwlyk? Vooral, zo hy onder de magt komt van zulk een Stief-Vader. Gy en uw Broer zeggen altoos zo veel goeds van hem; uwe Mama houdt zo byzonder veel van hem; ik moet des gunstig over hem denken, en verlang hem eens te zien. Hy komt nu in die jaaren, dat onze aandagt op hem kan beginnen te vallen. Voor een jaar of drie hebbe ik zyne Zuster wel eens, ook te Amsteldam, ontmoet. Toen beviel zy my niet sterk: zy behandelde my ook zeer onbeleefd. Zy scheen het er op toeteleggen, om my, en die zy met my gelyk stelde, haare kleinachting te toonen, door het doen van veele zeer kwalyk te pas komende vraagen, het huislyk leven en de familie betreffende; zy wierd betaald: ik zeide weinig; maar zy verstond my en hield af. Zy was toen zeer goede vrienden met eene Juffrouw Renard; en die, hoe zeer ook *du Ton* (want zy week hare Vriendin niet) beviel my echter veel beter: waarom kan ik niet zeggen; ik ken haar niet genoeg: zy beviel my; meer kan ik niet zeggen. Binnen agt dagen hoop ik u te omhelzen,

Altoos de Uwe,
COOSJE VELDENAAR.

PS. De kinderen bedanken Mevrouw voor de *Bon bon;* en Dirk leert al zyn best den *Franschen slag* met zyn heele mooije zweep: wat is hy verheugd!

ZEVENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Wel, *schoonste van den Lande,* wat spyt het my, dat gij niet hier zyt! De Ouwe is toch een Vrouw van de waereld. Ons leven is een geduurige maaltyd: wy doen niets dan *Visites geeven* en *Visites ontfangen.* Amsteldamsche vermaaken zyn er niet in een kleine binnenstad, maar men heeft hier ook nog zo al wat *Ton,* ligt goed genoeg om mede te Ombren, thee te drinken, en er vervolgens braaf mede te lachen! Niets diverteert my zo zeer als die rangziekte, waar van men in onze groote Stad zo niets weet. En dat

geduurig; *myn Heer de Burgemeester*, en *Mevrouw de Fiskaalsche*, mag ik er zo wel eens door hooren; vooral, als het boven den fatsoenlyken toon wordt uitgegilt. Alles is wel, Piet, maar ik verlies zoo verbruid veel geld; en by Mama is niet te haalen, boven 't geen zy my eens heeft toegelegd: speelde ik niet, dan had ik er ook genoeg aan. Nu! Het ziet er benaauwd uit. Ik moet des myne Tante den kap vullen, om aan haar geldkist te kunnen komen. Nu, laat my daar mêe begaan. Niets maakt lieden van haar *wissewasjes karakter* zo scheutig dan vlyery. Gy weet, het is eene oude *Coguette;* maar toch, zy heeft, op haar wys, nog al zo eens een overval van *eigendunkelyke naauwgezetheid.* Ei wat, men moet de zwakke zyde van iemand maar kennen, dan is de overmeestering zo een zaak niet! Het geluk begunstigt thans myn oogmerk. Lees den inliggenden (*). Gy ziet hier uit, dat hy zeer veel smoel op myn geld heeft, en my (zeker om dat dit eene conditie is *sine qua non,)* waarlyk op den koop toe zoude neemen. Zo een domme grootspreeker moet gestraft: dat spreekt van zelf. Luister, hoe ik myn *Plan* gemaakt heb! Hy komt hier; hy geeft zich, die mof, het *air*, ziet gy, van iets geheims met my te willen houden, voor Tante. Pietje, is dat uittestaan? Nu zal ik hem op Tante afzenden. Hy zal haar *douceurs* zeggen; vooral over haare fraaije handen, daar echter niets meer aan is. Zy is in haar twee- en- vyftigste jaar nog niet schootvry. Zy denkt, (want zy is een zottin), dat zy nog gansch niet te oud is, om *Conquettes* te maaken. Meer heeft hy niet te doen. Hoe ryk wordt dit geval aan uitkomsten! Terwyl ik Tante den kap vul, straf ik een verwaanden Gek, die zich zeker inbeeldt, dat hy my zeer veel eer doet. En het regent weer zesthalven. Roep nu vry: *Vivent les gens d'Esprit, le Diable emporte la bête!* Zo een *Hans Dondergoud,* (gy weet, ik geef zo gaarn *aliassen,)* kan my niet bevallen. Ik houde hem alleen *pour rire,* en geenzins *pour autrement.* Kent gy die vertelling? Maar gy leest niet; dat's waar. Ik heb hem echter gezien, die my behaagt. De knaap ziet er schoon uit, en zyn montuur staat hem als een Vorst! Hy was op het Bal in de Munt. Gy kent immers Veldenaar wel? Loop eens by onze Vriendin Heftig. Zo gy wat nieuws opdoet, schryf het aan

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

AGTSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

„Wat spyt het my, dat gy niet hier zyt!" Daar heb ik zeker veel aan. 't Is of gy het doet, om my te plaagen, dat gy zo opzwetst van al de vreugd, die gy thans beleeft. Daar zit ik, arme ziel, in

(*) *De Brief van Doctor Töller is niet voor handen.*

de duistere ziekenkamer van een oud ziek podagreus Oom; als of ik eene bermhartige Kloosterzuster ware, of wilt gy, boete deed voor ouwe malligheden! Wat valt my de tyd lang! want ik schryf niet gaarn, en leezen is my zo magtig vreemd. Ik ben wel niet zeer onhandig, maar ik heb zo niets te doen; en ook het is hier zo donker. Beklaag my, zo gy den tyd hebt!

Wel zo, Kind lief, gy hebt daar al een aartig plan ontworpen. Indien uwe tante evenwel geene oude *Coquette* was, dan, dunkt my, zoude ik uit *familie-stolts*, zeggen de Duitschers, liefst van de baan blyven. Maar nu! 't is uw zaak. Wat hebben die *oude Testamenten* zich toch met ons werkje te bemoeijen? Hoor, meid lief, wy hebben het recht, om alle zulke gryze Schoonheden uit ons Erfdeel te gaan dryven. En ook, als zy zelf niet wys genoeg zyn van te zien, dat zy zich belachlyk maaken, dan moeten wy het haar duidelyk aanwyzen. Ha! Ha! ik lach al in voorraad om dat Hof maaken! Töller is een ondraaglyke gek. Hy laat zich zeer veel op zyn *Doctoraat* en *Duitsch fatsoen* voorstaan. Hy heeft wel wat verdiend, om dat hy zyne oogen tot u durfde opheffen. Welk eene verwaandheid is dat! Hier een Moffenkind, beballast met eene Zuster, die elk het hoofd moede zwetst, door de optelling van haar *Herr Breuders* bekwaamheden; die haar neus optrekt voor onze ordentelyke Hollandsche jongens, als het maar Kooplieden zyn; eene regte *Duitsche hark*, het waare *miniatuur* van *de Reuzin in het Doolhof!* Was juffrouw Leevend evenwel myne Tante!... maar gy hebt geld noodig, daar dagt ik niet aan. Uw *summum Bonum* is in het spel gelegen; ik weet u niets in de plaats daar van te geeven, ik moet u des die speelpop laaten. Gy weet, ik speel nooit uit verkiezing; ik doe slegts meê, zo als ik meest alles doe; niet om dat ik er niet buiten kan. En ook ik heb zo veele noodige uitgaaven, dat ik niet tegen verlies kan. Myn Oom heeft ook zo geen zwakke zyde, die my, en des te minder om dat ik hem hoogacht en dankbaar ben, kan schadeloos stellen.

Als 't morgen goed weer, en de man wat beter is, ga ik onze Vriendin Heftig eens bezoeken. Ik hoop van haar wel wat nieuws te zullen hooren: ik weet niets.

Vervolg.

„Wel nu, myne Visite was niet te vergeefsch. Ik heb nu een hoope nieuws: en wat nieuws u betreffende ook al. Onze Rammel wist my te verhaalen, dat Doctor Töller naar u verkeerde en naar.... met een fargon gereeden was; dit scheen zy goed te keuren: dat gy zin had in Hein Veldenaar, dit smaakte haar niet; waarom heb ik niet gevraagd: dat Coosje Veldenaar by Chrisje Helder kwam logeeren; dat Wim daar ook verzogt was; en zy besloot daar uit, „(hoe vindt gy dit?) dat Coosje voor Willem geschikt wierd: Nu, „zei ze, een Dominées Dogter en een Dominé, dat is zo in den „winkel; als myne meisjes op het tooneel komen, hoop ik dat „ook nog te beleeven: *gelyk by gelyk*, zei de drommel." Zo has-

pelde zy al voort. Gy kent haar styl. Ik kon geen slag aan den bak krygen. Eindlyk haakte het en 't was myn beurt. „Wel, Myn-„tje, (zei ik,) je praat je zelf weer voorby; wat kun je toch om-„haalen! Een Dominées Dogter, dat begryp ik is Coosje Veldenaar; „maar," — Wel, (zei ze,) weet je dan niet, dat Leevend naar Leiden „gaat, en Dominé zal worden?"

Ik. Loop, wie heeft je dat Fabeltje nu weer verteld?

Zy. Een Fabeltje? ja wél is 't koud. Wel 't is zuiver waar. Myn Heer van Oldenburg heeft zelf by Dominé geweest, om het een en ander volgens zyn raad te bezorgen. Hy zei, dat Willem liever studeeren wilde, dan op het Kantoor blyven; dat hy altoos las, en dus *geen goed timmerhout* was, om een Koopman van te maaken. Heftig zeide niet veel. Hy was er verbaasd van. Maar ik stak er my in, en zei dat my dit raar voorkwam. Willem Leevend tot Predikant studeeren! *Buuren, kyk uit!*

Ik Is 't waar? Nu geloof ik ook, dat mevrouw van Oldenburg niet gelukkig is: ik heb het dikwyls gehoord, maar men hoort zo veel. Het moet er op aankomen voor zo eene Moeder, Willem te missen. En zal die nu op zyn eigen wieken zo maar dryven?

Zy. Ik denk ja; ik weet het echter niet vast; maar Heftig heeft een zeer ordentelyk man gerecommandeerd, om in zyn huis kamers voor Leevend te huuren. Hy woont met eene Zuster, en zij doen een Linnenwinkel. Ik ken de menschen niet, maar Dominé spreekt er niets dan goed van. De jonge Heer zal daar leven als een Prinsje; nu, hy heeft gelds genoeg, en is aan eene ruime verteering gewoon. Ik heb juist niet veel kennis van verstand, maar toch ik hoor, dat Willem niet misdeeld is. Dat hy evenwel Dominé zal worden, dat kan ik in myn hoofd niet krygen. My dunkt, dat heeft geen schik. Maar met dit al, ik ben wel bly, dat ryke fatsoenlyke lieden hun jongens tot Predikanten laaten studeeren, de orde is genoeg in de laagte; 't is bygut of het een schande is een Predikant van een ryken jongen, indien hy van fatsoen is, te maaken.

Zo draafde zy al voort, al voort. Toch, 't is een bestige, goedhartige, drukke, babbelagtige Vrouw: ik geloof, dat wy, met alle onze fraaije manieren, en onzen *Ton,* niet half zo deegelyk zyn als zy is. Dat zal u uw eigen verstand, als gy eens, by voorbeeld, door een *ledige beurs*, wat peinsagtig zyt, ook wel zeggen.

Van daar ging ik eens naar Mevrouw, uwe Moeder, om *qaasi* eens te hooren of gy al t'huis waart. Neen: en zy was niet wel te vreeden, om dat gy niet spraakt van t'huis te komen. Ik zag duidelyk, dat zy geschreid had; maar ik heb *waereld genoeg,* om daar *geene notitie* van te neemen; vermits uwe Mama niet familiair met my gelieft te zyn. Ik vroeg naar myn Heer van Oldenburg: *Myn man,* zeide zy, *is zeer wel.* Ik zeide: dat ik den jongen Heer in geen dag of zes gezien had; zy antwoordde: *dat hy niet veel uitging.* Ik meende te vraagen, of 't waar was, dat hy naar Leiden ging studeeren; maar de knegt kwam binnen, en luisterde haar iets in. *Ik zal zo komen, Jacob,* was het antwoord. Dit verstond ik; ik nam afscheid; zy verzogt my niet om te blyven. Uwe Mama houdt niet van my; dit spyt my: maar ik heb zo veele achting voor haar, dat ik het haar vergeef. Zeker, Daatje, gy hebt eene

lieve Moeder. Zo eene zagtheid zoude een Tyger ontzien. Zo geheel Vrouw! en met dit al, zy heeft iets, dat ons onzen afstand doet houden, als zy niet gemeenzaam met ons zyn wil: dit is vry zeldzaam in vrouwen van zulk eene fyne, tedere welgemaaktheid. Hoe kon zy toch besluiten, om van Oldenburg te neemen? Dat begryp ik niet! Zou zy ook, om den wil haarer Kinderen, hem hebben aangeslagen? Hy zeker moet haar, op zyne wys, uit liefde genoomen hebben. Ik beken, dat hy er wel uitziet. Hy is ryk, staat voor een braaf Koopman en een zeer ordentelyk man bekend. Evenwel, hy voegt niet by *haar:* kan zy met hem ooit gelukkig zyn? Nog een woord over Coosje Veldenaar.

Daar gy zin hebt in haar Broêr, kunt gy er niets tegen hebben, indien Wim voor haar geschikt wordt. Gy zyt anders nog al grootsch in uw wapen, en zaagt liever, dat hy eens wat hooger vlugt name. Tusschen ons, myn Heer en Mevrouw Veldenaar kunnen tegen ons wel in fatsoen monsteren; en op het uiterlyke, zo staat my nog voor, is Coosje een zeer lief zeer mooi meisje. Dat zy vernuft heeft, zal u nog heugen. Willem is toch een lieve welgemaakte Jongen. Is 't wonder, dat uwe Mama wat eenzydig omtrent hem is? Hy is wat trotsch, doch hem misstaat dat niet; hy heeft iets in den vrijen opslag zyner schoone oogen, dat iets edels aanduidt. Hy is toch heel anders dan de meeste Jongens: Maar zulke hevige driften; zo gevleit, zo ligt geraakt. Ik hoop, dat hy zo goed te rug komen mag, als hy wordt heen' gezonden. Vaarwel: ik ben

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

NEGENDE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEVROUW SUSANNA HELDER.

Hoogstge-eerde Vriendin!

Myn hart is vol; ik ben zo gewoon, dat in uwen vriendelyken boezem te ontledigen! die vertroosting kan ik my niet langer weigeren. Ik waag myns Mans achting niet by u. Ik verg niet dat gy my beklaagt; dat zoude niets uitwerken; hoor my alleen, en geef my uwen raad.

Gy, myne beproefde Vriendin, zyt de eenige, aan wie ik zeggen kan, dat ik *niet gelukkig* ben; en dat myn uitzicht, om het ooit te worden, zeer beneveld is. Van Oldenburg heeft gebreken, die ik niet vermoeden kon, dat hy had: zyn humeur is ondraaglyk. Myn Zoon is hem zo zeer in den weg, dat ik, om myne huisselyke rust te bewaaren, besloten heb hem, echter met zyne toestemming, van het kantoor te neemen, en naar Leiden te zenden; om daar zyne hier aangevangen studie te vervolgen, en — *Predikant* te worden. Dit zal my veel traanen kosten. Ik bemin hem tederlyk. Hy is voor my de beste, de gehoorzaamste Zoon: maar zyne

liefde voor my zet hem geduurig aan, om de onvriendelykheden myns Mans, indien *ik* daar het voorwerp van ben, zeer hoog op te neemen. Gy weet, zyn gelaat spreekt zo sterk; en hy vergeet wel eens, in zo een geval, dat hy tegen zynen Stief-Vader spreekt; dit verbittert myn Man ook dermate, dat ik om vrede Willem het huis moet uitdoen.

Myne Dogter is nog al by haare Tante: dit gevalt my ook niet veel. Gy kent myn Zusters manier van leven. Toen zy t'huis was, zag ik met verwondering, dat zy veel meer in de gunst haars Vaders stond dan Willem. Daatje is, helaas! niet zo als ik gehoopt hebt, dat zy zyn zoude. Zy is *coquet*, verzot op het spel en de mode: noch huislyk, noch overleggend. Zy is vinnig, plaagagtig, dartel. Zy heeft echter veel verstand, en haar hart is beter dan haar humeur. Met dit al, zy kan het niet zo rasch verkerven als Willem; ik geloof, dat myn Man bang voor haar is. Zy kan hem zetten geeven, die hem verstommen, en rekent hem weinig genoeg. Dit zag ik in de weeken, die zy by ons bleef. Ik vrees ook, of zy zyne gunsten niet wel moge te danken hebben aan haar geduurig krakeel met haar Broêr; en dan is 't nog erger!

Wat zal ik zeggen? Wim heeft ook zyne gebreken; ik weet, dat gy my van *eenzydigheid* beschuldigt: mooglyk is er iets aan; maar hy heeft zulk een lief hart, zulk een goed karakter; hy bemint en eerbiedigt my zo zeer: zyne fouten zyn van een veel beteren aart, dan die zyner Zuster. Met dit al, zie ik wel, dat hy ligt geraakt, driftig, vol zelfsvertrouwen is. Hy weet zo wel, dat hy verstand, dat hy groote talenten heeft; hy is ook wat styfzinnig: jammer, dat hy overal bemind wordt; dit werkt zyne eigenliefde zeer in de hand. Hy weet ook wel, dat de Meisjes hem voor een mooijen Jongen houden: hy heeft aandagt genoeg op zyne eenvoudige kleeding. Uw Chrisje heeft, schynt het, eens gezegd, dat zyn rond hair hem beter stond dan een beurs, (daar hy met zyn vyftien jaar mede gekapt wierd,) en zedert is er geen *Coëffeur* aan zyn schoon bruin krullend hair geweest. Zyn *toilet* is des zo eenvoudig, als toen hy een kind was. Hy heeft alles geleerd, waar hy zin aan had. Hy speelt eene goede fiool; doch in het schilderen heeft hy het zeer verre gebracht, de miniaturen, die gy gezien hebt, getuigen daar van. Myn portret heeft hy keurlyk getroffen. Zyn braave verstandige Vader is hem maar te vroeg ontvallen. Ik geloof te mogen zeggen, dat zyne groote gevoeligheid hem van alle ongeregeldheden verwydert; immers, daar van geeft hy zeer sterke bewyzen. Hy is ruim agttien jaar, en ik had nog nooit reden, om hem van iets onbetaamlyks te verdenken. Dit alles in 't voorbygaan. Het voornaame onderwerp, waar over ik wilde schryven, is nog naauwlyks aangeroerd.

Wel, myne Vriendin, beschouw in my eene dier ongelukkige Vrouwen, die zo veel met haare Mannen verscheelen, zo wel in denken als betragten, dat er weinig redenen zyn, om een draaglyk lot te verwagten! Wy komen byna *nergens* in overëen: Wy moeten des, ook tegen ons oogmerk, aan elkander geduurig stof tot kwelling geeven. Kan een Man zich zoo verbergen! Ik trouwde een geheel ander man. Het geen ik voor gebrek aan opvoeding hield, is in ruwheid ontaart. Inschiklykheid werkt weinig uit.

Kan men die echter wel dan omtrent *onverschillige* zaaken oefenen? Myn Man meent, dat alle zyne verkiezingen, op zyn ergst genomen, my onverschillig moeten zyn, en dus door my moeten ingeschikt worden. Zyn echter gierigheid, en onbermhartigheid onverschillige dingen?. Myne redelykste uitgaaven zyn *verspillingen;* myne mededeelzaamheid is *Vrouwelyke weekheid!*

Dit is 't niet al! Ik moet, wil ik eenige rust hebben, myn lieven Jongen uit myn huis doen. 't Is waar, Willem heeft eene sterke zucht voor de Studie. Hy zoude echter op het kantoor gebleeven zyn; en dat met genoegen, indien hem het leven niet zo verdrietig gemaakt was. Zyn Vader zoude hem zeker voor den Koophandel geschikt hebben, zonder zynen smaak, in dit opzicht, aftekeuren. Hy wilde alleen van zyn Zoon *iets meer* dan een Koopman maaken; hierom liet hy hem in de geleerde taalen onderwyzen, en alle zulke lessen geeven, die in staat waren, om dat oogmerk tebegunstigen.

Hy zal des naar Leiden vertrekken; zyne byzondere neiging helt over tot de *Theologie.* Dominé Heftig heeft my een zeer fatsoenlyk huis gerecommandeerd; daar zal hy twee goede kamers hebben, en ook eeten. De Man hiet *Roulin.* Hy houdt met zyne Zuster, een zeer lief, braaf Meisje, huis: zy doen een Linnenwinkel; en er is nog een Student gelogeerd. De Condities zyn reeds gemaakt. Het zal hun belang zijn hem wél te doen.

Ik heb tegen het Studeeren niets; ik weet, dat Willem nu in zyn element zyn zal. Maar hy verkiest Predikant te worden; en nu vraag ik my zelf: *is Willem nu nog rechtzinnig genoeg, om eens de Canons te onderschryven?* Ik vrees van neen! Myne gehechtheid aan de Leerstukken der Publique Kerk is u bekend. Het wèl verklaard systema van Dordrecht neem ik, uit overtuiging, aan. Daar in liet ik hem ook onderwyzen; en dagt er nog zo wat anders over dan myn waarde Man; die er niet veel mede ophad, dat men de jongelieden hun *geloof liet leeren;* evenwel hy liet my zulks toe, er glimlachend by voegende: „hy heeft verstand, en zal „wel te regt raaken, als hy zelf aan het denken gaat."

Ik weet wel, myne Vriendin, dat veele Predikanten, onder den fraaijen naam van *verdraagzaamheid,* al vry byzonder te werk gaan. Ongemeen handig weeten zy met onzen Catechismus omtespringen. Sommigen leezen slegts dat gedeelte voor, 't welk zy dien namiddag zullen verhandelen, neemen daar eene stelling uit, waar in alle menschen het eens zyn, en maaken eene schoone *Engelsche Prêek.* Zy moeten, by voorbeeld. bewyzen: *dat wy van natuur geneigd zyn, God en onzen naasten te haaten;* en dan spreeken zy waarlyk uitmuntend over *den aart onzer driften.* Zy betoogen: *dat God het hoogste voorwerp onzer liefde is; dat onderlinge liefde alleen gelukkig maakt;* en sluiten met de vermaaning, *om onzen wil altoos aan den Godlyken te onderwerpen — om alle nyd en vyandschap af te leggen,* enz. Dan, dit sta ik u toe, leeren zy eene waarheid, maar geenzins die waarheid, welke zy als dan moesten verdedigen, en waar voor zy hun sober tractement ontfangen. Anderen is deeze weg nog te wydloopig. Zy leeven met de Canons, als veelen met het Euangelie: — Zy leeren niet, wat de *Opstellers* geloofden, maar doen hen zeggen, het geen *zy* gelooven. Zy geeven ons hunne *eigen* begrippen.

Onlangs hoorde ik woordelyk het volgende: *Toen onze Voorvaders leerden, dat wy onbekwaam zyn tot eenig goed, wilden zy alleen dit zeggen: wy kunnen geen* zaligmaakend goed *verrigten. Want die* wyze *mannen wisten immers zeer wél, dat men, door een goed gebruik van onze natuurlyke vermogens te maaken, het* zaligmaakend goed *deelägtig wordt; om dat God, in de* orde des heils, *de dingen derwyze verbonden heeft, dat* natuurlyk goed *te doen, de voorwaarde zy, om de vermogens ter* zaligmaakenden goede *te ontfangen.*

Ik voor my beef, als ik denk, dat myn Zoon zich eens van zulke *draaijeryen* zal bedienen; dat hy ook eens dat leerstelzel zal ondermynen, 't welk hy als een eerlyk man verpligt is optebouwen. Hy zal immers door den Souverein betaald worden, om het Dordsche Systema ook te verdedigen? En wie weet, of hy uit belang, uit menschenvrees, niet zal vervoerd worden, *om eenen Broeder te helpen uitbannen, met wien hy in zyn hart het zelfde gelooft?*

Doe my het genoegen, myne Vriendin, en antwoord my eens wat omstandig. Uwen goeden raad acht ik zo hoog! Hy is my zo dikwyls van het grootste nut geweest. Gy, myne waarde, hebt zulk een vast, onberoerd, zulk een helder verstand: uw oordeel is, zo juist, uw ernst zo eerlyk; uwe beginzels zyn zo bestendig; uw voorbeeld is zo eenpaarig. Wie kan my zo nuttig zyn als eene Vriendin, met wie ik, van myne vroege jeugd af, eene hartlyke geneegenheid onderhield!

Wim heeft aan zyn Vriend geschreeven. Indien hy u geen belet deed, zoude ik vraagen, of gy hem een dag of veertien hebben wilde, voor hy naar Leiden gaat? Dat Daatje zo lang uitblyft, is zeer tegen myn genoegen: zy kan dáar niets goeds leeren. Evenwel, zy is by haare Tante; ik kan er nog al zo heel veel niet van zeggen. Groet myn Heer Helder minzaam, ook uwe lieve Chrisje voor

Uwe waare Vriendin,
C. VAN OLDENBURG,
gebooren BURLET.

TIENDE BRIEF.

DE HEER PAULUS HELDER AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Waarde Leevend!

Uw Brief bedroeft my. Ik beklaag uwe lieve Moeder; uw lot is ook vry ongevallig. Kon die man zyne gebreken zo verbergen? Hy trouwde immers uit *geneegenheid;* en uwe Moeder, immers zo oordeelt myne Mama, had geene reden, om uit een laag belang zyne hand aantenemen: zy behoefde haare omstandigheden niet te verbeteren. Jammer dat zy, toen het nog tyd ware, zyne slegte zyde niet gezien heeft: nu is het *te laat.* Myne Moeder beweert echter, dat, indien hy te verbeteren is, uwe Mama uit alle Vrouwen het best geschikt zy, om hem te verbeteren.

Uwe Moeder heeft voor u belet gevraagd; en gy zult hartlyk welkom zyn. Wy krygen de lieve Juffrouw Veldenaar, de *intime* van Chrisje, hier insgelyks. 't Is een uitmuntend meisje: myne Moeder bemint haar met onderscheidende hoogachting; en voor Chrisje is zy alles. Wy zullen ons wel diverteeren; kom maar wat spoedig. Chrisje spot niet half zo veel, als ik voorzien had, toen zy hoorde, dat gy voor Domine zoudt gaan studeeren. Zy zat, met Mama, die haar dit vertelde, op de Canapé, bekeek zeer aandagtig de toppen der vingeren van haare regte hand, en zei alleen: *Wel zo! gaat Wim voor Dominé studeeren!*

Er is zo het een en ander in uwen Brief, waar over ik, wyl ik uw Vriend ben, eens met u moet praaten: als gy by ons zyt, wil ik daar liefst niet van spreeken, want ik moet een weinig op u knorren. Springt gy, myn Vriend, met het karakter uws behuwd Vaders niet wat te vry om? Vergeet gy ook, dat hy *uws Moeders Man* is? dat zy hem uit *verkiezing* nam? 't Is waar, zy kende zyne slegte zyde niet; maar was myn Heer van Oldenburg wel een man voor de zagtaartige, de aandoenlyke Weduwe van den verstandigen Heer Jan Leevend? Kunt gy hem wel zo verächtlyk voorstellen, zonder uwe Mama bloot te stellen aan bittere berispingen? Is dit omtrent *haar* ook uwen pligt betragten?

Wat zoude iemand, buiten my, uw brief leezende, wat zou de bedilzieke waereld zeggen? Zou zy u niet veroordeelen; zou zy uwe Moeder niet laaken? Ligt er voor zo eene edelaartige Vrouw niet iets zeer vernederend in, dat zy beklaagd wordt door zulken, die zich slegts uit bemoei- en babbelzucht met haar bemoeijen? Zou dit echter het gevolg niet worden?

Hoor, myn Vriend, het waaragtig *medegevoel* vindt men zelden by hun, dien alles naar wensch gaat. Weet gy, hoe het hier mede gesteld is? Veelen zyn nieuwsgierig, om de zaaken van anderen te doorsnuffelen, op dat zy geleegenheid krygen, om met hun eigen dóórzicht te pronken. De meeste deelneemsters in uw Moeders verdriet zouden, op haare *salettes*, elkander zitten wysmaaken, dat zy dit alles voorzien hebben: *Mevrouw Leevend was geen vrouw voor dien man;* en die man zal, evenwel, van zyne slegtste zyde vertoond worden, al was het maar, om uwe waardige Moeder des te dieper te kunnen vernederen. Om haar te meerder te beschuldigen, zullen zy nu zelf toestaan, dat uwe Moeder veel verstand heeft. De oorzaak, die haar het minste eere aandoet, zal opgezogt, en als de waare beweegreden opgenoemd worden. Laage Babbelaarsters, mét wie Mevrouw uwe Moeder zich nooit bemoeide, die zy nooit de eere aandeed om met haar te spreeken dan over het weer en de boomen, zullen onbeschaamd voorgeeven, *dat zij dit Huwlijk sterk afrieden.* Anderen, schemeragtig bewust van haar eigen nietswaardigheid, zullen, met eene vuilaartige zegepraal over verstand en deugd, uitgillen: *Nu, het is wel goed, dat zulke verstandige Vrouwen zulke zotte stukjes doen; het leert nederigheid.*

Dit alles ontsnapt men, als men huisselyk ongenoegen verbergt. Daaglyks invallende verdrietlykheden doen ook weinig aan; Hevige rampen prikkelen onze aandoenlykheid zo sterk, dat men geen tyd hebbe om te redeneeren; dan *lijdt* men, om dat men zelf *voelt*. Is er ook niet wat veel spotterny in uwen bitteren Brief? Geloo-

ven wy wel, dat iemand, die nog *spotten* kan *waarlyk bedroefd* is? Neemen wy des wel belang in hem? Kan een man, als uw Stiefvader is, dulden, dat gy hem trotsch behandelt? dat gy u met de verschillen tusschen hem en zyne Vrouw op een beslissende wys bemoeit? Moet het uwe Moeder niet treffen, dat de *man haarer verkiezing* dus smaadelyk behandeld wordt? Bezwaart gy haar lot niet? Gy hebt, dat beken ik, uw geäartheid tegen; maar pligt blyft pligt, hoe moeilyk die ons ook gemaakt worde! Zie, myn lieve jongen, dit moest ik zo eens met u verhandelen.

Gy gaat dan uwe geliefde neigingen involgen! Geluk daar mede. Ik zal u, geduurende uw Studenten tyd, minder zien dan anders; dit is my ongevallig. Ik bemin u: uw gezelschap is zo aangenaam. Ik verschil nog veel meer met u in karakter dan in jaren. Gy moet my myne *op my zelfsheid* (noemt gy het zo niet?) nog veel afleeren. Hoe gaarn had ik wat meer van die fatsoenlyke losheid, die welleevende vrymoedigheid, die bevallige houding, die fraaije manieren, die myn Willem zo voordeelig onderscheiden! Gy weet, dat ik niet vleien kan; ik beken des, dat gy gebreken hebt; meer en grooter gebreken dan ik; immers die meer in 't oog vallen. Over die zal ik een waakzaam oog houden; gy moet nog veel beter worden dan gy zyt; en men wagt van u ook veel meer, dan van my of andren, die zulke schitterende begaaftheden niet ontfingen.

Ik zal u tot Leiden tegenkomen: meld my den dag, dat gy afrydt; gy komt immers ook te paerd? Dan kunnen wy uw Logement eens gaan bezien, en met een hoe de lieden zyn, die met u zullen omgaan; daar neem ik veel belang by.

Uw Vriend,
P. HELDER.

ELFDE BRIEF.

MEVROUW SUZANNA HELDER AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Zeer geliefde Vriendin!

Wat hebt gy aan myn *medelyden*, indien ik my onttrok om u ten besten te raaden en te troosten? Neen: ik voorzag niet, dat gy ongelukkig met deezen man zyn zoudt; ik zoude anders my van den invloed, dien ik op u heb, bediend hebben om u die party te ontraaden. Ik zag wel, dat hy *in het uiterlyke* zeer met u verschilde; maar schreef dit toe aan de omstandigheden, waar in hy geleeft, en de verkeering, die hy gehouden had. Konde ik denken, dat hy *gierig*, dat hy *onbarmhartig*, dat hy *ondraaglijk van humeur* was! Ik dagt, dat hy met die zelfde ongevalligheid een arm schepsel een ryk geschenk, als u een kusch zoude geeven; maar meende, (en dit denkbeeld geef ik nog niet op,) dat als hy door u verzagt, menschelyker en gezelliger geworden zoude zyn, dat hy dan een zeer deeglyk man zyn zoude. Ik dacht: „die man heeft zes- en- „veertig jaar lang geld gewonnen, en geen concept, wat er in

„huishoudingen, als de onze, noodwendig zyn moet. Alle zyne „bedienden bestonden in eene oude gierige meid, en een half kan- „toor- half huisknegt. Hy weet niets van het voegzaame, dat wy „moeten waarneemen. Alles komt hem zo verbaast hoog voor." Dat hy echter gierig is, geloof ik nog niet. Is het wel zo zeer uwe ruimhartigheid, als de wys, waar op gy die uitoefent, die hem zo zeer mishaagt? Het zyn, geloof ik, die stille, die aandoenlyke traanen, waarmede gy wel doet; voor die *zagtheid* is hy niet bereekend. Ik ken meer zulke Mannen; — zulke Vrouwen, dat nog sterker spreekt! Dat hy uwe uitgaven verspillingen noemt, ontstaat uit de groote verandering in zynen levenstrant; niet uit vrekheid. Al, waar aan *hy* niets heeft, is voor hem van geen waarde; koopt gy dat, dan verkwist gy het geld. Breng hem een ducaat in rekening voor een *fraai boek*, gy verspilt veel; geef eens zo veel voor *besten arak*, en hy zal zeggen: „de Vrouwen weten toch van huishouden!" geef drie gulden voor een *pond Thee*, hy zal u vraagen, „of gy uw geld dan weg gooit? schenk een halfdouzyn flessen besten *Rynschen wyn;* „wel het is niet te veel, Keetje, voor zo een groot gezelschap."

Verberg, myne Vriendin, voor eerst eens die zagtheid, die tederheid van uw hart, die u eigen is. Houd u, of gy u aan zyne luimen niet eens kreunde; en volg uwen weg. Dan zal hy ongemerkt gewennen aan die zoetaardigheid van uwen inborst, die u zo geheel tot eene bloode Vrouw maakt. Hy heeft u lief; hy kan u alleen niet beminnen, zo als een veel kiesscher man bemint; op zyne liefde vestig ik ook alle myne hoop. — Nog een raad: Geef hem alle maand een generaale rekening van uwe uitgaaven; de som zal hem toevallen, als hy bedenkt, hoe veel hy daar voor geniet; en zyn hoofd zal niet moede worden door het optellen van honderde kleinigheden.

Nu kom ik tot Willem: Gy weet, dat hy myn *gunsteling* is; ik zie zyne groote bekwaamheden met verwondering; ik bemin zyn lief eerlyk hart; zyne gehechtheid aan mynen Zoon streelt my. Ik begryp, dat de onheuschheden, zyner lieve moeder aangedaan, hem treffen: Hy behoorde echter te bedenken, *dat hy Zoon is.* Uw Man moet wel verstoord op hem zyn, die zo weinig zynen afstand omtrent hem bewaart. Als hy hier is, zal ik den vriend daar eens over onderhouden: gy weet, dat hy my heel lief heeft, en dan kan men alles van hem krygen. Het is my leed, dat Juffrouw Leevend zo lang by eene Tante blyft, die zo weinig geschikt is, om jonge Dames nuttig te zyn. Haare natuurlyke gebreken krygen daar te veel voedzel. Maar gy zyt moeder; beveel haar t'huis te komen: gy hebt immers nog wel *zo veel* te zeggen, hoop ik? mooglyk breeken haare fouten die van haaren Stiefvader. Als Wim het huis uit is, zal zy geene geleegenheid hebben, om met hem overhoop te leggen, en daar door haar's Vaders gunst tot zich overtebrengen. Zy heeft, vrees ik, uwe lessen, voor al uw voorbeeld, zeer noodig. Zyt gy echter, lieve Vriendin, niet *wat sterk* met Willem ingenomen: is het niet wel eens *ten haaren koste?* Kan dat liefde voor *u*, voor *hem*, verwekken? Verberg uw behaagen toch een weinig; hy heeft ook gebreken; en welke sterke driften!.... Moogelyk vormt zy zich eens meerder naar uw voorbeeld; moogelyk

zal zy zich nader aan u hechten, uwe Vriendin worden; en wat is toch zo aandoenlyk voor eene Moeder, dan in haare tedergeliefde Dogter haare Vriendin te mogen omhelzen! Dat geluk ken ik by de zalige ondervinding! myne Chrisje is nog jong, maar ik zie in haar myne beste Vriendin. Zeg aan uwe Zuster, dat gy Daatje tot uw gezelschap moet hebben, nu uw Zoon uw huis verlaaten zal. Win uwe dogter; zy heeft verstand, zy zal haare dwaasheden zien, en er van afwyken.

Thans ga ik het gewigtigste van uwen brief omstandig beantwoorden. Uw besluit is genoomen: wat helpt het, of ik nu myne bedenkingen daar tegen inbragt? Laat ik u echter mogen zeggen, dat het my wat verhaast voorkomt, en dat het eene gewigtige onderneeming is, uw Zoon, zo als hy is, de waereld in te zenden. De Hemel geeve, dat alles aan uw oogmerk moge beantwoorden; en hem zy de wagt bevolen. Het is echter wat hard, uw huis te moeten verlaaten om een onredelyken Stiefvader....

Wat is het, myne Vriendin, gemaklyk, geen verlicht, geen naauwgezet geweeten te hebben! *Hoe gezond is de domheid! hoe gerust het leeven van hun, die niet denken!* zo heb ik meermaal, half ernstig, half boertend, van myne Tante Chrisje gehoord; (van haar nog wel iets.) Evenwel, ik ben het met dat wonderlyk mensch in deezen zo weinig eens, als in duizend andere opzichten, en geloof, dat zulke lieden bedroeft laag in den altoos voortgaanden schakel der zedelyke wezens geplaatst zyn. Hoe smaakloos zyn voor hen de fynste geneugtens der reden; hoe eng, hoe bewolkt hunne uitzichten; hoe deerlyk hunne vermaaken, hoe beuzelagtig hunne tydkortingen! Dat uw Zoon eene overhellende neiging heeft tot Predikant, bevreemt my grootelyks; niet, dat hy liever verkiest te studeeren, dan zich op de Negotie toeteleggen. Ik keur echter niet af, dat lieden, die met ons in den Burgerstaat gelyk zyn, hunne Zoonen tot dat ampt schikken. Thans worden veele jonge lieden door hunne Ouders daar toe genoodzaakt; anderen laaten zich door verwaandheid en luiheid daartoe overhaalen. Hier van daan, dat *Legio* armhartige *Predikatie-maakers;* die zo verre beneden den waaren Predikant, als de Rymers beneden de Dichters geplaatst zyn. Veelen deezer knaapen verstaan zelf het Systema niet eens regt, dat zy behooren te verdedigen, of de begrippen van hun, die zy moeten wederleggen. Veelen verraaden hunne gemeene opvoeding, en ongeöefenden geest, door laage straattaal, onverdraaglyke verwaandheid, en strafbaare muitzucht, door op *hunne duizenden* te roemen.

Om alle deeze redenen zie ik altoos met een byzonder genoegen dat er uit den bloem der beste inwoonders Jongelingen tot Predikanten studeeren; maar betwist geenzins, dat er uit den geringsten burgerstand wel eens een waarlyk groot man opstaat. Ik spreek zo in 't algemeen, en dan hebbe ik de ongevallige Ervaarnis aan myne zyde. „Zulke Jongelingen hebben den Godsdienst van Jezus hooren aanpryzen als redelyk, zedelyk, heilig, den mensch hoogstwaardig; zy zyn door eene beschaafde verkeering met wel opgevoede menschen in staat gesteld om menschenkennis op te zamelen; zy bezitten middelen genoeg om den Academietyd niet te zeer in te korten, en iets meer dan *Theologische Systemata* te

onderzoeken: in zo verre prys ik uwen Zoon. Dat hy echter dit ampt verkiest, begryp ik niet. Hy zal een van die jonge vrienden zyn, welke met het gezag bedroeft weinig op hebben. *Hy heeft het gezegd:* geldt niets by hun. *Wat is waarheid?* daar aan hebben zy veel meer zin; en zy durven ook in deezen hunne eigen oogen gebruiken. Alle onderzoek, zal het dien naam verdienen, gaat van *Twyffeling* vergezeld. De domme jongen alleen twyffelt nooit. Dit is boven zyn bereik.

Ik ontken niet, dat sommigen onzer best gestudeerde jonge lieden zich bedienen van die *lapzalveryen*, waar van gy in uwen Brief gewag maakt. Dit keur ik volstrekt af. Zo lang men echter het *Onderschryven der Formulieren* eischt, zal dat zo wat voort moeten. Het deert my: maar wat is er aan te doen? En hoe veel is er voor den Onderschryver aan vast!

Waarom maaken gegoede weldenkende menschen niet een *Fonds*, waar uit men zulke menschen, die in gemoede niet kunnen blyven leeren, het geen zy beloofd en onderschreeven hebben, een ordentelyk bestaan geeft, zonder dat er eenige kleinigächting aan gehecht ware? Dan zoude men eerlyke kundige lieden voor gebrek bewaaren; want hoe gering in onzen tyd het tractement ook zy, er wordt echter met Vrouw en Kinderen nog al van geleefd, voor al op de Dorpen: Men zoude van deeze menschen moeten vergen, dat zy, 't zy door hunne schriften, 't zy door mondeling onderwys, nuttig bleeven, en hun, tot dat zy iets beters by der hand hadden, daar voor wél beloonen.

Waarom schreeuwt men ook zo van de *intolerantie* der zulken, die niet dulden, dat, in de Gereformeerde Kerk, Leerstukken geleerd worden, die stryden met de *Formulieren?* Indien zy zelf overtuigd zyn, dat zy alleen de waaragtige en volkoomen leere der zaligheid prediken, handelen zy dan niet als braave lieden? Zy moogen op *zulke valsche* Broeders niet schelden; hun by den onkundigen hoop niet gehaat maaken, maar zy zyn verpligt hen te weeren. Doen zy dit niet, dan zyn zy aan *hunne goede zaak* ontrouw.

Ik weet wel, wat onze jonge lieden hier tegen inbrengen. *Men moet* (zeggen zy,) *de Kerk in de Kerk hervormen; eenen zagtmoedigen Melanchton, geenzins een heethoofdigen Luther naarvolgen: niet vruchtloos bestormen, als men met vrugt kan ondermynen.* Laaten wy eens zien, wat er van is. – *Men moet de Kerk in de Kerk hervormen.* Welke Kerk? die immers, welker Leerstellingen zy ondertekend hebben! En waar door moet men de Kerk hervormen? Door het heimelyk strooijen van begrippen, die door die Kerk voor *zielschadelyk* verklaard zyn; en om welken te verdelgen zy zich plegtig verbonden hebben? Is dat ook al, zo als het behoort? Maar wat nut doet dat zagt, dat bedekt hervormen? Deeze gaauwe lieden ondermynen het gevaarte der dwaalingen zo behendig, zo bedekt, dat het gebouw er niets door lydt. Zy bikken zo wat aan de vastgelegde grondslagen; worden zy betrapt, dan weeten zy als slimme Architecten zich te redden, en de blaam van onverdraagzaamheid rust op de Keurmeesters. In ernst! wat nut doen zy toch? De dwaalingen blyven in volle kragt; de waarheid wordt des niet bevoordeeld. Indien men niemand tot Lid der publique Kerk, dan uit volle overtuiging, wilde aanneemen, de *Doopsgezinden*,

de *Remonstrantsche* Kerken, wierden wel dra te klein. Hoe veelen, leden dier Kerk zynde, gaan meest altoos by die gezintheden ter predikatie! Dit kan men best in uwe groote Stad gewaar worden: maar *Familie-belang*, *Eerampten*, *Bedieningen*, *Kostwinningen*, *Huisselyke rust*, wat zeg ik, *Gezag*, houden hen in Gemeentens, waarby zy niet behooren.

Ik wenschte des, dat uw Zoon, wordt dit eens zyn geval, bedaard, ernstig, zo onbevooröordeeld als mooglijk, den Christelyken Godsdienst onderzoekt; dat hij niet eens vraagt, *zijn er Systemata?* dat hy, wanneer hy de vastgestelde Articulen niet kan aanneemen, zulks ook niet voorwende; maar zyn afscheid neeme en God danke, dat hy in een vry land woont, daar toch eigenlyk niemand gedwongen wordt. Verkiest hy dan nog om predikant te worden? de Kerken der *Remonstranten* en *Raisonnable Doopsgezinden* staan voor hem open. Dan zal hy een eerlyk man blyven; en als zodanig door *verstandige rechtzinnigen* beschouwd worden. En, wat gy ook voor u zelf gelooven moogt, gy, myne Vriendin, zult zeker om dien *gemoedlijken handel* uw Zoon niet haaten; ook niet, al kryt men uit, dat hy van Godsdienst veranderd is. Dit is *wartaal.* Willem moet van deezen Brief niets weeten. Beloof my dit; ik heb daar myne reden voor. Gy kent my van voor vyf-en-twintig jaar: gy weet, dat ik altoos aan myne oprechtheid vasthoude. Plooijen kan ik niet: ik kan, indien spreeken geen nut doet, zwygen; en voorâl, wanneer men besluiten genoomen heeft, die reeds uitgevoerd worden. Een laf mensch is beneden eenige waarde. In gemoedszaaken zich door Familien te laaten ringelooren, is den wyzen mensch onwaardig. Myn Heer Helder en ik verschillen vry veel in *Godsdienstige denkbeelden*; wat zegt dat, als de *betragting* daar door niet in 't minste lydt? Onze kinderen hebben die zelfde vryheid, die wy voor ons hebben: dit is billyk. Zy moeten *zelf onderzoeken,* en dan *kiezen.* Chrisje heeft niet geleerd *wat,* maar *hoe* zy moet denken. Nu wordt het *haare* zaak. Zy kan haare Belydenis afleggen by den eerwaardigen Heer Veldenaar, of by eene andere gezintheid der Protestanten: het staat geheel aan haar: doch er is geen haast mede. Ik hou noch van *heel jong trouwen,* noch van *heel jong Lid eener Kerk te worden.* Ik eisch niets van myne kinderen dan *onderzoek* en *eerlykheid.* Bij wien zy zich eens zullen voegen, is *my* taamlyk onverschillig; maar *hun* moet dit niet onverschillig zyn: dit zou my smarten!

Willem is eergistren hier wel aangekomen. De jonge lieden zyn aan 't musiceeren: ik neem dien tyd waar om u te schryven, maar zeg er niets van, om dat ik den inhoud wil verbergen. Myner Dogters Vriendin en een aartig kind, haar Zusje, zyn hier ook gelogeerd. Myn Heer Helder groet u met achting. – Nu ga ik eens beneden; want ik hou my nog aan myne gewoonte, om veel met myne jonge luidjes omtegaan, en in hunne vermaaken deel te neemen: 't zyn ook lieve kinderen! Wim is tot dartelheid toe vrolyk; wel goed! Ik ben

Uwe Vriendin,

SUZANNA HELDER,
gebooren VAN BEEK.

TWAALFDE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde Dogter!

Dat gy mynen vorigen Brief niet hebt beantwoord, doet niet veel eer aan uwe opvoeding, en doet my zien, hoe onverschillig gy voor uwe Moeder zyt. Beide deeze verschynzels vallen my onäangenaam! Gy weet, Daatje, dat ik eene toegeeflyke Moeder ben: liefst ging ik deeze onpligtmatigheid zwygende voorby, maar ik vind noodig er iets van te zeggen! My niets op dien Brief te antwoorden! niets te spreeken op het groote onderwerp, waar over ik schreef, uw's Broeders oogmerk om tot Leiden te gaan studeeren! — gy doet niet wel, kind.

Wat denkt gy, kan het my aangenaam zyn te ondervinden, dat myne Dogter nergens liever is dan by eene Tante, die in een gevorderden leeftyd al de dwaasheden der Jeugd naloopt? Zy is echter verschoonlyker dan veelen; zy heeft weinig verstand, en was vroeg haar eigen meestresse; maar gy, die een gezond oordeel hebt, en u niet behoeft bezig te houden met dwaaze tydverdryven..... schaam u over uwen trek tot uithuizigheid en dolle partyen, die u zelf niet eens voldoen kunnen. Myn Heer van Oldenburg is alleen een voorwendzel: Toen ik Weduw was, scheen gy even weinig op uw Moeders byzyn gesteld. Hoe dit zy; ik beveel u t'huis te komen; en dat gy in uw antwoord my den tyd meldt. Ik zie met ongenoegen, dat myne Dogter eene *Dame du Ton* is; en ik verstond met leedwezen, dat gy by uwe Tante verscheiden bezoeken ontfangen hebt van Doctor Töller; zeker uit *coquetterie;* want, schoon hy u met myne toestemming nooit zal krygen, zo zoude ik byna kunnen wenschen, dat gy niet onverschillig voor hem waart; want er is by my al niets versmadelyker dan de zucht om *Conquêttes* te maaken, daar men zelf met schaamte op neder ziet! — Lieve Dogter, gy hebt te veel verstand om niet te beseffen, dat gy verkeerd handelt. Gy weet, dat uwe Moeder uwe Vriendin is; waarom zyt gy zoo vreemd van my? Gy, ik heb het dikwyls gezegd, zult langs dien weg, welken gy betreedt, nooit het geluk vinden. Diverteer u; ik heb daar niets tegen: maar kies beter, doe uw goeden smaak meer eer aan. Waart gy eene *nietsbeduidende malloot,* ik kon het inschikken, dat gy in woeste partyen, in het spel, in modieuse gezelschappen, behagen vond: maar moet een Meisje, als *gy,* nooit dan buiten haar Moeders huis te vreden zyn? moet *ik* al uwe *ongemakkelyke luimen,* moeten *andren* alle uwe *aangenaamheden* hebben? Uw Broeder is thans by zyn Vriend Helder: Myn vorige Brief zal u ten zynen opzichte alles gemeld hebben. Groet uwe Tante vriendelyk, voor

Uwe liefhebbende Moeder,
C. VAN OLDENBURG,
gebooren BURLET.

DERTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Ge-eerde Mama!

Het is my leed, waarlyk, dat een zeer *excusabel* verzuim zo verbaast hoog wordt opgenoomen: nu, dat gebeurt my wel meer; ik ben er niet zeer verbaast over, men gewent aan alles. Ik wist ook niet, dat myne t'huis komst zo hoognodig waar. Maar 't is wél, ik zal binnen agt dagen denkelyk t'huis zyn. Ik kom daar zo van een Party; het slaat drie uuren; maar ik zal niet naar bed gaan, vóór ik deezen geschreeven heb.

Heden, Mama, wat zou ik toch antwoorden op de Communicatie van Willems voorneemen om voor Dominé te gaan studeeren? Het besluit is immers genoomen, en wat zoude het veel uitdoen, of ik nu al eens zeide, *dat dit project de eer niet had om my te behaagen?* Als ook, dat ik zeer wel zie, waarom hy een studeerkamer voor een zeer bloeiend Kantoor verkiest? Dat ik gaarn by myn *Vaders Zuster* ben, is nog al zo heel vreemd niet. Mama heeft immers ook *haare verkiezingen:* ja zelf eene byzondere Vriendin aan Mevrouw Helder? Als Töller *by Tante* bezoeken aflegt, heb ik geen recht om my daar tegen te kanten. Ik wagt hem niet op; dien Zotskap. Ja wel! hy zal my hebben! Tante groet u minzaam: ik tekene my

Myne Ge-eerde Mama!
Uwe gehoorzame Dogter en Dienaresse,
A. LEEVEND.

VEERTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

De drommel, Pietje, nu durf ik niet langer; ik moet, hoe ongaarn ook, verkassen: de tweede brief, en 't is een *brandbrief,* is gistren gekomen. Maar wat heb ik toch t'huis te doen? Nu, de oude Dame wil het; ik zie geene uitvlugten meer.

Ja meid, gy kunt toch misselyk schryven! 't Is puur, of je zomwyl half berouw hebt, dat gy van den *Ton* zyt. Ik schik die grillige invallen, weet gy, ten besten; ik geloof wél, dat gy *vapeurs* krygt. Zo veele maanden aaneen by een ziek, knyzig, podagreus Oom te zitten, en niets dan *och* en *ach* te hooren, en niets dan *Doctooren* en *Dominées* te zien, (beide naargeestig gezelschap), wél, gy moet wel melancholiek worden. Doe als ik! wordt Tante *caduc,* dan branden daar voor my hoorns. Myne begaaftheden zyn al zo ongeschikt voor eene ziekenkamer, als voor de keuken. En gy doet immers alle deeze *Penitentien,* om eens den heelen Boel te sloo-

pen. Ik ben veel edelmoediger; ik bezorg myne Tante vermaak voor haare zesthalven: myn plan wordt geregeld gevolgd; en zy is in het beste humeur, dat ik wenschen kan. *Hans Dondergoud* is geheel slaafsch onderworpen: het kruipen is de Moffen zo eigen, dat ik het hem niet eens tot eene verdienste reken. Myne Mama zegt wel eens; dat *Domheid en Hoogmoed zeer na aan elkander grenzen.* (Mama valt wel zo wat spreukagtig, weet gy.)

Dat zy zo. Nu heb ik hem nodig; zo dra hy my over de hand is, zal hy het getal myner *Dupes* vergrooten; en dat is wel te begrypen; wat zou ik toch met zo een *Hans Dondergoud* aanvangen?

Het is byna myn fatzoen te na, zo eene oude malloot te foppen! Zy zegt in diep vertrouwen: „Ja, zie Nigt, ik ben wel niet afkee„rig van het Huwlyk, maar ik vrees, dat ik nog *diep in de kinde„ren* zou raaken; en ik mag geen kinderen zien: ik ben evenwel „nog een Vrouw in het best van myn tyd."

Ik. Dat is zo, Tante; en dat waart gy, zo lang als my maar heugen mag.

Zy. Zo is 't ook, Daatje; en ook de manspersoonen zyn somtyds nog al wonderlyk tegen hunne Vrouwen, en zie, kind, ik zou al myne Partyen willen houden.

Ik. Beding dit vooraf; smeed het yzer, nu het heet is: laat dat in uw *Huwlyks voorwaarde* zetten.

En nu ('t is eene Comedie voor my,) moest gy eens zien, hoe zy is opgedrilt; altoos in vol *ajustement*, zonder halsdoek; ach arm: dit is eene *verkeerde staatkunde....!* Wat zou zy spinnen, zo zy Mama's Brief zag! Ik zend hem met myn antwoord. aan u. Fop my niet! en geef den eenen *cito* adrès. Wél, hoe vindt gy dat project? Willem een *zóó zóó!* dat kan ik niet in myn harsens krygen. Coosje Veldenaar voor hem geschikt! ik scheur myne papieren: ik had iets geheel anders voorzien. Haar Broêr is al wat er maar opzit. Geduld met den Podagrist: gaat hy haast?

Tout à Toi,
A. LEEVEND.

VYFTIENDE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Tedergeliefde Mama!

Wat denkt gy van zo een stouten Jongen, die al vier dagen hier was, en nog geen letter aan u geschreeven heeft? Gy zyt immers wel overtuigd, dat myn hart geen deel heeft in dit draalen? Zedert Pauwtje en ik van onze blesjes wipten, tot nog toe, hebben wy het zo volhandig gehad, dat wy, Juffrouw Veldenaar zo wel als ik, nu eerst tyd hebben kunnen uitvinden om te schryven. Wat hebben wy het hier aangenaam! Ik ben weer zo vrolyk, of er t'huis

niets haperde. Wat zal ik zeggen? ik ben een regte meisjes gek; en zo een paar heele lieven zyn er niet meer te vinden. Chrisje en haare Vriendin hebben geen grooter vermaak, dan om den *armen Lobbes* overstaag te praaten; maar myn Vriend en ik stryden als helden; en de waarde Mevrouw Helder ziet en hoort ons krioel met eene inneemende deelneming! Het kleene Zusje van Coosje is myn Vrystertje, en ik heb altyd wat voor dat lief kind te bestellen. Van morgen ben ik begonnen aan een Portretje van Chrisje: als 't maar wél uitvalt! magtig, wat zal ik myn best doen! Zo ik haar eens trof! maar dit is vry wat verwaand; aan my kan het niet haperen, ik meen aan myne uiterste pogingen.

Mevrouw Helder heeft my, onder vier oogen, schoon myne les geleezen, met opzicht tot mynen Stiefvader. Het is een lust, om van zo eene Vrouw bestraft te worden; wat moet het niet zyn, haare goedkeuring weg te draagen! Zy sprak over myne verregaande gevoeligheid, die tot ligtgeraaktheid oversloeg; zy toonde my, aan hoe veel onäangenaamheden die my eens konde blootstellen, en poogde my daar boven te verheffen. Ik zal met de beste voorneemens t'huis komen, en hoop u nooit meer reden van ongenoegen te geeven. Ik kan wel niet zeggen, dat ik myn Heer van Oldenburg in een draaglyker licht zie: maar ik hoop, zo als ik zeg, het beter te maaken. Het denkbeeld, dat myne tedergeliefde Moeder onvriendlyk behandeld wordt, is echter weinig aanleidelyk om myne natuurlyke overhelling tot ligtgeraaktheid te beteugelen.

Myn Heer en Mevrouw, en de jonge lieden hebben my bevolen u te groeten, en van hunne achting te verzekeren. Ik ben met eerbied en liefde,

Uw gehoorzaame en liefhebbende Zoon en Dienaar,

W. LEEVEND.

PS. Myne groete aan Zuster, indien zy reeds by u is. Nog wat: Helder en ik zyn te Leiden in myn aanstaande Logement geweest. Ik heb twee schoone, proper gemeubileerde Kamers, met vaste Boekenkasten enz. De Heer Roulin is een zeer vriendelyk beleefd man, zyne Zuster een allerbeminlykst zedig lief meisje. Ik zal daar uitneemend wel zyn. Myn Contubernaal is een Buitenlander; zo meen ik. Ik zag hem niet: maar hy is niet zo wél gelogeerd, als ik zyn zal: Ik bedank den Heer Heftig zeer hartlyk voor deeze bezorging.

ZESTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEVROUW SOPHIA VELDENAAR.

Waarde zeer geliefde Moeder!

Nog voor den avond arriveerden wy, wél en zonder eenige onaangenaame ontmoeting, aan het huis van Myn Heer en Mevrouw Helder. De overgroote bezorgdheid myns Vaders, die altoos met

bekommering zyne familie in een rytuig ziet, was des vergeefsch. Vreemd werkt toch de blydschap; die maakt zy *praatagtig*, deeze doet zy *zwygen*. Chrisje vond, schynt het, geene woorden om uit te drukken, hoe verheugd myn gezelschap haar maakte. Onze deftige jonge Heer was byzonder woordenryk. Myn gelaat zal niets dan zagte vergenoeging geteekend hebben; maar ik sprak ook niet heel veel: trouwens, dit is zo meer in myn aart. Onze kleine Jetje was niets dan aanvalligheid en vreugd, Chrisje zette haar op haaren schoot, en men zoude gezegd hebben, dat zy wel zeer aandagtig luisterde naar alles, wat het Kind haar voorpraatte; alles diverteerde het, dan de mooije koets, dan de voorbygangers. Zo al snappende, bedaarde de al te groote aandoening myner Vriendin, en wy hadden met ons driëen een vroolyk niet geheel beuzelagtig discours. De jonge Heer zou zynen Vriend Leevend den volgenden ogtend van Leiden haalen, en wist my niet genoeg van hem te vertellen.

Mevrouw ontfing ons met die inneemende vriendelykheid, die haar onderscheidt van alle Vrouwen, my bekend. Toen wy thee zouden drinken, kwam Myn Heer Helder van zyne kamer, en vroeg zeer verpligtend naar de geheele Familie. De kleine maakte voor Myn Heer een lief complimentje, maar zy was Mevrouw in de armen geloopen, met al het aanvallige van een Kind, dat eene geliefde persoon weder ziet: zy dribbelt Mevrouw overal na, die daar zeer mede geplaisiert is. Toen wy des morgens ontbeeten hadden, liep het diefje op de toontjes zagtjes de trappen op: *Waarom* (vroeg myn Heer,) *gaat gy zoo stilletjes, Jetje? – Ik dagt dat Oom zyn Predikatie schreef, en dan moet Jetje stil weezen?* De ernstige man lachte, nam haar op zyn arm, bragt haar op zyne kamer, en gaf haar een Prentenboek; daar zy zingende en bloozende door vreugd, mede afkwam. Wy moesten het boek zien; en nu staat het geduurig daar mee aan Mevrouws schoot, onder het vraagen: *wat doet die Man daar nu? wat zeit die Vrouw nu weer?* — Zo veel van ons Kind.

Maar hoe, myne lieve Moeder, zal ik u het genoegen beschryven, 't welk ik hier, en byzonder met myne Vriendin, geniet? Haar vernuft behaagt my altoos, om dat het nooit met opzet kwetst; ook dan niet, als zulken, die haar niet zo wel kennen als ik, dat wel eens gelooven. Leevend is hier insgelyks. 't Is een mooije aartige Jongen; zyn gelaat teekent schranderheid en vernuft; maar alles is getemperd door iets goedigs; vooral behaagt my de vrye en open opslag zyner oogen. Mevrouw is byzonder met hem ingenoomen; hy is ook al wat men wil: ik geloof echter, dat zyne driften niet heel gedwee zyn, en dat hy wat veel gevleid is. De Broeder myner Vriendin heeft noch het edel verstand, noch het bevallig voorkomen zyner Zuster. Hy heeft wel iets van dat *koele agterhoudende*, 't welk niet altoos gunstig voorïnneemt. Hy bemint Leevend meer dan men van zo een Jongeling zoude verwagten. Hy leest veel: 't is of hy, in plaats van zynen Vriend, tot Dominé gaat studeeren. Ik geloof, dat Vaders Collega, de eerwaardige Watverward, die de gemeente hem toebetrouwd op zyne wyze sticht, niet half zo veele Theologische kundigheden heeft dan Pauwtje. Ik meen ook, dat hy Verzen maakt; althans zyne Zuster zegt, dat zy hem op de daad betrapt heeft. Hy poogde

die beschuldiging te ontwyken, door te zeggen: *gy hebt mis, Chrisje, ik ben geen Dichter!* Maar zy was hem te gaauw: *ik sprak ook maar van Verzen maaken, Broertje!* Hy is geen Vriend van Gezelschappen. *Ik weet niet,* (zei Chrisje, toen wy daar over spraken,) *ik weet niet, Kereltje, of gy, met uwe strakke denkwyze, wel in het beste tydvak onzer beste waereld uw rolletje gekreegen hebt.* Met dit al, zy houdt zeer veel van hem, maar zy heeft meer zin aan Chrisje Helder; en hier in wordt zy door niemand tegengesprooken. *Ga toch,* (zei ze gistren, toen hy uitverzogt wierd,) *ga toch; waarlyk, gy moet wat meer lessen neemen in de noodzakelyke kunst der beuzelingen: gy zult er u zeer wél by vinden, en de Dames meer bevallen dan nu, nu gy evenwel niets dan een goed slag van een jongen zyt.* Thans heeft zy een heelen boel Vrymetselaars Ornamenten voor hem (want hy verjaart,) laaten koopen; ik geloof door Willem: „want zy wil, zegt zy, dat hy „lid worde van zulk een *honnet* gezelschap, een gezelschap, dat „*zo veel nut* aanbrengt." Ik konde haar toen juist niet in de oogen zien; en weet des niet of het ernst of boert was. „Zie, Pauw, (zei ze,) dat zal u van veel dienst zyn, als gy eens op uwe groote „en gevaarlyke reis gaat. Ik wil geen Broer hebben, die ook niet „mee kan babbelen van *Herculaneum* van *Romen*, van *Maltha*, van „de *Grisons*. Gy moet, zo wel als Neef Jan, kunnen zeggen, dat gy „veel respect hebt voor de *Heeren Cantons in Zwitserland.* Ik moet „kunnen verhaalen, dat myn Broer Helder by den beruchten La„vater gegeeten heeft, en te Brunswyk heb ik eene commissie „voor u; gy moet aan den Abt Jeruzalem myn compliment maa„ken, en zeggen dat ik zeer groote verpligting aan hem heb; voeg „er vry by, dat zyn Portret by myn Toilet geplaatst is." Leevend krygt ook zyn deel: maar my dunkt, dat hy haar te veel spaart.

Hy is regt mal met Jetje, en hy heeft meest altoos wat met haar te maaken. Hy draagt haar, als wy wandelen, en zy moede wordt, zo handig en tevens zo jolig, dat het een mooi schilderytje maakt. Helder houdt even veel van het kind; doch zyn bevallige Vriend weet het beter te toonen. Ik geloof half, dat hy zin heeft aan Chrisje; trouwens, dit kan niet anders: die haar kent, en een vry hart heeft, moet haar beminnen. Hy zal echter wel doen, dat hy dit verbergt: zy wordt zeker niet geschikt voor den nederigen stand van *Buiten-Domineés Vrouw*; ei kom, dat lykt er niet na. Myn Heer Helder is ook niet half zo met Willem ingenoomen als Mevrouw, en wy allen. Mooglyk is die schrandre man wat heel verreziende; en wil des geen schaduw van hoop opwekken: anders begryp ik dit niet. Leevend is van daag, op verzoek van Mevrouw, begonnen aan een portret in miniatuur van haare Dogter. Arme Jongen! Hij drinkt, vrees ik, het vergif met volle teugen in! Ziet Mevrouw dat dan ook niet! Schilderen kan ik niet, maar als ik haar moest beschryven, dan zoude ik zeggen: „Mejuffrouw Helder is „groot, welgemaakt, heeft de houding eener Vorstin. Zy is eene „schoone blonde; als zy eens een weinig bloost, is zy eene der „fraaiste jonge Dames, die ik immer aantrof. Haar neus is vol„maakt schoon; haare wenkbrauwen zyn 't insgelyks. Haare „oogen, zonder dat men kan zeggen, welk een kleur die hebben,

„zyn onbeschryflyk heerlyk; haar glimlach is onweerstaanbaar. Zy „heeft zo veel van het geen ik het *hoogfatsoenlijke* noem." Wat zegt gy, waarde Moeder, van dit afbeeldzel? Indien dat van Leevend zo wel uitvalt, zal het dan niet gelukkig getroffen zyn? Hoe gaarn spreekt men over het geene men bemint, als men weet, dat zy, tegen wie wy spreeken, dat waardig zyn! Waarom zweeft zy toch in eenen draaikring, waar voor zy eigenlyk niet is aangelegd! Zy heeft iets zo *imposant*, dat veelen haar voor trotsch houden; en ook wel eenigen zweem van *coquetterie;* maar zy is noch trotsch, noch *coquet*. Zy heeft hier toe een veel te aandoenlyk hart, en te gezond oordeel; en zy is veel meer geschikt voor de vriendschap dan voor de liefde.

Ons huislyk leven is alleräangenaamst: het spyt my, dat wy zo dikwyls daar van afgeleid worden. Als wy alleen eeten, hebben wy aan Pauwtje het meest. Hy is gedienstig, ja, *galant* zelf; maar hy helpt ons zo onhandig als welmeenend. Wy loopen dikwyls gevaar om rykelyk bestort te worden. Chrisje verhaalde van middag: *dat zij expres een wit négligé had laaten maaken, om het aantetrekken, als zij voorziet dat Pauwtje haar aan tafel zal bedienen.— Chrisje, Chrisje!* (zeide Mevrouw.) — *Heden, Mama,* (maar men moet haar zien spreeken,) *ik doe het uit zuivere oeconomie; want mijn Broeder heeft in weinige weeken twee Levites, en een taffen Sak van mij dermaate bedorven, dat ik niet dan met veel overleg een paar onbevlekte speldenkussens er uit zal kunnen maaken.* Myne Vriendin legt met alle haare Oppassers zo taamlyk overhoop, merk ik. Willem maakt het ook niet naar haaren zin; en echter hy is, in dit opzicht, al wat men verlangen kan: Zy is toch wat stout, wat plaagagtig, maar mooglyk des te beminlyker!

Wy hebben een aartig kibbelarytje gehad. Ik vroeg haar om *d'Emile van Rousseau.*

Zij. d'Emile, d'Emile, die ken ik niet; *[zij wierdt roodt;]* zoek maar in de Boekenkas; hy zal misschien wel in een hoek leggen; ik lees niet veel.

Ik. Leest gy niet veel? Hoe begryp ik dit? Gy leest Engelsch, Fransch, Hoogduitsch, Hollandsch. *[Zij stond op.]*

Zij. Kom, kom, ik zal gaan zien, of ik d'Emile vinden kan: Hoor Coosje, dat is nu zo wél: niemand heeft uw vraag gehoord, maar in gezelschap moet gy my nooit naar Boeken vraagen; dat is te *bourgeois*. Wy Dames leezen wel (immers veelen onzer,) maar wy ontkennen het altyd, even als dat wy veele Vrouwlyke Handwerken kunnen maaken. Kwam het uit, dat ik eene liefhebster ben van goede Boeken; wél, ik zou door onze lieden *du Ton* met vingers nageweezen, en voor eene, denk eens aan! voor eene halve *Savante* gehouden worden; en dit zou er niet by blyven, indien men er agter kwame, dat ik *Hollandsch* las — *Foei, Hollandsch!* (zei Mevrouw C., toen Mama haar vroeg, of zy Burgerhart geleezen had) *foei! wie leest thans in de fatsoenlyke waereld Hollandsch?*

Ik. Excuseer my ditmaal. Gy weet, ik woon Buiten; en weet mooglyk niet, wat *nu* het *décorum* eischt: maar ik was onkundig, dat myne Chrisje juist *dit* getuigenis noodig had, om der waereld te overtuigen, dat zy zeer wél naar den smaak weet te leeven. *[Zy gaf my een tikje op myne wang, en zei, ik versta u volkoomen, Stoutert!]*

Welk een langen Brief! Nu, ik schryf aan eene toegeevende Moeder en dat over myne Vriendin. Duizend groetenissen aan myn waarden Vader, aan Broer, en veel kusjes aan de kleinen voor ons allen en voor my in 't byzonder. Ik ben met tederheid,

Uwe liefhebbende Dogter,

J. VELDENAAR.

PS. Jetje is er zo op gesteld, om aan haar lieve Maatje te schryven. Zy zit op Leevends knie. Wy zyn benieuwd om te weeten, wat zy toch schryven zal.

Lieve Maatje!

Wat heb ik nu al een pleizier; en zulk een heel mooi Printenboek ook nog van Oome Helder! Een heel mooi Boek, en zo groot, Maatje; net een Boek, als ik eens by Groot-moeder zag, op die mooije kamer, daar die Papegaai nog was, en daar ik die suikerërtjes nog kreeg; weetje, Maatje, daar ik Dirk nog van gaf? En dan heb ik nog zo een kostelyke Pop van Tante Chrisje ook gekrygt: wel haast zo groot, als kleine Broertje; maar ik naai nu een rok voor de Pop, van Tantes witte Levite; heel mooi. En ik blyf nu alle avond op, zo lang als Zusje Coosje. En ik slaap in een heel klein Bedje op Tantes kamer; maar als ik wakker wordt, dan klim ik er als een muisje zo stil uit by haar, en dan hebben zy my allebei zo lief, Maatje. En 's middags zit ik in een mooije stoel, tusschen Tante Chrisje en Zusje in, maar nu zit ik op myn Vryertjes knie te schryven. Ik zal Dirk braaf meedeelen, en de andren ook. En ik wou wel om een stuiver, dat myn lieve Vader en Moeder by my waren, dan zou ik alles laaten zien, en kusjes geeven. Dag, zoete lieve Maatje! kom toch gaauw, gaauw by

JETJE.

PS. *De Vryer van Jetje heeft wel de eer niet, Mevrouw, om by u in persoon bekend te zyn; maar hy hoopt nog wel eens zyne opwagting by u te komen maaken, en u, nevens den waardigen Dominé Veldenaar, te betuigen, hoe zeer hy zich verëerd acht, als hy zich mag noemen uw nederigen Dienaar,*

W. LEEVEND.

ZEVENTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Neen, Daatje, dat kan er niet door. Gy gedraagt u omtrent uwe Moeder onvergeeflyk! Ik beken, er zyn bittere waarheden in haaren Brief; maar het spreekwoord zegt:

Bitter in den mond
Is voor 't hart gezond.

En wie, dan eene Moeder, zou het durven waagen, u zo vry te behandelen? Spot met my zo veel gy wilt; ik zal u niets schuldig blyven. Laat *Hans Dondergoud* braaf gesold en geslingerd worden: maar eene zo waardige zagtmoedige Vrouw, als Mevrouw uwe Moeder, dus scherp te bejegenen! Foei! ik ben boos op u. Is zy niet genoeg te beklagen, dat zy geen beter man heeft? Myn Oom is, 't is waar, maar een niets beduidend oud Vryer, doch geen kwaad slag van een man. Hy zal wel geen kettery in de waereld brengen, doch zyn gedrag was altoos onberispelyk. En hoe veel verpligting heb ik thans aan hem! Ik verzoek u, dat gy niet te veel zult laaten zien, dat gy alleen uit dwang t'huis komt. Dit zal uwe Moeder bedroeven, en u niet in haare gunstige gedagten te rug brengen. Kom, meid lief, laaten wy ons zelf gaan verbeteren. Gy hebt te veel verstand, en ik te goeden hart, om dus ons leven te verkwanselen. Wat zyn wy toch? een paar *onnutte modenpoppen;* dat kan zo niet. Ik zal u eens een dagregister van alles, wat ik in een geheele week plagt te doen, afschryven; dat spiegeltje kan ons te stade komen. Ik ben echter nog al zo wat

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

PS. Ik heb den Brief gesloten en adres gegeven.

AGTTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA DE VRY AAN MEVROUW SUZANNA HELDER.

Waarde Nigt!

Daar heb ik van de week waaragtig *Huisbezoek* gehad! Ik meende, dat de Dominées my al lang uitgeschrapt hadden; en zo weinig meer aan my dagten, als ik om de vrienden. Wél, laat zien, het is wel dertig jaar geleden: ja, uw Grootvader leefde nog lang en breed, dat ik zo een Bezoek ontfing.

Ik zat in myn zykamer, naar myn gewoonte, nog zonder Bril te leezen; want ik hou om de dood niet van brillen: dat zyn maar gekke gewoontens, en myn gezicht is nog zo goed als voor vyf- en- twintig jaar. Ik had, om het licht beter te hebben, het eene gordyn wat laaten optrekken, en zie, dat er een jong aartig mannetje, met de hoed in zyn hand, met kabretleeren handschoenen aan, den stoep op komt. Zyn hoed was niet *orthodoxs;* en zyn pruikje *ketterde* zo zeer, dat ik hem nooit voor een Leeraar van *onze* Kerk zoude gehouden hebben. *Onze Kerk!* dat zou ik hoopen; wel San-

tje, ik heb er nog een oud eigen op, en in de meeste Kerken wel deftig myn stoel. De Predikant was verzeld van een rond dikgemest Ouderling. Zy gluurden aan de post van de deur, daar zeker de een of ander Achilles myn naam op gekrapt zal hebben. Al zyn dagen! zy moesten hier wezen. De dikke Ouderling schelde ook aan. Wat zal dat beduijen, dagt ik; die menschen hebben hier immers geen boodschap! Hier zyn geen Booijen, die Lidmaat zyn. De knegt, myn ouwe Gerrit, deed open, en kwam my zeggen, dat Dominé Q. met een Ouderling daar waren. Aanstonds audientie, en eenige ververschingen geordeneerd. Na eenige complimenten van Dominé, en eenige zuchten van Broeder, raakten zy aan 't zitten. Gerrit presenteerde Caap-wyn en pypen. Want zie, Santje, ik heb tegen de menschen niets ter waereld. Ik had myn Boek, *Clarke over de Goddelyke Eigenschappen*, neergelegd, zo als dat paste. Dus begon

Dominé. Leest de Juffrouw nog zo zonder bril? dat is veel!

Ik. Och ja, Dominé, myn gezicht is nog zeer goed. Ei lieve, rook een pypje, en rust met een wat uit; want ik denk, dat ik zien kan, dat gy moede zyt.

Dominé. Ja, Juffrouw, de Wyk is groot, en de Leden zyn talryk.

Ik. Zo komt Dominé Huisbezoek doen?

Dominé. Ja, Mejuffrouw: Uwé is immers gereformeerd?

Ik. Dat is te hoopen. Ik heb al vry wat jaaren; en het zou volle laat zyn, om in myn vier- en- zeventigste jaar nu nog myne reformatie te gaan beginnen; dat is ook geen werkje, om zo onder een pyp en een glas wyn af te doen: want:

Der zonden hebblykheên verandren niet ter vlugt.
Dat werk eischt vlyt en tyd; er dient gezorgt, gezucht,
Eer de uitgedreven deugd te rug treedt in haar woning.

Ouderling. Dominé meende, of gy geen Lid waart van de zuivere Orthodoxe Kerk in ons land, Mejuffrouw.

Ik. Toen ik zestien jaar was, zeide ik myn lesje zo glad op, dat ik zonder hapering wierd aangenoomen.

Dominé. En is de Juffrouw by die Godsdienstige denkbeelden altoos gebleeven?

Ik. Myn goeije Dominé, wat zal ik daar veel op zeggen? Ik geloof niet, dat een meisje van zestien jaar veele Godsdienstige denkbeelden heeft, of kan hebben. Ik leerde *Hellenbroek*, en dat was alles.

Dominé. Dan hebt gy toen uw geloof niet beleden?

Ik. Konde ik dat doen?

Dominé. Kon Uwé zich dan daar niet *in gemoede* mede vereenigen?

Ik. Wel, om de waarheid te zeggen, ik verstond er niet veel van; en het geen ik er van verstond, animeerde my niet sterk om meer te onderzoeken.

Dominé. Waarom beleedt gy dan 't geen gy niet geloofde?

Ik, [tegen Broeder.] Is uw Dominé wat hardhoorend? Ik heb hem immers reeds gezegd, hoe 't gegaan is.

Ouderling. Het ware te wenschen, dat de Juffrouws *geestlyk* gehoor zo goed was als Dominées *tydelyk* gehoor! *[en hy zuchtte, terwyl hy zyn glaasje leegde.]*

Ik. Als de vrienden my voor geestlyk doof houden, dan doen zy immers munniken werk.

Dominé. Dan merk ik niet, dat wy hier iets te doen hebben.

Ik. Wat my betreft, niets. Het is my echter lief, eenige beleefdheid te hebben kunnen toonen: ik geloof, Dominé, dat gy hier nog niet lang gestaan hebt, en mooglyk voor de eerste reis Huisbezoek doet; dit zal mogelyk de reden zyn van uw aankomen by my. In veel jaren is my dit niet gebeurd; en 't is ook gansch onnoodig.

Ouderling. Het grieft my, dat eene Vrouw, die onder de edelen in den lande *[daar is hy niet agter, Santje, wy hebben geen een Edelman in onze familie,]* behoort, en eene Zoogvrouw der Kerke zyn moest, niet wil genodigd zyn, als men komt, om haar tot de Genademiddelen te verzoeken, tot de Heilige Bondzegelen.

Ik. Genademiddelen zyn my, ook die my die aanbieden, zeer welkom. Het woord *Bondzegelen* versta ik niet. Het is my ook niet *Euangelisch* genoeg. En ik ben op zulke bezoeken niet gesteld, om dat zy, die my dus bezogten, altoos of boos, of bedroefd zyn heen gegaan. Ik heb niet graag, dat iemand boos of bedroefd wordt: is dat zo slegt?

Dominé. Wat heeft Mejuffrouw tegen de Leer onzer Kerk.

Ik. Eene kleinigheid! zy is voor my of *onverstaanbaar*, of, zo ik die versta, *onbybels.*

Dominé. Wat is dan, naar uwe gedagten, de Leere der Waarheid, die naar de Godzaligheid is? wat karakteriseert den Christen?

Ik. Het geloof in, de naarvolging van, en de hoop op Christus in tyd en eeuwigheid.

Dominé. Leert onze Kerk dit dan niet?

Ik. Neen; naar myne gedagten; immers niet Euangelisch. Durft gy op deeze Belydenis my ten Avondmaal nodigen?

Dominé. Remonstranten, Doopsgezinden en Rhynsburgers zullen hier op ja; ik moet neen zeggen.

Ik. Ik hoop niet, Dominé, dat gy nu denkt de Leer uwer Kerk betoogd te hebben?

Dominé. Uwe vooröordeelen zyn te sterk.

Ik. Dit is ook nog niet strikt betoogd.

Dominé. De Juffrouw is zeker Lid by eene der Tolerante Kerken?

Ik. Dit is zo niet: ik ga nooit ter kerk; althans de tyd mag my niet meer heugen.

Dominé. Is Uwé dan reeds boven de genademiddelen verheven?

Ik. Dat is een aartige vraag! Als ik u zeide: *ik ga nooit uit eeten.* zoudt gy dan vragen: *heeft Uwe dan geen voedsel meer noodig om van te leeven?* Myne zedelyke maag kan zo niet tegen allerlei poespas: ik ben oud genoeg, om voor my zelf spys te bereiden, die ik verteeren kan. Dit kleine Boekje, de Euvangelien en Brieven, stellen my daar zeer wel in staat toe. Hier heb ik de waarheden zo *uit de eerste hand.*

Ouderling. Heeft Christus in zyne Kerk dan geene Bisschoppen, Leeraars en Ouderlingen aangesteld? Vermaant de Apostel ons niet,

om de onderlinge Byëenkomsten niet natelaaten? zo als toen reeds geschiedde, en nu nog te veel geschiedt.

Ik. Wel man, gy zegt daar nog al zo wat, dat meer dan niet met al beduidt. Ik zou gaarn zo eene Apostolische Vergadering eens bywoonen. In myne jongere jaaren ging ik ook nog al eens naar Rhynsburg; maar of het aan my scheelt, ik weet het niet, naderhand ging dat zo goed niet meer: het wierd er my ook al te Philosophies, of te Schoolgeleerd. Toen dagt ik, ben ik niet dwaas, dat ik zo verre loop om iets, dat ik zelf t'huis heb? en zedert hoorde ik niemand, dan mynen Zaligmaaker en zyne Discipelen; dat stond my beter aan. De aanleg der Vergadering was goed, en toen ook hoognoodig, maar is thans overtollig; dank hebbe de gemaatigder denkwyze van veelen. Wat heb ik ook veel aan gevoelens, als de betrachting agter blyft? Hoor, Dominé, als er in de Byëenkomsten niets dan woorden van waar en gezond verstand gesproken wordt, dat zyn voor my geene *Christelyke Byeenkomsten.* Ik wordt daar niet als *Christen* gesticht.

Dominé. Vreemde idées! Maar gaat Uwé dan nooit ten Avondmaal? Christus schynt dit echter bevolen te hebben; of houd Uwé, zo als de Kwakers, in den Geest Avondmaal? het komt my voor, dat het gemeenschappelyk moet geschieden.

Ik. Wat verstaat Dominé door eene Christelyke Gemeenschap?

Dominé. Eene geestelyke.

Ik. Zyn wy nu in den geest verëenigd?

Dominé. Ik denk, dat dit zo niet is; althans ik zoude my niet gaarn met u verëenigen.

Ik. Dat kan ik wel denken. En evenwel zitten wy nu aan ééne Tafel. Het is des niet noodzaaklyk, dat men juist aan ééne Tafel moet zitten, om te samen verëenigd te zyn in den geest; want gy zyt verëenigd met uwe Broederen, die niet met u aanzitten. Als ik in myne eenzaamheid, na het leezen van eenige Kapittels uit het Euangelie, of eene ernstige overdenking, een stuk Brood eet en een teug Wyns drink, my den stervenden Jęzus vertegenwoordig; als ik door dankbaarheid en eerbied my gedrongen vinde om zyn voorbeeld te volgen, om wél te doen aan allen, om de armen en geringen deezer waereld wél te doen; om alle partyschappen afteleggen; alle beledigingen te vergeeven, alle ongelyken te vergoeden; als ik myne Bedienden, en allen, die ook door my buitens huis aan den kost komen, ten goeden vermaan, en laat deelen in mynen overvloed; dan heb ik Avondmaal gehouden. Maar hoe gaat het in de Kerken? Behoef ik van de onvoegzaamheden, de wanorders, het aanzien des persoons te spreeken? Als ik zie, dat arme geringe lieden naauwlyks meer dan den galm der stem hooren en agter afgezet worden; dan ben ik geergerd. Ik zou dan zo op kunnen staan, en zeggen tegen die arme zielen: komt, kinderen, in myn huis, en houdt daar Avondmaal; daar zult gy niets behoeven te betaalen, niet afgeweezen worden. Eerst wordt men afgemat door een veel te lang, of veel te bestudeerd gebed: dan volgt er eene Predikatie, die niet te pas komt; nu eens is zy eene redenvoering van Socrates, dan moet zy een geliefd Systema oplappen; vervolgens hoort men een schriklyk lang Formulier; dan volgt de voornaame zaak. Alles verstrooit myn aan-

dagt, en ik ga niet gesticht, maar geërgerd en geemlyk weg. Alles is my te Ceremonieel, te druk, te woelig. Voor my is dit des geen middel om te voldoen aan het oogmerk. Met anderen bemoei ik my niet; ik spreek maar voor my. Elk zyne vryheid. Myn Christendom moet eenvoudig zyn. In dit alles zyn te veel menschelyke byhangzels, die my hinderen.

Dominé. Indien nu evenwel een ieder uw voorbeeld volgde, wat zou er van het Algemeen worden?

Ik. Het gemeene Volk heeft het minst van al aan het Kerkelyk onderwys. Wat hooren zy? den galm, zo als ik zeg, of wat getwist en gehairkloofd over duistere onderwerpen, die voor hun niet geschikt zyn. Wat nut hebben zy daar van? Ik betwist het heilzaame van Godsdienstige Vergaderingen geenzins; ik zeg maar, dat onze Kerken-orde daar niet toe is ingericht.

Dominé stond op, en zei, dat hy my wel belooven wilde, om my nooit meer te komen bezoeken, want dat myne vooroordeelen te vast geworteld waren, om met een goed gevolg te worden tegengegaan. – En zo is die Huisbezoeking afgeloopen.

Gy weet, lieve Nigt, leezen en schryven is zo al myne voornaame bezigheid, en vooral aan u schryf ik gaarn, Santje. Nog een mal nieuws, het is echter niet spikspelder nieuw; maar ik heb u in lang niet geschreeven: nu moet ik er een woordje van melden. Uwe oude Vriendin, Keetje Burlet; ik kan my zo niet gewennen om zulken, die ik als kinderen gekend heb, anders te noemen dan ik gewoon was; — Keetje Burlet is dan getrouwd of hertrouwd met den Heer van Oldenburg; het schynt dit zoete Vrouwtje niet kwalyk bevallen te zyn. Nu, 't was een volmaakt Huwlyk; zo als ik wel gehoord, en ook zelf bemerkt heb. 't Was haast niet, dunkt my, om het nog eens to wagen. Had Leevend zyne Vrouw overleefd, ik weet niet, waartoe ik in myn ouden dag nog zoude gekomen zyn. Gy ziet wel, Nigt, dat ik met den ouderdom myne luchthartigheid niet verlies? Kind, daar zorg ik zo voor. Ik zag altyd in myn jongen tyd zo veel lelyks aan ouwe knorrepotten, en zeg: *hoor Chrisje de Vry, ga toch in uw graf met den naam, dat gy nooit lastig, nooit geemlyk waart, dan zal er nog een traan voor u ten besten zyn; en anders zal ieder vraagen: Leeft dat oud knorrig schepzel nog al? Die kan er ook wel uit; 't is maar een oude Vryster; zy laat geen droefheid na.*

Nu, dat daar gelaaten! Zeg my toch, Santje, hoe komt uwe zoete Vriendin aan zo een stoethaspel! er is geen lekkere beet aan dien heelen Gerrit van Oldenburg. Myn Jakomyn zeit: *dat hy haar is opgeleid:* 't moet zo zyn, zou ik haast zeggen; want *verkiezen!* dat, dunkt my, is nog onbegrypelyker. Nu trouwens, het is den mensch niet te beduiden, voor welke gekke invallen de Vrouwen vatbaar blyven! Zie Nigt, ik ben een ouwe torntoffel; maar ben met dit al niet altyd zo wys als het Vrouwtje van Thécoa. Ik beklaag dat lieve Keetje Burlet — ei, daar zeg ik het al weer! nu dan, Mevrouw van Oldenburg. Hij is een regte Griek, een Gortentelder, die daar altyd met een ouwe feeks van een meid heeft huis gehouden, die hem maar schoon van den huig ligtte. Hoe zal dat met Willem? Nu, ik hoor, maar ik kan het haast niet denken, dat hy naar Leiden gaat studeeren. Myn keukenmeid had van hunlui Jacob gehoord,

dat hy Dominé zou worden. Wat kunnen de Booijen toch raar vertellen! Dat zal daar alle daag *homles* zyn, om Zoontje lief. Dat Wim verstand heeft, is genoeg om hem by Vader ondraaglyk te maaken. Nu, Vrouwtje, zeg ik; gy zult nu wat losser van deeze catyvige aarde worden, dan toen gy uwe gangen in boter wiesch! De stoute meid zal zich wel redden; die zal alle daag 'er op uit daveren; en zy heeft nog al geen ongelyk ook! De heele storm zal op haar draaijen. Vader zal grommen op Wim, om dat die zo veel weet, en altyd zit te leezen of te teekenen, of op de fiool zaagt. Moeder zal spinnen, om dat zy haaren nieuwen Man niet staan durft; zy en Zoontje zullen hun schade op Daatje verhaalen; en die zal Wim bruijen, om dat zy tegen Mama niet uit durft vaaren. Zo dat het zal daar gaan, als er in het sprookje staat, dat ik in myn jeugd kende:

Toen kwam de hond, en beet de kat, om dat, enz.

Maar ik merk, dat ik zit te babbelen, te babbelen als al de ouwe Vrysters, die altoos zich met de zaaken van andren bemoeijen, die altoos *profeteeren* en *voorzien*, ook zulke dingen, die nooit kunnen gebeuren. Wát heb ik ook al veel anders te doen, als ik niet zit te leezen? Ik heb goed volk: daar valt hier niet te knorren noch te kissebissen. Het eeten komt goed en op myn gezetten tyd op tafel. Huisdieren heb ik niet, zelf geen Vogeltje; zo dat ik heb zo veel niet te doen, als een bakje met zaad alle week afteblazen. Ik laat de dieren vliegen; op myn erf mag geen schoot gedaan worden. De waereld is groot genoeg voor ons allen. Honden heb ik buiten; daar hebben zy ruimte om te loopen en te draven. Katten wil ik niet hebben: zy zyn valsch, en ook in myn huis moeten geen moorden geschieden. De muizen, die zo eens overkomen, houden zich op zolder of op 't hooi in den stal, en ik maak, dat zy altyd wat te schaffen hebben; zy taalen ook niet, om in huis te komen, want zy hebben geen gebrek. Zy kosten my weinig, en ik geef noch Booijengeld noch Koffy- of Thee-geld: zy zyn zo vry als de Studenten en de Gods-huizen. Met myn Styfster kan ik alles in een half kwartier bepraaten. Myn Naaister heb ik vast. Het is my geen gebabbel waardig, of de Schoonmaaksters *den zesden April* of *den vierden Mei* by my beginnen; ik zeg altyd: *help de haastige lui, en die klein behuist zyn en Winkels hebben, maar eerst: myn huis is groot, en ik ga maar van 't eene goede vertrek in 't ander;* zo dat ik maar wil zeggen, Nigtje, dat ik weinig om handen heb, en wel tijd heb om my met andren te bemoeijen.

Myn Cató kwam daar uit de Kerk: *wel meid, wat heeft Dominé voor een text gehad? — Van de zeven Phioolen, uit de Openbaaringen. — Zo kind, was er nog wat volk? — Juffrouw, stampend vol; ik heb al dien tyd gestaan op de stienen; want er was geen plaats.* Nu vraag ik, lieve Nigt, is dit evenwel te veräntwoorden, dat men een Booi het koliek op 't lyf jaagt, om over de *zevende Phiool* te hooren gonzen? Ik had meêlyden met haar, en zei: *hoor meid, ga jy ereis naar de Menniste Kerk, daar kryg je een stoel en stoof voor niets, en het zal er je wél bevallen, en 't is digt by.* Dat zal Cató nu eens probeeren. Zie, zo raad ik myn volkje ten besten. Zy hebben

my ook allemaal lief: ik mag niet wat bleek zien, of zy vreezen al, dat de ouwe Dame de waereld zal bedanken: wat is dat tog wél!

Myn jong Groen-Vrouwtje heeft hier eergistren Kraam-visite gehouden. Zy heeft maar een donker hokje van een kelder: dat kon niet; en ook de kosten! En ik ben altoos bly, als er getrouwd wordt, en er kinderen komen. Wat kan my dat scheelen, of zy in de Dessert-keuken eens vreugd hebben? 't Is een Jongen als een blok; zien moest ik hem. Wat waren die menschen bly! och God! 't is immers alles geleend goed. Nu, vaarwel. Groet uw Man en Kinderen, voor al myn jonge Nigt, voor

Uwe liefhebbende Tante,
C. DE VRY.

NEGENTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Wel zo, meisje maat, gy houdt my, zie ik, voor goedaartiger, dan men my wel zoude willen opdringen dat ik ben; anders zoudt gy niet in uw hoofd gekreegen hebben, om my zo een *innig* brieftje te schryven. Om evenwel met de heele stoffelyke waereld niet overhoop te raken, vergeef ik het u deeze keer; en trouwens, ik hou nog al veel van u, meer dan van iemand, buiten my zelf te rekenen; nu, dat kun je wel denken! Wat Hein Veldenaar betreft, ô dat is meer om eens figuur te maaken, en op de praat met hem te zyn, dan om eene *affaire du Coeur*, zo als gy, *weekbakken zottinnetjes*, dat noemt. Trek dáár des met opzicht tot Coosje geen gevolgen uit. Wie denkt er aan trouwen, als de smaak zo vlugtig is gelyk de myne? Dat daar gelaaten. Mama ontfing my vriendlyker dan ik gewagt had: de Vrouw zal zeker zien, dat zy verkeerd gedaan heeft; ik hield my ook wel. Wim is nog te Rotterdam, en wel dra gaat hy naar Leiden; dat zal rusten! Maar nu is hier weer een andre druiloor op 't kantoor! Het is een Neef van Mama's Man. Ik versta my zo niet op die Burgerlyke Geslagt Lysten, maar ik meen, dat zyne Moeder eene halve Zuster is van van Oldenburg. Zyn Vader is die groote vierkante Zeekaptein, dien gy hier eens gezien hebt. Hy leest niets dan de Texelsche lyst en de Couranten, en is zo verbrand als myn hondsleeren handschoen. Hy vloekt zo als hy, geloof ik, bidt, zonder er iets by te denken. Een regte goeije *Hollebol!* Zyn Vrouw ken ik nog niet; zy woonen ergens buiten de Leidsche poort, meen ik, en zyn heel ryk. Die jongen moet ik u eens afbeelden, (of gy ook zin in hem hadt, want Willem zult gy nu niet krygen!) Hy is lang uitgegroeid, broodmager, viezerig bleek, vol pokdalen; met een korten stompen neus, zonder oogen, zou ik haast zeggen, indien zyn gluipen my niet hinderde. Of hy dit uit de stuipen heeft gehouden, dan of het de teekens zyn van een slegt hart, weet ik nog niet. Hy spreekt weinig, is voor Oom slaafsch gedienstig, staat den geheelen dag als een paal te schryven; is kostelyk *Haarlemmersdyks* gekleed. Ik moet dien Boel buiten eens opneemen, dunkt my; wilt gy mee, Piet?

Met van Oldenburg ben ik in deeze drie dagen nog maar eens in verschil geweest; maar myn *eens* zegt hier *altoos*. Ik was met den avond t'huis. Mama was alleen in de eetkamer. Toen de tafel gedekt was, kwam hy van 't kantoor, met den jongen, daar ik van sprak. Mompelend gaf ik hem een *goeden avond*. -- *Zo, Juffrouw, was je daar?* en ik geloof, dat hy my een kusch wou geeven. Ik ben niet zeer familiair met lieden, die ik zo weinig ken, weet gy. Ik ontweek die bui. Mama scheen daar moeilyk over; hy zweeg echter, zy ook. Knorrig, om dat ik nu niet op eene Party, daar ik gaarn by geweest was, zyn konde, en Willem niet hebbende om te plaagen, want den Kantoor-jongen reken ik niet genoeg om hem te bruijen, moest ik myne geemlykheid wat lugt geeven. De man des huizes was des de wryfpaal; want tegen Mama heb ik niets, dan dat zy te gek met Willem is, en my niets rekent. Hy vroeg mij iets: in plaats van te antwoorden zei ik tegen Jacob: „zyn die boodschappen bezorgt voor „morgen?" Hy sprak weer.

Ik. Jacob, haal myn snuifdoos uit de zydkamer.

Moeder. Hoort gy niet Daatje, dat uw Vader u vraagt, of gy met de Schuit dan met den Postwagen gekomen zijt?

Hy. De Juffrouw schynt wat doof geworden op haar reisje.

Ik. Zo dat waar was, thans zou het my goed komen; ik zou op veele gekke vraagen niet behoeven te antwoorden.

Moeder. Is dit nu een antwoord. Kind?

Ik. Wél, hoe zou 't my in 't hoofd komen, Mama, met een Postwagen, of Schuit te reizen? Is dat fatsoen? Neen: als myn Heer het dan noodzaaklyk moet weeten, ik ben met rytuig gekomen, en wel met een koets, om dat ik alleen was.

Hy. Ja, zie, Mejuffrouw, [*en hy lachte vinnig,*] ik weet die dingen zo niet: ei! is dat geen fatsoen voor een Koopmans Dogter? ik weet dat zo niet, zeg ik.

Ik. Ik ontsla u om dit te weeten, als gy u maar nooit met myne zaaken bemoeit; neen, dat is geen fatsoen. [*Ik weet wel beter, Pietje, maar ik wilde hem plaagen, en dat gevraag voor altoos afleeren.*]

Hy schonk een glas bier in, antwoordde niets; zo boos was hy zeker. Mama wenkte, dat ik het verbeteren zoude. Ik was toen sterk byziende. Zy nam zyn hand; en toen haare oogen de zijnen ontmoetten, zag ik dat zyn toorn bedaarde. 't Is waar, gy hebt gelyk: Mama heeft *overreedende* oogen. Zy behoeft maar weinig te zeggen. Ik wilde nu maar naar haare oogen niet luisteren. 't Gesprek wierd huisselyk tusschen hun beiden. Hy vroeg naar Willem; dit verdubbelde myn aandagt. *Wim is niet kwaad, van Oldenburg;* (zeide zy,) *zyne gebreken zyn niet in het haatlyke*. Dit verstond hy niet eens. De goede Vrouw denkt honderdmaal, dat zy tegen myn verstandigen Vader spreekt, en lieven Heer! het is maar tegen van Oldenburg! Lief heeft hy haar; maar ik zou liever van hem gehaat dan bemind zyn. Opstaande gaf ik haar een kusch, en ging naar bed. *Goeden nagt, Dogter*. Zy hield zyn hand nog al; zeker om mij te toonen, dat zy myn gedrag afkeurde. Dit gaat zo alle daag, zonder veel variatien, over *B. duur*.

Den eersten morgen stond ik niet vroeg op; wat heb ik voor dag en daauw op te doen? ik ben immers niet veroordeeld, om by hem op het kantoor te schryven? Tegen elf uuren zat ik te ont-

byten met Fidél in myn schoot, en las een Nieuwspapier. Jacob kwam binnen: *Juffrouw, daar is Beläir.* – *Laat hem wagten, tot ik ontbeeten heb.* De man des huizes was in de Eetkamer. Hy zag my, sprak niet; ik ook niet. Jacob kwam weer binnen: *Juffrouw, daar is Marton met de gaazen.* – *Laat Marton wagten.* — Jacob kwam weer: *Juffrouw, daar is de Engelsche Schoenmaaker.* — *Laat de Engelsche Schoenmaaker wagten.* – Toen kon hy niet langer zwygen.

Hy. Wel, hoe duivel is het hier? moet het heele voorhuis dan volgepropt worden met figuuren, die ik niet zien wil, en er niets behoorden te doen te hebben?

Ik. Ja, 't is of 't van morgen boodschappen regent.

Moeder. Waarom, Dogter, als gy weet, dat er lieden zullen komen om u te spreeken, staat gy zo laat op? Hoe lang moeten die menschen weer wagten? 't is ook verdrietig.

Ik. Och, 't is al weer mis! zend ze allen weg, Jacob, zeg aan Beläir, dat hy ten vier uuren komt om my te kappen. Is dat een gemaal en geknor! ik zal morgen op *myn* kamer dejeuneeren, Jacob.

Hy. Wat manier van huishouden is dit? Waarom staat gy niet op, als uwe Moeder opstaat? moet dat geduivel met die koffytafel nog lang duuren?

Ik. *[zonder hem iets te antwoorden, of hem aan te zien,]* Gelieft Mama ook een kopje Koffy? de Koffy is delicieus!

Moeder. Neen: ik ontbeet toen het tyd was, *[hy liep grommend weg,]* en dat verzoek ik, dat gy ook doet.

Mama vondt goed haare Predikatie over het *vroeg opstaan* te herdoen; ik was aandagtig, maar stond eindelyk op; en dewyl ik toch in den namiddag moest gekapt worden, begon ik aan deezen, en bleef ongekleed wagten. Het is hier thans niet raar! als gy evenwel uitkomt, kom eens by my

Kortheids halve T. T.

A. LEEVEND.

PS. Onze Vriendin, de Pastoorsche, gaat daar zo weg; zo dat, Kind, Beläir kwam vergeefsch, en ik bleef aan de praat; plakte maar een dormeuse op, en sloeg een pelise om. Ik verhaalde haar een hoope niet-met allen, zo wat modieus nieuws. Zy mag dan bekeerd zyn, zo veel zy wil, dit is zeker, dat zy nog gaarn wat uit de Waereld hoort; nu 't is al, wat zy er thans aan heeft. Haar *alias* zal voortaan *Redenryk* zyn. Wat kan zy babbelen! nog al aartig ook. Zy is goed voor een verlegen uur, en om wat nieuws te hooren. Comiecq is haar tweestryd tusschen den ouden mensch en haaren tegenwoordigen staat. Tog, zy is een hupsch wyf, regt geschikt om Dominé te verbeteren, en Amsteldam te bevolken. Ik vrees, dat zy er agter is, dat ik Töller fop. Zo Mama dat wist! de Vrouw houdt niet veel van myne *Plannen.* Als gy kunt, haal het er eens uit.

TWINTIGSTE BRIEF.

KAPITEIN HENDRIK VELDENAAR AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Myne beste Coosje!

Hoe welkom was ons allen uw lieve Brief! Onze waarde Moeder heeft my de commissie gegeeven dien te beäntwoorden, vermits zy zelf geen tyd daar toe heeft. Hoe noodig, myne Beste, zyt gy in deeze zwaare huishouding! Kan my ook iets gevalliger zyn, dan met myne Zuster te praten? Alles is hier wél. Indien Vader minder studeerde, hadden wy veel kans, om dien waarden man nog veele jaaren in gezondheid by ons te behouden: maar gy weet, hoe ernstig hy denkt over het wél waarneemen van een ampt, waar aan zo veel vast is! Moeder is zwak, doch niet erger. Jan is hier geweest; het is dezelfde goeije bolle Jongen; hy is magtig gegroeid, en zeer content by zynen Oom, die ook met hem voldaan is. Jan heeft die gelukkige buigzaamheid, die dikwyls beter geschikt is om fortuin te maaken, dan zeer groote verstandelyke vermogens en eene geleerde opvoeding. Hy is ook werkzaam, en kan wel tegen den arbeid. Keesje heeft de koorts gehad, maar het kregel Jongetje wilde het niet eens weeten; hy leerde even goed zyn les, en maakte naar gewoonte zyn Thema. Jaantje, Dirk en Wim zyn zo gezond als vischjes. Als gy t'huis komt, zal Wim gespeend worden. 't Is een lieve jongen! hy ligt daar in zyn wieg by my te kraaijen en te spartelen; hy trekt, zie ik, de geheele strik van zyn halsje; ik ga hem by Moeder brengen, zo een keel zet hy open....

Hoe gelukkig zyt gy, Coosje, met zo eene Vriendin! Zou zy de myne ook niet zyn kunnen! Waarom niet? Moet men zich dan altoos door *valsche maximes* laaten bestieren? moeten wy... ach! ik kan het niet langer uitharden, want ik denk juist als gy hier over denkt. Neen: Mejuffrouw Helder kan *myne* Vriendin niet zyn! Gy begrypt my immers, hoe ik dat meen — zo als zy *uwe* Vriendin is. Gy spreekt wél; gy toont, dat gy my lief hebt, wanneer gy my alle hoop ontzegt. Indien ik niet hoopte! Men mag zeggen, wat men wil, maar *hoop is het voedzel der liefde*. Ik hoop: zeker, Coosje, ik hoop. „Waar op rust uwe hoop?" Ik moet zwygen!..... Redeneert liefde wel dóór, als het redeneeren het hart pynigt? Toen ik haar de eerste maal zag, was myn lot bepaald. Zulk eene majestueuse schoonheid, zulk een verheven karakter laat niets onveroverd. Het was liefde; dit wist ik: ik kon my niet misleiden. Ik begreep echter, dat het myn zaak was, die zorgvuldig voor haar te verbergen. Gy alleen, myne Zuster, waart in myn geheim.

Heugt het u nog, dat ik u, in eene avondwandeling van Beekenhof komende, myn geheel hart opende? My dagt, dat ik hier door veel zoude verligt worden. Nu kon ik met u over myne liefde spreeken. Zo lang zy onkundig was, dat ik haar niet met de oogen eens Vriends zag, behandelde zy my met die lieve gemeenzaamheid, waar door zy haare Vrienden zo zeer onderscheidt. Hoe is

dit nu veranderd! Nu houdt zy my op eenen afstand; en is alleen beleefd tegen den Broeder haarer Vriendin: maar gy weet dit alles. Wat misdoe ik echter? Kan eene zo eerbiedige zwygende liefde haar beledigen? Toon ik my die gastvryheid onwaardig, die myn Heer Helder omtrent my gebruikt? Ben ik de achting, die men my daar toedraagt, onwaardig? Poogde ik haar immer gevoelens in te boezemen, die haare Ouders zouden afkeuren, en waar van zy niets vermoeden? Wat kan my te hard vallen, indien haare goedkeuring het loon zy? Dit staat vast: nooit zal zy aan Veldenaar kunnen denken, dan met achting. *Achting!* yskoud denkbeeld! hoe doet het myn bloed stollen! *Achting!* en ik heb oogen, om haar te zien zo als zy is; en ik heb een hart, geschikt om alle haare waarde te gevoelen, om haar te beminnen, zo als zy verdient!...... Laat het goedkeuring, ten minsten goedkeuring zyn, Coosje! *Moeilyk vallen?* Wie? ik! Chrisje Helder moeilyk vallen? Zy beschikke over myn lot; maar haar niet beminnen, niet beminnen, zo als ik haar bemin; zy zelf kan dit niet op my verbidden. Wie is tot het onmooglyke verplicht? Altoos zal ik haar beminnen, met de sterkste liefde van een eerlyk gevoelig man, die haare waarde kent. Ik zal my die eere waardig maaken. Ik zal myn avancement in 't oog houden, en alles aan myne liefde opöfferen, wat de Natuur niet heilig voor my gemaakt heeft. Eens zal zy toch aan u belyden: *indien ik uw Broeder had kunnen beminnen, myne keuze zoude my geen onëer hebben aangedaan!*

Is het echter mooglyk, myne Beste! veelen onzer jonge lieden zien haar voor niets meer aan dan eene schoonheid. Zy kennen alleen haare gedaante! over haar verstand, over haare verdiensten kunnen zy niet oordeelen. Men noemt haar *coquet.* Malle Gekskappen weeten die, wat *coquetterie* is? Welke vuige Beöordeelers over een Juffrouw Helder! En dit zyn echter haare meeste aanbidders. Elke Dame, die of lelyk, of niet in de mode is, wordt haare vyandin. Hoe wel zegt onze geliefde Dichter *Gay!*

De waan der Schoonen en Poëeten
Wil van geen mededingers weeten:
Uw vleiery zal Dirce streelen.
Wilt gy haar schoon van Dafne steelen.

Is het 'des te verwonderen, dat eene Juffrouw Helder vyanden heeft? Dat zy schoon is, is niet te ontkennen; dat zy bemind wordt, dat zy eene der beste Partyen is, die de eigenbaat zich kan voorstellen, is onbetwistbaar. Eischt de afgunst des geene schatting? By wie zal zy die dan eischen? Elke jonge Windbuil, dien zij met billyke verontwaardiging straft, wordt haar vyand; elke Dame, die zy overschynt, haare vyandin. Ik heb onze Moeder eens by zekere „voegzaame geleegenheid hooren zeggen: „Toen Chrisje Helder zo „nu en dan, onder het oog haarer Gouvernante, eens in het publiek „verscheen, was zy de lievelinge van alle vyf-en-twintig-jaarige „Dames. ô, Zeiden zy, dat is een Engel! welke oogen, welk een- „houding, welk schoon blond hair, niets *fade*, alles leven, alles be „weeging, enz. Elk sprak van haar vernuft, vond iets geestigs in „haare gezegdens. Maar Chrisje Helder bleef niet altyd veertien

„jaar! haare goedkeursters wierden des haare berispsters. Ja, was „het toen, zy ziet er niet kwalyk uit; maar — zy is verwaand, en — „zeer *coquet!* Zy weet ook, dat zy ryk is en verstand heeft."

Vrouwen! Vrouwen! spreeken de slegtsten uit de onzen wel nadeeliger van uwe Sex, dan gy van elkander doet? Waarom dooft eene toomelooze ydelheid uwe beste neigingen! Ook van dit haatlyk gebrek is eene Juffrouw Helder geheel vry: nooit bouwt zy haaren roem op de vernedering van andren. Myn oordeel zoude hier misschien verdagt kunnen schynen; maar gy, myne Zuster, hebt uw hart niet kunnen geeven aan iemand, die dit geschenk niet in allen opzichte waardig zy.

Zou de jonge Heer Leevend.... nog zo jong.... Liefst trek ik myn aandagt daar van af. — De tyd van myn verlof spoedt ten einde. Gaarn, myne Coosje, zoude ik nog eenige dagen u voor my hebben. Stel eenen dag, waar op ik u zal afhaalen. Onze geliefde Moeder laat dit geheel aan u over: maar, indien gy niet heel lang meer uitblyft, dan zult gy ons allen verpligten. Het is zo leeg, nu gy er niet zyt. De kinderen verlangen zo, dat Zusje t'huis komt: de Booijen insgelyks. Het briefje van Jetje heeft ons zeer vervrolykt. Vaders oogen dreeven van genoegen. Allen groeten wy u. De Kinderen kusschen u in hunne zoete gedagten.

Juffrouw Helder zal over my voldaan zyn; op myn woord, dat zal zy: maar ik kan deeze gunstige geleegenheid niet laaten voorby glippen, waar in ik het geluk kan hebben, van haar voor myn vertrek nog eenmaal te zien. Weiger my toch iets niet, waar op myn hart zo zeer gesteld is! — Ik moet haar nog eens zien. Onze complimenten aan de waardige Familie en aan den beleefden Heer Leevend. Ik omhels u, en ben voor altoos, myne beste Coosje.

Uw Broeder en Vriend,

H. VELDENAAR.

EEN- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DE JUFFROUWEN HELDER EN VELDENAAR.

Lieve Dames!

Hoe heeft Willem het toch gemaakt? Hoe gaarn wist ik, hoe deeze vraag zal beantwoord worden! Wil ik eens gissen? *Ach! zo styf als een houten Sint Nicolaas; niet met al aartig, stil, altoos met Pauwtje aan 't redeneeren, hy voldeed maar niet.* Of: *Ja, hy kon ons niet uit de hand vallen, want wy wagtten niets byzonders van hem.* Wél, dat ziet er zo doende benaauwd voor Willem uit; want hy zou zyn beste teekening heel gaarn afstaan, kon die hem 't geluk bezorgen, dat gy beiden wel over hem dagt. Is het evenwel al zyn schuld? Gy weet, de jongen is grootsch, en hy zwygt liever dan zich in 't gevaar te stellen van eene zotterny te zeggen. Had

gy beiden zo uw geheel schitterend, waardig karakter, al uw vernuft, alle uwe bekoorlyke zagtaartigheid, al uwe levendigheid van geest ook niet in het zuiverste licht geplaatst, mooglyk had hy vloot gehouden: nu? wel er was niet aan te denken. Ik, want ik zal het discours maar opneemen, ik vond ook zo veel vermaak in door u geraillieerd en gesatiriseerd te worden, dat ik het er met studie wel eens naar maakte. Arme Helder! Bitter heeft hy moeten lyden; en zyn verstand liet hem lelyk genoeg in de pekel zitten.

Myne Vriendin Helder, die met Cesar zegt; *ik kom, ik zie, ik win:* heeft de zonderlinge gaaf, om een armen jongen geheel in verwarring te brengen. Myne vriendin Veldenaar heeft veel overeenkomst met die Leer, welke haar Vader verkondigt. Geheel ernstig, geheel minzaam, wekt zij liefde en eerbied op in alle welgestelde harten. Wat zegt gy, Meisjes, indien deeze vergelyking doet twyfelen aan myn gezond oordeel, zy draagt echter blyken van vernuft. Zou het wel van de beste soort zyn? Zie dit wat door de vingeren.

ô Gelukkige, gelukkige dagen! Nooit vergeet ik die! Hebt dank, myne geliefde Vriendinnen, voor alles, niets uitgezonderd. Het ergst van dit alles is dit maar: het moet my nu overal *afvallen.* Heb ik dan wel zo veel verpligting aan u? Nooit heb ik gegist, dat er zo veel aandoenlyk vermaak, vermaak voor 't *hart* — in dit leven te genieten was. 't Is waar, ik ben nog geen man van jaaren of ondervinding; evenwel ik heb reeds menschen gezien: maar zulke Engelen! ô myn hart! Zoude ik uwe aangenaame, uwe belangryke gesprekken gestoord hebben? Ieder woord was my dierbaar: ik luisterde zelf naar uwe gedagten, ik nam die waar in uwe oogen, in al de bezielde trekken van uw gelaat.

Houd my voor een *Dweeper in de zedelijke waereld;* maar my dunkt, dat men minder stoffelyk is, minder zinlyke behoeftens hebbe, als men in den schoonen kring van zulke uitmuntende wezens geplaatst wordt. Ik beef zelf wel eens voor de grootheid der wenschen, die ik nu ontwaar worde, en my overal verzellen.....

Hoe vol gebreken ik dan ook ben, vereert my met uwe vriendschap, en ik zal ten sterksten aangedreeven worden, om my die meer waardig te maaken. De gevoelens, die my zyn ingeboezemd, kunnen alleen door de oogen uitgedrukt worden: geene taal is kragtig genoeg om die aftebeelden. Hoop! balzem des levens! Eerbied! vrugt en tevens teugel der waare liefde...... wat schryf ik? Wartaal! Laat ik des dat daar laten, en nog een woord op uw gunstig bevel schryven over de wys, waar op ik t'huis ontfangen wierd.

Myne Zuster lag met haaren Stiefvader overhoop, Mama was neerslagtig, de jonge de Harde keek voor zich. Toen ik in de kamer trad, maakte dit wat afwending. Myne Zuster was ongemeen vriendlyk, en betuigde, dat zy zeer verblyd was met myne t'huiskomst; Mama was minzaam; de *man des huizes*, zo als Daatje hem noemt, strak en deftig. De eerste vragen betroffen de geëerde familie, by wie ik my had bevonden, enz. „Is 't waar, Wim, zei „myne Zuster, dat gy voor Dominé wilt studeeren? Wél, dat is „eene wanhoopige resolutie, dunkt my! Evenwel als er eene Aca„demie voor meisjes was, ik geloof, dat ik nu ook studeeren zou."

Ik. En in wat faculteit?

Zy. Dat zal ik u zeggen, zo dra ik weet, waar myne talenten leggen. Toch, wilt gy my meêneemen? Ik kon, dunkt my, zo wat voor *Opperman* in uwe *Letterbezigheden* ageeren; Boekjes naaijen, paginas's nommeren, en uit de klad schryven. [*Ik lachte.*] Nu, Mama en ik zullen u brengen, en dan kunnen wy zien hoe het schikt.

Hoe vindt gy dien inval? Zy bereikte echter haar oogmerk niet; want myn Heer zweeg en Mama ook. Morgen ogtend ga ik den brief bezorgen. Ik verzeker myn Heer en Mevrouw Helder van myne dankbaare gevoelens en eerbied. Groet myn Vriend: kusch het lieve Jetje. Ik ben

Uw beider Dienaar en Vriend,

W. LEEVEND.

TWEE-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEVROUW SUZANNA HELDER AAN MEJUFFROUW CHRISTINA DE VRY.

Waarde zeer geliefde Tante!

Zeer verlangende om weder eens met een Brief van u verëerd te worden, ontfing ik uwen zeer langen en my dies te aangenamer. Welk een voorrecht is het, in zulke hooge jaaren nog zulk een helder verstand, zulk een goed oordeel te behouden; zo gezond te zyn, zo in het dierbaar bezit van uw gezicht te blyven; zo opgewekt, zo blymoedig, zo uitgestrekt weldaadig te weezen!

Myne Chrisje heeft my verzogt haare vriendelyke Tante van haare liefde en achting te vezekeren. Myn Zoon groet u insgelyks met onderscheidende geneegenheid en eerbied. Myn waarde Helder gelooft, zegt hy, *dat er naar zo ééne Tante in de waereld is*, en las nevens my uwen Brief met yver; en dat hoe zeer hy met u in begrippen, niet zo zeer over den aart van den Godsdienst, als wel over den uiterlyken Eerdienst, verschille. Zeker, Tante, gy moet, als gy zo wel blyft, deezen Zomer op Beekenhof logeeren, al was het maar alleen om onzen waarden en geliefden Dominé Veldenaar nog eens te hooren prediken. Hy, zo iemand, zal u met de Geestelyken (die u zeker niet even bescheiden behandeld hebben,) verzoenen. Hier mede my vleijende, hoop ik, dat niets dit vooruitzicht zal verduisteren.

Het nut en genoegen, dat ik door myne correspondentie met u ontfang, zet my thans aan, om op uwen geëerden eenige aanmerkingen te maaken; u eenige bedenkingen mede te deelen, die ik verzoek dat gy, waardste Tante, overweegen wilt.

Gy zyt het zeker met my eens, dat er in ons Land zeer veele goode, treffende, schoone Leerredenen worden uitgesprooken; volmaaktlyk ingericht, om kundige Belyders van Jezus Godsdienst te leeren en te stichten. Wat veele uiterlyke inrichtingen betreft, die, ik beken het, zouden beter zyn kunnen; immers zo schynt het oppervlakkig. Ei lieve, daar wy toch met elkander hier over aan de

praat zyn, laat het my vry staan, dit eens te onderzoeken. Mooglyk zoude men het eene gebrek niet kunnen wegneemen, zonder nog een al zoo slim in de plaats te stellen. By voorbeeld: indien de plaatzen in de Kerken algemeen waren, en voor de eerstkomende de beste, hoe zou men dan de Kerken zien instormen! welk een geraas en gedruisch, welk eene verwarring zoude daar uit ontstaan! Hoe zouden de schrille stemmen gehoord worden, op eene plaats, daar, zo ergens, stilte en aandagt noodig is! Zonderde men eenige Kerken af voor de schaamelen en geringen, hoe kwalyk zoude dat strooken met eene Leer, die op de onderlinge Gemeenschap aandringt! Gy ziet des, Tante, dat het veel gemaklyker valt, het *onvoegzame te zien*, als op *de beste wys te verbeteren.* En in groote Steden heeft men, door het instellen der Vroeg-Predikatien, nog al taamlyk voor de goede Gemeente in dit opzicht gezorgd.

Gaarn wil ik u toestaan, dat het ons moet voorkomen, dat onze gemeene onkundige lieden bedroefd weinig hebben aan veele Predikatien, die zy gaan hooren. Ik ben ook lange in die gedagten geweest; maar ik ben door de ondervinding van het tegendeel nog al wat anders in gevoelen geworden. Myne lieve Tante, het is byna niet te gelooven, hoe wonderlyk onderscheiden de menschen al gesticht worden. 't Is met de *Geestlyke spyze* als met de *Lichaamelyke.* Wy slooven ons dikwyls wakker uit, en laaten iets toebereiden ter verkwikking, ter voeding, ter versterking van zwakke zieke arme lieden: zy kunnen, zeggen zy zelf, er zo niet mede te regt. Wy zenden het: uit beleefdheid en erkentenis geeven zy voor, dat het hun *wel smaakt.* Hadden wy echter alles *ontoebereid* gezonden, zy zouden het *op hunne wys* veel aangenaamer bereid hebben, en er dus meer van genuttigd. Zo is het waarlyk ook met het Kerkgaan. Zy hooren eene Predikatie; wy zeggen: *wat hebben de gemeene lieden daar aan?* Maar zy hooren toch zo iets van God, van een Zaligmaaker, van de Genade: dat vloeken, en dronkenschap groote zonden zyn: daar komt zo iets van Bidden, van Dankbaarheid, van Geduld in tegenspoeden, van den Hemel, van de Hel in; en dat weeten zy zo aartig toetepassen, dat zy dikwyls met traanen in de oogen en een hartlyk voorneemen, om wel degelyk vroom te willen worden, henen gaan. Zy zoeken het hunne er zo uit, en bekreunen zich niet om het geen zy niet verstaan. *Dat*, zeggen zy, *is voor de ryke lui, die meer tyd hebben, om te leezen.* En, daar men moet toestaan, dat de goede Vader der menschen eene byzondere voedende kragt legt en veel aangenaamheids, in het geen wy, zeer ondankbaar, *gemeen* voedzel noemen; waarom kan men afkeuren, dat ik meen, dat er iets dergelyks in het *zedelyke* plaats heeft?

Het plegtige, het omslagtige, 't welk u, waarde Tante, zo afleidt, zo hindert, in het wél uitvoeren der groote zaak, kunnen andren, meer zinnelyke menschen, niet wel missen; zonder dat alles, zouden zy tot het bepaald oogmerk niet reiken. Dit ziet men in de Roomsche Kerken. Zeer weinige menschen kunnen zich God als een volmaakten Geest voorstellen, en nog minder is het getal der geenen, die in staat zyn Hem in Geest en Waarheid te dienen. *Die des zwak is, eete moeskruiden.*

Gaarn staa ik u toe, dat, by voorbeeld, eene *Rhynsburgsche* Vergadering nog vry wat van het *Apostolische* heeft; doch de groote

vraag is deeze: *zou men, indien zulk eene Vergadering eens uit ettelyke duizend leden bestond, die wel in zulk een goede order kunnen houden?* Indien men eenige menschen-kennis heeft, zal men, met bedagtzaamheid spreekende, zulks niet durven vaststellen. De schoonste Plannen zijn, helaas! meest altoos, in deezen staat van voorbereiding, onüitvoerbaar.

Wie twyffelt, of men by de uitdeeling des Avondmaals veele heilzame verschikkingen zoude kunnen maaken, waar door de algemeene stichting zeer zoude bevorderd worden? Eene korte, treffende, by die geleegenheid voegende aanspraak, een ernstig Gebed, zoude zeker meer nuts doen, dan eene lange Predikatie, wel eens met weinig oordeel uitgekoozen, dan het voorleezen van zulk een uitgewerkt Formulier (dat in zich zelf zeer schoon is!) Doch dit, waarde Tante, zyn van die dingen, welke wel zo blyven zullen, zo lang men alle veranderingen schadelyke nieuwigheden noemt, en het eenvoudig, *doet dat tot myne gedagtenis*, vergeet.

Over het Huwlyk myner tedergeliefde Vriendin zal ik maar weinig aanmerken. Zy is hertrouwd, en indien de Heer van Oldenburg niet geheel onhandelbaar is, dan zal hy zeker door deeze Vrouw zo wel een goed mensch, als een onberispelyk man worden. De zagtheid van haaren aart is, zo als die in haare vroegste jeugd was, gebleeven. Zy is niet zeer geschikt voor huiselyk verdriet. Ik hoop, dat dat alles nog ten besten zal keeren. Het is zeer zeker, dat haar Zoon naar Leiden gaat. Of ik dit goedkeur, is eene andere vraag. Dat Willem schoone vermogens en een goed hart heeft, is waar; maar hy heeft ook gebreken, en sterke driften! Thans is hy hier gelogeerd, en hy zal de eere hebben u deezen te overhandigen. Hy is, weet gy, myn *Gunsteling;* en het zal my smarten, indien hy ooit reden geeft, om my te doen veranderen. Van Oldenburg is zulk een laag slag van een man, en zo onkundig van alles, dat buiten zyne Negotie omgaat, dat hy zeker hem geen recht doen kan, en Willem zal zó een man niet altoos even onderdanig kunnen zyn. Myne Vriendin bemint haar Zoon met eenzydigheid; dit kan eene Dogter, die vyf jaaren ouder is, niet wel gevallen, en hoewel Wim waarlyk zo goedaartig als ligtgeraakt is, zal de harmonie niet groot tusschen Broeder en Zuster zyn. De groote goederen van van Oldenburg hebben mooglyk ook wel iets gedaan, om myne Vriendin over te haalen. Hy heeft haar by alle uitneemendheid bevoordeeld. Dit zal hy eischen, dat de jonge lieden erkennen; maar juist zyn geen van beiden hebzugtig. Zy heeft groote uitzichten met Wim. De tyd zal leeren, of dit huwlyk hem wel voordeelig geweest is.

Myne Chrisje, hoe zeer ook met uwe wyze van doen ingenoomen, heeft maar geen zin aan uwe *Menagerie van Muizen*, en, zo als zy vreest, ook *Rotten.* Indien Tante nog, zegt zy, gelyk *Vader Noach*, een *Arke vol rein Vee* had, dat kon ik inschikken; maar ik zeg haar, dat het uw hoofd-karakter uitmaakt, *om alles, wat het gros der stervelingen verstoot, by u te vergaderen:* dat deeze goedhartigheid zich niet by uwe medemenschen kan bepaalen: dat gy meermaal een arm, geplaagd, baldadig gehandeld Dier van stoute jongens gekogt heb, en, na het wél te hebben bezorgd, weder in vryheid stelde. In dit laatste geval is zy het met haare lieve Tante volmaakt eens. En zeer gevalt haar dat kraambezoek van uw jong

Groen-Wyfje. De traanen kwamen haar in de oogen, toen zy zich verbeeldde, hoe bemind gy waart van allen, die met u omgaan. Behou, waarde Tante, nog lang die gelukmaakende blygeestigheid, die den ouderdom zo beminlyk, en het verstand zo inneemend maakt. Wy allen groeten u met tederheid en hoogachting. Wy genieten de groote voorrechten van gezondheid en genoegen in eene zeer groote maate. In hoop van u, in den aanstaanden Zomer, op Beekenhof te zullen zien, sluit ik deezen, my met de grootste geneegenheid noemende,

Waarde zeer geliefde Tante!

Uwe Dienares en Nigt,

SUZANNA HELDER,

gebooren VAN BEEK.

DRIE- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Tedergeliefde vriendin!

Eerst nu heb ik geleegenheid, om myne waarde Chrisje te bedanken voor alle de blyken haarer byzonderste vriendschap. Bedank uit myn naam ingelyks myn Heer en Mevrouw Helder voor de eer en genoegens my aangedaan. Groet uwen goeden Broeder; en zo hy aan onzen Wim schrijft, dan moet hy uit mynen naam hem ook bedanken voor zyn lief briefje, en alleraangenaamst niets minder dan beuzelagtig gezelschap; vooral voor zyn keurig getrokken *silhouette* myner Vriendin. Myn Vader, een keurig kenner der Teekenkunde en van het schoone, zegt: *dat uw omtrek den edelen Griekschen volmaakt gelyk is.* Hendrik bezag het met te veel gevoel, om er zyne gedagten over te kunnen zeggen. Wees gerust! Het is toch raar, Liefde, dat gy my niet schynt te gelooven. Er zal geen copy van gemaakt worden! Ik laat het niet inlysten. Zoude ik iets, dat my zo dierbaar is, der beschouwing van elk ten prys geeven? Als ik nu voortaan uwe Brieven lees, zal ik dat lieve *profil* by my leggen, om toch zo veel van myne Vriendin by een te houden, als my mooglyk zy. Ach! myne Beste, uwe Coosje is zo ongevoelig niet, als gy u zelf wel eens poogt wys te maaken...

Ik had het onuitspreeklyk genoegen, om hier alles redelyk wel, en over myne t'huiskomst verblyd te vinden. ô Myne Chrisje, hoe onschatbaar zyn die aandoeningen, welke onze wel geplaatste harten uit de hand der zegenende Natuur ontfangen! Gy weet dit, zo wel als ik, by de stille ondervinding. Hoe streelend zyn de naamen van *Vader, Moeder, Kind, Broeder, Zuster!* Wat zouden wy hier

reeds gelukkig zyn, indien wy onze welbegreepen pligten altoos getrouw, met yver, met liefde, uitvoerden! Dat hartelyke, 't welk ons Huisgezin zo verbindt, zo vereenigt, maakt zeker voor u, myne braave Vriendin, onze pastory zo alleraangenaamst; voor u, die zindelykheid en gemak zeer verre boven kostbaare meubelen en gouden lambrissementen waardeert. Myne Ouders geloofden, dat zy van hunne *kinderen* hunne *beste Vrienden* moesten vormen. Dus verre zyn hunne poogingen volmaakt beäntwoord. Indien God my deeze dierbaare Ouders laat, indien ik alle myne Broeders en Zusters moge behouden, dan kan er zeer weinig aan myn geluk ontbreeken. En sla ik myne oogen buiten deezen vreedzaamen huisselyken kring, dan zie ik u, myne Vriendin; welk een uitneemend toevoegzel aan myne beste genoegens!

Uw teder verwyt doet my nu nog zeer: Gy, *Coosje, bemint my zo niet, als ik u bemin!* In deezen doet gy my ongelyk. Zoude ik u niet met de hoogste vriendschap beminnen, daar ik u zo zeer myne achting als liefde waardig keur? Bedenk alleen, myne Lieve, dat ieder niet, op de zelfde wys, de zelfde gevoelens uitdrukt. Alle uwe aandoeningen zyn, immers dit zou men haast gelooven, leevendiger dan de mynen; denk echter niet, dat myn hart minder pynelyk sloeg dan het uwe, toen ik u *Vaarwel* zeide Was het wel noodig, uwe reeds heevige aandoenlykheid nog sterker aan te zetten, door u myne droefheid geheel te doen zien? Gy zaagt wel, dat het scheiden my *zeer hard* viel. Ik kon u de geleegenheid immers niet ontneemen, om ettelyke traanen vriendlyk af te droogen? En dat, ofschoon ik poogde u te spaaren! 't Smart my des, dat gy my dit teder verwyt hebt toegevoegd.

Hoe dierbaar my uwe geneegenheid ook zy, (en daar aan twyfelt gy zeker niet,) ik zoude echter wel eens, dunkt my, half kunnen wenschen, dat gy zo iets had van uws goeden Broeders *gelukkige mindergevoeligheid.* 't Is waar, ik wensch het juist niet heel sterk, en ook maar voor zo lang als gy er door lydt. Hoe hadt gy toch dien laatsten avond zulk eene zwakke vlaag, myne Lieve? *Als gy ziek wierd! als ik u eens nooit weer zag!* Het is, dit beken ik, niet onmooglyk; doch is het redelyk, u dermaate te bedroeven over iets, dat alleen *mooglyk* is? Laat ik u de dingen eens in een ander licht vertoonen.

Weldra komt myne Vriendin Buiten. Hoe klein is dan de afstand, waar in wy van elkander zyn! wat is een paar uuren wandelens voor ons? Dan gaan wy weder, door het frische groen beschaduwd, met elkander: dan staan wy geduurig stil, om de lieve stemmen der vrolyke vogelen te hooren, die ons van takjes en telgjes toezingen, en de schoone Bewooneresse van Beekenhof verwelkomen. Dan zitten wy weder in het Lindenhuisje by den grooten Vyver; terwyl uwe geëerde Moeder ons vergezelt, ons iets voorleest, onderwyst, en wy ons met het een of ander fraai handwerk bezig houden: onze lieve Kinderen herom dartelen, en myn Vader den uwen bezoekt. — Aprôpôs van Kinderen. Jetje heeft al drie dagen aan een brief staan schryven; dewyl gy haar dit verzogt hebt. Beurtling wordt de groote Pop gekleed, en staat zy met de pen in haar lief mollig handje: wat of het toch schryft!

Wel nu, heeft Hendrik zyn woord niet gehouden? kunt gy hem

nu wel beschuldigen van eene zeer *merkbaare* afweezigheid van gedagten? Wat kan hy niet doen, om u te behaagen? Zeer nedrig groet hy u.

Weet gy, myne heele Lieve, waarom ik somwylen half wensch, dat gy niet zo geheel, zo volkomen aan my gehecht waart? Ik zal het u eenvoudig zeggen. Hier door vernaauwt gy den kring uwer daaglyksche genoegens verbaast veel; gy blyft er echter in; het verveelen moet des het aangenaame verre overtreffen, en gy minder gelukkig. zyn.

'k Volg u. steeds in mijn' verbeelding,
Ook daar ge in dien draaikring treedt.
'k Volg u, lieve schoone Helder,
By dat niets beteek'nend volk ;
Onbekwaam om u te kennen,
Die slegts uwe schoonheid zien ;
Die u eene gaaf benyden,
U gegeeven door Natuur.
'k Volg u, daar de zelfs-verveeling
Al uw treden vergezelt,
Daar gy by de kaarten toevlugt
Voor dat zelf-verveelen zoekt.
Helder, lieve schoone Helder,
Daar mijn hart zo sterk voor klopt,
Stapte gy eens uit dien cirkel,
Voor myn waardste niet geschikt!
ô Besluit! kom, wees gelukkig:
Is uw edle geest gestemd
Voor dien toon der beuzelingen,
Nu en vogue, *nu* du ton?
Zo ik, door de dood verwonnen,
('t Leven is een brooze schat,)
In een reiner lucht verheven
Uw bescherm-Engel word,
Dan zal ik meer magt erlangen,
Om te zorgen voor uw heil.
Maar u vuuriger beminnen.....
Helder! dat's onmogelyk.

Gy verstaat my, ik zal niet duidelyker behoeven te spreeken: Is Chrisje Helder niet te groot voor Beuzelingen? Ei lieve, zeg my eens by geleegenheid: waar gy geweest zyt, wat gy doet, wie gy het meest ziet? Heeft men zich niet op uwe zo weinig modieuse Vriendin ondervraagd? Ik omhels u met myn geheel hart, en ben altoos

Uwe Vriendin,

C. VELDENAAR.

P.S. Jetjes Brief gaat hier nevens: dat's een kind!

VIER- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

JETJE VELDENAAR AAN MEJUFFROUW HELDER.

Myne heele lieve tante Chrisje!

Daar ben ik nu weer t'huis, en ik ben zo bly, zo bly, dat ik myn lieve Maatje en Vader en allemaal weer heb; en ik hou zo veel van allemaal. Maar aan Vader heb ik toch dat mooije sceepjes scellingje gegeeft, en Vader lachte, en zei dat hy het voor Jetje zou verwaaren; en toen was ik zo bly, Tante! En Zusje Jaantje speelt nu alle daag met de groote Pop, als ik myn les leer by Broer Hendrik; maar, Tante, zy kan die Pop evel niet draagen. Maar Dirk heeft meer zin in het heele mooije Wagentje van Oom Pauwtje; en Keesje rydt nu met de Bokken er voor, en dan ryen wy den heelen tuin allemaal door; maar niet op de lieve Bloempjes, Tante. En dan komt Zusje Coosje met het kleinste Broertje, en die schreeuwt dan zo, om ook in het mooije Wagentje te zitten, en dan roept hy *meê, meê;* en dan lachen wy zo, om dat hy zo schreeuwt.

Lieve Tante Chrisje, myn Zusje is zo bedroefd geweest onderweg, om dat zy u zo lief heeft, denk ik; maar ik heb u ook zo heel lief, en ik zit zo graag op uw schoot, en ik ben niemendal bedroefd, hoe is dat dan, Tante? Weet gy dat dan niet? Maar wat en al lekkers kwam er evel uit dien groenen trommel! Wy bedanken er allemaal voor, en het is dan maar heel lekker. Hoor eens, Tante, morgen houwen wy Kinder-Bezoek, en dan komen de Kinderen van den Scouwt ook, en die zullen wy dan alles laaten kyken, zeit Maatje, maar het mooije Prentenboek evel niet. Maatje bewaart dat; en als wy dan eens heel zoet zyn, dan zullen wy er altemets eens inkyken, en dan zal Broer Hendrik ons zo wel zeggen, wat het alles beduidt. Weetje, Tante, zo als Mevrouw deed, als ik aan haar scoot speelde. Maar Tante, wy zullen Bruidje speelen, en Keesje zal Dominé zyn, en ik zal trouwen met Pietje van den Scouwt. En ik wou, Tante, dat gy er ook by waart, en Broer Hendrik wou het ook, maar niet om te trouwen of zo; want het is maar uit spelens; weetje, Tante? maar ik hou zo veel van dien goeijen Oom, die zo heel zoet is, die my zo droeg, als ik een beetje moê was; en die zo met my ravotte, en zo veel moois voor my maakte, zo als paartjes en sceepjes, en zo. Maar ik hou van Oom Pauwtje ook heel wel. Ik heb al drie dagen aan den brief gescryft, om dat Tante het hebben wil: maar Broer Hendrik zal de screefjes er by zetten, want dat weet ik zo niet. Heb ik nu niet een heelen langen brief gemaakt? Ik stuur u hier zo heel veel kusjes en streeltjes in myn brief, dat ik die niet kan tellen, want ik hou zo veel van u, lieve Tante. Ik droomde van nagt, dat ik by u stond, en dat gy my myn witte jurk aandeed, maar het was niemendal.

JETJE VELDENAAR.

VYF-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETROMELLA RENARD.

Lieve Renard!

Gistren hebben Mama en ik onzen Wim naar Leiden gebragt. Hier door voldeed ik aan verscheide oogmerken te gelyk. Ik deed Mama plaisier; en dat doe ik heel gaarn, vooral als er myn byzonder plan maar niet door lydt. Ik bezorgde my een dag van uitspanning; ik toonde aan Mama's Man, dat ik veel van myn Broer begon te houden; dit zal hem doen grommen, als een *Noorweegsche Beer*: en ik stilde myne nieuwsgierigheid met opzicht tot de lieden, daar Wim zal logeeren. Aan alle deeze gewigtige eindens heb ik voldaan. Ik zoude u echter, om u dit te vertellen, geen brief schryven, indien ik niet zo vervuld ware met het engelagtige Meisje, met wie Willem daaglyks zal omgaan, en dat wel — *huisselyk!* Indien ik zo wel Wims Voogdes als Zuster ware, ik had hem nog dien zelfden dag *bongré malgré* met ons te rug gebracht. Zie, ik ben juist zo magtig gevoelig niet, en ik verwonder my niet rasch over een ander; maar dat Lotje! 't Is of de drommel er meê speelt, tot haar naam toe heeft iets inneemends, iets welluidends.

Kon ik haar afbeelden! denk niet, dat zy eene schoonheid zy. Neen: dat is Chrisje Helder, en wel in de grootsche manier, zo als Wim, van sommige schilderstukken spreekende, zich uitdrukt. Verbeeld u eene Bevalligheid, die geheel zedig, geheel minzaam, geheel stille vergenoeging is. 't Voldoet my nog al niet. Wel dan anders. Lotje, het lieve Lotje, is minder dan middelbaar van lengte, onbeschryflyk teêr, echter wel gevleescht. Alle haare beweegingen zyn vloeiend; haare houding is volmaakt fraai: zy is zeer blank, fraai van trekken, heeft schoone groote bruine oogen, en donkerbruin hair en wenkbraauwen. Haare handen en armen zyn in den smaak van den grooten Schilder van Dyk. Zy is eenvoudig modieus gekleed, zedig gedekt, en ik denk twintig of een-en-twintig jaar. Zy sprak zeer veel met Mama, meest Fransch; ik geloof echter dat zy uit beleefdheid sprak: my dunk, ik kon zien, dat zy meer denkt dan zegt Alles was zindelyk, en de kamers van Willem zyn zo goed, als hy die ergens zoude vinden. Hy verteert er zeer veel geld: doch nu begryp ik het. Mama heeft myn Heer en Juffrouw Roulin bewogen, om haaren Zoon ook in den kost te hebben. Willem Leevend zal des alle daag met Lotje Roulin eeten, omgaan, praaten, overleggen!..... Hoe kan het goed komen? Hoor, ik wil het hem niet zeggen; maar, zo hy niet smoorlyk verliefd raakt op dit Meisje, dan wil ik hem niet — voor myn Broêr hebben.

Myn Heer Roulin is een goed slag van een eenvoudig Fransch mensch; die echter goed Hollandsch spreekt, en zeer veel van zyne Zuster houdt. Hy is, denk ik, oud genoeg, zo al niet wys genoeg, om haar Vader te weezen. Zy behandelde hem met achting; en ik hoorde, dat zy hem wel eens *Pêre* noemde.

In het naar huis ryden vroeg ik Mama, hoe haar deeze Juffrouw beviel? — „Niet minder dan u."

Ik. Ik heb echter nog niets over haar gesprooken.

Zy. Dat behoefde niet. Ik zag, hoe gy over haar denkt.

Ik. Ja, ik wil wel bekennen, dat ik nooit Engelagtiger Meisje gezien of gehoord heb.

Zy. Gy schynt verliefd op haar te zyn, Daatje.

Ik. Zo despraat, dat ik hoop, dat Wim het nooit het tiende gedeelte op haar mag worden.

Zy. Willem zal wel wat anders te doen vinden, dan zulke malligheden in zyn hoofd te haalen.

Ik. Ik hoop het, om zynent wil: maar zo een Meisje alle daag voor zyne oogen te zien; Mama! *als de Natuur maar niet boven de Leer gaat!*

Zy zweeg. Hoe is 't mooglyk, dat zo eene verstandige Vrouw, hier geene zwarigheden ontdekt, die zo klaarblykelyk zyn, dat zy *my zelf* in 't oog vallen. Dit moest ik u ten eersten schryven, zo vervuld ben ik er van; als ook dat Wim u duizend en duizendmaal groet, en my zes kussen voor u heeft medegegeeven. Maak nu geen staat meer, om eens myne Zuster te worden. Zeker, Piet, hebt gy u daar niet wel mede gevleid? en dat, al zyt gy een jaar of drie ouder dan Wim? Biegt dit eens aan

Uwe Vriendin,

A. LEEVEND.

ZES-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Myne uitgelezene vriendin!

Hoe kan ik aan u schryven — aan myne Coosje? Hoe levendig gevoel ik nu haar afzyn! Keert weder, ô gy lieve, nuttige, aangenaame dagen! Keert weder, gy zyt te rasch, veel te rasch vervloogen! Myne Vriendin, nooit dan verbeterd scheide ik van u. Gy weet, dat ik zo veele reden heb, om aan u gehecht te zyn, en gy kunt zo *philosophies* bedaard schryven. Is er dan nog iets noodig, dan het mooglyke dat ik u kan verliezen, om my van alles, alles moede te doen zyn? Ik heb maar in 't geheel geen zin aan die *beredeneerde koelzinnigheid:* misschien om dat ik geen kans zie die ooit te bereiken..... Kom, laat ik maar zeggen, zo als het is, ik heb geen smaak in dat zo genaamd *gelukkig mingevoelige.* Ik ben overtuigd, dat ik eene Vriendin, zo braaf, zo verstandig, zo kundig, zo Godsdienstig, zo beminlyk; eene Vriendin, die my te lief heeft, om my myne dwaasheden te verbergen; eene Vriendin, die my zo haar geheel hart geeft; nooit genoeg kan beminnen.

Myne zeer ernstige, zeer verstandige Mama omhelsde my, toen zy zag, dat uw afscheid my dermaate bedroefde. Zy kuschte my tederlyk en zeide: *Uw smaak is edel. Dank zy den Hemel, dat gy*

eene Vriendin hebt, alle uwe achting, alle uwe liefde waardig. Indien myne Chrisje zo eene waardige Vriendin niet met zo veel tederheid beminde, dan zoude myne Chrisje zich zelf zeer ongelyk zyn. Ik wist wel, dat gy op deeze wys eene Juffrouw Veldenaar moet beminnen. Hoe, daar myne lieve Moeder dus spreekt, my met minzaame goedkeuring beschouwt, ook terwyl myne traanen van myne droefheid over uw afzyn zo sterk spreeken; zou daar myne Coosje ....? Maar ik weet hoe edel gy denkt! gy kunt niet gedoogen, dat uwe Vriendin zich, ook niet uwenthalve, zoude kwellen.

Spreek maar niet van mynen goeden Broeder! zyne *gelukkige mindergevoeligheid* (zeide gy zo niet, liefde?) heeft hem niet bewaard. Hy ziet uw afzyn niet zo bedaard, als men van zyne mindergevoeligheid zoude verwagten. *Ik dagt niet Chrisje,* (zeide hy van daag,) *dat ik daar zo veel van zoude geweeten hebben. — Hoe veel, Broertje?* Hy bloosde, en zag voor zich. — *Wel toch* (zeide hy,) *het is my heel ongevallig.* — Ongevallig! myne Beste, ongevallig! welk een niets beduidend woord, om uittedrukken, wat myn hart door uw vertrek blyft gevoelen! Dan, dan als ik denk, myne Vriendin is vertrokken; in myne ernstigste uuren, want dan is myne ziel het best geschikt, om alle uwe waarde te kennen, ben ik tot weemoedigheid toe verzagt! dan heb ik maar éénen wensch: *was myne Vriendin hier!*

Wat was onze goeije Wim aangedaan! al zyn vernuft en geestige invallen konden dit niet geheel verbergen. Ja, Coosje, hy is toch nog al anders dan veele jonge lui. Zyn hart zelf is goedaartig. Ik weet niet, maar zou hy myne beminlyke Vriendin wel met meer onverschilligheid zien, dan zyn Vriend Helder? Er is zo iets, hoewel schaduwagtig, in zynen Brief, dat my in die gedagten versterkt. Pauw zal voor ons beiden hem groeten, zo rasch hy schryft. Ik ben recht in myn schik, dat gy myn speelmakker, en dat wel met zo veel behaagen, gezien hebt. — Wél vast en zeker hebben onze Dames naar u gevraagd: mooglyk alleen om wat te vraagen. Een paar Dames, ook nog van myne familie, zeiden: *dat zy u op het concert gezien hadden; maar dat zy geen zin aan u hadden. — Dat begryp ik duidelyk; overeenkomst in karakter is de bron van 't wel gevallen.* Men vond dit antwoord vry scherp. 't Was er uit: en waarom passen zy het op haar toe op eene wys, die haar vernederen moet? Ik zeg maar eene *waarheid.* De besten uit den hoop gaven voor, *dat gy haar zeer waart toegevallen. — Toegevallen!* (zeide ik,) op haar nederziende, *dat is eene aartige uitdrukking! — Moet eene Juffrouw Veldenaar* toevallen, *om te behaagen?* Men verstond my niet. Zy kunnen u geen recht doen. Men houdt u voor geen onäartig Meisje, die, schoon van Buiten komende, zeer wel weet te leeven. Uwe eenvoudige Toupet en uwe twee boucles kunnen u uw hof niet maaken by Dames, die over niets wezenlyker kunnen oordeelen. Gy zyt, ik beken het, niet gekapt *comme il faut.* Dit is zeker. „men kan niet begrypen, hoe of het mooglyk zy, „dat Chrisje Helder eene Coosje Veldenaar kan beminnen. Men „had ten minsten gehoopt, dat gy zeer geestig waart, dat alle uwe „gezegdens kwinkslagen waren, dat gy de gaaf had van te doen „lachen. Dat alles is mis! Wél, gy zyt niet met al raar; gy spreekt „als alle menschen: en zich met u te diverteeren is onmooglyk.

„Wél, wat vind ik dan toch in u?” Zie daar, zo oordeelen onze Dames over eene Juffrouw Veldenaar. Ik verhaalde dit aan Mama, met vry wat misnoegen. Wat, denkt gy, was het antwoord? *Kom, Chrisje, nu bedenkt gy niet, dat een Kladschilder onmooglyk de waarde kan bevatten van een meesterstuk eens Raphaëls.* Ik begreep Mama.

Gy weet, in welken schitterenden kring ik omloop. Konde ik altoos op my verkrygen, om de inspraak myner reden in deezen ook te volgen! Ik ga weer daaglyks uit. Nooit kwam my het *Saletten-vernuft* zo metig voor. Nooit bezefte ik zo wel, dat ik oorspronkelyk niet ben aangelegd, om met een nutteloozen waaijer of een spel kaarten in de hand myn leven te verbeuzelen, terwyl er zo veel betere en tevens aangenaamer zaaken voor my te doen zyn. Waar scheelt het des? Hier! Ik vrees voor *byzonder* door te gaan. Dit is 't niet al; ik moet u alles zeggen: Ook nu en dan eenig oppervlakkig vermaak. Hoe kan ik, in 't hart der Waereld opgevoed en nog jong zynde, zeggen: *ik bedank de Dames voor haar gezelschap.* Dan zeker zoude men my, met recht, van eene verregaande verwaandheid mogen beschuldigen.

Uwe vraagen, daar op betrekkelyk, beantwoord ik dus. Ik zie weder veel gezelschap, en niemand behaagt my slegts zo veel, dat zy my een oogenblik bezig kan houden. Zeg my toch, Coosje, welk een vyand van het Menschdom vond die onöprechtheid toch eerst uit, welke ons onder den schoonen naam van Welleevendheid, dwingt tot oplettendheden, daar wy niets by denken, — die ons tot valschheid verpligt. Myne Mama glimlacht, als ik dus yver: zy meent, dat eene fyne gevoeligheid, een keurig oordeel, groote kieschheid, ons niet altoos in staat stellen, om met beschaafde zagtzinnigheid *attent* te schynen voor duizende beuzelingen, die men echter hooren moet; en voegt 'er by: *met beleefdheid te hooren, met minzaamheid te antwoorden, zyn altoos bewyzen, dat men wel opgevoed is, of wonder wel zyn belang verstaat.*

Daar ik nu niet by alle uitneemendheid gevat ben, om myne gevoelens op de beste wys te vermommen, volgt zeer natuurlyk, dat men my verwytingen doet over die afgetrokkenheid van gedagten, die my zelf in myne eigen waarde insluiten, en met een woord van dat trotsche waar van ik echter niets heb dan omtrent beuzelingen, die myner onwaardig zyn.

De persoonen, die ik zedert uw vertrek gezien heb, zyn: de jonge Mevrouw van Starrenheim; het is een klein rusteloos schepzeltje, dat nergens vermaak in heeft, dan in 't spel en gewoel: zy ziet 'er allerliefst en gracelyk uit; maar zy heeft geen karakter, en gy weet, Coosje, hoe geschikt zulke menschen zyn, om alle de onvolkomenheden te copieeren van allen, met welken zy omgaan.

De beruchte Freule van R. Zy schynt te Rotterdam gekomen te zyn, om al wat schoon en welgemaakt is te overtreffen. Ik vind haar ongemeen fraai. Zy is altyd schoon, en altoos in de houding of zy geschilderd wierd: zy logeert by myne Nigt: ik zie haar des meermaalen. Zy denkt alleen aan haare schoonheid; zy spreekt van niets dan van de uitwerkzels haarer schoonheid. Spreekt men haar aan, dan is zy zo verzeekerd, dat men haar daar over een Compliment zal maaken, dat zy een beleefd glimlachje *in voorraad* gereed heeft voor elk, dien zy aanziet. (Zy heeft met my gewed, dat zy,

als zy toch wil, een Hollandschen Brief kan schryven: ik zal 't gelooven, als ik het zie.) Alle onze Dames lachen haar uit; dit neemt niet weg, dat zy aan alle oogen behaagt, maar — *ook slegts aan de oogen.*

De Tante deezer schoone Freule van R. Zy is veertig jaar, een klein Vrouwtje, taamlyk mooi, niets *coquet,* wat heel achteloos zelf. Zy is de Vriendin myner Nigt; van dien naam bedient zy zich om de Bedienden te begrommen, noemt haar man den *goeden man,* bemint hem echter, krygt veel kinderen, knoopt veel beurzen en handschoenen, leest nooit, om haare oogen niet te bederven, behandelt de grootste wissewasjes met veel ernst, en maakt zich uit de geringste kleinigheden een zaak van het uiterste belang.

De Baron van R., Broeder der Freule. Hy is niet ryk, maar doet zich pragtig voor. Hy is groot, wel gemaakt, heeft het schoonste blond hair, dat men zich verbeelden kan, fraaije tanden, genoeg vernuft, weinig verstand, veel praats. Hy weet eigenlyk niets; snapt over alles, liegt onbeschaamd, is een kenner van Jagthonden, van Paarden, van Juweelen en Fransche Galanterien; trekt voor alles zyn neus op; is verwonderd over zich zelf; spreekt altoos beslissend; verveelt lieden van eenen goeden smaak. Het is de groote man onzer zotten: men houdt hem in 't algemeen voor een bevallig Jonker. Hy is de lieveling onzer meeste Dames. En hy verveelt my geweldig met zyne onderscheidingen. Zie daar zo eenigen uit hun, met wie ik daaglyks moet omgaan. Is dit geen regt *voor my uitgezogt* Gezelschap?

Hoe bedank ik u voor de fraaije regels in uwen Brief! Dat rymelooze gevalt my byzonder. Indien uw pen eens weer iets van dien aart nederzet, laat het toch voor my zyn; het onderwerp moge dan weezen, wat het wil. Ja, myne lieve, Chrisje Helder belydt zelf, dat zij te groot is voor Beuzelingen. Nu, wy komen weer Buiten, dan loopt het zó drok niet. Indien ik door myne waarde Ouders in eene Pastorie ware opgevoed, indien onze Familie niet zo in de groote waereld bleef ingewikkeld: mooglyk, immers daar vleye ik my mede, ik zou myne Vriendin, ook in het uiterlyke, nader by komen. Alles geef ik op; alles wat gy zegt is billyk; maar, myne *gevoeligheid,* die wil ik behouden. Spil des geen vergeefsche moeite. Wierd myne gevoeligheid dermaate opgewekt door het geen men liefde noemt, dan had gy gelyk. Maar ik bemin niet. Indien ik bedagtzaam wil zyn, geloof ik, dat ik nooit moet beminnen; om my zelf. Als ik immer van staat verander, dan hoop ik, dat, niet het geen men *liefde* noemt, maar *achting, voorkeur,* en *personeel wel gegrond behaagen,* my zullen overhaalen, om myn lot in de magt te geeven van iemand, die myne Ouders met hunne goedkeuring zullen verëeren. Gy weet, Coosje, ik heb geen groote gedagten van onze *Henri quatre* Heertjes. Zoude ik ooit uit hun eene keuze doen? Dat niet! Ik ben zeer verzeekerd, dat myn hart eigenlyk voor de Vriendschap gevormd is. Alle haare genoegens met u, myne eenige Vriendin, te smaaken, is myne behoefte. Nog eene Vriendin nevens u — dat is onmooglyk. Ik kan wel goede Vrienden en bekenden hebben, met wie ik gaarn verkeer; en in wier achting ik veel belang stel: maar de Vriendschap, die ik voor u heb, *vervult* eigenlyk myn geheel hart. Dit doet my echter niet onpligtmaatig

zyn tegen iemand. Trouwens, dit weet gy: en nooit maakte gy hier uit ook eene tegenwerping. Myne fyne aandoenlykheid zie ik aan voor het dierbaarst geschenk der Natuur. Zy maakt nooit haare bezitsters ongelukkig. Als wy die verkeerd toepassen, dan, en dan ook alleen, wordt zy een bron van rampen; dit is des onze zaak. Indien zy maar werkzaam is omtrent een waardig allerbeminlykst voorwerp, dan behoeft men haar niet door *inkrimping* te pynigen. Ik ben geene Vriendin van *verminken.* Het is onze pligt, onze neigingen *wel te leiden;* geenszins om die te *knotten.* Kent gy de regels niet, die onze Vriendin my eens in het Couvert van eenen brief schreef?

Sans amitié, sans sa douceur,
Que nôtre vie est importune!
Que fait le rang, que la fortune?
Ah, l'on est rien que par le coeur.

Que je plains l'ètre qui s'isole!
Il perd le fruit de ses malheurs:
Lorsque l'amitié me console,
Je jouis même de mes pleurs.

Gaarn, myne Vriendin, schreef ik dus voort; maar ik ben geene meestresse van myn tyd: ik moet alweer uit. Ik bedank u nog hartlyk voor uw *Lesje* over myn *ik lees niet veel.* Van die gekheid, hoop ik, ben ik geneezen. Ik zal voortaan doen als myne Vriendin: Ik zal leezen, maar er nimmer mede pronken. Dan loop ik zo weinig als zy gevaar, van verdagt gehouden te worden, dat ik eenige lectuur heb. Niemand is zo zeer overtuigd als ik, dat men nuttige kundigheden moet opzamelen: *voor dat de kwaade dagen komen ende de jaaren naderen, waar in men zeggen zal, ik en hebbe geenen lust aan de zelve.* Onze Burgerhart kan niet meer met Salomon ophebben dan ik: zyne spreuken vind ik nog fraaijer dan die van den *verlichten Bramin.*

Myn lieve Vader beveelt my, u uit zyn naam allerbyzonderst te groeten: Mama niet minder, en Pauwtje is maar geheel in de war. Duizend maal Vaarwel! Nu nog een regel of zes aan myne Lieveling.

Zoetste Meisje!

Wel dat is een heel mooi Briefje, dat gy daar aan my gezonden hebt: ô ik dagt wel, dat het heel lief zyn zoude! myn Jetje is zo leerzaam. En voldoet de groote Pop zo op den duur, dat is my aangenaam! Dat is braaf, dat Jetje zo alles mededeelt aan de kindertjes; en dat Jaantje ook zo met de Pop speelt. Dan heeft Jetje ook veel meer plaisier, niet waar, Liefje? En zyt gy zo bly, om dat gy weer by Maatje zyt? Dat dagt ik wel, want alle lieve Kindertjes zyn bly, als zy weer t'huis komen. Nu, kusch alle de kleine Liefjes voor my, zult gy? en diverteer u braaf met het heele mooije Wagentje. Waarom dat uwe Zuster Coosje onderweg zo bedroefd

was, kan ik u nu nog niet zeggen. Als Jetje grooter is, dan zal ik het haar vertellen, hoor! Ik neem myn lief kind in gedagten op myn schoot, sla haar armpje om myn hals, en geef het magtig veel kusjes; nog meer dan er in den brief waren. Nagt, myn zoetje,

Van uw Zusters
CHRISJE HELDER.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waarde Helder!

Wel zie zo, daar is uw Willem nu te Leiden, en heeft een paalvast voorneemen, om een *jong Nasiréer* te worden. Gy legt altoos te zagen, dat ik gunstig over my zelf denk. Wat zal ik zeggen? Een mensch is *zich zelf de naaste.* En er zal toch wat aan zyn. Ik onderzoek nu niet, hoe veel graaden ik in deezen van het gezond oordeel af ben; kortheids halve zeg ik alleen: *Vertrouwen in zich zelf is de bron van alle groote onderneemingen.* Zy voert ons op, om op het Tooneel deezes levens zeer groote, zeer schitterende rollen te speelen. De grootste weldoeners der menschen zyn door haar bezield, altoos bezield geworden .... Ja, ja, ik zie wel dat gy my op de schildery van *Phaëton* wyst; wat zegt dat, dan alleen dit: *alle groote onderneemingen zyn niet even wel uitgevallen*, en de lieden oordeelen altoos naar de *uitkomst.* Gy kunt toch niet ontkennen, Pauw, dat het al een gansch karel moest zyn, die onderneemen durfde, om in den wagen van Phœbus met zulke vier Engelsche harddravers een zomer tochtje door ons planetarium te doen? en dat na Papa hem zo veel akeligs verteld had! Ik weet wel, Helder, dat gy over dat zelfsvertrouwen niet zo denkt als ik; dat gy er met onderscheiding over spreekt. Dat staat u vry. Maar, indien ik nu reeds *deelen en onderdeelen* begon te maaken, en de voorwerpen *uit onderscheiden oogpunten* te zien, zoudt gy my dan niet nageeven, dat ik, lang voor 't myn beurt wordt, een *drooge Predikatiemaaker* ben? Ja, *wy geestelyke krygen immers altoos handen op ons hoofd!*

Het Academieleven (nu, 't is nog vroeg,) staat my schoon aan. Begryp, Jongen lief, dat ik nu myn hoofdbezigheid heb, aan 't geen my dus lang alleen by oogluiking gegund was. Nu ben ik in myn Vak. *Help kyken!*

Myne waarde Moeder en Zuster hebben my hier gebragt. Het afscheid van myn Stiefvader was *styf beleefd* aan *mynen* kant, en *styf beleefd* aan *zynen* kant; dit is *quite.* Hy kon in den korten tyd, dat ik t'huis was, zyne afkeerigheid van my niet verbergen. Welk een Man voor myne Moeder! en met dit al, hy heeft haar lief: hoe veel zy ook van zyne kuuren moet inschikken, nooit zal ik anders zeggen; trouwens, is het wel mooglyk, zo eene Vrouw niet hartlyk te beminnen? Ik hoop, dat Daatje, nu zy my niet heeft,

haare behoefte van plaagen omtrent hem zal voldoen. Hij verdient wel wat. Het heeft maar aan hem gestaan, om een beleefd Zoon en een naarstig bediende aan my te hebben. Het Kantoor stond my niet tegen: maar zo een Patroon? Daar kon ik het niet eens draaglyk by hebben. Hoe of zyn Neef met hem zal te regt komen, dat begryp ik niet. Nu, de tyd ontdekt alles. Ik ga u van wat anders praaten.

Ik heb het hier in huis volmaakt wel. Ik ontdek, dat myn Huisheers verstand niet van zulk een goed allooi is als zyn hart. Hy is heftig *Cocceaans*, en schryft over de *Zeven Perioden;* maar in de hoeveelde wy thans leeven, daar zit hy wat voor. Dit tusschen ons: want ik heb achting voor deezen eerlyken heuschen man. Hy is zeer met my te vreden; en ik gevolglyk ook met hem. Myne Huis-Juffrouw hebt gy gezien. Konde ik haar karakter recht doen! Gy weet, ik doe verdiensten altoos hulde, ook dan, als zy niet sterk in 't oog vallen.

Wel dan. Vrouwelyke zoetaartigheid, Engelagtige goedheid, natuurlyke welleevendheid, zedigheid; iet zo inneemends, eene door tegenheden verteederde onschuld, een intressant gelaat, veel verstand, veele begaafdheden. Hoe weinig zegt schoonheid, by dit meisje vergeleeken! Mooglyk zou zy fraaijer zyn kunnen, maar beminlyker, meer het hart van een eerlyk man waardig, onmooglyk! ô Welk een mensch, welk een *Duivel* moest dat zyn, die evenwel zo een meisje laagen konde leggen. Zy heeft geene Ouders, geene bloedvrienden. Haar Broeder? wat is deeze Roulin voor zo een meisje. Ik beken, dat ik vry wel met my zelf te vreden ben; maar aan zo eene stilte verdienste doe ik hulde. Zy zal my door haare zedigheid meer nedrigheid inboezemen, dan gy, met alle uwe spreuken, uwe *loci communes*, uwe talmeryen, immer in staat zyt. Ik weet het niet, maar als eene lieve Vrouw, in haar karakter, wel spreekt, dan zyn *alle de zeven Wyzen* maar een *party babbelaars*. Wy zyn overreed, vóór wy het vermoeden. Myn Contubernaal is nog slegter, dan zyn gemeen voorkomen schynt aan te duiden. Hy heeft veel van een *Botermarks Kwakzalver*. Barsheid en domheid zien hem ten doffen oogen uit. Stem, gang, houding alles is uit één stuk. Zyn vuilbekken maakt my dol. Dit Twenter fatsoen is zo trotsch op zyn adel, dat hy elk, die geen Edelman is, voor geen fatsoenlyk man houdt. Een man, zo als ik, dommelt door al zyn gebulk door. Zyne geheele studie bestaat in het doen van proeven op zyn maag. Het schynt, dat hy hier alleen gekomen is, om den Hollanderen in 't aanzicht te zeggen, *dat zy maar een deel hazenkoppen zyn*. Alle Vrouwen zyn *Deerns*, alle Kooplieden *Kramers*. Maar genoeg van hem. Ik vrees, dat hy myn onderwys onwaardig is; hy is een snoever, by gevolg een bloodaart.

Myne Zuster had zo veel attentie vóór, en was zo inneemend beleefd omtrent Juffrouw Roulin, dat zy zich nooit zo veele eere heeft aangedaan; zy is niet heel gemeenzaam, als zy gelooft, dat de lieden beneden haar zyn. Ik zag zelf, dat zy tot tweemaal toe Juffrouw Roulins hand in de haare hield: ik geloof, dat die haare *mignion* zoude kunnen worden.

Ik ben nog maar tweemaal by den achtingwaardigen Professor Maatig geweest. Hy wordt door zyne beste Studenten aangebeden.

Ik bemin hem op zyn voorkomen, maar ken hem nog niet. Hoe bedank ik Dominé Heftig voor zyne recommandatie van dit huis! Schryf my spoedig, ik verlang van u te hooren. Pauw, dat waren dagen! Nooit vergeet ik die. Hoe hoogacht ik het lieve Coosje! hoe uwe Zuster! Maar gy hebt gelyk, daar moet ik niet aan denken: ô dat begryp ik duidelyk! Haare *Silhouëtte* heb ik buiten haar weeten voor my na getrokken; zwyg het toch. Altoos.

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

AGT-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Waarde tedergeliefde Moeder!

Indien gy zo huisselyk gelukkig zyt, als gy verdient te zyn, dan zal ik in mynen tegenwoordigen staat maar weinig meer te wenschen hebben. Wees niet misnoegd op uwen Willem; maar het is my onmooglyk, my omtrent den Heer van Oldenburg anders te gedraagen. Zyne vreugd over myn vertrek beledigt my zeer. Alles, wat ik met hem te verreekenen heb, vergeef ik hem; echter, indien hy myne geliefde Mama heuscher behandele. Laat de uitkomst my rechtvaardigen; doch het is zyn oogmerk geweest, zynen Neef in ons kantoor, zo wel als in het zyne, te trekken. Hierom moest my het leven zo onaangenaam gemaakt worden, dat ik, *quasi*, zelf verkoos om te studeeren. Hoe gelukkig dat dit juist volkomen met myne grootste verkiezing instemt! Dit neemt echter niet weg, dat ik aan hem geene de minste verpligting heb. Laat hy zynen Neef groot maaken: geluk met dat voornemen. Laat hy maar een vriendelyk man omtrent u zyn; en alles is vergeeven.

Groet myne lieve Zuster voor my. Wat is het my aangenaam, dat zy zo veel belang in my neemt, en zo minzaam omtrent u is. Hoe gaarn zal ik veel van haar houden! alle kibbelpartyen moeten nu voorby zyn. Ik geloof nu, dat zy my alleen uit dartelheid zo verbrust kon plaagen, en als ik boos wierd, degelyk uitlachen. Nu, Willem heeft ook zyne gebreken. Zyn verstand is nog zo niet gevormd als zyne gestalte. Kusch haar voor my.

Kon ik myne geliefdste Mama maar genoeg dankbaar zyn! Hoe ruim en fatsoenlyk kan ik hier leeven! Alles is hier zo ordentelyk. Myn Heer en Juffrouw Roulin behandelen my zo vriendelyk. Gy hebt ook gezorgd voor myne uitspanningen. Myn rypaard vond ik hier ook. Dit verraschte my; een knegt kwam vraagen: *of ik niet eens geliefde uit te ryden?* Nog duizendmaal bedank ik u voor die vriendlykheid, en ik meen er schoon gebruik van te maaken. Het paardryden is gezond en aangenaam.

Leiden bevalt my zeer wel: de environs zijn allen schilderagtig

Myn Contubernaal is een lompert; ik kan hem niet dulden. Welk *Janhagel* schuilt er in een *fraai gegaloneerd kleed!* Het dunkt my vreemd, dat myn Heer Roulin zo een Lichtmis in huis wil hebben; 't Is waar, hy oeffent deeze bekwaamheden buitens huis; en hy is zelden op zyn kamer. Ik heb al zo eens half rusie met hem gehad over Juffrouw Roulin; hy sprak my veel te familaar. *Wat regards zoude ik voor haar hebben? 't Is maar een Burgermeisje, en haar Broer logeert Studenten!* Gy zaagt het beminlyk Lotje; is dit te dulden, Mama? Hy heeft my al aangeweest om te speelen; ik weigerde het, hy wierd boos. Wat lach ik om zyne boosheid!

Sommige Studenten belooven zich al reeds magtig veel pret in my te *ontgroenen.* Nu, daar moeten zy maar eens voor komen! Wee den eersten, die my durft dwingen tot iets dat ik veracht! Ik merk reeds, dat men zich by dat volk gevreest moet maaken, om niet de prooi eener dartele baldaadigheid te worden. Deeze kwanten zyn meest allen half *Petits-maitres*, half *Wysneuzen:* wat kan er uit deeze ongevallige samenstelling toch voortkomen, dan een gebroedzel van *styve snoeshaanen?* Ik ben echter te gezellig, om geheel geene Vrienden noodig te hebben. Ik hoop wel ten minsten heele goede bekenden te vinden.

Professor Maatig heeft my, op de recommadatie van Dominé Heftig, zeer beleefd ontfangen en zich zeer vriendelyk geinformeerd naar uwen welstand. Professor heeft een allerwaardigste Vrouw, eene geleerde Dame, die ook over de *zwaartekragt*, en *genoegzaame reden* spreekt; en haaren Man met eene oud Duitsche onderdaanigheid bemint. Er is eene talryke familie. Zyn Hoog Eerwaarde spreekt weinig; niet uit stuurschheid, of om dat hy ons allen voor te zeer beneden hem beschouwt; niets minder, maar om dat hy zeer diep en aanhoudend denkt; hy is de vriendelykste man, dien men zich kan voorstellen: zyn *Auditorium* is altoos vol; en weinig Studenten doen zich de schande aan van hem niet te eerbiedigen. Hy is stipt rechtzinnig, maar houdt de zyde der Tolerante party. Hy spoort zyne Studenten zeer sterk aan, om toch hunnen smaak te verbeteren, om zich te oefenen in de Natuurkunde en fraaije Weetenschappen. De Muziek is by hem in de hoogste achting. Hy zelf speelt overschoon op het Clavier; immers zo is my gezegd. De beleefdheid belet my veel gebruik te maaken van zyne aanbiedingen; en ook ik ben nergens zo gaarn als in het gezelschap van de lieve Juffrouw Roulin: dat is een uitmuntend meisje! Zy verzekert u en myne Zuster van haare achting. Vaarwel, waarde Moeder. Ik ben met de grootste liefde en eerbied,

Uw ootmoedige Dienaar en Zoon,
W. LEEVEND.

NEGEN-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Geliefde Vriendin!

In een geruimen tyd heb ik niet aan u geschreeven. Eene menigte kleinigheden, die het huisbestier en onzen Linnen-Winkel my nog al zo veroorzaken, zyn daar van de reden; en het noodzaaklyke gaat billyk voor het enkel aangename. Thans heb ik geleegenheid, om aan u eenige regelen te zenden. Ik heb het huis alleen; myn Broeder is naar de Kerk, en de beide Heeren zyn uitgereeden.

Meermaal heb ik my tegen u beklaagd, dat onze omstandigheden myn Broeder noodzaakten, om een gedeelte van zyn huis aftestaan aan jongelingen, die niet altoos in 't oog houden: *dat bedryven, welke eenen Kruijer tot schande strekken, onmooglyk aan fatsoenlyker lieden eere kunnen aandoen.* Doch, zedert eenige weeken zoude ik my in myn zo zeer gedaald lot kunnen verblyden, zo ik niet eenen gevestigden smaak had voor het stille afgezonderd leven, dat myne door u meermaal berispte zucht tot overpeinzen zo begunstigt. De jonge Heer, die ons door den Eerwaarden Heer Heftig bezorgd is, heeft aan die recommandatie beantwoord. Hem ben ik die te vredenheid, die blymoedigheid verpligt. Er is niets in hem van den *Amsteldamschen Wildzanger;* hy heeft de twee beste bovenkamers, eet hier in huis, maar heeft zeer weinig oppassens: men kan zien, dat hy te wel is opgevoed, om te kunnen denken, dat het een point van fatsoen is, veel nutteloos bedienen noodig te hebben; dat hy niets vreemds in de magt, die hy nu over anderen heeft, gewaar wordt, en zich daarom doet gelden. Hy is inschikkelyk omtrent de bedienden, vriendlyk tegen Roulin, zeer beleefd tegen my. Zyne Moeder, eene zeer beminlyke Dame, bracht hem hier; zy had haare Dogter by zich: die beviel my, op het eerste voorkomen, niet merkelyk; maar onder het theedrinken wierd dat beter; en ik zag duidelyk, dat zy dien afstand, welken zy gemeend had te zullen houden, uit het oog verloor; zy weet zeker niet, dat Lotje Roulin mooglyk van meer fatsoen is dan zy zelf; iets, dat in eenen geregelden Burgerstaat toch iets beteekent, indien men niet beweert, dat geld alleen ons boven onze medemenschen verheft. Mevrouw zeide tegen my alleen: *ik vleie my, waarde Juffrouw, dat myn Zoon u nooit reden van ongenoegen geeven zal. Hy is jong, en niet volmaakt; maar eene heusche plichtherinnering vermag alles op hem: hoe meer hy de eer zal hebben met u om te gaan, hoe gelukkiger ik my zal rekenen.* Myn antwoord was beleefd. Beide de Dames namen minzaam afscheid, en myn Heer Leevend heeft my overtuigd, dat zyn hart gevoelig is: zyne oogen stonden vogtig, toen hy van haar scheidde.

Nooit kwam er geschikter Jongeling op de Academie. Hy is, geloof ik, twintig jaar, vry gezet, geheel fatsoenlyk man. Hy heeft veele Collegies, die hy allen naarstig waarneemt. Zyne voornaame uitspanning is te paardryden. (Hy heeft een eigen rydpaard.) Voor

elf uuren is hy altoos t'huis, en ik geloof, dat hy de gezelschappen niet driftig zoekt. Hy heeft een Bibliotheek van smaak, die hy in goede orde gebracht heeft. Ik heb er al eens in gekeeken, maar vind, tot myne zeer groote blydschap, daar in geene der schriften van *Voltaire,* die het hart aansteeken, of het gezond oordeel beledigen. De schoonste werken in verscheidene taalen schynen zyne voornaame Lectuur uittemaaken. Er is voorlang aangemerkt, dat men het verstand der jonge lieden moet beoordeelen naar, of uit de Brieven, die zy aan hunne liefste Vrienden *familiair* schryven; maar kan men uit de Lectuur van jonge lieden niet met even veel gronds over hunnen zedelyken smaak best oordeelen? Mooglyk moest ik zeggen: *doorgaande* lectuur; want wie zal ontkennen, dat de nieuwsgierigheid ons wel eens een boek in de hand doet neemen, waar in juist niet heel veel nutte gedagten zyn op te doen? Ik vinde zo veel vermaak in over hem te schryven, dat ik u nog een paar woorden over zyne persoon zeggen moet.

De heer Willem Leevend is groot, ryzig, welgemaakt; heeft een fraaijen mond, en tanden als yvoor; hy is niet zeer bloozend; zyn aangezicht teekent een volmaakt ovaal. Zyn hair is donker bruin; hy draagt het rond en over zyn voorhoofd een weinig neergekamd; het vloeit in fraaije boucles ongecoëffeerd neder. Zyne oogen en wenkbraauwen zyn van dezelfde couleur; zyne oogen laaten zich niet beschryven: het zyn de heldre spiegels van zyn denkend fyn verstand, opgevrolykt door de gerustheid van een onschuldig hart. Alle de gevoelens zyner ziel zweeven door de trekken van zyn gelaat. Er is iets grootsch in zijne houding; en, als hy geen oogmerk heeft, om vriendelyk te zyn, is er iets zo ernstig in den schoonen vryen opslag zyner oogen, dat men hem liefst op eenen afstand ziet. Zo hy minzaam en vrolyk is, dan...... maar gy moet hem zelf zien. Zyne bescheidenheid is zo groot, dat hy maar zelden gebruik maakt van andere vertrekken dan zyne eigene. Ik zie wel, dat hy met onzen Jonker geene de minste conversatie zoekt: geeft u dit geen goed denkbeeld van zyn verstand, voor al van zyn hart? Hoe blyde zal ik zyn, als dat schepzel gepromoveerd is!

Het volgende doet den Heer Leevend zo veel eer, dat ik my niet kan weerhouden om het u te schryven. Van Goudenstein en hy stonden beiden in den winkel voor den toonbank. Ik was bezig met eenig linnen aftemeeten. De lichtmis had de onbeschaamdheid om een gezegde uit te stooten, my als 't ware een compliment willende maaken, waar door ik, dit voelde ik, zeer rood wierd. Hy lachte om myne verlegenheid, en voegde er nog iets ergers by. *Wel Goudenstein,* (zei Leevend,) *ik schaam my uwenthalve: wat heeft deeze lieve Juffrouw Roulin gedaan, dat gy haar dit affront, wat is vuilbekken anders voor eene Vrouw, durft aandoen? – Gy hangt,* (kreeg hy ten antwoord,) *den Pharheer wat vroeg uit, knaapje: maar ik vergeef het u deeze keer; wy zullen u wel ontgroenen! – Hy,* (beet hem Leevend vinnig toe,) *hy, die zo zot of zo bedorven is, als men zyn moet, om een braaf Meisje te doen bloozen, moet zich voortaan wagten, om my zo* en frêre compagnon *te behandelen.* Daar op keerde hy hem verachtelyk den rug toe.

De Hemel geeve, dat hy niet bedorven worde, dat men hem

niet terge! Geduld, geloof ik, is geene zyner voornaamste deugden. En evenwel, wat is een Man, die geen moed heeft? Roulin is zo gaarn in zyn gezelschap, dat hy hem meermaal beneden verzoekt, en dat ofschoon zy noch rooken noch drinken. Jammer, dat myn Broeder niet meer geschikt is, om gezelschap voor zo een *genie* te zyn. Leevend weet reeds, merk ik, waar hy staat; doch schikt zich altoos genoeg naar hem, om het praatend te kunnen houden, en pryst het goede hart, en de beleefdheid zyns Vriends. Welk een langen Brief! Vaarwel. Ik ben

Uwe Vriendin.
C. ROULIN.

DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Ik weet niet, Leevend, dat ik ooit een Brief van u ontfing, die my zo beviel als uw laatsten; en daarom zal ik over hem maar eerst praaten. Liefde voor Wim, beleefdheid voor uwe Mama, inneemende minzaamheid omtrent een Meisje, dat gy zeker weer beneden u plaatst; welke vreemde verschynzels! Hoewel ik (trouwens dit weet gy zelf wel,) nooit staat op Willem maakte, zo is het echter zeker, dat ik hem hartlyk lief heb, en by zyn afscheid neemen zeer was aangedaan. Myn zieke Oom vond hem een zeer lief jong mensch, en was puur wat opgewonden, door het beleefd deelneemend gesprek uws Broeders.

Ik geloof met u, dat er niets beters ware opgeweest, dan Willem maar spoedig te rug gebragt te hebben. Voor hem (maar de reden daar van houde ik voor my) is echter zo veele zwaarigheid niet als voor Lotje: zy moet zeker allerbeminlykst zyn; want uw Brief over haar heeft veel van den *Oden styl*. Uw inval, als Wim niet op haar verlieft, is grappig genoeg. Hoe zoude het u echter aanstaan, indien eene Juffrouw Roulin uwe Zuster wierd?... Dit zal genoeg in antwoord zyn op uwen laatsten Brief. Het geen ik nog te zeggen heb, zal eenigzins anders zyn. Wil ik maar beginnen?

Wy zyn gewoon, Daatje, om elkander *zonder complimenten* te behandelen. Aan die gewoonte wil ik my houden; ingevolge daarvan zeg ik u, dat het my spyt, dat gy geen beter hart of zo veel stekelig vernuft hebt! De *vinnige zetten* omtrent uwe Moeder kan ik niet dulden. Wilt gy des, dat uwe Brieven my behagen, spaar dan uw eigen karakter, want dit lydt er in myne achting ongelooflyk veel door. Ondraaglyk verwaand vind ik u omtrent Juffrouw Veldenaar. Ik hoop, dat gy uwe vernedering nog jaaren lang zult overleeven. Het schynt my toe, dat gy ter bereiking van dit oogmerk al taamlyk gelukkig arbeidt. Een verliefd Meisje zyt gy niet; ook niet, als een Veldenaar de man zy; gy denkt niet aan trouwen; Alles is des *coquetterie*. Wel nu, Vriendin, zyt gy nu niet vier-en-twintig? nog een jaar of zes zal dat nog zo wat lukken,

want aan *Madame la Nature* hebt gy al zo weinig verpligting als ik. Dit ongunstige wordt zeer byzonder vergroot door de ongeregelde manier van leeven, die wy houden. En gy zyt nog daar-enboven eene *Speelster!* Dikwyls ziet men u aan voor de *Zuster uwer Moeder,* en dat wel — voor de *oudste Zuster;* en dat wel — niettegenstaande uwe *coëffure comme il faut,* uwe pluimen en bloemen; en dat wel – in weerwil van alle kunst- en vliegwerken, die gy gebruikt, om deeze verneederende misvatting voor te komen. Uwe Mama is echter twintig jaar ouder, en was Moeder van verscheiden Kinderen. Haast u dan, mag ik u bidden; want de tyd is kort.

En nu zult gy my met een gelaat, waar op de gekwetste eigenliefde een spottige lach plaatst, vragen: *En gy ook, Renard?* Wil dit „niet zeggen: Voegt het u om my, over myne zwakke zyde, eene „*Menniste Predikatie* te doen, dan is de spreuk bewaarheid:

Een Renegaat is nog veel strenger dan een Turk enz.

Laat ik my verdeedigen; en praat dan weer voort. Ja, ik moest ook wel wat meer van eene Juffrouw Veldenaar hebben: maar ik heb, en dat is zo niet by u, nog zo een menigte vygenbladen in voorraad. Zie hier eenigen:

Gy zegt zelf, dat ik veel goedäartiger ben dan gy, en niet half zo veel verstand heb. Ik deed veel mede of uit zwakke toegeeflykheid, of om toch ook nog iets te beteekenen. Maar nooit ontwierp ik plannen, die meer blyken van snedigheid dan van goedhartigheid aanduiden. Myne Opvoeding is geheel verwaarloost. Myne lieve, overäl met achting genoemde Moeder stierf van my in het kinderbed. Myn Vaders karakter was niets dan goedheid en zorgloosheid. Myne Gouvernante wist wel, dat zy zich by andren geene betere recommandatie zoude bezorgen, dan door van Pietje Renard een *charmant* Meisje te maaken. Ik was myns Vaders *Afgod.* Hy voelde voor my niets dan liefde en verwondering. Hy hertrouwde niet. Met myn veertiende jaar was ik reeds het geen men een *welöpgevoed Meisje* noemt. Wy leefden in den hoogsten *Ton.* Al myns Vaders goed was niet toereikend, om zulke verkwistingen goed te maaken. Hy stierf in de kragt van zyn leven, en liet my, zyn eenig kind, niets na den een geruïneerden Boedel; als ook nog een smaak voor duizenderlei nuttelooze vermaaken enz. Myn Moeders Broeder trok zich een Meisje aan, met wier Vader hy in onmin geleefd had: welk een geluk voor my! kon ik met zo weinig van uwe denkwyze wenschen, *dat hy maar aftrok?*

Willen wy nu eens zien, Leevend, hoe dit alles by u is? Gy zyt door een paar verstandige Ouders opgevoed; men heeft u alles laaten leeren. Gy hebt meer verstand dan ik; gy weet zeer veel; ik weet bykans niets; ik heb geene verkreegen kundigheden. Gy hebt een aartig doch scherp vernuft. Gy hebt de bekwaamheid om onüitspreeklyk lief en beminlyk te zyn; zo zelf, dat men nieteens aanmerkt, dat gy niet mooi zyt. Maar gy zyt eigenwys, verwaand, kribbig, vol grillen; en gy gelooft, dat elk, die de eere heeft om met u omtegaan, verpligt is zich dit alles te laaten wel gevallen. Ik denk echter, dat alle deeze gebreken niet zo zeer in uw hart als wel in uw humeur zitten. Uwe Mama bemint Willem

zeker met eenzydigheid; doch hangt het ook van u niet af, om haare beminde Dogter te worden?

Het kan zeer wel zyn, dat myne veranderde levenswys, en myne onvermoeide oppassing van een oud zieklyk man, voor my *den geest des overdenkens* medebrengt. Dit is ten minsten waar: Ik plagt niets te denken by, of over het geen 't welk ik zo al meê deed. Ik had my, immers zo spreekt men, van niets te beschuldigen; ik leefde zo maar den eenen dag aan den anderen vast, zonder my ergens op te bepaalen. Niemand had ooit tegen my gezegd: *dit is een zeer goed boek; lees, Pietje.* En Pietje kreeg nooit den inval, dat zy zeer goede oogen had, en dat er ook voor haar wel Boeken zouden te krygen zijn. Oom heeft eene goede verzameling. Het Fransch, dat merk ik, gaat wel genoeg, maar het Nederduitsch bedroefd. Ik zal er echter myn werk van maaken. Het zal mooglyk nog niet te laat zyn; en wat heb ik thans veel meer te doen, dan met leezen mynen tyd te korten?

Er is nog eene dryfveer, die my doet werken. Uwe Moeder houdt niet van my, dat spyt my. Zy gelooft zeker, dat ik met haare Dogter te wel overëenstem; hoe kan zy anders dan onze verkeering afkeuren? hoe denken, dat myne vriendschap u eenig nut kan aanbrengen? Dit denkbeeld bedroeft, en veröntwaardigt my. Ik wil my haare achting waardig maaken, al wist ik, dat zy my nooit na genoeg zal leeren kennen, om my recht te kunnen doen. Hier toe kunt gy veel doen. Uw eigen pligtmaatig gedrag kan my in veelen opzichte dat geluk bezorgen. Uwe Mama's *Predikatie over het vroeg opstaan* heb ik niet langer noodig. Ik laat my nu reeds ten zeven uuren wekken, en gy weet, dat ik ook de loffelyke gewoonte had, om ten elf uuren myn eerste *Toilet* te maaken! Indien het u niet te *Burgerlyk* toeschynt, dan, dunkt my, moest gy dit ook eens beproeven: my bevalt het zeer wel; en dit vroeg opstaan wordt al zo *ryk in uitkomsten*, dan het Plan omtrent uwe Tante voor u was.

Dominé Heftig, die myn Oom dikwyls eens bezoekt, heeft my gezegd, dat myn Heer Roulin hem een Brief van dankzegging geschreeven had, voor de recommandatie van Mevrouw van Oldenburg. Ik vroeg, of 't waar was, dat Juffrouw Roulin zulk een fraai Meisje was. *Niet zeer byzonder fraai, maar allerbraafst;* was het antwoord. Hoe onderscheiden ziet men! Gy begrypt wel, Daatje, dat ik van uwe *kunst van zien* grooter gedagten heb, dan van die des Eerwaardens? Ik vroeg niets meer. Ik zag, dat ik daar niet wel geäddresseerd was. Vaarwel. Ik ben

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

EEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Is het u ernst, *eerzame Pietje Renard?* Ik zal *Hans Dondergoud* eens by u aanzenden; niet om naar u ook al te komen vryen, dit

is buiten myn *Plan;* maar als *Doctor*. Wel, ik begryp dat duidelyk: de bedorven lucht eener ziekenkamer en uwe *oesteragtige* wys van leeven, moeten uwe gezondheid wel ondermynen. Wilt gy echter niet medicineeren tegen zulke zwartgallige binnenstuipen der nadenkenheid, ik kan u niet dwingen; maar dan zullen uwe Brieven my voortaan tot slaapmiddelen dienen: waartoe ik my anders met vrugt bedien van een *groot Quartyn oude Huispostillen* en *hedendaagsche Gedichten.*

Ik heb, weet gy, (of mooglyk weet gy 't niet, want gy waart altoos bedroefd los, bedroefd onoplettend, kind;) nu dan ik heb, eene verre vooruitziende zorgvuldigheid in zaaken, die ik zo *pour rire* noodig heb. Ik moet volstrekt eene Vriendin hebben; dat is een wezen, daar ik zo nog al het liefst mede omga, en zo eens een pretje mede kan hebben; *sublimer* denkbeeld hecht ik niet aan dat woord. Als gy my dan Vaarwel zegt, zie ik my verpligt eene andre te neemen; en wie zal zeggen, dat de tweede de eerste niet opweegt? Gy? wie zou dat gelooven? Ja, wist gy nu maar, wie uwe *Throonopvolgster* zyn zal! — Lotje? die heeft te veel van een Engel. — Coosje Veldenaar? zyt gy dan zestig? — Juffrouw Rammel? Nog misselyker. — Hoor, Pietje, zy mag dan zo degelyk zyn als zy wil; maar my *varieert* zy wat sterk; zy is my al te *Zomervlaagig*. En dan zoude ik Dominé nog veel meer dienen te hooren. als de Vriendin zyner Vrouw. Chrisje Helder? Wel, Piet, ziet gy my dan voor stapel zot aan, dat ik eene Chrisje Helder zoude kiezen? Zy, die zo veel ryker, zoo veel schooner, zoo veel jonger is dan ik? En die zich op deeze drie beuzelingen nog al vry zo wat airs geeft? Kunt gy 't niet raden? Bedenk u eens; en anders, voor ik deeze sluit, zult gy het weeten.

Vindt gy my waarlyk ondraaglyk op het artikel van Coosje Veldenaar? Ja, gy moogt my vinden zo als het u behaagt; Juffrouw Veldenaar smaakt my niet veel. Chrisje Helder doet ten minsten nog meê. Is zy wyzer en beter dan wy *Dames du Ton,* dan dien ik dit zo wat op goed geloof aan te neemen; want men zou er, immers indien men niet Mennist zy, op zweeren, dat het zo niet ware.

Maar Renard, Renard, ik meende toch, dat gy wyzer waart! Wat heb ik, om overwinningen te maaken, met de *vergankelyke schoonheid* te doen? In Vrankryk vindt men immers de lelykste, en met een de allerbeminlykste Vrouwen? Het streelt myne eigenliefde veel meer, alles aan myne zegekoets te ketenen, zonder de hulptroepen der schoonheid en bevalligheid, dan of ik aan deeze wispeltuurige bende veel myner overwinningen te danken hadde. — „Een *verliefd Meisje* ben ik zeker niet." — Daar spreekt gy wel de fyne waarheid! Ach, myne ligtzinnigheid bevrydt my veel beter voor die gekheid, dan de reden onze staatigste Meisjes immer doen kan. Ei wat, ik ben veel te dartel om onbetaamlykheden te kunnen doen. Wat legt Uw Wel Edele ook altyd te vitten op myn speelzucht? Moet ik dan niet in de mode zyn? Ja, daar dagt gy weer niet aan; is dat ook al myn schuld? Ik weet zo wel als gy, zoude ik hoopen, dat eene Speelster, die halve nagten aan de Speeltafel zit, geen kans heeft op een gezonden ouderdom; maar wie zegt u, dat ik dien bedoel? Ik ken de nadeelige gevolgen der drif-

ten, der verhitte nagtlugt enz. Ik weet, dat zy ons bloed niet veel *balzemique* deeltjes aanbrengen, ons vel bederven, onze oogen verdoffen enz. enz. Zo dra ik ook minder smaak heb in het spel, dan bang ben voor de lelyke gevolgen, die ik te gemoet zie, zal ik de kaarten neerleggen, en mooglyk met Ajax uitroepen:

Leg daar, gevloekt geweer, ten mijn bederf geschapen.

Het overige van uwen Brief is wel allerliefst geschreeven; dat moet ik *zo zeggen,* (zou Dominé Heftig zeggen!) gy zult nog eens eene puntige schryfster worden. Uw *Bekeerings-Werk* gaat my echter wat te *presto, presto,* om regt *Harten-werk* te zyn. Ik vrees, myne lieve Piet, dat het alles op een *Nieuwkerksche Schreeuwparty* zal uitwaaijen. Gy hebt my nog al vry gelykend afgebeeld. Ja, er is wat aan. Ik heb zulk eene sterke behoefte om iemand te moeten kwellen, als gy, en alle wééke zielen van Meisjes, om iemand te moeten lief hebben; en wie zal zeggen, dat ik niet aan den besten koop ben...... Ik breek hier af, maar zal ten eersten een vervolg zenden. Bedenk intusschen, wie of myne Vriendin zyn zal, zo gy rebelleert.

Kortheids halve T. T.
A. LEEVEND.

TWEE-EN-DERTIGSTE BRIEF.

DE HEER PAULUS HELDER AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Waarde Willem!

In lang heb ik niet geschreeven. Wy hebben nu zo eens ons geheel hart uitgepraat: dit is het nog niet al. Het beminlyk Meisje was nog by ons, toen gy ons verliet: zy kreeg gunstig permissie om nog wat te blyven. Zoudt gy my niet voor een *Sir Uilskuiken* gehouden hebben, indien ik, gedurende haar verblyf by ons, had gaan zitten schryven? Hoor, Leevend, ik ben niet zeer gevoelig, niet zo als gy, meen ik; maar hier toe zoude ik het niet hebben kunnen brengen. En nu eerst kan ik schryven.

Laat uwe Zuster, in vredes naam, haar *talent van plaagen* omtrent eenen man in 't werk stellen, die wel wat verdient, al was het maar, om dat hy u het leven zo onäangenaam gemaakt, en zynen Neef ten uwen nadeele voorgetrokken heeft.

De oude jonge Juffrouw Leevend zoude veel onverschoonlyker zyn, om haar dwaas gedrag, indien zy eenig verstand had: maar Mama zegt: *dat het een zéér onnozel mensch is, die tot haar ongeluk zeer veel gelds bezit.* Zo echter, gelyk men ons verteld heeft, de vryage van Doctor Töller een stukje van Daatjes eigen vinding zy, dan zeker verdient de *schrandre Nigt* veel meer kleinächting dan de *dwaaze Tante.* Mama vreest dit; zy hoopt echter, dat Daatje daar geen deel in hebbe. Het wordt echter vry algemeen verhaald. *Wat kan toch* (vroeg myn Vader,) *in deezen het doelwit*

zyn? Wie kon dit bepaalen? dit is zeker, dat die oude Dame meermaal gezien is in een *roozen couleuren Juste* met *witte franges*, geheel *ongedekt* en *en hèrisson gekapt*, gaande aan den arm van Doctor; en de spotters zeggen, dat zy iederëen groette, om toch gezien te worden, maar dat hy zeer verleegen scheen met zyne vyftigjaarige Schoonheid. „Ik denk daar (zeide Chrisje,) aan het „keurige prentje van CHODOWICKI, *La belle par derrière;* die eenige „straaten door een paar losse dartle Jongens werd nageloopen, „tot dat zy, zich omkeerende, een aangezicht zo vol rimpels als „moesjes vertoonde." — „Ja, (antwoorde Mama,) het is voor Vrou„wen van myne jaren, en Juffrouw Leevend is nog wel zes jaar „ouder, zeer ongevallig te zien, dat Vrouwen van vyftig jaar zich „nog ten spot der Losbollen stellen; doch hoe zegt het spreek„woord? *vroeg geleerd, oud gedaan.*"

Willem! hoe beminlyk, hoe eerbiedniswaardig is eene Juffrouw Veldenaar, en dan nog meer, als men haar by zo eene oude Coquette vergelykt! — *Vergelykt?* Dat is weer eene dier ongemanierde uitdrukkingen, die gy my nog moet afleeren.

Dat gy geenen smaak hebt in uwen Contubernaal, begryp ik: mag ik u echter bidden, houd u buiten alle verschil met hem. Zeker, hier durf ik u toestaan, dat gy boven hem verheeven zyt. Indien gy eens met hem aan den dans raakt, en hy u eene onbeschoftheid zegt, dan zie ik zeer ongevallige tooneelen geöpend. Alle snoevers zyn nog al geen Bloodaarts. En is het uw werk, om *Academiebuffels* onder uw opzicht te neemen? Bemoei u niet met hem. De beminlyke Juffrouw Roulin zal, met al haar verstand en zedigheid, hem beter in toom houden, dan gy doen kunt. Zeker, Leevend, gy hebt onbeschryflyk veel goeds, maar gy zyt noch geduldig, noch nedrig; alle uwe beschaafdheid, alle uwe bevalligheid alle uwe aangenaame losheid kunnen deeze twee gebreken niet geheel verbergen. Laat u waarschuwen! *ligtgeraaktheid* en *trotschheid* zyn de zwakke zyde van uw schoon, edel, verheeven, van uw goedaartig, minzaam karakter.

Hoe vleit het my, dat gy my waardig acht over zo eene heele lieve te schryven! Geluk, myne Vriend, met haar hart-inneemend byzyn. Hoe aangenaam zal zy uw huislyk leven maaken; zy, zo iemand, zal u verbeteren; dat voorzie ik al!

Op het artikel van Chrisje kan ik alleen zeggen: denk nooit aan haar in zekeren zin. Haar hart is zo vervuld met haare Vriendin; myne Mama begunstigt die vriendschap, zo sterk, dat ik er voor my zo iets uit begin optemaaken; *wat* zult gy niet weeten: dit alleen, Mama is zeer tegen het *vroeg trouwen;* en ken ik Chrisje, dan heeft haar teder hart wel de behoefte van te moeten liefhebben, maar geenzins eenen *eigenlyken Minnaar* noodig. Zy is in deezen weer geheel anders gestemd als onze Burgerhart. Chrisje ziet niemand met onderscheiding; doch zy gebruikt ook nooit iemand haarer nederige Dienaars voor *Boodschap-Loopers* en *Oppassers.* Groot is thans het getal haarer Naloopers; maar Chrisje is te verstandig, om zich daar *airs* op te geeven: zy kent het nietige te wel van *zulke* overwinningen. Dikwyls zegt zy:

De vos talens, de votre sortilège,
Mesdames, felicitez-vous:
Eh! l'admirable privilège
Que celui de leur rendre foux.

Dewyl gy haare *silhouette*, dit weet ik, zeer wel en zorgvuldig zult bewaaren, beloof ik u haar daar niets van te zullen zeggen. Zy zou, juist om dat gy daar zo een geheim van maakt, het u niet wel afneemen. Wim, het is zo een Chrisje! Het Miniatuur is keurlyk uitgevallen, wonder schoon getroffen; gy moet haar toch wel bekeeken hebben, Willem..... Mama heeft het kostlyk laaten monteeren, en het zal eens voor een *souvenir* dienen, geloof ik.

Myn Vriend Veldenaar gaat naar zyn Regiment. Welhaast is hy Kapitein. Hy heeft Coosje gehaald. Myne Zuster was zeer bedroefd. Zy heeft my, hoe ik het ook maak, niet eenmaal nog gekweld. Waarlyk, zy is de vreugd van ons huis. Is 't wonder, dat myne Ouders haar zo teder beminnen, — dat ik omtrent mal met haar ben? Zy heeft al het aangenaame der beschaafde waereld, en geene haarer gebreken. Geene Beuzelaarster, geene *Dame du Ton;* niet onderworpen aan *grillen* of *vapeurs:* mooglyk een klein weinigje ongelyk aan zich zelf, echter niet zo, dat het onäangenaam wordt; het geeft alleen eene *Variatie*, die altoos opwekt. Oprecht, gevoelig, zo bereid om eenen misslag te verbeteren, als om dien te belyden. Altoos bezig, nergens liever dan Buiten. ô Welk eene Vrouw kan zo een agttien-jaarig Meisje eens worden! Zy en haare Vriendin waren zeer in haaren schik met uw Briefje. Zy doen den aanstaanden Eerwaarden Heer *Wilhelmus Leevendus* vrolyk groeten; en ik merk, dat zy elkander vry wat op den ontfangst van dat Briefje geplaagd hebben: waar het aan vast zit, weet ik niet. ô Man lief, denkt gy dat ik *in de Confidentie* ben? Neèn zeker! Het is veel meer met de waarheid overëenkomstig, als ik my noem

Uw Vriend,
P. HELDER.

DRIE-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Myne lieve Lotje!

Gy begeert altoos, dat ik zal schryven zo als ik denk. Dit komt zeer goed; want thans maak ik my een pligt om zulks te doen. Ik twyfel echter, of men niet al de zoetaartige minzaamheid van myne Lotje hebben moet, om, zonder misnoegen, alles te kunnen leezen, wat ik u thans schryven zal. Indien echter dit het loon myner oprechte vriendschap voor u ware! Ik denk het niet. Ik ken myne Lotje: deeze mag haar eenige stille weemoedige traanen kos-

ten; haar een naauwlyks hoorbaar zuchtje afdwingen: maar onv re denheid? ô die rust niet in den boezem van myne jonge Vriend in

Gy zyt verliefd, Lotje! Gy moest, om in uwe geruste onverschilligheid gebleeven te zyn, dien Willem Leevend niet gezien hebben! Gy weet dit zelf niet; ik zie dat het zo is; ik moet u des waarschuwen: gy zyt verliefd, Lotje!

Waar voor denkt gy nu, dat ik bevreesd ben? Lief meisje, ik vrees nergens dan hier voor, dat gy, indien gy deeze drift niet uitdooft, nooit zo gelukkig meer zyn kunt, als gy dus lange waart, en ik u met myn geheel hart toewensch.

Hoe ontstelt my uw Brief! Gy, die naauwlyks de naamen kende van hun, die by uwen Broeder inwoonden; gy, die u nimmer, dan uit noodzaaklykheid, in gesprek met hun begaf; gy, die zo zelden een voet uitzette, zedert gy uwe achtingwaarde Ouders verloor; gy, met één woord, die uw fatsoen uit de schipbreuk uwer familie wist te behouden: gy, myne Lotje, schryft my een geheelen brief over uwen nieuwen Huisgenoot!... Ik brak het uit, mag ik zeggen, om u eenen dag te komen bezoeken; gy weet, dat ik geen tyd overig heb, zal ik voldoen aan die pligten, die de Voorzienigheid thans op my doet wagten! Het geen ik uit uwen brief vermoedde, is waarheid! Dewyl het oogmerk myns bezoeks alleen hierin bestond, dat ik u wilde waarneemen buiten uw vermoeden, kon my ook niets ontglippen. Een troost heb ik: het teder zorgvuldig waakzaam oog eener Moederlyke Vriendin alleen kan daar iets van ontwaar worden. Hy, dien gy bemint, vermoedt het geenzins. Hy behandelt u zeker met onderscheiding; maar welk braaf jong Heer kan myne Vriendin anders behandelen? Hy, ik herhaal het, merkt er niets van; hoe gelukkig is dit! Ach, Lotje indien ik kon denken, dat hy zyn hart voelde, wanneer hy met u spreekt, — Ik liet u daar niet! Ik zoude niet rusten, voor ik u aan een gevaar onttrokken had, waar van het denkbeeld alleen my ontroert! Geloof my, uw tydelyk geluk, de rust uws levens zal vernield zyn, indien gy deeze betoverende neiging involgt! *Word zyne Vriendin niet!* Myd, zo veel gy het onöpgemerkt doen kunt, zyne conversatie; die is te verbindend, dit zeg ik by eigen gewaarwording; en stel ik my in uwe plaats, neem ik uw karakter aan...... *Word zyne Vriendin niet!* Mooglyk zou de Vriendschap — *Liefde* zyn! en wat dan? Indien de Heer Leevend ooit de uwe konde worden; ik zelf zou uwe handen te samenvoegen. Gy zyt door de Natuur voor elkander gevormd...... Doch daar is nooit aan te denken! Verhef u dan, voor het te laat zy, boven eene liefde, die gy volstrekt moet overwinnen. Alles is nog een diep geheim, behalven voor my, uwe liefhebbende Vriendin, die u bemint, ook als het dierbaar kind eener Moeder, wier vriendschap eens myn grootste geluk in zich bevatte. Moet ik uwe natuurlyke grootschheid opwekken, door u de vernederende gevolgen van zo eene dwaaze neiging voor te houden? Kan myne Lotje het denkbeeld verdraagen, dat men haar van *Kunstnaryen* zoude verdenken, in 't werk gesteld, om een onbedagt, gevoelig, zeer ryk jongeling te verstrikken? Dit vonnis hebt gy echter te wagten van allen, die u niet wel afneemen, dat gy u door eene kiessche naauwgezetheid zo zeer onderscheidt als door uwe uitneemende

begaafdheden. Maar ik kan dus niet voortgaan; ik moet de gevoeligheid van uw hart spaaren! Om den eerbied, dien gy de gedagtenis uwer zalige Ouders toedraagt, om de familie waar uit gy gesprooten zyt, om de eer van uwen eigen naam, om uw tydelyk, mooglyk – eeuwig geluk, roei eene liefde uit, die op uw eigen bederf moet uitloopen! Ik heb nog eene drangreden. Geloof niet, dat eene zo tedre gesteldheid, als de uwe is, zulke hevige vervoeringen zal kunnen doorstaan. Zy zullen uwe zwakke gezondheid ondermynen. — Wat er gebeure, bedek uwe liefde voor hem, die u dezelve heeft ingeboezemd.

Over zyne persoon zelf kunnen wy niet verscheelen. De Heer Leevend is geheel beminlyk. Ik geloof, dat hy gebreken heeft, maar die zullen meer gevaarlyk zyn voor anderen, dan voor hem. Ik geloof ook, u te mogen verzekeren, dat hy u niet bemint: dit matigt myne ongerustheid derwyze, dat ik dit denkbeeld geduurig voor mynen geest herroep! Hy is gaarn in uw gezelschap; dit kan niet anders. Aan Roulin heeft hy zeker weinig, in dit opzicht. Het moet hem verrukt hebben, in myne Vriendin een meisje te vinden, boven haaren tegenwoordigen staat opgevoed, een meisje, bekend met die keurige kundigheden, waar voor het edel verstand der Vrouwen wel het meest bereekend is. Zeer natuurlyk vinde ik ook, dat hy u alle mooglyke blyken geeft van zyne achting; van zyne weltevredenheid. Was myne Lotje twintig jaar ouder; was zy lelyk, met één woord, was zy eene Belcour, en had zy myne koelhartigheid, dan zoude ik haar geluk wenschen met deeze Vriendschap; doch by ongeluk zyt gy pas twintig jaar, en by ongeluk zyt gy een

Engel in een menschenschyn! . . . .

Alles was nog wel, maar de Natuur gaf u een zo teder, zo gevoelig hart, als er immer een in den reinen boezem van een deugdzaam meisje klopte! Was dat lief hart wat meer overeenkomstig met het myne gestemd, het zoude even oprecht, maar minder beweeglyk zyn. Ach, myne Vriendin, geloof my, een gevoelig hart is *hier geen zegen*. Ik geloof wel niet: *dat er in dit leven veel meer kwaad dan goed zy*. Deeze stelling laat ik ter verdeediging van den zwaarmoedig welspreekenden MAUPERTUIS: maar dit meen ik te mogen vaststellen: *dat ik in dit leven veel meer kans heb, om minder ongelukkig te zyn dan gy.*

Zie daar, myne Lotje, het geen myne vriendschap my noodzaakt voor u neder te zetten. Ach, myn zoet meisje, hoe smartelyk zagt zyn de aandoeningen, die my, onder dit schryven, ontroeren! Vaarwel. Groet den Heer Leevend, groet uw braaven Broeder voor

Uwe oprechte Vriendin,
A. BELCOUR.

VIER-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Nu vrees, immers nu denk ik, dat gy knorrig op my zyt. Ik zal, voor ik my van u af begeef, dit eerst nog eens onderzoeken. Ik zal zien, of ik u kan doen lachen, en dan zou *Heintje Peuzel* er mee speelen, als gy dan nog boos op my zoudt kunnen blyven; wel mensch, dan waart gy nog veel erger dan *onze Gerrit*, en ik zal u voortaan *Juffrouw van Oldenburg* moeten noemen. Ik zal geen woord reppen van het geen er in de muuren van ons *Huislyk Babel* zo al is voorvallende. Onbeschoftheid, geduld, en plaagzucht hebben thans handen vol werk. De twee Hoofd-Personages . . . Hou! daar zoude ik weer op den text raaken! *Te rug paardje, naar stal.* Zo zeide Wim, als zyn blesje te veel kabrioolde.

Het verveelt my hier thans zo zeer, dat ik alle geleegenheden waarneem, om er maar op uit te draven. Deeze keer kon Mama er niets tegen inbrengen, want ik ging haar Mans aangehuwde familie bezoeken. De oude de Harde had my zo feestig verzogt. Ik ging dan met zyn Zoon er op af, *als Paulus op de Corinthiers;* och ja, kind, myne grootschheid deed onder voor myne nieuwsgierigheid. Mama scheen weer zo in eens alles te doorzien; doch zweeg. Myn Heer haar Man (welk eene onbeschaafdheid!) durfde zich de houding tegen my geeven van iemand, die *goedkeurt!*

Voor *Zeemans-rust* gekomen, hield ik wat stil, om alles met een opslag van 't oog over te zien, voor ik het stukswyze opname. Verbeeld u een *oud zwaar gebouw*, mooglyk van *de zestiende eeuw;* twee *uitspringende halfronde torens*, en daar in, (even als aan den Schreiershoeks-toren,) propere *Engelsche schuifraamen*, met *witte uitgeschulpte neteldoeksche gordynen.* Het hek, de deur, de horretjes, de lysten, de leuningen, allen *oranje kleur.* Verbeeld u een *klein bassecourtje*, en daar op een *verguldden Neptunus*, lui en leeg leunende op zynen drietand, in gezelschap eener *groote zwaargebeelde* insgelyks *vergulde Najade*, aan den rand van een *Vischkommetje*, weinig grooter dan onze Saxisch Porceleinen Visch-schotel. Op het voornoemde Bassecourtje staan een paar douzyn *dikke vette Cupidoos* en eene *Venus*, die er vry mal uitziet. Aangescheld hebbende, wierd ik onthaald op een vol *concert van Honden-muziek:* uit alle laantjes vlogen zy als dol naar het hek; het was echter niet kwalyk gemeend. Ja zo waar! daar kwam Moeder, onder het gerinkel van een *grooten bos sleutels*, en met een lelyken *dikkop van een Keeshond* in haar arm, aanwaggelen. De Vrouw had een *flodderhoed* op, en veel van eene *Zielverkoopster* in den uitwendigen mensch; immers van een *Oostindiesch Bootsmans Vrouw.*

Tot verleegenheid toe verëerd met myn bezoek! (ô dagt ik, die Vrouw is zo kwaad niet; zy begrypt het wel.) Ik ging naar haar toe met een: *Tante, uw dienares; Oom heeft my zo vriendelyk verzogt, dat ik niet kon afzyn u eens te bezoeken. Mevrouw, Juffrouw!* — De goede Vrouw was zo aangedaan, door zich *Tante* te hooren

noemen van eene zo zwierige Dame, dat zy niet wist, hoe het te maaken. Haar geheel gelaat was in oproer enz. Wy gingen in huis. Ik heb nooit denkbeeld gehad van zulk eene overdreevene kraakzindelykheid. Ik trok des myne schoenen uit; doch dat verstond zy niet; hoe wel zy haar sloffen uitdeed, en myn geleider op zyn koussen volgde. Zy liet my haar geheel huis zien, zo was zy met my verëerd. De *Spaansche Matten* kon men niet, dan met gevaar van hals en beenen te breeken, overgaan. Geheele *Piramides van Porcelein*, de pragtigste *Oostindische Meubelen: enfin*, ik stond verbaast.

Toen wy zouden thee drinken, kwam Oom op de proppen, in een korten kabaai, met zyn koussebanden onder de knien, ook op sloffen, den trap af. *Welkom, Nigt; kom, jy bent een meid van je woord, en daar hou ik van. Myn Wyf meent het wel, maar zy wete zo niet veel van de waereld, en ik kan haar maar met geen stokken de deur uit krygen; dat veegt, dat raagt, dat vryft, dat duivelt me zo den godgantschen dag. Ik zeg dikwyls, ik wou dat ik weer een goed Schip onder my had, zo maalt zy my met het schoonmaaken aan men kop.* Vrouw liet dit niet onder zich. *Ja, Juffrouw, Nigt meen ik, je weet, hoe de Manlui zyn. Al lag het hier als op de Noordermarkt, zy zouden het niet laaten schoonmaaken; al hingen de spinragen in jen mond; maar weetje wat het mooist is? Ik laat onze Freryk wat aanschreeuwen, en doe wel netjes myn zin. Hoor, de Vrouw is baas van 't huis; wat weeten de Manlui van schoonmaaken? — Net zo, Tante; maar Oom zal het ook maar uit de grap zeggen. — Dat kunje eens denken of ik er mêe grap. Kom aan, daar is nu de Jongen, ik en myn Wyf, wy moeten, jandori! in een gat van een half keuken, half kamer huishouden. Wy slaapen op één kamer, en de Meiden moeten alle avond naar een soort van een kippenhok, langs een Satan van een hoogen leer te kooi kruipen. Nu is de Jongen er ook uit: jy kunt denken, hoe morzig dat het hier worden kan, en nu heeft zy al weer zes weeken bezig geweest, met nog zo een paar opvreeters van de scheepskost, en als wy er te Mei afzyn, zal 't meeloopen! Ik zeg wel eens: wat zal myn Wyf toch in den Hemel doen, als daar ook niet wat te ragen of te schommelen valt? Nu, 't zal nog by 't walletje langs zyn, zo zy de haven krygt.* Het goeije dikke Wyf lachte en zei: *wel, misselyke Potnat, pas jy maar op jen eigen roer.* Hier mede was dit ernstig discours afgeloopen. Wy gingen den tuin zien. Eerst viel myn oog op de *Menagerie*, die niet wel zo ruim was als onze eetens- en tinnenkas in de keuken; in die Menagerie was een kort begrip van *Noachs* Ark. *En zie je wel* (zei zy,) *dat al myn kippen haar veeren verkeerd staan, Nigt? nu 't is ook duure waar!* Maar de Lieveling van Tante is een *Oostindische Raaf*, of hoe hiet zo een ding? Het heeft heele schoone sterke kleuren. Dat figuur zat op een hoogen Mahonihouten kruk, aan een fynen vergulden ketting, voor de eetkamer, en onthaalt zyne Meestres jaar uit jaar in op het muzicaal geschreeuw van *kaauw, kaauw!* De smaak is vry. Tante zal mooglyk het *getier* der *Nagtegaalen* niet kunnen uitstaan. Gelukkig zo haare Buuren dit met haar eens zyn. In een Doolhof van Heesters en Palm zag ik een geheel Kabinet van *Goden, Menschen* en *Beesten;* alles van Palm en Taxis. *Jan*, (riep Oom,) *Jan, kom ereis hier met jen schaar; wel, wat satan! zie je dan niet, dat Adam een boggel krygt? De*

Slang ziet er ook rottig uit, en je moogt Eva ook wel ereis by haar lappen krygen. De appel lykt wel naar een kolksche-koek. De stammen der Boomen, die op de goudgeele met klinkers bestraate plaats staan, zyn allen helder en vry blaauwtjes gewit. Om den *spheer* in het grasperk was een zeer welgeslooten kas; tot welk gebruik hy des zij, weet ik niet. Nu heb ik kennis gemaakt, en nu kan ik u ook zeggen, wie ik in uw plaats denk te neemen. Zy heeft belooft, Mama eens te komen bezoeken. Ik ga naar bed; slaap wel: zo meen ik ook te doen. Droom eens van my; of nog beter, schryf my eens een Brief; zult gy? Ik ben

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

VYF-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waardige Vriendin!

Zoude ik misnoegd zyn, om dat gy my op nieuw overtuigt van uwe vriendschap? Welk een verkeerd meisje was ik dan! Gy weet immers, dat myn karakter niet instemt met eenige onvriendelyke driften! Wierd ik hard bejegend, ach! ik zou my zelf wegweenen, maar er tegen inleggen? — daar ligt myn talent niet. Oordeel des, hoe dankbaar ik u ben; hoe ik myne Vriendin eerbiedig, die my, naar haar inzien, zo getrouw handelt!

Gy kunt u naauwlyks voorstellen, hoe uw *Gy zyt verliefd, Lotje,* my door het ontroerde hart klonk! Neen, myne Vriendin, ik ben niet verliefd. De liefde, zegt men, is onstuimig, onrustig, driftig, ongelyk aan zich zelf. De liefde maakt ons agterdogtig, jalours, onredelyk, onbekwaam tot onze allergewoonlykste bezigheden; breekt onzen aandagt; doet onzen geest afzwerven, terwyl die zich verliest in vlugtige gedagten. Niets van dit alles ontwaar ik in het allerminste. Myne ziel is in eene onbeschryfelyke kalmte; myn hart wordt niet geschokt door hevige aanvallen. 't Is waar, gaarn zie ik hem, gaarn spreek ik met hem; zyne beleefdheid streelt my: maar hier rusten myne wenschen; ik heb geen eene dwaalende begeerte te voldoen. Er ryst geen een denkbeeld in myne verbeelding op, dat ik niet met zedigheid kan beschouwen. Hy is myn Vriend: alles is vervuld. Nu zyn alle myne dagen vergenoeging. Hoe gelukkig is Lotje! De beminlyke, de deugdzaame, de gevoelige Willem Leevend is haar Vriend. *Vriend!* verrukkelyk, dierbaar woord!... Nooit neemt hy de allerstriktste betaamlykheid zo naauwkeurig waar, dan als hy by my alleen is! Dan zet hy zich (o my ontglipt niets, 't welk hem eere kan aandoen) altoos aan den overkant der tafel. Dan zyn zyne gesprekken het ernstigst. Nooit noemt hy my dan Lotje, 't is Juffrouw Roulin; hy blyft

zelden zitten. Maar is myn Broeder, of zyn er andere goede vrienden by, dan is hy vry, vrolyk, aartig; dan ben ik Lotje, ja wel eens zyn *lieve Lotje*.... Waarom is het my zo aangenaam, dat hy my zyn *lieve Lotje* noemt? Wel, hy is myn Vriend, dit is des wel te begrypen; inderdaad, dat is het.

Wat zoude ik des voor hem verbergen? Ik ben niet verliefd: dat zyne vriendschap my tot verrukkens toe aandoet, toon ik wel niet; maar behoef het ook niet te verbergen. Zeker, Belcour, zyne vriendschap is wel waardig, dat men er eenen hoogen prys op stelle. Hoe teder is zyne vriendschap! Ik heb driemaal de koorts gehad, en zie zelf wél, dat ik ben afgenoomen; ach, toen hy my weder in de eetkamer vond, hoe verheugd, hoe onthutst was hy! Hy zag my met zo veel deelneeming aan. Hy informeerde zich zo attent, hoe ik nu was: *Hoe is het, myne lieve Lotje?* Hy is nu zo stil in huis, als of ik gevaarlyk ziek was. Wat maakt hy my gelukkig!

Evenwel, uw Brief zoude my ontrusten, zo ik niet verzekerd ware, dat ik niet verliefd ben. Gy hebt zo veel meer verstand, jaaren, ondervinding; gy kent my zo wel! Ach, uwe overdreevene bekommering doet u gevaaren zien, die er niet zyn. ô Myne Vriendin, verg my niet eene neiging uitteroeijen, die my zo dierbaar is, die my geneest van myne al te groote onverschilligheid voor dit leven. Nu is alles voor my van belang. Nooit was ik zo wel te vreden! Waarop rust dan uwe treurige voorzegging? Denkt gy, dat myn hart buiten zyne vriendschap nog iets meerder begeert? Ik weet ook wel, dat ik nooit iets meerder — iets anders moest ik gezegd hebben, dan *zyne Vriendin* worden kan; wie zal des myn onschuldig hart van streeken verdenken?

Nu ja, ik weet het, immers ik vermoede het sterk, dat hy eene andere bemint; ten minsten – dat hy my niet bemint: maar wat heb ik zyne liefde nodig? 't Is waar, ik zou nu om de geheele waereld niet van staat willen veranderen; maar was ik dan ooit den eerlyken Bernards geneegen? Immers neen. Voor meer dan een jaar bedankte ik reeds voor zyne herhaalde aanzoeken: dit kan my des in geen vermoeden by u brengen. Dit is waar, ik ben thans zo gelukkig, dat er geen toevoegzel, van wat aart ook, behoeft by te komen, om my dien schat van aangenaame aandoeningen te geeven, die ik, zonder te bezwyken, draagen kan.

De Heer Leevend groet u zeer vriendlyk. Denk niet, dat hy voor de Vriendin van zyne Lotje onverschillig is. Roulin groet u met byzondere hartlykheid. Vind gy het niet vriendlyk van Leevend, dat hy u zelf zo verre bragt? Nu, ik groet u voor hem heel zeer.

Zijt gy, na gy deezen geleezen hebt, niet veel geruster? Hoe dwaas zoude ik zyn, indien ik ooit uitzichten had op den Heer Leevend! Ach, uit grootschheid alleen, op mijne deftige – aanzienelyke familie, zoude ik, hoe ik thans gedaald ben, niet op hem verliefd *willen* zyn.

Hy ligt wat overhoop met den Jonker. Gistren hoorde ik hem zeggen: *Gy zult met my te doen krygen.* Hy zag zeer rood, en ging haastig het voorhuis door. De hemel behoede ons, indien hy beleedigd worde! Ach, myne Vriendin, hy heeft eene ligtgeraaktheid, die my doet beeven! en dat hy moed bezit, teekent zyn gelaat met sterke trekken. Hy gaat niet veel uit, zit veel by ons: dan

leest hy my wat voor; en nu teekent hy een schetsje, om onze groote plaats en bleek veld voor zyne reekening tot een fraai Bloemtuintje aan te leggen. Hy is een zo werkzaam jongman en bemint de bloemen zo zeer, dat hy meest alles zelf schikt. Het ontwerp is eenvoudig; het behaagt my des zeer.

Ik ben met alle gevoelens van achting en erkentenis, myne waarde Vriendin,

Uwe verpligte
I. ROULIN.

ZES-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Myne tederbeminde Chrisje!

Hoe verpligtend spoedig hebt gy mynen Brief beantwoord! Waar lyk, myne heele Lieve, gy zyt zeer billyk! Zy, die u meer bemint dan alle uwe overige Vriendinnen, heeft ook het grootste deel in uwe genegenheid.

„Wie, die myne Helder, gelyk aan eene Oostersche Monarchin, „schitterende van Juweelen, opgesierd in een kostbaar met smaak „uitgezogt gewaad, omringd van een geheelen kring minnaars, die „allen op een oogwenk wagten: wie, die myne Chrisje dan aan „eene Speeltafel ziet zitten, geheel schoonheid, bevalligheid, ver„nuft, zoude vermoeden, dat zy de schryfster ware van dien Brief, „waar mede ik my de laatste maal verëerd zie." Dit dagt ik, toen „ik, des avonds wakker liggende, uwen Brief overwoog. Daar gy zegt: *Indien ik ook in eene Pastorie door myne verstandige Ouders ware opgevoed* enz. was myn ziel overstelpt door de overdenking van myn eigen geluk. Hoe vuurig dankte ik toen den genadigen uitdeeler van myn Lot! Myne traanen vloeiden met stille stroomen; ik sprak niet; myne zuchten alleen klommen ten Hemel. Neen: zulke beletzels heb ik niet. Ik beken, dat men jonge Dames in uwe omstandigheden geen recht doet; en dat wel uit zeer verschillende, tegen elkander instootende, beginzels.

Indien ik wel zal oordeelen over een ander, dan moet ik my in zyne omstandigheden plaatzen, en zo veel mooglyk zyne opvoeding en karakter in 't oog houden. Zeer veele burgermeisjes, die thans eene Chrisje Helder bepraaten, zouden, indien zy in uwen rang konden opklimmen, en met uwen rykdom ook uwe schoonheid aanvaarden, geen minder stoffe geeven aan den nyd en babbelzucht! Elk wil in zyn kringetje de meeste zyn; elk wil behaagen, elk wil onderscheiden worden — wil aanbidders hebben. Al wat Vrouw is begrypt, dat, indien zy niet weet te behaagen, haar lot zeer ongevallig zyn moet in de magt van hem, dien zy vroeg of laat zal moeten *vreezen en beminnen;* gelyk ik myn Vader, dikwyls genoeg, hoor voorleezen. Die zucht om te behaagen is even sterk

by het Landvolk; elk heeft maar geene oogen om dit te zien: voor my is 't meermaal eene aangenaame bezigheid.

Veelen geeven ons na, dat wy, meisjes, zeer geneigd zyn tot Beuzelingen, dat wy van het ernstige afkeerig, en er ook geheel ongeschikt toe zyn. Dit zy eens zo! kan dit ons by onze aanstaande Meesters wel veel benadeelen? Wy leeven immers in eenen tyd, waar in men sterk doet in beuzelingen. De zucht voor beuzelingen gaat thans zó ver, dat men zeer gedienstige menschen vindt, welke, om aan dien algemeenen eisch te voldoen, niet slegts een menigte nieuwe beuzelingen aanbieden, maar ook nog verscheiden zaaken daar toe vervormen, die er in den eersten opslag niet zeer toe geschikt schynen. By voorbeeld: *Eer* is een *beuzeling;* een *gerust geweeten* is een *beuzeling;* en *Godsdienst* is niets dan een *beuzeling.*

Zeer heb ik my gediverteerd met de beoordeeling uwer Vriendinnen over uwe arme Coosje: wel zoete Modenpoppetjes, is Coosje u zeker nog al toegevallen? Gy zijt wel heel lief, zoete kinderen... Ik had my niet verbeeld, dat ik er zo maklyk zoude zyn afgekomen. Gy ziet er uit, Chrisje, dat uwe Gezelschap-Dames nog gansch niet van de ergsten zyn. Gy behoort te denken, dat ik niet ryk ben, niet met al aartig, en niet *mooi;* trouwens, daar aan ben ik mooglyk deeze gunstige beoordeeling verpligt: Myn compliment aan allen.

Myn lieve Hendrik staat op zyn vertrek naar zyn Regiment: wy zyn allen bedroefd om zyn vertrek. Hy heeft veel werk om zich kras te houden: alle de kinderen hangen hem aan 't lyf. Zeer veel hou ik van den lieven Willem Leevend. Weet gy wat? Indien hy durfde, hy zoude u beminnen; maar nog zo jong, en zo weinig beduidend! Hy moest wel vermetel zyn, voor al daar Chrisje Helder het beminlyk voorwerp is. Ja, hy is trotsch; maar zyn lief goed hart maakt alles weer goed. Gaarn schreef ik nog wat aan u; maar het is zulk een schoonen avond, en Hendrik vraagt my, om nog eens eene frissche wandeling te neemen.

Myne ouders zien zo gaarn, dat hunne kinderen gelukkig zyn met elkander. Wanneer doe ik met myne Chrisje eens zo een aangenaam tourtje? Ik mag hem niet langer laaten wagten. Altoos

de Uwe,

C. VELDENAAR.

ZEVEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Eerwaarde jonge juffrouw, lieve Nicht!

Schoon myn man maar een Zee-Kapitein is, en alles met de Vaart gewonnen heeft, gelyk het spreekwoord luid; en dat ik juist nooit veel by Heeren en Damens op salet zit te praaten; zo weet ik, God dank, nog myn Waereld wel, en om lui van staat het hunne te geeven; waarom ik nu ook voornam, U Edele

ereis met myn bezoek te verëeren, en te bedanken voor uw bezoek, toen U Edele de eere had om ons plaatsje te zien. Maar, Tante lief, wat is dat alle daag een weer! Myn man zaliger zeit: *kind, blyf toch in jen Combuis; er komt hond noch kat op het dek, het waait uit al de streeken van 't Compas; en jen Broêr woont wel dertig graaden uit de koers; zie je wel, Moeder, dat de wind weer N. O. ten Noorden waait? en dan zit je morgen weer te schreeuwen en aan te gaan van de jicht in jen beenen.* Ja, 't is een regte grappenmaaker, die eigenste Freryk — *Wel,* (zei ik toen,) *dan zal ik eens een klein kattebelletje aan Nigt schryven.* — *Nou* (zei hy toen,) *dat kun je doen, zo als je wilt.* Al zeg ik het zelf, ik ben nog al vlug ter been, ter pen meen ik; ei ik verspreek my. Het komt my ook schoon te pas in myn zwaare huishouding: want onze Freryk doet niet zo veel, dat hy eens een onnooslen waschbrief schryft, al zit ik tot de ooren in het Linnen te grobbelen. 't Komt evel alles op my aan. *Ik heb,* (zeit hy,) *te lang voor Bottelier gevaaren, om my nu nog met die keuken duivelerage kraam te moeijen.* En, Tante lief, hy is danig op zyn mond gesteld. Er moet niet, zie zo veel, aan de spyze haperen, *of de Beer is los;* zo als Jan Luiken zeit. Wat zal men doen? *men kan zyn man wel minnen, maar niet bezinnen.* — En elk heeft zyn feilen en boenders; gelyk jy, Juffrouwtje lief, die zo veel schryft en vryft, ook wel weet. Het is toch een kalf van een vent; en braaf en eerlyk, jen leeven niet beter; daarom wilde ik U Edele nu eens over Nies, je Moeders Schoonmaakster, schryven. Is 't een knappe Vrouw, Tante? want ik heb nog al een hoope observatien en fikkefakkeryen; anders doe ik 't liever zelf, al zou ik er by kruipen. Ja van observatien gesproken, gisteren moest je hier geweest zyn, je zoudt je slap gelachen hebben. Je moet weeten, ik stond Papjes kooi schoon te maaken; dat doen de meiden niet naar myn zin. Nou altyd, ik stond dan de kooi schoon te maaken; Buurvrouw van daar over kwam in. *Wel, Vrouw Martha,* (mogt zy zo zeggen,) *alweer aan 't werk?* — *Ja,* (zei ik zo,) *myn naam is Martha; en niet te vergeefsch.* Daar zette Buurvrouw een keel open met lachen, dat onze Freryk omtrent met zyn dik korpianus van zyn stoel viel. Ja, hy is altyd goed lachs geweest; ik weet niet na wie de jongen aart, hy ziet altyd even bedest; ik geloof, dat hy niet vry is, tegen jou gezeid, van wurmen. Nou, de myne was altyd een goed Matroos; en ik dagt: *kom an, in Gods naam, laat ik hem maar neemen,* maar ik heb er een best man aan gehad. Nooit hebben wy een woord dan over myn schoonmaaken en over den jongen. Hy zou myn heele huis wel gebruiken; en ik hou van schoonmaaken en schoon houden; zo als U Edele wel kunt denken; en de jongen is niet sterk. Freryk is een *yzervarken van een mensch,* (dat ik nog zo een zondig woord spreek,) en hy wou met geweld den jongen op een Schip doen. De Schoolmeester van Kipdorp komt hier wel zo eens, en dat heb ik graag, om een praatje, om dat Lorre er zo na kan zitten luisteren, of hy 't alle maal verstond, en die zeit, dat de menschen nu zo goed niet meer uitvallen, noch zo kras zyn als in ouwe tyen; 't is een zoet praatertje, het weet veel, en den mynen gelooft, dat er zo iets aan is; zo dat dat been is nu weer in 't lid over den jongen. En nu dat jen Broer

op de Studie leid, is het nog een heel gezelschap voor u: *men kan nooit weeten, hoe een koe een haas vangt;* en al zyn wy maar Burgerlui, wy hebben onze Schaapjes op droog. Ja, wat ik nog vraagen wou van Nies. Zy zou dan ten zes uuren op Zeemansrust dienen te zyn; *de morgenstond draagt goud in den mond,* gelyk gy ook wel weet. – Vryft zy wel glad? Zy moet het wasch niet te dik smeeren; uitvryven is de ziel van de zaak. Het mensch is van my onbelogen; maar *onbekend is onbekend.* Zeg my dan ereis, hoe de boel zit. Onze molenaar bragt my Vrydag een zóó Baars, maar ik heb op jen raad de grootste in het Vischkommetje gedaan. Je moest eens zien, hoe zy springen als ik ze brood geef. Myn hond, dat dikkertje, met die gekrulde staart, is jaarig; ik heb hem met een halsband met zilveren bellen verjaard, en op wat gehakt getrakteerd. 't Is alles wat de stomme biesten er aan hebben; als ze dood bennen, dan bennen ze dood; wel heden, het zyn ook Gods schepzels; en ik geef zo menig een stuk aan een bedelaar, die my niet eens bedankt. Ik hoop, dat gy het met myn Broer wat vinden zult; hy is wel wat wonderlyk, maar zuinig en digt, en hy heeft er dik van. Nu, hy is my te na om hem te pryzen. Moeder heeft wel gedaan. Hy kan jou en jen Broêr nog bevoordeelen; en dat zal ik graag zien, want onze jongen het genoeg voor onzen doen. Zy is ook een Vrouw, die haar weetje wel weet; het lykt een aartig lief mensch. Neem er een voorbeeld aan. Je zult ook nog wel een liefste hebben, daar je t'avond of morgen mee onder zeil zult gaan: Nou, al zo als een mensch is opgeleid. Zal Moeder niet eens een dagje buiten komen? al was 't op een Zondag, met Vader. Ei lieve kom dan mee, zult gy? En wil zy eerst in de Kerk gaan, ook wel; schoon ik, God beter't, het alle Zondag niet kan waarneemen! Want ik heb eene zwaare huishouwing; en de myne lust Zondags zo wel wat goeds als in de week. Nou, daar zal wel wat te peuzelen zyn. Bepraat er Moeder en onzen Gerrit maar toe. *Zo een Vrienden maaltje bindt zo,* plagt Myn Vader te zeggen.

Als je eens aan jen Broer Willem schryft, doe hem toch, schoon onbekend, de hartlyke groetenisse van zyn Tante. Als hy Predikant wordt, zou ik hem gaarn op Kipdorp zien. Dan zou ik wel een reisje te meer komen: want Dominé, die er nu staat, is danig fijn! En lieve Heer, wie kan dat evel allegaar zo op zyn elf-en-dertigste beleeven; of men moet zelf een Dominé zyn, wil ik spreeken. Met my, die altoos in den boel zit, en veel in de Waereld ben, gaat dat zo ver als 't voeten heeft. Ik heb een hoope gehassebas met myn meiden, en de tuinvrouw is ook de ware Jan Klaazen niet! Onze lieve Heer zy ons allen genadig; al dat Kerk-gaan zal het hem evenwel ook niet doen; doch die er tyd toe heeft is gelukkig. Nu, kom my eens zeggen, hoe het met Nies en het schoonmaaken al is. Ik verzoek de dienstpresentatie, en de groetenis aan Vader en Moeder; ik ben

Uwe Tante,
M. DE HARDE.

P.S. Ik geef Oppermans dag-loon, net veertien stuivers; maar ik hou van *vroeg, vroeg;* want *elken dag is er een, en dat gedaan is, is gedaan.*

AGT-EN-DERTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waardste Helder!

Gy begrypt wel, dat ik nu lang genoeg te Leiden geweest ben, om *kennissen* op te doen? *vrienden*, is eene andere zaak! Wat zal ik zeggen? de Waereld valt my ellendig af, indien ik haar moet beoordeelen uit de kennis, die ik hier van haar kryg. Ik ontmoet hier *Speelers*, *Spotters met den Godsdienst*, *Liefhebbers van Bachus en Venus*, *Twistzoekers*, *Petitmaitres*, *Sloddervossen*, *Halfgeleerden*, *Vaerzenmaakers*, *en Snoevers*. Geen van die is het Copieeren waardig. Een, uit myne nieuwe kennissen, moet ik echter die eere eens aandoen. Hy geeft my dikwyls geleegenheid tot denken; en toont my, wat de zucht, om van zich te doen spreeken, kan uitvoeren, indien het ons onverschillig is, hoe men van ons spreekt. Daar komt my die fraaije regel van onzen Vriend POPE weer te binnen:

And Cromwell damn'd to everlasting fame.

De knaap, dien ik u ga beschryven, is een zeer ryk, zeer slegt opgevoed jongman, uit eene onzer Buiten-provintien. Hy komt hier alleen om een Mr. voor zyn naam te kunnen schryven. Hy zit veel te paard, en rydt alles omver, wat hem in den weg is; breekt hekken, en afschutzels uit baldaadigheid af. Alle avond om tien uuren komt hy dronken in de Logementen en Herbergen; en dat, ofschoon hy geen smaak in den Wyn heeft; doch daar stelt hy zyn eer in; hy drinkt des sterk. Overal, waar hy komt, valt wat voor; hy doet, om te toonen, hoe aartig, hoe vlug en sterk hy is, zo veel kwaad, als hy maar immer kan. Zyn er Vrouwen in het gezelschap, dan vloekt hy als een Dragonder, om zynen moed te doen zien, en vuilbekt om in een goed gerucht te zyn. Hy roemt overal op de gunsten, die de Sexe hem bewyst, en toont ons verscheiden kinderen, waar op hy een oud eigen heeft. Uit vrees om toch niet voor een goedslag van een jongen gehouden te worden, schopt hy zyn knegt de trappen af, slaat zyn hospes om de ooren; in alle Speelhuizen slaat hy de glazen in, steelt uithangborden, slaat het licht in de lantaarns uit, schopt vaten en gereedschappen in de gragt; klopt den nagtwaaker, die hem goeden nagt wenscht; vegt met de Stads Soldaten, krygt alle daag braaf wat op zyn kop, en ziet er dikwyls bont en blaauw uit. En dit schepzel is van natuur goedaartig; en ik ken onder onze medestudenten veelen, die zo weinig verstand hebben als hy heeft. Wat geeft zo een kwant zich eene moeite, om zich een naam te maaken! *Niets te beteekenen* moet hem wel onverdraaglyk gescheenen hebben.

Daar ontfang ik uwen laatsten: Hoe aangenaam is my een brief van u! Nogmaal bedank ik u heel zeer. Welk eene sterke zucht ik ook voor de weetenschappen heb, zy kan my niet doen vergeeten,

dat myn Vriend eene Zuster heeft, die jong, schoon, en — *ongetrouwd* is! Ik zie wel, dat Willem Leevend aan haar niet *moet* denken. Zo schoon, zo ryk, zo bemind, zo omringd van den bloem onzer fatsoenlykste Jongelingen! Zou zy geschikt zyn voor den laagen staat van *Dominées Vrouw?* — gekheid; ik lach er zelf om! En evenwel, indien myn zwarten rok...

Zy heeft op myne ziel een onbepaald vermogen:
Hoe heerlyk is de glans van haar verruklyke oogen!

Denkt gy niet, dat ik de raazende koorts heb? ik geloof het zelf haast; dit is zeker, dat myn hart geweldig slaat; en dat ik dikwyls, zonder bepaald te weeten *waarom*, zuchten moet. Hoe onderscheiden zyn de verdiensten deezer uitmuntende meisjes! er zyn zeker deugden, die nimmer *nuanceeren;* gy verstaat genoeg van de schilderkunst, om deezen term te verstaan? maar deeze vriendschap wordt ondersteund door eene verscheidenheid, die de *rykste harmonie* uitlevert. Coosje is juist niet dat, dat men een *zeer mooi meisje* heet; haare teekening is echter keurlyk; zy heeft zulk eene lieve houding, zulk een belang inboezemend gelaat; zy zingt zo verrukkelyk, dat men haar wel zoude ontslaan om zo veel verstand te hebben: uwe Zuster bemint haar met zulk eene waare hoogachting; twyfel des niet, of ik Coosje hartlyk lief heb. Uuren agter een zoude ik zo naar haar willen luisteren, al praat zy maar met Jetje. Nu nog een woord over myne beste Lotje! ja Pauw, Lotje zal my *zedelyk bekeeren!* Gy kunt niet bezeffen, hoe dierbaar zy reeds aan myn hart is! zy is myne ernstige minzaame Vriendin. Ik heb geen smaak in ongeregeldheden; maar, waaragtig, ik zoude onder haare lieve zagte dryvende oogen niet durven komen, indien ik iets op myne rekening had. ô Dan was ik ook haaren nuttigen ommegang kwyt: aan myn geregeld gedrag hebbe ik haare goedheid voor my te danken. Zy heeft my niet verborgen, dat zy belang in my neemt: ô hoe streelt dit myn grootsch aandoenlyk hart. Wy spreeken veel en vertrouwelyk. Zy is in haar schik met den Bloemtuin, dien ik hier aanleg. Ik geloof, dat zy my met oplettende oogen nagaat. Dat moogt gy, heele Lieve! uw Vriend heeft zich niets te verwyten; voor u niets te verbergen. Gy zult u over uwen Vriend nooit schaamen.... Vaarwel, myn beste Vriend! ik ga met myne lieve Lotje nog wat zitten praaten. Duizend groeten. Ik ben altoos

Uwe oprechtste Vriend,
A. LEEVEND.

NEGEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Ma chere Niece!

Hoe dikwyls heb ik u wel gezeid, dat de mannen een hoope ontrouw volkje zyn; maar gy, goed eenvoudig kind, wilde my niet

gelooven! Nu ja, daar heeft die haatlyke Doctor Töller my eene *infideliteit* gedaan; en dat zonder de minste reden. Hoe zal uwe Mama my nu uitlachen! Lieve Heer! was het dan zo berispelyk, dat ik, in het best van myn leven, geen stok-oud podagrist wilde hebben, Nigt? Wel wat heeft hy immers een moeite om my gedaan! Hoe zeide hy altyd, dat ik nog *eene fraaïje Dame* was, (zo als de waarheid is;) en van myne handen ook nog! zo dat ik er zelf mee verleegen was; maar de schoonheid excuseert veel, en hy was waarlyk op my verzot. Neen, nu vertrouw ik die haatlyke mannen nooit weer. 't Is haatlyk volk. Zy zouden ons zo niet na loopen.

Wat is het my naar, Daatje, nu gy hier niet zyt! Nigt, wat ben ik met myn tyd verleegen! want men kan toch ook niet altyd leezen; en met myne kamenier een voormiddag-partytje te doen, dat gaat ook niet. Ik ga wel eens voor tydkorting in de Kerk, maar het is altoos het oude en 't zelfde. Daar is Amsteldam nu toch weer beter van: men kan alle avonden of Concert of Comedie bezoeken, en altoos gezelschap krygen. Daar komt nu dat geval met Doctor by. Heden, Nigt, ik heb hem zulk een kostlyken brillianten ring verëerd; hy had my een recept gegeeven voor die vreeslyke uitslag in myn aangezicht. Ik durfde zo een man geen geld presenteeren, Nigt. Maar kind, ik hoor, dat hy zo een Vrygeest is, en tegen de Kerk of den Godsdienst schryft, dat weet ik zo net niet, en uw Vader plagt daar nog al onderscheid in te maaken; maar dat was my te geleerd. Als dat waar is, mag ik blyde zyn; want myn eigen dierbaar geloof is my vry wat meer waardig dan zes Doctors Töller. En men weet nooit, waar een slegt Man zyne Vrouw toe krygen kan. Nu komt alles uit; ik hoor, dat hy zulk een raar portrét van eene Zuster heeft; en dat men hem in de wandeling *Hans Dondergoud* noemt. Het kan wel gebeuren, dat ik, om my te wreeken, nu den Heer Basta nog maar neem: maar men zou dus doende wel afgeschrikt worden, als de mannen zo wreed zyn. Altyd zyt gy welkom by

Uwe liefhebbende Tante,
G. LEEVEND.

VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND.

Waarde Tante Truitje!

Dat had ik nooit gedagt! zyn de mannen zulke monsters, zulke aapenkoppen? Hoe goed is 't, dat ik er niets mede te doen heb? ja, ik zal, nu gy er toch wat van weet, u meer zeggen. Daar is nu die schrikkelyke Doctor, wat doet hy? wel, dat kunt gy zo niet denken! Hy is raazend op my verliefd. En zou ik zulk een booswigt neemen, die daar myne Tante zo affronteert? En nu hy ziet, dat ik hem niet begeer, zoekt hy rusie tusschen ons te stooken:

nu, gy kunt denken, hoe veel geloof hy verdient. Maar ook, het is uw trant niet. Hy is een *Vrygeest*, of een *Remonstrant*, of zo iet; en zyne Zuster draagt maar een *Japon:* hy schryft tegen uw geloof; neem hem des niet. De Baron is wel fatsoenlyker man, maar bedroefd wispeltuurig. ô Dat is elendig! Hy noemt u ook *la belle par derrière*, en spreekt veel kwaad van uwe zyde franges. Hy is u niet meer waardig dan de Mof. Zie het nog wat aan: Wat haast hebben wy, meisjes? Als men getrouwd is, zyn onze blyde daagjes uit, Tante. En komt men in de kinderen, dan is het nog doller! Wat ziet de Baron er ook miserabel by u uit! Weet gy wel, dat hy maar valsche tanden draagt? Weet gy wel, dat hy zyn toupet maar over zyn zakpruik kamt, om ons de oogen uit te steeken? Weet gy wel, dat hy nog twee meisjes gekamerd houdt? Zie, ik ben nu maar die ik ben; en in verre na zo ryk niet, en ook niet zo mooi als Tante; maar ik zou zulk een *verpieterde opgekonkelde Petitmaitre* niet willen hebben, al had hy nog zes Baronyen (*in de Maan.*) Gy houdt evenwel koets en paarden; dat zou ik ook denken. Mama is niet al te wel. Zy weet, denk ik, niets van uw droevig geval; maar zy mag Doctor niet zien, zo min als ik. Ei lieve, Tante, leen my nog eens een vyftig ducaaten; ik speelde weer zo ongelukkig, en ik moet immers myne familie geen onëer aan doen, door laag te speelen; dat verstond gy nooit. Als ik het geld heb, zal ik u een Obligatie zenden. Van uwe secretesse houde ik my verzekerd. Ik ben, lieve Tante,

Uwe ootmoedige Dienares en Nigt,
A. LEEVEND.

EÉN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Myne waardige Vriendin!

Al weêr schryf ik: verwondert gy u daar niet een weinig over? maar ik ben zo gelukkig! Ik kan het in myn eigen hart niet geheel wegsluiten; en heb ik eene andre Vriendin dan u? dan u, myne geëerbiedigde Belcour! Nu weet ik, wat het zegt, de Vriendin te zyn van den allerbesten jongeling. Hy bemint my niet; dit is zeker — ik bemin hem ook niet: maar ik heb zyn vertrouwen; behoef ik iets meer om op myne wys gelukkig te zyn? De dagen vliegen: ô Hoe welvaarend, hoe bloozend, hoe welgedaan zie ik er nu uit! Ik voel naauwlyks, dat ik een lichaam heb! Hoe gemaklyk zyn nu alle myne verrigtingen! Hoe helder is myn geest, hoe gerust myn hart! Onze harten zyn met het lieflykste accoord gestemd. De Natuur is voor ons beiden even heerlyk. Als wy met mynen Broeder eens eene avondwandeling neemen, terwyl het fraaije Landschap in het zagte maanlicht insluimert, dan zien wy elkander aan. Wy verstaan dit aanzien: — Ach hoe schoon is alles! De

fraaije kunsten roeren ons even zeer; de zedelyke orde beschouwen en aanbidden wy. Hoe snel gaan onze gewaarwordingen in elkanders ziel over! Alles is weerkeerig. Nu heb ik myn *idéaal* gevonden. Dus lang bleef myn hart onvervuld: Ach! ik had hem niet gezien, wiens ziel voor de myne gestemd is!

Ik ben weer aan myn Muziek gegaan: myn Vriend denkt, dat ik volmaakt voor de kunst geschikt ben. Ik lees nog veel voor uitspanning; maar hy leest my zo gaarn iets voor, terwyl ik myn handwerk verricht, en dan, dunkt my, versta ik alles veel beter.

Hy gaat meer uit, krygt Academie-Vrienden; hy blyft wel eens uit eeten en komt niet vroeg t'huis; maar voor 't overige even geschikt, even beminlyk. Indien hy echter medegesleept wierd; niet naar de verzamelplaatzen der schandelyke Ontucht; daar vrees ik niet voor. Maar nog geen twintig jaar; en hoe veelen vinden een godloos vermaak in jongelingen den bebloemden weg der ondeugd ongemerkt af te leiden! Ik geloof niet, dat hy veel speelt. Zyn goudbeurs blyft wel voorzien, en hy komt bedaard en wel gehumeurd t'huis.

Gisteren avond bleef hy weer uit. De meiden zaten hem te wagten; zy willen alles voor hem doen. Ik had geen lust tot slapen, bleef hem leezende ook wagten. Te half een wierd er zagtjes gescheld. De meiden sliepen, zo als ik door het keuken-raam zag. Ik deed open. Dit kwam hem vreemd voor.

Hy. Nog op, Juffrouw Roulin?

Ik. Ja, ik zat wat te leezen; dan, weet gy, valt ons de tyd niet lang.

Hy. Zyn de meiden dan naar bed, om dat gy u de moeite geeft van my open te doen?

Ik. Ik geloof, dat zy uw schellen niet hoorden: gelieft myn Heer ook een kaars?

Hy. Myn Heer! ben ik dan uw Vriend niet langer?

Ik. Stelt gy waarlyk belang in dit te weeten?

Hy. Twyfelt gy daar aan?

Ik. Dat kan ik nog niet zeggen!

Hy. Gy zyt misnoegd, Lotje!

Ik. Ik, ei lieve waarom? dat is raar!

Hy. Verberg het niet; ach, vergeef my dit maal myn laat uitblyven!

Ik. Als gy overtuigd zyt, dat gy wel gedaan hebt, dan ben ik volkomen gerust.

Hy. Ten vollen gerust! Myne Lotje was dan ongerust! om my... mag ik u bidden?

Ik. Gy hebt my doen belooven, dat ik u uwe pligten altoos zal herinneren; mag ik u des iets vraagen?

Hy. Behoef ik ja te zeggen? – vraag my alles.

Ik. Gelooft gy, dat Mevrouw, uwe Moeder, zo zy wist, dat gy ten een uur nog al niet t'huis waart, gerust zyn zoude? *[Hy zette zich over my aan de tafel, lei zyn hoed en degen, die hy dus lang staande onder den arm hield, op tafel.]*

Hy. Die vraag is heel onverwagt. Indien myne Mama dit wist? Neen, zy zou ongerust zyn; zy bemint my.

Ik. Beminnen onze Vrienden ons dan óók niet; of zyn de uitwerkzels onderscheiden?

Hy. Lotje, engel! *[hy vatte myne hand,]* gy hebt gelyk. Ik ben beschaamd. Ach, zyt gy op uw Vriend nog misnoegd? *[Hy zag my zo treurig aan.]*

Ik. Ja, en neen. Ik neem belang in u, en verdenk u niet; oordeel nu zelf.

Hy. Laat my u mògen zeggen, hoe het is gekomen. Ik was wat laat by myn Vriend Jambres gebleeven. Naar huis gaande ben ik, *bongré malgré* door twee hupsche Studenten medegesleept; wy aten te zamen, op hun kamer. *[Hem aanziende.]*

Ik. Zyn de Heeren zo laat aan tafel gebleeven? *[Hy wierd rood.]*

Hy. Gy zult alles weeten, myne Lotje. Wy hebben gespeeld. Ik heb veel gewonnen.

Ik. Zy hebben zeker *revenge* gevraagd?

Hy. Ja, doch 't zyn braave jongens.

Ik. Dat hoop ik, Myn Heer Leevend! Daar is licht, om naar uwe kamer te gaan.

Hy ging: ik zag nu eerst, dat hy een weinig door den wyn was aangedaan, want hy hield alle beide myne handen, en scheen veel aan my bezienswaardig te vinden. Dit is nooit gebeurd. Hy is hier anders veel te bescheiden toe. Hy ging heen op myn verzoek, en ik, die nog geheel gekleed was, spoedde my te bed. Ik heb hem nog niet gezien. Hy is vroeg naar zyne Collegies geweest, en thans zit hy te studeeren. Vaarwel wenscht u

Uwe Vriendin,
L. ROULIN.

TWEE-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

DE HEER ABRAHAM RYZIG AAN DEN HEER LAURENS GOEDMAN.

Waarde Vriend!

Ja, twyffel er maar niet aan; ik ga trouwen. En myn meisje is noch het geen men doorgaans *schoon*, ook niet 't welk men, met meer recht, *huisselyk* noemt. Wat behoeft my dat een ander te zeggen? Ik ben immers een eerste voorstander van *met myn eigen oogen te zien*. Maar het geen *my alleen* staat te beöordeelen is dit — *zy behaagt my*, en als een meisje, dat niet mooi is, aan een man behaagt, (op den duur meen ik,) die men niet wel voor een gek kan houden, dan zeker moet zy *iets* hebben, 't welk nog sterker treft, dan de enkelvoudige schoonheid. Myne Moeder had er niets tegen, om Juffrouw Leevend ten Schoondogter te hebben. Mevrouw van Oldenburg is in zo veel achting, dat dit de schaal te gereeder deed doorslaan. Gy weet, Mama bemoeit zich nog al zo min of meer met my. Evenwel ik begryp, dat ik, haast dertig jaar zynde, volstrekt niet langer maar een *niets beduidend Oud Vryer* zyn moet. . . . Lach dan, Louwtje! ik lach er ook om. Ja, ja, de

Huwlyks muziek zal my, denk ik, vreemd genoeg in de ooren klinken. Evenwel, dat zal alle jaar moeijelyker worden; voor ik des te oud ben om te *accompagneeren*, sla ik de vingeren aan 't clavier. Maar, Jongen, ik heb er iets op uitgedagt. Ik stel myne vryage op heele laage nooten in. Gy en onze meeste Vlasbaarden, ô dit heb ik dikwyls gemerkt, beginnen uit zulke hooge grondtoonen, dat gy allen binnen de eerste zes weeken buiten adem zyt. Daar zit myn Heer *de Capelmeester* dan te heigen en te bremmen. Daar zit *Madame* dan met een statig misnoegd gelaat, en gelooft, dat zy schrikkelyk mishandeld wordt, om dat zy niet meer met een: *Engel, liefste schat, Godin* enz. wordt aangesproken; om dat zy nu dubbeld wel moet te vreden zyn met een: *Kind, Vrouwtje;* en, als het eens in de vier hoeken van het huis kermis is, *Wyfjelief*. Ik doe net het tegendeel. Myn meisje is Juffrouw Leevend. Maakt zy 't wél, dan zal zy een beter man aan uw Vriend hebben, dan zy durft gelooven. Dat zal magtig in de hand vallen. Ik ben thans zo weinig inschikkelyk, dat lieden, die ons niet kennen, er op zouden vloeken, dat wy ten minsten een jaar of vier met elkander zyn opgescheept. Ik koop haare genegenheid ook niet door kostbaare babioles, die in zich zelf geene waarde hebben; en waar mede onze *Jonkertjes* hunne *adorables* de oogen verblinden. Ik zeg nu altyd myne gedagten, (echter met bescheidenheid,) dit zal ik langst uithouden. En ik merk niet, dat my dit zeer ondraaglyk by haar maakt; zy moet des verstand hebben. Zy weet reeds, dat ik nooit speel, zelden in de Comedie ga, en maar tweemaal 's weeks op 't Concert ben. Zy weet reeds, dat ik een vriend ben van het *huisselyk Amsteldamsch Koopmans leven*. Myne kleding is haar veel te eenvoudig; en hoewel myn eigen hair haar niet kwalyk bevalt, heeft zy toch een schrikkelyke pik op myn hoed. Zy heeft al eens ondernoomen, om er eenige potzige aanmerkingen over te maaken; hier uit zag ik, dat ik duizend oogen zal moeten hebben, om wel toe te zien, dat zy my niet uit myn recht lacht. Myn hoed blyft echter zo als hy is, en indien zy in een jaar niet veel minder vlaggen en wimpels voert, zal myn naam geen Bram Ryzig zyn. Ik heb Mevrouw van Oldenburg op myn hand; dat helpt veel. Van daag vroeg zy om met my uittegaan: Ik kon niet, en zeide het haar eenvoudig. — „*Morgen?*" — *Dan is het onze zwaarste postdag.*" — Zy zag stemmig: nu, dat staat haar niet kwaad. En, dewyl ik niet veel liefkoozingen verg, valt er niet veel misnoegen te toonen. Lief, in myn hart heb ik haar lief; zy behaagt my meer dan alle meisjes met elkander; maar zy moet nog veel beter worden dan zy nu is, en dan zal ik haar alle myne liefde ook toonen: nu was dit te veel gewaagd.

Ei wat, wy bederven de meisjes, door haar als *mallootjes* te behandelen, en als wy ze tot *wittebroodskindertjes* verkwakkeld hebben, dan willen wy, zotten als wy toch zyn! haar op een stel en sprong tot *redelyke wezentjes* vervormen. Hoor, Louw, een verstandig man leeft met zyne vrouw, als met een lief aanvallig kind; hy bemint het te veel, om het zulks te toonen; er blyft altyd nog iets te wenschen. Zy weet reeds, dat myne Moeder eene deftige ouwerwetsche Vrouw is; en ik zeide haar, dat zy zo eenige *eigenzinnigheden* had; maar dat zy, Juffrouw Leevend, zeker zo wel als

ik begreep, dat men een Vrouw van zestig jaar niet kon vergen, zich naar jonge lieden veel te voegen. Zy vreest alreeds, dat wy by Mama gaan inwoonen. Dit is myn oogmerk niet; ik zou er hartlyk voor bedanken; ook dit zal des toevallen.

'tIs een lieve raare meid! waaragtig, zy zal my foppen, zo ik niet op de schyven pas; maar ik heb vast beslooten, haar tot eene lieve, hupsche, voor my allerbeste Vrouw te maaken: zy is deeze moeite dubbeld waardig.

Voor den aanstaanden winter moet ik getrouwd zyn. In het voorjaar heeft ons kantoor zulke zwaare Comissies, dat er aan de *Belle* niet kan gedagt worden. Dan hoop ik u een aartig stout bevallig Wyf te doen zien, die met my ten minsten zes maal 's daags overhoop legt. ô Zy zal niets verzuimen, om my naar haar hand te zetten: het zal u missen, liefstentje; onderneem het maar niet! Begrypt gy nu, waarom ik altoos gezegd heb, dat ik eene Vrouw, die verstand heeft, hebben wilde? Wat kan men met een zottin en dat nog eene modepop aanvangen? Zy zal eindlyk zien, dat haar man zo een Bullebak niet is, als zy gedagt had. Groet Mevrouw, en geloof, dat gy een oprecht Vriend hebt aan

A. RYZIG.

DRIE-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Aan de stilzwygende!

Komt het in uw *plan van bekeering* ook te pas, nooit meer aan my te schryven? Ik wist niet, dat het *zonde* zy, aan eene Vriendin wat beuzelingen te schryven, indien men geen genoeg verstand bezit, om die *à la Coosje Veldenaar* te tracteeren. Hoe zit het? wordt gy *geemlyker* en *styver*, naar maate gy *wyzer*, en *beter* wordt? Wel, dan hebt gy den slag er niet van. Hier, myne Mama, en die is eene veel beter Vrouw, dan gy, en alle zulke *nufjes in het goede*, ooit worden kunnen, is de inschikkelykheid en de zoetaartigheid in eigener persoon. Maar zo gaat het! *Negotie zonder verstand is schaê voor de hand.* Pluk uwe *pluimages* dan vry van uw *wel gecoëffeerd* hoofd; ontvouw uwe *boucles*, en rol die zeer voorbeeldig by uw *toupèt* op; scheur zuchtende uwe *tours de gorges;* spel een *dubbelden neteldoekschen halsdoek* digt onder uw kin toe; leg uwe *guirlandes*, uwe *pretentions*, weenende af; zie met schrik en berouw op uwe *witten zyden koussen;* haat uwe hemeltergende *satyne schoenen* doodlyk; ja zelf, maak een *Grieksch Vuurtje* van al des *Duivels livrei:* Indien gy een *vroome zuurkyk* wordt, dan, ik beken het, zult gy wel lastiger, maar geen hair beter worden; en Monsieur Satan, die toch een weergaase schalk is, zal u in zyn vuist uitlachen. 't Zal zo uikomen, kind.

Ik ga u alvast naar myne gewoonte schryven. Gy verdient het ongetwyffeld. Gy weet, wat ik eens over Veldenaar zeide? Nu, dat was geen voorbygaand behaagen, al liet ik het er voor passeeren. Die geneegenheid nam toe, naar maate het my ernst wierd, Mama's voorbeeld wat beter te volgen; maar onze Rammel wist my te zeggen, dat hy op Chrisje veel kans heeft. Ik begreep, dat ik er nu ten eenemaal af was. Die een Chrisje Helder bemint, kan op geen ander meisje denken; dat is by my maar afgedaan. Myne Mama zag my gaarn wel getrouwd. Nu zult gy het volgende gesprek beter begrypen. Wy zaten zeer wel te vreden by een: de man des huizes was *geldwinnende* en *grommende:* alles was dan in order.

Ik. 't Is my toch raar, dat Wim niet hier is; nu wy zulke goede vrienden zyn, kon ik dikwyls eens op den tril met hem; altoos met dat vreemde gestoet!

Mama. Ja, kind, ik denk dikwyls aan hem: zag ik maar, dat hy eens wel geplaatst en getrouwd ware!

Ik. Heden, Mama, denkt gy daar nu al om? Zou hy geen zin hebben in Chrisje Helder?

Mama. Mooglyk; maar myn Heer Helder zou hem zien komen! Die man heeft wel andre uitzichten met zyne Dogter. Wim is niet half ryk genoeg, om naar haar te durven zien.

Ik. Coosje Veldenaar dan, Mama?

Mama. Dat zou ten minsten beter voegen; doch zo als gy zegt, 't is nog vroeg. Maar, nu wy toch van trouwen praaten, zyt gy nog zó afkeerig van het Huwlyk?

Ik. Hoe afkeerig meent Mama?

Mama. Moet ik duidelyker spreeken? Zoudt gy kunnen besluiten, om de conversatie met een braaf man toetestaan, als het zyn oogmerk zy te zien, of eene nadere verkeering een goed huwlyk zoude belooven?

Ik. Wilde Mama niet vraagen, of ik nog langer *de Coquette* wil speelen?

Mama. Net getroffen!

Ik. Moet ik *beslissend* antwoorden?

Mama. Ja; want daar naar moet ik te werk gaan: ik zal niet toestaan, dat gy met een waardig man zult omspringen, als met een paar douzyn malle Jongens. Wat zegt gy?

Ik. Die vraag is moeilyk. Mag ik weeten, wie *de verliefde Gekskap* zy, die aan my zin kan hebben, *uit meenens?*

Mama. Ik heb myn antwoord weg: neen, gy zult het niet weeten. Ik zal hem bedanken: geen braaf man zal gedupeerd worden.

Ik. Heden, Mama, wat zyt gy ook staatig! Wie zou lust tot trouwen hebben, daar men zo veel kwaade Huwlyken ziet? en echter myn Heer, uw Man, maakt my 't huis te benaauwd: evenwel, kwalyk getrouwd is, geloof ik, nog wel ruim *tien per Cent* erger.

Mama. Dat is waar, maar ik zou u ongaarn getrouwd zien met eenen man, die zich uwe manier van leeven liet welgevallen, alleen om dat hy u niet wist te leiden.

Ik. Myne *manier van leeven!* wat *misdoe* ik dan?

Mama. Misdoen? dit woord heeft eene ruime beteeknis. Gy leeft maar, als de meeste jonge Dames; gy schynt ook maar niet te

begrypen, dat eene Vrouw eigenlyk voor het huisselyk leven geschikt is; dat men nooit te ryk, of te aanzienlyk zyn kan, om nergens van nut te zyn, dan aan eene speeltafel of danspartytje: en zulke meisjes kunnen geene degelyke Vrouwen worden.

Ik. Gy hebt gelyk, Mama. Uw voorbeeld geeft u recht om dus te spreeken. Zeg my nu, wie is de man, die aanspraak op my maakt?

Mama. Myn Heer Ryzig.

Ik. Bram Ryzig! wel, ik sta er verbaasd van. Bram Ryzig?

Mama. De zelfde. Zyne Moeder heeft my verzogt, of ik de conversatie wilde toestaan. Ik zal u niet dwingen: gy moet hem slegts niet voor den gek houden, dit verbied ik u ernstig.

Ik. Ik zal er my eens op bedenken.

Mama Goed, en meld my uw besluit.

Wel, Renard, wat zegt gy van die Party? Jammer, dat Mama my zo op de vingeren ziet. ô Ik zou hem nog zo gaarn ook eens *drillen*. Als ik evenwel ook nog eens meen te Hylyken, is Bram zeker de beste uit den korf. Maar vindt gy het niet *dood ouwerwets*, dat zo een flinken Bol zyne Moeder naar de myne laat klungelen, zonder tegen my zyn bakkes open te doen? Had ik het hier vrolyker, of was Wim t'huis, kon ik met hem wat meer slenteren, ik zou den eerzaamen Abraham Ryzig hartlyk bedanken: nu verpligt hy my, en ik ben niet ondankbaar. Ik zie hem meermaal op 't Concert; met Bram zou dat nog wel wat heen bruijen, maar hoe zal ik het met de Ouwe schipperen? 't Is nog een Vrouw *uit de Ark*. Zy moet voorzien, dat zy my naar haar hand zal kunnen zetten; anders begryp ik dat niet. Hy is heel ryk, hoor ik. — Laat ik u maar zeggen, zo als 't is! Hy heeft hier reeds meermaal geweest, al houde ik my of gisteren dit tooneeltje eerst geöpend wierd. Ik was knorrig over uw niet schryven; doch ik kon 't niet uithouden... Wat raadt gy my? zal ik hem maar vroeg of laat neemen?

A. LEEVEND.

VIER-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Dierbaare Lotje!

Myne geneegenheid groeit met myne bekommering geduurig aan. Elke periode van uwen brief ademt *liefde;* maar zo wel de tederste, als de allerzuiverste liefde; liefde, zo als in den reinen boezem myner Vriendin alleen kan ontstaan. Uw Vriend, (ik beef daar ik dit schryf) is reeds *noodzaaklyk* voor u geworden! Hoe dikwyls, zedert ik uwe Brieven over hem las, hebbe ik niet vuurig gewenscht, dat de zaligende Vriendschap, zy die ons, nog op aarde geplaatst, de verrukkendste denkbeelden geeft van een volmaakt geluk, 't

welk in den hemel bewaard wordt, nooit op onze aarde was neêrgedaald, maar voor eeuwig haar verblyf had genoomen in die gewesten, alwaar men noch trouwt, noch ten huwlyk geeft, om dat men daar den Engelen gelyk is: Engelen, die, door groove zintuigen geene berichten ontfangen; die alleen door gezuiverde driften bewoogen worden: dan, myne Lotje, zou de Liefde zich niet van haaren sluyer bedienen, noch onder haar onschuldig, ziel-inneemend gelaat zich het tedergevoelig hart der Vrouwen aanpryzen, daar ingang vinden, en de bedwelmde Onbedagtzaamheid... Ik kan dit tafereel niet afmaaken... Het Graf, het kille Graf, myne Lotje... en wat is dan beter schuilplaats voor een altoos deugdzaam meisje? De beschimping, de verachting van zulken, die geen verstand genoeg hebben, om de *daad* van het *oogmerk* te onderscheiden; zie daar eene der gevolgen.

Ach, myne Lotje, gy zyt verliefd! De vriendschap heeft geheel andere, meer staatige uitwerkzels. Zy zyn nooit zo geweldig. Zy roert het hart, ja, maar niet zo tot vermoeijens toe. Zy is minder weelig in het roemen der goede hoedanigheden in de beminde ontdekt; zy spreekt er met zo veele keurigheid niet van; zy laakt de gebreken veel sterker.

Moet ik het dan herhaalen? De Heer Leevend zal, begeert nooit de uwe te worden. Hy acht u, hy is verzot op uw byzyn, bekoord door uwe onweerstaanbaare zoetaardigheid, grootsch op uwe goedkeuring, verwonderd over uw geöeffend verstand; hy waardeert uwe vriendschap zeer hoog; hy is waarlyk uw *Vriend:* maar gy, lief meisje, gy zyt zyne *Minnares!* Indien hy u beminde, kon hy dan uw gezelschap voor Studenten en een Ombreparty laaten vaaren? Zou hy, zo veel de betaamlykheid het toeliet, u niet byblyven, alleen om maar by u te zyn? Leg uw hand op uw hart, myn Lotje! klopt het niet, terwyl gy dit leest? klopt het niet pynelyk? is het niet een weinig misnoegd — te *leurgesteld*, — durf ik het zeggen?

Ik houde den Heer Leevend voor een braaf, voor een deugdzaam, voor een allerbeminlykst Jongeling; maar hy is jong. Zyn karakter is wel groot, doch het heeft nog geene vastigheid. Hy is nog, zien wy, *mede te sleepen.* En raakt hy eens op het spel verzot, wat kan dit voortbrengen in iemand, die zulke geweldige driften heeft? Weet gy dan niet, dat eene onbetaamlyke daad voor een braaf jongeling veel gevaarlijker is, dan voor een slegten knaap? Hoe verre kan eene enkelde mistrede ons op den weg der onvoorzichtigheid brengen! Wanneer wy aan de uiterste grenspaalen der onvoorzichtigheid genaderd zyn, dan zien wy wel eens met eene huiverende verbaasdheid, waar wy ons bevinden. Wy staan stil, maar hebben geenen moed om te rug te gaan. Wy ontwaaren een bypad, slaan dat driftig in, en zien, tot onze onherstelbaare schande, dat wy aan onze eerste mistrede alles te wyten hebben.

Maar, kom aan, laat ik eens, u ten gevalle, een oogenblik onderstellen, dat gy niets dan vriendschap voor hem gevoelt: dan nog moet gy toestaan, dat uw toestand gevaarlyk is.

Hoe onbeschryflyk *smal* is de *afscheiding* in de beide Sexen tusschen *liefde* en *vriendschap!* Herinner u, wat LA BRUYERE in zyne *Caracteren* zo wel op dit stuk gezegd heeft. Laat ik myne Leen-

spreuk mogen vervolgen: *Die smalle afscheiding wordt, door geduurig kabbelen, wel dra merkbaar, of mooglyk onmerkbaar uitgekloofd. Een klein stormvlaagje van lieve driften kan die doorbreeken, en liefde vloeit wel rasch met vriendschap tot éénen stroom!* Goed, myne waardste, het zy vriendschap, en niets dan vriendschap; zal het altyd vriendschap blyven? En dit u ook al weer toegestaan, eischt dan nog uwe rust, uw geluk niet, dat gy deeze tedre vriendschap matigt? Nooit kan zy beantwoord worden. De betaamlykheid en de waare menschenkennis verbieden dat *hartlyke,* dat *fyne,* dat *delicieuse samen smelten* in de vriendschap tusschen de Sexen, 't welk zy in eene keurige Vrouwelyke vriendschap goedkeurt, en als iets geheel geestlyks beschouwt. Is de vriendschap tusschen de Sexen zo sterk, dan moet zy noodwendig tot huwlyksliefde worden opgelost, of wordt misdaadig. Zal uw Vriend, indien hy niet meer zy dan een ordinair man, nooit eens *oogen* hebben, om uwe bekoorlykheden te zien? zullen zij nooit zyn *hart* doen kloppen?... Hoe! En hy is zo aandoenlyk; en zulk een driftig aanbidder van het schoone! Dit ook al weer toegestaan, kan hy dan altyd by u blyven? Hy zal zeker trouwen, en zyne Vrouw, om dat hy een braaf man is, vuurig beminnen; zult gy u dan ook, myn gevoelig, myn teder meisje, met koele hoogachting kunnen vergenoegen? zal eene ingetrokken geneegenheid u voldoen? zult gy, zonder dat uw getroffen hart wegteert, u kunnen verbeelden, dat uw Vriend alle zyne oplettendheden, alle zyne liefkoozingen, zyner Vrouw toewydt? Ach, myne Lotje, zyne liefde is uwe *behoefte* geworden. Zult gy dan de heilige zedekunde des Euangeliums kunnen volgen, die niet alleen de *daad,* maar het *aanzien om te begeeren* zo streng veroordeelt?

Herroep uwe Godsdienstige gevoelens. Maatig uwe liefde, of (wilt gy) uwe vriendschap. Overweeg, redeneer, handel u zelf getrouw, blyf bedagtzaam. Toon, dat moed en zagtaartigheid elkander niet uitsluiten. Vlied, zo gy anders niet kunt overwinnen. Bezorg uw Vriend, kan het zyn, een ander verblyf!

Ik blyf uwe Vriendin; indien gy u zelf ongelukkig maakt, zult gy myn hart doen bloeden. Maar indien gy door uwe liefde . . . Ach, myne Lotje, zoude ik dan nog ophouden u met Moederlyke liefde en ontferming te beminnen! Ik ken de zwakheid der menschelyke natuur, ik ken uw teder hartje! Ik weet, welk eene verbaazende omkeer de liefde in karakters, als het uwe, kan veroorzaaken. Ook dan zal ik, met versmaading nederziende op die waereld, die u streng beoordeelt, en echter niet zo deugdzaam is als gy, u blyven liefhebben. Het kind myner waarde Vriendin en weldoenster, haar lieve Lotje, zal nooit door my verstooten worden; ook dan niet, als ik haaren val met heete traanen beweene..... Ik ben te zeer aangedaan, om meer te schryven dan

Vaarwel.

A. BELCOUR.

VIJF-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde Vriendin!

Onverschillig omtrent u ben ik niet; ten bewyze schryf ik u dit volgende. Ik geloof dat, indien gy nu nog wilt, gy gelukkig kunt zyn met een zo braaf verstandig man, als den Heer Ryzig. Gy weet, hy is niet *modieus* opgevoed, en Mama, heb ik wel gehoord, is juist niet heel maklyk. Zy leeft geheel buiten de Waereld; zy is niet toeschietend, en men weet, dat zy niet merkelyk met jonge lieden is ingenoomen. Indien gy waarlyk voorneemt uw Moeders voorbeeld te gaan volgen, trouw dan met Ryzig. Hy moet u zeker beminnen; uit belang kan hy u niet zoeken, ook niet om uwe zeldzaame schoonheid. Maar meent gy den ouden slenter te volgen, als gy getrouwd zyt, dan komen u de goede Goden te hulp, dan zie ik niets dan stormen en donderbuijen te gemoet.

Gy vraagt my zeker niet eer om raad, dan na dat gy zelf uw party zult gekoozen hebben? ô Ik ken u immers. In ernst, Leevend, verzie uw kans niet. Bram is een zeer degelyk man. Draag maar zorg, dat Rammel er niet agter komt, want dan was het des anderen daags door heel Amsteldam; en dit zou noch u, noch den Heer Ryzig aangenaam zyn. Denk aan Töller. Hy is woedend op u. Ik moet eindigen.

Vaarwel.

P. RENARD.

ZES-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

DE HEER HENDRIK VELDENAAR AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Lieve zuster!

Wel en gezond ben ik hier gearriveerd; ik zie, dat myn wederkomst veelen niet onaangenaam is: myn Kolonel heeft my eens voor altyd zyn tafel aangeboden. Van deezen man moet ik u meerder schryven. Gy hebt hem, toen ons Regiment te **** introk, gezien; evenwel maar korten tyd. Gy stemde my toe, dat hy opmerking verdiende; zo deed ook uwe Vriendin Helder.

Kolonel Uto van Sytsama is groot, niet zeer gezet, welgemaakt, blond, bloozend, jonger dan hy schynt; eenvoudig, boven alle gemaaktheid, niet bekend met die beuzelingen, die by onze jonkers zo hoog geschat worden, onverbidlyk tegen allen, die het Militairen kleed door pronkery ontsieren; een ongenadige Heer voor onze wel gecoëffeerde Wittebroods Kinderen, wiens baldaadigheid oorzaak was

dat zy een Vendel kreegen, zo ze niet op een Oorlog-Schip geplakt worden: een ware origineele *Vries;* sterk ingenoomen met zyne Provintie. De Vriesche zeden, wetten, gebruiken, zyn allen van de grootste volkomenheid: hy wil wel weeten, dat hy een Vriesch Edelman is. Hy veracht de Hovelingen; hy (maar behoefde ik dit te zeggen?) bemint zyn Vaderland met geestvervoering. Kundiger Officier heeft onze Staat niet in zynen dienst. Koel, beredeneerd dapper, is een snoever by hem zo veracht als de Laci. De Soldaaten vreezen en beminnen hem: maar in 't algemeen wordt hy niet zeer bemind: men houdt hem voor eigenzinnig, voor een man, die in niemand belang neemt, ofschoon hy allen weldoet. Hy spreekt weinig, leest veel; denkt nog meer. Hy vroeg naar u, met zo veel belang, dat my dit waarlyk verbaasde. Myne achting voor hem is zeer groot.

Hoe is thans myne levens-wyze veranderd! Het stil, het vreedzaam verblyf myner Ouderen, hun gezelschap, het uwe, dat der lieve Kinderen: 't is als een droom. Welke *Contrasten* zie ik, hoor ik hier! alles is veranderd, *ik alleen* ben dezelfde. Gy verstaat my: uwe Vriendin, uwe uitmuntende Vriendin.... Zo lang er hoop is! Ach, ik kan uwen wyzen raad niet volgen: Ik kan niet. Laat zy eene andre zyn, dan zy nu is; myne reden zal zich herstellen. Waarom had ik de eer om haare hand te kusschen?... Waarom *wilde* ik haar nog eenmaal zien? Redeneert Liefde! kon ik my dat geluk, waar naar ik zo vuurig verlangde, dan weigeren?...

ô Hoe beminlyk was zy! Hoe betoovrend haare droefheid over uw vertrek! Alle haare lineamenten waren verzagt; dat bleeke, die in traanen blinkende oogen... haar beklemd zwoegende borst.... Nooit was zy zo onweerstaanbaar! Ik moest alle myne wegwykende vermogens tot één punt by een rukken, om my niet voor haare voeten te werpen. Nooit was zy zo minzaam – tegen my – den Broeder haarer Vriendin! Hoe verzagt droefheid de beste karakters!

Hemelsche aandoenlykheid! gy verheft eene schoone Vrouw tot een Engel. Zonder u is geen schepzel, vooral geene Vrouw, beminlyk in myne oogen, of dierbaar aan myn hart. Onaandoenlykheid is by my iets gedrochtelyks. Ik moest uwe vriendin niet bedroefd gezien hebben. Ik verlies my zelfs; ik kan de verrukking niet weerstaan, die er ligt in dit denkbeeld: „Deeze beminlyke Dame „*kan* evenwel om u, Veldenaar, eens een traan storten, als eer en „pligt tot u zeggen: verlaat ten dienste uws Vaderlands eene Vrouw, „u dierbaarder dan uw leven."

Coosje, myn beste, myne geliefde Zuster, zeg my, zoude zo veel liefde, zo veel tederheid dan vergeefsch zyn? mag ik niet hoopen? Dit kan my niemand, ook zy niet, die my altoos bestiert — bezielt, verbieden...... Ik ga nu aan onze geliefde Ouders schryven. Het paket zou anders te groot worden voor de post: daarom sluit ik deezen. – Dit nog: Een myner Vrienden, geen onaartige jongen, schynt over de Overysselsche Vrouwen niet zonderling voldaan; ten minsten hy schreef de volgende regels in myn zakboekje:

Zeer groot van stuk; zeer lomp van leest;
Een boersche blos; geheel geen geest;
Een weinigje ongevormd verstand;
Zie daar de meisjes van dit land!

Of hy daar wel zyn hof door zal maaken, moet de tyd leeren. Ik laat de toepassing voor hem over. Behoef ik te zeggen, dat ik ben

Uw Vriend en Broeder,
H. VELDENAAR.

ZEVEN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Myne hart-geliefde Vriendin!

Zeg nooit weer, dat ik te sterk aan u gehecht ben. Myne Mama staat my toe, dat gy onschatbaar voor my zyt: zy las uwen brief met aandoening, ziende hoe zeer gy in myn geluk uwe vergenoeging zoekt. Ik ben toch een wonderlyke Chrisje Helder; zo rasch men my zagtmoedig berispt, worde ik eene strenge beoordeelster van my zelf.

Goed, myne Lieve, men deede my al eens geen recht, moet ik my daarom toegeeven in bedryven, die zo beuzelagtig zyn — die my alleen in ligtzinnige oogenblikken voldoen? Wat zal ik zeggen! Wy worden medegesleept, en wy zyn zo zwak, dat wy om vredes wille mede gaan, ook wel eens, als wy liever t'huis bleeven.

Myne Mama denkt in dit stuk nog al wat anders, dan de meeste verstandige Moeders. Zy is er zeer voor, dat ik de Waereld van naby leer kennen; verzekerd, zegt zy, dat dit in staat is, om my te doen bekennen: „dat er buiten den huisselyken kring, „uitgezet door zeer weinige uitgelezen Vrienden, geen geluk in dit „leven te vinden is." „Ik heb u (zegt zy,) de Waereld niet laaten „zien, voor gy er met myne hulp over kont oordeelen. Zy kan u „niet ten koste van andere pligten behaagen. Met een gezond oor„deel, en een goed hart, is zy niet zo schriklyk gevaarlyk." — Mama heeft gelyk. Ik ben nu nog geen twintig jaar, en vind alreeds veel minder fraais in die zelfde dingen, welke my, op eenen afstand gezien, en geheel nieuw voor my zynde, toen ik zestien en zeventien was, zeer behaagden. Ik moet openhartig zyn; laat ik daarom zeggen, dat ik niet altoos het bekoorlyke weerstaan kan, 't welk er voor my geleegen is in te zien, dat ik overal met onderscheiding beschouwd worde.

Gy weet, Coosje, hoe uwe *Oostersche Monarchin* beschouwd en ontfangen wordt. Gy zaagt meermaalen in het nydig gelaat en versmaadlyk oog myner Vriendinnen, dat het niet alles vleiery ware, 't welk een groot getal myner nederige dienaars my zeggen: als ik niet wel op myne hoede ben, ligt daar toch iets in, 't welk my zeker genoegen geeft. Zo is het met my, zo is het met alle Meisjes na genoeg geleegen: verbeteren zal onze zaak zyn.

Nu, wy komen weldra Buiten! Myn gevestigde smaak voor het

Buitenleeven is u bekend. – Geeft u dit geen hoop, dat ik waarlyk niet ongeschikt ben, om eens minder te willen schitteren, en meer nuttig te zyn? Nog een woord over Willem: wat zegt gy? zou Willem niet onverschillig omtrent my zyn? my — indien hy *durfde*, beminnen? Wel zo! ben ik dan zó *imposant!* En dat ook voor een speelmakker van my! Of is zyne welleevendheid oorzaak van dat *niet durven?* Hoe dit zy; hy heeft my niets het minste gezegd, 't welk daar naar zweemt; en ik wandelde evenwel altoos met hem, terwyl Pauw u zyn arm presenteerde. Myn Broer zegt, dat hy te Leiden zeer wel vergenoegd leeft, en naarstig studeert. Hy heeft Willems Logement gezien, en spreekt van Juffrouw Roulin als van een Engel. Wat zoude ik die lieve Juffrouw Roulin gaarn eens zien, Coosje! Wel, dat zal regt in Leevend zyn trant zyn: wel gelogeerd, huisselyk goed gezelschap; want myn Heer Roulin is ook een zeer hupsch man. Kent gy die lieve Juffrouw Roulin ook? Maar zou hy zeker tot Predikant studeeren? Hy moest, niet zo, te Amsteldam gebleeven en Koopman geworden zyn? Een Dominé! 't is alles goed en wel, maar Willem is er, dunkt my, weinig toe voorbereid. Ja, gy hebt gelyk, hy is een lieve Jongen: Is hy zo heel trotsch! dat vind ik nog al zo niet.... Maar hoe kom ik zo een hoope regels over hem te schryven? Dat is raar. Wy hadden hier toch van den winter regt vrolyke dagen met hem: Mama, ô die is zeer zyne Vriendin. Vader zegt nooit veel; ik kan evenwel niet denken, dat die wat tegen Leevend heeft. Mevrouw van Oldenburg was altoos zeer op Wim gesteld. En Juffrouw Leevend heeft mooglyk wel eens reden gehad om te denken, dat zy daar door leed. Ik zou het, buiten u, niemand durven zeggen, maar ik geloof, dat de goede Vrouw den ongevalligen van Oldenburg niet kon genoomen hebben, indien hy haare kinderen niet zo grootlyks had bevoordeeld. Zy schynt met Willem groote uitzichten gehad te hebben; maar waarom studeert hy dan nu voor Dominé? Ik weet het niet: dat het my spyt, is zeker. Hy was in een te bloeijend Kantoor; en, wat men praat, Willem was niet ongeneegen om een Koopman te worden; te minder, om dat zyn Vader hem door zyne opvoeding geleegenheid had beginnen te geeven, om *iets meer* dan den Koophandel te verstaan... Hoe vaart uw Broeder, de beminlyke Veldenaar? Zou ik hem geen recht doen, om dat ik hem niet bemin? Het smart my, dat hy zó over mij denkt; om dat hy zich zelf ongelukkig maakt. Pauw groet u, met eene levendigheid, die my kleine gedagten inboezemt van zyne *gelukkige mindergevoeligheid.* Stout Meisje! nu, 't is uw schuld niet. Myne Ouders groeten de uwen met hoogachting; en ik ben, myn Coosjes

Tederliefhebbende Vriendin,
C. HELDER.

P.S. Kent gy de lieden, daar Wim by inwoont? Ik hoor, dat hy daar zo by uitstek wél is.

AGT-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE.

Hoog-eerwaarde Tante!

Daar kom ik, zo als het spreekwoord zegt, *met de deur in huis.* Byzonder heb ik my, op uwe Buitenplaats, en met alles, wat daar by en omtrent is, gediverteerd. Gy hebt een schoon Huis, een schoone Vyver, en eene schoone Menagerie: mag ik iets aanmerken? het zou dit zyn, dat uw Vischkom wat volle groot is voor Doopbaars; smyt er liever een dikken Paling drie vier in; dat zal veel vrolyker staan. Gy moest ook op het gezichtje, dat voor uw Vyver is, laaten zetten: *Aalmeer.* Hierin zou nog veel nuts liggen. Voor eerst: zoude het uwen Vyver zeer naauwkeurig aanduiden; het zou *Zeemansrust* zeer beroemd maaken. Eeuwen na uwen dood zouden er Geleerden zyn, die zich het hoofd braken, om den oorsprong van dit woord op te zoeken. Zy, die stelden, dat hier Paling in gehouden was, zouden uitgelachen worden door hun, die meenden, dat uwe Buitenplaats had toebehoord aan een Zeeuw, die zyn geld in Oostindien gewonnen had, en dit als een *memento mori* daar gesteld had; en dat de H., door dien lompen Zeeuw, vergeeten was: zo dat men moest leezen: *Haal meer.* Anderen zouden toonen, hoe bespotlyk dit gevoelen ware. „Een Zeeuw, die ryk „t'huis komt, en op zyn gemak leeft, zou gaan schryven: *Haal „meer!* juist of die niet eens vooral genoeg beschaard had." Hy, „de voorstander van dit gevoelen, zou nederig in bedenking geeven, (maar niet te min raazend boos worden op elk, die er aan durfde twyffelen,) of dit ook eene conscientieuze bedenking ware, over het door de vingeren druipen van Oostindisch geld; even als of de steller van dit opschrift had willen zeggen: *'t is op, en haal meer:* Het is gruis van den drommel, het bakt niet. Mooglyk biedt er dan nog wel een Genootschap eene Medaille, ter waarde van zestig ducaaten, aan hem, die de fraaiste gissing daar over weet voor den dag te haalen. Bewaar des onze Brieven: zij zullen dan, en dat wel naar maate zy onleesbaar zyn, als dierbaare manuscripten worden opgedolven, met verscheiden leezingen en nooten worden uitgegeeven. Dan zal men zien, wat er van de zaak zy. En wy zullen nog eeuwen na onzen dood Medailles laaten verdienen, door die by uitstek nuttige Leden onzes Vaderlands, welke zich in *misschienen* en *mooglijkheden* uitslooven. Wat zou dat groot zyn!

Nu ga ik (en zo doen echter alle Juffrouwen *Savantes* niet!) van de Geleerdheid tot de Huishouding over, en u over Nies, Mama's Schoonmaakster, onderhouden. Zeker, Tante, zo doen onze *Coquette Dames* niet; die zien veel liever in den spiegel, dan dat zy het Huishouden betrachten. Ik geloof, (maar durf Mama dit niet vraagen,) dat Nies mooi schoonmaakt; want ik zag daar in de Secretaire, die zy gevreeven had, dat Belair my scheef heeft gecoëffeerd. Dat zy de Oly schoon uitvryft, besluit ik hier uit, om

dat zy een groote mand met Olydoeken by zich heeft staan. De trappen zullen wel wit zyn, want van morgen ten tien uuren kon ik al geen oog meer toedoen, zo veel geweld maakte zy. Dat zy zindelyk is, zal wel waar zyn, want zy vroeg daar om een leeren lap of schootsvel, om de glaazen af te doen; en zy had er evenwel een by de hand. Gaauw? zó was zy op de turfzolder, en zó, zie ik, koopt zy beneden een Liedje van *Het zwaare recht ofte Justitie*. Neem jy Nies, Tante, ze zal je boomen witten als linnen, en uw straat schrobben als ducaaten goud. Dan kom ik vast by u: maar dan moet gy my ook al de Oostindische pracht van Jukaas en rokken laaten zien, die nu zon noch maan zien; die moeten dan aan 't lyf: en dan gaan wy te samen op uw open wagentje eens, *voor uit ligt de weg*. Ja, ja, ik kan schoon mennen: Oom moet maar van de Oostindische Kippen laaten vliegen. Het pagtspul van halve ryers zal er aan gelooven. Ik zal hem wel te vriend houden, en gaar alvast alle pryscouranten en begraafnisbriefjes voor hem op; en gaf aan onze Keukenmeid twee zesthalven voor de Reis van Bontekoe; die zal ik Oom verëeren. Maar als ik weer eens buiten ben, laat dan toch dat Betje van hier naast zo niet staan teuten en gaapen by elk boterbloemetje en onkruidje, of eene halve predikatie er bydoen. Dat Kleutertje vindt zo veel raars in een onzenlieven Heers haantje, als ik in een nieuw lint, of gy in uw *Kaauw, Kaauw:* zie, zo zyn die Burgermeisjes! Ik zend hier nevens een strookje rood fluweel van Vader van Oldenburgs kamisool,... laat er de zilveren bellen opnaaijen; dat zal op zyn mooijen geelen hals wel afglimmen. Laat hy het geringe voor lief neemen. Myn Broer studeert als een Vorst; en of hy er voor tydkorting en ter verversching van het gehoorde, zo niet wat onder vrydt, zal de tyd leeren. Ja! mogt ik dat beleeven, dat hy de Gemeinte te Kipdorp nog eens stichtte!..... Mama weet niets van dit schryven; anders zou zy u zeker groeten, zo als nu doet

Uwe Nigt en Dienaresse,
A. LEEVEND.

NEGEN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Wel, Nigt, je hebt je daar kappetaal uitgeslooft! Is dat een brief, zo vol sokkasies op jen Oom en Tante! 't Staat je wel! Om dat je nu van wat *hooger komäf* bent, en in een dubbeld huis op de Heerengragt woont, en jen Vader zyn geld niet zo zuur op zee, en onder onzen lieven Heers wind en weer gewonnen heeft, en om dat je nu juist in 't hair gekapt zyt, zonder een muts op jen hoofd, en net als zo een *Harlekein* zyt opgeschikt, met veeren op jen trompet; nu beelt gy UE. magtig wat in, en denkt *dat 's Keizers kat jen Nigt is, en och heer! het biest kent je niet eens*. Jen Oom en ik bennen miserabel boos over jen brief, waarin gy

zo schokkeert op onze familie, dat wy er geen woord van kunnen verstaan. Nou, hy is met een staand zeil naar je toe, om eens te hooren, wat of gy al op ons te kardiezen hebt. Heb jy zo een groote Plaats, zo een groote Vyver? spring er in, dan is er ook Aal in. Ha! ha! Zie, ik kan ook wel *passekwillen* maaken, al heb ik niet op 't Fransche School gegaan, om netjes te leeren breien, en te koeteren, dat hond noch kat het verstaan kunnen. Ik zeg, kruissen en zegenen zou men zich om zulke floddermadammen, zulke judeken! Ik jou brieven bewaaren? 't zyn ook al mootje stukjes, om dat de geleerde Dominées, als wy lang dood en verrot zyn, hun neus nog in onze boel zouden steeken: en op onze Plaats, die myn Man, met God en met eere, heel uit Oostinje gehaald heeft, te staan kyken en gaapen; en nog voor hun twisten en tandtrekken gouden medailles toekrygen! Hoor, Juffertje, wy begryppen het heel anders. En zo lang als myn oogen in myn hoofd staan, zal er geen Aalmeer gezet, of Paling in de Vyver gedaan worden. En zou myn Zoon naar Oostinje? Daar heeft hy te gezonde lyf en leden toe. Myn Zoon naar Oostinje! wel wie hoort er van? Stuur jy jen Broer naar Oostinje, die te Leyen mooi weer speelt. Je zou je waarlyk beknypen en bekrabben; dat zou je je! maar men word nooit van een koets, maar altoos van een askar overrêen; dat ik nog zo een zondig woord spreek; maar jy haalt een mensch de vloeken uit de keel. 't Geld zou wel gaauw op zyn, als wy 't zo verkwanzelden als jy, floddermadam. Moet je ten tien uuren nog niet uit jen bed geschreeuwd worden? Ik moest Nies zyn, of ik jou ook ten bed uit bonjourde! Apperepo, moet je ook niet al Mevrouw hieten? Wist men in myn jeugd van dat *gemenvrouw!* 't Moet onze Gerrit mooi tuigen, dat zyn Vrouw Mevrouw hiet; en zyn eigen vleeschelyke Moeder hiete nooit anders dan *Lysbet uit de Wenteltrap:* want zy deed een Laken-winkel op den Nieuwendyk, kind. Nou, ik beklaag den kerel, die jou krygt. De Vrouw 's voormiddags lui en leeg te bed; 's namiddags op Visite of aan 't lanterfanten naar 't Oudmanhuis, en om een zesthalf, die men besteedt, de menschen een gulden moeite aandoen; en 's nagts met die vervoerde troefbladen. Wat zal 't zyn? armoede in het end. Want al hadden zulke klungels konings-goed, zy raakten er door. Neen: jy krygt nu myn jongen niet, dat is glad af; zo kan hy altyd. Jen Moeder is een zoet stil menschje: daar zit je immers als een beul dwars over heen; daarom moet ik het je eens ongezouten zeggen. Ik ben jen Tante, 't is myn post en pligt. En wat raaken jou myn Oostindise jukaas en rokken? Bennen zy zo goed niet, als jou Franschen konkelkraam, daar je de godgantsche stad mee door dik en dun loopt? Zien zy zon noch maan, dan slagten zy jou maar; als de zon schynt, leg je te bed, en als de maan schynt, zit je te speelen. En het is nog niet genoeg, dat je jou eigen familie afgronteert, jy moet nog andre lui by de rug ophaalen. Ik ben op jou nieuwtjes niet eens gesteld. Wat vraag ik naar Juffrouw *Koket;* en naar Juffrouw *Savante;* zy zyn misschien nog beter dan jy bent. Ik ken de menschen niet: och neen, ik! En ik zou wel aan myn Nigt dienen te vraagen, wie of ik verzoeken moet? Betje van hier naast is jou te gering. Jou grootsch nest van een meid! En mag zy niet zien, hoe God de Heer alles schept en

regeert, amen? Maar kom an, wat ben je nu toch meer dan een Burgers Dogter? jy hoeft myn Man geen Boeken te koopen; myn Man heeft jou Boeken niet noodig; myn Man heeft zelfs wel Boeken, en Bontekoe's reizen ook, allemaal. En ik zou met zo een wilde Rabas van een meid op een openwagentje zitten, dat heb ik in myn rug: de Buuren zouwen denken, dat ik met een madam uit de komedie reed, zo ben je gevlagt en gewimpelt. Studeer jy nog liever wat in het Boek van Jakob Cats; dat zal je wat nutter zyn dan op open wagentjes te zitten, zonder muts op jen hoofd. Jy behoeft zelf niet te schrobben en te schuuren; dat weet ik wel, maar leer ten minsten huishouwen. Of ben jy nu beter dan Burgemeester T... zyn Dogter; die heeft daar wel een Godgansch behangzel voor een bed geborduurd, allemaal uit de Schrift; en met Engelen, dat het zo een lust is om te zien. En jy kunt wel wat doen? Je hebt begut verstand of je een Dominées dogter bent. Maar ja! zo menigen franschman!

Wy verstaan jen Brief niet. Nou Oom is naar jen toe. Ben jy ryker als wy, eet dan met twee lepels. En op myn jongen moet je nou jen mond niet maaken. Hy kan zyn Visch wel beter ten markt brengen. Jy zou een liefelyke vrouw voor hem zyn! Laat hy een meid neemen, die niets heeft, dan haar eertje en haar kleertje, daar zal ik niet naar kyken; want gierig bennen wy niet. Ik moest jen Moeder zyn, of ik je ereis handen uit de mou zou doen steeken! De Dominées hebben geen ongelyk, als zy zeggen, dat ons land door de pragt en grootschheid onzer Kooplui te gronde gaat, en dat onze lieven Heer daarom den Engelsman toelaat, alle onze Schepen en Colonien weg te neemen. Want wat was jen Vader toch anders dan een Koopman? Ik heb hem wel gekend, en jen Grootvader ook: Willem Leevend, of eigenlyk, Willem Pieters. Hy ging er zo maar op zen oud Benist door, en zei altyd, dat zyn Grootvader maar een Weevers knegt geweest was, en daar sprak de man wel aan. Een slegt mensch, die zich zyn Voorouwers schaamt. Zag hy nu reis op! Wel kind, hy sloeg zyn handen in mekaar, om zo eene beroerde kleindogter, en om al de fierlefieten, die ze aan heeft. Jy lykt wat naar jen Grootmoeder! Die ging met een kuifmusje, en een zyd japonnetje alle zondag ter kerk; en op zyn breedst was het Juffrouw. En het waren menschen van kappetaal. Nu weet gy, Juffertje, dat ik geen wolle lap ben, al ben ik

Uwe Tante,
MARTHA DE HARDE.

VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Wim lief!

Is die aanspraak niet al te gemeenzaam, als men aan iemand schryft, die zich toelegt, om uit der hoogte — van den *kantzel*,

oude en nieuwe dingen geleerdelyk voor te draagen? Wel, dan herzeg ik, *Wim lief!* Ja, kyk maar zo vreemd niet op! Dagt gy dan, dat alles red en raadeloos was? Neen: maar evenwel, Daatje: ô haal me geen ouwe koeien uit den sloot! Ik weet wel, dat ik u genoeg kattenkwaad gedaan heb; maar dat is voorby, en ik heb u thans heel lief. Ik zeide aan Mama, dat ik eens een brief aan u zoude schryven. De zoete Vrouw zag zeer verwonderd op: (*gy weet, Wim, hoe Mama kan opzien!*)

Zy. Gy, Daatje! zult gy aan uw Broêr schryven?

Ik. Ik, Mama, in eigen persoon.

Zy. Wel, kind, hoe is Paaschen zo in 't land? Hoe komt dit u in 't hoofd?

Ik. Dat zal ik u zeggen. Kyk eens hier, Mama, hier, zit daar een mensch zyn hart niet?

Zy. Nu ja, malle meid....

Ik. Nu, daar zit zo iets, dat my geduurig aan het oor lelt: schryf eens aan uw Broer. 't Is toch een lieve jongen, en 't was al zyn schuld niet, dat gy beiden zo *Hoeksch* en *Kabbeljaauwsch* omgingt. [*Mama glimlachte.*]

Zy. 't Is my aangenaam: nu, groet uw Broeder voor my.

Zyt gy niet nieuwsgierig, hoe ik het al met onzen Gerrit heb? Hy heeft Mama waarlyk lief; gy en ik zyn hem maar wat over de hand, en tusschen ons gezegd, Wim, hy heeft ons zo bevoordeeld, als hy den hoek omgaat, dat het nog al is inteschikken, indien hy wat veel erkentenis van ons gewagt heeft. 't Is gek genoeg voor hem, dat wy geen van beiden zeer geïntresseerd zyn, en dat ik liever zo veel van het onze zoude hebben willen afstaan, om dit Wezen uit ons huis te houden, dan geprofiteerd door hem inteneemen. Nu gy toch voor Dominé studeert, hebt gy gelds genoeg: dat Mama een uitzicht moet gehad hebben, door u veel ryker te willen maaken, is zeker; doch dit schynt nu vervallen. En toch, nu hy een beter rok aan heeft, en regt op zyn stoel leert zitten, zou ik hem dulden kunnen, zo hy my maar niet wilde regeeren. Ik moet nooit sluimeren, zal ik myn grond bewaaren. Dan gromt hy op myn Kapper; dan kyft hy over myn laat opstaan, dan over myn uitgaan, dan over myne kleding. Hoor, hy is zo beestig onkundig van de wys, waar op fatsoenlyke Dames leeven, dat ik wel eens denk: *Wel, Wezen, uit welk hol van Kamschatka zyt gy toch hier gekomen?* Hy is echter geen kwaad man; maar een regte *Maffert Luim,* die geen zier waereld heeft. Ik geef den moed nog niet op, dat wy nog eens *intime vrienden* worden.

Hoe vaart de lieve Juffrouw Roulin? groet haar toch vriendlyk voor my. En Chrisje Helder, daar zal Veldenaar vroeg of laat mêe gaan stryken. Zo dat, Wim, indien gy ooit zin aan Chrisje had, ziet het er mal uit. Met *Hansdondergoud* heb ik gebrooken. Indien Tante my uit haar Testament schrapt, en er u in zet, heeft zy deugdzaam gelyk. Zo gaat het: *als men begint, weet men nog niet, waar men zal eindigen.* Mama is boos op my; en zy heeft er reden toe.

Nu verzoek ik, dat gy *attent* zyt, want ik ga u iets vertellen, waar by ik nog al belang heb. Ik heb dan, moet je weeten, een degelyken Vryjer; en wel zo een, die den onafmeetbaaren afstand

tusschen hem en my begrypt; want hy heeft uit puuren eerbied voor my, zyne Meestresse, zyne Beheerscheresse, zyne Godesse, (die uitgangen in *esse* zyn zo musicaal voor myn gehoor; dat het my spyt, die maar driemaal te kunnen by eenschraapen;) geen enklen kus durven geeven. De Borst is des zo nedrig, als ik in een aanstaand heer en meester kan verlangen. Heden! de Vrysterstaat is wel prettig, om dat wy meisjes dan, met gratie, mogen regeeren. — *Ja, de een of ander halfverslenste Petitmaitre, of Weduwnaar met een huis vol Kinderen.* – Neen, mantje, dat heb je eventjes zo wat mis. Wil ik u maar *man en paard* noemen? Wel, het is – de Heer Abraham Ryzig, Koopman te Amsteldam, woonende op de Keizersgragt. – *Wat! die ryke Bram Ryzig?* Juist de zelfde. – *Dat is Vreemd.* – Zwyg, Wim, denk, dat ik uw Zuster ben; en *die zyn neus snydt, schendt zyn gezigt.* Gy kent hem niet van persoon? 't Is goed, dat ik zo een pik op mooije Jongens heb; want hy heeft

Zo op zyn best een daaglyks wezen,
Bruin hair, een Zeeuwsche kleur, — zo wat
Egyptisch blond, enz.

En met dat al een bakkes, dat wat zegt, en een paar heldre kykers; in zyn uitkyk is iets, dat hem terstond onderscheidt van dien *onüitöogbren schakel van Uilskuikens en Windmoolens;* met zulke Wezens *in blanco* de *coquette* te speelen, is voor my maar een aangaan. Maar zo een knaap als Bram, zie, die verdient, dat men hem niet uitlacht: en zeker, in vertrouwen gezegd, zo als onze Rammel spreekt, de party komt my wel voor. Het is niet waarschynlyk, dat het geen gy en alle aandoenlyke zielen *liefde,* en ik *malligheid* noem, my foppen zal: maar myne verwaandheid kon my echter bedriegen! Ik, Alida Leevend, eene *coquette, spotzieke beuzelaarster,* ik, zo een *nul in de Schepping,* zo een *verfranschte niet met al,* kan je daar gaan stryken met den eerzaamen Bram Ryzig: een knaapje, waar mede eene Coosje, eene Chrisje, en alle zulke lichten der Sex, het zoude kunnen stellen! ô Welk eene zegepraal! Ik beken, dat ik suizebol van glorie. Voor myn grooten spiegel staande, herhaalde ik dikwyls, met eene Theatraale houding:

Pour moi, je juis plus fiere, & fuis la gloire aisée,
D'arracher un hommage à mille autres offert,
Et d'entrer dans un Coeur à toutes parts ouvert.
Mais de faire flechir un courage inflexible,
De porter la douleur dans une ame insensible,
D'enchainer un captif de ses fers étonné,
Contre un joug, qui lui plait, vainement mutiné;
Voila ce qui me plait, voila ce qui m'irrite.

Ik begryp echter niet, hoe Cupido het toch heeft gedraaid, om Ryzig op my af te stuuren. Trouwens, dat is hunne zaak. Ik be-

moei er my niet mêe. Ik moet hem neemen. Wat zal dan Mevrouw Ryzig met eerbied gegroet worden van zulken, die haar als Daatje Leevend naauwlyks toeknikken! Niemand heb ik dit mooije nieuwtje verteld dan Pietje. Ik vroeg haar om raad; evenwel niet, voor ik myn party al genoomen had; dat valt zo in myn manier! Wel zie, komt de boel gek uit, dan kan men altyd zeggen: *je hebt het my evenwel zo kragtig aangeraden.* — ô Welk een overheerlyk Vygenblad! Komt het wel uit? ô dat gebeurt zo zelden, dat men er niet op rekenen kan. Met Mama Ryzig zal ik magtig wat te doen hebben. Nu, 't is nog zo verre niet.

Hier komt nog by, dat ons huis nu net *het Hol van Throfonius* gelykt; en ik ben voor de vreugd. Den scheelen Jongen kan ik niet dulden! juist de Satan uit het Euangelie, die al het goede zaad, 't welk Mama in 't hart haars Mans zaait, by nagt of in den duister, in het verborgen, er weer uit steelt. Myn Conscientie legt ook geduurig te morren en te talmen over myn manier van leeven. Ik heb des eenige voorwaarden, waarop ik zoude kunnen besluiten om hem aanteslaan, (evenwel nog zo terstond niet.) Zie hier myne

CONDITIEN.

VOOR EERST. *Hy moet zich zo weinig als mooglyk zy met my bemoeijen; want hy is myn Man.*

TEN TWEEDEN. *Hy moet met my in het eerste Jaar een reisje naar Geneve doen, en over Vrankryk t'huis komen;* NB. *te Parys overwinteren.*

TEN DERDEN. *Zyne Knegts zwieriger koorden op hun Livrei geeven.*

TEN VIERDEN. *Een ordentelyk speldengeld, door my te bepaalen, vast bezorgen.*

TEN VYFDEN. *Ik moet vier saletten 's weeks houden.*

TEN ZESDEN. *Wy moeten nooit een geheele week Buiten zyn.*

TEN ZEVENDEN. *Hy moet zyn hoed anders laaten optoomen.*

Indien nu Mevrouw Ryzig haar Zoon en Erfgenaam belette, deeze voorwaarden zeer beleefd te onderteekenen; dan kon het gebeuren, dat ik, ja, zie, zo ben ik! dat ik dien zelfden Bram Ryzig zo maar eens voetstoots evenwel — name!

Hoe ik echter met eene deftige, bemoeizieke, slimme, kraakzindelyke, Schoonmoeder te regt kome, weet Joost! 't Is eene Vrouw, die rydt en omziet, en zich zeker vleit, dat zy my, zo wel als alles wat onder haar dak adem haalt, wel zal leeren opzitten: *Nu, als die tyden komen, komen die plaagen.* Mama is zeer in haar knopjes met myn besluit; want ik heb het haar medegedeeld.

Mama. Ik hoop maar, Dogter, dat gy uw geluk niet zult verkyken.

Ik. [*heel verwonderd.*] Myn geluk? Heden, Mama!

Mama. Ja, uw geluk, Lief; het zal van u afhangen, om een goed en gerust leven te hebben. Mevrouw Ryzig is eene braave Vrouw; en haar Zoon, waarlyk...

Ik. [*haar in de reden vallende.*] Waarlyk, gy weet niet, hoe ik zo gelukkig kom? Wilde gy dit niet zeggen, Mama?
Mama. [*Zy lachte.*] Zo iets van dien aart.

Gegroet, Vriendje, van

Uwe Zuster,
A. LEEVEND.

EEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE.

Waarde Tante!

Wel zo! heeft myn brief u zo moeilyk gemaakt! Daar is Oom hier aan huis geweest, en heeft een groot Baal geschopt. Mama is er van ontsteld; en Vader heeft met my een staanden stryd gekeeven. Hy was zo boos, dat ik hem tegen zyn zin aan 't lachen kreeg, en met Oom had ik handen vol werk, voor ik hem kon overschreeuwen. Je weet, lieve Tante, hoe de mans zyn! altyd willen zy het laatste woord voeren. Uw Zoon wilde my helpen; maar hy kreeg een ouwerwetze konkel met een: *waar steek jy jou neus in, jou Aapenkind?* Nu alles is bedaard; met Oom en my, meen ik. Oom is wel zeer in zyn schik met de reis van Bontekoe. Hy had er veel van gehoord, maar het nooit geleezen. Zeker, Tante lief, gy hebt myn Brief niet goed opgevat. Laat ik u dit toch mogen beduiden. Onlangs vroegt gy my, (of ik moet het gedroomd hebben,) *wat toch een Roman was?* Ik zei: *een Roman is eene versierde Historie.* — Dit was u wat duister; ik ging daar om zelf er eens een opstellen, om u dit te doen begrypen. En in plaats van te schryven: *Nu altyd, daar was eens een Heer en een Juffrouw, en die Heer en die Juffrouw hadden een Buitenplaats; en zo als die Heer en die Juffrouw dan een Buitenplaats hadden*, enz.; wilde ik liever u, en Oom, en Zeemansrust, en de Vyver en de Paling zo spreekend invoeren; weet gy? Zo dat gy hebt wat haastig geoordeeld. En dat ik zon noch maan zie, dat blieft Tante wel te abuizen. Van middag zei ik nog: *Belair, laat het gordyn wat vallen; ik kryg een zwaare hoofdpyn, zo steekt my de Zon;* en eergister avond zei ik tegen een Heer, die my t'huis bragt: *Wat is er een kring om de maan! — Wind, allemaal Wind,* kreeg ik ten antwoord; maar ik dagt niet, dat ik de wind zo van voor zoude gekreegen hebben. En wat Burgemeester T*** zyn dogter aangaat, my dunkt, dat die de Schrift wel nutter konde gebruiken, dan om er behangzels uit te borduuren; en krielde het er ook van Engelen op! Neen, Tante, dan breidde ik nog liever *al* de daaden onzer Vloot in een *zyden handschoen.* Wat Neef betreft, dat is my te teer. Wees niet meer boos op

Uwe Nigt,
A. LEEVEND.

TWEE-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Wel, Kind, nu is alles goed en wel; had je my maar op een kattebelletje gezet, dat dit nu een Roman was! Ik weet niet, dat ik het vroeg, maar het kan my met myn drukke huishouding wel door het hoofd gegaan zyn. Of je zult het gedroomd hebben: nu, dan denk je nog aan Tante. Ja van droomen, daar kan ik mee van praaten! Toen onze Freryk op zee was, kon ik droomen, dat hy zo naast my stond, en Nigt, ik heb zyn geest dikwyls gezien. Zie, jy hebt verstand; met u kan ik nog zo eens praaten: maar jen Oom wil er niet van hooren. Ei lieve, was dat nu een Roman? 't Spyt my, dat myn Ouwers my ook niet op de Fransche school deeyen. Onze kinderen weeten nu toch veel meer dan wy, dat is maar niet anders. Ja, kind, je weet, hoe Oom is, schrikkelyk driftig, eene regte bulderbast, maar datst'ook al. 't Was aanstonds: *Ik ga naar Broêr. Ik moet daar haring of kuit van hebben; al was zy van Chams geslagt, ik zal haar over heur brief gaan spreeken.* — Ik zei nog al: *Kind, man, wat zal je er aan hebben? Wat zal je er aan doen? je zult Zuster ontstellen, en Gerrit zyn grooten mond open doen. Je zult het heele huis op stelten zetten. Je zult Buurengerucht maaken; denk, dat het groote lui bennen. Ik zal het wel met een Brief afmaaken.* Ja! zo menig een Franschman. Hy trok zyn jas maar over zyn kamisool aan; want ik versta niet, dat hy zo heel naar de Heeregragt in zyn kamisool frankt. Myn Man heeft gelyk: Het Boek, dat ik voor de Reis van Bontekoe hield, was *Bunjans Christen-reize naar de Eeuwigheid.* Ik was maar wat in de reis verward; want ik lees graag, had ik maar tyd. Het komt alles op my aan: Meiden zyn Meiden, en myn huis is werklyk. En Betje van hier naast zei nog van daag: *Buurvrouw, 't is jammer, dat je zo met jen tyd bepaald bent, want ik heb daar zo een zoet Boekje. Nu, Betje,* (zei ik,) *als 't weer winter wordt, en wij lange avonden krygen, dan wil Buurvrouw dat Boekje wel eens leezen.* Ei, zeg toch aan Nies, dat zy een glazenwasscher mêe brengt: men kan hier buiten zo niets krygen, Nigt. Het mensch komt my wel voor, het is een drooge Werkster. Ze pryst jen Moeder danig en danig. Over myn Zoon zal ik wel met je spreeken. Want *een mensch en zin is een mensch en leven,* en ik denk altyd, *als zy hem is opgeleid, dan zal hy ze hebben*; zie, al zat je dan tusschen vier muuren gemetzeld, dat schaadt niet. En de Jongen houdt kragtig veel van je. Hy is niet veel van *zeggen,* maar *doen* is de zaak. Ik hou my ook maar van de malle; dat moet je ook maar doen. Nu, de dienstpresentatie en de gebiedenis aan Vader en Moeder. Waarom komt de Jongen niet Buiten? Hy zal eens een deege schrobbbering van my hebben. Is hy te grootsch om zen Ouwers te bezoeken; met zyn benist bakkes? Nagt, kind, van

Uwe Tante,
M. DE HARDE.

DRIE-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Lieve zuster!

Ik gooi alles neer, om u *cito* te schryven. Een Brief van myne Zuster, en dat zo een lieven brief! Wat is uw Willem nu in zyn kragt! zie, zo hoort het, meid lief, als ik t'huis kom, zal ik u toonen, hoe lief ik u nu heb. Ik bedank uw hart wel heel zeer; dat is een recht hupsch welmeenend hart. Hoe dryven nu Mama's oogen wel van zagt vergenoegen! Over den man des huizes denk ik byna als gy; ik lach in zyn geld, als hy maar wel is. ô Heer, laat het hem houwen, en laat alles goed zyn. Juffrouw Roulin groet u vriendelyk. Zusje, dat's een meisje! ô Zy verdient alle myne achting, en heeft die ook.

Geluk, meid lief, met uw vangst! Top de Party. Beter zit er nooit op. Ik besluit uit zyn gedrag, dat hy een zeer verstandig man, of een groote gek moet zyn; hy moet of betoverd zyn door uwe aangenaame manieren, of voorzien, dat hy, met geduld en moed, eene excellente Vrouw van u zal maaken. Uwe fraaije alleenspraak voor den spiegel smaakt my. Ei, lieve, proef deeze ook eens; zy is niet minder, en bevat zulk een kostelyken raad, dat meer is!

Vivacité d'esprit, agreable coquette!
Je cherche loin de toi la sagesse discrette:
Ravi de tes apas, dans tes bras enchanteurs,
Jeune, je possedois, mille biens seducteurs:
Mais! la Reflection vient, conduite par l'Age:
Elle arrache mon coeur à ce plaisir peu sage.
La Maitresse, il est tems, doit vuider la maison:
Je vais me marier à l'aimable Raifon.

Groet Mama hartlyk. Vergeet myne ouwe getrouwe Vriendin, de lieve Pietje Renard, ook niet! voor al bemin

Uw Broer,
WIM.

VIER-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waardste Helder!

Ik heb ontdekkingen gedaan, die my verblyden: ik ben over my zelf zeer voldaan. — *Dit, Willem* (zult gy zeggen,) *is wel eens meer*

gebeurd; gy zyt omtrent u zelf nog al taamlyk inschiklyk: zelden kunt gy het by u zelf verkerven. — Dat is zo niet al mis, myn Vriend. Dan, hoe wel gy daar ook van moogt overtuigd zyn, ditmaal zult gy my niet behoeven te berispen. Dit ga ik u eens omstandig uitleggen. Luister dan eens wel toe: Ik heb ontdekt, dat ik u oprecht bemin; dat ik u voor myn besten Vriend houde. Tot nog toe waart gy de eenige in den kring onzer bekenden, daar ik voor my iets meer dan eenen goeden bekenden aan had; met wien ik zo vry uit konde spreeken over alles, wat my somtyds raar genoeg voor den geest kwam. Toen moest ik wel het grootste behagen in u hebben; maar hier uit volgde niet, dat ik, meerder kennissen krygende, u altoos als myn besten Vriend zoude blyven beschouwen. Dit moet, zo als duizend andre dingen, de *ondervinding* toonen. Hoe dikwyls noemt men iemand *ontrouw*, als die alleen iemand vindt, met wien zyn aart meer instemt, die nog beter voor hem bereekend is dan zyn eerste Vriend; iemand, dien hy niet kende, toen hy zeide: *ik heb nu myn Vriend gevonden.* Deeze aanmerking doet eer aan den mensch, wyl zy ons van zyne oprechtheid verzeekert.

Thans, myn Vriend, ken ik reeds verscheiden braave, naarstige, bekwaame jonge lieden, die u in verkreegen kundigheden niet wyken, en in aangenaame kleinigheden overtreffen. In hun byzyn vliegt de tyd: maar echter wensch ik altoos, dat Helder by my waar, om in dat genoegen te deelen; me dunkt, dan zou ik nog veel gelukkiger zyn. Bewyst dit niet, dat gy myn beste Vriend zyt? Ik voel dan zo, dat gy my waardiger zyt dan zy allen.

Onder alle myne Academie-Vrienden geef ik echter de voorkeur aan den Heer Jambres. Hy is niet bemind onder zyne mede-Studenten. Niemand is regt vry in zyn gezelschap. Hy heeft een norsch voorkomen, en hoewel maar agt-en-twintig jaar, ziet hy er uit, als een man van vyftig. Veelen vreezen hem; men weet echter niet, dat hy ooit zulke dingen, die hy zelf niet mede deed, uitbragt, of den Professooren vertelde. Die 't gunstigst over hem spreeken, noemen hem een *lastig ontevreeden* mensch; die kwestie zoekt met de heele natuur, en over niemand dan zich zelf regt voldaan is; die trotsch, verwaand, heerschzuchtig, en een vriend van het byzondere is. Onze losbollen voegen er by, dat hy het barsch voorkomen heeft van *den Uitvinder eener droevige Secte:* vooral, indien hy zyn pikzwart hair en baard tot eene aanzienlyke lengte liet voortgroeijen, en een rok droeg zonder knoopen. Ik zie hem in een geheel ander licht. Hy is eigenlyk *een Denker*. Hy spoort de dingen op in hunne eerste beginzels, tot de fynste kiemen; hy doorzoekt de dikste bekleedzels. Zyn spreuk is: WAT IS WAARHEID? Hy heeft moeten zien, dat ik de geschiktheid hebbe om hem recht te doen: want hy is gaarn by my, en dan zo openhartig, als ik van een Vriend begeeren kan. Zijne geliefde studie is de *Mathesis*. Hy heeft eerst in de Theologie gestudeerd, maar is tot de Medicynen overgegaan. Hy kan onze Professooren tot afmattens toe bezig houden, door eenen schakel van diepdoorgedagte bedenkingen. Altoos heeft hy nog al eene tegenwerping. Het is hem onmooglyk, een rimpel op zyn voorhoofd (waar in zyne geheele ziel met alle haare duisterheden verschoolen zit.) te ontplooijen, voor die

tegenwerping is opgelost. Doch zyn gelaat betrekt wel rasch op nieuw, door nog pikdonkerder, nog sterker voorstellen, die hem op nieuw ontrusten.

Verdient nu zo een man bespot te worden? verdient hy, dat men hem schuwt? Is hy niet veel meer onze achting waardig? Behoort men eenen *Plinius den ouden* te bespotten, om dat hy in het onderzoeken van den vuurbraakenden *Vesuvius* zyn leven verloor? Waarom dan een jong Man, die zyne gezondheid, zyne vreugd, zyne rust, zyne levenskragten niets acht, als hy waarheid zoekt? Waarom schimpt men op zyne duistere trekken, ingezonken oogen, mager gelaat, ongevallig voorkomen? kan zo een Denker galant, kan hy een lacher, een beuzelaar zyn? Kan hy zich verlaagen tot de gemeene verrichtingen des levens? Ik vergeef hem gaarn, dat hy noch aangenaam, noch gezellig, noch voorkomende is.

Hy is te vreeden in zyn bekrompen lot. Hy looft, immers als hy met my spreekt, de milddadige Natuur, en de genoegens, die zy geeft. Hy verfoeit hen, die haare order breeken; die haare beste gaaven verwaarloozen. *Menschen-liefde* is zyne geliefde afgodin. Ging het naar zynen wensch, alle menschen waren, in den waaren zin des woords, *Broeders*. Men zou den schoonen voorraad der Natuur vriendschappelyk gebruiken. Men zou noch trotsche overheerschers, noch kruipende slaaven, noch met bloed beschreeven wetten hebben. Van Oorlogen had men nooit gehoord. Die Maatschappy, die het naast aan de Natuur koomt, is het, die hem 't meest bevalt. Hy heeft de hoogste achting voor den braaven Professor Maatig. Hy is onbesprooken, bemoeit zich met niemand, studeert altoos, is zo gezet op den naam van een eerlyk man, dat hy, de Leerstellingen der Kerk beginnende te mistrouwen, van studie veranderde, om toch den zweem niet te hebben, dat hy iets geloofde, het geen hy verachtte. Professor is zeer wel in zyn schik over mynen ommegang met deezen kundigen man; en dat hoewel zyn Hoog Eerw. wel weet, wat men hem nageeft. *De Heer Jambres* (zeide hy,) *heeft zeker eenige byzondre begrippen: welke, weet ik niet; hy is zo verbaasd duister, en zyn redeneertrant zo vol afwendingen, die in geen verband met elkander staan; veelen begrypen hem ook niet dan gebrekkig.*

Zie daar, Helder, dit moet uw plaatsbekleeder by my zyn. Hy is myn Vriend; hy onderscheidt, hy onderwyst my. Hy, die nimmer vleit, gelooft echter, dat ik als publicq spreeker het eens verre zal brengen. Ik ben op zynen raad reeds druk aan het bestudeeren der Mathesis: waarlyk, geene drooge, maar alleraangenaamste studie: dit vooroordeel is dan reeds weg. Ik hoop echter in de Litteratuur naarstig voort te gaan, en my die voorbereidende en noodzaakelyke kundigheden te bezorgen, die der Godgeleerdheid onöntbeerlyk zyn.

Vaarwel! verheug u met my, en wees verzeekerd, dat ik meer dan ooit ben

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

VYF-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Myne waardste Vriendin!

Nog tot in myn leven getroffen door uwen voor my waarlyk ysselyken Brief, verslonden door myne eigen gedagten, beängst of ik myn eigen hart wel genoeg kende, bedroefd tot weemoedigheid toe; komt myn Vriend in huis. De schemering was oorzaak, dat ik niets byzonders in hem merkte: maar, zo als hy met my in de eetkamer komt, zet Klaartje de kaarsen op Tafel.... Belcour!.... kan ik het beschryven?.... Hy poogde agter my heen weg te sluipen. *Blyf,* (zeide ik,) en viel op een stoel neer. Hemel! bebloed, bleek, onthutst, vermoeid; ik vroeg niets; ik durfde niets vraagen; ik vreesde te hooren, 't welk ik vuurig wenschte te weeten. Hy begreep my; (ach! altoos verstaat hy, wat ik zeggen wil!) *Ik heb* (zeide hy,) *een schrap aan myn hals gekreegen; en dat beuzeling bloedt nog al, zie ik. Toe, Klaartje, geef my een stuk Engelsche pleister, of zo iets.* (Hy hield een reeds bebloeden zakdoek aan zyn hals.) *Waarlyk, Juffrouw Roulin, het is niets te beduiden. 't Spyt my, dat gy my zaagt; ik wagtte den avond af, om t'huis te komen. ô Die lieve Meisjes zyn zo goedhartig en zo rasch verleegen!* (Hy was my veel te vrolyk.) — *Wel zo, myn Heer,* (zei Klaartje,) *uw overhembd schynt wel de geheele strook in flenters; en zie eens, uw frak is geheel uit de heup gescheurd.* Hy lachte, en zei: *dat is nog wel over te komen, kindlief;* maar ik zag, dat hy knorrig was over Klaartjes oplettendheid. Hy zag my steelswys aan. Ik beefde. Roulin kwam in huis; gy weet, hoe hy is? Leevend ging naar boven, om zich te verkleeden; hy bloedde nog al. Roulin liet zynen Chirurgyn haalen. Die kwam, bezag den wond; *hebt gy u ook,* (vroeg de man,) *met een spyker bezeerd, of met glas? — Dat wist hy niet. — Het is evenwel waarschynlyk, want er is een geheel hoekje uitgescheurd.* — Enfin, er zat een klein stukje glas in zyn hals. Het wierd er uitgehaald. *Gy houdt u wel, myn Heer,* (zeide de Chirurgyn,) *nu er dit uit is, zal de wond rasch geheeld zyn.* Hy leidde het verband, en beval hem zich zo stil als mooglyk was te houden; het was wel aangekomen. Roulin vroeg eindlyk, *of hy gevallen had? — Ja* (zeide hy,) *morgen is dit alles weer beter: zyn er brieven voor my? — Ja.* — Hy nam die, en ging naar zyne Kamer; zo bleek als zyn linnen: hy moet sterk gebloed hebben. Er kwam een knegt van den jonker, die order had om zyn goed te haalen. *Als ik myn geld heb,* (riep Roulin,) *eerder geef ik niets mede.* Leevend kwam niet beneden: myn Broer vond hem te bed, en dat wel met koorts! — Wat moest ik van die Boodschap denken? van Goudenstein kwam niet t'huis!

Ik sliep den geheelen nagt niet. — Wat is er toch gebeurd? — Zou Leevend gespeeld hebben? — Zou Goudenstein er in betrok-

ken zyn? — Had hy ook iemand gekwetst?.... Duizend schrikbeelden verdrongen elkander. — Daar is de Chirurgyn.....

Hy vond hem gereed, om naar het Collegie te gaan, doch verbood het hem. Na veel woorden beloofde Leevend t'huis te blyven. *Hy heeft de koorts,* (zeide de man,) *maar indien myn Heer zich stil houde, zal hy binnen een dag of vier geneezen zyn; 't is verbruid aangekomen; en al klaagt hy niet, het moet hem veel pyn doen....* Meer weet ik nog niet! — Kwam hy maar beneden!.... Daar hoor ik, dat hy aan Klaartje vraagt: *hoe vaart Juffrouw Roulin?....* Myn hart klopt. Hy studeert; dat is thans niet goed voor hem. Elf uuren; nog niet beneden geweest.... ô Myne ongerustheid! zag ik maar, hoe hy nu is!

MIDDERNAGT.

Nu weet ik alles. — Al ging ik te bed, ik zou toch niet slaapen. Laat ik dan deeze stilte waarneemen, om u alles te schryven. Toen hy aan tafel kwam in zynen Japon, (en zo zie ik hem anders nooit; hy weet wel, dat dit niet voegt,) had hy een vrolyk voorkomen. Hy praatte veel met Roulin, die hem vertelde, dat Goudenstein om zyn goed gezonden had. Ik merkte niet, dat hy er acht op sloeg. Hy at weinig, ging weer naar boven, en verzogt, of ik hem, als wy thee dronken, een kommetje geliefde te zenden. Ik zag, dat hy my mydde: Ach *waarom?* Ben ik dan zyne deelneemende Vriendin niet? Tegen den avond kwam hy beneden. Gy kent myns Broeders goedhartigheid; hy moest uit zyn, en vroeg Leevend, of hy my niet wat gezelschap zoude houden? *Zeer gaarn,* was het antwoord. Hy zat by my. Ik sprak niet: hy zweeg. Ik zat te naaijen. Myne oogen, tegen myn oogmerk aan, opslaande, zag ik, dat hy zeer aangedaan was, en dat hy my sterk aanzag. Hy gaf my, over de tafel heen, zyne hand; myne oogen wierden schemerig; zy liepen over. Hoe zagt stonden zyne ernstige oogen......

Hy. Myne Lotje, myne beste Vriendin!

Ik. Myn Vriend! zyt gy nog myn Vriend, Leevend?

Hy. Zyt gy nog myn Vriend, Leevend?

Ik. Gy mydt my; gy mistrouwt my; wat misdeed ik u?

Hy. Gy! niets; kan myn Lotje iets misdoen?

Ik. Waarom mydt gy my? mistrouwt gy my dan?

Hy. Ja, myne beste, dit moet u zo toeschynen. Dit, zie ik, bedroeft u. Ik had besloten, u niets te zeggen; 't was uwe aandagt niet waardig. Doch gy zyt bedroefd; gy zult alles weeten. Beschuldig my niet: stort geene traanen!

Ik. U beschuldigen! Leevend! Wat is er toch gebeurd?

Hy. Ik was in een Herberg; van Goudenstein kwam er ook. Gy weet, wy zyn geen extra Vrienden. Wy raakten in verschil, wierden handgemeen; ik moet in 't vallen my gestooten hebben. Met een klein kwetzuurtje, en een gescheurden rok, ben ik wel t'huis gekomen.

Ik. Verschil met van Goudenstein? Is hy u dit waardig? Hebt gy ook gespeeld?

Hy. Neen, op myn woord; er is in 't geheel niet gespeeld.
Ik. Is hy ook gekwetst? kan hy niet t'huis komen?
Hy. Dat ik weet, niet: de Laci durfde niet trekken.
Ik. Wat zegt gy daar? Hebt gy willen duelleeren?
Hy. 't Is er uit!... [*hy zag zeer geemlyk.*] Ja, ik zal niet liegen, ik wilde dit; en toen hy noch vegten, noch zyne woorden te rug neemen wilde, maar my als een gemeenen jongen met zyn rotting wilde slaan, heb ik hem in drift zyn stok ontwrongen, en hem ongenadig geklopt. Hy zal voortaan, denk ik, braave Vrouwen ongelasterd laaten. [*Hy wierd zeer leevendig.*]
Ik. Gy schynt wonder wel te vreeden over uw bedryf.
Hy. Zou ik niet? Die Hondsfot zal nog meer hebben; de *gemeene Jongen* zal hem anders vinden. [*Hy bloosde.*]
Ik. Zie zo! gy hebt uw proefstuk gedaan!
Hy. En met glans. Er waren veele aanschouwers.
Ik. Mevrouw zal het rasch weeten; ook Professor Maatig.
Hy. Dat mag geen kwaad. Zou men zo maar koelzinnig van braave meisjes hooren liegen? ô dat nooit, Lotje!
Ik. Hebt gy u met het vallen elders bezeerd?
Hy. Neen; en had myn hals niet gebloed, gy zoudt er niets van geweeten hebben.
Ik. En ik ben uwe Vriendin? Ach, Leevend!
Hy. Dat zyt gy! Maar ik praat niet graag van iets, 't welk ik myn pligt reken.
Ik. Dit is my in deezen wat duister; over wie is 't gekomen?...
Hy. Vraag niets meer, bid ik u! [*Hy zag voor zich neer.*]
Ik. Ik versta u. Ik zal dan ongelukkig stof tot discours verleenen!... Kunt gy my daar aan bloot geeven?... [*Ik schreide. Hy stond van zyn stoel op, vatte myne handen, drukte die, in de zynen gesloten, aan zyn hart.*]
Hy. Schreijen! Lotje... uwe traanen; dit is te veel, te veel!
Ik. Ga zitten, ontstel my zo niet: ik vergeef u dit: ik ben alleen bedroefd over het gepasseerde.
Hy. Ik ook, om dat gy bedroefd zyt. Anders......
Ik. Zyt gy dáárom bedroefd, Leevend?
Hy. Ben ik uw Vriend niet? Bemint dit hart u niet met de grootste tederheid en hoogachting? Neemt gy geen belang in uwen Willem? Vraag my dit nooit weer!
Ik. Ga zitten, myn Heer Leevend! [*Hy stond nog zo by my.*]
Hy. Moet ik? Ik zal: mag ik niet by u staan?... [*ô Welke driften heeft hy! Hy begon, maar merkte het niet eens, weer te bloeden. Ik trok aan de schel, zond om den Chirurgyn; die was niet t'huis. Hy verloor veel bloed. Ik overwon my zelf, om hem te helpen. Hoe dankbaar was hy! Ach! wie zou hem niet onderscheiden! Hy wierd bleek. Ik liet hem azyn ruiken; ik hield een servet tegen zyn hals; zyn hoofd zeeg op myn andren arm.*
Ik. Zyt gy flaauw, myn Vriend?
Hy. Niet heel present, wat bedwelmd, geloof ik. ô Myne lieve, blyf zo nog een weinig staan. [*Hy zeide dit op eenen toon!... ô Myne Vriendin! Ik zond weer uit. Hy drukte zyne bleeke lippen, terwyl zyne oogen toevielen, op myn arm. Ik verloor my zelf. Ik sloot hem in beide myne armen.*]

Ik. Myn Vriend, myn Leevend, wat zal er nu van Lotje worden!... [*Hy, dagt my, schrikte.... moest hy geschrikt hebben, Belcour?*]

Hy. Ik ben wel; het beduidt niets; de Chirurgyn zal het wel rasch verhelpen. [*Ik voelde zyn pols, die was zeer verward. De man kwam, verbond hem, en zei: dat; indien hy zich niet stil hield, hem zulks meer zoude overkomen; schoon het in zich zelf niets beteekende. Leevend beloofde alles goeds.*]

Hy. Ik zal maar naar bed gaan, om toch myn woord te houden. [*Hy groette ons, en zal zeker zo gedaan hebben.*]

En nu, myne Vriendin, ben ik verleegen, om hem te zien; zo zeer als hy was, voor hy my alles verhaald had. Waarom bloos ik, als ik my verbeeld, dat hy my zien zal? Deed ik wel iets tegen de striktste betaamlykheid? Niets.. Ach, zo gy hem gezien had, zo bleek, zo pynelyk, zo flaauw!... Ik redeneerde toen zeker niet; ik moest zo doen, als ik deed; was het echter niet billyk? wie had hy toch dan my, zyne Lotje? en kwam hy om my niet in dit geval? zou ik ondankbaar zyn?...

Alles ligt hier in eene diepe rust. Myne vriendschap dreef my zo even eens naar zyne kamer; hy moet rusten. Zulke driften vernietigen het sterkste gestel. Zagtjes ging ik den trap op; ik zweefde tot voor zyn ledikant. God dank! zuchtte ik, terwyl ik hem aanzag. Hy slaapt: hoe gerust, hoe schuldeloos ligt hy daar!... *ô Hemelsche magten, bewaart den uitverkooren Vriend van myn hart! Laat hy in uwe hoede veilig ontwaaken, laat hy gelukkig zyn! en alles is wel.* Ik sloop onmerkbaar stil naar beneden. Ik zal wat gaan liggen.

VOORMIDDAG *elf uuren.*

Hoe verruklyk is het, dat hy zo digt by my is; dat ik alle oogenblikken kan weeten, hoe hy zich bevindt; dat ik hem duizend kleine diensten kan doen; dat ik in zyn fraai gelaat zien kan, wat hy denkt! Nu ben ik immers gelukkig?... Waarom vraag ik dit zo dikwyls aan my zelf? Twyfel ik dan? zoude ik myne vorige koelzinnige ongehechtheid aan alles willen te rug neemen; weder zo los willen zyn aan dit sterfelyke leven? ô Neen: de gewaarwordingen, die ik thans heb, zyn my te verrukkelyk! zyn dierbaar hart, zyn byzyn; en wie is zo gelukkig, als ik dan ben? Nu, myne Belcour, weet ik dat ik *niet verliefd* ben; alle myne aandoeningen zyn zo onuitspreeklyk zagt en zuiver. Laat my dan die schat, die my de geheele Waereld opweegt.

DES AVONDS.

Hy is beter. — Hy is beneden geweest. — Even minzaam, even beminlyk, maar droefgeestig. — Wat of hem zo treft? ô Zyne

schoone oogen! zy toonen, dat hy ergens aan peinst. Hy is niet regt vry met my, hy is droefgeestig; maar myne geheele ziel is niets dan de tederste vreugd en hoop. — *Hy is beter!*

L. ROULIN.

BILLET.

Bravo! bravissimo! Gy zyt een satan van een jongen! uw roem is gevestigd! den grootsten snoever der Academie te kloppen! Maar hoe is 't met het gat in uw hals? Heeft hy 't verraadersch gedaan? dan gaan wy hem den hals breeken! wy benyden uw lot. Hoe veel kuschjes hebt gy nu niet al van uwe *Amasia!* Zy is waard, dat men zich half dood vegt. Foei, dat hy zo alles vertelt!.. Op zyn bek moet hy hebben. 't Meisje is er te lief toe; die duivel! Het geval maakt gerucht. Nu zult gy waaragtig de Gunsteling van alle onze Dames worden: Gy verdient het! Men vertelt, dat gy zwaar gewond, en Goudenstein doorstooken is: het spyt my om uwent wil, dat het zo erg niet is. Mevrouw R * * * heeft reeds naar u gevraagd; 't is een mooi Weeuwtje... alle meisjes zyn gecharmeerd op uwen moed. Laat ons weeten, hoe gy zyt.

Uwe Vrienden.

Uit aller naam teekene ik my,

FRANCOIS LUCHTIG.

ANTWOORD.

Ik ben wel, en wagt niemand. LEEVEND.

ZES-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Teederbeminde Moeder!

Ik hoop, dat myn weinig schryven my niet onder de verdenking legt, dat ik myn pligt omtrent u vergeet. Myne veelvuldige bezigheden zyn daar grootendeels oorzaak van; en als alles wél is, denkt myne Mama zeker, *geene tyding, goede tyding.* Zuster zal u ook zeker mynen laasten hebben medegedeeld? groet haar hartlyk voor my: de lieve Juffrouw Roulin verzeekert u beide van haare achting. Ik wil voor u, myne lieve Moeder, niet verbergen, dat ik zedert een dag of drie wat onpasselyk ben, en het huis houde. Myn voet

is uitgeglipt, en ik heb my een weinig aan myn hals, wat ter zyde het kaakenbeen, bezeerd. Er is zo weinig aan vast, dat ik even goed kan studeeren; het kleeden is my maar wat moeilyk. Ik ben hier by uitneemendheid wel, en bedank u nog duizendmaal voor alle uwe goedheden. Ik hoop, dat gy en Vader wel zyt, en ik groet zyn Ed. my teekenende

Uw liefhebbenden en gehoorzaamen Zoon en Dienaar,

W. LEEVEND.

ZEVEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Allerwaardste!

Naar maate de tyd aanspoedt, waar in ik u weder zal omhelzen, groeit myn verlangen naar dat geluk nog sterker. Ik weet, hoe streelend het is, deeze verzeekeringen te hooren van zulken, die ons dierbaar zyn! ô Myne Helder moet niet vreezen, of zy wel op de volkomenste wyze bemind wordt door haare uitgeleezen Vriendin!

Nog maar drie weeken, en ik zie u op Beekenhof! Dan verwisselt myne *Oostersche Monarchin* het woelig schitterend Stads-leven voor bosschen, akkers, weiden, vooglen en bloemen! Dan zie ik haar, in een bevallig wit huisgewaad, door de hooggetopte abeelen wandelen; dan geeft zy een roos de plaats van een Juweel, en een sterk gekleurd lint wykt dan voor eene leevendige bouquet. Dan wordt haar schoon blond hair niet ontsierd door veêren of pluimages; een wit zomerhoedje, met eene bevallig nederhangende voile, is dan het wel uitgekozen hoofddekzel, dat alle haare grootsche, edele trekken verzagt, en wegsmelt tot zedigheid en minzaamheid.

Hoe dikwyls praat men elkander ná, dat wy, Vrouwen, op het artikel van schoonheid elkander geen recht doen, of kunnen doen wedervaaren. Ik onderneem niet alle meisjes daar van vry te pleiten, maar ik geloof echter, dat men der Sexe in het algemeen vry onbillyk behandelt, als men dit tot eenen vasten regel maakt. Indien schoonheid eene der beste geschenken der Natuur zy, en dat wordt vry algemeen geloofd, dan, weet gy, heb ik niet veel gronds, om op haare byzondere goedheid my wat te laaten voorstaan; maar ik heb geen denkbeeld van zulk eene *kinderachtigheid*. Ik ben juist zo eene *enthousiaste* niet voor de schoonheid, dat ik om haar eene Chrisje Helder tot myne Vriendin zoude kiezen; geenzins: maar dit kan my niet beletten te zien, dat schoonheid evenwel schoonheid is. Dikwyls moet ik glimlachen over de drooge en droevige morale van zulken, die haare welspreekendheid verspillen, om der schoonheid een hoope beuzelpraat te zeggen. Nader toeziende, zag ik, dat deeze Prediksters tegen de schoonheid veel overeenkomst hadden met die logge, vadzige zogenaamde wyzen, die tegen aanzien en schatten altoos yveren; niet uit zedelyke, den

mensch betaamende beginzels, maar om dat zy noch in aanzien, noch met schatten bedeeld zyn. Gy, myne Chrisje, denkt veel te gezond, om u te verheffen op eene gaaf, die alleen het oog bekoort. Ziet gy u wel eens met welgevallen in den spiegel, waar mede ik u altoos beschouw, het is oogenblikkig; gy herinnert u terstond, dat dit niets tot uwe waarde kan aanbrengen. Ik voor my beschouw uwe schoonheid als eenen helderen sluijer, die de Natuur over uwe ziel gelegd heeft.

Hoe veele meisjes beschouwen met dezelfde weltevreedenheid een nieuw kapzel, een modieus kleed, zonder dat men daar veel op te zeggen hebbe. Geen wonder! elke ryke Vrouw kan brusselsche kanten en kostbaare stoffen draagen; maar alle de schatten eener Juffrouw H*** kunnen haar geen den minsten zweem van schoonheid bezorgen. Het is des niet kwalyk, dat men schynt te verachten, het geen men toch niet kan erlangen. Onze eigenliefde werpt hier door oppervlakkige toekykers nog zò wat zand in de oogen.

Het komt my zeer *wysneuzig*, neen, dit is het regte woord nog al niet, *onberedeneerd strak* voor, dat ik niet met dat zelfde genoegen eene schoone Vrouw zoude zien, als haar welgetroffen afbeeldzel, als eene *Flora*, of *Juno*. Of dit wel eens van my afhangt, laat ik nu eens dáár. Ik voor my zie met die zelfde zagte goedkeuring een schoon mensch, een fraai kind, een welgemaakt paard, een keurige bloem en een heerlyk schilderstuk. De roozen en lelien komen my even zo fraai, en zeker met het zelfde recht, voor op een schoon gelaat, als in onzen Bloemtuin. Zyn een paar schoone spreekende oogen minder onze verwonderende oplettendheid waardig, dan een paar keurlyke brillante oorknoppen? Is het ook al by de Reden beslist, wie van beiden het dwaast is, zy die zich op schatten, of zy die zich op schoonheid *airs* geeft. De Natuur pleit voor de laatste. Nu wy toch op dit onderwerp zyn, moet ik de volgende aanmerking myner lieve Moeder er by voegen. *Indien* (zegt zy,) *eene zeer schoone Vrouw langer dan een weinig uuren voldoet, verondersteld, dat zy door verstandige lieden beschouwd wordt, dan* moet *zy verstand, ten minsten geest en aangenaame manieren hebben. Men wagt zo heel, zo zeer veel, van eene schoone Vrouw! Het is voor haar even moeilyk om te voldoen, als voor eene Vrouw, wier verstand en geest en kundigheden door haare vrienden ten gunstigsten zyn voorgedraagen. Zelden, zo ooit, zal zy beantwoorden aan het geen men verwagtte. Voldoet zy, voldoet zy op den duur, bevestigt men het oordeel haarer vrienden, dan mogen wy gerust zyn, dat die Vrouw verstand heeft. Dit heeft ook wel deeglyk plaats omtrent iemand, die als eene schoonheid is aangekondigd: wy zyn dan geheel oog!* — Nu nog het een en ander in antwoord op uwen Brief.

Ja ik denk zeer zeeker, dat Leevend u bemint; en dat, ofschoon gy zeer *inposant* zyt, en hy te veel verstand heeft, om niet te zien, dat hy voor u eene onvoegzaame party, voor al nu, zyn zoude; om niet te zien, dat uw Vader zeker wel andre uitzichten met zyne lieve en door hem zo beminde Dogter hebbe. Dat hy u daar van geen woord zeide, begryp ik zeer wel. Ik zie u altoos met onderscheiding behandelen; evenwel, Willem was, om my zulks niet te doen vermoeden, niet vry genoeg omtrent u. Hy was im-

mers altoos zeer in uwe kinderlyke gunst? Ja, de lieveling van Mevrouw Helder? Wil ik u herinneren, dat hy, die dezelfde Vrouw niet eenmaal in een gezelschap aanziet, en hy, die alleen oogen heeft voor haar, in dezelfde verdenking valt. Dat gy, myne Lieve, een geheel bladzydje over Wim schryft, vind ik nog al zo heel raar (vreemd is het woord, Chrisje,) niet. Wel, gy zyt immers altoos speelmakkers geweest? Hoe oud waart gy toch, toen Willem, bygestaan door zyne Vriendin Chrisje, die kleine guitenstukjes pleegde, die Mevrouw ons eens zo smaaklyk verhaalde? zeven of agt jaar, meen ik. Dat gy ook zeer begeerig zyt, om die lieve Juffrouw Roulin eens te zien, is al weer niet raar voor my. Heden, Lieve, zoudt gy geen belang neemen in de lieden, met wie Leevend, uw oude kennis, voortaan omgaat?.. Nu, bloos niet.... Nog eens, Chrisje, houd uw kleur, maar ik ken Juffrouw Roulin al evenwel niet; al herhaalde gy die vraag ook in uw postscriptum! Nu in ernst; half met medelyden en half glimlachend, zag ik, hoe hy, terwyl hy uw miniatuur schilderde, het zoete vergif met geheele stroomen opdronk! Hebt gy hem zelf niet gevraagd: *wel, Willem, zyn die oogen dan nog al niet in order?* en wat antwoordde hy, zyne oogen zedig neerslaande?... Maar ik wil u niet langer kwellen! Ik hoop echter, dat gy het by de *Oude-kennisschap* laaten zult; en dat gy reeds Vrouw en Moeder zult zyn, als Willem nog Proponent is. Is dit niet edelmoedig van my? Gy weet, dat ik voor my zelf niet geneegen ben tot het huwlyk; en ik geef my daar te meer in toe, om de omstandigheden, waar ik, als oudste Dogter eener talryke familie, my in bevinde. Myne waarde Moeder is zo zwak, dat zy, indien God haar in dit leven laat, my onmooglyk kan missen. Een oppervlakkig behaagen is by my niet bestand, als ik deeze vijf jonge kinderen om my zie.

Maar u, myne Vriendin, zie ik in een geheel ander licht. Ik durf zeggen, dat gy, onder zekere verstandige bepaalingen, verpligt zyt, om u eens in 't huwlyk te begeeven. Eene Chrisje Helder denkt te wel, om hier toe gemaklyk te kunnen besluiten. Huisselyk geluk, de liefde haarer Ouderen; vryheid, die toch, als wy geene dringender behoeften hebben, ons zo heel na aan 't hart ligt: vryheid, die zo wel instemt met een gerust hart, en sluimerende driften; dit alles, zeg ik, maakt dit besluit nog moeilyker. Met dit alles, eene Chrisje Helder moet niet ongehuwd ten grave gaan. Zy moet zich by de Maatschappy verdienstlyk maaken als Vrouw, als Moeder; zy moet die Maatschappy, ja, blyven versieren, maar met één een voorbeeld geeven; zy moet het geluk uitbreiden en bevestigen van dien waardigen Man, voor wien haar hart eens, met goedkeuring haarer Ouders, spreeken zal.

Zoudt gy, indien ik in deezen niet te vry ben, zoudt gy, indien uw hart zo vry ware, als gy gelooft, wel met zo veel leedweezen zien, dat de beminlyke Veldenaar u beminde? Nu wy toch van hem praaten, ik heb niets nagelaaten, wat dienstig zoude kunnen zyn, om hem zyne rust weder te bezorgen. Hy ging met my gearmd de lindenlaan op; de maan scheen in vollen luister; hy stond eensklaps stil, zag my ernstig minzaam aan, en zeide, myne hand vast houdende: *Coosje, vergeet men ooit, het geen men eens waarlyk bemind heeft?....* Het was, als of hy toen op my neder zag; en

hy voegde er by: *de beminde van myn hart zal eens toestaan, dat ik haar op eene haar waardige wys beminde!* Ik zweeg, was bedroefd; — wat konde ik zeggen? — Vaarwel, myne Lieve!

Altoos de uwe,
C. VELDENAAR.

P.S. Ik heb één Brief van Kolonel van Sytsama. Kunt gy u dien man nog wel herinneren? Gy hebt hem met my eens gezien, en oordeelde gunstig over hem. Van dien brief eens nader!

AGT-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER PAULUS HELDER AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Waarde Vriend!

Hoe smaakt het my, dat gy my, nu gy zo veele aangenaame en kundige Vrienden hebt, uwen Helder niet vergeet; ja, dat uw Vriend Jambres alleen myn *representant* is! Wees gerust, Willem, dat ik, hoe weinig de groote waereld myne zaak is (en daar verlies ik niet veel by,) een hart heb, dat de gezelligheid bemint; en niet ongeschikt ben voor de vriendschap. Dikwyls denk ik aan u, en dikwyls kan ik verlangen om u hier te zien.

Hoe weinig waereld-kennis ik ook hebbe, zo ben ik echter overtuigd, dat zy ons zeer voordeelig zyn kan. De welleevendheid zet deugd en braafheid veel luister by. Was het PLATO niet, die aan ISOCRATES raadde: *offer der Bevalligheden?* Waart gy niets dan een behaaglyke Jongen, nooit zoudt gy myn Vriend zyn geworden; maar nu gy ook een behaaglyke Jongen zyt, nu bemin ik u zo zeer, als ik u acht om uwe veel weezenlyker hoedanigheden. Als ik echter nadenk, hoe dikwyls de aangenaamste talenten of verkwist, of misbruikt worden; en van derzelver bezitter niets dan een *man van de waereld* maaken, dan ben ik meer met my zelf te vreeden: en met dit al, myn Vriend is my te aangenaamer om dat bevallige. Ik nam wel eens een proef om te zien, of ik u niet zo het een of andre kon afkyken. Wat droes, zei ik, het moet evenwel geen tovery zyn! Hoe veele nietsbeduidende knaapen brengen het verre in deeze uiterlyke beschaafdheid! Ik kan immers ook *danssen* en *te paard ryden;* ook *myn hoed afneemen*, en *by myn stoel neer gooijen;* ik kan immers ook *snuif presenteeren*, ook Dames bedienen, ook *om niet met al lachen.* En zie daar! als ik nu myne kunsten zoude doen, wel, Willem, het ging zo stram, zo strikt naauw gezet, zo heel, zo benaauwd, dat onze lieve Chrisje my nooit zo zeer uitlachte, en dan bad zy my, *dat ik toch uw aap niet wilde worden.* Het meisje sprak wel! Gy weet immers van het wit negligé, dat zy er toe houdt, als zy voorziet, dat ik haar aan tafel zal bedienen?

Nu over uwen Vriend. Een Jongeling, die met de achting van

den Heer Maatig verëerd is, mag ik niet afkeuren. Ik vraag alleen: wat is toch de reden, dat men zyne byzondere begrippen zo onvolkomen kent, ook als men veel met hem omgaat? My komen zo eenige aanmerkingen voor den geest; die ga ik voor u schrijven. Men behoort iemand, die men zich ten Vriend kiest, wel te kennen; er moet niet slechts niets *duisters*, neen er moet zelf niet iets *bedekts* in zyn *aart* zyn. Waarom doet uw Vriend zo sterk in *het duistere?* Kan hy hier door niet wel gevaar loopen, dat het licht, 't welk in hem is, duisterheid worden zal? Hoe groot zal dan de duisternis weezen! Waarom houdt een Jongeling, die kwam om kennis optedoen, zyne bezwaaren zo ingewikkeld? Waarom is zyn redeneertrant zo vol afwendingen, zo bewolkt? Waarom tegen eenen Man, als uw Professor, niet openhartig gesprooken? Heeft hy dan lust om zich zelf te kwellen, om zich in zyne eigen gedagten te verwurgen.

Alle zulke voorwerpen, die niet onder onze zinnen vallen, of die wy niet door proeven, betoogen, of by eigen ondervinding weeten, die waar, en niet waar zyn kunnen, vorderen veel onderzoek, en zyn meer of minder aan twyfelingen onderhevig. Zyn die zaaken voor ons van het hoogste belang, dan moet men de zekerheid daar van tot eenen hoogen trap van waarschynlykheid brengen; immers poogen te brengen. En hier toe zyn alle zaaken, waar by wy belang hebben, zeer wel geschikt. Van alles volkomen zekerheid te willen erlangen, is onbillyk; de aart van sommige dingen laat dit niet toe...... In dit opzicht meer te eischen is dwaasheid; mooglyk wel eene zondige vermetelheid. Herinner u hier die schoone Verzen uit onzen Vriend Pope's *Essay on Men:* Naauwlyks kan ik de verzoeking weerstaan om die hier uitteschryven!

„Alle waarheden, die wy verpligt zyn aanteneemen, zyn eenvoudig. Om die bedaard te onderzoeken, behoeft men geen verheeven geest te hebben; een oprecht hart en een gezond oordeel zyn hier toe voldoende. Wat bespiegelende waarheden aangaat, die vorderen meer inspanning en moeitens: maar, als ik ondervind, dat myn zwak zielen oog begint te schemeren; indien ik duizelig wierd, door al te vast, al te eenzelvig op iets te starôogen, waar by noch ik, noch iemand eenig nut konde erlangen; dan zoude ik my het gezegde van Job herinneren:

„De vreeze des Heeren is verstand."

De mensch, myn Vriend, is wel een *volmaaktbaar* maar geenzins een *volmaakt* wezen. De Jongeling kan onmooglyk de ervaarnis hebben van een man in de kragt zynes levens. Hy moet zich in alle zyne betrekkingen leeren kennen. Hy is verpligt het heerlyk ryk der Natuur te doorzoeken; hy moet zyne aanstaande Bestemming ernstig naarvorschen en overdenken. Hy moet den God van alles uit alle zyne genadige en wyze inrichtingen leeren kennen. Maar hy moet niet willen bevatten, het geen nu nog voor hem onbevatlyk zyn moet; en daarom tot zyn geluk niet kan behooren. Verwarring, misnoegen, zondige berispingen zyn anders wel dra de wrange vruchten van dit bestaan. De waare menschen-vriend aanbidt de Voorzienigheid. Hy zucht niet om harsenschimmen; hy

bespiegelt weinig, om dat hy zo veel te betrachten vindt. Hier is zyne bestemming: *Nuttig werkzaam te zyn; en zo veel goeds te doen als in zyne vermogens is.*"

Gaarn neem ik op uwe verzekering aan, dat uw Vriend een zeer ordentelyk Man is. Ik ken u: dit is des afgedaan. Alle gestellen neigen ook nog al niet tot in 't oog vallende buitenspoorigheden. Zulke denkende, stroeve, in het duister omwroetende schepzels zyn maar zelden schuldig aan die gebreken, welke zo gemaklyk op een bloedryk temperament voortschieten, en de edelste karakters wel eens overschaduwen.

Zie daar, myn lieve Jongen, myne gedagten. Niets is onnut, wel gebruikt zynde. Bewaar uw schoon, uw helder verstand! Paar Wysbegeerte met Godgeleerdheid; doe maar niet al te veel in het *Speculative.* Dat gy met ernst in de Wiskundige Weetenschappen studeert is goed; verwaarloos maar uwe aangenaame talenten daar niet door. Kom niet by ons te rug met een vermagerd gelaat, met een gerimpeld voorhoofd, voor al niet met verduisterde diep inwaards getrokken oogen.

Onze lieve Chrisje en haare Vriendin zyn volmaakt wel. Zy groeten den aanstaanden Dominé wel zeer eerbiedig. Mama vraagt veelmaal naar u. Wat verlang ik nu om Buiten te zyn!

Weet gy de historie van Doctor Töller en uwe Zuster? Die stoute meid! uwe Tante is zo ontsteld geweest over de *infideliteit* haars Minnaars, dat zy in eene *binnenstuip van fynheid* eene Dormeuze opzette, een dikken halsdoek omsloeg, en een kapittel uit het Hooglied ging zitten leezen. Er zal een ander galant noodig zyn, om haar met haare roozenkleuren Juste en de kaarten te verzoenen. Chrisje heeft zich, schoon zy het in Daatje afkeurt, schoon met die klugt vermaakt: Mama zweeg en lachte niet.

Altoos uw Vriend,
P. HELDER.

NEGEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Waarde Zoon!

Nooit gaaft gy my in myne persoon reden tot ongenoegen: laat u dit gerust stellen. Uwe Zuster geeft my alle reden van genoegen, en uw beider harmonie is my alleraangenaamst. Hoe komt het, Wim lief, dat gy u aan uw hals bezeerd hebt? Is dit door 't vallen gekomen? dit begryp ik niet. Evenwel, indien het maar een beuzeling is, doet gy wel, dat gy er zo over schryft. Alles is immers wel? Gy zyt immers niet ziek, myn jongen? Hoe veel ik ook van u hou, ik zag niet graag, dat gy kleinzeerig waart; en als gy even goed kunt studeeren, doet gy wel, dat gy een dag of wat in huis

blyft. Leef ordentelyk; maak dat uwe Moeder zich op u mag blyven beroemen. Eens zult gy weeten, wat ik om uwent wil deed!... Daatje verzoekt my deezen te sluiten. — *[Juffrouw leevend.]*

Wel zo, man, zit gy zo in huis? Nu, gy hebt ook gezelschap, dat een Woest Arabien tot eenen Lusthof tegen het Oosten zoude maaken! Groet toch dat Engelagtige Lotje voor my, en zeg, dat ik zeer verlang om haar de beste bewyzen myner geneegenheid en achting te geeven. Uw Brief is heel lief, hoor. Nu goeden nagt, of goeden morgen, al naar dat u deeze ter hand komt, van

Uwe Zuster,
A. LEEVEND.

ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER ULRICH VAN GOUDENSTEIN AAN JONKER FRANS BARON TOE VALKENHOF.

Neef Baron!

Het is niet al geloogen; nu ja, de jonge Pedant en ik hebben rusie gehad; maar wie duivel heeft u juist dat in den Haag komen vertellen? Nu, gy begrypt wel, dat geen Edelman den degen trekt tegen een Amsteldamschen jongen, die zeker geen ander wapen voert dan een toonbank, waarop eenige zakken guldens gestapeld zyn. Het kwam, mot je weeten, broer, over de Juffrouw hier in huis. Ik gekte zo wat met hem, dat hy zo wel in de kas stond by haar; gy begrypt wel, Baron, dat ik my met zo een burgermeisje niet zoude willen encanailleeren? Foei! Burgers, voor lieden zo als wy! Maar toch, toe Valkenhof; zy is heel mooi, en zou de zonde nog al waardig zyn. Hier over kreegen wy rusie. Ik zei: *jy, klant, bent my te gaauw geweest; maar laaten wy in compagnie doen.* Wel 't was, of er een zeventig duizend man duivels in hem voeren; hy was woedend, dol, raazend: Eerst vroeg hy evel nog: adresseert gy die praatjes aan my?

Ik. Wel ja, aan wie anders?

Hy. Hebt gy reden, om van Juffrouw Roulin dus te spreeken?

Ik. Moet ik u daar reden van geeven?

Hy. Als gy kwaad in myn byzyn spreekt, eisch ik dat, of...

Ik. Of? he? wat of; zeg?

Hy. Of, gy zyt een schurk; en...

Ik. Jongen! *[en ik ligte myn stok op.]*

Hy. Jongen! Jongen! Pas op, snoever; zeg, dat gy 't liegt, of hier is uw man.

Ik. Geen Edelman trekt tegen een knaap als gy zyt. *[en ik lachtte.]*

Hy. Trek, schurk; *[hy gaf my een verduivelde klink in myn bek,]* trek, of zeg, dat gy van een braaf meisje geloogen hebt. Ik sloeg naar hem. Toen was de duivel te binden, en ik verzeker u, Baron, dat ik nog nooit zo een dragt slagen gekreegen heb. In het wor-

stelen om myn stok viel hy, en kreeg een gat onder zyn kakenbeen. 't Is een satan van een jongen; hy voelde het niet eens, dan toen het bloed op zyn vest droop. Ik hield het maar vol, dat ik met geen jongen vegt: maar ik ben geen toveraar met den degen.

Hy trok met zyne vrienden af; ik bleef meester van het slagveld. Alle de studenten houden zyn party; ik durf my nergens laaten zien, of ik hoor overal: *trek, schurk!* Gy weet, hoe dat volk is, als er een fatsoenlyk man te plagen valt. Hiet het toch liegen! denk, dat de eer van ons geslagt er mede gemoeid is. De klant is gek, zo een leven om een meisje te maaken. Leen my toch geld. Papa heeft, geloof ik, er op gezwooren my geen penning meer te zenden. Ik moet Roulin betaalen, en heb geen duit; al myn goed is by hem, en hy weigert iets af te geeven. Was het dan geen schande, Baron, om met een koopmans jongen te vegten? Ik zal hem dien hoon wel betaalen. Maar vegten... *point, point!*

Adieu!

U. VAN GOUDENSTEIN.

EEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Uw laaste Brief is zo kort en ingetrokken; gy moest het echter niet meenen, Pietje; gy zyt immers zo magtig ongelyk niet aan u zelf. Gy kunt nu om uw's Ooms ziekte niet veel uitgaan; waarom schryft gy dan zo heel weinig? Kom, meid lief, wy moeten het maar weer wat vinden. Kunt gy u niet naar my schikken, dan moet ik my naar u schikken; en dit zal nog wel wat schipperen; hoor, ik ben niet gek genoeg, om te gelooven, dat gy niet aan de beste party zyt. Ik heb u iets te melden: dit is de reden, dat ik zo rasch schryf. Aan onze Vriendin Heftig kan ik het niet zeggen; niet om dat ik haar hart mistrouw; maar zy is altoos zo verbaasd mooi met het geen zy weet, en babbelt altyd zo veel. Ik moet het echter iemand zeggen.

Verwyt my maar niet, dat ik nooit breede gedagten had van *Vrouwelyke confidentien.* Ja, er is wat aan. Ik heb my eene schynbaare ongevoeligheid aangewend, die my, zo my dagt, wel heel fraai stond: maar nu ik vrees, dat het niet rigtig tusschen ons zit, voel ik, dat myn hart maar gansch zo een bol niet is, maar dat het zo wel als dat van eene Chrisje Helder kan liefhebben, hoewel het nog een weinig anders werkt. Hoor nu, wat ik u te verhaalen heb.

Mama was naar de kerk; ik t'huis; van Oldenburg en zyn Neef waren op het kantoor. Op myne kamer is eene alkoof, die met een schut in het kantoor schiet. Ik gebruik hem, om sakken in op te hangen. Daar in iets verschikkende, hoorde ik van Oldenburg praa-

ten. Uit de grap bleef ik staan. Hy noemde Willem; myne nieuwsgierigheid groeide boven myn hoofd uit.

Hy. Ja, Willem is een gek, maar nog zo kwaad niet. Zyne Zuster is een weergaaze meid! was zy maar getrouwd! *[over my durven klaagen! dat is reeds* crimen laesae majestatis; *hy zal ook exemplaarlyk gestraft worden.]*

De Harde. Dat komt u zo voor, Oom: ik hou veel meer van haar dan van hem. *[Wel zo!* hem *en* haar; *die lompert!]* En ook Willem is niet zo *heilig*, als hy schynt. *[Wat zal dat zyn, dagt ik.]*

Hy. Wat? daar weet ik niets van. Zyne Moeder pryst hem altoos als een geschikten Jongen.

De Harde. Ja, dat weet gy, hoe zy is; Oom wordt immers zelf niet gerekend, als hy t'huis is. Zy houdt meer van hem, dan van Oom, en Nigt lydt er ook door; dat zie ik wel.

Hy. Wat is er gebeurd? zegt het my, ik zal 't voor my houden.

De Harde. Ik durf niet om Tante; als zy wist, dat ik het u gezegd had. . . . .

Hy. Ik beloof u, er niets van te reppen: wat is er met Willem?

De Harde. Ik heb gister avond by iemand een Brief hooren leezen, waar in stond, dat de Student Leevend het braaf begint te roeren, speelt, en met een groot Heer gevogten heeft om een meisje van plaisir: dat Willem hem door en door gestooken heeft, en hy zelf gekwetst is aan zyn hoofd: dat beiden nergens gezien worden; men weet niet, waar zy zyn. Zal Oom my nu niet beklappen?

Hy. Die vervl—te Jongen! Die deugeniet! het spyt my van zyne Moeder. Is dat zo een ligtmis!

Ik wist genoeg; was zo ontsteld, dat ik ging zitten. Als Mama dit hoort, zy wordt zinneloos. ô, Willem legt haar zo naauw aan 't hart. Die verbruide jongen! ja zy zou hem hier gehouden hebben. Ik zal deezen niet sluiten, of er nog iets voorviel.

Nog wat, eer ik naar bed ga. Mama kwam t'huis, wy soupeerden met ons vieren; ik was geheel Dogter, en kon haar, die zo minzaam gerust was, niet aanzien zonder hartklopping.

Ik. Heden, Mama, ik heb zo van Wim gedroomd. Ik droomde, dat hy my uit Leeuwaarden een brief schreef.

Zy. Dat is niet apparent; want zyn brief van van de week was uit Leiden. Trouwens dat weet gy. [*Zy zagen elkander aan, maar merkten niet, dat ik hun waarnam.*]

Ik. Hy was niet wel; kom, laaten wy zyn beterschap eens drinken. [*Wy deeden zo; de goede Vrouw was heel opgeruimd, en praatte druk met my over hem.*]

Neen, Pietje, zy weet er nog niets van; dit is zeker: en ik heb den moed niet, om haar te ontrusten. Zy ziet er zo lief, zo zagt, zo geheel Vrouw, uit! Van Oldenburg zweeg, maar ik merkte, dat het hem moeite koste; hy wenkte tegen zyn Neef, die dat verstond. Hoe kom ik er agter? Zoudt gy door Rammel er niets van kunnen hooren? Ik vrees juist niet, dat hy half vermoord is, maar daar zal iets gebeurd zyn. Zyn Brief sterkt my in dat vermoeden:

Ja, ik heb altoos wel gedagt, dat het een regt bolletje was, en de Meisjes niet haatte. Indien het zo is, wat zal dan van Oldenburg triomfeeren! Hoe bedroefd zal myne Moeder zyn! Laat hy maar aan Wim tarnen, ik zal hem spreeken. 't Is myn Broer, en hy is, wat er gebeurd zy, geen ligte knaap. Myne Moeder zou hem hier gehouden, en niet, om een knorrepot van een Stief-Vader honing om den mond te smeeren, naar Leiden gestuurd hebben. Schryf my toch, zo gy niet kunt of wilt komen by

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

TWEE-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

ANTWOORD AAN ULRICH VAN GOUDENSTEIN.

Dat gy, Sinjeur, een laage bloodaart zyt, heb ik altoos vermoed, dewyl gy een snoever waart; maar dat gy liever stokslagen krygt, dan van leer durft trekken, dit overtreft de slegte gedagten, die ik van u heb. Ik zal my zo lang schaamen uw Neef te zyn, tot gy de schande, onzer familie aangedaan, afwascht in het bloed van hem, die ten minsten moeds genoeg heeft om u te slaan. Schurk! Om u liegen? Neen, ik zal overal vertellen, dat gy van een Jongen klop gehad hebt; dat hy u een klap in uw bek gegeeven heeft, en dat gy u alles getrooste, liever dan te trekken. Schaamt gy u niet, een braaf Meisje dus te beliegen? Want dat zy dit is, weet ik. Gy hebt uw verdiende loon. Die Leevend verdiende tot Ridder geslagen te worden . . . . . maar wat schryf ik langer aan zo een rekel? Geld schiet ik niet meer. Uw Vader heeft my gewaarschuwd, het nooit te zullen wedergeeven. Evenwel, indien gy een Kerel waart, ik zou u helpen: maar geen Laci kan geduld worden in onze familie.

BARON TOE VALKENHOF.

P.S. Morgen vertrek ik. Schryf des niet weer: Vegten is de eisch.

DRIE-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Lieve Leevend!

Uw Brief ontstelde my zeer! gy weet, hoe lief ik Wim altoos had: dat overgeslagen. Ik weet nu meer van de Historie. Dominé Heftig en zyne Vrouw bezoeken mynen Oom nu en dan. Ik zag wel, dat zy iets op haar hart had; en wist haar ongemerkt in den tuin te krygen, terwyl Dominé by Oom zat te praaten. Heb je er al van gehoord? vroeg zy; en voor ik antwoorden kon, ging zy

dus haastig en schommelig voort: „Daar heeft Heftig een brief „van zyn Neef den Student gekreegen; die schryft, dat Willem „het braaf roert, en met zynen Contubernaal gevogten heeft; doch „dat alles wél zal afloopen: dat hy sterk speelt, en met één woord „een ligtmis wordt." Ik hield my, of ik het niet geloofde, en pleitte voor Wim; sprak van zyn goed hart, en van zyn goed gedrag. Zy wierd boos, en zei, dat Heftig het gaarn aan uwe Moeder zoude zeggen; dit raadde ik haar zo af, dat zy my beloofde het te zullen beletten. Hier mede hoop ik aan uw oogmerk voldaan te hebben. Ik kan er niet meer over schryven, zo smart het my. Lieve meid, maak toch alles goed. Ik beef, als uwe Moeder dit zal hooren; 't is te sterk voor haar! Uw Brief smaakt my heel wel. Indien het u ernst is, (dat ik nog niet weet,) verander dan van gedrag, hoe eerder hoe beter. Ik ben altoos

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

VIER-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEVROUW SUZANNA HELDER.

Hoogstge-eerde Vriendin!

Veele myner aangenaamste dagen ben ik verpligt aan uwe raadgeevingen en vriendschap: het is des billyk, dat ik u daar in deel geeve. Als ik aan u schryf, dan is het bykans, of ik my in uw altoos nuttig gezelschap overbreng. Hoe aangenaam is het gedenken aan dien tyd, waar in onze vriendschap een begin name; en hoe herinner ik my dan die uuren, die wy by uwe Tante de Vry zo kommerloos doorbragten! Wat is er in de zes- en-twintig jaaren al gebeurd! Toen gy van Woonplaats veranderde, leed myn gevoelig hart zo veel, dat niets dan uwe Briefwisseling my konde opbeuren; en dat, hoewel ik met mynen waardigen Jan Leevend zo gelukkig was, als men in een onvolmaakt leven zyn kan. Na zyn voor my aandoenlyk afsterven, wierd myn staat zorgelyk; een zwaar kantoor, en twee kinderen, die hunnen Vader zo hoognoodig hadden! Zy waren niet zeer geschikt voor elkander; en ik moest veel voorby zien, om toch rust en vrede te houden. Met het meerderen hunner jaaren kwamen hunne karakters sterker uit. Daatje was geheel *du Ton;* en dat, hoewel zy zeker veel verstand heeft, en veel weet. Haar gedrag, hoe los en *coquet* het ook schyne, is echter in de daad onberispelyk; maar zy maakt zich van alles een spelletje: en de jongelui zyn zo op haar gesteld, dat zy waarlyk al mag doen, wat zy wil; zy is echter niet fraai. Met Doctor Töller heeft zy eenige maanden veel geloopen: hoe zy hem dulden kon, weet ik niet; nu zyn zy kwaade Vrienden. Hy ging hier onlangs voorby, zonder haar te groeten: *uwe dienares, Hans Donder-*

goud, zei ze, terwyl zy spottig over het horretje keek. Ik kan zo moeilyk worden over dat geeven van *aliassen;* maar zeg ik wat, dan weet zy my zo mal te antwoorden, dat ik zelf lachen moet. Nu vrydt de Heer Ryzig naar haar; die party is zeer naar myn zin; maar 't is nog vroeg.

Myn tweede Huwlyk droeg uwe byzondere goedkeuring niet weg; maar de man was onberispelyk, en hy deed my zulke edelmoedige voorslagen voor myne kinderen, dat ik besloot om myn lot in zyne handen te stellen. Eerst moest ik myn Zoon uit myn huis zenden; maar dit beklaag ik my geenzins; hy gedraagt zich wel, en studeert naarstig: maar met myne Dogter schikt het niet. Gy begrypt, dat zy vier- en- twintig jaar, en dat myn Man haar Vader niet is. Alle daag loopt zy uit, of kyft met hem, dat het rookt. Hy zegt: *ik wil dat zo;* en zy zegt: *ik wil nooit uwen wil doen.* Zy houdt haar woord; hy moet koop geeven. Zy betert zich echter sterk van veele dwaasheden. Zy bezoekt haare Tante niet meer; dit is my zo aangenaam als onbegrypelyk. Kon zy mynen Man wat believen; maar, ja! dat niet; om al wat hy in de Waereld heeft. Zyn Neef, die by hem op het Kantoor is, staat my niet aan; hy heeft gebreken, die ook aan jonge lieden niet eigen zyn, en des minder te excuseeren.

Hoe gerust is het voor my, dat myn Zoon by zulke fatsoenlyke lieden inwoont! Ik heb hem zelf gebragt, zo als hy aan uw Zoon zeker gemeld heeft. Nooit zag ik zulk een zedig beminlyk Meisje als Juffrouw Roulin. Dominé Heftig heeft my zeer verpligt door zyne recommandatie: Willem kon nergens zo veilig zyn als daar.

Alle myne uitzichten helderen des al geduurig meer op. Myn Man is omtrent my zeer wel; en als myne Dogter eens zal getrouwd zyn, zal myn leven nog ongestoorder afloopen. Verblyd u des, myne Vriendin, met my: waarlyk, van Oldenburg is geen kwaad mensch; hy heeft alleen lastige gebreken voor elk, met wien hy omgaat; maar ik heb geene reden om over hem te klaagen. Myne Kinderen moesten ook, al was het slegts uit erkentenis, wel wat inschikkelyker zijn; maar zo zyn zy beide; niet het minste belangzuchtig. — Wim schreef my voorleeden week, dat hy wat koortzig was, en gevallen heeft: indien er zwarigheid ware, zou Juffrouw Roulin zeker, zo als ik haar verzogt heb, schryven.

Hoe gelukkig, myne waarde Vriendin, zyt gy, ook in uwe Kinderen! Uw Zoon is reeds een gevormd karakter; bedaard, zedig, niet misdeeld van verstand, en uitgerust met zwakke zeer gehoorzaame driften. Uwe Chrisje... ô myne Vriendin, indien immer de beste opvoeding schoone gevolgen had, in haar ziet gy die op de beste wyze.

De Hemel zegene de keuze, die zy eens doen zal: wie zou zich niet gelukkig achten in haar Schoondogter te noemen? Wim heeft my zo veel goeds van Juffrouw Veldenaar verhaald, dat ik zeer verlang om dat beminlyk Meisje nader te leeren kennen: en die is uwer Chrisjes hartvriendin. Myne Dochter deed zulk eene goede keuze niet; haare Vriendin is noch wyzer noch beter dan zy zelf; zy schynt my echter met achting te behandelen, met onderscheiding zelf. Als Pauwtje een brief uit Leiden krygt, meld het my

eens: maar Wim zal wel weer frisch zyn. (Ik heb hem geschreeven.) Ik ben altoos

Uwe waare Vriendin,

C. VAN OLDENBURG.
gebooren BURLET.

VYF-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waarde Helder!

Dewyl ik my wat koortzig gevoel, (mooglyk is dit wel het gevolg van eenen val, die my een weinig bezeerd heeft,) blyf ik t'huis, en zal eenige uuren besteeden met het beäntwoorden van uwen Brief. Laat ik maar beginnen.

Toen ik uwen laatsten voor de eerste reis lugtig overliep, dagt my, dat myn Helder een weinig *jalours* ware over myne vriendschap met den Heer Jambres. 't Scheen my toe, dat gy zelf hem ergens van verdagt hield. Ik las nogmaal, en toen zag ik, dat gy dezelfde liefhebbende getrouwe Vriend waart, waar voor ik u altoos kende; het geen gy schryft, is waarheid; die waarheid past gy alleen op mynen Vriend niet wel toe. — Laaten wy dit eens wat nader onderzoeken.

Wanneer een denkend mensch, geschikt om wat groots te worden, zyne intreede in de waereld doet, is hem alles *nieuw, vreemd;* alles treft, roert, verbaast hem. Nu dwaalt hy eens in den rykdom der schepzelen; dan staat hy verwonderd over het geen er dagglyks gebeurt, en nog kan gebeuren. Hy leert zich zelf kennen, zyn maakzel, zyne vermogens, zyne driften, zyne zwakheden, zyne uitzichten, zyne ontwerpen, zyne teleurstellingen; hy zinkt weg in de overdenkingen van zyn eigen geest. Overal ziet hy schoonheid en wanvoegzaamheden, orde en verwarring, door elkander vermengd.

Nader in het oorspronkelyke zyns eigen wezens doordringende, ontdekt hy de heerlykste brokken eener (om deeze leenspreuk te gebruiken) heerlyke bouwörder; uit de gebroken *ruïnes* beöordeelt hy het verwoeste gesticht. Hy denkt voort. Wat al strydigheden, in en buiten zich zelf! Wat, vraagt hy aan zich zelf, moet ik toch denken? Deeze Tooneelen, wy zelf, zyn het voortbrengzel van een aanbiddelyk hoogst-volmaakt WEEZEN! Dit alles valt voor onder het alziend oog van de hoogste Goedheid, de volkomenste Rechtvaerdigheid; van éénen GOD! Nu kan hy even min het gewrocht met zich zelf als met zynen Maaker overëenbrengen. Hy denkt door; alles wordt onduidelyker. Hy moet of tegenstrydigheden zien, of zyn oog sluiten: Hy ontfing evenwel de bekwaamheid om op te merken.

De *alledaagsche* mensch verwondert zich nooit; hy ziet niets, hy

hoort niets, dan zo als het lieve Vee alles hoort en ziet; hy denkt even zo weinig by dit alles. Daaglyks hoort hy de woorden: *orde, schoonheid:* hy zegt ook: *orde, schoonheid.* Wat die zyn? waar hy die vindt? vraag hem niets meer; hy kan u niet antwoorden. De wyze hoort niet, ziet niet, merkt niet op, gelyk de onkundige; niets is zo onderscheiden. Alle menschen zien een appel vallen; *Newton* ziet een appel vallen, hy denkt er by; en zie daar! *Newton* bouwt zyn zo verbaazend als waaragtig stelzel. Myn Heer van Oldenburg zou hem zien vallen, oprapen, bezien, en hem opëetende alleen zeggen: *hy is lekker.*

Wat zal de denkende Nieuwling nu beginnen? na dat hy van zyne verbystering wat bekomen is. Zal hy de waereld laaten, zo als hy die vindt; of poogen den Schepper te verdeedigen? Hy gaat aan 't werk: zyne levendige verbeelding is hem behulpzaam. Hy verandert, verzet, slegt hoogtens, vult afgronden, droogt poelen en meeren, plant hoven, bezaait met nuttig graan gronden, der zee ontwoekerd, bevolkt zyne bosschen en weiden met tam gedierte. Geen roofnest blyft in stand; geene aardbeevingen, geene onweeren, geene ziektens, geene misdaaden. Hy treedt een met geboomt beplant heuveltje vreedig op, ziet met genoegen zyn werk: zie, *nu is alles orde — schoonheid.*

Hy wordt bekend in het uitgestrekte ryk der driften. Hy vindt er haatelyke, en bekoorlyke: nyd, wraak, gierigheid, wreedheid, geweld, onrecht. Hy is nog zo onbedorven, als toen hy uit de hand der Natuur kwam.... zyn hart krimpt in zich zelf op, zyn borst is beklemd; stille traanen stygen in zyne aandagtige oogen, hy beeft van aandoening.... Ach, hy ziet, dat op den wenk van eenen, millioenen menschen vermoord worden. Hy treedt overal in bloed! in menschen bloed — in het bloed zyner medebroederen, — Kinderen van den zelfden Hemelschen Vader! Hy klimt met moeite over onuitzienbaare ruïnes van verwoeste steden, vernield door gekroonde Monsters. Geheele Provintien leggen woest. Kan hy zich zelf geloven? Helaas, hy ziet, hy ziet, dat men menschen verkoopt, om ze op een slagveld te vermoorden, om ze in keetens te slaan, en wreedheid en gierigheid tot slaaven te bezorgen!....

Hy heft zyne beschreide oogen ten hemel en zegt: *ô God, kont gy een* NERO, *een* BORGIA, *een* AUGUSTUS *scheppen? kan de Vader van allen zien, dat de deugd lydt, dat de boosheid haar bedroeft, haar het leven bange maakt!*.... Nu schopt hy, terwyl zyne wangen gloeijen en zyne oogen schitteren, geheel in vuur door de edele menschenliefde, snoode Vorsten uit hunne misbruikte troonen; hy verbreekt scepters, hy vertrapt kroonen en diademen. Hy ontboeit de slaaven, hy bluscht de brandstapels uit, hy verdelgt de boosdoeners. Alle menschen zyn gelukkig, want alle menschen zyn *vry!* Natuur is zyne Godheid. Gezag? het is er niet: ook niet het Vaderlyke! Hy staat stil, hy ademt ruimer; alles is nu goed!

Maar! zyne ontroerde verbeelding bedaart. Zy wykt voor opmerking; de ondervinding geeft hem haare hand, hy ziet: hy is *minder* voldaan over zyne waereld! Hy bemerkt zwarigheden, die en in grootte en in getale de voorige opweegen en te boven gaan....... Hy zwygt; hy berispt niet meer; — maar *waarom is dit alles zo?*.....

Gelukkige verscheidenheid! gelukkige meerdere en mindere omstandigheden! Hoe begunstigt gy den opgang der kundigheden! Hoe noodig zyt gy in het burgerlyke, in het huishoudelyke leven! Wie zal nu, terwyl de Wysgeer denkt, voor zich en voor andren denkt, voor hem en voor andren de noodzaakelyke bezigheden verrichten? Wie zal ploegen, zaaijen, oogsten? Wie zal voor hem bouwen en spys bereiden, wie hem kleeden? Daar moeten des onderscheidene bekwaamheden zyn: grootere en mindere zielsvermogens en lichaamskragten. Waar blyft nu de volmaakte gelykheid? Laat hy zyne waereld nog duizendmaal verschikken, nooit zal zy beter geschikt worden ter woonplaats van weezens, zo als wy thans zyn. Altoos blyven er zwarigheden, duisterheden, tegenstrydigheden. Hy leest. Hy doorzoekt de boeken der beste Philosoofen. Hy verwart nog meer. Hy vindt zwarigheden of niet aangeroerd, of onvoldoende beäntwoord; *hy besluit, dat die niet op te lossen zyn.*

Kan hy nu een stelzel aanneemen, zo vol onoplosbaars? Hy ziet zo veel onbeweezen — zo veel onbewysbaar. Men zegt hem wel, dat hy daar in moet berusten; dat onze vermogens zeer bepaald zyn; dat wy hier niet in het waare gezichtpunt staan. Maar hy beweert: *het geen men my niet kan bewyzen, ben ik onverpligt aanteneemen.* Gezag? wat is gezag by een denkend mensch? Een harssenbeeld.

Is het, myn waarde Helder, nu te verwonderen, dat zo een man zich zelf afmat, verteert, in zyne jeugd veroudert? Leeft hy nutloos, om dat hy alleen den aandagt opwekt? Is dit niet de eerste stap tot ontdekkingen? Hy, die aantoont, dat de grondslagen van een groot gevaarte waggelen, doet die geenen dienst aan het menschdom? Bedenk dit eens nader! zal ik ooit naar iets gaan zoeken, dat ik meen te bezitten? Hy zoeke des waarheid; zy zal zich laaten vinden; zo niet? wat belang kan hy er dan by hebben? Dan is zy voor den mensch niet geschikt, en alles blyft duister. Veröordeel des Jambres niet. Hy ontwikkelt myn denkend vermogen; hy toont my, wat ik worden kan, indien ik wil, — wat men van my te wagten hebbe. — Zyt gy nu niet wat beter over my voldaan, en ook over mynen Vriend? Altoos

Uw oprechte Vriend,
W. LEEVEND.

ZES-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

KOLONEL UTO VAN SYTSAMA AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Waardste Jonge Dame!

Ik heb my eerst wel willen verzekerd houden, dat de goedkeuring, waar mede ik u voor omtrent twee jaaren beschouwde, geen

voorbygaand behagen, geen smaak alleen ware, voor ik de vryheid konde neemen om u te zeggen: *ik bemin u, Juffrouw Veldenaar!* Deeze belydenis zoude onze *fraaije moderne Dames* mooglyk wat *plomp,* wat zeg ik? zeer *inpertinent* voorkomen. Maar zo ben ik! en gy kunt eens in my te kennen zo veel belang stellen, dat ik het my tot eenen pligt reken, my zo te doen zien als ik ben. En ik geloof, dat een verstandig wel opgevoed meisje niets beledigends daar in kan vinden, dat een eerlyk eenvoudig man zegt: *ik bemin u!* Mooglyk zult gy niet genoeg op my gelet hebben, om u te kunnen herinneren, wie ik ben, dan in naam. Ik zal u des melden, dat ik reeds twee-en-dertig jaar ben, en niets noch in myn voorkomen, noch in myne manieren, noch in myne kleeding, heb van den *bevalligen beuzelaar.* Ik ben welgemaakt genoeg, groot, en was nog nooit onpasselyk. Ik ben een man van eer, vrees God, bemin myn Vaderland, lees veel, en denk gaarn. Myne middelen zyn aanzienlyk, myn adel is oud en welbeweezen. Thans ben ik Kolonel; of ik tot hooger post zal geroepen worden, weet ik niet; ik ben een Vries, en weet niet, wat dat toch zy, *zyn hof te maaken.* Ik verkies u uit achting, en zal u met al de liefde van een rechtschaapen Man hartlyk beminnen; doch het u mooglyk niet eenmaal zeggen. Geenzins, om dat ik zoude gelooven, dat liefde eenen Soldaat weinig voegt; neen, op myn woord, (ik vloek nooit, dat laat ik voor het groot en klein canaille;) op myn woord, dat denk ik niet. Maar ik spreek nooit veel over iets, dat ik met daaden kan toonen.

Ik heb eenige styve eigenzinnigheden; en ik durf u niet belooven, dat ik die allen zal kunnen afleggen. Over de pligten der Getrouwden denk ik zeer ouwerwets. Hier uit kunt gy opmaaken, dat ik geen *man van de mode* ben. Ik denk, dat een Man zyne Vrouw lief kan hebben, al offert hy juist alle zyne verkiezingen niet op aan haaren smaak. Complimenten over uwe schoonheid maak ik u niet; gy kunt des verzekerd zyn, dat gy aan *myn hart behaagt.* Dit moet ik u echter eenmaal zeggen: nooit zag ik een meisje, dat my, zó als gy daar gaat en staat, spreekt en zwygt, dermaate bekoorde! juist zo als gy zyt, zoude ik u verkiezen!

Indien ik voor lang had kunnen weeten, dat ik waarlyk beminde, gelyk ik nu dit weet, ik zoude u voor veele maanden eenen brief, als deeze is, gezonden hebben. Maar hoe konde ik dit weeten? Mooglyk, dagt ik, behaagt deeze beminlyke Dame my alleen meerder dan anderen, die ik *nu* ken; is dat genoeg om haar, om my zelf gelukkig te maaken? Waarlyk, er is meer ligtzinnigheid dan ontrouw in de waereld. Smaak en liefde laaten zich niet schielyk onderkennen.

Smaak is veranderlyk, maar liefde zo standvastig, als de eeuwige grondslagen der deugd en reden. Hoe treurig moet het echter zyn, als men te laat ziet, dat men zich bedroogen heeft; dat men eigenlyk niet bemint! Hoe lastig moet het huwlyks-leven worden, wanneer pligt, en die alleen, alles afdoet; als ons gevoelig hart zo koud, zo werkloos blyft..... Ach, dit denkbeeld is ysselyk!

Nu, nu, myne waardste, myne beminlyke Veldenaar, kan ik u zeggen; *ik bemin u!* Noch tyd, noch afstand, noch verkeering in de groote Waereld, hebben my doen veranderen. Ik zag schooner,

aanzienlyker, ryker Dames; dit beken ik: maar, zeide ik dan, dat lieve meisje is nog oneindig meer voor my: om op myne wys gelukkig te zyn, begeer ik haar niet anders.

Indien gy niet meer vry zyt; dat ik niet kan hoopen, ik zou het met aandoening — met smarte hooren. Is het zo? vertrouw my dit toe. Kan ik uw Man niet worden, uw Vriend blyf ik — moet ik blyven. *Is uw hart vry?* Gy zult zeker deezen aan Myn Heer en Mevrouw Veldenaar communiceeren; ik verzoek het ernstig, dat gy dit doet. Een jong Meisje haaren Ouderen te ontsteelen is by my zulk een schelmstuk, dat ik hem, die myne Dogter had willen verleiden, en my bedriegen, zoude doen ophangen.

Uw braave Broeder is myn Vriend; ik heb geen ander. Hy verdient deeze uitzondering; hy is der opvoeding hem gegeeven waardig; niets is gelyk aan myne achting voor zyn hart en verstand beiden. Iets is er in hem, dat my verdriet, om dat het hem nuttelooze kwellingen veröorzaakt. Hy bemint hoopeloos: dit is dwaasheid; dit zal hem ongelukkig maaken. Kan het ook eene verdienstelyke Vrouw welgevallen, dat een eerlyk gevoelig Man om het gemis van haar hart wegkwynt?

Als gy my gezegd hebt, *dat uw hart vry is*, zal ik zo rasch mooglyk overkomen. Beproef dan, myne waardste, of gy uwen Sytsama nog nader dan door de vriendschap met u zult kunnen verbinden! Beval ik u niet; ook zonder dat gy kunt zeggen *waarom*, het zal my smarten — zeer smarten, maar wat kan ik doen? Het voorbeeld uws Broeders, dat ik afkeur, volgen!

Overweeg alles, overleg met uwe Ouders alles; en wat gy ook zult besluiten, veréér my met een openhartig antwoord. Dit nog: ik ben meester van myn lot, hang van niemand af, behoef alleen beleefdheidshalve te zeggen, *zo doe ik*. Groet voor my Myn Heer en Mevrouw Veldenaar met alle mogelyke achting. Met gevestigde liefde blyf ik

Uw ootmoedige Dienaar,
U. VAN SYTSAMA.

ZEVEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Myn waarde Vriend!

Hoe verbaazend is de afstand tusschen u en myn Vriend Jambres! Om alles, dat er in de waereld is, vertrouwde ik hem niet toe, het geen myn hart my verwyt voor u geheeld te hebben; en evenwel, hy is een eerlyk bescheiden Man; maar dit is niet voldoende om myn geheel hart te ontsluiten. Ik moest u reeds alles gezegd hebben; dit denkbeeld drukt my. Ik ga er my van bevryden, en u alles zeggen.

Myne onpasselykheid heb ik my zelf op den hals gehaald. Ik heb met den schurk, myn contubernaal, gevogten; de deugeniet wilde

noch zyne lastertaal inhaalen noch trekken, maar my als een gemeenen jongen met zyne rotting afrossen; daar op heb ik hem zyn stok ontwrongen, hem half lam geklopt, viel, heb my aan myn hals wat gekwetst door het vallen; hier by kwam wat koorts, en ik was verpligt eenige dagen het huis te houden. De oorzaak van dit geweld zal ik u mededeelen; dan zult gy myne genoomen wraak goed, immers niet afkeuren.

[*De Heer Leevend verhaalt hier het voorgevallene, 't welk den Leezer reeds bekend is uit den Brief van zyne party; hierom ligt ik dit verhaal uit deezen.*]

Zo is de zaak gebeurd; ware dit alles, wat ik te melden heb, ik zoude het hier by laaten berusten. Dus verre kunt gy deezen, is het nodig, communiceeren; maar moet gy verder leezen, noem dan, dat *beveel ik u*, den naam van Mejuffrouw Roulin niet. Hier op vertrouw ik.

Het geen ik gevreesd heb, is waar. Lotje, het beminlyk, gevoelig, het deugdzaam Lotje bemint uwen Willem! *Gevreesd!* Dit verstaan geene ordinaire jonge lieden. Wat ligt my daar aan geleegen? Myn Helder verstaat my. Ik ben zo zeer de Vriend van dit engelagtige Meisje, dat ik my zelf zoude haaten, zo ik vermoedde het allerminste gedaan te hebben, waar door de rust van haar onschuldig hart verbrooken is! Ach, Helder, hoe moeilyk zal nu myn lot worden! Weet op eenmaal dan maar alles: — Ik kan Lotje niet beminnen. Ik beminde uwe Zuster, reeds voor ik wist, wat liefde ware. *Zy is niet voor my!* — Grieft my maar zo niet; ik weet het immers, Helder; doch wat gevolg heeft dit? Om my 't leven niet ten last te maaken, studeer ik tot afslovens toe in de moeilykste weetenschappen; en hier in heb ik in mynen Vriend Jambres een allerbest Leidsman.

Lotjes liefde is niets dan aandoenlyke liefde, die uit het hart onmiddelyk voortstroomt; die den mensch niet kan vernederen, en des te gevaarlyker kan worden. Flaauw wordende door het verlies van bloed, sloot zy my machinaal in haare armen, terwyl haar eenige woorden ontglipten. Ik schrikte: zy zal het gemerkt hebben, dat ik schrikte. Wat moet er, op dat tydstip, in haar hart zyn omgegaan?.... Met vervoering van droefheid en liefde sloot zy my eenige oogenblikken in haare tedere armen.... Helder! hoe gevaarlyk kan een Lotje worden voor uwen aandoenlyken Willem! Wat is onbeschaamdheid, wat zyn streeken, die slegts onze dierlyke driften oproepen, by het zedig neergeslagen oog, den zagten roozengloed, de wegdryvende trekken van een deugdzaam Meisje, dat ons bemint? dat geheel liefde, geheel bevalligheid, geheel stil is? dat liever stierf, dan der deugd voorbedagt ontrouw wierd?

Breng my op de tooneelen der ondeugd! Wellust en schoonheid bieden my vry haare zwymeldranken! Myne ziel is niets dan afgryzen, dan walging; myn hart is als ys, indien het niet klopt door verontwaardiging op het haatelyk gezicht deezer schandvlekken der Vrouwen — der Mannen, moest ik zeggen. Hier valt niet te stryden! Maar dit is hier het geval geenzins. Ik zal zielinneemende minzaamheden, kiesche Vrouwelyke zoethartigheid, zwygende,

lydende liefde moeten *dulden.* — Ik zal het zuiver, het doorwond hart van myne Lotje voor my zien heigen. Ik zal een schitterend minnetraantje in haare schoone oogen zien opkomen; eene lieve tedere hand, ook tegen haaren wil aan, zal my zedig aanraaken:

Mooglyk dat ze een vlugtig kusje
Haastig op myn wangen tikt.

ô Myn Vriend! En ik zal onbekwaam zyn haar te beantwoorden! Ook, ofschoon de beminde van myn hart my niet genoeg reekent, om aan my te denken... Helder, begrypt gy wel, wat er voor my te doen moet vallen? Zeg niet: vlied, indien gy vreest. *Ik* vrees niet, zo lang *ik* in het binnenst van myn hart die sentimenten van eer gewaar worde, waar door myne Lotje thans zo veilig by my is als by haaren Vader. Zo ik niet beminde – dan!..... Wat is de mensch, die denkt en voelt? Maar ik bemin; ik bemin met de grootste drift. Zoude ik dan zulk een Duivel kunnen zyn, dat ik een oogenblik genot, niet eens myne behoefte, zoude wegsteelen, ten koste van de eer, de rust, mooglyk het leven myner dierbaare Lotje? Zy, die, voor zy my kende, niet zwak was. – Daar ik des gerust ben van myne zyde, zoude ik dan haar een byzyn ontneemen, dat alles voor haar geworden is? Gy weet niet, hoe zy my bemint; zy zelf weet het, helaas, niet. Toen ik haar den morgen, na dat ik flaauw in haare armen was, aansprak, steeg haar het bloed in 't aangezigt; en zy ondernam niet my eenmaal aan te zien. Wel, hoe naauwgezet moet dat Meisje denken, 't welk zich dus schaamt, om dat zy my, haar Vriend, omärmt heeft, by zo eene moeilyke geleegenheid! Ik durfde haare hand niet vatten, en durfde het ook niet laaten: ons gesprek was zeer styf, zeer kort, zeer afgebrooken. Haare verleegenheid, die zy poogde te verbergen, deed my uit bescheidenheid weg gaan. Dit blyft zo. Wat zal ik doen? zal ik haar zeggen, dat ik weet, hoe zy over my denkt? dat ik eene andere bemin? Is dit voor een edelaartig Meisje te dulden? Kan ik haar, in haare eigen oogen, verlaagen? Wat moet ik doen? En als ik overweeg, dat haar goede naam om mynentwil beleedigd wordt – dan ben ik woedend, dol, raazend; dit is voor my een helsch denkbeeld! Ik heb de volmaaktste vriendschap voor haar; ik kan vergelyken, want ik bemin. Welke overeenkomst is er tusschen die aandoeningen, die myn trillend hart overstroomen, die myn geheele weezen oplossen, wanneer ik aan uwe Zuster denk, en die, welke my zo streelende vergenoegen, als ik my deeze Engelin verbeelde, zo als zy my in eenvoudigheid bemint? Twyfelt gy nu, of ik ben

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

AGT-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Myne eenige Vriendin!

Zedert ons vertrek naar Beekenhof bepaald is, vallen my de dagen jaaren: myn verlangen, om u weder te zien, is onbeschryflyk: het overtuigt my, hoe dierbaar gy aan myn hart zyt. Wat is dat verrukkelyk! Ach! u te beminnen, verheft myne eigene ziel boven haar peil. Gy, die de taal der vriendschap kent, zult my ten vollen verstaan. Myn hart is zo vol; ik weet niet hoe te beginnen; ik moet u evenwel alles schryven; want alleen het geen ik gewaar worde te dragen, tot ik het onuitspreeklyk geluk heb van u te omhelzen, is my onmooglyk. Pauw heeft een brief uit Leiden, van zynen Vriend Leevend. Eerst nog; (ei, ik ben wat verward, ben ik niet, Lieve?) moet ik zeggen, dat wy by gerucht gehoord hadden, dat de Student Leevend een *Breteur* en *Lichtmis* begon te worden, en nu om een Meisje van plaisier met een aanzienlyk man geduëlleerd had; dat hy gewond, en zyn party ook gekwetst was. Dit verhaal bedroefde ons allen; ook om Mevrouw van Oldenburg, die onlangs eenen brief schreef, overvloeijende van genoegen over haar Zoons goed gedrag en naarstig studeeren. Wy vreesden, dat er iets aan was; om dat Willem aan Helder geschreeven had, dat hy door eene kleine onpasselykheid het huis hield, en een kwetzuurtje aan zynen hals had, door eenen val veroorzaakt. Wy hoopten het beste. Papa zweeg. Daarop krygt myn Broêr weer een brief, dien hy op verzoek van Mama voorlas, zo verre hem dit door zynen Vriend was toegestaan. Hoe vindt gy die bepaaling, Coosje lief? Dat zy zo! Hier uit zien wy, dat de zaak zeer vergroot is.

[*Hier verhaalt Juffrouw Helder dat gedeelte van den Brief, betreffende het voorval met Goudenstein.*]

En nu komt het my in gemoede voor, dat Wim niet anders kon gehandeld hebben. Het spyt Mama; maar ik merk niet, dat zy het zo afkeurt als myn Vader: zy zal haare Vriendin op haare bedaarde wys daar van verwittigen. Dit voorval, myne Coosje, is my ten uitersten onaangenaam. Wat heeft hy het ook zo voor een ander op te neemen? niet waar? En wie is die braave Juffrouw? Het zal immers de zedige, de lieve Juffrouw Lotje niet zyn? Dan wensch ik eens, dat zy het ware; dan weer hoop ik, dat het elk braaf Meisje zy, haar uitgezonderd. Ik bloos niet. Myn hart klopt ook niet. En — evenwel, hy was altoos zulk een lieve Willem; zyn hart was zo oprecht, zo goed, zo aandoenlyk. Nooit beleedigde hy iemand. Is 't wonder, dat hy, zo getergd, zo geaffronteerd, van zich tast? Veronderstel, dat het over Juffrouw Roulin zy; uit welk *beginzel* verdeedigt hy haar — uit pligt — uit gevoelens van eer? Is het zuiver uit billykheid, Coosje? Ik

vrees, of zo gy wilt, ik denk, dat er meer agter schuilt! Spyt het u ook niet, Liefde, dat dit is voorgevallen?

Uwe aanmerkingen over de schoonheid, en over de geschiktheid om die te zien, zyn juist. Ik ontken niet, dat ik ook zeer wel zie, dat ik niet lelyk ben; dit te ontkennen waar dwaasheid; ik weet, dat ik zeer veel goederen te wagten heb; doch dit te weeten, maakt my noch dwaas noch verkeerd genoeg, om my daar op airs te geeven.

Wat is broozer dan de schoonheid?
En ons leven? 't is een bloem.
Rykdom kan zich vleuglen maaken:
Aanzien is een schittrend niets.
Geeven zy ons, by die denken,
Wel de minste waarde? ô neen.
Zoude ik my op iets verheffen,
Zo verganklyk, zo gering?

Dat ik, nog geen twintig jaar, daar over zo billyk denke, daar voor ben ik u en myne Mama ten hoogsten verpligt: mooglyk zoude ik anders niet wyzer zyn dan andren. Ik heb reeds zo dikwyls ondervonden, dat myne Vriendin de zeldzaame gaaf heeft, om zulken, met welken zy verkeert, (reekent zy zich dit der moeite waardig,) mag ik het zo eens noemen, tot in het *grondformeerzel hunner ziel* in te zien; en dáár hun oorspronkelyk karakter te ontwikkelen; ook in weerwil der bekleedzels, die men goed kan vinden daar over te leggen; anders zoude ik, het geen gy met opzicht tot Leevend zegt, voor een plaagerytje opneemen, en my verblyden met uwe blymoedigheid. Nu zoudt gy my wel in verwarring brengen..... Hy is nog zo jong, twintig jaar; neen: nog niet; hy moge zulk een voordeelig voorkomen hebben, hy is nog maar een jongeling. Ik verbeelde my, dat liefde geheel iets anders is: altoos heb ik gehoord, dat zy, gelyk aan een *electrisch vuur*, oogenblikkig werkt, en ons geheel weezen zo geweldig aanstoot, dat men niet behoeft te vraagen: *bemin ik?* Zulk eene gevaarlyke, onberedeneerde drift ken ik in 't allerminste niet. Gaarn zie ik hem, gaarn heb ik, dat hy hier is; maar dat is nog een overblyfzel van die kinderlyke gemeenzaamheid, waar mede wy altoos te samen speelden, en in alle onze kleine vermaaken deelden. Gy weet, dat myn hart zeer bestendig is. Kan dit dan anders zyn? Indien hy minder vry scheen, dan gy wagtte, kan dit wel ontstaan uit de waare welleevendheid, welke hem, ook als hy tot dartelheid toe vrolyk is, nimmer begeeft? Hy heeft voor u zo veel liefde en achting; Pauw heeft zo den slag niet, om met Meisjes om te gaan; kon Wim dan, zo in 't wandelen als in gezelschap, veel *tête à têtes* met my gezogt hebben? Het geen hy over myne oogen zeide, was galant: maar zou een Willem Leevend niet in staat zyn, om een Meisje eene galanterie te zeggen? Niets, dunkt my, is gemaklyker. Het Miniatuur is wel getroffen: hy is grootsch en bekwaam: dit voldoet.

In ernst, Coosje, Paauw heeft het weg. Ik heb Mama eens hooren zeggen, dat denkende menschen, als zy niet geheel ongevoelig

zyn, *de Natuurlyke onderdaanen der Liefde* zyn. Vier- en- twintig jaar, en nooit bemind! Gy hebt dat *electriesch vonkje* ontwikkeld. Myne Ouders roemen zyne keuze. Evenwel, Mama zegt tegen my in vertrouwen, dat myn Broeder nog al zo de man niet is voor eene Juffrouw Veldenaar; en Chrisje zegt: *Amen.* Hy is wel, en goed, en braaf, en al wat iets meer zy; maar myne Coosje!.... Neen: dat schikt niet. Ja, wel kan ik my den Kolonel herinneren, als ook, dat hy geene oogen scheen te hebben dan voor myne Vriendin. Vaarwel, myne beminde Veldenaar; ik ben

Geheel de Uwe,
C. HELDER.

NEGEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEVRROUW SUZANNA HELDER AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Zeer waarde Vriendin!

Met veel blydschap zie ik uit uwen laatsten Brief, dat gy thans zo veel reden hebt om *content* te zyn. Ik neem, weet gy, in alles, wat u betreft, een vriendlyk deel. Ik houde den Heer van Oldenburg voor een verwaarloosd karakter; hy is dit niet alleen. Veelen zouden hupsche lieden worden, indien zy in de regte handen vielen, welke nu slegts te dulden zyn; en aan hun leven ook zeer weinig hebben. Ik voorzie, dat gy nog wel eens den grootsten schat, *Huisselyke rust,* op zeer *billyke voorwaarden* zult weder krygen.

Het karakter uwer Dogter heeft zeer veel van het geen gy haar toekent, maar zy heeft ook veel goeds en een gezond oordeel: zy bespot die dwaasheden, die zy *mede doet,* meer om dat zy in den kring is, dan wel om dat zy zich vermaakt. Zy heeft dit met veele geestige meisjes gemeen, dat zy knaapen, die zy veracht, voor den gek houdt. Ik keur dit wel af; doch hoe zot moet evenwel, by voorbeeld, een Moffe Doctor zyn, als hy met Juffrouw Leevend durft aanleggen! Zy heeft, toen zy een jong Meisje was ten minsten, iets zo schalkagtigs, zo satiricqs in haare trekken; het opslag haarer oogen kan zo veel zeggen. En dat zien die jonge lui niet eens. Geloof my, zy zal den Heer Ryzig met achting behandelen; aan wie hapert het dan, dat zy zo stout, zo dartel ware? Geluk, myne Vriendin, met dit aanstaande Huwlyk. Het zal evenwel nog zo rasch niet gesloten worden, denk ik? Haar hart is niet ongevoelig; men kan des met beleid alles wat goed is wagten. Zy heeft, uit ik weet niet welk een onvrouwlyk grondbeginzel, alleen zich ingebeeld, dat er in ongevoelig te zyn iets wel heel fraais ligt. Zy nam den *schyn* daar van aan; en als het haar te sterk wierd, railleerde zy zo aartig, dat men wel zeer attent moest zyn om te begrypen, dat dit *noodschooten* waren. Met één woord, Daatje is beter dan zy ons wil doen gelooven, dat zy is; maar zy, en dat

stond my altoos tegen, leefde geheel in de Waereld. Nog geheel anders als myne Chrisje, die voor het uiterlyke uwe Dogter niet veel wykt; maar voor Chrisje is dit goed. Ik heb myne byzondere reden, om haar de Waereld te doen zien. As ik my, zo als nu, bepaal by onze jonge lieden, dan komt my deeze gedagte meermaalen voor den geest: De Voorzienigheid, die alles bestiert, doet geene in 't oog vallende wonderen; alles gaat zeer zagt, zeer natuurlyk voort. Zy wil ons de zalige zelfvoldoening laaten, die er ligt in de overdenking van iets goeds door ons verricht. Waar bleef die verrukkelyke bewustheid: *ik heb, met een goed oogmerk, wel gedaan; en ik neem voor altoos zo te doen?* Zo wy onweerstaanbaar gedreeven wierden, om zo te doen, als wy doen, waar bleef onze *persoonlykheid?* Zy geeft ons aanleiding en hulp, maar laat het aan ons over, welk een gebruik wy daar van willen maaken. Hier door zyn wy *aanspraaklyk;* want wy zyn *vry.* De Schepper heeft ook zorg gedraagen, dat de kiemen van al, wat goed is, niet gemakkelyk verstikken kunnen. Meermaalen ontdekt het oplettend Moederlyk oog de eerste uitspruitzels eener deugd, die groot kan worden voor God en al het volk. Overweeg dit eens, met opzicht tot uwe Dogter. Ik ken haare byzondere Vriendin niet; maar gy behoort haar te kennen. Verzuim dit niet. Myne Chrisje zoude, zonder eene Juffrouw Veldenaar, nog in lange niet zyn, het geen zy nu wordt. Wy weeten, hoe sterk het voorbeeld op jonge harten werkt. Als nu de beminde Vriendin het voorbeeld geeft, moet het dan niet alle mooglyke indrukken maaken? Ik ken myner Dogters Vriendin in alle haare waarde. Ik houde my verzeekerd, dat Chrisjes gelukkige gerustheid grootendeels daar aan is toeteschryven, dat haar geheele hart vervuld is. Met eene tedere beangstheid ontdekte ik, dat zy een zo gevoelig hart heeft, als immer in eenen maagdelyken boezem klopte. Zo een meisje moet liefhebben: vooral indien zy, zo als Chrisje, wel wat zoude overhellen tot zwaarmoedigheid. Ik gaf Chrisje eene Vriendin; meer had *zy* niet nodig: het moest echter eene Juffrouw Veldenaar zyn, om my in allen deelen gerust te stellen; want myne Dogter kent haare zedelyke waarde, en zou niet kunnen beminnen, daar zy geene meerderheid, zo wel als zoetaartigheid ontwaart.

Waarlyk, Keetje, wy Vrouwen behoorden ons meer met onze Dogters te bemoeijen. Wy moeten tot haar wat neigen, om haar dies te beter tot ons opteleiden. Wy zyn veel al ongeneegen, om met jonge Meisjes omtegaan. Wy zyn *deftig* genoeg; maar waarom zyn wy ook niet *minzaam?* Waarom beuzelen onze Meisjes niet vry in ons huisselyk byzyn? Laaten zy zien, dat wy belang in haar neemen; dat wy gaarn eens in haare vrolykheid deelen; dat wy haar ons gezelschap waardig achten. Hier van overtuigd, absenteer ik my niet opzettelyk, als myne Dogter bezoek ontfangt; hier in ligt toch voor hupsche Meisjes iets vernederends; en 't is geen wonder, dat dit geene vertrouwlykheid maakt. Aan myn huis wordt niet half zo veel gespeeld, als aan veele andere. De Kaarten blyven wel eens ingepakt, om dat ik, ongemerkt, iets anders voorstel. Meermaal speelen zy een gedeelte van den avond muziek, en nog meermaalen zien wy, met ons tien of twaalf sterk, Prenten en Tekeningen. Alles hangt maar af van de wys, waar op men iets doet.

De gunstige berichten nopens Willem zyn my zeer aangenaam. Het schynt echter niet anders te kunnen zyn, dan dat groote begaafdheden door geene gedweë driften verzeld worden. Zo gy nog niets weet van zyn Vegtpartytje met zynen Contubernaal, spyt het my, dat ik u daar iets van zeg; maar de kwaadwillige gedienstigheid kan het u mooglyk gemeld hebben; en men weet, *hoe* zy gewoon is iets te verhaalen. Hoor des, hoe het geval is. Wim heeft van Goudenstein afgeklopt, om dat die van eene braave Juffrouw kwaad sprak; hy wilde hebben, dat zyn party zyne lastering te rug haalde; die weigerde dit, en wilde uw Zoon op eene verachtelyke wys met zyne rotting slaan. Willem schynt, onder het worstelen, gevallen te zyn, en is een weinigje aan zyn hals bezeerd. Alle braave jongens houden Willems party; en dat, vrees ik, wat heel sterk. Wim had zeker beter gedaan, als hy met een verachtlyk stilzwygen het vertrek ware uitgegaan. Maar is dit te vergen aan eenen knaap als Willem Leevend? Men zegt ook, dat hy speelt: maar ook, dat hy naarstig studeert, en geen een Collegie verzuimt. Zoude het niet goed zyn, dat gy hem eens een ernstigen Brief over het een en ander schreef? Hy moet, dunkt my, eens onderhouden worden. Zou Wimpje niet wel wat van Salomons denkwyze hebben, en dus door eigen ondervinding moeten bewoogen worden om eens te zeggen: *ydelheid der ydelheden, alles is ydelheid.* In zynen Vriend schynt myn eigenzinnige Pauw ook niet veel smaak te hebben: my is hy geheel onbekend. Myn Zoon begrypt ook niet, hoe het warm gevoelig hart zyns Vriends met zo een Jongman sympathiseert. Ik denk, dat hunne Vriendschap niet buiten den kring eener dorre, bespiegelende Geleerdheid gaat: op het karakter van den Heer Jambres is niets te zeggen.

Myn waarde Helder en myne Kinderen verzekeren u van hunne hoogachting, en ik ben onveranderlyk

Uwe Vriendin,
S. HELDER,
gebooren VAN BEEK.

ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN DEN KOLONEL UTO VAN SYTSAMA.

Wel-Edel Gestrenge Heer!

Myne zeer billyke achting voor u doet my iets omtrent u bestaan, waar omtrent ik my zoude kunnen excuseeren; ook dan, als myne geëerde Ouders er niets tegen hadden. Maar men vindt zo weinig mannen u gelyk, dat men verpligt is die te onderscheiden; zo wel om onzen verstandigen smaak, als hun zelf eere aan te doen. Hierom zal ik aan uw verzoek, om een openhartig antwoord, voldoen.

Ik geloof, dat gy de Vrouw, die gy verkiest, gelukkig zult maa-

ken, indien gy wél kiest. Was myn hart zo bereekend voor liefde, als voor vriendschap, wat konde ik veel inbrengen tegen eene personeele verkeering met eenen man als Kolonel Sytsama? Myn hart is vry; maar ik heb geene de minste overhelling om van staat te veranderen; en dat wel, al vorm ik my van een op goede gronden voltrokken Huwlyk geene schrikbeelden. Laat ik u vertrouwlyk mogen schryven. Oordeel zelf.

De omstandigheden, waar in ik my geplaatst vinde, beletten my aan een Huwlyk te denken. Myne waardige Ouders kunnen my onmooglyk missen; myne Moeder is zeer zwak, en meest altoos ziekelyk. Daar zyn nog vyf jonge Kinderen, voor welken te zorgen wel zeer deeglyk myn pligt is. Trouwde ik, dan zoude het myn eerste pligt worden, voor en met mynen waardigen Man te leeven, voor zyne Kinderen te zorgen. Hoe ongelukkig zoude ik dan myne familie maaken! Schryft men zo, als men hem, aan wien men schryft, niet zeer onderscheidt? Hou my voor zoo eene beuzelaarster niet, dat ik ongeschikt zoude zyn, om het solide karakter eens braaven mans recht te doen! Indien ik myne Sex eenigzins ken, dan mag ik zeggen, dat geen fatsoenlyk verstandig man, om haar te behaagen, zich tot een *armhartig petitmatre* behoeft te vernederen. Een Jonkertje kan nimmer, om zich zelf, by verstandige Meisjes in aanmerking komen. Konden zulke Meisjes uit wat grooter getal van Sytsama's kiezen, zy zouden zeker zich haarer keuze nooit behoeven te schaamen. Een man van moed en een man van verstand heeft altoos iets verdienstlyks by ons; en dat wel te meer, naar maate wy onze eigen Sex byblyven. In zo eenen man zien wy onzen natuurlyken beschermer en leidsman door een moeilyk onzeker leven. Is hy by dit alles goedaartig, dan weeten wy zeer zeker, dat wy gelukkig zullen zyn: wat spreekt dit in zyn voordeel! Geheel anders gaat het doorgaans. Men kiest een zot figuur, dat noch zyn eigen, noch zyner Vrouws karakter weet te bewaaren, en men is, zo dra men elkander kent, doodlyk verlegen met elkander. Welk een vooruitzicht op een taamlyk draaglyk lot!

Uwe wys van beminnen zou my niet ongevallig zyn. Ik zie daaglyks in het allergelukkigste Huwlyk myner Ouderen, dat dit wel de veiligste weg is om duurzaam vergenoegd te zyn. Het Huwlyk is, naar myn inzien, minder een staat van hevige driftsvervoeringen, dan wel van stil·zielen-vergenoegen. Hoe vinde ik my verëerd met uw bedaard en ernstig onderzoek, of gy my ook waarlyk beminde! Gy zyt een *origineel* man: hoe meer ik uwe denkwyze in deezen doordenk, des te meer zie ik, dat gy wel denkt. Gy hebt gelyk! Een oogenblikkig behaagen is geen bewys, dat zy, die dit heeft ingeboezemd, verdiensten bezit: maar het wél gevestigd wélgevallen eens verstandigen Mans — welke Vrouw zoude zich dáár niet een weinig op beroemen!

Myne waardige Ouders waren reeds door myn Broeder voorbereid om u hoog te achten. Uw brief heeft dat voltooid. Hier uit kunt gy opmaaken dat, indien ik konde besluiten om uwe aanbieding niet aftewyzen, zy dit met genoegen zouden toestemmen. Edelmoedig man! wat kan u zo zeer getroffen hebben! my zo bestendig, zo wel overlegd te beminnen!

't Is waar, onze familie is in groote achting; myne Ouders zyn

voortreffelyke menschen. Zy hebben hunne voornaame bezigheid gemaakt van hunne kinderen wel optevoeden. Niet alleen in dien zin, die de groote menigte daar aan hecht, maar in eenen zedelyken Godsdienstigen zin. Een Meisje, zo huisselyk, zo verstandig opgevoed, ziet op rykdom met veel onverschilligheid; zy weet by ondervinding, dat men zonder dien zeer gelukkig leeven kan: hoewel zy niet ontkent, dat schatten, zo die wel besteed worden, onze uitgebreide menschenliefde in staat stellen om veelen wel te doen. Adel is op zich zelf niets: maar een man van rang kan meer nuts doen, dan de stille vergeeten burger. Myne Ouders groeten u met hoogachting; neemen de vryheid om den inliggenden voor mynen Broeder hier in te sluiten; en ik stelle my eene eer in my te teekenen,

Wel Edel Gestrenge Heer!

Uwe Dienares,

J. VELDENAAR.

EEN-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW SOPHIA VELDENAAR AAN DEN HEER HENDRIK VELDENAAR.

Waarde Zoon!

De brief van uwen braaven Kolonel zoude my nog veel aangenaamer zyn, zag ik daar niet uit, dat gy u nog al blyft toegeeven in eene drift, die u vroeg of laat ongelukkig zal maaken. Gy moet die overwinnen. Alles vordert dit van u. Myn stelregel is u bekend: *men kan, 't geen men moet;* zo wy, voor het te laat is, ernstig voorneemen om te doen, 't geen voor onze reekening blyft. Dat eene tedere zwakke aandoenlyke Vrouw bezwyke, onder een gestadig stryden met eene geliefde drift, in haar gestel ligt mooglyk haare verschooning: maar een Man moet zyn hoofd moedig opheffen, boven alles, wat hy verpligt is te overwinnen. De liefde verheft zich by verrassching over de reden: maar wy zyn altoos verpligt, om de inspraak der laatste te volgen. Zy, die gy bemint, zal nooit uwe Vrouw worden. Zult gy nu als een moedloos man . . . Ik schaam my, Hendrik, over u. Doe eene zwakke tederhartige Moeder dit verdriet niet aan. Roem in uwe keuze, wanneer gy u in staat vindt om daar van aftezien: of, ik herhaal het, uw denkend gevoelig karakter zal u uw geheel leven bitter maaken.

Indien uwe Zuster denkt, dat zy met den Heer van Sytsama gelukkig zal kunnen zyn, uw Vader noch ik zullen daar tegen zyn, maar ons eigen genoegen daar aan opofferen; dit is redelyk. Allen groeten wy u teder, en ik ben, myn lieve Hendrik,

Uwe liefhebbende Moeder,

S. VELDENAAR,

gebooren VAN EIK.

TWEE-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Wel, myne lieve Renard, wat zyn dit lastige dagen voor my; en dan nog gevryd te worden! nu, dat moet gaan, zo als 't kan! Bezoek my toch eens. Daar heeft myne lieve Mama eene flaauwte gehad; zy is adergelaaten en ziek. Mevrouw Helder, (is dit niet vreemd van zo eene verstandige Vrouw?) heeft daar aan Mame over Willem gaan schryven. Ik ben vergiftig knorrig op Mevrouw Helder. Anders had Mama er niks van geweeten, want ik hield een oog in 't zeil; liet niet toe, dat zy *gepreit* wierd; (zo spreekt myn Oom de Kaptein.) Wel foei, ik wist niet, dat ik den Jongen zo dol lief had.

Toen ik uwen brief kreeg, zag ik myn kans uit, om met van Oldenburg over Willem te praaten, of (wilt gy,) te kyven: dat is zo al 't zelfde. Ik wandelde met hem in den tuin. De Harde zat op de plaats op een bank.

Ik. Ja, gy zyt toch een lelyke scheele kwant, hoe mooi gy opgeschikt zyt; uw bakkes behaagt my niet. [*De man zweeg; ik voegde er des by, om hem wakker te maaken:*] Het spyt my, dat jy myn Broer uit zyn kantoor geknikkerd hebt. [*De man ontwaakte.*]

Hy. Het zou goed zyn, als maar alle mooije jongens ook braave naarstige jongens waren; dan zouden er zo veel ligtmisseryen niet bedreeven worden.

Ik. Dat is zo, myn Heer: maar wat zou het evenwel droevig zyn, indien men een Judas tronie moest hebben, om een braaf borst te weezen!

Hy. En de Juffrouwen zouden wat beter doen, indien zy meer acht gaven op de braafheid van een jong kerel, dan op zyn schoon postuur en mooi bakkes.

Ik. Strydt dit dan met elkander?

Hy. Zo zyt gy lieden al den duivel; [*de man is zeer familiair met Monsieur Satan, Pietje;*] is de jongen niet mooi genoeg, om een Werk-ezel te worden, zo als ik ben!

Ik. Overvloedig! Maar waarop rust uwe beschuldiging, dat wy al den duivel, zo als gy u beleefdelyk uitdrukt, dat wy zo al den duivel zyn? Kom aan, hebt gy ooit schooner welgemaakter jongen gezien dan Willem? En wat is er op te zeggen? want dat hy den brui had, om voor jongen op het kantoor te staan, en nog knorren toe te krygen; eer heeft zyn hart! ô Hy zal nog Professor worden; help maar toezien.

Hy. Professor! lieve hemel, dat zou een *beroerde* Professor zyn. (*Zo is zyn woord.*)

Ik. Wel, is hy daar, denkt gy, te mooijen Jongen toe?

Hy. Neen: dat is eene zotte vraag.

Ik. Zo zegt gy. . . Studeert hy dan te sterk?

Hy. 'k Zeg studeeren tegen hem! ja! speelen, zwieren, ligt loopen. . . . . [*Ik viel hem in de reden.*]

Ik. Een schurk, die van myn Broêr kwaad spreekt.

Hy. Wel, zins hoelang zyt gy zo zeer zyne Vriendin?

Ik. Daar heb ik u geen rekenschap van te geeven: moet ik ook zyne Vriendin zyn, om niet te dulden, dat hy beloogen wordt?

Hy. Bewys dat.

Ik. Bewys gy dat! Gy beschuldigt. Arme Wim! eerst is hy 't huis uitgedreeven, en nu liegt men nog van hem.

Hy. Juffrouw Leevend, ik vind u vervloekt impertinent.

Ik. Myn Heer van Oldenburg, ik geloof, dat gy dit al zo weinig zult kunnen bewyzen, als dat myn Broer een ligtmis, een slegte jongen zy.

Hy. Ik versta van u zo veele praatjes niet; de tyd zal het leeren, of uw Broer verongelykt wordt.

Ik. De tyd zal leeren, of die kwaatje gluipende jongen, die daar zo zuurmuilig zit te kyken, wel door my in myn Moeders huis te dulden zy, of (wilt gy) ooit ware.

Hy. Het zal u, moet gy weeten, niet gevraagd worden, hoe gy over hem denkt, en of gy hem dulden kunt: gy mogt willen, dat uw Broer wat meer naar hem geleek.

Ik. Van persoon? van tronie? van inborst?

Hy. Van deugd en naarstigheid althans.

Ik. Daar bewaare de Hemel my voor; zou ik dat willen? zo een lelyke valsche jongen, die u den kap vult. Heeft hy u dat nieuwtje van Willem ook verteld?

Hy. Dat raakt u niet. [*Ik wilde hem boos maaken, om hem te doen klappen.*]

Ik. Dat raakt my niet? Weet myn Heer juist zo net, wat my raakt.

Hy. Zwyg, ik versta zo veel snaps niet, Juffrouw.

Ik. Wel zo! *dat raakt u niet! ik versta zo veel snaps niet!* Weet gy wel, dat het zeer *inpolit* is zo beslissend te zyn, als men de *eere* hebbe met Dames te spreeken? Maar excuseer dit voor eenmaal. Raakt het my niet, wie myn Broeder beliegt! Het raakt u bykans zo veel als my; kykt gy daar zo van op?

Hy. Zyt gy gek? Wat heb ik met hem te doen? Hy is myn Zoon niet.

Ik. ô Daar in moet ik u gelyk geeven; uw Zoon is hy zeker niet; zyn Vader was een geheel ander man. Hy is maar de Zoon eener Vrouw, daar gy evenwel maar zo een beetje mede getrouwd zyt. Ja, die jongen zal het u voorgeloogen hebben. [*Hy kreeg het te kwaad, en ontliep my al grommende.*]

Mama wist van dit lieve gesprekje niets; maar aan tafel was hy zo narrig, zo *boe*, *ba*, dat zy er eindelyk notitie van nam met een: *wel heden, myn Lief*, (myn Lief! tegen zo een knorrepot!) *Wel heden, myn Lief, hoe zyt gy weer zo luimig?* Hy helderde wat op en alles ging goed. Waarlyk, hy heeft haar zo lief, als hy iemand kan hebben.

Daar op krygt Mama een brief van Mevrouw Helder: die brief heeft haar aandoenlyk gestel geheel omver geworpen; zy is adergelaaten, en ligt meest te bed. Van Oldenburg deed omtrent haar zyn pligt; maar op Wim ging hy vreeslyk aan. Hy begrypt niet, dat Wim geen Ligtmis, geen slegte knaap is; hy ziet maar op de daad, en die is *by hem* zeer ondeugend. Ongelukkig was Willem,

zo hy zyn Zoon ware. Deezen morgen onder het Ontbyt, (want nu Mama ziek is, hou ik de honneurs van het huis op, Kind!) zei hy: „Die beroerde jongen daar. hy is: Ik moest Vader zyn, of ik Mon„sieur Ligtmis eens eventjes het Texelsche gat uit boegzeerde; of „ik hem naar 't Aapenland om Peper zond, en de drie H. (*Hou „Hem Hier*) mee tot een recommandatie gave! zulke kwanten „moeten maar op een Schip. Zie je nu wel, Juffrouw Leevend, dat „ik goede berichten had?"

Ik. Dat ontken ik, myn Heer van Oldenburg. Men heeft u leugens van hem verhaald. (Piet! de man keek. als of hy zeggen wilde: *Fopje my, of myn koffer?*) Ja leugens, zeg ik nog eens.

Hy. Wel hoe duivel heb ik het met u? Geloof jy dan Mevrouw Helder niet?

Ik. Mevrouw Helder geloof ik altoos, en zou haar gelooven, al zwoeren alle Stiefvaders uit alle mogelyke Waerelden het tegendeel van 't geene die Dame eenvoudig zeide. Maar Mevrouw Helder schryft niets tot Willems eigenlyk nadeel.

Hy. Ei, zo! is dit de zedenleer der mode? Niets tot zyn nadeel!

Ik. Neen, dit is de zedenleer van het gezond verstand en het goede hart; maar die is u zo bekend niet als uw Catechismus.

Hy. Niets tot zyn eigenlyk nadeel?

Ik. Niets: zyt gy hardhoorend? Niets, zeg ik immers. Eer heeft Willems hart, dat hy een lasteraar wat op zyn kop gaf. Het spyt my maar, dat Mama het weet; anders was er niets ter waereld aan verbeurd: want heeft hy wat weerom gekreegen, dat zeit niet, Santje.

Hy. Daar is met zo een weergaaze meid geen praaten. [*Weg ging hy.*]

Juffrouw Heftig heeft ons bezogt. Zy verhaalde my in vertrouwen, (gy weet, Pietje, de goeije Vrouw vertelt altoos iets in vertrouwen, al praat zy tegen vyf- en- twintig babbelaarsters:) „dat „Wim en Lotje de zaaken eens waren, en, zo was haare uitdruk„king, niet meer buiten malkander konden." Ik verzogt, dat zy aan Mama dit toch niet *in vertrouwen* zoude zeggen. Ik liet haar, om haar op geen te zwaare proef te stellen, geen oogenblik by Mama alleen. Zy heeft des met Mama niet *in vertrouwen* kunnen babbelen.

Maar wat dunkt u van *Hans Dondergoud?* Die is zo vergiftig kwaad, dat hy my niet groeten wil, al neig ik beleefd over het horretje. ô Hy verstaat geen raillerie; dat is zyn zwak; ik kon hem alleen dulden, *pour rire*. De *reine Maagd Klarisse*, (dus noem ik myne Tante; en zy zou in den *Gysbregt* voor dat fatsoen wel figuuren,) heeft my een Brief gezonden, waar in zy ellendig klaagt over de trouwloosheid der mannen. Nu, dat is zo alles goed en wel, Tante: maar dat gy, om *Hans Dondergoud* te vernederen, in de smagterige omarmingen van een verslonst Petitmaitre zoudt vervallen, daar moet ik voor waken. ô Heden, ik ben zo kiesch op dit stuk, en ook ik zou gaarn zien, dat er nog zo wat van Grootvader Leevends duiten tot Wim en my wederkeerden. Als ik eens wat in rust, en wat door myn eigen gevry heen ben, zal ik zien, hoe de *reine Maagd Klarisse* best met eeren t'avond of morgen ten grave te brengen. Mooglyk moet ik er wel op af, om den

Heer Basta voor my te neemen, tot dat zy by de uitkomst ziet, dat haar getrouwe Basta vooräl geen meer *fideliteit* heeft dan *Hans Dondergoud.* Komt Mama agter de klugt met Töller, Pietje, dan ziet het er benaauwd uit; met Tante zal 't wel schikken, al verhaalt hy haar alles. Ik denk wel eens, wat geef ik my een werk, en dat uit puure dartelheid, om dat ik met myn vernuft geen raad weet; en omtrent den eerzaamen Bram Ryzig kan ik het niet gebruiken. Hy vrydt niet hard; ô dat is goed: al te haastig deugt niet, en ik heb in 't geheel geen haast. Hy weet niets van Willems stoutigheid; ik denk, dat hy wat van Oldenburgs is, en daarom moet hy er niets van weeten; want dat zou ik niet kunnen dulden. Vaarwel.

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

P. S. Myne Mama heeft my verzogt u vriendelyk te groeten, en te verzoeken, dat gy ons het genoegen geeven wilde van uw gezelschap, zo rasch gy zult kunnen.

DRIE- EN- ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Lieve Chrisje!

Met veel deelneeming las ik uw verhaal der *bravoure* van onzen grooten maat Willem; evenwel meest om uwen't wil. Het geval zo gesteld zynde, kon zeker een knaap als Wim daar niet veel wysheid aan den dag leggen. Hoe! een Jongeling, die reeds zyne oogen tot eene Juffrouw Helder durfde opslaan, een man, die nu twintig jaar en zesthalfvoet hoog is, evenwel zo maar voor een jongen te houden – al had hy zyne Party tot stof verbryzeld, wat was er op te zeggen? Ik admireer ook de tergoedertrouwenheid, waar mede hy belydt, ook rykelyk wat op reekening ontfangen te hebben. Dat hy zich bezeerd heeft, spyt my; maar nog meer, dat hy nu de Bol van de Baan wordt. Sta vast nu! of er ook in de vyf eerste Academie-jaaren gevegten zullen voorvallen! Ik hoop immers, dat hy, even als *Cæsar*, zyne eigen daaden zal gaan beschryven, indien er geen *Curtius* opstaat voor deezen modernen *Alexander.* Nu heeft hy gevogten, om een braaf meisje recht te verschaffen; dat kan er nog zo wat mee door; maar nu zal hy zeggen: *trek bloodaart,* tegen elk, die hem aan zyn elboog stoot, of wat sterk aankykt .... Ik beklaag zyne Mama – hem ook. Nu zal alles *verzoeking* voor hem zyn. Die lieve stoute jongen!

Waarom, myne Helder, zoude ik u plaagen? Gy zegt: *wat behoeft hy het ook zo voor een ander opteneemen?* Is die vraag niet een weinigje buiten uw karakter? Gy zyt zo edelaartig, en *gy* kunt dit vraagen! *Het zal immers de lieve Juffrouw Roulin niet weezen?*

Dit, en het volgende zoude my meer verwonderen, had ik myne Chrisje niet geobserveerd; ik kan dit verschynzel zeer wel oplossen. Als ik u hier eens alleen by my heb, zal ik duidelyker zyn. Nu nog een woord over de denkbeelden, die gy u van *liefde* vormt.

Geloof niet, dat zy op alle karakters dezelfde uitwerkzels heeft. Ons heerschend karakter blyft altoos, ook in het Godsdienstige. De beminde Vriend des Zaligmaakers beminde zeker zynen grooten Meester op eene veel zagter wys, dan de openhartige, eerlyke, driftige *Petrus.* Twee braave menschen, van zeer onderscheiden karakters, doen *dezelfde daad* niet op *dezelfde wys.* By myne Chrisje doet het *zedelyk gevoel,* de geestlyke smaak, dezelfde daad, als by uw Broeder de bedaarde overweeging van het billyke. Als gy iets deed, 't welk uw verlicht geweeten goedkeurde, dan glinsteren uwe oogen tot schitterens toe; dan heft zich uw boezem op; en ik zag meermaal de sterkere kloppingen van uw geroerd hart door een luchtig zomerkleed. Het geheele gelaat uw's Broeders teekent alleen weltevreedenheid; alles is in rust.

Wim is u zo *onverschillig* niet, als gy wel gelooft. Ken ik u echter wel, dan zyt gy meer voor de stille genoegens der vriendschap, dan voor de verrukkelyke ongerustheden der liefde bereekend. Gy zult der liefde, ja, hulde doen; maar nooit uwe gelukkige dagen, veel minder uwe reden aan haar opöfferen. Zy zal uw genoegen kunnen vermeerderen, doch u nooit traanen kosten. Dat teder vermogen heeft alleen de vriendschap op u.

Na zo veel over u gepraat te hebben, kom ik tot my zelf. Ik heb voor myne eigene Chrisje zo min iets geheims als voor myn eigen hart. Ik heb een Brief van den Kolonel. Hy gaat hier ingeslooten. Lees hem; ik kan er u geen denkbeeld van geeven. Het afschrift van myn antwoord leg ik er by. Ik geloof, dat, indien ik alleen met my zelf te raade ging, ik, zo voorbereid om hem hoog te achten als ik ben, deezen man zoude kunnen beminnen. Maar, ik moet daar niet aan denken. Lees, wat ik aan hem schryf. Ik vrees, myne waardste, dat ik myne tedergeliefde Moeder niet zo lang zal behouden, als myn hart vuurig wenscht. En myne vrees ware eens ydel, moet ik dan den wenk der Voorzienigheid – of wilt gy mynen pligt, niet volgen? Kan ik eene verbintenis aangaan, die my van hier zoude verwyderen? Hoe allernoodzaaklykst ben ik in een huisgezin als het onze; daar ik nog vyf kinderen, die allen myne zorg behoeven, om my zie! en zoude ik, dit weetende, eene nog flaauwe onderscheiding niet by tyds tegengaan? Myn antwoord aan van Sytsama geeft my een zeer groot vergenoegen: ik deed, zo als myn pligt omtrent myne Ouders vordert. – Ik moet eindigen; maar ben altoos

de Uwe,
C. VELDENAAR.

VIER-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

DE HEER PAULUS HELDER AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Waarde Willem!

„Helder! hoe gevaarlyk kan een deugdzaam meisje worden voor „uwen Vriend." — Dewyl ik eerlyke sentimenten heb, maar voorál om dat ik voor de lieve Sex niet meer onverschillig ben, kan ik dat zeer wel begrypen. Zo gy niet beminde, ik zoude echter niet durven instaan voor uw volgend gedrag. Verdenk my niet, Willem! ik acht u zeer hoog; gy zyt zo wel de braafste als de gevoeligste Jongeling, dien ik ooit kende; uw hart heeft nog veel meer liefde noodig dan uw temperament: dit alles weet ik; maar ik weet ook, dat in uwe jaaren, en voorál in uwe omstandigheden, de *praktyk* veel zwaarder valt dan de *bespiegeling*. Hoe lief heb ik myn Willem, om zyne grootsche, eenigzins *romanesque* gevoelens van eer!..... Maar het lieve Meisje is Lotje Roulin! Zy ademt niet dan voor u, haar Vriend. Het staat my niet vry, die zo onöpgemerkt eenzelvig voortkruip, u te bestraffen over uw verschil met van Goudenstein. Leer er alleen uit, dat gy, in *vuur gezet* zynde, iets *kunt* doen, daar gy met schrik en berouw op zoudt te rug zien. Verstaat gy my? er zyn veelerlye verzoekingen! Lieve Jongen, ik beef voor uwe geweldige hartstochten! Weersta de beginzels! Nu is 't nog tyd om te zeggen: *tot hier toe, en niet verder!*

Hoe gaarn zoude ik u raaden, vlied Lotje om haar zelfs wil! maar myn karakter is niet zo hoog als het uwe gestemd. Ik heb maar weinig van dat vaste, 't welk ons onze pligten dwingt op te volgen; en die onze vermaaning tot een, *ik gebie u dit*, verhoogt! Ik kan alleen zeggen: *dit zal zo best zyn voor u.* Ik geloof ook, dat ik haar vlieden zoude. Maar gy zyt een veel vuuriger *Vriend,* dan ik een *Minnaar* ben. Gy, die uwe verheven ziel in open oogen omvoert; gy, die voelt tot in de toppen uwer vingeren; gy, die gloeit van het schoone, het grootsche, het edelaartige; kunt, hoe veel heeviger uwe driften ook zyn, dan de mynen, kunt dit niet doen. Ja, gy bemint myne Zuster; maar gy kunt u uwe Lotje, doodlyk om uw afzyn bedroefd, niet voorstellen, of gy keert te rug, omhelst haar, en zegt met uwe oogen: *ween niet; ik blyf by u; voor zo eene vriendschap ben ik niet bestand.* Iedere wederkeering zal haar nog meer verbinden: wat zal 't einde zyn?

Indien ik u echter hoop op myne Zuster gave, dan vleide ik u; hoe veel dienst die hoop u ook doen zoude. Chrisje houdt van u, als van een speelmakker haarer eerste jeugd; maar zy kent over het geheel haare waarde te wél, om zeer gemakkelyk eene keuze te doen. Gy weet, myne kennis in het Vrouwlyk hart is zeer gering; evenwel, ik meene, dat Kapitein Veldenaar haar niet onverschillig is; en hoe welspreekend pleit eene geliefde Vriendin voor eenen waarden Broeder, by de eenige hart-Vriendin! Myn Vader heeft zeker zeer veel achting voor Veldenaar; onze middelen zyn veel grooter, doch voor 't overige is de Familie van Dominé Veldenaar gelyk aan de onze.

En de Kapitein is zeker een allerverdienstelykst Man. Gy zult u moeten bevlytigen, Willem, indien gy hem met uw vyf-en-twintig jaar opweegt; voor my is daar geen kyken naar! My dunkt, dat Chrisje ook heel veel deel nam in het Historietje met den Jonker. „Het doet my leed, zei zy, om Mevrouw van Oldenburg: uw Vriend „moest zich zo heel vroeg niet *berucht* maaken." — De oorzaak „had echter haare goedkeuring. — „Is het, zeide zy, (met die edele, eenigzins trotsche houding, die zy kan aanneemen,) „is het niet „verdrietig, Mama, dat de eer en rust eener jonge Juffrouw niet „meer veilig is, wanneer een slegte knaap die durft aanranden, en „een eerlyk heethoofd die *quasi* verdeedigt? wie zou zich met zulke „figuuren willen bemoeijen? ik niet." Toen kreegen wy, *Heertjes „van de schepping*, zo als zy ons noemt, nog een paar verbruide zetten; ik ben niet tegen Chrisje opgewassen, weet gy; en zy zegt de dingen zo aartig, dat zy nog meest altoos een kusch van my krygt voor haare vermaaning.

Nu zal Leevend ook zien, dat hy myn boezemvriend is. Ik was vyf-en-twintig jaar, en had nog nooit een Meisje gezien, dat my half zo wel als Chrisje beviel. Ik dagt: kom, ik zal, zo als Blankaart zegt, maar een *niets beduidend oud Vryer* worden. Deeze gedagten rolden echter zo maar over myn hart. Myn stil huisselyk geluk, myne studie, myn Willem, alles was wél. Dit is nu zo niet meer. De gemeenzaame ommegang met de lieve Juffrouw Veldenaar heeft my wat heel veel behaagd. Toen zy hier was, merkte ik het zo niet; ik kan niet vergelyken. Toen zy weg was, voelde ik eerst, hoe waardig zy my bleef! Ik geloof, dat Chrisje dit alles veel eerder wist dan ik: en my met Coosje te kwellen, noemt zy haare aardsche gelukzaligheid. Gelukkige lieve meid, alles is een wetsteen voor haar aartig vernuft! alles merkt zy op. Ziet zy, dat ik rood word, dan lacht zy my uit, en vraagt: *of ik my schaam, om de Dame, die zy haare Vriendin noemt, te beminnen? — Bemin ik uwe Coosje dan? — Er is wat aan, Pauwtje;* (dan steekt zy haar voorste vinger zo ernstig klugtig uit;) *maar zou Juffrouw Leevend niet beter geschikt zyn, om uw Vrouw te worden, Broertje? O!* (gaat zy dan voort,) *ik denk niet, dat myn Heer de Wysgeer iets te maaken kan hebben, met die kleinigheden, die andren bepaalen. Wat is eene edele houding, wat zyn de schoonste oogen voor zo een Monsieur Starrekyker?*

Hoe het zy, Wim, ik verlang om die heele lieve weder te zien; maar mooglyk zyn er al Kapers op de kust. En ook, hoe zal ik het best aanleggen? Mooglyk zal zy zich met myn ordinair goed gezelschap vergenoegen; my het onmooglyke te vergen, kan geene Juffrouw Veldenaar willen; zy weet wel, dat de Natuur my belet heeft, om immer een Willem Leevend, een Veldenaar te worden. Hoe dit zy, altoos ben ik

Uw getrouwe Vriend,

P. HELDER.

P. S. Gy zult van den Zomer hier verzogt worden. Verheug u in voorraad. Hierom schryf ik u dit.

VYF-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Mejuffrouw!

Gy kent my; en het staat aan u om te weeten, wie u deezen schryft. Myne manier van denken kunt gy uit het volgende opmaaken. Ik zie u meermaalen in die *brillante Cercles*, die u als hun grootste *ornament* mogen beschouwen. Ik ben ouder dan gy; doch er is iets in u, dat my bevalt: maar ik zag dikwyls, dat gy u voor geene onzer Dames intresseert. Dit maakte my wakker. Jonge Dames hebben altoos eene *amie;* al was het maar om *parade* te maaken. Beleefd, koel beleefd, meer is er voor ons niet ten beste. Gy neemt zo geen deel in ons; en ik, die u observeer, zie duidelyk, dat gy uit *bienséance*, niet uit verkiezing, uit tydverveeling, niet uit vermaak, ons bezoekt.

Eindlyk is my alles licht. Uwe Vriendin, die ik gezien en gesprooken heb, is niet van de *onzen.* Ik gaf my de moeite om haar te gaan zien, daar ik verzeekerd was haar te vinden. Wat zal ik zeggen? Ik had wonderen verwagt, van iemand, die het hart der schoone, der gevleide, der beminlyke Helder zo aan zich had weeten te hechten, dat gy voor haar alleen, mag ik zeggen, bestaat. Niets minder! Een zeer *daaglyks* mensch, noch door de Natuur, noch door de Fortuin zeer onderscheiden; vry wat eigenwys, vry wat criticq; en zo als alle zulke geleerde Dames zyn, vry wat bezet met caprices: overtuigd van haar verstand: niet familiair: en omtrent ons, zo verre boven haar, geen zier voorkomende. Zy speelt niet dan uit beleefdheid; zy vindt geen smaak in de beste gezelschappen; eenvoudig gekleed, niet veel gekapt, niet meer dan noodig is, om niet byzonder te zyn. Wel, *ma chere* Helder, wat verhandelt gy toch met haar? Geleerdheid? ei kom, dat is gekheid; en, zo als ik zeg, zulke Dames zyn vol caprices. Ik had my een recht aartig, geestig, comicq Meisje voorgesteld, die niets dan *Bons mots* en *Madrigalen* sprak; die deed lachen, en ook niets dan deed lachen. In zo verre zoude ik dat nog gevat hebben. Wy, Dames van fatsoen en middelen, kunnen onder onze *suite* zo een wezen plaats geeven; en er ons in een verleegen uur van bedienen. Ik hoor, dat zy ook Vaerzen maakt, maar (ô wat geluk!) die nooit laat leezen.

Wat bedoelt gy toch, *ma chere*, met deeze bizarre vriendschap? Schryft gy te samen een Boek? Ach, ik vrees het half. ô Ik weet wel, al ontkent gy het, dat gy veel leest. Wel nu, ik althans vind in dat vermaarde, dat beroemde Coosje Veldenaar niets byzonders. Hoe ongevallig is uw beider contrast! Waarop rust toch die vriendschap; en wat bedoelt gy daar mede? Dat gy in zeer veele dingen met ons verschilt, hebben wy Juffrouw Veldenaar te danken, zy zal u zeker *uw lesje geeven.* Gy ziet door haare oogen... Uwe Vriendin kan met ons niet mede doen, zy moet des, het geen zy niet genieten kan, verachten. Zy zal van de noodzaaklykheid eene deugd

maaken: dit is zeer huishoudelyk, maar zet haar geene verdienste by. Ik heb veel gekheden van haar gehoord. Als by voorbeeld: dat zy veel uit is, en veele goede kennissen ziet, en zo voorts; maar ik ken Juffrouw Veldenaar niet genoeg, om slegte rapporten te gelooven: zulke discoursen wekken evenwel aandagt op, en het belachlyke daalt ook op u af. Heden, *ma chere*, moet gy juist dat beroemde Coosje Veldenaar tot eene Vriendin kiezen? Is zy zo uitmuntend, dat wy om haar u allen afvallen? dat gy ons verwaarloost, en, om by haar te zyn, geene moeite te groot acht? en voor haar alleen dat geene voelt, 't welk men vriendschap noemt? Geloof vry, Helder, dat er aandagt op valt, dat men u railleert; kan het anders? welk een verschil tusschen u beide!

Gy zult wel haast naar Buiten vertrekken? Die smaak heeft u uwe Vriendin zeer zeker *aangeleerd?* Ik begryp anders niet, wat u beweegen zoude, ons vermaaklyk Rotterdam voor velden en boomen te verlaaten, en dat zo veele maanden! Zyt gy niet wat *romanesq*, *ma chere* Helder? Hebt gy in deeze Vriendin niet juist die geene, welke dat *romanesque* in de hand werkt? Is zy niet eene dier zogenaamde *gevoelige zielen*, die meer denken dan zeggen? Hoor, *ma chere*, verstandige lieden vinden uwe vriendschap met Juffrouw Veldenaar *laf*, *gek*, heel kwalyk geplaatst.

Gy berooft ons en u zelf ondertusschen van zeer veel vermaak. Is eene *belle* Helder (*si jeune encor*) opgevoed, om met eene Coosje Veldenaar laanen en velden te doorwandelen; om in een Prieeltje by eenen bloemtuin te zitten leezen, of te praaten over eene schoone plaats in *Milton* of *Clarissa?* Neen zeker, maar om onze gezelschappen te versieren. Gy moet *genieten*, niet *philosofeeren*. Het is al lang tyd, om die *romanesque* Vriendschap voor eene zeer wezenlyke *Amourette* te verwisselen. Wat hebt gy met de geleerdheid van Juffrouw Veldenaar te doen? vertoon u, en alles is bekoord. Onze middelen, onze rang, onze opvoeding zyn meer gelyk; ik ben wel geene geleerde Juffrouw Veldenaar, maar gy zoudt u met my echter wel kunnen vergenoegen. Antwoord kan ik niet wagten. Gy weet echter, wie ik ben: myne Kamenier schryft deezen over. Ik zal echter, als ik u ontmoet, wel zien, of gy deezen ontvangen en overwoogen hebt. Dan nader. ô *Ma chere, je vous aime avec une parfaite amitié;* maar geen Juffrouw Veldenaar moet de derde zyn.

ZES-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Beminde Zoon!

Gy zyt dan in staat om iets voor uwe Moeder te heelen, dat gy verpligt waart haar te zeggen? Ik merkte deeze laatste veertien dagen wel aan het gemompel en de geheimnis aanduidende houding uwer Zuster en de overige huisgenooten, dat er iets, u betref-

fende, gaans was: Uwe Zuster was meer dan gewoon zagt en minzaam omtrent my. Hoe verlangend ik ook ware om te weeten, wat het zyn mogte, ontbrak my de moed, om er my op te informeeren. Ik vreesde het ergste. Eenige dagen geleden ontving ik eenen Brief van Mevrouw Helder. Die Brief ontstelde en bedroefde my dermaate . . . . maar gy kent het aandoenlyk hart uwer Moeder; gy weet, hoe ongeschikt zy is, om zulke heevige schokken uit te harden! Ik weet dan alles! Gy hebt op het punt gestaan om te *duelleeren*. Toen men dit weigerde, hebt gy uwe party behandeld, zo als kruijers en sleepers elkander daaglyks op onze straaten bejegenen, wanneer zy verschil krygen. Gy schynt uw deel rykelyk ontvangen te hebben.

Myn waarde Man is dies te meer over uw onbetaamlyk gedrag verstoord, om dat het my zo veele traanen kost. Uwe Zuster, die u hartlyk bemint, verhaalde my daaröp, dat zy een gesprek beluisterd had, tusschen mynen Man en zynen Neef. De laaste had aan den eersten dit geval op eene nog ongunstiger wys, dan de waarheid is, medegedeeld. Ware dit zó, dan zou de *oorspronk* nog slegter zyn dan de *daad* Maak hier uit op, hoe veele onaangenaame tooneelen hierom by my voorvallen. Heeft de man ongelyk, dat hy u niet zien wil, die zyne Vrouw zo veel schrik en verdriet heeft aangedaan?

Ik vleije my, dat gy het voor niemand dan voor Juffrouw Roulin zult hebben opgenoomen. In die veronderstelling zeg ik, dat ik de oorzaak niet afkeur. Juffrouw Roulin is zulk een beminlyk, zulk een deugdzaam meisje, dat zy zulks waardig is: en ik troost my juist hierom met de gedagten, dat gy een zedig jongeling zyt. Maar dat gy, in dolle drift, uwe rust, uw leven, de rust uwer Moeder, mooglyk uw eeuwig heil, opöffert aan, en in de hand stelt van een deugeniet, dien gy met reden veracht, hier door verdient gy het hoogste ongenoegen uwer bedroefde Moeder.

Gy weet, beter dan ik, wat er tegen het verfoeilyk duëlleeren geschreeven is. Gy weet hoe dikwyls de behendige overmagt den edelmoedigen verdeediger eener goede zaak den voet ligte. Hebben wy, in onze eigen familie, nog niet het leevend getuigenis daar van; is hy, dien ik bedoel, nu niet reeds twintig jaar uit zyn Vaderland, en tot onherstelbaar nadeel zyner zaaken, *Balling?* Een haastige stoot, en dat na eene grievende personeele beleediging, heeft dien keten van onaangenaamheden, van treurige gevolgen voortgebragt. Gy weet, hoe de wetten dit verbieden. Een Militair kan, in zekeren zin, gedwongen worden om te trekken; maar waarom draagen stille studeerende burgers eenen degen? En zult gy, die u voorbereidt, om de zedenleer des Euangeliums te prediken, in zo verre uwe woeste driften gehoor geeven, dat gy in gevaar komt, om de moordenaar van u zelf, of van uwen medemensch te kunnen worden? Gy, die andren zult leeren, wreek u niet, zult gy u wreeken? Gy, die den moeilyken pligt van vergeeven voor uwen Godlyken Meester zult afvergen, zult gy niet vergeeven? Gy, die zult betoogen, dat waare moed den laagen verongelyker veracht, ongelyken vergeeft, dat men het kwaade moet overwinnen door het goede. . . . Ach, myn Zoon! Hoe zal dat geschieden kunnen? Sta toch stil by deeze eerste uitspoorigheid.

Hebt gy ook wel de beste middelen uitgekoozen, om zulk eene waarde persoon van uwe achting proeven te geeven? Hoe moet het eene Juffrouw Roulin treffen, dat men over haar overäl zal praaten! en op welk eene wys is wel te vermoeden. En indien gy met eenen wond daar waart t'huis gebragt, hoe zou zulk een gevoelig Meisje niet doodlyk geschrikt hebben! Indien gy in haar byzyn het loon uwer woede had ontfangen, of zo hy, dien gy had nedergelegd, aan zyne wonden gestorven ware. . . . Hoe zou zy gelasterd zyn geworden! en wat, dan de vlugt uit uw Vaderland, konde u gered hebben? — Willem, hebt gy niet eenmaal aan uwe Moeder gedagt? Dierbaar kind van myn teder hart! wat kan ik, doorboord door zulke bedenkingen, u schryven? Ik kan niets dan traanen storten. Laat ik u alleen vermaanen, *waak over uwe driften!* zy zullen uwe *Beulen* worden; en hier toe heeft de genadige God u die zeker niet gegeven. Is het waar, Willem, dat gy aan 't speelen zyt? Zo gy eenige eerbiedige gevoelens voor uwe Moeder hebt, schuw dan het spel; het kan voor u gevaarlyk worden. Gy hebt zelf zo veel gezond oordeel, dat ik u de nadeelige gevolgen daar van niet behoef aan te wyzen. Denk alleen, hoe die zucht u twee groote schatten kan doen verkwisten, uw *tyd* en uwe *rust*. 'k Zwyg van het gevaar, dat gy loopt, om in slegt gezelschap te raaken, en de kans, die er is, om of uw geld te verliezen, of u ten koste van anderen te verryken: wat is meer aftekeuren? Wat is dat toch voor een Vriend, daar gy zo veel mede ophebt? Lieve Willem! ik vrees bykans voor alles! Mogt uw goed, uw eerlyk hart nog onbesmet zyn; mogt ik in mynen Zoon nog mogen roemen! Gy hebt uitmuntende zielsvermogens: maar zulke driften! zulk een aandoenlyk hart . . . . ! Weërsta de beginzels, en word wys. Uw Vader verzoekt u ernstig, my geene traanen meer te doen storten: uwe Zuster groet u vriendlyk. Myne zwaare ongesteldheid belet my iets meer hier by te voegen, dan dat ik ben

Uwe bedroefde Moeder,
C. VAN OLDENBURG,
gebooren BURLET.

ZEVEN-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde Leevend!

Welk een aangenaame dag was die, welke ik met u, in 't byzyn uwer lieve Mama, doorbragt! De vrees, dat zy my niet geneegen was, is ten eenenmaale verdweenen. Hoe komt het toch, Daatje, dat zy my door u liet verzoeken? Dit is nog nooit gebeurd. Hoe het zy, nu heb ik geleegenheid, om haar te doen zien, dat ik een *verwaarloosd*, maar geen *verachtlyk* karakter had; ook toen zy my zeer ongunstig beöordeelde.

Welk eene beminlyke Vrouw is uwe Moeder; welk een geest van huislykheid straalt by haar in alles door! Hoe minder ongevallig is reeds haar Man, nu hy zich naar haar poogt te schikken! dit, ik beken het, gaat nog zeer gebrekkig, zeer stroef, doch toont dies te meerder, dat het hem ernst is. 't Is of hy reeds, met eene betere kleding, eene betere houding heeft. Jammer, dat het geval met Willem hem zo verbittert! Dit moet uwe Moeder zeer grieven! Uw gedrag omtrent haar is zo, dat het u de grootste eere, en haar het uiterste genoegen moet verschaffen. Dit verblydt my boven alle verbeelding. Den haatlyken gluipenden Jongen kan ik zo weinig, als gy, dulden. Wat heeft myn lieve Wim hem ooit misdaan?

Merkt gy wel, Leevend, dat uwe Mama niet onkundig is van den trek, dien gy uwe Tante gespeeld hebt? Zy heeft eene zekere wys van zeggen, die meer zegt, dan de woorden zelf. Zy keurt dien trek hoogst af; maar spaart u uit geneegenheid. Laat u dit beweegen, om voortaan zulke kuuren niet weer aan te vangen. Waarlyk, Daatje, uwe Moeder heeft gelyk. Men heeft my meermaalen verteld, dat myne Moeder zeer veel van uwe Moeders karakter had. Ach, indien het den Hemel behaagd had, haar niet zo vroeg weg te neemen, ik vleije my, dat ik eene Chrisje Helder in liefde en eerbied voor myne Moeder niet zoude hebben behoeven te wyken; maar zo modieus door vreemden opgevoed, onder de bestiering eens Vaders, die gemakshalve goedäartig was; hoe is 't mooglyk, dat ik nog ben, zo als ik ben? Gy hebt veel meer verstand dan ik. Gy zyt veel aartiger, veel geestiger, dan allen, met wie wy verkeeren; hoewel gy zeer steekelagtig zyt, en dat klugtig genoeg uitvoert. Ik beval al zo wel op den duur; mooglyk om dat men van my niet veel verwagt. Wy hebben elkander ook niets te benyden; zo dat wy zyn, voor *daaglyksche Vrienden*, heel wel met elkander; althans wy hebben zo niemand, die ons veel beter conveniëert. Wy hebben ook vry zo wat partyen bygewoond; er is zo weinig meer, dat wy niet gezien, en medegedaan hebben. Wy hebben gesnapt, gespeeld, gedanst, uitgeloopen, gewandeld; gy hebt meer in *du Ton* gedaan, maar ik my, spyt de eerste Dame *du grand monde*, opgeschikt. Wat dunkt u, Leevend, zouden wy niet eens van kring veranderen? Me dunkt, alles is reeds zo ouwbakken; wy weeten zo, hoe de schakel afloopt, van dat wy in onze koets treeden, tot dat wy des nagts vermoeid weder t'huis komen. Ik zie, hoewel nog schemeragtig, dat er in een geregelder huisselyk leven veel meer genoegens liggen. Laaten wy, om de *nieuwigheid*, het eens gaan bezien: Weet gy, wat my hier nog meer toe aanzet? Het ziet er by my zo duister uit, als ik zo een dag en halven nagt van vermaak overdenk. Ik ben, kort gezegd, niet met al voldaan over my zelf, en dat is niet van het mooiste.

Het is hoogstwaarschynlyk, dat de bron van dit veranderd denken in de veranderde levenswys geleegen is, die ik, zedert ik de gelukkige huisgenoote myns zieken Ooms wierd, gehouden heb. Maar wat doet dat tot de zaak zelf? Gy hebt my nu gezien, en kunt althans gerust zyn, dat ik gezond ben, en geene vapeurs heb: myne Bekeering zal des, zo als gy, stoute Meid, vreesde, op geen *Nieuwkerksche schreeuwparty* uitloopen.

Wat zou ons, jonge lieden, ook zo zeer aanspooren, om ons wel te gedraagen, als het zien, hoe Vrouwen als uwe Moeder, als Mevrouw Helder, overäl ontfangen worden? Welk een contrast maakt dat met die oude *Coquettes*, aan wier hoofd gy uwe Tante wel plaatzen moogt! Wy zelf bespotten haar allen. Zouden wy ons eigen vonnis niet onderschryven, indien wy niet van levenswys veranderen? Hoor, meid lief, als myn Oom sterft, en ik nogmaal dan eene *goede party* ben, (ik spreek nu als eene Amsterdamsche,) dan zal ik een braaf man, die my vraagt, neemen, en dat, al lachte gy my een geheele veertien dagen hartlyk uit: wat zegt gy van deeze resolutie?

Ja, die Rammel weet altyd wat nieuws! Zy verzeekert my, in *vertrouwen*, „dat Wim en Lotje elkander beminnen; en dat het op „een Huwlyk zal *neerkomen*, want Lotje Roulin is van zulk eene „fatsoenlyke familie, als Wim *durft te denken* enz. enz; maar dit, „zei zy, is nog niet met al." Zy gaf my geen tyd om te antwoorden. „Wim *verloopt* zich droevig in de *Sociniaandery;* en Heftig „zegt, dat hy dan eeuwig ongelukkig is." Wat zy verder praatte, hoorde ik niet regt; ik was zeer ontsteld. Gy weet, hoe veel ik van Wim houde, zeg my, Daatje, wat is dit toch voor eene ligtmissery, daar hy zich zo aan te buiten gaat? en die hem eeuwig ongelukkig zal maaken? Ik vroeg het haar niet; ik wil voor haar niet weeten, dat ik zo onkundig ben; en ook, zy, goede Vrouw, zal er al zo weinig van verstaan, denk ik., Wat weet ik, buiten onze galante modekraam, toch bedroefd weinig! Hoe zal uwe Moeder, indien zy dit slegt stukje hoort, zich bedroeven! Onze Vriendin zeide ook: „dat Willem door eenen la Gambe, of Chambre, of „zo iets, verleid wierd; en dat Dominé gezegd had: ik zag Willem „Leevend liever Kapitein van een bende Struikroovers, dan schuldig „aan Socinianery." Het is my te geleerd; maar dit weet ik, dat het my bitter treft. Schryf my eens, zo gy kunt, en lust hebt: ik hou nog al veel van u; trouwens, dit weet gy. — Vaarwel!

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

AGT-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Teedergeliefde Moeder!

Ik kan myne traanen niet weerhouden, als ik overweeg, dat ik myne hoogstgeëerde Mama oorzaak gave, om my zo eenen brief, als ik van haar ontfing, te schryven! Hoe heeft my die brief getroffen! Eene fijne, diepdoorgaande smarte, die echter met zekere aangenaame gewaarwording verzeld ging. Geen drift, geene verwytingen, zo geheel Moeder. Ach! konde ik my thans voor u nederwerpen, en op myne kniën vergeeving bidden, myn berouw betui-

gen, om uwe liefde bidden! Ik ben door u bedroefd, vernederd; maar hoe heilzaam is dit voor my! Ik beloof u, dat ik zal poogen te waaken tegen myne driften. Vrees echter niet, dat ik schuldiger ben, dan gy nu weet; en geloof, dat ik, uit liefde voor u, iets verborg, daar ik my onmooglyk over kan schaamen, als ik op de oorzaak zie. Ja, het is de beminlyke, de deugdzaame Lotje Roulin, voor wie ik my te weer stelde. Wie kan een uitmuntend Meisje hooren lasteren en bedaard blyven? Neemt de Rechter wel ooit notitie van zulke snoodheden? En wie, zo niet de hoogachtende Vriend der beledigde deugd, zal den Deugeniet straffen, die uit dartle baldaadigheid liegt, met het vuilaartig oogmerk, om haar verdagt te maaken! Professor Maatig heb ik, op zyn verzoek, alles verhaald: zyn Hoog Eerwaarde spreekt als een verstandig Vader; hoe hoogacht ik hem! Ik zal, hoop ik, voortaan geen reden meer geeven, om zyne berisping te verdienen; en echter hoe veel eer doet het my aan, dat zo een man belang in my neemen wil! De Vriend, waaromtrent gy u informeert, is een braaf verstandig man, en voor zodanig bekend. Ik wenschte, dat ik hem hier by my konde krygen; maar myn Heer Roulin is nog niet geresolveerd, om van Goudensteins kamer te laaten betrekken.

Een speeler ben ik niet, maar op eene Academie dient men wel eens wat mede te doen, dat men juist zelf niet zoude verkiezen. De nadeelen van het spel zie ik daaglyks; en ik hoop my daar alleen een *amusement* van te maaken, als ik in de geleegenheid koom om mede te doen. Myn lust tot studie is sterker dan ooit; myn vriend Jambres is daar geen der geringste aanleidende oorzaaken toe. Hy kan my als Student, zo wel als mensch, onbegrypelyk nuttig zyn.

Mogt een spoedig antwoord my uwe volkomen herstelling verzekeren! mogt ik in uwe gunst hersteld zyn, en my met de grootste achting en liefde weder durven noemen

Uw gehoorzaamen Zoon,

W. LEEVEND.

NEGEN-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

In het Zomertentje, by den Vyver.

Myne allerwaardste Vriendin!

Nog geheel door vreugd ontroerd, om dat ik u heb weder gezien; meer dan ooit overtuigd, dat uw hart alle de gewaarwordingen van het myne kent, voelt, beantwoordt; dat, is het mooglyk, eene afweezigheid van ettelyke weeken ons nog dierbaarder aan elkander maakt, stond ik deezen morgen vroeg op. Door Mama's kamer gaande, gaf ik haar een kuschje, en zeide, dat ik hier ging ontby-

ten, en aan myne Veldenaar schryven: behoef ik u te zeggen, dat dit haare hoogste goedkeuring had? Zy groet u met tederheid en achting.

Zeer vertederd door eene vriendschap, aan welke ik zo veele myner beste neigingen verpligt ben; aan welke ik mynen verbeterden smaak te danken hebbe; *voelt* myn hart alle de zegeningen, die de genadige Godheid met geheele stroomen op my nederzendt! Welk een haatlyk, zwartgallig menschenvyand was dat toch, die ons wilde wysmaaken, dat *geheel* de door ons thans bewoonde aardbodem vervloekt zy? Ik ben bedroefd onkundig in de *Ketter-Historie;* maar my dunkt, dat zo een knaap een veel boozer ketter zy dan *Socyn* zelf. Wat kan zo een mensch toch bewoogen hebben om dit te jokken? ô Laat hy op Beekenhof komen, *op dat hy zich bekeere, en leeve.* Wat zeg ik? Laat hem blyven, daar hy is; overäl kan hy immers zien, dat de aarde getuigt van de goedheid des Scheppers? Ik hou niet van zulke menschen, Coosje, en word met den goeden Blankaart bedroefd, als ik daar zo, *wil ik spreeken*, aan denk.

Gisteren besteedde ik met alle de Laanen en Berceaus te doorwandelen; ik heb de kennis met myne geliefste heesters en bloemen vernieuwd. En ik zend van daag een geheelen korf met bouquetjes gevuld, die u zeker voldoen zullen; zy komen van uwe Chrisje; haare handen hebben die geplukt en geschakeerd.... en ook Coosje zegt met onze Vriendin:

'k Ben smoorelyk verliefd op bloemen:
'k Bemin met drift het vrye land:
'k Zal steeds een roosje fraaijer noemen,
Dan de allerschoonste diamant.

Gy weet, lieve, dat ik geen de minste aanspraak maak op een *fraai vernuft* te zyn? maar waarom zoude ik aan myne Vriendin niet zo wel eens in maat als in proza mogen schryven: zyn de Dichtkunde en de Schilderkunde geene Zusters? Is het LA BRUYERE niet, die zegt: *men schaamt zich over twee zaaken, Beminnen, en Vaarzen te maaken! Beide ziet men aan voor zwakheden; de eene van het hart, de andre van het verstand.* Wel nu, het zy eene zwakheid van myn verstand. Ach, zoude ik die neiging *daarom* voor myne Vriendin verheelen? Is myne oprechtheid niet volkomen, en loop ik hier om wel gevaar, om door haar bespot te worden? Als my des hier, hier Buiten, daar alles zo *poëtisch* is, die luim bykoomt, zal ik er my van bedienen; eenig en alleen om my 't vermaak te geeven, dat er voor my ligt, in aan myne Coosje my zo te vertoonen als ik waarlyk ben.

Geduurig leg ik myne pen neder; nu om een kapelletje, dan om een ontluikenden bloem te beschouwen. Dan zie ik veldwaards, en zie myn dartel rypaardje vrolyk heröm springen, of op myne stem aan het hek trappelende aansnellen; wat ter zyden af graast het reeds gemolken vee in eene logge tevreedenheid. Wat belooft dees schoone morgen een heerlyken dag! De zon schynt aan een lucht, zo helder als kristal; er is maar even zo veel winds als noodig zy om alles leven by te zetten; het zuiver water in den vyver golft en schittert zo sterk, dat ik myne voile noodig heb. Het wordt

my hier te zonnig om te schryven... Ik ga eerst wat brood aan de vischjes geeven, en dan, met myn lessenaartje onder den arm, (ik heb reeds gedejeuneerd,) naar het linden kabinetje by de beuken laan . . . . .

Zo! hier is het beter! nu schryf ik voort, tot ik gezelschap kryg Hoe verfrischt my de balzemryke Buitenlucht! Nooit ben ik zo wel, nooit zo eenpaarig, zo keurlyk blymoedig, zo volmaakt gerust; nooit zo zedelyk, zo veel een mensch, dan hier, hier Buiten. Alles stemt hier zo in met myn oorspronkelyk karakter; ik voel zo, dat ik hier in mynen eigen kring ben. . . . .

Kom, myn waardste, meest beminde,
Zet u naast my in dit groen:
Zie, de taaije linden telgjes
Vormen hier een koel prieël.
Wie 't der liefde ook toe moog' wyden,
'k Heb 't der Vriendschap toegewyd.
Vriendschap, gezellin der Reden,
Vriendschap is myn' Hofgodes.
Kom, myn waardste, meest beminde,
Zet u naast my in het groen.
Hier is alles stil en somber;
Eenzaamheid bewaakt dees grond.
Veldenaar, myn lieve leidsvrouw
Door des levens wandelpaân,
Laaten wy vertrouwlyk spreeken:
Vorm myn hart, vorm myn verstand.
Hier kan zich het hart ontsluiten,
By dit dryvend, wykend licht,
ô Wat is 't hier alles heerlyk!
Hoe gelukkig, hoe verheugd
Maakt ons 't vreedig Buitenleven,
Zo men dit naar eisch waardeert!
Ik geniet hier zegeningen,
Daar de stad niets van bezeft.
Echter ben ik niet gelukkig:
'k Beef! zoude ik ondankbaar zyn?
Ben ik yskoud — ongevoelig
Voor de zedige Natuur?
Zo veranderd in myn denken!
Heb ik iets geheims voor u? . . . .
Veldenaar! Maar ach, gy weet het:
'k Mis u! alles is bewolkt . . . .

Wandelen, leezen, te paard ryden, eenig fraai handwerk voltooijen, eene teekening schetzen, eens myn geliefd:

Rose cherie, aimable fleur,

zingen, myn klavier tracteeren, met myne geliefde Mama praaten,

schryven aan myne Vriendin — zie daar myne tydkortingen en beezigheden. Indien men hier die lastige ceremonie-bezoeken verbande, bezoeken, die zeker Buiten nog veel maller te pas komen dan in de Stad, daar de eene gekheid ligt de andre opweegt, dat zou Chrisje Helder behaagen! Maar, ja! naauwlyks zyn wy regt Buiten, of men inondeert ons met zulke bezoeken; en wil men niet *bizar* zyn, men moet die aanneemen en — te rug geeven! Bragt men die uuren nog *Champêtre* door, ik zou my de persoonen nog getroosten. Gy weet het, hoe 't gaat: al de styve pragt der Stad, de speeltafels zelf. Zy, die uit grootscbheid Buitens hebben, (en dit is doorgaans het geval,) foppen ons deerlyk; want zy hebben zo veel van de Stad mede gebragt, als maar doenlyk was. Denk, hoe het my verveelt, gekapt en gekleed te moeten worden, of ik zo direct naar een Bal in den Haag zoude gaan: *en grand panjé*, met witte kabretleeren handschoenen aan, en een nutteloos waaijertje in de hand, uitgestreeken, al kakelend, of onder een gekkelyk gelach, zonder dat men weet waarom, *stille heerlyke* laanen door te slenteren. Hoe kan ik ook anders dan den naam van grillig, van ongelyk aan my zelf, van ja, wat weet ik het al meer, krygen, daar ik in zo een kring voort moet, en zo weinig de kunst versta, om my anders te houden dan ik ben?...

Zus eens! daar zie ik, zo waar, onze Pauwtje ook al! en het is eerst zeven uuren! verbaast, wat dryft hem zo magtig vroeg uit zyn bed; wat of hy daar by dien hoogen beukenboom uitvoert?.... ik zal myn kykertje van van Deyl eens stellen, en den Vriend er voor brengen..... Ha! ha! dagt ik het niet? Hy krast uwe naamletters op den schors van den boom! Heel wel, Broer lief, ik zal u wel vinden. Maar uw Kolonel zal hem op den kop komen; daar dien ik op te passen. ô Gy lief schalkje, (*Ik spreek tegen Cupido!*) hebt gy waarlyk myn Broer in de knip? dat is een meesterstukje van behendigheid; evenwel, een paar oogen als die myner Vriendin zouden het even goed geklaard hebben. Arme, eerzaame Pauw Helder; er is niet aan te denken, man lief! en gy zyt echter zeer goed, zeer eerlyk, zeer wel over 't geheel; maar....

Ik lees daar des Kolonels Brief, en uw antwoord, nog eens over. Dit moet de man zyn, indien gy ooit besluit om te trouwen. Myne Mama las dien, met uwe toestemming; zy acht u meer dan ooit. „Kolonel van Sytsama (zeide zy,) verdient uwe Vriendin, hoe hoog „ik haar waardeer. Welk een voorbeeld van pligtmaatigheid om„trent Ouders! Ik vrees ook, Chrisje, dat wy de lieve Mevrouw „Veldenaar verliezen zullen! Welk gevoelig verstandig man zoude „uwe Vriendin, al had zy veel minder beminlyke hoedanigheden, „niet tot aanbiddens beminnen! Uit zulke edele beginzels weigert „zy zich te verbinden met eenen man, daar zy niet onverschillig „voor zyn kan, of — mag zyn. Chrisje, welk een Vriendin hebt „gy!" En wat, denkt gy, antwoordde uwe Chrisje? Niet veel! Ik kuschte myne Mama. ô U te hooren roemen, wat! — u te hooren recht doen, wat is dat verrukkelyk voor myn hart! maar, gy weet, lieve:

On parle peu, quant le coeur pense.

Omtrent Willem heb ik my nader onderzogt; ik geloof nog, dat hy my onverschillig is.... Daar komt myne Mama, haar gezelschap is my zo dierbaar! ik eindig des, maar ben

geheel de Uwe
C. HELDER.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

HISTORIE

VAN DEN HEER

WILLEM LEEVEND,

UITGEGEVEN DOOR

E. BEKKER, WED. DS. WOLFF,

EN

A. DEKEN.

[Niet vertaalt.]

TWEEDE DEEL.

'S-GRAVENHAGE.
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
MDCCCLXXXVI.

HISTORIE VAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

TWEEDE DEEL.

EERSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waarde Helder!

Nu geloof ik, dat wy beginnen te sympathiseeren. Gy verstaat my nu beter. Uwe liefde voor Juffrouw Veldenaar kan zo vuurig, zo teder niet zyn, als myne vriendschap is voor dit engelagtige Meisje; onze temperamenten zyn te onderscheiden. Om dat ik echter uwe Zuster bemin, ben ik veilig; my zal ook geene aanleiding gegeeven worden, want niets is zo zuiver als de liefde van myne Lotje voor my. Ik weet het, betrachten is moeilyker dan bespiegelen. Maar zo dikwyls ik myne Lotje zie, zo dikwyls zy my met schroomagtige liefde steelswys van ter zyden beschouwt, ben ik zo geheel haar Vriend, dat ik haar al zo wel zoude kunnen vermoorden als ontëeren.

Ja! ik heb geweldige driften; wee my, zo ik de teugels los gave! Ik weet, wat het my kost, meester te blyven .... Ach, niets is voor my onverschillig! Ik bemin, of veracht. Maar zoude ik met zulke vaste beginzels van eer in gevaar zyn? zoude ik dit weerloos lam .... ô myn Vriend — moet ik haar beminnen, om haar nooit te schaaden? zal de vriendschap haar niet zo heilig by my maaken, als zy zyn moet — als zy verdient te zyn?

Uwe Zuster bemin ik; ik beminde haar altoos. Ik moet haar niet weder zien; zy is te gevaarlyk voor my; zy kan aan my niet met onderscheiding denken, nu zy zo veele waardige Jongelingen kent en behaagt. Nu heb ik nog pas zo veel gezond verstand behouden, als noodig zy, om my te doen begrypen, dat ik haar myden moet, die ik zo bemin, en de myne nooit zal mogen noemen. Ik ben, weet gy, geen onëdelmoedige Jongen; ik doe Veldenaar het

hoogste recht, ik begryp dat Chrisje gunstig over hem denken moet. Afgunst valt niet in myn karakter, des ook niet in myne liefde. Stond ik in jaaren en verdiensten met hem gelyk, ik zoude, zeggen: *Veldenaar, ik ben uw Vriend; wees gy de myne. Wy beminnen dezelfde schoone; doe uw best; ik zal ook zo doen.* Maar hy, reeds rang hebbende, en hoop op hooger avancementen; hy, zulk een uitmuntend man, de Broeder der hartvriendin de gunsteling van myn Heer Helder. Ik, een knaap van twintig jaar, een Student, een aankomend Eerwaarde, en in duizend opzichten geen Veldenaar; daar kan nooit aan gedagt worden.

Als de groote vacantie daar is, zal ik myne Mama voorstellen, om met mynen Vriend Jambres een reisje te gaan doen. Ik denk eenige onzer Provintien te zien, en dan verder Duitschland in te gaan. Myn Vriend is in geen vyf jaaren in zyn Vaderland geweest. Wy, Amsteldamsche Jongens, zien buiten onze groote Stad weinig genoeg. Slaafsch verbonden aan den nuttigen Koophandel, is er naauwlyks tyd over, om des Saturdags na Beurstyd uittevliegen, en den volgenden dag door te brengen in uitspanningen, die ons weinig nut kunnen aanvoeren. Dus zal ik ook myne vacantie leerzaam doorbrengen, en geen dag eigenlyk verliezen. Hier over schryf ik wel eens nader: 't is nog vroeg.

Het verwondert my niets, dat uw hart niet bestand geweest is tegen den gemeenzaamen ommegang met de heele lieve. Minder leevendig dan haare schoone Vriendin, ernstig door overdenking, maar welleevend, blymoedig uit Godsdienstige beginzels, fyn van trekken, schoon van oogen; *zy* behoeft geene schoonheid te zyn, om sentimenten in te boezemen, die gy nu leert kennen. Ik denk echter, dat zy, even als uwe Zuster, dat lastig ledig des harten volmaakt vervuld voelt, door de vriendschap, die zy geniet en ontfangt. Hoe dikwyls zag ik, toen ik by u logeerde, deeze twee Vriendinnen by elkander zitten, terwyl Juffrouw Veldenaar, (met eene stem, die het hart roert, vooräl als zy iets ernstigs leest,) haare Vriendin iets voorlas; en uwe Zuster, haaren arm door dien van haare Vriendin gestrengeld, met haare schoone oogen, het spreekend gelaat der Leezeres als doorzag, en met haar hoofd een weinig langs den schouder haarer Vriendin gebogen, geheel aandagt was, het onderwerp eenige stille traanen deed nederdaalen, terwyl een vriendschaps-kusje het loon deezer aandoenlykheid ware. Ach, Pauw, dan was ik half nydig over deeze tedere, deeze edele, deeze waarlyk *Vrouwlyke Vriendschap;* ik vond er iets belangryker in, dan in de liefde zelf! Ik was ongemaklyk, om dat ik in zulk eene geheel driftelooze weelde niet konde deelen, vermits ik te veel menschlyks behield. Wat is er toch in de manlyke vriendschap hier by te vergelyken? En dit zyn zeker nog de fynste geneugtens geenzins. Wat moet er eene verrukking liggen in de verëeniging van twee deugdzaame gevoelige harten, die alle de bestendigheid der manlyke Sex hebben, en niets van onze onbuigzaamheid — van twéé Vriendinnen, zo als deeze! ô Had myne Lotje eene Vriendin, zo wel voor haar bereekend! Ja, zy heeft eene zeer braave, eene zeer verstandige Vriendin; maar is waare vriendschap niet altoos gegrond op eenpaarigheid van gevoelen, op eenstemmigheid des harten; ja, op iets *sympathetisch*, 't welk men niet zo wel

beschryft als ondervindt. En in dien opzichte is Juffrouw Belcour de uitgeleezen Vriendin van Lotje nimmer. Hier is die Vriendin niet, die myn Lotjes hart zoekt. Het is meer haare Moederlyke beschermster. Zy verscheelen ook te veel in jaaren. Juffrouw Belcour is wel twintig jaar ouder, en teekent nog meer; zy heeft een schat van ondervindingen; zy is verscheiden levensstanden doorgegaan, en nu in den ordentelyken Burgerstaat; zy was reeds gemeenzaam met de Ouders van het lief Meisje. Nooit kan er die harmonie, die zeker geen harssenschim is, plaats hebben. Juffrouw Belcour heeft iets eerwaardigs, dat ons meer achting dan liefde inboezemt. Ik zoude haar niet durven beminnen; maar myne hoogachting, myn vertrouwen, dat is wat anders. Juffrouw Belcour heeft zo niets van dat zwakke, dat peinsagtige, 't welk ons zo ongenoegzaam maakt voor ons zelf, 't welk zich zo gaarn hecht aan iets buiten ons. Lotje bemint haar met zo veel eerbied, dat er altoos een afstand blyft; haar teêrgevoelig hart kan zich niet ontbinden, niet wegvloeijen met dat haarer Vriendin. Voor die zoete zuivere gemeenzaamheid, die de behoefte van zagte karakters is, is geene geleegenheid.

Onze verkeering is meer gedwongen dan vry. Ik zie duidelyk, dat haar dit zo wel pynigt als my! ô dat lief Meisje!.... maar myn hart is geheel voor uwe Zuster. Moet echter eene Lotje om my ongelukkig worden? En zal ik wel immer met eene andre zo gelukkig kunnen zyn, als met haar, die my zo bemint?.... Maar, myn lot is beslist. Ik heb geen vry hart. Anders, wat heb ik te doen met zulke Vooröordeelen, die de voortbrengzels zyn eenes dwaazen hoogmoeds? Trouwens, zy is van eene zo goede als achtingswaardige familie. Hier uit ontstaan geene zwaarigheden; en wat zegt het, een weinig meerder of minder met tydelyke goederen bevoordeeld te zyn, by menschen, die wel denken? Bemin

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

TWEEDE BRIEF.

DE FREULE VAN R. AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Charmante Amie!

Toen gy by Mevrouw, uwe Nigt, waart, *pas encor pour prendre congé*, wedde gy met my, dat ik *incapable* was om te schryven een Hollandsch Brief. *Que dire, ma chere;* ik heb nu de *caprice* om het *contraire* te toonen. *Me voila donc!* ik heb nog *jamais* een Hollandsch Brief geschreven. *Point de Dame comme moi* schryft ooit een Hollandsch Brief; maar wat aangaat, dat ik *incapable* daartoe ben, *voilà le contraire de votre* gedagten. Wat regretteeren wy uw *charmant* gezelschap! Het is *un peu bizar*, *Mademoiselle* Helder, dat gy, die zo brilleert in onze *cercles*, *gout* hebt voor een *sejour* zo *champêtre*. En, *votre amie* Coosje, *hé oui, c'est une bonne*

fille, maar welk *un Liaison* voor u! *je n'aime pas votre* Coosje. *Elle est bien fiére;* men zegt echter, dat zy veel verstand heeft, en heel mooi schryft: myn *compliment, s'il vous plait. Mon frere* is over uw vertrek *en desespoir*. Waarlyk, hy bemint u; als hy de karten coupeert, zingt hy niet meer. Hy zit als een *vieillard* en soupiert heel veel. Als ik naar den Haag retourneer, koom ik u in *votre maison de campagne faire une visite*. Nu ziet gy, dat ik *la gagure* win! Adieu, *ma chere, je suis* altoos

Uwe Frindin,
FREULE V. R.

DERDE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Myn Heer!

Noodloos ware het, voor u iets te verheelen, 't welk u zo wel bekend is: myne Vriendin bemint u! Vergeefsch vleide ik my, dat zy deeze dwaaze liefde zoude hebben overwonnen, voor zy de vernedering onderging, die er geleegen is in dit te belyden; niet aan my, haare Moederlyke Vriendin; maar aan eenen Jongeling, die wel ligt aan zyne eigen verdiensten, en de zonderlinge bevalligheden zyns persoons, deeze zwakheid dank zal weeten! Beroem u daar echter niet te veel op! Myne Vriendin heeft de liefde geen toegang tot haar hart gegeeven, dan onder den sluijer der vriendschap. Nog gelooft zy, alleen uwe Vriendin te zyn, terwyl zy u met de allersterkste geneegenheid vuurig bemint. Om my hierömtrent te kunnen misleiden, was het noodzaaklyk, dat zy eerst zich zelf, ter goeder trouw, bedroog. Ik, die zo wel de eenvoudigheid als de zagtheid van haar lief hart volmaaktlyk ken, ben daar van verzeekerd. Ik heb niets nagelaaten, wat ik eenigzins dienstig oordeelde, om haar deeze liefde te doen uitblusschen. *Liefde sterft, als de hoop is afgesneden*. Konde ik zeggen, deeze spreuk ten haaren opzichte bevestigd te vinden! Ik heb haar teder hart gegriefd met de herhaaling, dat gy haar niet beminde, dat gy eene andre beminde; daar uit heb ik geredeneerd, om haar dies te klaarder te doen zien, hoe ongelukkig zy zich maakt. „Wat heb ik, zegt zy, die „niets begeer dan zyn geliefd byzyn, dan zyne vriendschap, toch „met zyne liefde te doen?"

Myne Vriendin wordt bemind van een zeer braaf man, aan wien zy een goede party doen zoude. Hy beminde haar toen zy nog een kind waar, en de hoop, dat hy haar eens zoude verkrygen, heeft hem tot in zyn dertigste jaar nog ongehuwd gelaaten. Zy had nimmer geneegenheid voor hem; en ik geloof, dat zy nimmer, voor zy u zag, liefde gekend heeft.

Zy leefde zeer stil, huislyk, onbekend. Zy las veel, en veele zulke schriften, die den smaak verfynen, en onze gevoelens verteederen.

Hoe veel geest zy ook bezit, het klugtige, het vrolyke, hoe wel uitgevoerd, behaagde haar nooit. Zy was, voor zo een jong Meisje, veel te los aan dit leven: geenzins uit onvergenoegdheid; dit is nooit in haare denkwyze opgekomen: integendeel haare Godsvrugt was geheel dankbaar; aan alle de schikkingen der Voorzienigheid deed zy hulde; zy was alleen onverschillig voor alles, wat haar niet gewigtig toescheen. Haare aandoenlyke, eenigzins zwaarmoedige, immers al te peinsagtige ziel, was geheel vervuld met twee groote voorwerpen, *Dood* en *Eeuwigheid.* De voorbereiding tot die groote standsverwisseling hield haaren aandagt beezig; het leezen van *Youngs* Nagtgedagten en eenige Gedichten van Mistris *Rowe*, werkten deeze neiging maar te veel in de hand. Uit zagte geleidelykheid, nooit uit verkiezing, nam zy met ons deel in zulke uitspanningen, die de beste menschen niet verwerpen. De dood haarer Moeder, die eene uitmuntende Vrouw was, en die my, eene verlaatene wees in een vreemd Land, uit medelyden aannam, en in staat stelde, om geen onnut lid der maatschappy te worden, vermeerderde dat voor haar zo nadeelig peinzen; en ik geloof, dat zy deeze vier laatste jaaren daaglyks der gedagtenis deezer zalige veele traanen wydde!.... Zo was myne Lotje, vóór zy u leerde kennen!

Somwylen ben ik misnoegd op u; meermaalen bedroefd; en altoos doodlyk bekommerd voor u beiden! Wist gy, hoe veel belang ik in haar neem! Wist gy, dat zy, buiten my, niemand in de waereld heeft dan haaren Broeder; en dien kent gy! Sta my des toe, dat ik u de volgende vraagen doe! Is uw hart vry? zyt gy in staat, om de waarde myner Vriendin in haare zeer vernederde omstandigheden te zien? Kunt gy nooit meer dan de Vriend zyn van Juffrouw Roulin? Eer ik deeze vraagen beäntwoord vinde, onderstel ik dit laatste. En nu vraag ik, hebt gy moeds genoeg om haar doodlyk te bedroeven, door een ander verblyf te kiezen, onder het beste voorwendzel? Kunt gy hier toe, zo als ik vrees, niet overgaan? Wel, beloof my dan, dat gy u nooit zult bedienen van een zwak oogenblik, waar voor myne Vriendin met alle haare deugd en Godsdienst mooglyk niet altoos zal beveiligd zyn.

Laat ik u mogen zeggen, dat ik gunstig voor u ben ingenoomen. Hy, die door Lotje bemind wordt, moet geen ordinair Jongeling zyn. Zo oordeelde ik, vóór ik u gezien had. Nu ken ik u in persoon. — Wat zal ik zeggen? Het schynt, dat de Natuur en de Liefde u voor elkandren gevormd hebben. Ik vertrouw veel van u. Uw gelaat is zo open: de opslag uwer oogen is zo vry, zo eerlyk; gy teekent zo goedaartig . . . . maar, twintig jaar! en het Meisje eene Lotje! ô Myn Heer Leevend, beloof my op uw woord van eer, dat gy haar beveiligen zult; ook dan, als zy het gevaar niet kent; en dan zal ik u met mynen laatsten adem nog zegenen. Weet, dat my alles, u betreffende, bekend is, tot dien avond, dat gy, door 't verlies van bloed, flaauw wierd. Schryf my spoedig. Berigt my alles. Houd deezen, zo ook uw antwoord, voor haar verborgen. Zy kent het schrift op het couvert niet. Bezorg zelf uw antwoord op de Post. Meld my, of zy beter is, dan ik durf hoopen! Vaarwel, ik ben

Uwe waare Vriendin,
A. BELCOUR.

VIERDE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waarde Juffrouw Belcour!

En wat zou de Moederlyke Vriendin myner Lotje toch niet mogen vraagen aan haaren Willem Leevend? Ik stel het my ten heiligen pligt, uwe vraagen met de grootste oprechtheid te moeten beäntwoorden. Hoe jong ik nog ben, myn hart is niet vry. Vóór ik uwe Vriendin zag, was het niet meer in myne magt. Ik maak, om reden my voldoende, van die liefde een dierbaar geheim; hoewel ik my niet weder bemind zie, en myne hoop daar op volstrekt geen grond altoos heeft. Ik kan des nooit meer dan de Vriend zyn van Mejuffrouw Roulin. – Hier mede heb ik uwe vraagen beäntwoord. Permitteer my nu, dat ik u insgelyks vraag, om wat reden zyt gy somwylen misnoegd op my? Geloof my, dat, dewyl ik de liefde van dit beminlyk Meisje niet kan beäntwoorden, my die liefde bedroeft! Myne eigenliefde is niet in staat, om my daar over te troosten. Denkt gy niet, dat ik al het verrukkelyke bezef, 't welk er moet geleegen zyn in de tedere liefde van eene Lotje Roulin? Denkt gy, dat ik niet voel, hoe veel zulk een edelaartig Meisje zal lyden, als zy zien zal, dat zy niet weder bemind wordt?

Spoedig zag ik, dat zy my met onderscheiding behandelde; maar ik meende, dat myne beleefde bejeegeningen alleen daar van de redenen waren. Ik nam omtrent Juffrouw Roulin die oplettendheden waar, die een welöpgevoed Jongeling zo gaarn bewyst aan fatsoenlyke lieden, die uit eenen hoogeren kring in de samenleeving door tegenheden gedaald zyn; en die hem zeker tot veel meer eer verstrekken, dan hun, die dezelve beweezen worden. Ik voor my houde my verzeekerd, dat zy nog haare liefde voor vriendschap houdt.

Was uwe Lotje een Meisje van een ordinair karakter, ik zoude my minder bedroeven; maar ik ken alle haare waardy; ik weet, dat haar geestgesteldheid derwyze gestemd is, dat zy voor altoos eene keuze gedaan heeft. Niemand zal my in haar hart opvolgen. ô Mejuffrouw, ik heb veel meer van haare gevoelens en denkwyze, dan gy mooglyk wel vermoedt. Het zyn alleen beuzelagtige karakters, die in staat zyn om te veranderen. Denkende, zeer gevoelige menschen beminnen met *enthousiasme;* de aandoeningen kunnen eens verflaauwen, maar 't gevoel blyft onverzwakt. Zy zyn zo doordrongen door de beminnenswaardigheid des voorwerps, dat hun geheel wezen daarmede onäfscheidbaar verëenigd blyft. Noch tyd, noch afzyn. – ô Wat zyn die voor een hart, dat in de liefde zelf zyn loon ontfangt? Oordeel nu, of ik uwe Vriendin ken – of ik geene treurige uitkomsten voorzie!

Neen, ik heb den moed niet, om haar te bedroeven. ô Verg dit niet aan een zo gevoelig hart als het myne: de droefheid uwer Vriendin is onweerstaanbaar. Ik weet dit by ondervinding... Zo

zy het my niet beveelt, zal ik haar niet verlaaten. En dan? Dan zal ik uit liefde voor haar gehoorzaamen. Ik bloos van verōntwaardiging! Houdt gy my voor een snooder kerel, dan de vervloekte *Lovelace?* Die was nog niet ontmenscht genoeg, om een onnozel Meisje (zyn Roozenknopje!) te bederven; en moet Willem Leevend belooven, zyn woord van eer geeven, om geen misdaad te begaan, daar zulk een monster voor schrikte? Niets dan uwe Moederlyke liefde voor myne Lotje, kan my na die beleediging met u bevredigen? Ik ben nog jong Mejuffrouw, maar ik ben overtuigd van myne sterke gehechtheid aan alles, wat de waare eer eischt. Ik heb een allergevoeligst hart: oordeel, wat er voor my te doen is, als ik my voor den geest haal: *ik kan immers dit Meisje zo ongelukkig maaken, als ik zelf wil.* Welke verzoekingen zouden my kunnen verlaagen? Ik zal haar ten minsten dien troost laaten, dat zy geen onwaardig voorwerp bemint. Zy zal overtuigd worden, dat ik, konde ik die beäntwoorden, haare liefde verdienen zoude. En gy, Mejuffrouw Belcour, zult ondervinden, dat ik, hoe ook bekoord door haar engelagtig gelaat, hoe verliefd op haaren verbindenden, altoos nutten ommegang, nooit de allerstriktste betaamlykheid uit het oog heb kunnen verliezen. Beminde ik niet reeds, vóór ik haar zag – zy zou my den zwaksten der menschen maaken. De liefde alleen beveiligt my; ik ben haar Vriend: zy is des ook veilig by my. Zeg niet, dat ik nog weinig kennis heb aan 't vermogen der driften; (dit is mooglyk, helaas! zo niet,) maar hier, hier in 't binnenst van myn hart, klopt een gevoel van eer; dat, ondersteund door liefde en vriendschap, zal my in staat stellen om haarer waardig te blyven. Ik vrees, dat zy niet heel wél is. Zy klaagt echter niet; maar ach! haar lief gelaat is verbleekt en betrokken.... Onze conversatie is heusch, echter wat styf. Hoe moeilyk valt my dit! Met de hoogste achting noeme ik my

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

VYFDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Waarde Renard!

Dat blyft zo, het komt my verbruid grappig voor, dat gy de wapens zo vroeg wilt neerleggen. Er is zulk een mislyk mengzel van ernst en boert op uw gelaat, als gy met Mama daar zo *eerntfest* zit te praaten. Uwe *Angola* en uwe zedenleer aanzigten zo slegt. Evenwel, gy hebt gelyk, indien uw *Christelyk* oogmerk zy, om eens een wettelyk huwlyk aantegaan. Nu, kind, ik wensch u, ter bereiking van dit braave voorneemen, zo rasch mooglyk een knaap, die uw's Ooms ducaaten zo broodnoodig moge hebben, dat hy u, op den koop, voetstoots er by neeme. *Bon voyage!* Ik heb

nog zulk een schrikkelyken haast niet; en myn reismakker naar de huwlykshaven is veel te bedaard, om my hals over kop scheep te doen gaan. Zie, de Borst staat my niet kwalyk aan, maar ik weet niet, of dat zo blyven zal; en als men onder zeil gegaan is, moet men aan boord blyven, al wenscht het lieve paar elkander alle daag wel hartlyk by onzen lieven Heer.

Nu, dat daar gelaaten. Ja waaragtig, Mama weet de heele historie met Tante! Hoe? daar ben ik nog niet agter: mooglyk door Mevrouw Helder. Wy hadden, zegt myn Oom, (onze Freryk) ettelyke etmalen zo wat met een slap koeltje liggen dobberen, toen ik op eenen morgen wat laat opstond. Gewén de lui eens wat, Pietje! Ik had, geduurende Mama's ziekte, de honneurs van het *Déjeuné* waargenoomen; en nu zoude men, zelf myne zagtmoedige Mama, my dit wel gaarn voor eenen pligt aanschryven. Ik zou inschiklyk, meegaande worden! ja wel! Meisjes, zo als ik, worden hier toe niet sterk geänimeerd, als zy op de uitkomst letten. Verbeeld u dan, dat ik ten half tienen, in een volkomen nagtgewaad, geeuwend den trap afkwam. Mama zat te naaijen, ende de man des huises had een aangezichte, als het aangezichte Nabals, des zoons Belials.

Ik. Goeden morgen, Mama lief: goeden morgen, Vader. [*Dat Vader komt er altyd zo beroerd uit!*]

Mama. Wel, Daatje, is dit nu evenwel manier van doen? Het is half tien, en gy staat eerst op! [*Ik schelde.*] Wat moet er nu weer zyn?

Ik. Alles, Mama. Jacob, waar is myn Déjeuné?

Jacob. Mevrouw heeft het my bevolen weg te neemen.

Ik. Zet het op myn eigen kamer, Jacob; en als Juffrouw Flikflak met de muts komt, zend haar by my: ga ook eens aan het bord zien, wat er van avond gespeeld wordt. Zo het *de Knorrepot* is, onthoud het; anders kan 't my niet scheelen, [*Jacob ging weg.*]

Van Oldenburg. Nog Pasquillen in myn eigen huis op my maaken? *De Knorrepot!* dat zeg je op my. Als ik een Poëet waar, ik zou een stuk maaken, *de Moderne jonge Juffer;* ja, dat zou ik.

Ik. Wel, het spyt my, dat gy zo geheel onbekwaam zyt tot iets aartigs; anders zoude ik u gaarn zo wat helpen; uw portret zou by het myne mooi afsteekke.

Van Oldenburg. Dat zoude het toch; en dat uwer Moeder zou u niet veel voordeel doen.

Ik. Dat beken ik. Maar ik wilde Mama daar buiten laaten: [*hem half inluisterende,*] wat heeft die lieve Vrouw met uwe en myne gekheden te doen?.... Ik ga ontbyten.

Van Oldenburg. Weet gy wat, Juffrouw, uwe manier van leeven staat my verdompeld slegt aan; gy zult u naar uwe Mama reguleeren, of wy zullen anders beginnen.

Ik. Ha! ha! gy doet my lachen: ik heb graag, dat gy wat prettig zyt; want gy zyt niet plomp genoeg, om dit te durven meenen? Anders, *va!* uwe manier van leeven staat my ook slegt genoeg aan.

Van Oldenburg. Hoe! vergelykt gy, kleuter, u by my?

Ik. Ik my by u vergelyken! Verdenk my toch van zulk eene buitenspoorige nederigheid geenzins. [*Dit, zag ik, begreep hy niet regt!*]

Van Oldenburg. Nu, ik zeg je dan nog eens, dat uwe manier van leeven my niet behaagt.

Ik. Wel, man, wie vraagt u daar toch naar?

Mama. Is 't nog niet lang genoeg, Dogter? Heeft uw Vader dan ongelyk, denkt gy?

Ik. Myn Vader? Die zou zich met zulke beuzelingen niet eens bemoeid hebben.

Mama. Beuzelingen! Past het voor een gezond Meisje, ten half tienen nog te bed te zyn? [*Ik vreesde weer voor de Predikatie over het* VROEG OPSTAAN.]

Ik. Lieve Mama, gy zyt nu wel wonderlyk.

Van Oldenburg. Heden, Mejuffrouw, gy zyt nog wel veel wonderlyker; als Mama myn zin deed, gy zoud.... [*Hy wierd op het Kantoor geroepen.*]

Ik. 't Is verdrietig, dat, als men geen kind meer is, men zich nog wel zoude dienen te schikken naar de grillen van een *vreemd Manspersoon.* Hoor, Mama, dit leven smaakt my niet; ik zal by Tante Truitje belet vraagen; laat dan de man kraaijen in zyn kippenhok, dat het door de buurt klinkt.

Mama. Hebt gy ook weer het een of ander plan in uw hoofd, daar uwe tegenwoordigheid by vereischt wordt?

Ik. Plan in myn hoofd? Mama! Heden!

Mama. Hou u zo onkundig niet, Mejuffrouw. Gy hebt u fraai gekweeten! en dat is nog een Meisje, die grootsch is op haar Vaders familie. [*Mama kan zo ernstig zien! zy zuchte: dit deed my zeer.*]

Ik. Lieve Mama, zucht er niet om: ô, Tante heeft zo veel plaisir gehad! zy is zo verheerlykt; maar.....

Mama. Zeg er my niets van; 't schaamt zich zelf. En die Töller....

Ik. Wel, die heb ik al lang afgedankt; zo een mof! wat is er aan zo een *Hansdondergoud* geleegen?

Mama. Gy gaat my te veel uit; en wat zal de waereld zeggen, als zy weet, dat gy reeds door een braaf Man gevraagt zyt, en zo dikwyls met andren uitloopt?

Ik. De waereld? al wat haar behaagt. Laat de waereld haar eigen tuintje wieden, en zich met my niet bemoeijen. Nog mooijer, Mama, ik zou my aan zo een ouwe zottin, als de waereld, stooren! zy maakt het er wel naar! maar gy, lieve Mama, moet niet misnoegd zyn.

Mama. Wat heb ik aan zo eene Dogter?

Ik. Niet veel, dat beken ik. Maar als gy daar bedroefd over zyt, dan zult gy my noodzaaken tot iets, daar ik zeer veel tegen heb; doch dan, *patientie!*

Mama. En wat zou dat toch zyn?

Ik. Ik zal my dan voegen naar u, myne Mama, als het toch weezen moet: morgen ogtend (zo myn bed het maar niet hoort,) zult gy my ten agt uuren reeds aan het ontbyt zien. [*Zy lachte; alles was wél; en ik ging eindlyk dejeuneeren.*]

Het is weer gruwlyk *Hoeksch* en *Kabeljaauwsch* met van Oldenburg en my. Hy heeft weer gebabbeld over Willem met den scheelen, en ik merk, dat hy Wim niet graag in de vacantie t'huis had.

Mama zal uit goedheid weer toegeeven. Is 't niet voor my om averegts te worden? en ik moet, om Mama's wil, my nog houden, of ik niets weet. Hy is jalours op Willem; daar houdt het hem, zie ik; en ik beken, dat Mama eenzydig genoeg is omtrent Zoontje.

Wel, Pietje, gy zyt evenwel een bedroefde hals in de *Ketterkunde!* weet gy, goeije ziel, niet, wat of het beduidt, zich in *Sociniaanery* te verloopen? Nu, gy kunt daar van onkundig zyn, en even goed uw huwlyks tochtje aanvangen. De Dominées, en die moeten het weeten, zeggen, dat *Socyn* een bittere Ketter was; byzonderheden weet ik niet van hem, maar stel uw week hartje maar gerust; al verliep Wim zich daar al eens aan; dit maakt hem niet tot een Ligtmis, tot geen galant Man zelf.

Onze Vriendin zal Dominé niet wel verstaan hebben, denk ik. Hoor, zy is een regte Juffrouw Rammel. Zy hoort hier een woord, en zy vangt daar een woord, en zy merkt hier wat op, en zy ziet daar zo wat van; dan *gaat zy heen*, (zeggen de meiden) en zy rommelt, en klutst dit alles in haar harssenvat tot hakmoes; met dat geplamoot komt zy, en presenteert het in *vertrouwen* aan die, en aan die, en aan nog al een, en aan uw Neef, en aan uw Nigt, en aan Nigts Neef en Nigt, en aan allen — die maar gaapen willen; dit, beken ik, is heel gul van de goeije Vrouw, maar met dit al zy moet Mama niet laaten leepelen; de teerhartige Moeder kan zo alles niet even wel verteeren.

Nog wat. Mama toonde my, dat zy u verdagt omtrent het plan, (dat kan zy niet vergeeten, schynt het.) Ik heb u, en dat was billyk, ten mynen koste gerechtvaardigd; zy heeft uwe Brieven daar over geleezen. Zy was verleegen, en zei: dat is my lief, dat ik mis had. Ik zal Juffrouw Renard voortaan recht doen: zy prees myne billykheid; dit spyt my: 't was maar, zo als het hoorde.

Lees den inleggenden van myne Tante Martha. Verbruid, Piet, wat geeft zy my een pak — een oud pak! zulke schommels van Wyven zeggen een Christenmensch zo maar alles! ik las Mama dien Epistel voor. Hier in ons discoursje.

Mama. [*glimlachende,*] Wel nu, dat is geen onaartig spiegeltje voor u.

Ik. Meent Mama niet, dat de trekken wat hard, en het *kolorit* wat hoog is?

Mama. Ik kan niet zeggen, dat het in den smaak van *Da Vinci* is, doch de Vrouw doet echter sterk gelyken.

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

P.S. Wat onbeschaamdheid! Babiole, onze galante knoopmaaker, vrydt naar Chrisje Helder! wel, het is om gek te worden: zo een verguld Schepentje. Ik hoop, dat zy hem vernederen zal! Trouwens, verdient hy zo veel *attentie* wel van haar?

ZESDE BRIEF.

DE EERWAARDIGE HEER JAN WILLEM HEFTIG AAN DEN HOOG-EERWAARDIGEN HEER GODFRIED MAATIG.

Zeer ge-eerde Heer Professor!

Meer dan gewigtig is de geleegenheid, waar by ik my de eere geeve U. H. E. te schryven; immers voor zulken, die de eer der Kerke, waar van zy door de genade Bedienaars zyn, ter harte gaat. Hoe veelen gebruiken er, in onze yverlooze dagen, de Heilige Bondzegelen, die men, wyl zy Burgerlyk goed leeven, niet kan weeren; en die ook van de waare Leer belydenis deeden, hoewel zy door hun loopen naar Arminiaansche en onrechtzinnige Menniste Kerken toonen, dat zy niet uit ons zyn; terwyl zy echter weigeren van ons uittegaan. Het geen dit kwaad ongeneeslyk maakt, is, dat er onder de Herders valsche Broeders zyn, die de door hun bezwooren Canons ondermynen, en stomme honden zyn tegen Arminiaanen, Sociniaanen, heele en halve, en kwart Pelagiaanen, Bekkeriaanen, Leibnitziaanen, Pietisten, Donatisten, Mennisten, Bruinisten, Hattemisten, enz., die Voskens, welke in onzen wynberg wroeten. 'k Zwyg van zulken, die zich, ô gruwel! door Indompeling laaten doopen. En deeze Herders ontfangen even zo wel het loon, als zy, die het woord recht snyden. Hoe dikwyls hoort men, onder den schoonen naam van verdraagzaamheid, Pelagiaansche, ja zelf Sociniaansche gevoelens den armen Volke voorhouden! Van hier die bejammerenswaardige onverschilligheid, die algemeene zeedeloosheid. Ik doel niet op Modes, of zulke vermaaken, die myne wettige Overheid oordeelt te moeten toestaan. Ik worde ook niet gedreeven door den geest der vervolging; ik gruw voor schavotten en brandstapels; en zou wel mogen zien, dat men Ketters en Genadenloozen liet deelen in alle de Eeramten en Voorrechten der Maatschappy. Dan zouden de oprechten geöpenbaard worden. Onze Gemeentens zouden kleiner, maar ook zuiverder zyn. Dwang is dwang, en het Geloof eene gaave Gods. Laaten zy ten minsten *hier* ongekweld blyven: *is hun deel niet in dit leven?* Maar de yver des Heeren verteert my, als ik zie, dat zy, die men riep om de kudde Gods te weiden met verstand, die verleiden, en zoeken niet het geen Christi, maar het geen hun zelfs zy. Tot hen, ten zy zy van ons uitgaan, kan ik niet zeggen: *weest gegroet.*

Oordeel des, hoe bedroefd, verontwaardigd en vergramd ik ben, als ik hoor, dat uw Leerling, de jonge Nasireër, de veel beloovende Jongeling Leevend, die ik hoopte, dat een pylaar in vastheid, een hoeksteen der Gereformeerde Kerk zoude zyn, zich zo ondeugend gedraagt, en ook het gif van Spinosa indrinkt als water.

Heeft hy de deugdzaame Juffrouw Roulin niet verleid? Heeft hy een fatsoenlyk Heer, een man van geboorte, niet schrikkelyk mishandeld, om dat die weigerde met hem te duëlleeren? Gaat hy zich niet in het Spel en den Wyn te buiten? Is de haatelyke, de gevaarlyke Jambres, die op zyn gefronst voorhoofd het teken des beestes

draagt, zyn Vriend, en Leermeester niet? hem, dien ik voorlang als een vrygeest schuwde. Zal de eertyds braave Willem Leevend, zeedeloosheid met ongeloof verëenigende, ten laatsten uitroepen: *daar is geen God?* Zal zo een knaap eens de gewyde verborgenheden des Euangeliums uitdeelen? zal hy de Gemeente, die Jesus met zyn eigen bloed gekogt heeft, verleiden? Dit zal ik weeren, al gaf men my ook den naam van *Kettermeester!* Veel liever zag ik hem aan 't hoofd eener Bende Struikroovers: dan doch zoude hy alleen het lichaam dooden. Hoe vergramd ik ook ben, vraag ik echter, is hy nog niet te redden? Willem is trotsch; mooglyk wil de Voorzienigheid hem leeren, dat de mensch, als God hem los laat, *niets* is. Mooglyk moet hy eerst een *Saul* zyn, om een *Paul* te worden. Mooglyk moet hy een groot zondaar worden, op dat hy strekke ten Toon- en Spiegelbeelde der vrye Genade, die in Jesus is. Uw H. E. behoort zich in deezen te bedienen van die liefde en achting, welke hy u toedraagt. Gebied hem den verleider Jambres te schuwen. Dees Man is een zeer *bittere galle.* Blyf toch getrouw, heb geen menschen-vrees; denk, dat gy een Leeraar der waare Kerk zyt, en dat de Heere veel van u zal eischen, dewyl u veel gegeeven is. Ik erken de grootere gaaven, u boven my zo mildelyk toegereikt. Ik verheug my in uwe verheven waardigheid; ik dank u nog voor alle de goede lessen, my in myn Studententyd gegeeven. Maar, mag ik u bidden, stuit toch in *uwe* Studenten dien lust om Hoogduitsche Werken te leezen. Er is een geest des afvals in verspreid: hunne Theologie is vervalscht. Niet alleen de Steinbarts, de Semlers, de Eberards; maar ook de Hessen, ja de Jeruzalems, de Niemeijers zyn gevaarlyk: het vergif is er zo keurig in toebereid, zo smaaklyk in voorgediend. De bedorve reden vergast zich dus gaarn.

Neem, geliefde Broeder in Christus, myne vermaaningen ten besten. Ik weet, dat gy een goed, een groot, een waardig Man zyt; evenwel, wie is in allen volmaakt? Verëer my met een antwoord op deezen welmeenenden Brief. Ik beveele u Gode en zyner genade, en blyve

Uw gehoorzaame Dienaar en Medebroeder,
J. W. HEFTIG.

ZEVENDE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Myne Beste!

Zie daar eene der liefste myner wenschen vervuld. Gy zyt Buiten, en meer dan ooit bereekend, om de onschuldige genoegens des Landleevens te genieten. Het byzyn van Mevrouw Helder heeft myne tedergeliefde Moeder zeer opgeleevend. Zy bedankt Mevrouw

nogmaal voor dat vriendelyk deelnemen in haaren zwakken staat. Ach, myne Chrisje, hoe smeeken wy daaglyks om het leven deezer dierbaare, deezer tedergeliefde Moeder! Nu hoopen wy weder van het gebruik der Ezelinnen-melk en het zagte saisoen alles..... Terwyl ik dit schryf, zie ik uit myn vengster, dat zy in den bloemtuin wandelt, met de vier kleinen om haar. ô Zy ziet my weer te helder! Zy is te leevendig voor zulk eene ontkragting! Lieve Vrouw! zy lacht Jetje vriendlyk aan, die een handvol madeliefjes voor haar geplukt heeft. Ach, Chrisje, zoude ik, ook om *uw* byzyn, deeze Moeder myne hulp onttrekken? Ik kan er niet toe besluiten. Twyfel echter niet, of het denkbeeld, dat gy zo naby my zyt, en ik u niet zien kan, my pynigt! Maar pligt is pligt; en niets kan my hier over troosten, dan de bewustheid, dat ik, moet het zyn, myn genoegen doe wyken voor 't geen myn pligt is, indien ik beiden niet te gelyk kan voldoen. Hoe goedertieren is de schikking des Albestuurders, dat hy de grootste verrukkingen gehecht heeft aan het getrouw uitvoeren van pligten, die ons, om de omstandigheden, waar in wy zyn, moeilyk vallen kunnen. Ik heb thans een aanmerkende luim; en myne Chrisje heeft my eens vooräl gelast, alles, wat van dien aart is, aan haar te melden. Hierom voeg ik er het volgende by. De huisselyke, de niet in 't oog vallende deugden, zyn meermaal te schoonder, naar maate zy de toejuichingen ontwyken. ô Dan is men zo overtuigd, dat men niets noodig hebbe, dan de stille goedkeuring onzes eigen gewetens: *gy hebt uit goede gronden wel gedaan.* Die dit getuigenis heeft, vraagt weinig naar lofdichters. Gy, myne Vriendin, ontfingt een schat van de allerbeste, de allergelukkigste neigingen. Het braave, het eerlyke, het schoone behaagt u. Kunt gy eens op u verkrygen, om zo wel voor u zelf te *kiezen*, als voor u zelf te *denken;* hoe volkomen zal dan eene Chrisje Helder zyn, vóór zy vyf-en-twintig jaaren bereikt heeft! Zie hier *uwe* bestemming.

Uwe aanmerkingen over het modieuse Buitenleeven zyn gegrond. Ik en zulken, die met my gelyk zyn, lyden daar echter nog veel meer door; en men moet veel, of zeer weinig verstand hebben, om die kwellingen met geduld te draagen. Lieden, die niet in den hoogsten *Ton* leeven, en nog al scheemeragtig vermoeden, dat men Buiten Predikanten kan aantreffen, die fatsoenlyke lieden zyn kunnen, vooräl indien zy Vrouwen uit den bloem der samenleeving hebben, zulke lieden vind ik geen der verkiesselyksten, om mede te moeten omgaan. Hunne beleefdheden getuigen doorgaans van hunne trotschheid, en dat ondraaglyk onbescheidene, dat eene gemeene opvoeding verraadt. Zy gelooven alles te mogen doen, om dat zy of in Regeering zyn, of om dat zy onmeetlyke schatten bezitten. Dominé en zyne Vrouw zyn veelmaal niets dan ordentelyke menschen; 't is billyk, dat die eene onverwagte visite, uit caprice gegeeven, voor lief neemen; 't is billyk, dat die, als myn Heer en Mevrouw om gezelschap verleegen zyn, gereed staan, zo rasch een *inpertinent petitmaitre* van een knegt met de koets daar is. Dan ontfangt men ons, of zo familiair of zo omslagtig, dat beide even onvoegzaam zy. Men maakt ons presenten van uitgebroeide aardbezien, als wy die reeds van den kouden grond eeten; men laat eene keurige Meloen wegzetten, en snydt er een voor, die men

zelf niet wil proeven. Moet men om zulke beuzelagtige versmaadingen niet lachen of moeilyk worden? En deeze zeer zeldzaame eerbewyzingen haalen ons nog de zotte nyd der medezusters Collega's (ziet men haar over het hoofd,) op den hals; ja myne Moeder moet vreedens halve met zwygen duizenderlei fletse schemperyen daar over beäntwoorden.

Toen ik nog zeer jong was, begreep ik niet, dat alle menschen niet zo veel smaak hadden in myn geliefd Buitenleeven als ons geheel Huisgezin. Eene liefhebberes zynde, om de bedryven en gedagten der menschen, als die my zeer vreemd toescheenen, op te spooren, geloof ik gevonden te hebben, dat de bron onzes welgevallens niet geheel in ons zelf, ook niet geheel in het geen buiten ons is, geleegen zy; maar in zekere geheime overëenkomst tusschen het een en ander. Speel uw

Rose cherie, aimable fleur!

zing het er verrukkelyk by; Uw Neef Jan steekt zeer bedaard zyn pyp aan, leest een oud nieuwspapier, of maakt grappen met zyn hond: myn Broêr Hendrik, liefde daargelaaten, staat daar als een beeld; durft naauwlyks ademen; hy heeft maar *één* zintuig — zyne geheele ziel is *gehoor*. De harmonien, die gy vormt, versmelten zyn hart, en rukken zyn geest door den geheelen doolhof der driften, die gy oproept. Uw Broêr zegt: *dat gaat heel mooi;* maar blyft niet in de kamer. Wim is bezig in den tuin.... hy hoort u, hy smyt de hark weg, neemt een fiool, alle uwe toonmengelingen glinsteren op zyn gelaat, en ongevraagd ongeweigerd accompagneert hy u een geheel uur. Deeze aanmerking kan men op onze bereekendheid voor alle andre fraaije kunsten toepassen; zo wel als op het Buitenleeven, en alle zedelyke bedryven.

Zou het goede wel iets anders zyn kunnen, dan de uitoefening van het schoone? Zyn dit beide niet slegts deelen van het eene groote geheel, *order?* Indien dit zo zy, dan dunkt my, is het vry zeker, dat men den smaak door dezelfde middelen volmaakt en verheft, als onzen zucht ter deugd; en dat een mensch, geroerd door de uitmuntendheid eener edele daad, ook gevoelig zyn moet voor alle andre soorten van schoonheden. Men kan zich zo wel gewennen, om *wél te zien,* als om *wél te gaan.* Wy zyn eigenlyk *volmaaktbaare* wezens: dit karakteriseert den rei den menschen. Niet altoos kunnen wy duidelyke redenen geeven van ons byzonder behaagen; het gaat hier mede als met den smaak; en dat behaagen is ook niet altoos even sterk. Hoe fyn zijn veeläl de eerste dryfveeren; men voelt dat zo; meer kan men niet zeggen. Denk niet, dat allen de geschiktheid hebben, om de beminlykste der jonge schoonheden met myne oogen te zien. Het is niet noodzaaklyk nyd, of kwaadwilligheid, het is dikwyls niets dan ongevoeligheid. Allen ontfingen niet dezelfde fyne, als 't ware bezielde, zintuigen, zonder welke men niets, wat men ook onderneeme, tot eene zekere hoogte zal brengen; vooräl in de schoone kunsten. Onze meeste landgenooten hebben weinig *Physionomie;* en, ofschoon ik niet in staat ben om *Lavater* tegen te spreeken of te verdeedigen, meen ik echter, dat zeer uitsteekende

karakters, van wat soort ook, zeer wel te onderkennen zyn: vooräl in de oogen, maar nog meer in de fyne trekken en toetsen by den mond. Niemand, die eenigzins kan opmerken, zal ontkennen, dat Willem een waarlyk verheeven karakter annonceert; immers dat zyn geheel gelaat daar toe is aangelegd. Uw Broeder teekent goedaartigheid en denken.

Wat zegt gy van zo eenen langen Brief? Er is zulk eene lieflyke aantrekking voor my in het schryven aan myne Chrisje, dat ik myne pen haaren loop laat. In die uuren verbeeld ik my het allerleevendigst, by u te zyn! Ik weet ook, dat het u bedroeven zal, my niet te zullen opwagten: dat onaangenaam denkbeeld wil ik uit uwen geest dryven; en schryf ook daarom dit maal zo veel.

Ik weet, myne heele lieve, hoe verbindend uw ommegang voor my is: evenwel, als ik eenen Brief, uwer waardig, en zo als men alleen aan een eenige Vrindin kan schryven, ontfang, ô dan is myn hart op de tederste wys met het uwe vereenigd. Er is zelf iets, dat my aangenaam roert in de letters, de keurige letters, door uwe lieve hand gevormd. Dan ben ik al zo sterk met u beezig, dan wanneer ik u de meeste bezoeken geef; want dan heeft men zelden de geleegenheid, om zo te spreeken, als men verlangt, als men voorname. Honderd beuzelagtige voorvallen verhinderen dit; alles is *gegeneerd;* men verlaat elkander met een hart, even zo vol, als waar mede men kwam. Nu laat de *Bienseance* niet toe, dat men byzonder converseert; dan moet men, om zo genaamde Vrienden, om grillige Naastbestaanden, eenen afstand houden, die, als de harten elkander zoeken, zo pynelyk is! Maar als ik, in myne vrye uuren, my er toe zette, om aan myne Vriendin te schryven, ô dan hindert my van dit alles niets het minste; en dan zeg ik met onzen geliefden Dichter POPE:

Heav'n first taught letters for some wretches aid,
Some banish'd lover, or some captive maid;
They live, they speak, they breathe wat love inspires,
Warm from the soul, and faitful to its fires.
ô The soft intercourse from soul, to soul! . . .

Voor ik deezen sluit, voeg ik er het volgende nog by. Waarom zoude ik voor u verheelen, dat ik gantsch niet onverschillig ben voor den Heer Sytsama? Door mynen Broeder voorbereid, om hem hoog te achten, verëerd met de gevoelens, die hy voor my heeft; kan dit niet wel anders, en nog te meer, om dat zyn voorkomen my beviel, toen ik hem voor twee jaaren ontmoette. Maar ik ben zo wel overtuigd van mynen pligt, om dit ons gelukkig Huisgezin, waar men my onmooglyk kan ontbeeren, niet te verlaaten, dat ik by tyds poog op myne hoede te zyn, om my dien pligt niet al te moeilyk te maaken. Ik voorzie, dat de personeele ommegang met eenen Sytsama my verder zoude brengen, dan ik nu gaan mag. Ik moet my zelf, zo wel als hem, beveiligen, en noodeloos verdriet spaaren. Nooit heb ik groote gedagten van Meisjes, die zich zo verzeekerd houden, dat haar hart niet te winnen is; dit is of ligtzinnigheid, of dwaasheid; en op die voorwaarde zoude ik niet gaarn, met eenen Man, zo bereekend voor myn hart en smaak beiden, zeer gemeenzaam verkeeren. Als een braaf Meisje zich haarer keuze, haarer overyling schaamt; dan heeft zy veel in

haar voordeel: grootsheid doet dan wonderen: maar als de Man haarer verkiezing ook de Man is, dien zy moet hoogachten, dan zal haare vriendschap zeer maklyk tot de alleräandoenlykste liefde overneigen; en nog te spoediger, als zy ziet, dat haare Ouders en Vrienden haare keuze billyken. Dit is myn geval: uit dien grond werk ik.

Hendrik meldt my in zynen Brief: „myn Kolonel heeft uw Brief „geleezen en gezegd: ik heb my niet bedroogen, Veldenaar, toen „ik uwe beminlyke Zuster hield voor het waardigste Meisje, waar „voor een eerlyk Man immer gevoelig bleef." Meer niet. Ik omhels u, en verzeeker u ten overvloede, dat ik ben Uwe

C. VELDENAAR.

AGTSTE BRIEF.

DE HOOG-EERWAARDIGE HEER GODFRIED MAATIG AAN DEN WEL-EERWAARDIGEN HEER JAN WILLEM HEFTIG.

Eerwaardige Heer!

Ik heb uw Eerw. Brief gelezen, met al de oplettendheid, die ik aan den gemoedelyken schryver verpligt ben; de uitwerkzels zyn goedkeuring, verbaastheid, en erkentenis. Jammer is het, dat gy maar te veel reden hebt tot sommige aanmerkingen. Maar, lieve Broeder, kunnen wy zulke valsche Broeders wel met zekerheid kennen? waaraan, bid ik u? zo niet, heb ik dan vryheid, om iemand van zulk eene slegte denkwyze te verdenken? zult gy my van menschenvrees beschuldigen, om dat ik daar voor beef? Dat men daaglyks de Christelyke verdraagzaamheid misbruikt, stem ik u ten vollen toe; ja, er heerscht een geest van onverschilligheid onder ons, die een zorgelyk toekoomend aanduidt. Maar daar zyn *Broeder-verschillen;* omtrent die moeten wy bedaard en liefderyk handelen. Daar zyn in onze Kerk eenige hooge leerstellingen, waar van men niet dan spaarzaam voor den volke moet spreeken: immers zo denken zeer voele rechtzinnige Leeraars, en voorzichtige Overheden. Men behoeft ook over dezelve niet allen even streng te denken. Ik weet, hoe gy denkt over de Canons van 't Synode, maar ook, dat gy een veel te braaf en ordentlyk Man zyt, om op den Predikstoel zulken te lasteren, die men den naam van verraders der Kerk geeft, en met even zo weinig grond voor valsche Broeders uitkryt. Hoe wenschte ik, dat uw yver u minder aandreef tot uitdrukkingen, die ik met droefheid in uwen Brief lees, en meermaal van u hoorde. Raaken zy meermaal niet hun, die geen *Bovenvaldryvers* zyn? En is dit wel in u te verschoonen, zo men niet stelt, dat gy dan zeer onnaauwkeurig zyt in uwe uitdrukkingen? Wat my betreft, ik stel zo veel eer in myne verdraagzaamheid, als in myne Dortsche Orthodoxie; ik leer het geen ik voor waarheid houde; ik geloof, dat die in der Gereformeerden Kerk-Formulieren gestaaft is; maar wat heb ik eens andrens dienstknegt te oordeelen?

Kan een zo braaf Man, als myn Vriend Heftig, door losse geruchten

zich laaten inneemen tegen eenen Jongeling, dien ik met myne geneegenheid en goedkeuring onderscheide? Geloof my, gy zyt misleid: de Student Leevend is een naarstig, zeer bekwaam, zeer geschikt Jongeling, daar ik iet uitmuntends van wagt. Zyn verschil met een allerslegtsten knaap ontstond uit de eerlykste beweegreden; ik keur echter zyne alles overylende drift hoogst en volkomen af. De Heer Roulin, wiens deegelykheid u bekend is, heeft my verzeekerd, dat de Student Leevend de beste, de goedhartigste, hoewel ook de ligtgeraakste Jongeling is, en dat hy volstrekt onberispelyk leeft. Zyne Zuster had zeer veel invloed op Leevend: wy kennen Lotjes karakter; dit doet hem des veel eer. Ik heb hem zyn gedrag met van Goudenstein voorgehouden; hy was geheel overtuigd, geheel dankbaar. Zyne vriendschap met den Heer Jambres is zeer onschuldig. Hy is een zeer ordentelyk Man, en hy zal veel meer een Discipel zyn van *Pyrrho* dan van *Spinosa*. Hy heeft nog geene vaste beginzels: hy strydt met zich zelf. Ik geloof, dat men in zyne gal en ziekelyke vogten veel verschooning zal vinden voor de misselyke denkbeelden, die hem zo verbaast duister voorkomen. Zo deeze zeldzaame Man eens tot krankzinnigheid verviel, zulks zoude my niet zo veel verwonderen, als wel smarten: Ik kan eenen schrandren Leevend deeze verkeering niet afraaden. De waarheid verliest er nooit by, dat men dwaalingen leert kennen. Jonge lieden van Willems verstand moeten alles hooren, alles leezen. Spreek vry en vriendlyk over allerlei onderwerpen; hoor, wat of zy nog al zo hebben intebrengen: bewys de zwakheid of het valsche daar van, en gy zult hen in staat stellen, om op eene waardige wys de Leer des Euangeliums te verkondigen.

Ik wenschte, dat alle myne Studenten de door u opgenoemde Hoogduitsche Schriften naarstig bestudeerden; nu, nu zy nog geleegenheid hebben, om over die met my vryelyk te spreeken, en te oordeelen. Nu is het hun tyd om alles te onderzoeken. Nu kunnen zy voordeel doen met hunne ons voorgelegde bedenkingen. Voor de goede gedagten, die gy van my hebt, dank ik u vriendlyk. Gy weet, ik wandel in eenvoudigheid; en terwyl ik de Gereformeerde stellingen waarlyk zelf geloof, en andren leer, zo geloof ik echter, dat men dwaalen kan, en dat alle dwaalingen niet zielschaadelyk zyn. Ik ben

Uw oprechte Vriend en Dienaar,
G. MAATIG.

NEGENDE BRIEF.

AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Monsieur Leevend!

Ik wagt u ter plaats, daar brenger deezes u zal geleiden: hebt gy nog dien zelfden moed, als in de Herberg, kom dan. Was dit maar een jongensagtige vlaag, vraag my excus, en alles zal ik pardonneeren. Zyt gy dan zo zot, dat gy met my rusie zoekt om

een Meisje, dat gy te wel kent, om er achting voor te kunnen hebben? Vaarwel.

Q. N.

ANTWOORD.

Kom niet onder myn gezicht, of ik zal u toonen, dat ik u voor een schurk houde. Als ik het ongeluk heb, om u ergens te vinden, wil ik u gaarn doen gevoelen, dat myn eigen rotting al zo goed is, als de uwe was, om u afterossen.

W. LEEVEND.

TIENDE BRIEF.

DE HEER ULRICH VAN GOUDENSTEIN AAN JONKER FRANS, BARON TOE VALKENHOF.

Baron!

Hy wil niet duëlleeren. Kan ik hem dwingen? Zie, wat hy my antwoordt op het Briefje, aan hem gezonden. Hoor, ik moet geld hebben; dat begrypt gy. Is 't myn schuld, dat hy niet wil? Heb ik hem niet brutaal genoeg geschreeven? Wat kan ik meer doen? Nog eens, leen my honderd Ducaaten, of ik verkoop myn ring; daar is my al meer dan die som voor geboden. En gy hebt nog al zo wat gekheid met familiestukken. Ik heb myn promotie geld verspeeld: de oude wil niet meer geeven, maar gy kunt myn ring krygen. Schulden van eer moeten betaald, de andre reken ik niet. Als ik in uwen naargeestigen hoek ben, kan ik ordentelyk leeven; nu moet ik pret hebben.

U. VAN GOUDENSTEIN.

P. S. Hoe fyn houdt gy u! gy hebt immers in jonger jaaren ook wel eens mede gedaan?

ELFDE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Lieve waardste Vriendin!

Hoe zwak ben ik, als myn hart ergens in deelt! Gy kunt niet komen; die teleurstelling treft my derwyze, dat ik er zelf van verbaasd ben. Leer my toch, myne Vriendin, om zo gevoelig te blyven, als ik nu ben, en echter zo bedaard onderworpen te zyn aan alles, wat niet anders kan, hoe veel ons dit ook kost. By u is ongehecht-

heid aan iets, 't welk niet van u afhangt, geenzins de vrugt van een zwak veranderlyk ongestaadig karakter. Wie is onwrikbaarder aan 't geen zy met oordeel besloot, dan myne Veldenaar? Wie geniet met meer genoegen het vuurig verlangde genoegen! — Daar zit het my! Het is blydschap, die myn hart roert, die myne oogen met een dryvende traan vervult, als ik my ook maar voorstel: morgen zie ik myne Vriendin: morgen slyt ik met haar den geheelen dag op de allernuttigste en verbindendste wys: morgen zie ik haar, die my zo allerdierbaarst is. Kunt gy geduld met my hebben? Hoe verbaasd ongelyk ben ik aan u....!

Gy weet, Coosje, *hoe* ik myne Moeder eerbiedig en bemin; welk een prys ik stel op haar minzaam byzyn; en echter, als ik Veldenaar zeer zeker verwagt heb, en zy niet komt: Dan? – Zult gy my dit wel vergeeven? wel even lief hebben? Maar ik moet u ook myne zwakke zyde doen zien. – Dan ben ik zo onverschillig voor alles. Ik sta zo vroeg niet op; ik ben zeer ingetrokken; het schoone weder, het treffendst veldgezicht, myne geliefde bloemen; — ik zie het alles; maar hoe? ô zo oppervlakkig! zo koeltjes! Verwagt ik u! Dan schel ik zelf myne Kamenier op; ik vraag veel, plaag Pauw, dartel met Lobbes, schuif de raamen van myne kamer tot boven toe geheel op, kyk uit het venster, neurie honderd wysjes, kap my schielyk; alles is zo wel: „Lieve Mama, wat is het schoon „weêr; dat gezicht moet ik teekenen." De boomen, de bloemen, alles trekt myne oogen; ik vind overäl wat te doen; ik zie alles met zo veel belang. Mama weet dit alles by voorraad, en het is wel eens, terwyl zy minzaam glimlacht: „Alles is weer zo mooi „in de waereld: Chrisje wagt haare Vriendin." Het is, of zy er dan by denkt: „Gy zyt gelukkig, kind, dat dit alles het uitwerkzel der „vriendschap zy." Zou myne verstandige Moeder die vriendschap ook met des te meer goedkeuring zien, om dat zy mooglyk vreest, dat Chrisje, indien zy uit liefde werkte, niet veel bedaarder zou te werk gaan? Mooglyk ken ik myn hart niet genoeg, om wel te bepaalen, of die vrees al of niet gegrond zy. Dit weet ik, dat uwe vriendschap my zo gelukkig maakt, als ik worden kan. Ik zal zeer moeten veranderen, om te kunnen begrypen, dat ik nog gelukkiger zoude kunnen worden. Ik geloof wel, dat zy, die haaren Vriend ten Echtgenoot verkrygt, veel kans heeft op een duurzaam geluk; maar zelden is dat het geval. De meeste jonge lieden in mynen staat trouwen, zonder iets meer dan de welöpgekleede gedaante van elkander te kennen. Men verkeert niet met elkander, voor men reeds een oogmerk hebbe.

Ja, er is weer een nieuw *Soupirant* op het tooneel. Hy heeft my tweemaal op een gezelschap gezien, en zo heeft hy, ach arm! het weg gekreegen. „Chrisje, dit is een fatsoenlyk Man; wy hebben tegen zyne bezoeken niets;" zo zegt Mama. Chrisje heeft er echter verbaasd weinig zin aan, om Heeren te ontfangen, die, om dat zy of in regeering zyn, of veel geld hebben, zich verbeelden, dat dit hun vryheid geeft, om ons lastig te mogen vallen. Gy kent hem niet – niet by naam zelf. Ik zoude hem zo gaarn eens aan u vertoond hebben. Als ik hem zo eens opneem, dan zeg ik by my zelf, hoe is 't echter mooglyk, dat zo een wezen van my amoureus worden kan! Hy praat veel, en altoos over *hoorns* en *doubletschelpen*;

van zyne *Naturalia;* en hy heeft my verteld, dat hy die allen in Engelsche glazen met brandewyn in reien geschikt bewaart, en op geen twintig ducaaten ziet, als hy iets, dat vreemd is, kan oploopen. Hy breidt ook geldbeursjes met allerlei werkjes, heel lief. Hy is ook verre in de *Mechanica*, want hy heeft een hok uitgevonden, dat hy over zyn hals doet en er inkruipt, en dat hy toesluit, op dat hy, gepoeijerd wordende, toch geen stofje op zyn kleeren kryge. Hy maakt ook heele mooije knoopen van paardenhair en glazen kraaltjes. Alle deeze bekwaamheden heeft zyn knegt aan Lonne, mijne kamenier, medegedeeld; en zy, stout ding, verhaalde my dit, toen zy my gisteren avond naar bed hielp; „niet „twyfelende, of zulke berigten zouden haar spoedig een Bruidstuk „by my bezorgen."

Wel nu, Coosje, verbeeld u dan eens, dat uwe Vriendin deezen haaren wettigen Man zal moeten eeren, vreezen en beminnen. Wat dunkt u, zou zy dat nog al met eenige *gratie* doen kunnen? zou het niet een volmaakt paar zyn? Mevrouw zoude mooglyk haar hart verbeteren, en haar verstand uitbreiden, terwyl myn Heer, met een klein schuiertje, zyn hoorns en schelpjes afstofte: als Mevrouw een zwaar muziekstuk exerceerde, en myn Heer van kraalen en paardenhair knoopen maakte: als Mevrouw, uit de Kerk komende, in ernstige overweeging zat over het geen zy door uwen Vader zo treffend gehoord had, en myn Heer in zyn draagbaar poeijerhok kroop! In ernst, hoe kan een beuzelaar, als myn Heer Babiole, toch op my verlieven? Dit is my een raadzel, en vernedert my in myn eigen oogen. Ik moet immers hem niet zeer *imposant* voorkomen? Hy heeft ook *Tooverlantaarns*, *Illuminatie-Kassen*, en *Luchtpompjes*, daar hy allerliefst mede kan omgaan; en hy heeft ook eens een boterkapelletje ontleed. De opslagen van zyn jas zyn eigen vinding, en het *à la Zoutman* kon wel eens wyken voor *à la Babiole*. En al evenwel, Coosje, kan hy my niet behaagen, hoe beroemd hy zich ook moge maaken. Voor 't overige, is het een zeer *onbeschadigend menschenkind*. Hy rookt zyn pyp, leest zyn courant, doet zyn stoot op den billiart; gaat naar het Raadhuis, om daar, als een Vader des Vaderlands — *door de raamen te kijken*. Ik hoop, dat hy maar rasch duidelyk zal zeggen, wat hy te zeggen heeft, op dat ik hem dies te eerder zoude bedanken voor de lastige eer, my aangedaan. Mama ziet wel, dat dit de Man niet zyn zal; maar zyne familie, en zyn eigen onschaadelyk gedrag geeven hem recht, om ons ellendig te komen verveelen. Ei wat, dat wy Meisjes zo veele uuren zyn opgescheept met figuuren, die zo geheel buiten onzen kring zich beweegen, dat men niet begrypen kan, hoe zy ons immer in den onzen kunnen ontmoeten.... Daar is hy zo waar. Zag ik maar kans, om zonder onbeleefd te zyn, my van hem te ontslaan!

de Uwe,
C. HELDER.

TWAALFDE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Teder-geliefde Lotje!

Myne zorgvuldigheid voor u is reeds tot den graad eener beängstigde liefde opgeklommen. Uw gezondheid, uw leven zyn in gevaar. Uwe liefde voor den Heer Leevend heeft reeds eenen grooten weg afgelegd. Ach Lotje, gy hebt, in een geval, waar in de Vriendin berispt en helpt, al den schrik eener Minnares uitgestaan. De tederbeminnendste Vrouw, die haaren jongen Echtgenoot in doodsgevaar ziet, kan geene verscheurender angsten gevoelen, dan gy gevoelde by eene beuzelagtige kwetzuur. Was de Heer Leevend alleen uw Vriend, gy zoudt hem zeker zelf geholpen en het bloed gestelpt hebben, naar de oorzaak gevraagt, en tevens niet heel wel te vreden bedankt hebben over de moeite, die hy nam, om u in alle byëenkomsten te doen bepraaten. Ik geloof wel, dat zyne hevige driften het kookend bloed in zyne aderen dermaate deeden bruisschen, dat het op nieuw ter wonde uitvloog: maar, wat deed hem, by uwe uitroeping, zó schrikken, dat gy het bemerkte? Wat maakte hem bedroefd? zo peinzend? waarom is hy, zedert dat voorval, zo agterhoudend? Ik zal het u zeggen. Juist dat zelfde, 't geen, zyn karakter in 't ooghoudende, hem moest verrukt hebben, zo hy uwe liefde had kunnen beäntwoorden. Me dunkt, dat het volgende by hem is voorgevallen. Hy zag, dat gy hem met de hoogste, de tederste liefde beminde; hy voelde alles, wat gy lyden zult, wanneer gy ontdekt, dat hy u niet kan beminnen op eene wys, die gy, om gelukkig te zyn, noodig hebt. Zyne ziel streed eenen treurigen tweestryd: zyn hart verbood hem ook, den minsten schyn te geeven; zyne erkentenis wilde het tegendeel. Ik kan u verzekeren, dat hy eene andre beminde, vóór gy hem leerde kennen. Kunt gy, myne Lotje, dit leezen, zonder de verslindendste aandoeningen van leedwezen en droefheid? Vreest gy niet dit nogmaal te leezen, en leest gy het echter niet nogmaal, hoewel met een afgekeerd gelaat en vlugtig oog? Gelooft gy nu nog, dat gy *alleen zyne Vriendin* zyt? Indien zyn hart vry ware, konde hy die woorden gehoord, zich in uwe armen gevoeld hebben, zonder als buiten zich zelf vervoerd te zyn geworden? Hy, die zulk een edel, gevoelig, hoog gestemd karakter heeft? Wat denkt gy, zoude hy geschrikt, of zich, zo veel zyne flaauwte toeliet, in uwe armen gestrengeld, aan zyn hart gehouden, en alles met den reinen kusch der liefde verzegeld hebben? Wat kon hy anders, dan schrikken voor iets, dat by hem de geheele waereld had opgewoogen? Moet zyne droefgeestigheid, zyne koelheid niet daaglyks toeneemen? Als zyne Vriendin bemint hy zyne Lotje met de eerbiedigste gevoelens: als uw Vriend leeft hy alleen voor u. Maar – *meerder* kan hy nooit worden. Hy bemint eene Dame, hem meer in rang en vermogens gelyk. Lotje! stel u in zyne plaats. Hy voelt uw hart, slaande van de opregtste liefde, en hy is beängst; zyn hart kan niet eene deezer slagen beäntwoorden. Waar toe zoude dit voorval, indien hy niet elders beminde, hem toen gebragt hebben?

Vlei u niet in uwe kalmte, in uwen onüitdrukkelyk aangenaamen toestand, de verzekering te hebben, dat gy *niet verliefd* zyt; dit verzeekert my, dat gy het reeds tot mymerens toe zyt. Dit zoete vergif zal alle uwe vogten aansteeken; uw teder gevoelig gestel kan zulk een lyden niet heel lang doorstaan. Gy zult als een lentebloem weg kwynen, door een vyand, die aan den wortel van uw leven in 't verborgen knaagt. Keer des nog te rug, myne Lotje! of gy zult het slagtoffer eener liefde worden, die u wel haast te sterk zyn zal! Uw tederbeminde Vriend zal door zyn byzyn, door zyn onderhoud, u nog eenigen tyd staande houden. Gy zult geduurig, ook tegen beter weeten aan, willen hoopen, dat hy u bemint. Eindlyk vertrekt hy, en de betoovering valt weg. Dan zult gy zien, dat gy hem onüitspreeklyk lief hebt! uwe ondermynde gezondheid zal zigtbaar afneemen; gy zult ieder uur verkwynen, sterven door een onlydelyk verlangen, om hem nog maar eenmaal te zien, nog maar eenmaal te spreeken! Een Brief van hem herstelt voor eenige oogenblikken uwe levensgeesten; er komt nog eens een zagt blosje over uwe wangen. De inhoud zy, wat die wil; de Brief is van *hem*, dit is genoeg, om by het ontfangen opgebeurd te worden. Eindlyk hoort gy, met een zagt, smartelyk glimlachje, dat uw Vriend van staat zal veranderen. *Trouwen!* dit woord is zo smartlyk voor u, dat het nooit over uwe lippen komt: uw bloed verstyft: gy neemt eene onverschilligheid aan, die u onëigen is, die nog dieper grieft dan droefheid, welke men lugt geeft. 't Is gedaan, herhaalt gy meermaal; zonder zuchten, zonder traanen; want alle hoop is vernietigd. Aan dit ysselyk denkbeeld houdt gy u vast; uwe toeneemende lichaams zwakheden vermeerderen de duisterheid van uwen geest: de diepste afzondering is u thans alleen dierbaar: voor alles, zelf voor uwe Vriendin, onverschillig, sloopt eene naare Teering u wel rasch. En gy sterft, met den naam uws Vriends tusschen uwe lippen, terwyl gy hem dan nog der eeuwige bermhartigheid even vuurig als u zelf aanbeveelt.

Dit, myne Lotje, voorspel ik u, met eene beevende huivering. Indien gy nog niet te rug keert, zal dit uw deel zyn. Ik zoude u mogen bepaalen by het zondige van dit verwaarloozen uws levens; ik zoude hier over veel kunnen zeggen; maar ik spaar u in deezen, en bid u alleen om alles, wat u heilig zy, keer te rug! zeg aan uwen Vriend, dat hy u verlaat: dat hy een ander verblyf neeme; beef, ontroer, bedroef u; ik zal alles toestaan, alleen Leevend moet van wooning veranderen. Hy zal gaan, indien gy het hem vergt. Nogmaal, myne Lotje, geef my gehoor. Indien gy u boven deeze dwaaze liefde verheft, kunt gy nu nog gelukkig zyn; gy zult groot zyn in myne — in uwe eigen oogen, en in uwe onschuld ontslaapende zult gy het loon uwer deugd ontfangen.... Myne oogen zyn vogtig.... Vaarwel!

Uwe Vriendin,
A. BELCOUR.

DERTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW WILHELMINA HEFTIG AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Mevrouw zeer ge-eerde Vriendin!

Ik ben zo uit myn humeur, en ik heb myn hoofd zo vol muizenesten, en ben zo bezwaard, dat ik de geheele week als *met gebonden handen* geloopen heb. Nu gier ik van de kinderkamer af, om aan u het volgende te schryven. Wie weet, wanneer de brief af is! want ik heb met myne klanten naauwlyks zo veel tyd, als *een hoen een koorn pikt.* Ja, Mevrouw, ik ben een regte malle Moeder; als ik de kinderen zelf niet bezorgde, zoude ik denken, dat zy niet wél gedaan wierden; nu, dat is onze pligt, daarom zyn wy Vrouwen en Moeders. Zo als de Schrift zeit, *zalig zyn zy, die veel kinderen hebben;* daar heb ik geen klaagen van.... Dagt ik het niet? daar is er al een, die wat te vraagen heeft: met uw permissie, Mevrouw; ik zal dat eens gaan bedisselen.

Ik laat alles stryken en zeilen; ik moet over uwen Zoon, over Willem schryven, die, zo als ik uit Dominé wys kan worden, gevaarlyk ziek is; naar zyn *ziel,* wil ik zeggen. Ik spreek niet van zyn vegt-party met den Jonker stoethaspel. Ach, daar zie *ik* juist zo veel kwaad niet in, hoewel Dominé er daanig kwaad om was; maar ik heb hem al neergezet; ik zei: *hoor, Dominé Heftig, jy verstaat je op den Bybel; en dat is ook uw zaak, Kind; je weet des wel, dat de Zoonen van den Patriarch alle de inwoonders van Sichem, en dat wel zo gniepig als 't wel kon, vermoord hebben, vermids zy hunne Zuster Dina inpertinent behandeld hadden: wel, puis nog toe! is het dan zo slegt, dat onze Wim er op klopte, om dat een ondeugende Mof liegt van eene eerlyke Godvreezende jonge Juffrouw, die hy wel zo lief zal hebben, als die kwaade venten hunne Zuster Dina hadden?* Nu, Dominé zweeg, en beleed daarop, dat hy, zo als de Schrift leert, in zyn Studenten tyd *wel eens een man sloeg in zynen toorn; maar, Vrouw,* (zeide hy,) *toen had ik den Heere myn driftig temperament nog niet geheiligd.* En dat, Mevrouw lief, is ook de fyne waarheid; want ik zie myn man zelden driftig, dan als er voor de Kerk wat te begaffelen is; en dan mag ik het ook gaarn zien.

Maar, denk eens.... *Wat is dat nu weer? — Moet Moeder eens meêdoen? Hei je lui daar! — Moesje, Jan neemt my myn tol evenwel af.— Wil jy Kees zyn tol ereis weer geeven? of ik kom je by...* Daar kloppen zy mekaar zo een beetje, geloof ik. Met uw welneemen, ik ga eens kyken, hoe die boel daar zit..... Ja, 't was katjes spel; zo zyn de kinderen; de oude Adam zit er al vroeg in: alle maal *één huspot;* ik merk niet, dat Dominées Kinderen beter zyn dan andre lui er kinderen.

Wat wilde ik zeggen? myn hoofd loopt om met die verbruide jongens! Ja, dit! Denk eens aan, myn lieve Mevrouw, hoe ik

schrikte, toen ik hoorde, dat onze lieve Wim niet meer gereformeerd was! Hy was altoos zo goed, en hy is evel, zo wel als myne eigen kinderen, in de Nieuwe Kerk door myn Vader met eigen handen gedoopt. En wat kon hy altoos met myn jongens raazen en ravotten! wat heeft hy een kaartenhuisjes gemaakt, en hoe leerde hy hun paardje speelen! wel, hy heeft myn kinderen zo veel plaisir aangedaan, dat ik het nooit zal vergeeten.

Ik hoor, dat hy allang in de Goddelooze *Sociniaansche* stellingen van den Aardsketter *Spinosa* verdwaald was; en dat Wim een *Arminiaansch Ongodist* is, die aan hel noch hemel geloof slaat. Dominé heeft er de koorts van gehad; ja, ik weet...... Wel, wat scheelen die kinderen? Ho, ho! het zal waaijen, men weet er langer geen weg mede..... Tot morgen. Dan zal ik zien, of het beter vlotten wil.

Twee leggen er in de wiegen, en vier zyn er naar school. Nu zal ik er beter aan kunnen blyven. Wat wilde ik gisteren zeggen? ja! dat Dominé er de koorts van gehad heeft. Hy is wonderlyk gevoelig op dit stuk, Mevrouw.

Ik was eens, by geleegenheid dat myn Zuster Rammel trouwde, (maar nu ik zo in de kinderen raak, is het: *gy zult mee, op Jan Thuisblyfs wagentje;*) te Rotterdam; en kuyërde zo eens de Kerken uit en in. Daar kwam ik in een Kerk met myn Amsteldamsche karnuiten, waar in de Leeraar spraak *over de hangende Tuinen van Babel, over den Delfschen drievoet, en van een klomp vygen, als eene remedie om op een gezwel te leggen.* Ik ging heen, en dagt, dat zal zeker een Remonstrantsche Kerk zyn, want ik hoor geen woord van den Heiland. Wy kwamen in een andere Kerk; want ik ben heel nieuwsgierig, en mag graag zo eens wat slenteren. Daar hoorde ik heel ernstig uit Gods woord spreeken; zo als *dat wy vergeeven en vergeeten moeten;.. dat het Jezus discipelen zyn, die zyne geboden opvolgen,* en zo al meer; heel mooi waarlyk, naar myn domme verstand.

Toen ik in huis kwam, mogt ik zo zeggen: *wat zyn, by onze Kerken, de Rotterdamsche toch klein! — Klein!* (zei Dominé,) *wel waar ben je dan geweest?* Ik beduide het, zo goed en kwaad als ik kon, en zei: *daar ergens by de Beurs en het Postkantoor. — Ach, Vrouw,* (zei hy, en hy wierd zo bleek als de bef, die hy voor had,) *ach, Vrouw, dan ben jy in een Armiaansche Kerk geweest, en durf jy nog zeggen, dat je gesticht bent? — Heel wel,* (zei ik toen,) *want het is zo. — Maar zwyg het toch, Liefste,* (zei Dominé.) En ik zei: *wat hoeft dat? doch ik geloof niet, dat ik in haarlui Kerk geweest ben, want gy hebt my altoos gezegd, dat men daar van geen Christus sprak, en dat was wel het tegendeel.* Dominé wierd heel moeilyk; maar ik moest daar meer van hebben. *Seurt my zo aan 't hooft niet,* (zei hy,) *ja, zy spreeken nog wel van een Christus, maar daar zou men zich over bedroeven; alleen als wetgeever, niet als zaligmaaker. — Wel kind,* (zei ik,) *kunnen de Armiaanen dan niet zalig worden? — Zo lang zy Armiaansch zyn, is dat onmooglyk.* En daar mee was dit praatje uit. Maar ik ben er al veel van ver-

geeten, want ik moest van Betje kraamen, en die is nu tien jaar oud.

Ik loop, als een *Kip zonder hoofd*, door myn huis, nu ik hoor, dat Wim zo een *Armiaansche Vrygeest* word; maar zy zeggen, dat hy door een lelyken zuurmuil van een jongen verleid wordt, die een hoope viesevaazen over het Geloof in den kop heeft. Dien jongen, daar heb ik den nyd op. Maar Dominé zeit, (en die is maar oud agter zulke dingen,) *dat als Wim* uitverkooren *is, dat hy dan wel* verleid *kan worden, maar nooit* afvallen. – *Ja,* (zei ik,) *hoe weeten wy dat zo op een hairtje? het is altoos nog luk raak, en met scheuren en breeken, dat wy er komen.* Maar myn Man zeit dan, (en hy heeft gelyk ook,) dat ik daar geen verstaajewel van heb. – Nu, Dominé moet het weeten, en daar troost ik my mede; doe ook zo, myn lieve Mevrouw. Want wat jong mensch doet wel eens niet wat, 't welk *niet in den Emmer valt?* Denk maar aan David, aan Salomon, den wyzen Koning; en wat hoeven wy zo ver te loopen? hier, Petrus, en dat was zulk een braaf oprecht man, als er een op een paar beenen gaan kan; ik hou veel van Petrus; hy hield niet van dat om den kant praaten; hy klopte er maar wat op: nu, dat is al het zelfde. Zyn Aron en Salomon ook geen *Spinosisten* geweest? Dominé preekte voorleeden Zondag (het is jammer, Mevrouw, dat gy er niet waart; heden, gy zoudt zo gesticht zyn geweest!) hy preekte dan voorleeden Zondag over het *Gouden Kalf;* en bewees, dat (maar ik heb, met myn woelig huishouden en zes stoute kinders niet heel veel aan zulke geleerde dingen,) evenwel dit heb ik nog onthouden: *Aron liet wel het Gouden Kalf tot stof vermaalen, maar hy had het evenwel aangebeeden, om dat hy de stof voor God hield.* Wel, denk ik, zou onze Wim zo wel als Aron, die zo veel ouwer en wyzer was, niet te regt komen? Ei, Mevrouw, laaten wy het met den moed houden!

Dominé heeft al aan Professor geschreeven. De Professor is een kostlyk Man, en hy heeft meer verstand, zeit Heftig, dan Dominé zelf. Maar wat is 't? *Vreede, vreede!* Een Kerkelyke *Jaa-Broer.* En Mevrouw de Professorsche is net eender: nu, dat kan ik wel inschikken, want *daar twee slaapen by mekaar, word den eenen als den aar.* Myn Man is my de naaste. Professor wil altyd, net als Barnabas, de Marcussen meê neemen. Myn Man heeft meer van Paulus; hy zegt: *die niet vergadert, verstrooit;* en daar moet ik Dominé gelyk in geeven. Want dat begryp ik heel duidelyk. Professor en Dominé hadden zo wel eens een Pluishairtje, maar de myne is ook van zessen klaar; en om dat toch alles Broederlyk mogt afloopen, gooi ik er dan zo een losse grap onder, kom met een gebakje en een glaasje by hun, en dan was dat ook schoon over.

Ontbie Wim in de Vacantie, en laat hy by Dominé alles over catechiseeren; dat zal hem goed doen; en Dominé wil gaarn, en al de kinderen houên zo kragtig veel van hem. Kleine Bet zal hem de Heidelbergsche Catechismus, als hy die vergeeten heeft, wel overleeren. Wim denkt ook, zegt Dominé, dat Professor het allemaal weet. Schryf toch eens aan uw Zoon, en verzoek hem vriendlyk, dat hy by zyn Geloof blyve; want met hardigheid zal 't nog minder helpen.

Verschoon al het ongevoelige, ei, ik meen het onvolkomene van

deezen Brief; hy is er zo met horten en stooten uitgekomen; want ik heb weinig tyd; dat's niets; ik heb toch vreugd met myne kleinen. Als Dominé zegt: *dat ik over het goeije zo los heen loop;* zeg ik altyd: *ja, ja, oppassen is myn zaak, en het noodigste is de grootste pligt.* Maar zo zyn de Mans! Evenwel, Dominé zeit het om best wil, en om myn arme ziel te behouden. Maar wat heeft hy meer te doen, dan daar voor te zorgen?

Nu, Mevrouw, ik recommandeer my zeer in uwe vriendschap, en ben met veel achting

U Wel Eds. Dienares en Vriendin,
W. HEFTIG,
gebooren RAMMEL.

VEERTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Geleerde heer Wilhelmus!

Als het met Wysheid en Weetenschappen opgevuld hoofd myns Broeders tyd heeft om te hooren, wat zyne Zuster te zeggen hebbe, dan krygt hy schoone occasie, om den onäfmeetlyken afstand te zien, die er is tusschen een benaauwdkykend ziekelyk stuk van een hedendaagsch Wysgeer Jambres, en eene dartele, spotzieke, deeglyk ongeleerde, stoute Meid, uwe Zuster. Kyk zo donker niet! Gy hebt toch een paar weergaase zwarte oogen! Oom heeft gelyk: die zullen, als gy eens een menigte boeren op hun ziel staat te *rameien,* schoon te pas komen. Zo als de overleden Dominé Clarissa dit woord pleeg te bezigen: *Dat zy zo!*

Ja, Jongen lief, ik hoor heele slegte dingen van u. Ik zal u in deezen over drie zeer intressante Persoonen onderhouden; over Tante Martha, u, en my zelf. Zie hier, aanstaande Eerwaardigheid, een remedie, om onder deeze methode eens wat kettery weg te moffelen.

Denk eens aan, wat moet ik my verbeteren: Daar ik my verledig, om omstandig over twee my taamlyk vreemde onderwerpen te schryven, *het Geloof* namenlyk, en *Tante.* Lees den inleggenden van Motje. Sorteer er zorgvuldig al de kramery uit, die my aangaat; by voorbeeld:

No. 1. *Den ontblooten hals.*
No. 2. *De kantjes.*
No. 3. *De neteldoeksche halsdoeken.*
No. 4. *De in arbeid zynde aanspraak van Oom.*

Als dit Boeltje er uit gesorteerd is, ga dan heen, en zie, welk een *veelhoofdig monster* van *ketteryen* en *secteryen gy* zyt! Gy zyt een *wandelend woordenboek van alle dwaalingen,* die er van Adam tot op heden zyn uitgebroeit, beleeden, en betwist. Gy zyt een *systema*

van alle tegenstrydigheden ; gy gelooft *alles* en *niets ;* maar van myn geloof is er geen spoor meer: wat is dat voor een Zuster een hard gelag! Ik zal u ook toonen, hoe alle deeze stellingen beweezen worden; want buiten dit kon men het voor praatjes houden. Wel dan!

Gy zyt *Paapsch ;* want gy zyt niet alleen een Vriend van goede werken, maar ook van overtollig Gelooven; uw kindskinders en agter- kleinkinders zullen nog wel van dien voorraad leeven kunnen.

Gy zyt *Luthersch ;* want uw wil is knegtelyk onderworpen aan den duisterling Jambres.

Gy zyt *Arminiaansch ;* om dat gy meent al, of niet te kunnen gelooven; en u excuseert om iemand te verdoemen.

Gy zyt *Mennist ;* om dat gy Jambres lief hebt van wegen zyne goede werken.

Gy zyt *Sociniaansch ;* want gy gelooft met Socinus, dat Jezus de beste aller menschen was.

. Gy zyt *Arriaansch ;* om dat gy in éénen God gelooft.

Gy zyt *Deïstisch ;* om dat gy durft redeneeren in zaaken van Godsdienst

Gy zyt een *Ongodist ;* volgens den regel, dat hy, die te veel bewyst, niets bewyst; en het is des waar, dat hy, die te veel gelooft, niets gelooft. Dat gy te veel gelooft, wordt door drie getuigen gestaafd; als door

Betje van hier naast,
Door Betjes meid, en
Door den Baas in de Gortery.

Lees Tantes bericht des aangaande. Welk een afstand is er tusschen haar en haar Neef! Zy, vroome klos, zou haar hoofd geeven voor een Geloof, daar zy niets meer van weet, en gy gelooft niets van alle Gelooven, die er zyn kunnen. Welk een afstand ook tusschen u, aanstaande Heer Leeraar, en my, ellendige Lekenzuster! gy waart immers het Moeders Zoontje; de Harde zelf zag, dat er een Dominé uit uwe oogen keek. Gy zoud dan eigenlyk anderen inlootzen, en zie daar, gy zeilt op alle streeken zo wat heen en weer! Gy waart een knaap, daar men veel van wagtte; en zie daar, het komt op niets met u uit. Ik? och! ik was een losse, beuzelagtige, lange slungel van een Meid, en nu moet ik nog uwe catechiseervrouw worden. Ik ken ook den Hellingman zo promt, als Tantes Lorretje het liedje: *Wie klopt daar? de Paap!* enz. Als men myne bewyzen ook by den schok, zo als de Houtkoopers de planken verkoopen, en niet te naauw ziet, hoe ze zyn, dan kan ik wel voort met die winkel. Ik heb ook veel uitgestaan; Broeder Bulderaar zogt my de waarheden in te schreeuwen, en als het uur om was, moest ik een doek met azyn om myn hoofd slaan, zo een hoofdpyn had ik dan. Volg dan myn raad: stel een Gereformeerd Geloof op; draag het op, met eene aanpryzende Voorreden, aan de Eerzaame

Betje van hier naast,
Aan den Baas uit de Gortery, en
Aan Betjes meid.

Dit is het geduchte Driemanschap. Waak! Of zyt gy niet Rechtzinnig, van A tot Z, geef u dan aan voor schoon papier. Valt er eens iets met Tante over voor, zeg maar, zo als gy 't meent: zy verstaat er niets van, en zy zal voor u beweeren, dat gy zo regt in de Leer zyt, als zy zelf.

Uw Vegtparty met den Jonker heeft niet half zo veel opspraak by ons gemaakt, als uw ongeloof. Dit is niet vreemd. Toen ik een kleine Meid was, las ik veel in den Geestlyken Bloemist Hervey. Dit staat in een zyner brieven: *In myne Buurt woonden twee Candidaaten; de eene had deugd, en onrechtzinnigheid; de andere was een schurk, maar was strikt regtzinnig; en ik raadde myn Vriend om met den laatsten te verkeeren, om dat daar nog wat goeds van konde komen; maar waarschuwde hem voor den eersten, als geheel onbekwaam tot alle Zedelyk, neen Euangelisch goed.*

Magtig nog toe! waren de Apostel Jacobus en Dominé Hervey tydgenooten, dagt ik, of er ook Twistschriften zouden gezwaaid hebben! maar neen; die braave Jacobus had wel wat nutter te doen; en is zyn geheele Brief ook geene weerlegging der Herveyaansche costumes? Of ik het ook met u meen, Wim; wel jongen, ik heb nog nooit zo veel over myn *eigen* Geloof gedagt, als over het *uwe!* Ik voel toch aan my zelf, dat ik een weergaloos mensch ben; wat is dat groot! Ik geloof zelf, dat myne gekheid op zyn hoogst geweest is, en dat niet, om dat ik my naar Bram wil schikken, (die er nog op aan vrydt,) maar uit eigen overtuiging, dat ik best doe. Hier by komt nog, dat Pietje er ook uitscheidt. Die lieve zagte blonde meid is verbaast veranderd. Zy wordt ook, zoete ziel! in de zelfsverzaaking onderweezen aan de jichtige voeten, (niet van Gamaliël, wie weet of zy den man ooit heeft hooren noemen?) maar van haaren Oom, u bekend. Zy is gedoemd tot stilte en eenzaamheid; zo zy voor haare vryheid eenen goeden voorraad van voorzigtigheid inwisselt, dan is zy er best aan; en denk eens, dat goed kind wil my portie staan. Weet gy, wat my weerhoudt? Dit! Wysheid en Gekheid kunnen niet vreedzaamer leeven, dan onze Gerrit en ik. Ik hou, (want ik ben Mama's Dogter) van vreede. Nu sustineert de Gekheid, dat haar huurjaar nog niet uit is. En zy staat styf op haar recht van inwooning; immers tot myn vyf-en-twintig jaar inkluis. Ik wys haar wel veel mooijer Wooningen dan de myne. Fut! die zyn of al bezet, of zy zegt, dat zy zo gewend is aan haar verblyf. Kan ik haar nu het gat van de deur wyzen en op straat zetten? Kan ik my door de wysheid laaten onderhuuren? Mooglyk zal Ryzig zich, als man, beter laaten gelden; ik zal zien. Voor uw Vaarsje bedank ik u: het is heel fraai; ô dit is nu eens waar vernuft: Mama pryst het ongemeen. En zo zult gy my ook doen, als ik u maar spoedig zeg: wees gegroet van

Uwe Zuster,
A. LEEVEND.

VYFTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Lieve Nigt!

Hoe druk ik het thans met myn huishouding heb; want het is schommel-week, en ik kryg myn Wasch ook t'huis, en ik heb een heel stoffig huis, Nigt; en ik dien zo van 't eerst tot het laatst over al by te zyn, zo als de Poëet Kats zegt; en daarby heb ik de Metzelaars op myn dak; want onze Freryk bemoeit zich nergens mee. Nu, dat is niet anders. Ik moet u abstelut schryven, zodanig veraltereerd ben ik. Wel, Nigt, myn hoofd loopt er van om, maar ik zal ereis zwart op wit zetten. Ik kan met u best overweg. Jen Moeder is my te geleerd, ik versta haar zo niet; en als ik t'huis kom, heb ik altoos zo een last in myn hoofd, en zy spreekt evel zo weinig en zo zoetjes! en die haar deerde, zou ik een oud pak geeven; en jy, kind, zult nog wat veranderen moeten, voor je naar jen Moeder gelykt. Ik ben jen Tante, 't is myn pligt, om je de dingen te zeggen! Daar loop je nou weer zonder halsdoek om jen hals! Wel, 't is een schande en ergernis. Waarom doe je niet als ik? Loop ik zo, en ik ben nog zo veel ouwer; dat zou nog passeeren kunnen, als ik een ryke Mevrouw was. Want wie zou ik ergernis geeven, wil ik spreeken? Maar zulke jonge kleuters! Wel, 't lykt nergens na! Ik heb daar zulke fyne Neteldoeksche doeken, die nooit in 't water geweest zyn, en die zou ik je gaarn tot een welkomst in de Familie geeven; maar wat is 't? zy zouden gaauw verknipt en verkonkeld zyn, en dat was de meening niet. Onze Tuinlui spreeken er schande van, dat je zo loopt, en jen Oom zal er je eens terdeeg over spreeken.

Jy, Nigtje, weet nog zo wel wat uit de Schrift: doe je niet? want je bent immers al aan, kind? schoon ik geloof, datje meer Comedies en Romans dan wat goeds leest; maar Betje van hier naast zeit, dat dit zo de mode is onder Dames van fatsoen; en ik weet dat zo niet. Nou, jy weet nog wel zo wat Texten; maar ik heb een memorie als een garnaal, en ben myn Belydenis glad vergeeten. Je moet denken, ik heb t'huis wel wat anders te vinken, dan Geloofs-Belydenissen te onthouên. En het is jaar en dag geleeden, dat ik aankwam, by Dominé Kulenkamp. En toen waren er veel Hernhutters in Amsteldam; en daar waarschuwde Dominé my altoos voor. 't Was slegt sloerie goed, zei hy; dat moet zo zyn, want naderhand zyn zy meest allen naar Seist gebannen; waar of dat nu leit, weet Joost; maar myn Man weet zo, waar al die plaatzen liggen. Nu, dat is vóór uw geboorte, doch my heugt het zo veel te beter. Zo dat ik maar zeggen wil, dat gy nog wel wat uit de Schrift zult weeten; althans meer dan ik; en de jongste Schepen wyst het vonnis.

Je moet dan weeten, kind, dat eergister avond hier de Schoolmeester van Kipdorp op een pypje was; daar Papje zo kan naar zitten luisteren, weetje? met Buurman; zie, ik zeg altyd, *de derde*

man brengt de praat of de stilte an. Daar hoorde ik eene heele redenatie over jen Broer. Wel, Nigt, daar gaan lelyke praatjes van zyn Geloof! Sommigen zeggen, dat hy geen kriezel Gereformeerd Geloof heeft; anderen zeggen, dat hy Paapsch is; andren, dat hy Geus, of Calvinist is. Wel, kind, ik wist niet, dat er in onzen tyd nog zo veele Ketters zyn. Watte naamen! wie drommel heeft ze eerst geprakkezeerd, zou men zeggen. Nou had Betje gehoord, dat hy Arriaansch was; maar Betjes meid, die zei neen; hy was Arminiaansch; en die leert nu zelf haar Belydnis Geloof; en zy wist het wel, zei zy. Van den ogtend hoorde ik alweer, ('t is dikwyls wat nieuws, maar zelden wat goeds,) dat hy Benist was; zo zei de Baas uit de Gruttery: en dat wel van de allerërgste Benisten, die er zyn, van die, die Sociniaandery bedryven; en, zei Baas, dat was in ons land by Placcaaten verboden; wat dit nu allemaal is, weet God! Ik ben er puur van in de stilte. Hoor, Daatje, ik ken maar één Geloof, en dat is ons Geloof. Ik ben nooit in andre Kerken geweest. Wel, al had een mensch een hoofd als een ysren pot, hy zou met al die Gelooven gek worden. Zus! ik bedenk my daar; ik ben, voor veele jaaren, eens in den Tooren geweest. Die Man wist veel intebrengen voor zyn Geloof: 't was maar jammer, dat hy geen mantel of bef aan had, dat maakt zo veel indruk op 't gemoed: nu, 't is jaaren geleeden, mooglyk is dat nu wel anders. Hier, jen Grootvader Willem Leevend had nooit een degen op zy, of lubben op zen handen: kom nu eens!

Myn Man zegt: *Kind, jy hebt een zwak hoofd, je moet zo veel niet studeeren; wat bemoei je jou toch met de Dominées hun zaaken? Elk moet maar by zyn Geloof blyven; al dat tissen en kribben over de Schrift zal je nog gek maaken, en op de deegelykheid komt het maar aan. En* (zeit hy zo.) *Willem is nog veel te jongen springer, om zo op een hairtjen af te weeten, wat hy gelooft; en* (zeit hy zo,) *hy bemoeit zich te Leiden meer met de mooije Meisjes, dan met het Woord.* Ik zwyg dan maar om vreedens wil; want ik weet het niet. Maar op den Baas is hy nydig, om dat die van de Benisten zo afgeeft. *De Benisten* (zeit hy,) *zyn braave menschen, en Kooplui in hun hart en ziel, die maar een hoope goed doen in ons land. Ik plagt er schoon mee te negotieeren. Zy zyn stylen van de Beurs, en niet krentig, of sikkeneurig; zy durven wel een nieuw schip geeven, dat klinkt als een klok, aan een ongelukkig Zeeman, die door de verd—en Engelschen alles ontstoolen is. Moet er wat zyn voor armen, dok maar by de Benisten; zy durven wel wat doen. En zouwen zy dan zo satans zot zyn, dat zy goed deeden; als zy geloofden, dat er geen God was, die loont en straft!* zo dat Baas kreeg er oud van. Je weet, jen Oom valt wat poestig, als er over het goede gesprooken wordt. Men dient dan maar te zwygen, of aanstonds is het: *Wyf, hoe zit het? Wil je preeken? kom, repje naar de Kwakersche Kerk; daar ken je aan den slag raaken. Wil je praaten, praat over jen tuin en het weêr, of lees my de krant eens voor.* Zie, zo zyn de Mans met het goeije!

Onderwyl ben ik zeer bekommerd, hoe of het zit met jen Broers Geloof. Ja, had hy in Amsteldam gebleeven, dan zou hy zyn geloof wel behouden hebben. Want, al wil ik gaarn bekennen, dat ik van myn eigen Geloof niet veel meer weet, zo zou het my daanig

moeijen, als Wim niet *bonkes* was. Ik weet wel zo niet, wat Gereformeerd is, maar ik heb, dank zy den Heer, daar nooit aan getwyfeld; maar hoop er in te leeven en te sterven. Kyk, Nigtje, jy lui bent nu zulke Buisjes: nu moest jy, als een kind, eens een Brief aan Broer schryven, en dat wy met zyn Geloof zo in den pekel zitten. Maar zo de jongen beloogen wordt, dan zal ik met myn Man het voor hem opneemen, en ereis toonen, dat wy onze familie voorstaan. Onze Freryk is niet te goed, om den eersten uitstrooijer eens met een endje dagge op de ribben te komen; want wy bennen als vuur en vlam tegen liegen en lasteren, en ook hy is ons te na in het bloed. Laat hem jou Belydenis leeren, hy heeft een staale memorie; en dan zal de laster verstomd staan, en hy is een behouwen spekkooper. Ze zeggen, dat zyn kameraad zo een lelyke Jongen is, daar geen zoete beet aan is; die moest hy maar den zak geeven, want er is geen zier aartigheid aan den heelen zwartkop; nou, een mensch heeft zich zelf niet gemaakt. Als je de neteldoeksche doeken draagen wilt, kun je ze krygen: althans, ik versta niet, dat je weer zo naakt hier komt. Ik groet u, en ben

Uwe liefhebbende Tante,
M. DE HARDE.

ZESTIENDE BRIEF.

DE HEER LAURENS GOEDMAN AAN DEN HEER ABRAHAM RYZIG.

Waarde Ryzig!

Wy wisten al van den moord. Myn Vrouw had dit nieuwtje op het groot Salet gehoord, van eene Amsteldamsche Dame uit uwe Buurt. Ik zal zeer benieuwd zyn, hoe of gy met uwe Vrouw zult te regt raaken. Volg myn raad, Bram, ik leef nog in al de verrukkingen der liefde, en ben reeds vier jaaren getrouwd. Maar, om die te kunnen behouden, heb ik my ook van onfeilbaare middelen bediend. Laat ik u eens zeggen, hoe ik het heb aangelegd. Ik trouwde, eenvoudig gezegd, voor myn vermaak. Hierom, want ik ben verzot op schoonheid, weet gy, koos ik eene zeer mooje, geestige, goedaartige Vrouw, opgevoed *comme il faut;* hierom was het myne zaak, dat zy my beminde; dat kan zy niet, indien ik haar het leven onaangenaam maak, waardoor ook. Geld heb ik in overvloed; dit was voldoende voor my, om het niet te gaan zoeken met eene ryke Vrouw. Myne zinspreuk is: *Jouissons;* daarom, al deed ik voor myn trouwen zo wel eens meê met de vrienden, ik was te groote vriend van een gezond leven, om immer veel progresses te maaken in de Ligtmissery. Alles beantwoordt ook aan myne wenschen; ik word bemind, en ben gelukkig.

Myn lief Engeltje verteert afschrikkelyk veel geld. Haare byzondere uitgaaven bedraagen mooglyk zo veel, als die van de geheele Huishouding; maar wat zou ik niet betaalen, als my zulks met het inneemendst gelaat, op den stillen Vrouwelyken toon, met een

lief bloozend kind op haaren schoot, verzogt wordt?.... Ik wil bemind zyn; al het overige is *bagatel.* Dat zy my lief heeft, is zeer zeker. Hoe verzot op gezelschappen, is zy in een geheele week niet uitgeweest, om dat ik wat koortsig was. Zy bemint onzen lieven Jongen ook uitermaate; en in weerwil *du bon Ton*, is zy geheel Moeder; want zy heeft een goed, zagt, gevoelig hart.

Ongegeneerder leven kunt gy u zelf in den Haag niet voorstellen. Als gy, en alle deftige Amsteldammers, opstaat, zyn wy in ons eerste slaapje. Wy Dejeuneeren om twaalf; wy Dineeren om vyf, en Soupeeren om één uur. Wy hebben verscheide kleedingen voor denzelfden dag. Mevrouw ontfangt aan haar Toilet gezelschap; en ik weet myn werk by de Dames. Jalouzie? — Denkt gy, dat wy Burgerluidjes zyn! Myne Vrouw is eene volmaakte Danseuse. Hoe vleit het my, te hooren dat zy uitmunt, te zien, dat alle haare beweegingen door honderd tintelende oogen gevolgd worden! als men my beleefdheden doet, om dat ik de Man der Charmante Mevrouw Goedman ben; en een paar douzyn Heeren van den hoogsten rang haar hun hof maaken. Waarlyk, gy Amsteldamsche Knaapen, hebt weinig aan uw leven. Wat zyt gy toch meestal dan Steilooren, College-Loopers, Werk-Ezels, of Ligtmissen zonder smaak? In den Haag weet men te leeven. Ik weet wel, wat gy my zult antwoorden. Houd uwe wysheid voor u! Uwe Vrouw zal u die wel noodig maaken. Jongen, wat zal ik u echter uitlachen, als gy u zelf fopt; en met alle uwe strakheid niet uitwerkt, het geen myne toegeeflykheid my in de armen geeft! Heel goed; gy wilt *regeeren;* ik wil — *genieten.* Beweer dan op nieuw, dat ik niet voldoe aan myne Bestemming, als een aanzienlyk, vermogend man, die niet geheel by de gekken sorteert. Maar wat is rang by uw Vriend, die rust, vermaak en liefde het offer zwaait? ô Ik lach met al de schatten van Peru, indien ik daar, het geen my behaagt, niet voor kan verkrygen. Trotsch ben ik niet; ik mag wel zien, dat het ons Vaderland wel gaa, maar zou my niet laaten beweegen, om myn vermaak af te staan voor onrust en kwelling, en wat is het loon? de ondankbaarheid van een dwaas gepeupel. Ik laat des de hooge regeering over voor de Liefhebbers van den Baas te speelen, en ontwerpen te maaken. Wie doe ik te kort? Ik maak geen schulden; dit is hier eene zeldzaame verdienste. Onlangs verhaalde men, dat zeker groot Heer, om zesduizend guldens gemaand zynde, tegen zynen Secretaris gezegd had: *geef dien goeden man een zak zesthalven op afrekening.* Zo doe ik niet. Het Amsteldamsche geld maakt het my onnoodig. Als ik nu de vadzigheid van mynen aart, en de onzekerheid van het leven in aanmerking neeme, dan, begrypt gy wel, word ik des te meer versterkt in myne keuze.

Myne toegeeflykheid voor myne Vrouw heeft nog de volgende goede uitwerkzels. Hier is een troep zwervers, die ik fortuin-loopers by de getrouwde Dames noem: niets kan hunne stoutheid beteugelen, dan de bewustheid, dat eene Vrouw met haaren Man zeer wel in haaren schik is. Weinige Vrouwen zyn zo bedorven, dat zy hem een hoon zullen aandoen, dien hy haarer eigenliefde niet eerst heeft doen lyden. Ik denk ook, als zy dertig jaar is, en dan nog leeft, want zy is niet sterk, dat zy dan wel zal besluiten, om naar myn verrukkelyk Buiten met my te gaan woonen: nu

is dat niet te vergen; maar dan zal alles oud voor haar zyn, en des niet weer behaagen. Nooit schreef ik zo een langen brief! Maar het is over myne Vrouw; dat helpt. Zy groet u vriendelyk, en wy hoopen eens te zien, wie of de beste middelen heeft uitgekoozen om gelukkig te zyn, de staatige Ryzig of zyn

Gemakkelyke Vriend,
L. GOEDMAN.

ZEVENTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Lieve Wim!

Nu kunt gy twee vliegen met een klap slaan; 'k wil zeggen: beide myne Brieven in eens beantwoorden. Wat is er toch, (nu in ernst, immers, zo ernstig als ik kan,) van uw Geloof? Dat gegons en gemaal verveelt my magtig. Dominé is er ziek van geweest; (van uw geloof; het moet des geen gezond geloof zyn.) Zuster Collega heeft er over aan Mama (hoe vindt gy dat?) geschreeven, en ik heb den Epistel weeten te krygen; zy zegt, dat gy, ja hoe weet ik die malle naamen ook zo fiks, een Arriaan, neen, nu weet ik het, een Spinosist zyt geworden. Weet gy wat, Bolletje, ik zou die gekheid maar laaten; gy krygt er geen oortje pret door. Hou jy jou ouwe Geloof maar; daar weet je wat je aan hebt. Als wy gelooven, zo als Mama, dan zullen wy wél gelooven; want, dewyl zy eene verstandige en braave Vrouw is, zal haar geloof wel capitaal goed zyn. Als gy overkomt, geeft Mama u vryheid, om uwen Vriend meê te brengen, dit is mal genoeg; wat zullen wy aan zo een Izegrim hebben? Chrisje Helder zal met Kaptein Veldenaar gaan stryken; of heb ik u dat al verteld? Maar wat zegt gy van Coosje? ik weet niet, of Mama daar niet wat over in 't hoofd heeft. Of Pietje? maar die is een jaar of drie ouder; evenwel, 't was zo eene intime Vriendin van u, toen ik u het leven nog bitter maakte. Bedenk u hier eens over. ô Wat beloof ik my een dol, als gy hier zyt! Antwoord nu ten eersten, of gy hebt geene Zuster aan

A. LEEVEND.

AGTTIENDE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Lieve Zuster!

Ik heb alleen by gebrek aan tyd niet geschreeven: nu zal ik het beginnen, evenwel dies te korter, om dat ik u welhaast bykom. Eerst over Tante. Wel, is 't mooglyk, is dat die dikke goeije klos,

daar ik in myn jeugd, als ik Chris zo wel eens t'huis bragt, altoos zo veel lekkers van kreeg! Is dat myne Tante? Van die giften sprak ik nooit tegen u. Ik moffelde alles onder weg maar op; anders had ik weer rekenschap aan u moeten geeven van myn tyd, en zo voorts; en dat was toen myn kroon te na; ik was tien jaar en leerde — Latyn; dat gelieft Uwé wel te considereeren. Bekommer u niet over myn Geloof; myn Geloof is prompt in order. Gy weet, hoe Dominé is: het spyt my echter, dat hy zich door myn Geloof ziek maakt. Van zyn schommelig Wyf hou ik veel: ô dien Brief moet ik zien! Maar Mama stelt zo veel prys op haare Orthodoxie, dat het my maar slegt aanstaat, dat zy hier iets van weet. Dat zal voor my niet goed afloopen. En *Man* is ook nog al Kerks op zyn wys. Nu, wy moeten het afwagten.

Ja, zou Chrisje Mevrouw Veldenaar worden? Wel nu, hy is een braaf schoon jongman, die haar verdient. Coosje zal wel beter man krygen, dan ik eens zyn zal. Groet myne lieve Renard met een kusch. Ach, ik verlang zo om haar te zien! Die bedaardheid moet haar verrukkelyk staan, met zulke fyne trekken en zulke zagtmoedige oogen. Myn Vriend komt meê. Groet onze waarde Moeder. Adieu.

W. LEEVEND.

NEGENTIENDE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waarde Vriendin!

Ik moet eindelyk toch schryven; ik moet uwen Brief beäntwoorden; ik moet myn gedrag, myn hart, myn arm, ziek, gebrooken hart rechtvaardigen. Was ik maar zo geesteloos, zo onverschillig, zo traag niet! Wat zal het baaten? Gy zult toch zeggen, dat ik bedwelmd ben; myn geest is, 't is waar, niet zo helder, zo onberoerd als de lucht, die thans myne oogen tot zich trekt; wat kan dat bewyzen. Ach, Belcour! Waarom verdenkt gy my? Heb ik dan ooit iemand misleid? Zo gy echter gelyk had!... Zo ik my zelf misleidde!....

Wel nu, stel eens een oogenblik, dat ik myn Vriend bemin, kunt gy dan zeggen: doe hem een ander verblyf neemen?... Zou de ik zo eenen schok doorstaan?.... Moet ik my allengs aan zyn afzyn *gewennen?* Gewennen! Ach! Stel eens, zeg ik, dat ik op hem verliefd ben; (hoewel het zo niet is,) en dat ik hem doe vertrekken; zal dan myne verbeeldingskragt niet ontgloeijen, my doodlyk afmatten, myne levens-geesten verteeren, myne kragten sloopen, door hem altoos voor my te willen plaatzen?.... Zyne houding, zyn gelaat, zyne oogen, de juiste toon zyner stem, alles zal ik weder willen hebben; en dat zo sterk, zo naauwkeurig, dat ik, werktuigelyk, myn hand uitstrek... hoor, opzie: en *hy* zal er niet

zyn! Bloedstollend denkbeeld; *hy* zal er niet zyn! Stel nu, dat ik hem bemin; o dan is zyn byzyn noodzaaklyk voor myne gezondheid; dan moet ik, door hem te zien, herstellen; dit is, als men maar twintig jaar is, mooglyk. Dan zal het moeten zyn, eindlyk moeten zyn!... Dat *moeten* zal by my alles afdoen. Laat hem dan gaan, als hy *moet* gaan. Leert de ondervinding niet, dat, als er geene mooglykheid is om iets langer te behouden, 't welk ons zo dierbaar was, de ziel dan alle haare kragten by een roept, en ons in staat stelt om veel bedaarder afscheid te doen neemen, dan wy hadden durven denken?

Maar, waarlyk, zeker, myne Vriendin; ik ben niet verliefd! Indien gy er niet van gemeld had, nooit zoude ik daar aan gedagt hebben. Nu zal ik, om u te voldoen, myn hart nogmaal onderzoeken. Ik zal gaan zien, of de verschynzels, die gy daar voor houdt, wel noodzaaklyk, en in myn aart, *liefde* aanwyzen; en dan zult gy zelf zien, dat alles *vriendschap* is. Voor u zoude dit zo niet zyn. Gy doet alles uit zulke strikte koelberedeneerde beginzels; uw temperament benévelt nimmer uw verstand; gy zyt altoos groot. Maar uw Lotje! — Ach! gy kent myn teder, myn gevoelig hart; de fynheid myner aandoeningen zyn gevolgen van een zwak, niet ongekrenkt zenuwstel. Onze gestalten, onze jaaren zyn niet onderscheidener, dan onze innerlyke geaartheid. Myne vriendschap moet wel veel zagter, smeltender, meer liefde zyn dan de uwe. Gy scheidt van iemand u waardig; het onthutst u. Ik scheide van iemand my dierbaar; en men leest in myne ontroerde trekken, in myne neergeslagen oogen, wat? — *dat myne ziel waarlyk lydt!* Hier over hebt gy my wel eens vriendelyk berispt; dit verandert de zaak niet: zo ben ik! Ik kryg een brief, die my welkom is; myn hart klopt by iederen regel, en meermaal drupt er een onbeschryflyk aangenaame traan op het dierbaar geschrift — op uw geschrift, myne Vriendin!... Verliet ik ooit, zelf om uw byzyn, myne Ouders, dan met droefheid? Bleef ik, als ik myne Moeder weder zag, niet spraakeloos in haare armen! Daar dit nu alles zo is, waarom besluit gy des, dat ik verliefd ben? Moet Leevend meer dan myn Vriend zyn, vermids myn hart krimpt, daar ik hem in dien staat zie? bleek, vermoeid, bebloed....... ô Belcour, denk het niet! Ja, ik sloot hem, vervoerd door medelyden en droefheid, in myne armen; my ontglipten eenige woorden; hy is myn Vriend; dat is genoeg! Genoeg, om my alles te doen gevoelen, wat ik gevoel, zo dikwyls ik vrees, dat hy niet gelukkig is. Waarom schryft gy dit ook toe aan eene drift, die ik niet eens wensch te kennen?

Zeg my, indien gy in myne plaats waart, en Willem was, zo als gy zelf zegt, dat hy is, en hy was zo zeer uw Vriend: zoudt gy, hoewel uw karakter zo zeer van het myne verscheelt, wel anders handelen? Zoudt gy niet gaarn by hem zyn; met hem over allerlei zaaken vertrouwlyk spreeken? Zoudt gy hem niet dankbaar zyn voor het verdeedigen van uwen naam? voor de onderscheiding, waar mede gy behandeld wierd? Ach, myne Vriendin, gy zoudt zeker ook onsteld geweest zyn! en wist ik toen, dat de kwetzuur niet gevaarlyk was? Wist ik dat? Was hy, na zo een discours met u, door verlies van bloed, by u verflaauwd neergezeegen, zeker, gy zoudt hem niet ontweeken zyn. Uw hart zou

bewoogen, en uwe traanen zouden.... Ik moet mij hier van afmaaken. Dit vraag ik alleen: zou dit in u alleen vriendschap geweest zyn, wel waarom moet het by uw aandoenlyke Lotje liefde zyn? Gy kent mynen schaamagtigen aart; zoude ik zo veel over mynen allerbeminlyksten Willem kunnen schryven, zo ik op hem verliefd ware? Ach, de liefde is agterhoudend, grillig, peinzend, ongelyk aan zich zelf; vriendschap is eenvoudig, zedig, gulhartig, teder, onbedekt. Gy zegt immers, dat hy my niet bemint; wat gevaar is er dan?.... Gy zegt dit wat heel, heel dikwyls, Belcour! De zagtste, de zuiverste, de verbindendste gevoelens kloppen voor hem in myn hart; meer niet. En ook, hy bemint my niet, zegt gy immers.... Wie mag de gelukkige Dame zyn, die hy bemint?

Ik ben niet heel wél; evenwel er is niets ongevalligs in. Myn Vriend zegt, dat zyne Lotje wat bleek is: dat is niets, als men wél is, althans niet ziek. Ik bemin u, en ben

Uwe Vriendin,

C. ROULIN.

TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Myne waardste Chrisje!

In u ziet men, dat eene allersterkste aandoenlykheid, en eene verachtelyke ongestaadigheid niet noodwendig in het zelfde karakter verëenigd zyn. Zeker, dit is iets zeldzaams. Weinigen hebben, eens wat hoog in de vriendschap gestemd zynde, vastheid van geest genoeg, om niet weldra te daalen. Gy weet, myne heele Lieve, ik zie zo gaarn myn Sex van den besten kant; hier aan, en niet aan gebrek van Ondervinding, moet gy toeschryven, dat ik veel minder bedrog, valschheid, geveinsdheid, en kwaadwilligheid vinde in de samenleeving, dan veelen. Zwakheid is de bron van alle gebreken. Alle menschen brengen de geschiktheid tot deeze of geene zedelyke onpasselykheden in de waereld. En weinigen zyn sterk genoeg, om daar voor bestendig te waaken. Weet gy, wie ik eene *zwakke Vrouw* noem? haar, die zich zelf zeker gebrek verwyt, die my belydt, dat haar hart en haar verstand stryden, en niet hoopt te zullen overwinnen. Weet gy wel, lieve, hoe het doorgaans gaat? Men is vatbaar voor de tederste geneegenheid, maar men kan het niet uithouden. Er is uwe behoefte van lief te moeten hebben, niet! Dat lastig leedig, 't welk voor myne aandoenlyke Vriendin zo ondraaglyk is, is haar onbekend: al wat nieuw, al wat maar in de mode is, kan haar voldoen. By haar is het *Romanesk*, als men spreekt van overeenstemming; zy weeten niet, wat dat toch zegt: „het hart heeft eindlyk de Vrien„din gevonden:" wat het zegt: „men kan met veelen wel over

„vriendschap spreeken, maar, — mede gevoelen!" Om die reden spreek ik nooit dan met u op dien toon. Ik keur het zelf af, dat men het doet; en hier toe heb ik maar te veel gronds. Men kiest, om dat ons iets smaakt; dit gaat aan in beuzelingen, maar in de vriendschap is dit niet genoeg, niet voldoende. De ommegang vermindert de kragt der indrukken, wordt minder aangenaam; de gehechtheid verslapt; en zy, die ons nog onlangs met de grootste tederheid beminde, zy, die om by ons te zyn niets te moeilyk vond, gaat ons voorby als eene goede bekende; zo zy ons al niet ongemerkt ontsnapt. Myne Moeder heeft in haare jeugd zo eene Vriendin gehad, Juffrouw Zomervlaag; nu nog Mevrouw Luim. Ik heb Brieven geleezen, die my deeden besluiten, dat zy myner Moeders Chrisje Helder geweest ware; het trof my, dat zy zo verre van woonplaats en omstandigheden gescheiden waren. En ik was verontwaardigd, toen ik hoorde, dat zy myne Moeder zo ongevallig had behandeld. Maar wat meent gy, dat deeze weldenkende Vrouw zeide? Ik zal het u zeggen! „Mevrouw Luim meende, toen zy dit „schreef, ter goeder trouw alles, wat zy schreef: toen had zy my „hartlyk lief. Maar Mevrouw Luim was een zwak karakter; hier „van daan dat stootend ongelyke, waar door zy al zo zeer met „zich zelf als met haare Vrienden overhoop lag. Hier voor, Coosje, „zyt gy niet bewaard: het valt moeilyk; maar besluit er niet uit, „dat uwe Vriendin valsch, alleen dat zy beuzelagtig is." Hoe dikwyls denk ik aan deeze woorden! Ach, ik heb het bestendig genoegen van te ondervinden, dat myne Chrisje my niet minder bemint dan voorheenen. Heugt het u nog, heele Lieve, dat Mevrouw my met zich uit de Kerk mede bragt, en met genoegen zag, dat wy elkander zo regt vonden? . . . . Die jaaren zyn niet alleen aangenaam, maar ook nuttig voor ons geweest.

Het geen gy my verzoekt, is niet heel gemaklyk; uwe gevoeligheid en myne bedaardheid (zo als gy dit vriendlyk noemt) te vereenigen. Moet ik u dit leeren? Ik twyfel, of gy wel al te goed geadresseerd zyt: evenwel, ik zal u, tot gy beter raad krygt, eenvoudig zeggen, wat ik er van weet; ik waarschouw u, het zal weinig beduiden.

De Natuur gaf my een hart, zo gevoelig als het uwe; dit schynt u eene wonderspreuk! Ja, maar ik begreep, dat ik die gevoeligheid niet te veel voedzel moest geeven; immers, indien myn oogmerk ware, om gezond, blymoedig en nuttig te leeven. Als myne lieve Moeder wat hoofdpyn had, als myn Vader wat onpasselyk was, dan was ik zo getroffen, dat ik my buiten staat bevond, om den minsten dienst te kunnen doen: ik wierd zelf ziek. Toen ik vyftien jaar was, viel er iets voor, waar door ik zo schrikte, dat ik in hevige stuiptrekkingen viel. Zedert was myne aandoenlykheid de vrugt van een verward zenuwstel. Dit bedroefde myne Ouders: zy leerden my, onder een behoorlyk gebruik der medicynen, hoe ik myne reden ter myner herstelling moest aanleggen; zy toonden my, dat ik anders vaarwel moest zeggen aan alle de beste genoegens myns levens; zy zeiden my, dat ik anders volstrekt nutteloos zyn zoude in eene zwaare huishouding, daar men my daaglyks nog meerder noodig kreeg. Dit had een gewenschten uitslag. Gy kent my; gy weet, dat ik niet zeer hartstochtlyk ben.

Ter bereiking van dit oogmerk, heb ik my altoos zeer wel bevonden by afleidingen, die ons nog al eenigzins vermoeijen; dit breekt den aandagt en leidt hem altoos af. Myn Vader beweert, dat het vast, ingespannen onäfgebroken staaren op één punt een mensch wel dra krankzinnig kan maaken: dat punt zy wat het wil.

Voeg hier by, Chrisje lief, dat ik overhel tot het melancholique; niet tot het ontevreedene: dit moet gy wel onderscheiden. Ware ik in verkeerde handen gevallen; had men my niet gebruik leeren maaken van myne reden; wat zoude er van my geworden zyn? Ach, daar voor alleen kan ik myne Ouders nooit genoeg bedanken. Afleidingen heb ik genoeg; te meer, wyl myn hart gerust, en myn geest helder is. Myne bedaardheid is des de traage vrugt myner reden, geenzins een eigenschap myns karakters. Ik bemin u genoeg om u te verzoeken: „hou uw eigen geluk een weinig meer in uwe magt." ô Myne lieve, alle uwe levendigheid kan u thans niet altoos beveiligen voor die zielstreelende, doch met een ons ontkragtende zwaarmoedigheid, die ons, voor al in het stille licht der maan, zo onweerstandelyk kan vervoeren; en nu hebt gy nog alles, wat het leven aangenaam maakt! Weet gy wel, dat ik sterflyk ben. . . . . Maar ik moet u niet overstelpen. Veel liever ga ik u iets copieeren, dat ik eens, voor ik u kende, by zekere gelegenheid hebbe opgesteld.

„Daar is, by gevoelige, denkende menschen, niets zo zeer in „staat, om hen van eene te sterke zucht voor alles wat vergank„lyk is, te geneezen, dan de *teleurstellingen*. De opmerkzaame be„schouwer der waereldsche zaaken weet, dat alle de geschenken „des Rykdoms, des Rangs, des Roems, en van den Wellust zeer „onvolkomen zyn; dat het volst bezit van dit alles het ledig in „een welgeplaatst hart niet vervult, nooit recht voldoet; dat walging „en onverschilligheid wel dra op de verrukkingen van eenige oogen„blikken volgen. Zulke menschen maaken des spaarzaam gebruik „van dit alles. Zy hebben weinig noodig. Vryheid is hun grootste, „zo niet hun eenige schat."

„*Die niet teleurgesteld wil zyn, moet niets verwagten.* — Aan deezen „regel moeten wy ons, zo veel mooglyk, houden; zo veel mooglyk, „zeg ik; want naar maate daar van wordt men bedagtzaamer, en „de keten der teleurstellingen verkleint in evenredigheid; de rust „onzer ziel wordt niet zo geduurig gebrooken; wat is dit reeds „eene gelukzaligheid! De Dichter Pope noemt dit zo treffend: *de „zagte zonneschyn der deugd!* Al wat onze begeertens te hevig aan„vuurt, is dier gelukzaligheid nadeelig; ook dan, als zy al eens vol„daan worden. Indien denkende menschen niet doorgaans zeer „aandoenlyke harten hadden, wat zoude hen bedroeven? Het gemis „van Rang? Wat is Rang voor hem, die *voelt*, dat hy tot heerlyk„heid en deugd geroepen is? Van Roem? Hy ziet op deszelfs uit„deelers, en bloost, omdat hy beroemd is. Van Schatten? Hy, die „weinig natuurlyke, en geene kunstbehoeftens heeft, vraagt niets „dan de onäfhanklykheid van hun, die hy in de blaakendste gun„sten des Rykdoms ziet. Of zal Wellust hem voldoen? . . . . . Wy „spreeken van weezens, den eernaam van menschen waardig."

„Myn gevoelig hart eischt eene Vriendin: die eisch is billyk. De „stille genoegens der vriendschap, niet de geweldige vervoeringen „der liefde, zyn voor myn hart bereekend. Gy, myn hart, zult uwe „Vriendin vinden: laat myn reden alleen de wagt houden; haast „my maar niet."

„Maar beloof u ook dan niet te veel! Ach, de vriendschap zelf „draagt hier het merk der onvolkomenheid! Uwe Vriendin, gy, al- „les, wat ons omringt, is veranderlyk. Zy kan van staat veranderen, „en dan moet gy u met de tweede plaats in haar hart vergenoegen. „Uwe Vriendin zal Moeder worden, dan heeft zy oogenblikken, die „zo vervuld zyn, dat zy ook aan u, en hoe na legt gy haar aan 't „hart! niet *kan* denken. Uwe Vriendin kan van woonplaats veran- „deren; zelden zult gy haar zien; draag dan zorg, dat uwe verlan- „gens uwe pynigers niet worden. Klemmende onvoldaane begeertens... „Is er iets meer noodig, om ons leven te vergiftigen?.... Daar „van huivert onze ziel, en wat is het einde? Uwe Vriendin is ster- „felyk! Gy zult mooglyk haare stervende oogen sluiten..... Wapen „u hier tegen. Het denkbeeld: *de Vriendin van myn hart is niet „meer*, is zo verscheurend, dat onze reden daar door in haare wer- „king gewelddaadig belet wordt; indien men zich niet op de aller- „voorzichtigste wys poogt te gewennen, om dit in eenen wykenden „afstand te zien. Bemin uwe Vriendin, maar zy is — *sterfelyk.*"

Lees dit opstelletje eens aandagtig. Wel nu, myn hart vond zyne Vriendin. Die Vriendin heeft den aanleg van een schoon karakter; zy is grootsch en gevoelig: zy heeft een gezond oordeel, en een gezond hart. Dat hart is alleen te aandoenlyk, als het geheel vriendschap is; maar het is rein, open, gevormd om gelukkig te zyn, door andren zo te maaken. Nooit zie ik haar, dan met de allerfynste zelfsvoldoening; zy bemint my.

Voldeed ik nu eenigzins aan uw verzoek? Ik vrees, dat myne Chrisje niet veel smaak in dit voorschrift hebben zal. Wel nu, wy verscheelen dan zeer. Bemint gy my te zeer, om u naar my te voegen? Ik bemin u te zeer, om my in deezen naar u te schikken. Wat zegt het? Laaten wy elk onzen weg volgen; als wy wat meer jaaren hebben, zal het blyken, wie den besten weg tot het geluk heeft ingeslagen; en ik wagt myne lieve Helder dan zeer zeker by my.

Ik weet wel, dat eene opkomende koelheid op deezen toon tegen de beledigde Vriendin kan doen spreeken, maar ik weet ook, dat myne Chrisje overtuigd is van myne geneegenheid; zy kan niet toestaan, dat ik uit deezen bron werk. Men schaamt zich als dan om te zeggen: „ik bemin u niet meer; ik weet zelf niet waarom; want gy blyft dezelfde, en ik heb u oprecht en teder bemind; en dat duizendmaal gezegd, ja getoond door de grootste onderscheidingen." Dit laat de hoogmoed niet toe; was het echter niet veel eerlyker te zeggen: „ik ben dwaas, en zwak; ik ben zo beuzelagtig, „dat ik ook u niet meer kan verkiezen. Gy zult dit wel voor u hou- „den; gy zyt niet zwak, en zeer bang voor uitersten." Zie daar, zorg voor myne uitgeleezen Vriendin doet my dus omstandig schryven.

Is uw nieuwe Soupirant dan zo onbeschryflyk dom, dat hy zynen afstand van u niet kan bezeffen? Of is hy geheel een man van de mode? Ik hoor, dat zulke lieden het Huwlyk slegts voor eene plegtigheid houden; zy noemen het eene verbintenis van twee vrye Persoonen, om denzelfden naam te draagen, ééne huishouding te hebben, dezelfde Kinderen aanteneemen; maar die buiten dit niets te doen heeft met de beide contractanten. Men laat elkander vry, en ziet elkander weinig dan op publique plaatzen. Nog wat van Willem.

Myn Vader heeft een Brief uit Leiden, waar in zeer nadeelige geruchten van hem en Juffrouw Roulin gemeld staan. Nu moet hy u zeker niet beminnen; welk een Jongeling, vervuld met uw bevallig beeld, zoude.... Maar ik hoop, dat het laster zyn zal, om duizend redenen. Men schryft hem ook slegte gevoelens toe; dit geloof ik nog minder....

Myn Broeder is Kapitein effectif geworden met den rang van Majoor. Men zegt, dat hy dit avancement verdient. Van Sytsama heeft aan my geschreeven: ik zal u den Brief zelf overhandigen: myn welberaaden besluit blyft het zelfde. Ach, waarom word ik zo door deezen Man bemind! myne Ouders zyn door zynen Brief zeer getroffen.... altoos

Uwe,

C. VELDENAAR.

EEN-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

KOLONEL UTO VAN SYTSAMA AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Myne Waardste!

Kunt gy my met uwe bezitting niet zegenen; schryf my dan nooit meer; voor zulke verdiensten, voor zulke begaafdheden is myne reden niet bestand. En echter! alles wat gy schryft is zo billyk; ik moet het alles toestemmen. Ik doe het ook. ô Waarom leerde ik u kennen, daar ik niet kan hoopen, dat ik uw hart immer zo zeer in myne belangen zal kunnen overhaalen, als noodig is om my den uwen te maaken! Neen, zo veel had ik niet verwagt; en echter ik heb u gezien; en uw Broeder heeft my zo veel van u verhaald. Zo rasch ik kan, kom ik over. Ik moet getuige zyn van dat geluk, 't welk in uwe stille wooning heerscht. Nu zal ik myne geliefde stelling beweezen zien: *Huisselyk geluk is geen harsenschim, het is een aanweezig goed.* Dwaas is hy echter, die het zoekt op de woelige tooneelen der groote waereld.

Naauwlyks twintig jaar zynde, besloot ik my dat door een welberaaden huwlyk te bezorgen; immer zo veel dit in mynen toestand te hoopen ware. Ik begreep, dat ik, om wel te kiezen, niet verliefd zyn moest. Alle driften zyn *prisma's;* wy zien door haar de voorwerpen niet, zo als zy zyn. De driften verkoelen; de *prisma* valt weg; maar! de voorwerpen blyven dezelfden. Ik zag de

waereld; ik zogt eene Vrouw; ik vond niet het geen ik zogt. Ik vorderde nog iets meer, dan de kunst om gekken te behaagen. Onze Dames *du Ton* konden niet afkeeriger zyn van my, dan ik van haar was. Ik begreep, dat de Vrouw, die ik zoude kunnen liefhebben en hoogachten, nog iets meer moest kunnen doen, dan zich laaten kappen en kleeden; dan ombren en schaakspeelen, danssen en te paard ryden; in myn koets gaan zitten en op een Bal of Salet brilleeren! Hier om kreeg ik den naam van een *bizar* man; zeide men, dat ik zeker nooit meende te trouwen; dat ik een paar eeuwen te laat kwam, met zulke ouwerwetze begrippen; men lachte my uit: wat hielp het? de styve Fries bleef by die gedagten. Hy was reeds agt- en- twintig jaar, toen hy eene Dame zag, wier gelaat zyne oogen trok; en zy was echter verzeld van eene jonge schoonheid. Ik vertrok; dat belangryk Physionomie bleef my voor den geest. *Dat is raar!* (zeide ik,) *zoude dit de Vrouw zyn, die ik zoek? Altoos denk ik om haar. ô Van Sytsama, dat is een meisje; welk een engelagtig gelaat! welke eene lieve houding!*

Men verwyt my, dat ik trotsch, dat ik eigenzinnig ben. Dit is zo niet; ik ben alleen minder vatbaar voor het geen oppervlakkig behaagt. Nu zelf bemin ik eerst uw Broeder; en ik zag altoos, dat hy een zeer braaf Jongeling waar; het bleef by deeze billyke toestemming: ongevoelig ben ik niet; ach, uw brief! maar myne gevoelbaarheid was nooit opgewekt. Nu leer ik my zelf kennen. Zyt gy Vrouwen dan gebooren, om ons geheel tot menschen te vervormen? Ja, myne Coosje, (o mag ik u zo eenmaal noemen!) myn hart klopt van gevoel: myne oogen vloeijen over, als ik uwen brief lees! Edel, edel meisje! Kunt gy de myne niet worden?... Ik moet niets onbeproefd laaten. U veel betuigingen te doen, is zo in myn trant niet. Gy wordt met eerbied en vervoering bemind door

Uwen

VAN SYTSAMA.

TWEE-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

In het Lindenhuisje, by het Slingerbosch.

Allerwaardste Vriendin!

Ik heb my zulk eene zoete gewoonte gemaakt, om alle daag wat aan u te schryven, dat ik zo wel op den afstand van maar twee, als op dien van tien uuren, my dat vermaak moet geeven. Hoe digt ben ik thans by u; en hoe verre ook! Hoe veele uuren kan ik op een dag met u slyten, en wat zegt het bedroefd weinig voor de behoefte van myn hart, – maar één dag by u te zyn!

Hoe oplettender ik uwen laatsten overweeg, hoe meer ik u moet

gelyk geeven. Evenwel, het is een *moet;* zie, Coosje, het smaakt my toch niet recht. Myne Reden heeft myn hart zo niet onder den duim; gy weet, trouwens, dat het heel stout, heel ongezeglyk zyn kan, en gy zoudt niet half gelooven kunnen, wat het nog al heeft in te brengen. Dit verheugt my; gy bekent, dat ik zo bestendig als gevoelig ben: dit is zeker; nooit ontwaarde ik voor u nog de allerminste huivering. Ik moet toch, in weerwil van al het ongelyke, voor u gevormd zyn; ik ken jonge Dames genoeg, maar neen: Coosje Veldenaar, en! — die alleen! waarlyk, ik kryg iemand lief, naar gelang die veel goeds van u zegt; al is het ook van dat goeds, 't welk ik zeer wel weet niet te bezitten; anders! onze eigenliefde;... ja, ik versta u.

Dat de meeste menschen laboureeren aan zedelyke onpaslykheden, beken ik; de meesten zyn zwakke gestellen: maar! de toevallen, waar aan Mevrouw Luim onderheevig was, zyn voor my onbegrypelyk! Liefde, zo die op een oogenblik ontstaat, is eene *phantasie*, eene *grilligheid;* men weet niet, waar uit die ontstaat; (of myne Vriendin moest die drift geene liefde willen noemen) zy moet wel broos, wel verwelkbaar zyn. Als ons geluk op het welzand der driften gebouwd is, kan het geene vastigheid hebben. Maar vriendschap is gelyk aan een huis, dat op een steenrots gebouwd wordt: *Ende de winden hebben gewaaid, ende de slagregens zyn gekomen, maar het is staande gebleeven, want het was op eenen steenrots gebouwd.* Liefde heeft veel van *Jonas Wonderboom:* maar Vriendschap vergelyk ik by een dier schoone staatige welgewortelde *Eiken*, in wier verrukkende schaduw ik dit schryf.

Zou het waar zyn, Coosje, dat de Mannen *bestendiger Vrienden,* maar de Vrouwen *standvastiger Minnaressen* zyn? Zou dit hier uit ontstaan, om dat zy liefde tot een speelbal, en vriendschap tot eene ernstige zaak maaken? Is dit zo, dan doet de Sex er weinig toe. De Mevrouwen Luim doen er echter veel toe, om ons in het ongelyk te stellen. Myne mama kent eene Dame, die, zo zy aan ieder haarer intime Vriendinnen een Sak present gave, nog te kort zoude komen, en echter heeft zy er eene groote menigte, en liet eens nog zes te gelyk maaken. Zouden er geene *Coquetten* in de vriendschap zyn? Mama is daar niet vreemd van. Over Wim liefst eens mondeling. Het is zulk een schoone vooravond, dat ik met myn lieven Papa eens te paard uit ry; ik kom vast by u aan; o hoe zal ik u verrassen, en zelf deezen in handen geeven. De Piqueur staat te wagten.... Ik kom, Papa! ik laat deezen open, want gy zult hem zelf ontfangen uit de hand van

Uwe
CHRISJE.

DRIE-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Myne heele Lieve!

Dat verrassend bezoek! niets was my aangenaamer. Gy kwaamt zo stil aanzweeven; het was, door den zwaaren lommer, niet heel licht meer in het boschje; ik was zo in myne gedagten als ingeslooten; is 't wonder, dat myn hart zo sterk sloeg! dat ik een weinig onthutst ware, door my in uwe armen te zien? Wees echter niet ongerust, ik schrikte niet zó, dat ik voor de gevolgen vrees; en ach! al ware het zo. Hoe dierbaar is my dan nog de oorzaak! Nogmaal dank, myne waarde, voor dat verrukkelyk avond-bezoek. Zyt gy by dit heerlyk maanlicht wel t'huis gekomen? Ik zag wel, dat gy my iets te zeggen had; ook vóór ik uwen brief las. Gy waart niet zeer opgevrolykt; dit valt in myn trant; o hoe bevallig zaagt gy er uit! Indien het berigt nopens Leevend waar is, dan liegt zyn Physionomie; die teekent niets dan gevoel, en — eerlykheid. Ik versta my dan *de kunst van zien* geenzins; want ik hield my verzeekerd, dat hy beminde. Wat is het goed, dat gy het maar by de *oude kennisschap* (een aartig woordje) zult laaten berusten. Bedankt om in de Vacantie te komen logeeren! 't Is vreemd; 't is lomp ook. Kan Willem lomp zyn? Ik begryp het niet. Zou hy overtuigd zyn, dat hy niet wel doet; dat hy al te gevoelig is voor de beminlyke Juffrouw Roulin; en zich dier zwakheid schaamen? hoewel ik hem in staat ken, om haar eens zo wel zyne hand als zyn hart te geeven. Hy is trotsch, weet gy. Hy vreest mooglyk uwe schertzery. Hy denkt mooglyk, dat men meer van zyne historie weet, dan hy liefst had. Dat hy een slegte knaap wordt, geloof ik in geenen deele: maar dat hy niet altoos zo naauw gezet leeven zal op de Academie, als zyn Vriend Helder in zyn's Vaders huis, daar aan twyfel ik ook niet; hoe zeer het my jammert. Dat hy het doorziend oog van Mevrouw Helder zoude vreezen; dit kan ik niet denken, om dat ik hem van geen kwaad verdenk. Want dat hy een lief fatsoenlyk meisje bemint, dat alleen minder gelds heeft dan hy; dit kunt gy zelf, myne Chrisje, immers geen oogenblik kwalyk neemen Dat hy weder bemind wordt, zult gy zeker, uit *oude kennisschap*, zeer gaarn zien . . . Nu, heele Lieve! bloos niet! Laat uw lief hart zo niet kloppen; ik weet wel, dat gy belang in uw speelmakkertje neemt. Heden! en Lotje is zo beminlyk, meer dan schoon, zegt men. Dat zal een lief paar zyn. Het is jammer, dat het nog zo lang zal duuren, voor hy Dominé is, en trouwen kan. Wat moet hy daar wél zyn, en hoe geschikt is hy voor huislyk geluk! Ik ben echter wat misnoegd op hem; hy heeft my beloofd, myne *silhouette* voor u te trekken; daar zal, nu hy agterblyft, niets van komen. Stoute jongen, niet waar? dit was de reis alleen waardig. Nu, Hendrik is zo handig als Willem: mag die u dienst doen? Vindt gy my niet heel opgewekt? Ach, myne lieve Moeder is zo veel

beter dan gisteren! Nu kom ik haast een heelen langen zomerdag by u.

de Uwe,
C. VELDENAAR.

P. S. Kleine Jetje vroeg my des ogtends, of gy voor haar bedje geweest waart; „maar ik droom dit zo dikwyls, zei het lief „diefje, dat ik het niet regt weet."

VIER- EN- TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW KLARA LOOSHART.

Beekenhof.

Mevrouw!

Meermaal deed gy my verstaan, dat gy u, zo als wy lieden van fatsoen, die onze *termes des arts* hebben, dat noemen, zeer zoud verëerd achten met een brief van myne *waarde* hand. Ik, die ook zo taamlyk de taal der groote waereld ken, beantwoordde dit compliment, als een meisje, die begrypt, dat het niets dan een compliment zyn konde; het *en vogue*, „gy hebt zeer veel goedheid, „Mevrouw" daar by voegende. Maar zie daar! nu heb ik de occasie, om my die eere te geeven; ik zal u eenen Brief van myne waarde hand bezorgen. Ja! nog meer; ik zal eene *confidence*, een waarlyk Vrouwen *tête-a-tête*, met u hebben. Gy zyt eene bekwaame Vrouw; gy kent de Waereld; gy naamt altoos belang in my: Wees my des nuttig! Ik zal duidelyk zyn. Lees het afschrift van eenen Brief, my gezonden. Lees ook het concept van myn antwoord, en meld my dan uwe gedagten daar over .... Nu onderstel ik, dat gy de bylage geleezen hebt, vóór gy deeze verder leest.

Wel, wat zegt gy, Mevrouw? Gy kent echter de Waereld van haare slegtste zyde; maar gy staat verwonderd; niet zo? welk eene lompe kwaadaartigheid! wat zegt gy, indien ik dit concept antwoord gereed maakte, of ik ook de schryfster nog uitvond. Myne Lonne is een gaauwe geestige meid; zy kent veele haarer medezusteren aan het Toilet, en meent, dat zy de hand zeer wel kent; doch om daar zeker van te zyn, is zy thans bezig om, in haare Collectie van Brieven, naar eenige Brieven te zoeken van eene haarer geweezen Vriendinnen, die met haar uit dezelfde Provintie overkwam; en met wie zy wat gebrouilleerd schynt, over (*dit in confidentie*) een vryer, die Lonne, naar haar. zeggen, door deeze Vriendin ontkaapt is. Actie genoeg, om wel te zoeken, Mevrouw.

Mag ik u bidden, waarde Mevrouw, schryf my uw antwoord, *indien er ooit iets in my was, dat u behaagde!*

CONCEPT.

Mevrouw!

Zie hier myn antwoord op uwen Brief. Hoe vernedert het my, dat ik iets heb, 't welk u behaagt! Ach, ik ben ontroostbaar; want ik

houde u voor zo zot als kwaadaartig. Ik hoop nog al, dat het myn schuld niet is. Anders!.. U behaagen! daar beef ik van. Wat is het echter, dat u in my behaagt? Terwyl gy dit nadenkt, zal ik u reden geeven, waarom ik u voor zo zot als kwaadaartig houde. Ik bewys uwe zotheid, Mevrouw, daar uit, dat gy eene Juffrouw Veldenaar poogt op te volgen! haar, die ik met myn geheel hart vuurig en eerbiedig bemin; aan wie ik nog zo jong een reeds taamlyk gevormd karakter te danken hebbe! Eene Juffrouw Veldenaar, die de hoogste achting van eene Mevrouw Helder waardiglyk geniet; die veel verstand, veele begaafdheden, en geene onzer Sexe eigene beuzelagtige gebreken bezit. Ik bewys uwe kwaadaartigheid daar uit, dat gy zo eene Vriendin by my poogt in verdenking te brengen. Laage, verachtelyke Vrouw! Ik zie uit myne eigen meerderheid op u, met dat medelyden en dien afkeer, die onze ziel grieven, als wy zien, hoe diep nyd en afgunst ons kunnen vernederen, beneden het peil onzer natuurlyke volkomenheid.

Nooit was ik zo wel voldaan over de trekken van myn gelaat, dan zedert ik uit uwen Brief verneem, dat zy zo spreekend de aandoeningen van myn hart uitdrukken, in eenen kring, waar in men, zelf om parade te maaken, eene Vriendin houdt. En hebt gy zeker ontdekt, dat myne Veldenaar niet van de onzen *is? o Gy zyt zeer scherpziende. In 't voorby gaan: heeft uwe Kamenier hier ook eene schryffout gemaakt? Moest het ook zyn, niet van* de uwen? *Dit komt my zo voor. Heden, dan blikkert uw doorzicht nog al zo stroovuuragtig door.*

Gy naamt veele moeite. om eene Juffrouw Veldenaar te zien. Had gy my toch geraadpleegd, ik zoude u gezegd hebben, dat Juffrouw Veldenaar vry ongeneegen is tot het maaken van nieuwe kennissen. En ook, Mevrouw, gy hebt noch oogen, om eene Juffrouw Veldenaar wel te zien, noch een hart, om haare waardy te gevoelen; gy kunt zelf over de beminlykheid haars persoons niet oordeelen: nu, dat is uw schuld niet. Het bywoord van schoone *Helder komt hier vry gek. Ik beklaag u om de moeite, die gy naamt. Waarlyk, Mevrouw, Juffrouw Veldenaar is noch het geen gy geestig, noch het geen gy comicq zoud noemen. Zy onderscheidt zich nergens door, waar door Savantes, en ook wel eens naauwgezette jonge menschen zich onderscheiden; zy preekt nooit, en onthoudt zich altoos van puntspreuken. Wat is er des voor u aan te zien?*

Nu moet ik eens uit eene andere grond-toon speelen. Ja, ik weet wel, dat ryke lieden, als zy zo gek zyn als gy, Mevrouw, (en dat is zo meest al de zaak!) zo onverdraaglyk trotsch zyn, dat men hen ten minsten voor grandes d'Espagne *zoude aanzien, indien men niet wist, dat de wapens, welke hunne koetzen oppronken, meest altoos van de uithangborden hunner Grootvaders genoomen waren, en dat het derde geslagt op een Weever, een Mof, of een Oost-Indisch Officiant uitloopt. Uwe aanmerkingen over de huislyke omstandigheden van myn Heer en Mevrouw Veldenaar zyn des nog al zo heel dol niet. Dat gy echter het denkbeeld van eene Juffrouw Veldenaar en van onze* Suite *te gelyk in uw hoofd kunt verbinden, overtuigt my, dat al de waarde van uw hoofd in uw kapzel bestaat. „Wy Dames „van fatsoen en middelen." En in wat opzicht, ook genoomen, dat in den Burgerstaat familie, en fatsoen iets beteekenen, (waar aan niemand zal twyffelen,) is eene Juffrouw Veldenaar beneden ons? Wie*

heeft u gezegd, dat haare Ouders geene middelen hebben? Besluit gy het uit hunne zeldzaame verdiensten?..

*Uwe beleefde vraag, wat of ik toch met deeze vriendschap bedoel? zoude ik u gaarn beantwoorden, om u gerust te stellen; maar ik vrees, dat gy my niet verstaan zult. Weet gy, Mevrouw, zo iets van onze oorsprongelyke bestemming? Van zedelyke volkomenheid? Hebt gy, Mevrouw, ook eenige begrippen van zulke genoegens, die alleen in de overeenstemming van gevoelige deugdlievende harten te genieten zyn? Verstaat gy ook iets van waaren Godsdienst? Hebt gy ooit hooren spreeken van gezond oordeel? van ongemaakten ernst? van een geoeffend verstand? Dagt ik het niet! Daar hebt gy zelf geene oppervlakkige begrippen van! Ik kan my, ziet gy, Mevrouw, des niet van u doen verstaan. Uwe ongunstige berichten verwaardig ik niet eens aan te roeren. Was Mevrouw S*** ook uwe zegsvrouw? Raade ik het? Ik houde dit bericht voor koele afgunst en lompe gekkerny.— Myn compliment aan Mevrouw S***.*

Myn smaak in het Buiten-leeven, (zeker gy zyt toch, buiten uwe gekheid, eene gaauwe Vrouw!) hebbe ik grootlyks te danken aan myne ommegang met Juffrouw Veldenaar. Hoor, Mevrouw, gy kunt u onmooglyk met meer voldoening voor u zelf in een Loge, verzeld door uw gezelschap, bevinden, dan ik my met myne Vriendin hier bevind. Gy kunt niet zo zeer verlangen naar een Bal, waar op gy Reine zyt, dan ik naar dit geliefd geheel afgeleegen liggende Beekenhof. Thans heb ik dat geluk, en geniet alle de bekoorlykheden der vriendschap met myne Vriendin, die wel zo goed zyn wil, om, terwyl zy mynen geest verrykt met fraaije kundigheden, my geduurig te verbeteren, door myn hart los te maaken van al zulke voorwerpen, die niet waardig zyn, dat ik daar aan zoude gehecht weezen. Nu heb ik weder de gelukkige geleegenheid, om al die nietige denkbeelden weg te denken, welke ons in onze fraaije gezelschappen bykomen. Nu zit ik weder in die stille prieelen by den Bloemtuin; en als wy dat zo begrypen, praaten wy ook wel eens over eene fraaije plaats in Milton of Clarissa: zou het meer in uwen smaak vallen als wy Gris-Gris, of Uranie, commentarieerden? *Dit zo in 't voorby gaan, Mevrouw. Dat* verstandige *lieden iets geks, iets lafs, iets kwalyk geplaatst vinden in myne vriendschap voor Juffrouw Veldenaar, is zo onmooglyk, als dat een braaf mensch u met goedkeuring kan beschouwen. Nog maal: Juffrouw Veldenaar is geene Savante; zy weet zeker meer dan wy beiden; mag zy dat niet, zonder belachen te worden? Zeer hartlyk excuseer ik my van uwe vriendschap aan te neemen; hoe gelyk wy in uiterlyke omstandigheden zyn. Wil ik u de reden zeggen? Ach! Juffrouw Veldenaar heeft het my onmooglyk gemaakt. Haar te kennen, zo als ik haar ken, en nog daaglyks meer leer kennen; waarlyk, al verachte ik u minder, nog kon daar niet aangedagt worden. Nu, Mevrouw, is er niets voor u ten beste dan myne verontwaardiging.*

CHRISTINA HELDER.

Hoe smaakt, Mevrouw, u dit Concept? Druk ik my wel klaar genoeg voor u uit? Verstaat gy my wel genoeg? Ik ben in verwagting van uw antwoord,

Uwe Dienaresse,
C. HELDER.

VYF-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waardste Helder!

Gy kunt u niet verbeelden, wat het my kost de uitnoodiging op Beekenhof niet aanteneemen. Maar ik moet; ik bemin uwe Zuster zo zeer, dat ik haar vlieden moet, om niet zinneloos te worden door de gedagten, dat zy voor den braaven Veldenaar niet onverschillig is. Zou ik het voor my zelf kunnen verantwoorden, indien ik my opzettelyk ongelukkig ging maaken? Dit bid ik u, maak een diep geheim van myne drift voor haar; dit eischt myne grootschheid; en die moet ik te vriend houden, of.... Myne Mama heeft my toegestaan met myn Vriend Jambres een reisje, staande de groote Vacantie, te doen. Schande is het, dat wy ons eigen Vaderland zo weinig kennen; dat onze jonge knaapen meer weeten te babbelen van Londen en Parys, dan van onze Buitenprovintien; die echter veel merkwaardigs opleeveren, immers voor zulken, die niet als woelzieke *Petitmaitres* herom vliegen, om te kunnen zeggen, (waar of valsch dat doet er niet toe:) „Ik ben te Versailles „geweest; ik heb den Koning gezien; ik heb met Mevrouw Necker „gesprooken. Voltaire was zeer vrolyk aan tafel. Rousseau heeft „my Muziek verkogt. Mozes Mendelszoon heeft met my over zynen „Phedon gesprooken. Lavater is een hupsch Man; hy heeft de liefste „Vrouw, en de aartigste Kinderen, die men zien kan. Haller schreef „in myn Album, en zo voorts;" ofschoon zy niet verder dan Ryssel en Osnabrug gereisd hebben; en Lodewyk den Zestienden op geen vyftig voet zouden hebben durven naderen. Zeker, Pauwtje, wy hebben toch ellendige Gekjes in ons Land; 'k zwyg van dien beslissenden toon, waar op zy snappen over alle zulke onderwerpen, die zy, kwalyk genoeg, uit eene Encyclopedie, ter loops hebben geleezen; terwyl een paar douzyn *onbereisde* Vlasbaarden wel zeer deftig zitten te gaapen over de leugens deezer kundige Heeren.

Van het beminlyk Meisje meld ik niets. Ik ben thans in correspondentie met haare Vriendin. Het is, dunkt my, veel kiescher over haar te schryven aan haare Vriendin, dan aan een Vriend van my. Vaarwel!

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

ZES-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde Nigt!

Het is hier zo heet, dat de kraaijen gaapen; en ik heb het met myn dikke lyf kwaad genoeg; anders zou ik al eens by u geweest zyn; want men ziet je weer niet. 't Is met jou hollen of stil staan; dan kom je alle daag, dan is 't of wy wild vreemd zyn; en je weet,

ik kan zo alle daag niet uit myn drukke huishouwing loopen! 't is ook een heel eind, van Zeemansrust naar de Heeregragt, en het kleeden valt my regt zuur in deeze heete dagen; en ik zal nog al myn goed, zo benaauwd steek ik er in, moeten uitleggen; nu, dan kan jy met Betje van hier naast my helpen. Maar, kind, ik heb een eitje met u te schillen. Ik moet zeggen, dat myn Broers Vrouw heel geheim is. Onze Gerrit zyn Vrouw, jen Moeder, is goed en wel; maar zy zal denken, dat Zuster niet weet, zal Zuster niet klappen; nu, ik kan zo goed zwygen als de beste; al wat je my zegt, legt hier begraven. Al had Moeder een moord gedaan, ik zou het zwygen. Ik ben ook, God dank! niet nieuwsgierig naar eens andermans geheimen. Ik zeg altyd: *die veel praat, liegt veel;* en ook met zo een werkelyk huis, Nigt! Zie, meiden zyn meiden, en onze Freryk heeft wel een zwarten jongen noodig, om hem zyn prullen en tabaksgoed na te draagen. Hy gooit het maar neer, en denkt, myn Wyf is toch een regte Martha. Zo dat ik weinig tyd heb, om my met praatjes op te houden. En:

Terwyl het Schaapje bleet, verliest het een beetje.
Terwyl 't Vrouwtje klappeit, verliest het een steekje.

zo als myn oud Motje pleeg te zeggen. Ik zeg praaten en breiën. Ja, de Amsteldamsche waereld is wat veranderd in myn tyd! Zag de wyze Salomon ereis op, hy zou niet zeggen: *dat er geen nieuws is onder de zonne.* Wel, de Juffrouwen draagen Manlui hoeden op der hoofd. En ik zie my stom op al de nieuwe snofjes, die er weer uitkomen. Nu, het gaat er ons Land ook na! want de Engelschen neemen immers al weg, wat los en vast is. Ik lees druk in den Nieuws-Vertelder; 't is jammer, dat er zo veel Stadhuiswoorden in staan; ik begryp het zo alles niet. Maar ik merk wel, dat de boel in Europa vlak op zy zit. En onze Freryk zegt, dat wy aan laager wal gestuurd worden; en hy zou er wel zo eens een paar douzyn van die lelykerts wat balsemiek willen doen kielhaalen. Ja, ja! hy weet wel van 't Land, maar wil er nooit met my eens over spreeken. „Dat zyn geen Vrouwen zaaken," zeit hy dan. En dan denk ik, 't is ook waar. Ook schryft de krant zo veel leugens. Wel, Nigt, hebben zy daar onlangs my niet de dood op myn lyf gejaagd? toen zy vertelden, dat de Engelschen te Vlissingen alles kort en klein sloegen; ja dat de Vloot al heel aan den Uithoorn was. En denk, ik zat evenwel moêrziel alleen voor alle Engelsche baldaadigheid bloot; want myn Man is *Sinjeur, zelden t'huis.* Zo dat, ik weet niet, hoe het zit met ons Land; en Freryk zegt my zo niets.

Maar nu zulje weer uit de Nagtschuit komen; en zeggen: „Heden, wat voor een geheim!" Hou je maar niet van de mallen! wel, dat is de druif in myn mond, zei de Smit, en hy verkogt een treeft. 't Is met jou ook zo. Denk je niet, dat ik weet, dat je gepritten-deerd word? en zie daar, ik noem man en paard: van men Heer Ryzig; wel bekend, immers zyn Voorouders. Want zyn Grootmoeder Bregtje Gerrits (wist men toen van Mevrouw?) Bregtje Gerrits, of in de wandeling Bregtje Kostelyk, want het was er in huis of je zo by de klinkklaare ryke Benisten kwamt; zo kostelyk was het er. Nou, als de maan vol is, schynt zy overäl. Me dunkt, al ben

ik maar jen Tante, en al heb ik zo veel verstand niet, als jen Moeder, als Mevrouw van Oldenburg, meen ik, zo had ik op dit stuk ook wel mogen geraadpleegd worden. Het is my waaragtig ook niet eender, wie er zo al maar in de familie komt. Niet dat ik wat tegen den Jongman heb; ik heb lang in zyn Moeders buurt gewoond; maar hy hield zich wel. En al droeg ik geen sak, en al had ik een muts op myn hoofd, hy groette Buurvrouw altoos, of ik ook een Mevrouw was. Ik had dikwyls myn spikkel in hem. En hy schikt zich ook niet op als de Meisjes, drie treedjes op een tafelbord, daar myn kalf Mozes zo alle duivels om uit de hel kan vloeken, als hy een jong Karel zo ziet kwispelen, en op straat drillen. Maar toch, Aal, het is jen slag niet. Je weet, ik ben een flap-uit; en aan jou, Nigt, zeg ik het regt uit. Hy is veel te verstandig voor jou. Hy zou gaauw zien, dat jy een Huishoudster op schillen zyt. Nou, ik zeg Huishoudster tegen jou! zo gaan er altoos dertig in een douzyn; en dan is 't nog, hoe grooter hoop, hoe slimmer koop, zo als Jan Luiken in zyn Liefdevonken leert, meen ik, of het moest Kats weezen; nu, dat kan niet scheelen. Hy zou gaauw zien, dat hy bekogt was. Hy mogt wel een paardje-schytgeld op stal, en een koets op de stoep hebben. Neen, hy dient je als een vuist in jen oogen. Of Grootje Ryzig u ook agter de vodden zou zitten! Want het is een andre haaneveer als jen Moeder.

Ik ben er eens geweest om getuige van myn Werkmeid, die lange waar-gaaje, die u altyd het hek opendoet, weet je, met die morsmouwen, en die rooije stukjes op haar boezelaar; nu dat is al 't zelfde, van onze Griet, meen ik. Maar ik zag wel met een half oog, dat Grootje Ryzig een trant van een Vrouw is. En onze Griet zeit altyd, dat zy wel genoeg is; maar dat de meiden geen tyd hebben, om een haak aan een rok, of een onnozel Vader-Ons te bidden. Zy is van 's ogtends vroeg in volle order: het kapje gezet, de sak aan. Zy zei my, dat zy al in de sestig was; maar 't is nog een Vrouw als een sweep, en zy glimt tegen je aan. Zy breidde toen haar zeven-en-twintigste paar fyne koussen voor haar Zoon, en 't was kerjeus werk. Zy leest ook wel; nou, daar heb ik geen tyd toe; die er tyd toe heeft, is gelukkig. Zy leest alle morgen voor haar Zoon uit de Schrift, en ten agt uuren is de Koffy-tafel al van de vloer. Nu kunje eens denken, of Grootje Ryzig en jy den mast zullen opkrygen. Al klom je op de haan van den Westertoorn, nog zou je jou verdriet niet kunnen overzien, dat zal daar zyn, *hot* en *haar*. Zy zou jou ten tienen nog te bed leggen! zy zou jou dat uitvliegen verleeren! Ja, ja! leer jy my Grootje Ryzig niet kennen. Alida Nigt zou poot aan moeten, en de handen uit de handschoenen. Wil ik het u eens op een graauwpapiertje uittekenen? 's avonds voor Man linnen gereed leggen, en de keuken ordonneeren; want anders weeten de meiden ten elf uuren nog niet, wat er ten tweën zal gegeeten worden. En Brampje is het zo op zyn elf-en-dertigste gewoon. De overhemden en lubben, (of moet ik mansetten zeggen?) moeten nagezien, of er ook een steekje aan te doen is; en die een dag zyn aangeweest, vouwen, de kreuken uitwaazemen en in order leggen. Nigt zou ook niet te vies moeten zyn, om eens een maasje in een schoone zydenkous te leggen; of te gemaklyk, als er eens een halfjaars wasch over huis

is, om een strop of servet te rekken, of een Engelsch hembd te plooijen. Nigt zou des winters om agt uuren aan het Ontbyt moeten zyn; want ik denk, dat gy daar zult inwoonen, en uit den Bybel hooren leezen. Nigt zou de meiden moeten binnen schellen, om het huiswerk te ordonneeren; terwyl Mama, om tog niet te verletten, nog een naadjen ombreidde; over de keuken, het uithaalen, en de stoffery moeten spreeken; alles na zien; op het tin en koper wazemen, om te zien of het schoon is; met de bloote vingers op stoelen en lysten stryken, om te zien of het wel schoon gevreven wordt. Nigt zou dan naar voor, dan naar agter, dan boven, dan beneden zyn moeten, dan in de provisiekelder, dan op de kleerzolder. Mama zou vraagen: staan er ook klieken te bederven? zyn de kasten wel zindlyk? zyn er ook te veel half afgebrande kaersen in de laaden? is het bier wel gekurkt? wordt er niet te roekeloos met het vuur geleeft? zyn er wel koolen? is de plaat, zyn de fournuisen wel glad? ligt het vleesch, en de boter wel onder de pekel? eet het volk wel roggenbrood by de spys? maaken de meiden haare bedden? ziet het er op de knegts-kamer ordentelyk uit? is er wel een goed poeierkleed voor myn Zoon? heeft hy wel schoone handdoeken? zyn er papiertjes op het secreet? is er water in de fonteintjes? enz. Nigt zou, als Mama eens familie-dag heeft, de tafel moeten ordonneeren, het godgansche dissert in order brengen; alles krygen en weg bergen; het zilver sorteeren, en nazien. Nigt zou alle Zondag des winters met Mama naar de Kerk moeten, om lessen voor de geheele week; des zomers met Mama naar Buiten moeten; of als zy by Man bleef, nagegaan worden door een styf ouderwets burger Boekhouwer, die aan Grootje alles zou overbrieven.

Wel nu, Kind, hoe staat je dat al aan? Je zult Grootje Ryzig zo niet naar jen hand kunnen zetten als jen Mama. Hoor, Aal, ik at liever met haar, als dat ik met haar keef. Het is een Vrouw! 't is by haar: *zwyg maar, en doe maar*. En nu ben je nog in jen speeljaartje; nu zit de speulman nog op het dak, botertje tot den boom. Maar, maar! als je eens naar de Volewyk moet: (ja, 't zyn mooije bloemetjes als zy geplukt zyn; ik heb ook elfmaal met den Prins over de Maas, en met dat water by den Doctor geweest,) dan zul je jou wel zonder lachen kunnen houden. Als er eens wat jongs komt: help dan kyken. Ach, al woonde je met Bram in een eigen huis op de Buitenkant; niks! alle daag mans moer over de vloer. Je zult geen vinger in den as kunnen steeken, je zult geen strootje in tween kunnen byten, of haar neus moet er by zyn. Je zult geen hempje, geen kantje aan een onnozel nagtmutsje mogen zetten, of naaijen, dan met Mamas raadgeeving. Dan zul je dat niet mogen eten, dan zul je dat niet mogen drinken; dan zal dit te heet, en dat te koud zyn voor Dogter. Het zal in geen boeken te beschryven zyn. Dan zal je het kind te veel, of dan te weinig geeven. Grootje zal alles bekyken; tot het wit broekje, dat het schaap aan heeft, zal beduffeld worden; en zo er eens een haakje, of een bandje aan los is, ô dan pas op: er worden oogen opgezet, en handen gevouwen over zulk een sloddervos. Mama zal den kryg winnen, al zwygt zy. Jy zult Grootje Ryzig geen ooren aan naaien, (ze het er zelf twee, hoewel zy wat doofachtig is,) gelyk gy

my gôe klos doet. Die haar foppen wil, moet vroeg opstaan, en daar heeft myn Nigt een broêr aan verlooren. Zo dat, ik raad je die party af. Leer jy nog liefst wat huis houwen, voor jy om trouwen denkt. Leer jy eerst vroeg opstaan, en een steekje naaijen en te breijen; dat is wat nutter, dan dat malle beursjes knoopen, daar je lui al jen tyd mee vermorst. Jy bent nog veel te jong en te ydeltuitig, om een heilig houwlyk aan te gaan. Wagt jy, Kind, tot myn stuk vleesch mannen-deeg is. Je hebt immers, hoop ik, zulk een haast niet? Onze jongen het je in zyn hart en ziel lief; en ik dagt, dat jy hem ook heel wel zetten mogt. Als je hem bent opgeleid, zul je hem ook hebben; dat is by my maar paal vast. Je moet zo maar wat grappen voor hem maaken; je bent toch een snaak van een meid, en hy zal je wel antwoorden, al kykt hy zo wat juttig, en 't is een veugel als hy begint. Ik ben ook wat familie ziek. En het goed bleef dan onder ons. Gierig bennen wy niet; maar men sterft zo gerust, als men zo weet, dat je mooije kleertjes, die je zo zuinigjes bespaard hebt voor Paas pronk, niet na jen dood by Uitdraagers in kelders gestopt, of op sluizen en leuningen van bruggen by het 's Gravenlandsche Veer hangen te waaijen, en van onreine handen, ja van Smauwzen betast, en verfonkfooid worden. Wel, dat kon ik in myn kist niet uitstaan. Je zoud er ook geen zonde aandoen, al trouwde je met jen Neef; je lui bent immers niet te na in den bloede? Laat eens zien, ik moet dat evel eerst regt weeten. Myn Jongen is de Zeun van jen Moeders tweeden Mans halve Zuster. Is het zo niet, kind? want ik ben daanig tegen het trouwen van Neef en Nigt; en God de Heer geeft ook nooit zegen daar op; zo als jy wel begrypen kunt. Wel nou, Daa, dan ben je myn Dogter; en je weet, al bestraf ik je zo eens, jy hebt nog vier witte voeten by Tante Martha. Zie, als je zo wat met my op en neer gingt, zou ik je ligt eens een ding uit de hand neemen. Zie, ik mag graag dat jonge lui eens pret hebben, en eens naar de Slaatuintjes of naar Amstelveen kruijen. Want een jong mensch is geen paneel-deur; hy wil ook wel eens uit. Nou moet ik ereis wat met je overleggen. Wy wouwen ereis een Vriendenmaal geeven. Haal maar wat volk te hoop. Ryzig ook, en dat lieve Juffrouwtje Renard verzoek ik vooräl. Ach God! daar zal wel genoeg te eeten vallen. Ik zou Willem, als hy overkomt, ook wel verzoeken, maar om dat hy nu zo Sosiniaans is, kan dat niet; want ik moet Betje van hier naast en den Baas uit onze Gortery ook hebben. Waarom schryfje niet over zyn Geloof? komt dat met de vryery? Kom eens, dan zullen wy over de maaltyd spreeken. Jy moet my zo wat helpen. Groet Vader en Moeder.

Nagt Kind, van

Uwe Tante,
M. DE HARDE.

P. S. Zwyg maar van deezen Brief.

ZEVEN-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Lieve Pietje!

Al was, menschlyker wys gesprooken, uwe zedelyke bekeering zo verre opgehaald, dat gy nog voor den winter onder het dak zyn zoud; al waart gy zo vroom als Ruth, en zo wys als Salomons eigen Zuster; nog moet gy vliegend den inleggenden leezen, en tegen den dag des gastmaals uw Oom een goede dozis Opium inpraaten. Hy moet dien geheelen dag rusten, want gy moet met my daar naar toe. Zyt gy zo naauw gezet, dat gy hier iet tegen kunt inbrengen? Ryzig komt ook. Ik moest, dunkt my, Dominé en zyn Vrouw, met een paar van het klein gebroedzel, ook noodigen; (want ik regeer Tante geheel.) Op zulke schommel-partyen, daar ons hart niets mede te doen heeft, mag ik die misselyke vermengeling zo gaarn. Hoe meer de karakters en staaten verschillen, hoe beter. Betje van hier naast en gy; de baas uit de Gortery en ik; Ryzig en Kajanus; Dominé Heftig met Tante; onze lieve Rammel met myne stille, zedige, minzaame Moeder; de scheele jongen, en onze Gerrit! ô gy moet komen.

Wat zegt gy evenwel van zo een hamers wyf? wat is zy er oud agter! Lees den brief toch. Ik zal Bram echter maar neemen, denk ik; want met onzen Gerrit kan ik niet omgaan: het gaat weer erg agter uit. Ik kryg belet. Om den inleggenden zend ik deezen zo half af.

A. LEEVEND.

AGT-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN PROFESSOR GODFRIED MAATIG.

Hoog-eerwaardige Heer!

Kunt gy het eene Moeder vergeeven, dat zy u met eenige regels lastig valt over eenen tederbeminden Zoon? In het vertrouwen dat Uw H. Ew. my dit gunstig toestaat, vraag ik u: Hoe maakt myn Zoon het op de Academie? Zyn de nadeelige geruchten, met opzicht tot zyne levenswys, en manier van denken, gegrond? Behandelt hy eene braave jonge Juffrouw onbetaamlyk? Is hy aan het spel verslaafd? Is hy een Breteur. Is de Heer Jambres een gevaarlyk Vriend voor hem? — Gy, myn Heer, zyt zelf Vader: meer zeg ik niet; want de droefheid, die my dit zoude veroorzaaken, laat zich niet beschryven. Het is hoogstnoodig, dat ik buiten zyn weeten daar naar het strengste onderzoek doe; want ik zal my daar naar reguleeren. De onzekerheid, waar in ik hieromtrent ben, is niet uittedrukken, noch hoe veel my die kost. Edelmoedig man, geef u de moeite, om my een voldoend en omstandig ant-

woord te geeven. Op uwe berichten zal ik afgaan. Myne verzekering van achting voor U H. Ew. en Mevrouw Maatig leg ik hier met de grootste oprechtheid af; en achte my verëerd met my te mogen noemen,

Hoog-eerwaardige Heer!

Uw H. Ew. Ootmoedige Dienares,
C. VAN OLDENBURG,
gebooren BURLET.

NEGEN-EN-TWINTIGSTE BRIEF.

PROFESSOR GODFRIED MAATIG AAN MEVROUWE CORNELIA VAN OLDENBURG.

Mevrouwe!

Met yver neem ik de geleegenheid waar, om u myne zeer byzondere hoogachting te betuigen. Wees gerust, Mevrouw, uw Zoon leeft onberispelyk, en heeft geene slegte begrippen op het stuk van den Godsdienst; immers, indien ik hem eenigzins ken. Ik wenschte van harten, dat het geval met den Jonker nooit gebeurd ware. Deeze verzoeking was te sterk voor uws Zoons hooggestemd karakter. Hy is jong, grootsch, gevoelig; hy heeft de hoogste achting voor de waarde Juffrouw Roulin. Over beide worden veele zeer onbetaamlyke aanmerkingen gemaakt. Het groote gros der menschen is zelden van groote toegeeflykheid te beschuldigen, als het de zwakheden van anderen durft beöordeelen. Ik heb den Heer Roulin, onder beloften van geheimhouding, ondervraagd naar het huisselyk gedrag van uwen Zoon. Hy gaf my het alleruitmuntendste getuigenis in allen opzichte; hoewel hy bekende, dat de jonge lieden byzonder veel van elkander hielden; en dat uw Zoon aan zyn behagen in Juffrouw Lotjes gezelschap zeer veel verpligt ware, dewyl dit hem veel t'huis deed blyven, indien hy niet onderweg wierd medegesleept door knaapen, die liefhebbers van het spel zyn; en met wie hy nog al taamlyk goede vrienden is. Hy studeert naarstig; zyn Vriend is onberispelyk, en in staat, om hem van veel nut te zyn in zyne Letteroefeningen.

Uw Zoon, Mevrouw, heeft groote en zeer onderscheidene begaafdheden; zyne naarstigheid is voorbeeldig; hy is des in de gunst zyner Leermeesters; dit maakt den nyd wakker, der zulken zelf, die daar geen prys op stellen voor zich zelf; en nog meer die van hun, welken geen kans zien om hem te evenaaren. Hy is niet spaarzaam, om zulke Studenten met versmaading te behandelen; dit verbetert de zaak niet. Hy is volkomen overtuigd van zyne meerderheid; en niet zeer voorkomende. Het schynt, dat hy alle zyne inneemendheid en beminlykheid alleen voor zyne byzondere Vrienden bewaart. Men beöordeelt hem dus zeer onderscheiden. De meesten noemen hem trotsch, eigenwys, eigenzinnig en ligtgeraakt; hy wil met niemand gemeenzaam omgaan. Zyne Vrienden zeggen, dat hy goedaartig, edelmoedig, inschikkelyk, en al-

toos in het zelfde humeur is tegen hen. Zyne benyders haaten hem; zyne Vrienden houden geene paalen in hunne geneegenheid. Zyne minderen pryzen zyne mildheid, zyne beleefdheid; zyne meerderen noemen hem den grootschen Amsteldammer. Alle deeze trekken van zyn karakter ontdek ik, of zelf, of door myne kinderen, die, zo ook myne Vrouw, altoos in hunnen schik zyn, als myn Heer Leevend ons bezoekt. Zyne groote bescheidenheid maakt echter, dat wy hem niet zeer dikwyls zien. Collega Heftig heeft my over uwen Zoon geschreeven. Om 's eerlyken Mans goed oogmerk, heb ik dien Brief beäntwoord: dit, Mevrouw, in vertrouwen. Gy zult, hoop ik, uit myn spoedig antwoord zien, hoe zeer ik my toeleg om u gerust te doen zyn; en ik verbinde my, om, zo veel in my zyn zal, uw Zoon in 't oog te houden: het is noodig, dat hy daar niets van vermoede. Zo hy giste, dat men hem verdagt hield, dat men hem observeerde, — maar gy, Mevrouw, kent uwen eergierigen Zoon. Met Hoogachting teekene ik my,

Mevrouwe!
Uw Wel Eds. Ootm. Dienaar,
G. MAATIG.

DERTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEVROUW SUZANNA HELDER.

Geliefde Vriendin!

In lang heb ik u niet geschreeven: myne onpasselykheid was geene der minste beletzels. Nu neem ik de pen op, om my met u eenige oogenblikken te onderhouden. Heugt het u nog, myne Vriendin, hoe wy in onze jeugd wel druk correspondeerden? Nu nog vind ik eene aangenaame tydkorting, in uwe my altoos zo aangenaame Brieven te doorleezen; en ik zie wel eens, met een stillen glimlach, welke onnoozele, doch voor onschuldige harten dierbaare, geheimen wy elkander toen toebetrouwden: ik zie, dat onze zeer leevendige vuurige vriendschap verhoogd is tot eene ernstige bestendige geneegenheid, die ons nu nog zo waardig blyft. Het schynt met dat al, dat wy thans veel traager zyn; om veel te schryven, moeten wy nu veel te schryven hebben; dit was toen zo niet. De lust om elkander te schryven, bragt de stof in overvloed aan; nu, dat is niet anders.

Ik heb uwen raad gevolgd, en kennis gemaakt met myner Dogters Vriendin. Ik heb haar onrecht gedaan; zy is niet, die ik vermoedde: maar dit smart my zo zeer, dat ik haar alle mooglyke vergoeding doen wil, en ook reeds doe. Daatje heeft, door my veele Brieven te laaten leezen, haare Vriendin, schoon ten haaren koste, volkomen verdeedigd. Kunt gy u dien goeden, loggen, voor alles onverschilligen, zo altoos geregeerd wordende, ryken Renard verbeelden? Hy verloor zyne Vrouw in het Kinderbed van deeze Dogter, en toen was hy voor altoos bedorven. Hy, arme man, had geen verstand genoeg, om dit Meisje wel optevoeden; zy was zyne afgod,

en hy kon nooit besluiten, om haar uit zyne oogen te laaten gaan. Hy leefde zo kwistig aanzienlyk, dat hy geen gezelschap was voor myn verstandigen Jan Leevend, die ook geen smaak vond in een leven *du Ton*. Wat kon er van zo een meisje toch komen? Ten gelukke stierf hy, en Juffrouw Renard woonde zedert by haaren Oom, haar Moeders Broeder, een oud vryer, die zeer ongemakkelyk en altoos bedlegerig is; maar waar over zy altoos met achting en liefde spreekt, en dien zy voorbeeldig oppast. Renard stief geruïneerd, zo dat zyne Dogter zeer gelukkig is, dat zy zo eenen Oom heeft, en in zyne gunst is.

Myne Daatje geeft my weinig reden tot ongenoegen. Ik heb het heel wel met haar; maar veel verdriet over het geduurig krakeelen tusschen haar en mynen Man. Zy is vinnig, dartel, spotziek, en hy heerszuchtig, ongezellig en stuursch: niet omtrent my; immers niet dan by onaangenaame voorvallen.

De voornaame reden, waarom ik echter deeze schryf, is om u te zeggen, dat haar huwlyk met den braaven Heer Ryzig nu wel dra zal voortgaan. Ik durf my vleijen, dat myn aanstaande Schoonzoon u behaagen zal. Hy heeft veel verstand, veel deegelykheid, en is geheel een Hollander. Het zal aan haar staan, om gelukkig met hem te zyn; hy zal haar niet laf toegeeven in zulke dingen, die hy billyk afkeurt. Hy vrydt zonder complimenten; dit behaagt haar schynt het, en voorspelt iets goeds. Nopens myn Zoon heb ik zeer goede berichten van een achtingwaardigen man, die hem kent. Verheug u des, myne Vriendin, met my. Groet myn Heer Helder en de jonge lieden, voor uwe hartlyk beminnende

Vriendin,

C. VAN OLDENBURG,
gebooren BURLET,

EEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEVROUW SUZANNA HELDER AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Zeer waarde Vriendin!

Geluk met uwe telkens toeneemende huisselyke rust. Een zo eenpaarig, minzaam karakter moest eenen Man, die geene gebreken der onmaatigheid had, en u waarlyk lief heeft, verbeteren; dit kon niet uitblyven. Dat genoegen groeije telkens aan tot eene gelukkige volkomenheid. Zeer gegrond is uwe aanmerking over den aart onzer vriendschap. Naar maate onze inbeelding bekoelt, en ons hart aan meerder voorwerpen hecht, verminderen de sterke aandoeningen der vriendschap; doch zy zelf blyft: dit leert ons eene vleijende ondervinding, zo wel aan u als aan my. Als ik de verrukkingen der vriendschap, op het spreekend gelaat myner Dogter, wen zy haare Vriendin omhelst; als ik haar vertrouwen, als ik haar geduurig schryven beschouw; dan herinner ik my die jeugdige dagen, waar in gy en ik alle de zuivere geneegenheden onzer zielen in tedere Brieven uitstorten en met elkander genooten! Het aanstaande Huw-

lyk uwer Dogter worde door 's Hoogsten zegen begunstigd, en worde voor u een der beste bronnen van genoegen. Dat zal heel wel gaan. Myn Heer Ryzig beschouwt de zaak, dunkt my, uit het regte oogpunt. Als de jonge lieden zich, voor dat de Waereld hun verlaat, reeds beteren, bemin ik hun hartlyk. Groet haar met liefde voor my, en feliciteer haar ook voor onze Chrisje.

Myne Dogter kan niet onaangezogt blyven. Zy leeft in de waereld, ziet er wel uit, en zal eene goede party zyn. Maar zy heeft den Man nog niet gezien, dien zy genoeg in aanmerking neemt, om over hem ernstig te denken. Dit is zeer naar myn smaak. Onze ryke Meisjes trouwen maar veel te vroeg. Ik zoude myne Chrisje niet gaarn uithuwlyken, voor zy zo wel die bestendigheid van aart als die volwassenheid des persoons had, welke men nu maar al te veel uit het oog verliest: ik ben er zeer tegen, dat de Moeder nog met haare kinderen opgroeit. Dit is verderfelyk voor beide; ook om physique redenen, hier niet te melden. Chrisje begrypt, dat het Huwlyk eene ernstige verbintenis zy, en zal niet heel maklyk van staat veranderen: zy wordt door ons niet bepaald. Zy zal den Man haarer verkiezing hebben, indien zy hem zo wel met bedaardheid kan achten, als met eene jeugdige drift onderscheiden en beminnen.

Pauwtje is niet onverschillig voor Juffrouw Veldenaar. Zyn Vader en ik zouden dit Huwlyk met blydschap toestemmen; maar het karakter van dat waardige Meisje is veel te hoog gestemd, veel te verheeven aangelegd voor dat van myn goeden jongen. En ook zy wordt gepretendeerd door den Kolonel van Sytsama; een Man, die, indien Chrisje hem beminde, verdiende myn Schoonzoon te worden, in alle mogelyke opzichten.

Zoude ik dien goeden Renard niet gekend hebben? Wel, hy heeft op zyn wys nog eens zin aan my gehad; doch ik was nog zeer jong. Had hy zyne lieve Vrouw mogen behouden, hy zou wel te regt gekomen zyn! Hy was wit papier. Hy had geen karakter. 't Was een Orgel, dat juist die wyzen gaf, welke men op hem speelde. Hy moet schandelyk veel geld verkwist hebben: want hy was heel ryk. Hy volgde altoos de gekheid van de mode; hy wilde een Man van smaak zyn, en daar had de Natuur kragtig veel tegen gehad. Men zag, men koos voor hem, en hy hield veel te goeden tafel, om immer verlegen te zyn om gezelschap. Ik weet niet, welk eene groote somme hy eens voor een Kabinet, van Africaansche of Americaansche Kapellen, besteed heeft. Hy speelde, hy dronk niet; hy hield geene Maitressen; maar hy kende de waarde van het geld niet. Gy ziet, dat ik Philip Renard wel gekend heb. Hy verkeerde veel te Rotterdam, by een zo genaamd Vriend, die hem gek en arm maakte. In de laatste jaaren schynt dit echter verminderd te zyn; wy hoorden niets van hem, dan dat hy met myn Heer Everard, een braaf Koopman alhier, in verschil was. Helder hield nog al van hem, om zyne goedaartigheid, maar gaf hem op; hy kon, schynt het, met zulk een laf beuzelaar niets aanvangen. Trouwens, het karakter van Constantyn Helder, en dat van Philip Renard, waren onbestaanbaar met elkander. Zyne Vrouw had geene middelen; haar Broeder moet des door zyne Negotie progressen gedaan hebben; ik verheug my, dat hy zo

wel denkt over het lieve Meisje. Vaarwel. Wy allen groeten u, en ik ben

Uwe liefhebbende Vriendin,
S. HELDER.
gebooren VAN BEEK.

TWEE-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE.

Lieve Tante!

Is het nu al weer honderd? Nu, Tante mag dan mal met my zyn of niet, maar ik kan het toch rasch verkerven; 't is wonder, dat Oom niet weer met een staand zeil naar my toegekomen is, om my te bekyven. Het gaat een mensch niet in de kleeren zitten; en zo doende, zou Oom en gy wel al den moed uitblusschen.

Nu, ik zal echter myn pligt doen. Neemt Tante dat nu ook al weer kwalyk, dat ik van myne vryage met den Heer Ryzig niets gezegd heb? Heden! Tante, dat spyt my zeker. Myne Mama stemt zeer in dit Huwlyk; tusschen ons gezeid, zy houdt my voor haar tegenbeeld, geloof ik, want zy leidt *onzen Gerrit*, voor zo veel zo een figuur te leiden is; en myn Man zal my dienen te leiden; zo denkt Mama. Ja, ik heb genoeg tegen zyn verstand gehad; zie, verstandige Mannen willen meest allen joolige Vrouwen hebben. Het gaat er mee als met de ryke lui: al dat zy niet in haar zak steeken, misgunnen zy aan anderen: want geld stopt geen gierigheid. Maar ik moet evel zeggen, dat hy my toevalt, in spyt van zyn verstand. Hy zegt, dat eene verstandige Vrouw niet te verwerpen is, en zeer noodzaaklyk zyn kan. Is dat niet beleefd? Met Grootje Ryzig zal ik wel eens een aartigheidje hebben; maar alles zal goed afkomen, hoewel ik in haar verstand niet half zo veel zin heb, dan in dat van haaren Zoon. Maar wat zal ik doen? als Ryzig my is opgelegd, zal ik hem moeten hebben. Zoo dat uw Zoon kan ik niet aanslaan; wy zyn en blyven Neef en Nigt, en ook een Huwlyk (zo als dit zyn zoude) uit liefde, is niet half zo goed als een uit reden. Hy zou my immers al laaten doen, wat ik in myn gekke kruin kreeg? Ik wil ook buiten dit uwe kleeren enz. gaarn hebben; ik zal ze in kisten opsluiten, dat zy zon noch maan zien, en zy zullen nooit op Sluizen en Bruggen hangen te waaijen; zo dat, leg uw hoofd maar gerust neer: ik zal dat wel bezorgen.

Het schynt toch dat ik geroepen ben, om knorrige aangehuwde Vaders en Moeders te verbeteren. Grootje zal onder de kuur, al was zy van Kams geslagt. Uw Broer en ik kunnen kyven, dat het rookt. Hy zet een keel open als een hooischuur; ik schreeuw er tegen aan; men zou somwylen denken, dat er een paar honderd Appelwyven aan den haal waren. Wy ontmoeten elkander in den gang; ik lach, hy gromt; nu, als men maar nut doet, niet waar,

Tante? Ik vind, dat daar myn talent zo al meest ligt. Over de Maaltyd kom ik u zelf spreeken. Daar is wat veel aan vast. Hoor, wy zullen Dominé Heftig, en zyne Vrouw, ook verzoeken; zy weet altoos wat nieuws, en kan praaten, dat een mensch hooren en zien vergaat. Myn Broer is niet Sociniaansch; was dat zo, dan zou hy in de groote Vacantie zeker naar Polen en niet naar Duitschland willen; want in Polen mogen zy heel wel Sociniaandery bedryven. Oom zal wel weeten, waar Polen ergens legt. Ik heb het vreeslyk volhandig met myn vryery! Daar is Oom beneden: ik zal hem deezen geeven.

Uwe liefhebbende Nigt,

A. LEEVEND.

DRIE-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Lieve Pietje!

Daar is Wim ons met zyn Vriend komen verrasschen; voor hy zyne zwaare reis gaat doen, komt hy nog eens te Amsteldam. Hy ziet wel, dat hy hier in den weg is, en zal wel ras verkassen. Ik kan myne oogen niet gelooven, zo is hy veranderd! geheel man, geheel volwassen! al het joolige, het lange magere is uit den jongen. De Leidsche lucht is goed, en zyn zittend leven maakt hem niet kwaadsappig. De klant, dien hy by zich heeft, smaakt my niet; Mama zegt zelf, dat hy zich onvoordeelig voordoet. Myn Oom gelooft, dat hy eene ziekte onder de leden, of een moord gepleegd heeft, en is des zeer op zyne hoede. Wim verhaalt ons wonderen van zyns Vriends verstand. Ik ontdek er niets van. Ryzig en Wim zyn taamlyk met elkander te vreden; alles is echter zeer beleefd.

Wel Piet, als alle Geleerden er zo *beroerd* uitzien, dan is het te begrypen, dat zy een spot en aansluiting zyn voor dat geslagt, 't welk men Saletrekeltjes noemt. Myn Vader heeft my wel verhaald, dat zulke Geleerden meest altoos zo propt vol kuuren en grillen als kundigheden steeken. ô Dat is ten minsten nog prettig, dan kunnen wy Meisjes nog eens braaf lachen; maar deeze styven Jorden weet noch te zitten, noch te staan; het is armzalig gezelschap. Diverteerde hy my nog maar met zyne ten onpas aangesleepte geleerdheid! Leeve, in dit stuk, Hansdondergoud! Die is nog voor een verleegen avond gebruikbaar. Weet gy nog van die Oratie, die ik hem deed voorleezen over het *oneindige kleine?* en dat wy, toen hy in zyn grootste drift was, allen de Kamer uitsloopen, en alleen zyne Zuster, Frauwlein Carolina-Amalia-Frederika-Wilhelmina, by hem lieten? Ja, die Töller is al een groote kwast; en dit is nog al iets anders dan een Gekskap. Maar nu wy toch van Töller spreeken: is het niet om zich slap te lachen, dat zo een Domkop zich ook al by de Ongeloovigen voegt? Toen ik

hem nog noodig had by de reine maagd Clarisse, verhaalde hy my in diepen geheime, dat hy *niks geloofde*. Hy zeide, dat de stof, en de schepping, noch stof, noch schepping waren, en dat er van eeuwigheid... Sus! ik haspel het wat door malkander; nu, dat kan er geen kwaad aan, geloof ik, hy ging my zo voor.

Wel ik hoop, dat zulk een lieve jongen als Wim bewaard mag blyven voor de toevallen der Geleerde gekheid. Alle Meisjes zouden daar te veel by verliezen. o Het is met ons Wim voor, en Leevend na. Wy hebben niets dan heldere lucht en zonneschyn. Mama is, voor haar aandoenlyk hart, al te gelukkig. Nu, ik ben bly dat ik zo een aandoenlyk hart niet heb; my is 't wel, en meer niet. En ook, ik denk, dat ik met zo een hart het verst komen zal. Wim was allerliefst, zo lang hy hier was, en dat is nu zedert eergisteren middag. Een heele tyd, om zo lang vrede te houwen! Ik meende hem wat plaisier aan te doen, maar hy gaat weer rasch heen, en van Leiden op reis. Hy heeft gelyk: wat doet hy hier? Gisteren namiddag zyn wy, de scheele jongen en de Toverdoctor, (zo zal Jambres genoemd worden, en niet Jambres, ik heb de nyd op dien naam,) naar Zeemansrust gedaverd. Tante kende hem niet meer; en het was: „Nu kind, kleine boompjes worden „groot; maar Neef, studeer je nu voor Dominé? Ik hoop dat gy „hier wat digt by zult beroepen worden; dat zou dan zo zyn: Ouwe „kennis koopje niet wat." Oom en ik houden het altoos met malkander. Oom, zei ik, je hebt my gezegd, dat jy in geen spook gelooft, en dat jy wel eens een spook zien woud; daar kun je nu aankomen, ga maar eens met my naar de Comedie.

Hy. Spookt het daar dan?

Tante. Ja, onder de jonge lui, in de Loges en Balkons, (hieten die dingen zo niet?) daar kan het wel eens spooken, dat men uit de Bak roept: Hou jelui daar wat stil, in de Loges, een mensch kan hooren noch zien: zie, ik ben nog zo al eens mee geweest in myn tyd.

Ik. Neen, jy piert my altoos, Tante. Zo meen ik het niet: maar een eigenlyk Spook of Geest, die men zien en tasten kan. Toe, laaten wy er eens heen.

Hy. Wat zeg jy er van, Moeder?

Tante. Dat is goed. Ik ben nu wat door myne druktens van 't uithaalen. En ik zie heel graag danssen op de Comedie. De Tuinknegt moet maar een Loge bestellen.

En nu is Wim naar u toe, om te vraagen of gy mee wilt; anders zal ik u schryven hoe het ging; maar ik hoop, dat gy met ons gaan zult. Ryzig weet er niets van.

Wim blyft verbruid lang uit! Houd gy hem zo aan de praat?... Daar kwam Ryzig. Ik durf hem nooit te vergeefsch laaten komen. Gy weet zelf, dat hy naauwlyks zo inschikkelyk is als onze Gerrit tegen zyne Vrouw. Wat zal ik met zo een schepzel aanvangen? Hem laaten wandelen? o dat lydt myn kroon niet. Zy, die hem aan my niet gunnen, zullen zeggen, (al weeten zy beter,) dat hy my bedankt heeft. Juffrouw Snaps zal er byvoegen: „hoe kwam „hem ook *die* party in zyn hoofd? *zo* kan hy ook alle daag." Juf„frouw Stekelig: „en was zy nog mooi! maar, dat is zy ook niet." Dat is niet uittestaan. Ik spreek nu nog geen woord van alle myne

Töllers; die zullen myne vernedering voltooijen. Mama is geheel op zyne hand. Trouwens, hy maakt ook veel meer zyn hof by haar dan by my! Jammer, dat van Oldenburg hem voorgeweest is. Mama is geen zier te oud voor hem, en zeker veel mooijer Vrouwtje, dan ik, groote lange sprinkhaan, ooit worden zal..... Waarom tikt gy my op de vingeren? Is het niet wel, dat ik Mama alle recht doe? Hebt gy, uit Christelyke zorgvuldigheid om my te vernederen, dit voor eenige maanden zelf niet gezegd? En zoud gy Mama meer verheffen dan ik, haar eigen Dogter? Ja voor dat stichtelyk Episteltje heb ik u nog niet bestraft. Nu, ik schryf het op den kerfstok. Wim, want ik nam hem gister avond in den knypraad, meent, dat ik het niet in myne gedagten moet neemen, om hem aftedanken. Zie hier ons gesprek, op myne kamer, na dat wy gegeeten hadden; de Toverdoctor zat te leezen, of sliep, dat weet ik niet. Luister! gy komt er ook by te pas.

Ik. Ja, je ziet evel hoe hy is, *nu reeds* is.

Hy. Dan zul je er te eerder aan gewoon zyn, en je weet, Zusje, de gewoonte is de tweede natuur.

Ik. Ja, maar de natuur gaat boven de leer.

Hy. Ja maar, dan moet men van de nood een deugd maaken.

Ik. Dat is proverbe, voor proverbe; maar zeg, moet ik hem neemen?

Hy. *Moeten* is dwang. Wie kan *u*, als gy niet wilt, dwingen?

Ik. Is dit een verwyt, of eene eenvoudige waarheid?

Hy. Hoe had gy 't liefst? *[Ik gaf hem een klap op zyn schouder, om dat hy zo schalkagtig lachte.]*

Ik. En dan, dat Grootje Ryzig! myn lieve Jongen.

Hy. Die moet gy er by neemen; want gy kunt Ryzig niet kwalyk duiden, dat zyne Moeder uwe kleinkinders kinderen nog wel kan leeren loopen?

Ik. Wat zegt gy daar! ach! *[Ik hield my, of ik schrikte.]*

Hy. Eene groote waarschynlykheid.

Ik. Dit is juist geen heele plaisierige waarschynlykheid.... Neen, ik doe het niet. Liever wil ik, als gy Dominé zyt, uw huis ophouden, al wierd gy op Urk beroepen. Heden, dan ben ik Dominées Zuster!

Hy. En ik wil u liever als Mevrouw Ryzig, dan als myne Huishoudster, een kusch geeven.

Ik. Lelykert! Denkje, dat ik je beffen niet helder genoeg zou styven, of je witte zakdoeken niet goed opdoen?

Hy. Ik denk althans, dat gy meer talenten hebt, om met een hupsch man zo taamlyk goed te leeven, dan om agter een Boeren Kerk huishoudster te zyn. Er zouden geen slegte Comedianten zyn, gaf men elk maar die rol, die hy hebben moet.

Ik. Dat loopt dan magtig uit myne gissing, Broertje.

Hy. Is dat myn schuld? In ernst, gy moet Ryzig toppen. Me dunkt, die man moet net in uwen trant zyn: hy vertelt u zeker niet veele complimenten.

Ik. Niet veele complimenten? Die stroeve jongen heeft my nog geen een eenige gezegd; hy zegt my niet eens: *je vous aime; je vous trouve charmante!* Hy spreekt van zyn *gelukkigen* dag niets tegen my.

Hy. [*my invallende,*] Ja, Ryzig is zeer voorzichtig. Hy zal mooglyk

eerst willen zien, of hy dien dag zo noemen kan. En wat geeft gy er om, of gy er wel uitziet, als hy u maar lief heeft? Zo hy u niet wel zetten mogt, waarom neemt hy u dan? Er is geene reden toe; hy is zelf ryk.

Ik. Zie zo, ik kom by den Drommel ter Biegte.

Hy. Wat zegt Mama?

Ik. [*hem naspreekende,*] Wat zegt Mama? Dat weet jy wel, wat Mama zegt; kom maar zo niet uit de nagtschuit, jou olyke Vos!

Hy. En de lieve Pietje Renard?

Ik. En de lieve Pietje Renard zal Bram in dat geval voor haar zelf neemen. [*is het zo niet, Pietje?*]

Hy. Ja, 't is een lief verstandig Meisje.

Ik. Ei, ei, en om die reden. . . . .

Hy. [*my invallende,*] Zou zy hem zeker niet vergooijen; wilde ik zeggen.

Ik. Wel, erbarm gy u over dat lief verstandig Meisje; ik gun u toch wel wat heel goeds, Wim lief.

Hy. Gy zyt zeer gul, ik weet het.

Ik. Nu — 't is wel — ik zal — hem dan – maar – nee – men!

Hy. Nu — daar zult — gy wel — aan — doen. [*Weg ging hy; o die Wim is toch al wat men wil, maar hy is niet vrolyk; wat of er toch schuilt?*]

Nog niet t'huis! zyt gy met hem door? Hoe zit het? Tot uw straf ga ik voortschryven; ook het discours met Bram, die hier voor Beurstyd aankwam. Ten vervolgde dan!

Myn Heer van Oldenburg denkt zeker, dat men zynen vyand een gouden brug moet leggen; want hy heeft my een schoon present gegeeven. Het spyt my, want ik moet het aanneemen. Hy komt nog spoediger van my af, dan hy gehoopt had. Op Willem heeft hy den nyd. Nu, Mama is ook mal met hem; en dan kan onze Gerrit in geen goeden luim zyn.

Mama voegt nu, by haare predikatie over 't vroeg opstaan, nog eene Biddags-preek over de pligt der Vrouwelyke onderdaanigheid, die my nog minder voldoet: ja zo weinig als Dominé Heftigs Sermoen over het *Gouden Kalf.* 't Is waar, Mama is haar onderwerp geheel magtig, en zy spreekt altoos zo betoovrend. . . .

Neem jy den heelen Bram Ryzig, zo als hy reilt en zeilt. Denkt hy dan, dat ik stapel gek ben? Hoe vaart, Mevrouw? mogt ik zo zeggen; ik weet niet veel met hem te praaten: het was des by gebrek van discours.

Hy. Zeer wel, zy verlangt al, om Buiten eens wat meer gezelschap te hebben. Ik moet veel in de Stad zyn; nu, ik heb haar beloofd, dat zy dit haast hebben zal. . . .

Ik. Verwagt gy Logeer-gasten?

Hy. Daar ik van weet niet; maar ik hoop, dat myne aanstaande Vrouw met genoegen by haare Schoonmoeder zal inwoonen; dit vleit de oude Vrouw kragtig, zy is zeer blyde met die verkiezing.

Ik. Met die verkiezing?

Hy. Ja, als gy moeds genoeg hebt, om eenen man te neemen, die u nooit vleit, maar hartlyk lief heeft, dan zult gy dit ook wel verkiezen. ô Alles zal wel gaan, Daatje; myne Mama heeft veel zin aan u. [*Ik was zo kapot, dat ik zweeg.*]

Mama. Komt Mevrouw Ryzig haast in de Stad, myn Heer?
Hy. Mevrouw, zy zal te eerder komen, om eenige schikkingen te maaken; want ik verlang zeer, om getrouwd te zyn. [*Hy kuschte my en ging naar de Beurs.*]
Zo dat, ik heb dan niets te gaan doen dan boete voor alle de ydelheden myns jeugdigen levens. Ik beken, er is wat af te doen! Nu, daar is kans toe. Een grillig man, dien ik zelf aan u niet gun, eene eigenzinnige bemoeialagtige Schoonmoeder; en daar in huis! ô hée! . . . En aan wie zal ik, arme penitente, myn nood klaagen? Aan Mama? Zyt gy wel wys? Aan Wim? Nog erger. Aan u? Gy houd immers altoos Ryzigs kant. Aan myne Tante? Daar moet ik maar om komen! Je weet, hoe zy my dit Partytje afraadt. Aan onze Rammel? Dan laat ik myn Lyden nog liever drukken, onder den titel van:
„Klagten eener Boetdoende jonge Vrouw — hoe dat zy — door „haar Man! — en Schoonmoeder! — getempteerd en geplaagd is; „geef ik om een Oortje. Stem: *Allemaal Lari.*
Alle jonge Vrouwen hebben doorgaans zo een stuk van een Confidente, aan wie zy al haare droefheden en wederwaardigheden kunnen vertellen. En dan is het: „Ja, myn lieve mensch, zo doet hy met my, en „zo behandelt hy my. En zo is het oud wyf; en hy heult met haar. Ik doe „niets naar zyn zin; en ik heb geene vryheid, om een leevendig mensch „te zien; en denk, ik ben evenwel heel anders gewoon. En hy wist „my alles zo mooi voor te doen: en ik dagt, kom, ik zal hem „maar neemen, hy is nog al wel. Kom nu eens!" Ach, weet ik het niet, zo doen die jonge Pimpeltjes van Vrouwtjes; als zy met Man eens een knorpartytje, of met Mama eens een haspelingje hebben. Nog een woordje van onze Vriendin Rammel; die is zeer uit haar humeur, om dat ik haar dit oud Nieuws nooit verteld heb. „Maar zy wist het even zo rasch als iemand in heel Amsteldam; want „haar Lysje had het van de styfster van Mevrouw Ryzig gehoord; „en die had het van den koetzier; en die had het van de keuken- „meid; en de keukenmeid had het van de derde meid; zo kwam zy „er zo direct agter." Ik liet haar maar wat uitwaazemen. Ik wist niet beter te doen: Als ook dan deezen langen Brief te sluiten, want Willem komt daar zo by my, en zegt, dat uw Oom zo erg is, dat gy het niet durft wagen, om uit te gaan. Het Partytje aangaande, in een volgenden. Arme lieve Pietje, dat is wel een aakelige tydkorting voor u, zo weeken aan een voor een ziek oud mans bed te zitten. Gy zyt lief, hoor, en ik hou veel van u.

A. LEEVEND.

VIER-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde Vriendin!

„Wat of gy met zo een schepzel aan zult vangen"? Trouw het schepzel, zo rasch het u maar wat mooglyk zy. Anders kan ik u

in dit duister geval niet raaden. Om u wat spoed te doen maaken, want ik weet nog niet, of gy er wel iets van voorhebt, zal ik u het volgende melden. Al had gy in eene Alcove zitten luisteren, gy zoud niet beter gegist hebben naar de gesprekken, u en Ryzig aangaande. Ik zie nu en dan zo eens eenige onzer Gezelschap-vriendinnen. Ziet, die weet ik: „dat Ryzig niet veel haast maakt „om u te trouwen"; en een half honderd jongens, die gy gefopt hebt, kraaijen er zo wat ergerlyke toonen door heen. Töller en Wilke hebben reeds, om een tractement, gewed tegen Jacobi: „dat er niets van worden zal." De eerste wendt voor, dat gy hem te wel kent, om immer te trouwen dan met hem; de andre, min Judas dan de Mof, voegt er by: „dat Ryzig uw slag niet is." Onze waarde Saletvriendinnen, terwyl zy haar neus optrekken voor Ryzig, spyt het echter, dat zy hem niet krygen; gunnen zich den tyd niet om te speelen, zo druk hebben zy het over u. Haast u, rep u, en trouw toch, hoe eer hoe liever.

Het is wel meer gebeurd, dat Wim en ik de zaaken niet onëens waren, vooräl, als gy met hem verschilde. Ik voorzie wel, dat gy my nu weer braaf plaagen zult op zyn sujet: wees gerust, al was er geen Lotje Roulin in de waereld, nog zoude ik geen voorwerp zyner erbarming willen worden. Verstaat gy dat, Vriendin? Ik heb Wim magtig lief, maar niet met eenig uitzicht op zyn persoon. Ik heb ook op nieuw aanzoek gekreegen van iemand, die schynt te begrypen, dat ik, ook voor myns Ooms dood, geene slegte party ben. Ik zal niets doen, buiten kennis en toestemming van mynen Oom.

Zyt gy niet heel nieuwsgierig, om te weeten wie dit zyn mag? Nu, gy zult het ook nog wel eens hooren. Eerst moet ik echter met Mevrouw, uwe Moeder, raadpleegen; zo lang blyft zyn naam een geheim voor u. Onze Vriendin Heftig kan u niet op het spoor helpen, want „haar Lysje kent noch de Styfster, noch de Koetzier „der familie." Doe des geen vergeefschen arbeid; prepareer u liever, om zelfs te trouwen; dit is wel eens zo goed.

Uw gesprek met Wim, en ook zyne conversatie met my, toont, dat hy al zyn vernuft niet heeft weg gestudeerd. Hy verbergt met dit alles iets, wat weet ik niet, indien het Juffrouw Roulin niet aangaat. Weet Mevrouw nog niets van dat praatje? maar zo is 't: zy, die 't meest belang by iets hebben, hooren het doorgaans te laat.

Wat is er toch weer over zyne dwaalende begrippen? Gy spreekt nooit eens ernstig; dat is toch verdrietig, Daatje! Er wordt van een Vaers gesprooken, dat Willem zoude gemaakt hebben; en Dominé is er zeer over geërgerd. Ik kan er niet regt agter komen. Dit is zeker, dat het zyn hand is, en men verhaalt, dat hy het aan my gegeeven heeft. Ik zal Dominé uithooren; hy heeft nog zo een oud eigen op my; want ik leerde by hem myne Belydenis, en hy meent het wél; 't spyt my, dat hy meent, dat ik dat Vaers van Willem uit myne handen zou gegeeven hebben: ik weet er niets van. Zedert ik zelf zo wat begin te denken by het geen ik lees, dunkt my, is de man zo onfeilbaar niet meer, als ik geloofd heb.

De Brief uwer Tante over uw Huwlyk is een Orgineel stukje. De Vrouw houdt veel van *'t waare*. Verbruid, Daatje, wat krygen wy

daar zaakelyk wat in! Mevrouw Ryzig is eene oude, deftige, puntige, styf burgerlyke Dame: ik geloof nedrig met Tante: „dat „Grootje Ryzig u schoon agter de vodden zal zitten.” Wim heeft gelyk: Ryzig moet net in uw trant zyn. Alle lief koozingen zyn immers mal? Dit is uw regel; hou u daar aan, hij zal u veel nuts bezorgen met uwen aanstaanden man. ô Gy hebt alle mooglyke uitzichten, om op uwe wys wel getrouwd te zyn. Uw man, een regt koopman, die naauwlyks den tyd heeft om te eeten, en nooit zo niet eens naar de Kerk met u uitkan; die niets meer dan ouwerwetze pligten van eene vrouw vergt; die u een huis vol kinderen, en de noodige middelen, om die wel op te voeden, zal bezorgen; die nu en dan eens helder met u zal kyven, (als gy 't verdient,) en u in zyn eerlyk Vaderlandsch hart evenwel lief hebben; die boos op zich zelf zal worden, om dat gy hem, als hy stemmig kyken wil, hartlyk doet lachen; en die, om dat gy de Moeder zyner Kinderen, veel meer dan, om dat gy zyne Vrouw zyt, veel in het beste licht zal plaatzen.

Zie, zo zal Brampje met u omgaan. Gy zult intusschen alles te werk stellen, om zyne zwakke zyde uit te vinden, en die ten uwen voordeele te overmeesteren. Gy zult echter uwe Opvoeding te wel in 't oog houden, om uw man niet met alle beleefdheid te behandelen, ook dan als gy hem naar Joost wenscht; uwe achting zal hem meer bevallen, dan uwe liefde; ô wat zult gy in uw trant gelukkig zyn!

Thans heb ik geen tyd, om Mevrouw te schryven; zo rasch ik kan, zal ik my die eere geeven. Wim zal u wel zeggen, dat ik niet van de Party zyn kan, hoe gaarn ik ook een spook zage. Ik hoor van uw Broêr, dat men Hamlet speelen zal; dat stuk ken ik niet. Altoos uwe

Welmeenende
P. RENARD.

VYF-EN-DERTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waardste Juffrouw Belcour!

Nogmaal bedank ik u voor alles! Ik heb, volgens onze afspraak, aan Lotje niet gezegd, dat ik een dag by u heb doorgebragt. Jambres spreekt haar nooit; ik behoefde het hem des niet te verbieden; dit mogt aandagt opwekken. Zy was zeer te vreden over myne te rug komst, en dagt, dat dit uitstapje naar Amsteldam my goed gedaan had.

„Evenwel zo kort voor de groote Vacantie!” Ik zag, dat zy dit dagt; zy zeide er echter niets van; en ik had, weet gy, myne reden, om haar, door een afzyn van agt dagen, voor te bereiden voor een, dat veel meer weeken zoude duuren. Herinner u ons gesprek; alles zal voor u duidelyk zyn. Nu zal ik zo omstandig zyn als gy begeert; ik zal u niet alleen schryven *wat,* maar, is 't my doenlyk,

hoe uwe Vriendin alles zegt. Myn brief zal des, dit voorzie ik, zeer uitgebreid worden.

Onze Conversatie was zedert eenigen tyd wat al te styf en gedwongen, voor jonge lieden, die huisselyk met elkander omgaan. Het viel my moeilyk, zo wel om er my aan te houden, als om het te veranderen. By myne t'huiskomst scheen dat wat veranderd: ik bediende my van die geleegenheid, dewyl ik eens gemeenzaam met haar moest praaten. Op eenen nadenmiddag thee drinkende, vroeg Roulin my, of ik in de aanstaande Vacantie overbleef; de Studenten, zeide hy, vertrekken zo al nu en dan. [*Zy luisterde zeer aandagtig; maar hield haare oogen op haar werk.*]

Ik. Neem, myn Heer, ik meen een reisje te doen met den Heer Jambres; en heb by myne Mama afscheid weezen neemen.

Hy. Gy hebt gelyk; evenwel het spyt my, dat gy vertrekt: wy zullen uw gezelschap zeer missen.

Ik. Gy zyt zeer vriendlyk, myn goede Roulin. Het is my aangenaam van u te hooren, dat ik hier niet verveel. [*Zy zuchte zeer stil, maar ik hoorde het echter.*]

Hy. Verveel! zeker, myn Heer, het spyt my, dat gy gaat. Maar gy doet wel; en ook gy hebt aan ons gezelschap niet veel. Uwe goede Vrienden zullen ook al verlangen, om u eens te zien.

Ik. Dat is voor goede Vrienden niet oneigen. [*Lotje zat in gedagten; haare hand bleef op haar werk liggen.*]

Hy. Blyft gy de geheele Vacantie uit, of mogen wy u vroeger te rug wagten? [*Lotje sloeg haare oogen op; ik kon niet antwoorden zo als ik voornam.*]

Ik. Dat is nog onzeker. Gy begrypt wel, dat ik ook zeer zal verlangen, om weder hier te zyn. [*Er viel een traantje op het linnen. Lotje zat zó, dat hy haar niet konde waarneemen, al had hy dit oogmerk, maar dit is zo niet, ook gehad.*]

Hy. Hoort gy niets van Van Goudenstein? zyn goed is hier nog.

Ik. Ja, ik hoor wel zo iets van hem: maar hy verdient niet, dat wy van hem spreeken.

Hy. Professor Maatig heeft my naar u gevraagd; ik geloof, dat hy u gaarn eens zoude spreeken. Hy sprak, van u eenige Brieven aan zyne familie mede te geeven. Wat is die Professor een uitmuntend vriendlyk Man!

Ik. Ongetwyfeld! goed, ik zal eens by hem aangaan: de commissien van zo een Man verëeren my ten uitersten.

Roulin ging aan zyne bezigheden; ik bleef zitten: wy waren in het zomer-vertrek, 't welk door Lotje, nu er zulk een fraai Bloemtuintje voor ligt, veel gebruikt wordt; en ook het is hier zo Buitenagtig, met de zwaare boomen, die by onze Buuren groeijen. Ik voorzag weder eene diepe stilte; die wilde ik voorkomen. „Zyt gy niet wel, lieve Juffrouw Roulin? Gy ziet wat bleek. Laat ik u nog een kopje inschenken." Ik deed het, zy zuchtte, en glimlachte by zich zelf. Het kopje neerzettende, zag zy my schichtig aan. Ik kon het niet langer uitharden, vatte haare hand, en hield die tusschen de mynen.

Ik. Wat scheelt er aan? zyt gy niet wel, myn Lotje lief?

Zy. Dat kan ik niet zeggen; maar gy weet, ik ben nooit heel leevendig: gy hebt aan zulk eenzelvig stil gezelschap niet veel; ô

dat kan ik zo begrypen! [*Zy liet my haare hand, toen zy merkte, dat ik die liefst houden wilde.*]

Ik. Gy verongelykt my, myne Beste; ik heb zeer veel aan uw gezelschap, 't is my leed, dat gy myn smaak zo weinig kent. [*Zy zag my oplettender dan doorgaans aan.*]

Zy. Wanneer vertrekt gy?

Ik. Woensdag, Lotje lief.

Zy. Gaat gy over Amsteldam.... vraag ik ook onbescheiden?

Ik. Onbescheiden! kan Juffrouw Roulin immer onbescheiden zyn? Gy doet my wel veel eer. [*Ik kuschte haare hand: dat moest ik mooglyk niet gedaan hebben; maar was dit ook een woord, Juffrouw Belcour?*]

Zy. Wel veel eer! [*Dit zeide zy op eenen toon, die my byna deed vergeeten, wat ik u beloofd had; dat ik alleen haar Vriend was; dat ik eene andere beminde*]

Ik. Neen: myn reisje legt door onze Provintien; de Heer Jambres gaat met my; wat heb ik aan een knegt?

Zy. Zo! ja, men weet niet, wat ons kan overkomen, en hy is u een goed Vriend. Gaat gy niet naar Professor?

Ik. Had gy liefst, dat ik er *nu* terstond heen ging? [*Zy bloosde.*] Dan ga ik; [*Zy drukte my, dagt my, de hand, maar zweeg.*] Het zal echter zo een haast niet hebben.

Zy. [*wat blymoediger.*] Sprak myn Broeder niet van Brieven, die gy zoud mede neemen voor Professors familie; heeft hy in Holland familie? dat wist ik niet.

Ik. Neen, ten minsten geene naastbestaande; [*Zy wilde iets vraagen, zweeg; ik durfde niet reppen van Duitschland.*] Hebt gy in lang niets van uwe Vriendin gehoord?

Zy. Ja, en ik heb haar ook geschreeven. ô Het is zulk een waardig mensch! Wie heb ik ook buiten haar? [*Zy was zo sterk aangedaan, dat haar hoofd op mynen schouder zeeg. Zy snikte. Ik beefde; ik kuschte haare wang, noemde haar myn Engel; dat kon ik niet helpen; al waart gy nog zo misnoegd. Zy herstelde zich spoedig; ik zag, dat het haar bedroefde, zich zo verre geüit te hebben; zy ging voort.*] Ja, ik ben een zwak Meisje; maar deeze Vriendin verdient ook myne achting. Wat was ik, zo ik haare vriendschap verloor? Ik heb, buiten deeze Vriendin, niemand voor myn hart. [*Dit ging te ver. Ach, zeide ik, en dat zeer ernstig, is Willem dan niets voor u? Heb ik die gunst verbeurd?*] Willem is myn Vriend; maar Willem gaat heen; hy heeft nog elders Vrienden; wat is er op te zeggen? [*Zy zweeg weder.*]

Ik. Lotje lief, Willem mag u immers zyne Vriendin noemen? Gy zyt immers niet misnoegd op hem? [*Zy zweeg een tyd lang.*]

Zy. Zult gy niet eens aan Roulin schryven; hy houdt zo veel van u, als voor hem mooglyk zy; dat merkte gy daar zo even immers nog duidelyk. [*Ik wist niet wat te antwoorden; op myne hand, waar in ik nog de haare hield, lag ik myn wang voor over op de tafel; ik gloeide.*] Wat zal hy in zyn schik zyn met een Brief van u!

Ik. Lotje, myn lieve Lotje, zoud gy het kwalyk neemen, als ik aan u schreef? [*Ik moet haar toen zeer minzaam hebben aangezien, want zy ontwikkelde haare hand uit de myne, en hield die met ontroering eenige oogenblikken voor myne oogen, gy moet alles weeten*].

Zy. Kwalyk neemen?..... Aan my schryven?.... Welk een inval is dit? Als gy het zo verkiest, goed! maar gy zult wel andre bezigheden hebben, dan dat gy veel zult kunnen schryven, denk ik.

Ik. Is die inval zo vreemd? Wel, heele lieve, praat ik dan niet veel liever met u dan met uw Broeder? Is gemeenzaam schryven iets anders dan praaten?

Zy. Heb ik u niet hooren zeggen, dat uw Vriend Helder thans Buiten is op Beekenhof; [*wat onthouwt zy alles!*] Gy gaat zeker by hem? Gy zult daar zeker lieve Vrienden hebben. [*Ik wierd, tegen myn wil aan, zeer rood: zy zeide er echter niets van.*]

Ik. Ja, Lotje lief, ik ben daar verzogt; ik heb bedankt; het is beter, dat ik dit reisje doe; ik ga er echter in het doorpasseeren eens aan.

Zy. Heeft myn Heer Helder (dat ik dit eens zo vraag,) Zusters of Broeders?

Ik. Ja, hy heeft eene Zuster.

Zy. Is zy nog jong?

Ik. Van onze jaaren.

Zy. En nog ongehuwd?

Ik. Ja, maar zy is te schoon, en eene te aanzienlyke party, om niet veel aanzoek te hebben.

Zy. Is zy schoon?

Ik. Men houdt haar voor de Beauté van ons land.

Zy. Men vindt weinig schoone Vrouwen. Hebt gy geene Profils van uwe byzondere Vrienden? ô Die uitvinding behaagt my zo. [*Om daar quasi geen geheim van te maaken, haalde ik myn portefeuille uit myn zak, en liet haar het profil van Juffrouw Helder zien. Zy nam het in haare hand, ik zag haar hart geweldig kloppen. Zy bezag het zeer lang en zeer aandagtig.*]

Zy. Dat noem ik ook schoon! welk een edelen omtrek! jammer, dat men de oogen mist. [*Ik bloosde; zy zweeg.*] Eene der meiden kwam over de plaats naar ons toe; zy had eenige bezigheid, scheen het. Zy stond op, gaf my het profil; ik leide het, met een stukje zyden lint, dat er by behoort, weer in het binnenste afschutzel: dit zag zy; zy hoeste een diepen zucht geheel weg, en ging met het Meisje in huis. Ik was niet geschikt, om by Professor te gaan. Myn hoofd en hart waren even vol. Ik wagtte nog wat, of zy terug kwame; vergeefsch. Ik trok myn rok uit, en ging naar myne gewoonte in den Bloemtuin bezigheid zoeken. Geduurig sloeg ik myne oogen naar de gangdeur, in hoop dat zy komen zoude; haar naaiwerk was blyven leggen. Vergeefsch: zy kwam niet. Wat viel my dat moeilyk! haare vriendschap is myn hart zo dierbaar, dat, zo ik niet elders beminde, ik niet zou ademen dan voor dit bekoorlyk Meisje. Eindlyk maakte ik een zeer fraaije bouquet; en ziende dat zy niet weer kwam, het wierd nu al avond, ging ik in de eetkamer. Zy zat met een boek voor haar. Ik geloof niet, dat zy las; maar! ach ik zag duidelyk, dat zy geweend had. Ik durfde niets vraagen; ô dit Meisje is zo kiesch; gy kent haar!

Ik. Ik heb hier zeer fraaije bloemen in dit bouquetje.

Zy. ô Zeer fraaije bloemen! [*Zy nam het niet aan.*]

Ik. Wilt gy het bouquetje niet hebben, Lotje lief?

Zy. Is het dan voor my? [*vroeg zy, zeer verwonderd.*]

Ik. Wel, voor wie toch anders? Is het geheele Bloemstuk niet voor myne Vriendin aangelegd; voor wie anders? *[Ik plaatste het vervolgens tusschen de strik, die voor haaren boezem vast was, en drukte eenige zedige kuschjes op haar zagte wangetje: zy was ont- hutst; van vergenoegen, of van droefheid? ik durf niets bepaalen.]*

Des avonds onder het eeten, was Lotje zo als zy altoos is, stil, doch minzaam. Ik ging ten eersten naar myne kamer, om u alles, zo als het my nu in 't geheugen ligt, te schryven. Gy zult zo zeer naar deezen verlangen, dat ik hem afzend, en een tweeden zal be- ginnen, die u, het geen nog zal voorvallen voor myn vertrek, zal berigten. Zyt gy taamlyk met my voldaan? ô Wist ik dit! Indien gy my beöordeelt, vergeet dan niet, dat ik twintig jaar, en het Meisje Lotje Roulin is; dat ik geheel vriendschap voor haar ben, en myn hart allergevoeligst is. Ik ben

Uw oprechte Hoogächter,
W. LEEVEND.

ZES-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Mejuffrouw de Profetesse!

Ik bemoei my zo weinig met myne vryery, en Ryzig is daar zo wel mee te vreden, dat ik nog druk aan u kan schryven. Voor ik u de Comedie-party mededeel; of, (want gy zyt zo criticq, of gy ook geleerde Boekzaalen en Letteroefeningen hielpt schryven,) het verhaal daar van mededeel, zal ik eens eerst met u spreeken over uwen brief aan Mama; gy zult tog begeerig zyn, om te weeten, of zy my den man genoemd heeft; dit zal ook een goed teken voor u zyn; ô jou olyke! ik ken je immers. Sta vast dan, ik zal aan u schryven, tot ik met de pen tusschen de vingeren in slaap val. Ik hou my nog aan myne oude gewoonte, van laat op te zitten en nog laater optestaan. Myne gouden dagen loopen op 't laatst! 't Is billyk, dat ik, nog vry zynde, over myn tyd zo beschik, als my meest voldoet.

Wel, Piet, ik zou u kunnen kloppen, om dat gy aan myne lieve Mama iets toebetrouwt, dat gy voor my verbergt..... Evenwel, gy hebt geen ongelyk. Mama houdt magtig veel van u: En (dit dient u óók in uw voddenkraam van verliefdheid) is er zeer vóór, dat er getrouwd ende ten huwlyke gegeeven wordt: nu, zy gaat ook met een goed voorbeeld voor. Als bespiegeling en betrachting zo overeenkomen, kan men gerust zyn, dat men meent het geen men zegt: mits, dat het geene dolle partyen zyn, die men niet kan verantwoorden, dan met te zeggen, dat die lui elkander waren op- geleid. Een heerlyk excuus voor onze zotternyen, die wy malloo-

ten, en uilskuikens, zo circum circa, nu zes duizend jaaren aan een hebben uitgevoerd... Verbruid! dat moest Dominé Heftig hooren; of hy my een oud pak zoude geeven! Nu Kind, pas op, gy zult ook van de Cotelettes krygen; wees maar gedwee. Hoe zegt onze groote Dichtres de Neufville:

Als ge aan uw Biegtvaêrs voeten
Met Kinderlyk ontzag uw dwaalingen zult boeten.

Waar zal ik eerst mede beginnen, met Wims Vrygeestery, of met uwe Vryagie? Uit medelyden dan met u, zal ik een aanvang maaken met Cornelis Everards. Zie hier dan het Gesprek tusschen Mama en my. Het Toneel verbeeldt een Tuinkamer. Er wordt thee gedronken.

Mama. Ik heb een Brief, kind, van uwe Vriendin.

Ik. Ja! En zy schryft nog al heel lief; niet waar, Mama?

Mama. Ten minsten zeer redelyk en verstandig.

Ik. ô Pietje betert in allen opzichte; wel heden, het heugt my nog, dat zy niet spelden kon; en zich zoude doodgeschaamd hebben, een Hollandschen Brief te kunnen schryven.

Mama. Pietje toont ten minsten, dat eene beuzelagtige opvoeding haar niet geheel onbekwaam gemaakt heeft, om eens beter te denken, en te doen ook.

Ik. Ik zeide u altoos, dat het eene lieve meid waar; doch Mama..... [*Zy viel my in de reden.*]

Mama. Geloofde het dies te minder, om dat myne Doger toen niet zeer pligtmaatig handelde. Nu, dat is voorby; ik ben thans zeer met u te vreden. [*Ik kuschte haar; zy glimlachte.*]

Ik. ô Mama, gij zult nog een huis vol plaisier aan my gaan beleeven; althans dit neem ik oprecht voor.

Mama. Kent gy eenen Heer Everards, Daat?

Ik. Everards? Wel, ik geloof ja! Is het niet een mooije blonde Jongen, die zo stil by zich zelf doordruilt? Heden, ja wel, ik ken hem. Maar hy smaakte my zo weinig, en dan let men zo op die wezens in blanco niet veel. Hy is zo styf als een hark, en spreekt weinig; ten minsten toen ik hem zo by geval eens zag.....

Mama. [*my invallende,*] Hebt gy, behalven dat hy u niet smaakt, nog iets ten zynen laste?

Ik. Och, ik heb nooit aan hem gedagt. Zou hy zin hebben aan Renard? Wel, 't is net haar slag; zy en ik verschillen genoeg in verkiezingen, om dit vast te stellen. Ik wed, dat zy u over hem raadpleegt.

Mama. Mag men wedden, als men iets voor zeker weet?

Ik. Neen, geloof ik; maar toch, Mama, schryft zy over hem?

Mama. Ja, en indien hy haar verdient.....

Ik Zult gy het haar niet afraaden?

Mama. Juist zo; maar, om eens wat anders te praaten: zult gy Ryzig trouwen? en wanneer denkt gy?

Ik. Wanneer; dat weet *ik* niet; ik denk, als Grootje Ryzig, en haar Zoon goedvinden een dag te stellen.

Mama. Ryzig dringt er sterk op aan.

Ik. Ryzig is zeer verpligtend. [*Mama zag stemmig.*]

Mama. Hebt gy ook iets tegen hem, Daatje?

Ik. Neen. De eene man is ligt zo goed als de ander; en alle veranderingen zyn ook al geene verbeteringen.

Mama. Is dit genoeg, om u te bepaalen?

Ik. Wel, ik denk ja.

Mama. Ik denk hier anders over, weet gy. Bemint gy Ryzig niet?

Ik. Ik geloof geen zier; maar ik heb zo geen verstand van beminnen. [*Zy lachte; ik was den hoek te boven!*] Dit kan ik zeggen, ik wil hem nog liever tot myn Heer en Meester verheffen, dan een van al die Snoeshaantjes, die my zo wel eens voorpiepten: *je vous aime.*

Sus! Sus! Wat doe ik! ik zou over *uw* Vryer schryven, en ik schryf over *myn* Vryer!.... ô Ik heb ook myne geheimen, zo wel als Mejuffrouw Renard.

Veel geluk dan met uw vangst! ô Nu zal myne Vriendin de zagte neigingen van haar murwe hartje kunnen voldoen! Het zal zyn, *mon Cher, ma Chere, mon Ame, mon Amie;* want Kees ziet er ook heel zoetappelagtig uit. Pietje zal geen troef verzaaken, maar uit denzelfden grondtoon accompagneeren. Ha! ha! dat zal een aartig contrast zyn! Ryzig altoos op de brandwagt, om te zien of zyn weergaase stoute hex van een Wyf hem ook een kans poogt aftezien. Everards altoos vaardig, om zyn lief Vrouwtje in alles te voldoen. Ryzig zal zeggen: „Toe Kind, stap in; dat talmen „verveelt my al; de paerden moeten zo lang niet staan." Everards zal wenschen, dat alle Koetzen op Engelsche Veeren gingen, en dat heel Amsteldam met roozen bestrooid ware; zo dra hy maar zes weken getrouwd is; u gedienstig in het rytuig helpen, en zo verheugd als een Bruigom naast u zitten. Ryzig zal roepen: „Ik groet je, Vrouw," en aan den trap blyven. Everards zal niet naar de Beurs gaan kunnen, zonder zyn schat wel heerlyk gekuscht te hebben. Ryzig zal grimmen, om dat er een knoop van zyn jas is. Everards zal niet willen hebben, dat gy hem zyn rok helpt aandoen. Ryzig zal, als wy thee drinken, in een vod van een Pryscourant studeeren, of in zyne Brieventas schommelen. Everards zal met u praaten, wat nieuws vertellen, of iets moois voorleezen. Ryzig zal my geen een nieuwtje t'huis brengen. Everards zal voor u musiceeren, en, wilt gy, een partytje ombren. Ik zal zeggen: „Nu ja, ja, tuttermatut, „de waereld is niet raazende gemaakt." Gy zult aan Everards oogen zien, wat hy wil. Gy zult uw man, als hy in de kamer komt, een hand mooglyk een kusch geeven; gy zyt er gek genoeg toe. Ik zal vry knorrig zeggen: „Toe Ryzig, talm zo niet, het eeten wordt „koud." Gy zult zingen; ik zal pruttelen. Maar beide zullen we even zeer in onzen schik zyn. Ik althans zou myn klant voor uw bloemzoeten Man niet willen ruilen. Ryzig zou u doen schreijen; Everards zou my vergiftig baldadig en ongezeglyk maaken. Ik zou zyn geflikflooi niet dulden kunnen; gy zoud Ryzig kunnen vreezen en eeren, maar liefhebben? nooit. — Nu van onzen Willem.

Wat zal men zeggen? Een ongeluk komt zelden alleen. Dat zien wy aan Wim! Eerst trof hem het treurig ongeluk, dat hy Dominé moest worden; toen wierd hy Doolend Ridder van zyne Lotje; (ja, dat Engeltje, ik wou, dat gy haar eens zaagt!) en komt met een

gat in zyn hals en een gescheurde rok, zo moedig als een stooters haan, van het slagveld. En nu? Nu is hy een Poëet geworden. Foei, ik schaam my half dood! Geeft de jongen dan nergens om? Nu kan hy waaragtig nog Genoodschapje gaan speelen, en in *kreeft* en *keerdichten* het Berouw van Petrus, en de woede van Judas uitbrommen; Wie weet, of hy ons nu nog niet met een zilver penninkje over den vloer komt! Was hy nog liever een Sociniaan, dan een Poëet geworden! En Mama, (ook niet onze Gerrit, dat moet ik zeggen van den man,) heeft hem nooit op de Dichtery besteld. 't Is zyn eigen schuld. Ik heb het Vaers geleezen; ik lieg; het was te ysselyk lang: maar ik heb het doorloopen. Dit is er van: Het eerste gedeelte is zo duister, zo zwart, zo pikkelyke donker als het bakkes van zyn Vriend den Toverdoctor: Het tweede gedeelte gelykt wel naar een Capittel uit de Klaagliederen: Het derde is een gebed van iemand, die zelf niet weet, wat hy eigenlyk wil, Tante heeft er my over geschreeven: den Brief by occasie; zy rooit het als een myl op zeven. Wat is het goed, dat Pastoorsche zo graag iets in vertrouwen vertelt! Het schommelige Wyf kon het niet voor zich zelf houden; zy vergat zelf, dat zy knorrig op my zyn moest. Zy gaf het my; en ik zend het aan u. Zy noch ik zien een kruimel kettery in 't heele Vaers. Nu, 't zou er voor Land en Kerk, en het dierbaar Oranjenhuis benaauwd uitzien, indien ik, (zy is wat anders, 't is een Dominées Vrouw,) de Ketters moest aanbrengen. Wel meid lief, ik heb om trent zo veel verstand van Kettery als van Minnery; en dat is — Nul! 't Spyt my toch, dat Wim voor Dominé studeert; ik vrees, dat hy voor stoelen en banken zal preeken. Of zou hy het ook nog leeren het een uurtje praatend te houden over onze modes en malligheden? Ik zie het er niet in. Mama zou graag zien, dat ik dikwyls by Dominé Heftig ten Sermoene ging: Ik bedank er heel zeer voor; zie, de Man bemoeit zich wel nooit met onze *strikken en kwikken, poeijer* en *pomade;* hy vergt zyne Vrouw ook niet, om er als een Moloch uit te zien; maar ik ben veel te conversabel, om zo veele hupsche Burgers en Inwooners van Amsteldam naar Joost te zien zenden, vermits zy de zaak nog wat anders begrypen, dan zyn Eerwaardigheid, *Qualitate Qua.* Ik hoop, dat Heftig tegen het Vaers publicq schryven zal. Zo een harrewarparty is wel prettig; en de Boekverkoopers moeten ook leeven Twistschriften zyn zeer dienstig voor lieden, die veel gal hebben, en weinig beweeging; gevolglyk gezond, gevolglyk goed om lang te leeven, gevolglyk goed voor de waare Kerk. Ryzig zegt, dat men een Synodale Bril moet hebben, om er kettery in te zien. Ja, ja, myn Bram heeft verstand genoeg; hoe hy anders met my dit traanendal doorkomt, weet ik niet. De Party trekt er in. Ik ben zeer slaaperig; maar dat in 't vat is, verzuurt niet. Slaap wel, en denk eens aan

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

ZEVEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waardste juffrouw Belcour!

Ik neem de pen weder op. Hoe doorgrieft my het medelyden, (ach, duld dit woord, het drukt myne gewaarwording zo volmaakt wel uit,) met uwe Vriendin! Hoe kan ik altoos zo schroomvallig dien afstand houden, dien gy my vergt, dat ik houden zal? Gy zyt eene Vrouw, eene bedaarde, onhartstochtlyke, altoos redelyke Vrouw; maar is myne Lotje niet alles, wat een eerlyk man beminlyk moet noemen? Welk een belangryk gelaat! welke oogen! Hoe leerzaam is haar verbindend byzyn! Hoe volmaakt *Vrouwlyk* zyn alle haare deugden, haare bekwaamheden, haare neigingen!

Gy weet nog niet, welk een wonderlyke Jongen ik ben; de schoonste Vrouw, die zich van haare Sex verwydert, is voor my even zo verachtlyk, als een Jongen, die zich als eene zyner Zusters voordoet, by u zyn zoude. Ik ben dikwyls zo nydig, dat men my uitlacht, als ik zie, hoe veele Dames dat vrypostig Jongens-air aanneemen, en zich, even hoog als slorzig gekapt, te paerd zetten; ons in niets voorgeevende, zelf niet in de manier van zitten; en wat is anders fraaijer dan eene jonge ryzige Dame, op een wel gedresseerd trappelend manègepaerd? Verbeeld u myn zedig, keurlyk gekleed, en naar haar gelaat altoos wel gecoëffeerd Lotje: — Nu ga ik myn verhaal vervolgen.

Morgen ogtend vertrek ik. Zy weet nu myn geheel plan. Tot Zondag viel er niets voor: ik had veel te schryven, en at tweemaal by myn Heer Maatig. Zy was zo al het zelfde; maar Zondag avond t'huis komende. vond ik haar alleen t'huis.

Ik. Zo alleen t'huis, en het is zulk schoon weêr? 't Spyt my, dat gy nooit eens met my wandelen wilt; zeker, lieve Lotje, gy zyt te veel in huis.

Zy. Zoude ik de waereld nog meer stof tot praaten geeven?

Ik. Denkt gy daar *nog* al aan? Mevrouw Maatig verdeedigt u overal.

Zy. Zo verre moest het niet gekomen zyn.

Ik. Wat smart het my, dat ik daar, hoewel onschuldig, oorzaak toe gaf! [*Ik was zeer verdrietig; Lotje kan daar niet anders over denken. Ik zuchtte, en ging over haar zitten.*] Zyt gy op my hier over te onvreeden, Lotje? Ik ga niet van huis, als gy my van het tegendeel niet verzeekert. Kon ik wel anders gehandeld hebben?

Zy. Waarom vraagt gy dit? Neen: gy hebt omtrent my uw pligt gedaan. Wanneer vertrekt gy, myn Vriend?

Ik. Het komt op geen dag aan, myne Lotje.

Zy. Neen: maar toch bepaal een dag.

Ik. Doe my de gunst en bepaal gy dien.

Zy. Morgen.... of is dat te schielyk? [*Zy bloosde, en zag voor zich.*]

Ik. Laat ik tot Woensdag blyven.

Zy. Goed! dat is dan nog twee dagen? Blyft gy in Holland, of

gaat gy verder? [*Ik wilde hier geen geheim van maaken; ik spaarde haare kieschheid.*]

Ik. Myn voorneemen is, om Duitschland in te gaan, na dat wy onze buiten-provintien zullen gezien hebben. Hier toe heb ik brieven van Professor mede.

Zy. Zo! Naar Duitschland?... Gaat gy ook op eene Duitsche Academie studeeren? [*Zy betrok merkelyk.*]

Ik. Wel, hoe bedenkt gy dit? Ik kom voor den winter t'huis.

Zy. U zal de tyd kort vallen; alles verdeelt op reis den aandagt, maar die, welke van twee Vrienden t'huis blyft, valt hy altoos zeer lang. [*Zy zuchtte; ik nam daar geene notitie van.*]

Ik. Gy zyt zeer goed, myne Vriendin, dat gy my in dat licht beschouwt. Denk, bid ik u, waar ik my ook bevinde, nooit aan my, dan als aan uw besten getrouwsten Vriend. [*Nimmer had zy my, neen nog nimmer, haare hand gegeeven; zy gaf my die.*]

Zy. Dan als aan myn besten getrouwsten Vriend: ô wat is het my aangenaam, aan u te denken als aan myn besten getrouwsten Vriend! [*Haare traanen vielen met groote druppels uit haare neergeslagen oogen.*]

Ik. Wat deert u, myne Lotje? [*Zy zag op, en dat ik ook weemoedig wierd.*]

Wat deert u, myne Lieve, Beste?

Zy. Ach niets; niets het minste.

Ik. En gy zyt tot schreijens toe aangedaan?

Zy. Vraag het my niet, Leevend; ik weet het zelf zo *onduidelyk.* Ik heb er geene reden voor. Ik denk, dat ik wat onpasselyk ben. Hier, [*en zy lag haare hand op haar hart,*] hier zit iet zo drukkend; maar als ik eens diep heb door geademd, dan betert het weer veeltyds.

Ik. Gy hebt te weinig beweeging; gy moet meerder wandelen. [*Ik zag, dat het lieve Meisje zeer in haaren schik was, om dat ik, zo als zy geloofde, zo verkeerd giste naar de oorzaak.*]

Zy. Dat kan wel zo zyn, maar ik ben zo heel gaarn alleen; en „ook, als ik denk, dat men zegt: „daar gaat Lotje Roulin, om wie „twee Studenten gevogten hebben." — Leevend, dat is voor my niet uittestaan: ik zie daar zo heel veel nadeeligs en onwaardigs voor my in.

Ik. Maar waarom denkt gy niet, dat men zegt: „Daar gaat Juf„frouw Roulin, om wie de Student Leevend een schurk wat om de „ooren gaf; en die daar voor is goedgekeurd by alle braave lieden?"

Zy. Nu, Woensdag is uw reis bepaald?

Ik. Was het zo niet gesteld? Of wilt gy, dat ik Donderdag vertrek? Hoe wil myne Lieve, Donderdag?...

Zy. [*met koele gelykmoedigheid.*] Neen: laat het zo maar blyven: Gy blyft, waar gy u ook bevinden zult, myn beste getrouwste Vriend!

Ik. Twyfelt gy hier wel aan, myne Lotje?

Zy. Neen: maar......

Ik. Maar!... Wat maar?.... Wat wilde myne lieve zeggen? spreek, wat maar?

Zy. ô Niets, niets!.... Gy moet geen afscheid van my neemen.

Ik. Had gy dit liefst niet? Dan onderwerp ik my.

Zy. Ja, Leevend, dat had ik liefst. Ik ben altoos zo onthutst, als ik van *waarde* Vrienden scheide, en dat voor zo lang; maar het *moet* toch zyn. [*Dit zeide zy met een opslag van oogen, die my tot in myne ziel trof. Nooit vergeet ik den toon, waar op zy dit zeide. Al haatte gy my, nog moet ik u belyden — geheel buiten my gevoerd, drukte ik haar met zo veele hevigheid aan myn hart, dat zy schrikte.*]

Zy. Laat my los, myn Vriend; hoe, wat... kunt gy.... [*Zy beefde; er stond een Caraffe, ik dronk een groot glas water in één teug uit. Ik was zo beklemd, zo geschud, dat ik myn kamisool losrukte, en op een stoel nederviel; haar met vermoeidheid aanziende. Zy zweeg; zy was het waare beeld der verwondering.*]

Ik. Engel, *moet het zo zyn?* Ja, gy hebt gelyk. ô Myn hart, myn hart! [*Ik zweeg, bedaarde wat, dronk nogmaal, dwong haar om te drinken; werktuiglyk deed zy het.*] Lotje, kunt gy my deeze woeste opwellingen, niet van drift, maar van te overdreevene gevoeligheid, wel vergeeven? ô Wist gy, welke strydige aandoeningen en wenschen my daar aanvielen!

Zy. Acht gy my? Immers hoop ik dit. Acht gy my, Leevend?

Ik. Dat is te veel!... Acht gy my!.... Verdien ik, dat gy my dit vraagt; twyfelt gy, of ik u acht!.... Lotje, myne Beste, ik bemin Juffrouw Helder.... Maar voor wie heb ik eene achting, die gelyk is aan de myne voor u.... Voor wie voelde ik immer die vriendschap, die ik voor u voel? Vraag my dit nooit weer: dit is niet uittestaan.

Zy. Ik hoor niets onverwagts. Wel nu, ik zal toonen, dat ik haare achting waardig ben. Alles is nu wel; nu zal ook alles geheel wel zyn. Uw vertrouwen verrukt my.

Zy scheen zedert zeer bedaard; maar heeft my niet eenmaal meer aangezien, zo veel ik weet; haare oogen zyn bedekt, treurig, neergeslagen; zy schynt die met moeite te openen. Haar Broeder neemt alles voor ongesteldheid. Dit Briefje zal zy in haar Breizak vinden:

Gy verkoos, dat ik geen afscheid name. Uwe verkiezing is voor my eene wet. Hoe veel het my ook kost; gy zult gehoorzaamd worden. Ik schryf nader; denk aan uwen besten en getrouwsten Vriend,

WILLEM LEEVEND.

Waarde Juffrouw Belcour, ik ben zo vermoeid, zo onbekwaam tot alle bezigheden. Ik heb eene allerlastigste rusteloosheid. Al ging ik naar bed, de slaap ontwykt my. Ik zal, want ik vertrek vroeg, maar opblyven. Het schryven van deezen heeft myn bloed verhit. Als ik hem gesloten heb, zal ik zien of het leezen beter gaan wil. Hoe gelukkig zoude *ik* met uwe Vriendin zyn! maar myn hart is niet vry. Kan ik het haar aanbieden? Verdient zy het niet *geheel — onverdeeld?* Ik haat byna my zelf. Moet ik dit uitmuntend Meisje ongelukkig maaken! Nooit, nooit was er eene vriendschap, als de myne voor haar is! Ach! er is nog iets belangeloozer in, dan in de liefde zelf! By haar te zyn, meer vraagt myn hart niet. Hoe klopt myn hart, als ik my verbeeld, morgen zie ik haar niet, weet

niet hoe zy zich bevindt, hoor ik haare zagte stem niet. En wat zal haar verbroken hart opheffen, als ik niet by haar ben?... Kom toch by haar, vertroost, en is 't mooglyk, herstel haar. Hoe vuurig verlang ik, om haar nog eens te zien vóór ik vertrek! Maar zy verkiest dit niet; 't is des afgedaan. Hemel! moeten wy ook door de uitneemendste karakters lyden! Ach, gy hoont my, gy tergt my, indien gy u verbeeld, dat Lotje alleen ongelukkig is. Konde ik, konde ik haar die rust haars gemoeds wedergeeven, die zy door my verloor! Al verhoorde de Hemel mynen vuurigsten wensch, altoos zal myn geluk beneveld zyn, zo dikwyls ik aan myne dierbaare Lotje zal denken. En ik zal zeker in myn hart myn geheugen plaatzen. Had ik de allerminste aanleiding gegeeven! Ik vernielde my zelf; met zulk een schurk moest de aarde niet belast zyn. Maar ik heb my niets 't allerminste te verwyten. Ach, gy weet het! Ik ben

Uw opregte, maar bedroefde Vriend,

W. LEEVEND.

Myn Adres blyft op Beekenhof: Couvert aan mynen Vriend.

AGT-EN-DERTIGSTE BRIEF.

DE HEER CORNELIS EVERARDS AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Myne Waardste!

Myn spoedig en verhaast vertrek uit Amsteldam, veroorzaakt door den brief myns Boekhouders, u medegedeeld, is de reden, dat ik niet in persoon kom zien, of my acces by u verleend is: ook door uwen Oom, die het volkoomenste recht heeft op uwe erkentenis, en myne achting.

Zeer lang, myne waardste, beminde ik u; ook toen gy nog veel te jong waart, om u dit te zeggen; maar de manier, waar naar gy waart opgevoed, de verkeering, die men aan het huis uws Vaders hield, de verkwistingen, waar aan men u gewende, deeden my besluiten, om myne liefde voor u niet te voeden; zy konde ons geen van beide gelukkig maaken. Eene Vrouw, als men van u poogde te vormen, voegde voor my geenzins, en mag ik het eenvoudig zeggen, smaakte my niet. Ik zag u echter altoos met onderscheiding; het smarte my zeer myne genegenheid niet te mogen involgen, want ik beminde u altoos, altoos was ik bekoord door uw beminlyk zagtaartig karakter, en getroffen door de bevalligheid van uw persoon. Onze conversatie wierd wel afgebrooken door het verregaand verschil, tusschen uwen Vader en mynen Oom ontstaan,. maar ik bleef aan u denken; en myn hart was onvervuld.

Nu heb ik het onuitdruklyk geluk van te zien, dat myne reden

myn hart goedkeurt. Ik geef my met al myne vermogens toe, om u te beminnen, die ik zo hoog waardeer. Gy kent my; gy weet, dat ik eenvoudig eerlyk welmeenend ben, en niets dan ons beider duurzaam geluk bedoel. Over myn humeur klaagt niemand; en zy, die ik als myne Vrouw hoop te omhelzen, zal zeker de eerste niet zyn, die daar toe stoffe zal verkrygen. Ik bemin u met myn geheel hart: meer kan ik niet zeggen. Kunt gy besluiten, ach was het zo, aan myn vuurig verlangen te voldoen, gy zult u dit nimmer beklaagen; want mijne liefde is de verwelkbaare vrugt niet van eenige onbedagte oogenblikken. Nu zyn myne goederen door den dood myns Vaderlyken Ooms dermaate vermeerderd, dat ik in staat ben, om onder 's Hemels zegen eene welgeregelde huishouding te kunnen onderhouden. Gy, myne waardste, vormt u thans zulke verstandige denkbeelden van geluk, dat ik meer dan gy begeert doen kan, om u dat te bezorgen. Het woont nergens dan in een huisgezin, daar liefde en goedwilligheid, geregeldheid en maatigheid huisvesten.

Vereer my, bid ik u, met een geruststellend antwoord. Aan de vuurigheid myns verlangens, zult gy dit myn ongeduld moeten vergeeven. Mogt uw antwoord myne hoope bekroonen! Met hoe veele liefde, met hoe veel erkentenis zoude ik overvliegen, om u, myn Engel, daar voor te bedanken! Welke aangename dagen mogen wy niet verwagten, als liefde, vriendschap, achting, overeenstemming van aart, en goede verkiezingen ons op alle mogelyke wyzen verbinden en zegenen.

D' Echt, niet los noch onbezonnen,
Maar in 's Hemels gunst begonnen,
Geeft, ook als de rampspoed woedt,
Stil genoegen aan 't gemoed.

Met de volkomendste liefde noem ik my

Uwen
C. EVERARDS.

NEGEN-EN-DERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Mevrouw!

De heuschheid, waar mede gy my, zedert ik de eer had om nader met u bekend te zyn, ontfing, geeft my de vrymoedigheid, om u deezen te schryven. Ik heb, helaas! geene Moeder, door wier wyze onderrigtingen en in wier tedere geneegenheid ik dat geene zoude vinden, 't welk ik, en nu vooräl, zo zeer behoef; *goeden raad.* Ik zie om my, buiten u, Mevrouw, ook niemand, geschikt om in deezen zulk eenen raad te geven. Myne vriendschap met uwe Dogter is niet genoeg vriendschap. Zedert ik my heb toegelegd, om my zelf

te leeren kennen, en te verbeteren, zie, of liever, *voel* ik, dat er tusschen ons geene overeenstemming genoeg zyn kan, om ons immer tot boezemvriendinnen te vormen. Dit vermoedde ik van te voren niet. Ons leven was zo afzwervend, zo verwyderend, dat wy zeker nimmer daar aan dagten, of de Juffrouwen Leevend en Renard wel eigenlyk voor elkander bereekend waren. Daatje is edelmoedig, en heeft veel verstand; dat zie ik méér dan ooit, maar onze goede hoedanigheden zelf vloeijen niet met elkander voort. Zy is ook zo spotachtig, dat ik my thans niet aan haar durf wagen; en dies te minder, om dat ik toch myn oogmerk niet zoude bereiken.

Gy zyt des de eenigste, Mevrouw, by wie ik my kan vervoegen. Gy kent myne tegenwoordige omstandigheden. De zorgelooze goedaartigheid myns Vaders heeft my, zyne eenige en altoos teder geliefde Dogter, helaas; afhankelyk gemaakt van myns Ooms onverpligte edelmoedigheid. Myne opvoeding was volmaakt ingericht, om my zo nutteloos te maaken voor my zelf, als voor de maatschappy. Bedreeven in alle die *aangenaame kleinigheden*, die men jonge Dames doorgaans leert, bèn ik te gelyk nog vry onkundig van alles, wat my, als Mensch, als Vrouw, te stade moet komen. Sedert den dood myns geliefden Vaders, veranderde myn lot geheel. Ik vond my als uit eene woeste zee overgebragt aan eenen doodschen oever. Uit tydverveeling ondernam ik te gaan zien, of ik evenwel nergens toe in staat ware, dan om een salet te versieren. Ik durf my vleijen, dat het nog niet te laat is, om my tot iets wezenlyker dan eene Dame du Ton te vervormen. Ik was dus lange een groot kind; ik wist niets, en had juist daarom geene moeilyk uitteroeijen vooröordeelen. Dit zal mooglyk de reden zyn, dat ik taamlyk gelukkig vorder in het met oordeel leezen van goede boeken, die ik hier in grooten overvloed gevonden heb. Ik begin my zelf in een geheel ander licht te zien; ik ontdek, hoewel schemeragtig, zo iets van myne bestemming, en kryg opgehelderder begrippen van den Godsdienst, die my volmaakt onbekend was: gy weet, Mevrouw, hy behoort niet tot eene *modieuse* opvoeding. Dankbaarheid houdt my voor het smartlyk ziekbed myns Ooms, en geeft my geleegenheid, om myn plan naarstig te volgen.

Nu, Mevrouw, kom ik tot de hoofdzaak. De Heer Cornelis Everards, Koopman te Rotterdam, die in vroeger tyd veel met zynen Oom by mynen Vader plagt te komen, heeft my ten Huwelyk gevraagd. Ik had hem door een verschil, tusschen de overleedene Heeren ontstaan, in geen drie jaar gezien, of van hem gehoord. Maar ik sluit zynen Brief aan my in deezen. Voor eene zo waardige Dame maak ik daar geen geheim van.

Hy heeft de eere niet, Mevrouw, om in persoon by u bekend te zyn. Laat my het genoegen mogen hebben, om hem by u bekend te maaken. Hy is dertig jaar; ziet er wel genoeg uit, kleedt zich eenvoudig; draagt zyn fraai gekruld blond hair rond; en het staat hem zeer wel: geschikt, goedaartig; een groot liefhebber van Muziek en het leezen: stil, weinig opgemérkt; heeft voor het Kantoor veel gereist, kent verscheiden taalen, en benyvert zyne zaaken. Die Man vraagt my ten huwlyk. Ik heb hem, zo als billyk was, by mynen Oom gezonden. De goede oude Man was niet onverschillig over

dit myn pligtmatig gedrag. *Myne Nigt*, (zeide hy tegen Everards,) *toont, dat zy omtrent haars Moeders Broeder zeer wel denkt. Ik weet niet, of ik doe het kind ook wel, zedert zy by my inwoont; maar wat is dit evenwel een leven voor een Meisje van drie-en-twintig jaar? Ik wil ook niet, dat zy uit dankbaarheid het geluk van haar leven aan my zal opofferen. Ik ben echter nu zo gewoon aan haare goede oppassing, en vind zo veel troost in haar byzyn. Het zal my zeer ongevallig zyn, haar aan u aftestaan.*

Nooit, Mevrouw, voelde ik zo sterk, dat de waarde oude Man myns Moeders Broeder was. Ik viel hem om den hals; en hy, die veel ouder was dan myne Moeder, zeide, dat ik nooit zo sterk op zyne lieve Betje geleeken had dan toen. Hy verzekerde my ook, dat hy my *universeele Erfgenaam* gemaakt had, ten bewyze, hoe zeer hy over my voldaan ware. Everards bevalt hem byzonder wel. Wat zal ik doen, Mevrouw? zal ik mynen Oom verlaaten, die my zo gaarn by zich hield? zal ik Everards hoop geeven, hem, met wien ik zeer gelukkig zoude kunnen worden? moet myne dankbaarheid my beletten, om hem den mynen te noemen?

Ik beken openhartig, Mevrouw, dat ik, vóór ik vermoedde, dat de Heer Everards my beminde, hem onderscheidde; en geloof meer dan ooit, dat wy voor elkander vry wel geschikt zyn. Oordeelt gy, Mevrouw, dat ik veel aangenaame uitzichten behoor optegeeven; het zal my maar weinige moeilyke oogenblikken kosten; en ik zal beloond worden in de bewustheid, dat ik dankbaar aan mynen Oom ben.

Hoe hartelyk feliciteer ik u met het aanstaande Huwlyk myner Vriendin! De Heer Ryzig verdient de achting, waarmede hy overäl ontfangen wordt; hy kan met uwe Dogter zeer gelukkig worden, indien zy dit goedvindt; en hier aan twyfel ik niet, die haar goed hart ken, en weet, dat zy zo ongevoelig niet is, als zy zich zelf wys maaken wil. Met de grootste achting teekene ik my,

Mevrouw!

Uw Wel Edelens Ootm. Dienaresse,

P. RENARD.

VEERTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Mejuffrouw, tedergeliefde Vriendin!

Ja, myne lieve, er is een tyd geweest, dat ik u, buiten uwen schuld, geen recht deed. Dit smart my zó zéér, dat ik alle geleegenheden waarneem, waar in ik u myn leedwezen daar over kan doen zien; en is 't mooglyk, nuttig zyn. Ik zal, om u te overtuigen, hoe gaarn ik my met u onderhoude, deezen mynen Brief niet zeer bekorten. Ik geloofde altoos, dat gy en myne Dogter veel *intimer* Vrienden waart, dan my gebleeken is; ik was over Daatje niet zeer te vreden: gy begrypt my? Pietje Renard heeft het oorspronkelyk

lief karakter haarer zalige Moeder, die zo vroeg opgenoomen wierd tot de maatschappy der Engelen, waar toe zy zo wel geschikt waar; maar, verwaarloost opgevoed zynde, wierd dat karakter merkelyk overschaduwd: het scheen my toe, dat er de keurigste Vrouwelyke trekjes uit weg dreeven. Zeer beschuldig ik my, dat ik my zelf de geleegenheid bename, om u beter te kennen, en van eenigen dienst te zyn.

Dank, myne lieve Vriendin, der Voorzienigheid, die u langs zeer natuurlyke wegen opleidde, om u zelf te leeren kennen; te zien, waar gy u bevond, en waar toe gy moest opstreeven. Uw droom is spoedig afgebrooken; gy hebt reeds groote vorderingen gemaakt op het pad der zedelyke uitmuntendheid. Al het goede, dat in u is, is uw *eigen werk;* zo verre dit met het wel verklaard systema der waare Kerk overëenstemt, waar aan ik my houde.

Het geen gy my met betrekking tot uwe vriendschap zegt, versta ik zeer wel. *Waare harmonie* kan er tusschen u beide nooit zyn; zy is echter eene der noodigste verëischten in eene byzondere vriendschap. Dit neemt niet weg, dat gy altoos een oprecht belang in elkander zoud neemen, elkander gaarn eens bezoeken. Méér heeft myne Dogter ook niet noodig: dit is by u zo niet: gy eischt *iets meer* van iemand, die gy uwe byzondere Vriendin noemt. Dit is noch haare, noch uwe schuld. Het maakt echter, dat gy reden hebt om zo te schryven, als gy doet, en eene zo stoute spotagtige Meid geene zaak van dien aart ernstig kunt mededeelen; niet om dat zy het niet wel met u meent, of geen geheim kan bewaaren; maar om dat zy, zelf over het Huwlyk, al vry potzig denkt; en haar vernuft vryheid zou laaten, om uwe geneegenheid voor den Heer Everards, die haar niet kan bevallen, taamlyk belachlyk afteschilderen. Dit kunt gy des te minder doen, om dat gy zeer ernstig denkt over dien staat. Uw hart zegt u, dat gy zeer ongelukkig zyn zoud met eenen Man, die onbekwaam ware voor die zagte, milde, eenpaarig vriendelyke gevoelens, die uwe behoefte zyn. Een ruw woord zoude u zó grieven, als veele andren eene groote beleediging. Gy zult *traanen storten* over het zelfde, waar over myne Dogter *schertzen* zal. Zy zal Ryzig doen lachen over zyne zo wel als haare gebreken: Gy zult er over zuchten, en mooglyk eenen Ryzig moeilyk maaken. Een Meisje van uw karakter waagt des veel meer, dan een Meisje als myne Daatje. Het is natuurlyk, dat gy niet besluit, voor gy goeden raad hebt ingenoomen. Gy voegt u by my, om dien te erlangen. Zie hier, wat ik u in gemoede durf aanraaden.

De Brief, dien ik hier, met dankzegging voor uw vertrouwen, te rug zende, geeft my veel geleegenheid om over den schryver te oordeelen. Liefde en eerlykheid hebben dien gedicteerd; en indien gy tegen zyn personeel voorkomen niets hebt intebrengen, dunkt my, dat gy hem niet moet afwyzen.

Of gy alle de uitzichten op een gelukkig leven moet sluiten, ter liefde van uwen waarden Oom; dit komt my zo niet voor. Dat *gy* dit echter in ernstige overweeging neemt, overtuigt my van uw edelaartig karakter; en wel te meer, om dat de anderzins goede Man niet zo gelukkig van humeur is, als ik, ook om zynen 't wil wel wenschte.

Zie daar, zo ik hoop, voldaan aan uw oogmerk. Blyven er na dit nog bedenkingen by u over? Kom dan altoos vryëlyk by

Uwe waare Vriendin,

C. VAN OLDENBURG.
gebooren BURLET.

EEN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Zeer geliefde Vriendin!

Wees zo bekommerd niet... om my. Uw klein briefje van eergisteren meldt my, dat gy zeer verleegen zyt. Hoe is dat toch zo? Wel Lieve, ik ben niet ziek; er scheelt niet héél véél aan. En myn Vriend is immers nu weg? Alles is des in order. Ach, van my mogt hy wel gaan! Wat ben *ik* voor *hem?* En ook, hy heeft ook andre vrienden, die hy gaarn eens zien wil. Het is my alleen wat heel vreemd, dat ik hem niet meer zie; en om dit zo vreemd te vinden, behoef ik zeker niet verliefd op hem te zyn. Belcour! zyt gy misnoegd over mynen laatsten? En nu heb ik niemand; niemand zoude my verstaan. Ach, hy verstaat my zo volkomen: maar hy is vertrokken.

Ik vrees, dat hy iets ontdekt, *meent*, moet ik schryven, ontdekt te hebben, juist van het geene, waar van gy my beschuldigt. Maar hy bemint Juffrouw Helder; ô dit weet ik, hy zelf heeft het my gezegd.

Denkt gy nu niet, myne Belcour, dat ik hem minder voor mynen Vriend houde, dat ik Juffrouw Helder niet bemin? Juist het tegendeel. Hy is nog meer myn Vriend, en de jonge Dame bemin ik vuurig. Hy bemint haar; is dat dan, denkt gy, niet voldoende?

Zie, Lieve, als ik nu immers op hem verliefd waar, dan kon ik haar onmooglyk beminnen. Die liefde zou haatlyke driften oproepen, zo als nyd, afgunst, en argwaan: En die ken ik in 't geheel niet. Als ik aan haar denk, stort ik traanen. Waarom? ô dat weet ik niet duidelyk. Ik zucht, en weet niet, hoe het komt. Als ik zo overweeg, wat het zyn moet, door mynen Vriend bemind te worden; dan stel ik my zo geheel in haare plaats, en ontwaar, dunkt my, alles wat zy gevoelt. ô Belcour, zy zal zich ook nu en dan wel eens geheel weg denken, terwyl eene stille traan haar bekoorlyk gelaat bevogtigt.....

Zeker, myne waarde, u zelf kan ik dat zo niet doen begrypen; maar myn Vriend voelt dit zó, even zo zeer als ik...... Gy kent my immers. Dat gevoelige, 't welk de natuur my gaf, en door alles, wat ons hart roert, kan opgelost worden....... Dat gevoelige, 't welk myne Godvruchtige oogenblikken tot hemelsche genietingen verhoogt.... woorden ontbreeken my, om dat uit te drukken. Myn Vriend zegt dan altyd: *ik versta u ten volle, myne Lotje;* en dan zucht hy in zich zelf.

Maar, waarom zoude ik Juffrouw Helder niet liefhebben? om dat zy myn dierbaaren Vriend bemint? hem gelukkig zal maaken? Hoe verkeerd, hoe — slegt ware dit in my! In eenen onuitgegeeven Veldzang, getyteld RACHEL, vind ik deeze zeer nadrukkelyke regels:

Hoe! is myns Jacobs heil de bron van myne smart?
Zyn ziels genoegen doet my klaagen!
'k Aanbid hem, en ik kan zyn hoogst geluk niet dragen!
Strydt liefde met zich zelf... ô myn verbysterd hart!
Bemin ik hem dan niet zo teder als voordeezen?...
Ach meer, veel meer dan ooit. Wat is 't dan, dat ik voel?
Kan Rachel met zich zelf zo onbestaanbaar weezen?...

Maar hoe veel menschenkennis deeze regelen ook aanduiden; zy zyn op my niet toepaslyk. De omstandigheden zyn, op alle mogelyke wyzen, onderscheiden. Ik zoude het geheele stuk moeten afschryven, om u dit te doen zien. En dit is my thans onmooglyk. Ik ben te lusteloos: trouwens, Belcour, ik weet, dit valt ook zo zeer in uwen smaak niet.

Ik heb geen afscheid van hem genoomen. Wat behoefde ik my zo te ontroeren? Wat zoude hy hier uit mooglyk hebben opgemaakt.... Welk een verrukkelyke Bouquet heeft hy my gegeeven! Dierbaare Bloemen, gy zult te rasch verwelken; maar hoe zorgvuldig zal ik, zo lang gy duurt, voor u zorgen!

Ik weet het niet onderscheiden; maar toen hy Woensdag morgen vertrok, van Roulin afscheid nam.... ik hoorde alles; het was zeer vroeg, ik was te bed; ô dit is zeer goed geweest, want ik ontstelde geweldig, en ten agt uuren kwam ik eerst uit eene volkomen bedwelming..... Had ik nu opgeweest, wat zoude men hebben gaan vermoeden?

Voor eenige dagen kreeg ik een brief van den Heer Bernards. Gy vermoogt zo veel op hem; smeek hem, dat hy toch van my afzien wil. Ik moet, ik kan, ik — mag niet trouwen: Nooit had ik geneegenheid voor hem; dit weet hy immers. Die goede Bernards! Ach, het moet toch heel treurig zyn, als men zo bemint, gelyk hy my bemint, en niet weder bemind wordt. Hy verdient eene veel beter Vrouw, dan ik ooit voor hem zyn kan. Ik moet den Heer Bernards niet neemen; myn hart neigt niet tot hem. Hoe dikwyl heb ik hem dit niet met yver en bescheidenheid gezegd! Want zo een eerlyk man acht ik genoeg, om hem geen oogenblik optehouden. Myn Broeder zegt, dat ik hem dus niet moet te leur stellen.... Te leurstellen, Belcour? Gaf ik dan hoop? Roulin is hier over misnoegd; dit is nog nimmer gebeurd. Hy bemint zynen Vriend hartlyk. Ik ben niet gelukkig; maar ik zal het eens zyn, en dat — *Eeuwig*. Ik ben wat verward, niet opgehelderd, en heb geen lust, om deezen te overzien. Ontfang hem dan zo als hy is, van

Uwe Vriendin,
C. ROULIN.

TWEE-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

Tederbeminde Vriendin!

Ik heb my dan weder vergeefsch gevleid met de hoop van u by ons te zullen zien, op dien dag, dat wy den Heer Leevend met zynen Vriend verwagten. Zo ik van dit bezoek *niets* meldde, dan zou myne Coosje, die nu zeer blymoedig is, er geleegenheid uit neemen, om haare Vriendin, — wie weet waar van, te verdenken. *Verdenken?* wat is dat, myne heele lieve, een lelyk woord tusschen u en my? — Wel nu, Chrisje? — Wel nu, Coosje? — Hy zond Pauw een Briefje, waar in hy den dag bepaalde, indien hy geen belet deed; er was geen belet. Ik kan niet anders zeggen, dan dat hy mynen Broeder met de grootste hartlykheid omhelsde; en die was ook weer niet van hem te scheuren, zo lang de Heer Leevend hier was. Vader was niet toeschietend: ik vrees, dat hy ongunstige Leidsche berichten heeft. Myne Mama is altoos zich zelf gelyk. Zy ontfing hem als den lieven Zoon haarer boezem-Vriendin. Hy, weet gy, is altoos idolaat van Mama, maar ziet mynen Vader met eerbied, en op eenen grooten afstand: dit plagt my altoos te spyten: maar toch, Papa is niet zeer voor hem. Wat is hy veranderd! Hy ziet er schoon en welgedaan uit; hy draagt (zo waar) zyn hair, en dat op eene *Academie*, nog rond. Zyn hoed is geen zier snoeshaanig opgetoomd; maar agter met eenvoudige zwarte knoop opgezet. Hy is eenvoudig gekleed; al de pronkery is weg: hy had wit satyn ondergoed, witte zyden koussen, en een bruinen effenen rok aan. Ik geloof, dat hy en negligé te paard rydt, of zich verkleed had, voor hy op Beekenhof uit het Dorp kwam. Alle onze bedienden maakten iets te doen te hebben, om myn Heer Leevend te zien. Elk zegt, dat hy grootsch is; en allen, die beneden hem zyn, hebben hem lief. Hy is raar en niet gemeenzaam: dit is echter zeer moeilyk om uit te houden. Alle Meiden noemt hy *Zwaantje*, en alle Knegts *Boudewyn*. Heugt het u nog, dat hy van onze ouwe Saare, de Keukenmeid, een profil trok, en hoe wy ons diverteerden? Mama zegt: *alles wil van hem gedaan zyn: zo helpt hy myn Zoon in eene Natuurkundige proef, en zo presenteert hy thee, of speelt met Jetje.*

Nu zou ik haast gelooven, dat ik iets zeer *imposant* heb; want zyne beleefdheid was overtollig groot. Hy heeft geen twintig woorden met my gesprooken; maar hy is te welleevend, om niet naar myne Vriendin gevraagd te hebben. Hy had gehoopt, u hier te zien: ik geloof, dat hy u eene visite zal komen geeven. De tyd zal 't leeren; maar dat hy zin in u heeft, geloof ik meer dan ooit. Mama moest hem tot tweemaal zeggen: *plaats u naast myne Dogter, Wim.* Hy deed my eindlyk die eere aan. Zyne gedagten moeten ver heen geweest zyn; want hy gaf my tot drie reizen toe verkeerd antwoord. Ik verzogt hem om een stuk van een kuiken, en hy presenteerde my, met veel van Pauws omhaalen en confusien, eene

côtelette. Op het Dessert eischte ik wat room, en hy sneed een perzik door. Ik nam er geen notitie van. Mama zeide: DIT *is room, en* DIT *zyn perziken, Willem. — O ja, Mevrouw, dit zyn schoone perziken.* Vindt gy dit niet gek? Pauw had al de praat. Mama glimlachte meer dan eens; Papa was beleefd, stil. – Nog wat. Myn hoofd een weinig omkeerende, om Mama iets aan te wyzen, raakte myn hand toevallig de zyne aan. Hy trok die zo schichtig te rug, als of hy zich aan het confoor, dat op de tafel stond, brandde. Ik geloof, dat, indien ik gek opzag, hy my niets te verwyten had. Me dagt, dat hy die hand aan zyn hart drukte. Nu 't is goed, dat hy niet wilde blyven; want hy is maar gantsch niet raar! Hy verbergt iets; de Hemel geeve, dat het niets misdaadigs zy! Maar hy heeft zyne gelaatstrekken zo weinig in zyne magt, dat ik dit allerduidelykst ontdekte. Mama vroeg zeer minzaam naar Juffrouw Roulin. *Men zegt,* (voegde zy er by,) *dat het een allerbraafste beminlyk Meisje zy.* Hy zag voor zig, en antwoordde: *dit is niet te ontkennen, Mevrouw. — Maar Leevend,* (zeide Pauw,) *dat was een gekke historie met van Goudenstein! zo hy eens getrokken had? — Wel nu, Helder, hy zou zyn man aan my gevonden hebben. — Willem,* (zei Mama,) *is dit zo al, als het betaamt? moet men zo opvliegen! dagt gy niet?*.... Hy viel haar driftig in de woorden: *Ik dagt niet, Mevrouw, dan om een braaf Meisje recht te bezorgen: ô Mevrouw zo gy haar kende!* Hy zeide dit laatste met eene aandoening, waarin ik waarlyk deelde. Papa was een tour te paard gaan doen. Tegen den avond vertrok hy. Hy had met Mama, aan zyn arm, veel gewandeld. Zy heeft veel met hem gepraat. Pauwtje en ik volgden overäl, en de Heer Jambres ging, zo onöpgemerkt, mede. Toen hy van Mama scheidde, dreeven de traanen in zyne oogen. *Draag u wél, Jongenlief,* (zei ze,) *en diverteer u wél.* Hy kuschte haare hand. My groette hy zo beleefd, zo styf, op zulk eenen afstand: hy kuschte zyne hand, voor my buigende. Hy omhelsde Helder met drift, sprong te paard, dat hy, nevens dat van zynen Vriend, gezadeld voor het hek had doen komen, en reed, zyne hoed in zyne oogen haalende, driftig weg. Alles was my zo ongewoon, zo vreemd.

Nu ja, ik zou nog een woord van zynen Vriend zeggen: volkomen een *Duitsch verhollandscht Gouverneurtje,* dat met zynen jongen Heer op reis gaat; hier voor zal elk hem ook aanzien. Het is een allerongevalligst schepsel. Wat of mijn Heer Leevend aan zo een reisgenoot heeft, weet ik niet. Pauw zegt, dat de Heer Jambres een geleerd Man is: het kan zyn; daar over oordeel ik niet; het is niet onder mijn bereik. „Mama, vroeg Pauw, wat zegt gy van onzen Wim?"

Mama. Dat het my zeer bedroeven zoude, indien de nadeelige geruchten waar bevonden wierden. Hy is verbaast stil geworden: waarom bleef hy niet by ons, Pauwtje?

Hy. Stil geworden! dat weet ik niet. Hy studeert sterk, en dan, schynt het, gaat het luchtige er wel wat uit. My dunkt, men behoeft hem maar te zien, om zeer sterk te twyfelen aan de praatjes, die ten zynen nadeele verspreid worden.

Mama. Gy hebt gelyk; en indien Juffrouw Roulin zyne achting zo hooglyk verdient, is zyne driftige vlaag nog al in te schikken.

Hy. Gelykt hy niet verbaast op zynen Vader?

Mama. Ja, van persoon en gelaat; maar Willems physionomie belooft veel meer: zyn Vader had veel verstand, doch Willems is van een verheevener soort: het is gelyk aan zyne driften. Of hy, met zo veel *genie*, gelukkiger zyn zal dan zyn Vader, moet de tyd leeren.

Hy. Hy was altoos Mama's gunsteling.

Mama. Dat beken ik; en indien hy dit verdient te zyn, doe ik hem maar recht. Gy bemint hem immers ook?

Hy. Zo zeer, dat ik over zyn vertrek misnoegd op hem ben.

Dit alles zoude ik u verhaalen, ware ik by u. Ik ben zo omstandig, om u geenen schyn te geeven, of ik iets voor u wilde verbergen. Zagen wy toch Juffrouw Roulin eens, Coosje! Pauw is zo de Man niet, om de menschen voor ons opteneemen. Hoe vaart uwe lieve Moeder? wy verlangen naar een gunstig bericht.

Altoos de Uwe,
C. HELDER.

DRIE-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW WILHELMINA HEFTIG AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Lieve Willem!

Gy weet wel, dat ik onzachlyk veel van u hou, en altoos hoog met u geloopen heb; om dat gy goed, regt voor de vuist, en eenvoudig zyt, en om dat gy zo veel van myn humeur hebt; want ik kan ook niet plooijen, en daarom, jongenlief, ben ik ook dikwyls de kwaaije man, dat ik u slagt. Ik hou niet van dat *geteut* en *gevit*. Ik kan myne woorden in geen goudschaaltje leggen; noch een uur voor uit bedenken, wat of ik zeggen zal. Ik mag my eens mispraaten, en iets vertellen, dat ik by gerucht hoor; maar ik zal met overleg geen Christen mensch benadeelen. Hier hoor ik wat, daar hoor ik wat, ginder vang ik een woord in den loop; dan vertel ik dat op myn beurt; want ik praat heel gaarn; en myne huishouding laat my den tyd niet, om aan elk te gaan vraagen? *Van wien hebt gy dit? Hoe komt gy daar aan? Wie is uw zegsman?* Ik hoor het en geef het omtrent weer over, zo als ik het ontfing. Lieg ik, dan doe ik het in *commissie.* Maar nu kan ik echter, met ruimte, zeggen, dat Dominé zeer boos op u is. Hy zegt, dat gij een *Deïst* zyt; en zal beletten, dat gy voort studeert. En als gy, stoute jongen, niet gereformeerd zyt, heeft hy geen ongelyk: want die niet gelooft, behoeft niet te studeeren. Ik schryf u deezen in 't stil; niemand weet er van, dan Juffrouw de Harde, Renard, en myne kindermeid. Zwyg er des van, dat Dominé er niet agter komt; hy zou my een oud pak geeven, dat ik my daar mee bemoei. Luister nu.

Dominé kwam onlangs by zekere menschen zo eens aan. De Jonge Juffrouw las ergens in. *Poëzy?* mogt Dominé zo vraagen: en

die zekere jonge Juffrouw is eene Vriendin van Juffrouw Renard, die nu ook een heel ander Meisje wordt, van leezen, meen ik. *Ja, Dominé; blieft gy het eens te leezen?* Dominé is nog wel zo eens voor een geurtje; hy dagt, dat het weer het een of ander vod op de Regeering was; (nu, dat weet ik evel niet.) Hy nam het mêe, las het alleen: dit hoorde ik zo naderhand, weetje. Maar wat wil het geval? Uw Tante de Harde kwam hier; ik hou veel van haar, om dat zy zo veel van my en de Kinderen houdt. Dominé las het Vaers onder het Theedrinken. Wy waren er beide door gesticht, dat moet ik bekennen. Ik zag geen kruimel kettery in 't heele ding, voor Dominé my bewees, dat het vierkant aanliep tegen de Formulieren onzer Kerk; zo als tegen de *Erfzonde*, het *Werkverbond*, de *Voorbeschikking*, en zo al meer. Dominé had zich, om Tantes wil, nog wat ingebonden; maar toen hy my alleen had, was hy verbruid nydig, om dat ik zei, dat ik *gesticht was*. Zulk een Heidensch Vaers, waar in geen kik van den Zaligmaaker staat! Nu, die bui is gaan leggen; want ik zwyg dan maar, en ook Heftig meent het toch wel met myn ziel, daar ik, met zo veel wilde Kinderen om my, wel eens los overheen loop. Dominé gelooft vast, dat het Vaers van u is. Is dit zo, dan zal hy alle moeite doen, om u van de Academie te krygen. Kan dat niet, dan zal hy wel maaken, dat gy nooit een Beroep krygt. *Dan kunt gy,* (zegt hy,) *by zulke Arminiaanen of Menisten, die Sociniaanery pleegen, Predikant worden: dat zal heel mooi zyn!*

Zeg, Jongenlief, hebt gy het Vaers niet gemaakt? Zeg het my, ik zal Dominé wel ompraaten. Zyt gy de maaker, herroep het, of leg het Gereformeerd uit. Collega Draayer, die de kudde weidt, welke te Allerkerk is, meent, dat als men de Poëtische spreekwyzen er uitlaat, dat er dan nog wel een Rechtzinnig stuk van te maaken is. Broeder Leep, de Apteeker, zeer ervaaren in de Latynsche taal, zegt: dat de Oudvaders voor duizenden van jaaren zo al gesprooken hebben. Neef Zie- wel- toe raadt u aan, dat gy eenige Nooten van het Dortsche Sinode ontbiedt, om die, by eene tweede uitgaaf, onder den text te zetten; zo als, met goed succes, door een geleerd Dominé, by ettelyke Preeken over het Inënten der Kinderpokjes, gedaan is.

Nu, dat zyn dingen, daar ik zo niet van weet; ik hoor die zo maar, en mooglyk verstaat gy alles in den grond. Maar men praat hier ook veel van u, en Juffrouw Lotje. Wim! Wim! *Vuur en stroo, dient niet alzo.* Wou jy al aan een Vrouw denken? Het is nog veel te vroeg voor jou. Het is een lief Meisje, dat is waar.

En uw Zuster gaat zo trouwen met myn Heer Ryzig. Nu, als dat wel gaan zal, zal er meer gebeuren. Ei, het lykt niets naar malkander. Ik begryp niet, hoe of Mevrouw van Oldenburg zo in haar schik met die party is. Nu, verstandige Vrouwen kunnen ook doolen. Een Fransch Heertje, met een groen zyt rokje, en een henryquatre Vestje, dat moest zy hebben; want zy heeft, God betert, ook haar Belydenis al in de Fransche Kerk gedaan. Dominé kan zich zo nydig maken over dat Sara's Belydenis leeren in de Fransche Kerk; en hy heeft deugdelyk gelyk. 't Is waaragtig, of onze Kerk maar voor schorrimorri is. Hoor, uw Zuster deed daar slegt aan. Wel foei! dat de Kinderen uit ouwe Hollandsche Familiën

zo by de Fransche Dominées ter Kerk loopen: nu, de mode moet gevolgd. En veele meisjes gaan meer om den Dominé, als om het woord: Ik plagt ook zo al te doen; want ik was wel voor een grapje, vóór ik bekeerd was. Nu, Wim, ik schryf u uit een goed hart. Ik mag niet zien, dat je daar loopt als een Os voor den byl. Zeg het toch aan niemand: en schryf my eens onder couvert van Juffrouw Pietje; die ook zeer met u begaan is.

Uwe Vriendin,
W. HEFTIG, *gebooren* RAMMEL.

VIER-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG AAN MEJUFFROUW GEERTRUID LEEVEND.

Mejuffrouw, ge-eerde zuster!

De betrekking, waarin ik met UE. sta; de goede verstandhouding, die ik met u wensch te volharden verpligten my UE. te communiceeren, dat myne Dogter in het huwlyk staat te treeden met den Heer Abraham Ryzig, wiens familie en omstandigheden UE. niet onbekend zyn. Het zal my aangenaan zyn, indien UE. eenig deel neemt in die voor my zeer wel gevallige gebeurtenis. Myne Dogter vreest, dat zy UE. eenige reden tot misnoegen gegeeven heeft. Dit is haar leed; en ik verzoek, dat gy het haar vergeeft. Zy bekent, dat UE. haar zevenhonderd gulden geleend hebt: die som zende ik, met een vertrouwd persoon, in halven rijders hier nevens; myn Bode zal de Quitantie ontfangen. Wy allen beveelen ons in uwe vriendschap, en ik teekene my,

Uwe geneegene Zuster,
C. VAN OLDENBURG, *gebooren* BURLET.

VYF-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

DE HEER LOUIS BASTA AAN MEVROUW CORNELIA VAN OLDENBURG.

Meefrouw!

U Brif is ons wel in hand bekome. Mefrou Basta bemoei zik niet meere met les affaires des autres gens. Haar Nikte isse une Vilaine. Zy heft myn Vrouw slekte bedaan. Zy makke trouw offe niet; hum geef daar niet omme. Diable! isse dat mooi: schelte op moi, un homme dun bonne maison; en myn vrouw laaten loop voor die zottinne? Uw Doktre is een lelyk Meid. Zyn Zoontje speel mooi de liktemis; is dat koed for een anstaand Dominé, ma foi? Ik ben nu drie daag getrouw, lef zo kelukkig als die Engel in hemel lef. Wy heb jou vriendscap niette van doen, Hum heb die koete vrienden in zyn eige zakke. Myn frouw zulle niet schryf an de mensen als zy binnen. Zy isse niet meer Juffrou, zy isse parbleu une groote Dame; niet de Mefrou van een Koopmaan; mais d'un gentil homme.

Votre Serviteur,
LOUIS BASTA, *Baron* DE FRIDDERAC.

ZES-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN DEN HEER CORNELIS EVERARDS.

Myn Heer!

De styl van uwen Brief was vry ongemeen. Veelen myner Sexe zouden weinig behaagen vinden in de wys, waar op gy my uwe liefde te kennen geeft: maar die brief heeft my gesterkt in de goede gedagten, die ik van u had. Ik heb nooit vermoed, geduurende onze verkeering aan myns Vaders huis, dat gy my met eene onderscheiding beschouwde. Myn oordeel over u was des onbelemmerd: maar was ik toen wel in staat, om met oplettendheid te beschouwen, welke de persoonen waren, die het meest by ons gezien werden?

Volkomen overtuigd geworden, dat ik zeer beuzelagtig was opgevoed, ondernam ik om zelf myne opvoeding te hervatten. Ik slaag niet ongelukkig; dit moet u ook zo voorkomen, vermits gy mij van uwe liefde verzekert, en wenscht, dat ik die eens beäntwoordde. Myne omstandigheden zyn u allen bekend; gy weet, dat ik aan mynen edelmoedigen Oom de grootste verpligting heb, en dat ik, door myne geneegenheid om hem alle hulp en troost te geeven, alleen toonen kan, dat ik noch ongevoelig, noch ondankbaar ben. Ik maakte ook zwaarigheid in hem te verlaaten. Ik heb hier over met eene verstandige Vrouw gesproken; zy denkt nog een weinig anders over dit stuk. Myn Oom geeft u acces; ik stem er in zo verre in, als het aanleiding geeven kan om te zien, of wy redelyk wel voor elkander geschikt zyn, om eene nadere verkeering aantevangen. Ik heb nooit iemand met onderscheiding gezien: het kan echter gebeuren, dat myne achting te uwaards eens in een zagter gevoelen verandert. De denkbeelden, die ik my thans van huisselyk geluk formeer, zyn niet zeer wyd van die, welke gy u altoos maakte. Volkomen voldaan van alle zulke beuzelagtige en wel eens te ver ingevolgde tydkwistingen, poog ik deel te krygen aan die genoegens, welke voor den mensch beter bereekend zyn. Sterke gehechtheid aan zulke woelige vermaaken had ik nooit; ik volgde; en dat veelal, om dat ik niet wist, wat ik met my zelf toch zoude aanvangen. Zy, die myne zalige Moeder gekend hebben, getuigen, dat, indien ik mij als haare Dogter gedraage, geen eerlyk Man zyne liefde voor my zich zal behoeven te schaamen. Haar uitmuntend voorbeeld mis ik: dit is waar; maar myn voorneemen is oprecht. Dat gy de pligten van een naarstig Koopman betragt, is my te aangenaamer, om dat ik van mynen goedaartigen Vader gezien heb, hoe treurig de gevolgen der zorgeloosheid zyn; en welke wanorders verwaarloozing van het noodige kunnen voortbrengen. — Het zal my niet ongevallig zyn, u by geleegenheid te zien. Ik ben

Uwe Dienares,
P. RENARD.

ZEVEN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Lieve Vriendin!

Naauwlyks hadden wy gistren morgen ontbeeten, of Jetje, die met de kinderen in den tuin liep speelen, kwam al huppelend en snappend de lindenlaan, die op de Pastory legt, opgeloopen, met een jong Heer aan de hand. „Daar is, zeide ik tegen myne Moeder, de Heer Leevend;" terstond was hy met de kleine Meid voor de glaazen. Hy zag wel, dat hy geen belet deed; hy omhelsde my als een oude kennis, die men eens weer ziet. Ik wist er vry wat van. Myne Moeder vroeg niet: *„hebt gy al ontbeeten?"* Het stond voor hem, toen wy in het Tuinhuis traden, gereed. De schrandre Jongen ziet zo op ééns alles; en maakte er voort gebruik van. Jetje stond aan zynen schoot, en dronk, lief gemeenzaam, uit zyn schoteltje: zy haalde de groote Pop, en het Printenboek, en Dirk moest het *heele mooije* Wagentje ook uitstallen. Het kind was dronken van vreugd. Myn Vader kwam van zyne kamer: de ontmoeting was zeer in mynen smaak: beleefdheid zonder laagheid, meerderheid zonder er aan te denken. Ik merkte spoedig, dat hy mynen Vader magtig toeviel; want hy bleef wel een paar uuren by ons, voor hy ons onöpgemerkt alleen liet: er is veel gepraat over Leiden, de Professooren, en den staat der Academie. Hy spreekt wel, en heeft niets pedant.

Myne Moeder hem verzoekende, om hier den dag te passeeren, liet hy zynen Vriend uit de Herberg haalen; dien hy, zeker uit bescheidenheid, daar gelaaten had. Al de kinderen liepen hem om 't lyf. Myne Moeders oogen zeiden: *wat zyt gy een goed Jongeling! word toch een braaf Man.* En de mynen bleeven haar geen antwoord schuldig. Hy was vrolyk en vriendlyk: trouwens, *ik* zag hem nooit anders. Myn Vader merkte aan, toen wy des avonds over hem spraken, dat hy een zeer bekwaam, zeer fatsoenlyk, inneemend Jongeling is, die geen ordinair *Predikatiemaaker* zal worden, Predikant! Willem Leevend! dat kan ik maar niet in myn hoofd krygen.

Des namiddags bood hy my zyn arm, om eens te wandelen. Wy hadden het heel druk.

Ik. En gy zyt zeker op Beekenhof geweest?

Hy. Ja, voorleeden Maandag.

Ik. En alles was wel? Myne Vriendin is wat verkouwen geweest; maar, zo ik hoop, reeds beter.

Hy. Zo kwam het my voor ten minsten.

Ik. Men ontmoet zeer weinig zulke verdienstelyke jonge Dames, als Juffrouw Helder.

Hy. Veelen kunnen er nooit zyn. [*Hy zag my toen zo sterk aan, dat ik myne oogen neersloeg; gy weet, hoe diep door, hoe ernstig gezet hy zien kan, als hy iets wil uitvinden.*]

Ik. Wat verlang ik al weer, om haar te zien!

Hy. Wat moet gy beiden [*en hy sloeg zyn arm om my heen, onder het wandelen,*] gelukkig zyn in elkanders vriendschap! Gy verdient al de liefde van haar hart; immers, tot dat er eens een nog gelukkiger persoon komt, die zy — nevens u — zal beminnen.

Ik. Dat stem ik toe: Juffrouw Helder heeft een zeer schoon karakter.

Hy. Gy zegt dit niet, hoop ik, om dat gy twyfelt, of ik wel in staat ben dat te zien? Hoor, Coosje, hy, die Juffrouw Helder om haare schoonheid kan pryzen, verdient niet haaren naam te noemen.

Ik. Wilt gy haar wel eenen dienst doen, Willem?

Hy. Coosje! hoe kunt gy my dit vraagen! *Wilt* gy! zeg, wat ik doen moet; zeg het my toch.

Ik. Gy moet uwe belofte volvoeren.

Hy. Ik versta u: terstond. Kom gaan wy in huis.

Hy verzogt om een kaers, sloot de luiken, stelde de machine, trok myn profil, transponeerde het op de grootte, die ik bepaalde; verzogt myne Moeder ook om te zitten; en in een uur was alles in order. Ik gaf hem een hartelyken kusch ter belooning. Ik zende het hier nevens. Dat myner Moeder is voor Mevrouw Helder. Welk eene fraaije regelmaatige schaduw is de haare! hoe vervallen zy is; nog ziet men, dat zy er wel uit ziet. Ach, als ik haar aanzie!... Chrisje lief! gy bemint uwe Moeder.... meer zeg ik niet: het schynt ook, dat zy wat beter wordt. God geeve het. Zy is nog maar zes- en- veertig jaar.

Wy hervatten onze wandeling; ik bragt hem op een ander on- „derwerp, op Juffrouw Roulin. Hebt gy haar profil niet? Ik zoude „het zo gaarn eens zien." [*Hy keek, als of hy dagt: en waarom zoud gy dat zo gaarn eens zien?*]

Hy. Neen, ik heb haar profil niet. Lieve Coosje, zo gy myne beste Lotje [*zyne beste Lotje, verstaat gy dat, Chrisje?*] kende, ik geloof, dat gy myne achting [*een aartig woord, om liefde uittedrukken!*] zoud billyken.

Ik. Ik geloof het op uwe verzekering: Is zy niet van eene zeer ordentelyke familie, en heeft zy niet veel verstand?

Hy. Ja, beiden is waar; maar haar hart, ach Coosje, haar hart is zulk een schat!

Ik. Ziet zy er wel uit?

Hy. U zou zy bevallen; zy is meer dan het geen men doorgaans *mooi* noemt. Men kan haar, zegt myne Zuster, en die is taamlyk onaandoenlyk, niet zien, zonder belang in haar te neemen.

Ik. Hoe oud is zy?

Hy. Twee- en- twintig jaar zal zy omtrent zyn.

Ik. Is zy vrolyk van ommegang?

Hy. Neen: nooit meer dan blymoedig, en doorgaans stil, ernstig minzaam.

Ik. Hoe gelukkig zal hy zyn, die eens haar man wordt! [*Hy drukte myne hand, zag voor zich, zweeg, hemde; ik zag, dat hy daar liefst niet meer van spreeken wilde. Ik ging met hem in huis.*]

Wy hadden een alleraangenaamsten dag. Alle de Kinderen zyn zyne vrienden; maar op Jetje is hy zo zeer verzot, als van den winter. Om agt uuren vertrok hy.

Het scheen my toe, of hy my wel iets had willen zeggen: maar hy bedagt zich; hy kon er niet toe besluiten. Meer dan ooit houde ik my verzekerd, dat hy gelasterd wordt; maar tevens, dat hy in ernst verliefd is op zyne beste Lotje. Hoe kan dat anders? Lotje, zo beminlyk! Wim zo gevoelig voor alles, wat verdienste, deugd,

geest, bevallig kan genaamd worden! Hy zal zeker niet onverhoord blyven.

Myn Vader wagt zeer veel van Leevend, en houdt zynen Vriend Jambres voor een zeer stroef ziekelyk Man, die verbaast afgetrokken denkt. Willem is zeer begeerig, om mynen Broeder Hendrik te leeren kennen. Dit hoorden myne Ouders met veel genoegen: men sprak ook over hem: wie weet, of hy Hendrik geen bezoek geeft, als hy in die Provintie is.

Op uwen Brief heb ik thans niet heel veel meer te antwoorden. Ik feliciteer u echter, dat gy het zo by de *oude kennisschap* gelaaten hebt. Wel nu kunnen wy (is het dan zo niet?) eens hartig lachen over zyn verkeerd antwoorden, zyne hardhoorigheid, zyne verzinning in het voordienen, en vooral daarover, *dat hy zyne hand te rug trok, of hy die aan het komfoor gebrand had.* Heden, dit is altemaal wel heel mooi! Nu, lach dan, Chrisje! Hebt gy geen trek? Ik ook dan niet. Ja? als gy niet zo omstandig geweest waart, zoude ik u dan verdagt houden.... waar van bid ik u? Maar nu, wel hoe zoude het my in 't hoofd komen?.... Nu, vaar wel! rasch kom ik u eens onverwagt bezoeken, ten ware gy my, (en dat schikt hier veel beter,) voorkomt. Tot zo lang; heden, dat is niet wel gezegd; neen, altoos ben ik, myne heele lieve,

Uwe waare Vriendin,
C. VELDENAAR.

AGT-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW MARTHA DE HARDE AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Nou, Nigt, daar is weer een pot te vuur, over jen Broer Willem, den Student. De Varkens loopen nou allegâer in 't Koorn. Booy is nou meester, en de waereld geeft tol. Ik ga daar naar Dominé: och Heer! ik wist van den Prins geen kwaad. En Juffrouw Heftig is, zedert dat zy op ons vriendenmaal was, zo dingzig en zo beleefd; althans zy wou met dolle geweld hebben, dat ik mêe thee dronk. Ik kon het haast niet doen; want ik heb t'huis handen vol werk; evenwel ik deed het maar. Dominé kwam binnen, heel verbolgen, en zo rood als een bietekroot, zo als het spreekwoord luidt. Hy zei eerst niets; en ik dagt, wie weet of de Man niet voor de Kerk heeft zitten kaveeren. Onder het theedrinken haalde hy een Brief uit zyn borst, of uit zyn zak, daar wil ik afzyn... neen, toch uit zyn borst, want hy was in zyn Japon, (dat ik wel zien mag voor een Dominé.) Het was eigenlyk een Gedicht, en al vry groot; ik dagt, dat het een Bruiloftsgedigt was; hy stelde voor om het eens te leezen: Dat was koorntje op myn molen; want ik heb, zedert ik getrouwd ben, geen Gedigt gezien, of, om zo te spreeken, een stichtlyk woord gehoord, met de druktens van myn huishouwing; ik heb wel wat anders te doen dan gedigten te leezen, en ook ik heb geen gedigten, en onze Freryk leest nooit op rym; 't is maar waaweling, zeit hy; en met zo een slytagtigen jongen, die over al uitgroeit, en een man, die alles van zyn lyf

zaagt, en stukkend werkt: zo dat, dat was wel geraaden van Dominé. Ik luisterde als een vink, en de traanen kwamen my in men oogen, zo daverde Dominé het Gedigt helder op. En al de zonden van ons land komen er allemaal zo mooi in; dat moet ik zeggen. Dominées Vrouw kon niet zwygen, maar zei: *dat is juist den spyker op den kop. Net, hebben de menschen zich zelf bedorven. Wel heden, dat is zo als de Schrift zeit: God heeft de Menschen goed geschapen, Man en Wyf schiep Hy ze. Mevrouw Donker heeft zeker dat zuure bakkes en dien benaauwden uitkyk niet van onzen Lieven Heer, of de Ouderling Snapop zyn dikke gemeste lyf; want Mozes zegt, alles was goed.* Dominé zuchtte, trok groote oogen, schudde zyn hoofd, sloeg op de tafel, gooide het Gedigt nêer, wou niet voort leezen, zo zy niet stil was; al fut, Compeer. *Heden, Dominé,* (zei ze, en daar sprak de Vrouw wel aan,) *mogen wy dan nooit eens over het Goeije spreeken? Dan wordt het spreekwoord waar, dat de Schoenmaakers Vrouwen met gescheurde schoenen gaan.* Hy las weer wat voort. *Ja,* (zei Juffrouw,) *konden wy dat weeten, waarom God zo veel misselyke dingen toelaat, wy zouden veel geruster leeven. — Ja, Juffrouw,* (zei ik zo,) *daar zullen wy nooit regt achter komen, denk ik.* Dominé las weer wat voort. Eindelyk raakte het Gedigt nog uit. *Wel,* (zei ze,) *dat is een mooi stuk! en zo gebalzemd geschreeven. Alle onze jonge lui moesten dat leezen, in plaats van die konkelige Vlaamsche Operaas deunen, en Fransche Liedjes. — Ja,* (zei ik zo,) *dat was goed. En wat zeit het Gedigt dat mooi, dat men hier zo in het onzeker voortleeft; dat heb ik, Tantelief, gisteren nog ondervonden. Myn man was naar stad, want daar is hy niet van daan te slaan, en hy bleef wel een uur over zyn tyd weg. Ik zei al in my zelf, waar mag hy toch weer ergens in een gat steeken? Ik haalde allerlei muizennesten in myn hoofd, want een Mensch denkt altyd het ergste. Dan dagt ik weer, kom, kom, hy zal in geen twee slooten gelyk loopen; en die hem van daag steelt, zal hem morgen wel t'huis brengen. Maar het geen my nog best vertroostte was, dat me juist die text inviel, het was net, of het my zo wierd ingegeeven:* die God bewaart, is wel bewaard: *zo dat ik maar zeggen wil, dat dit in 't geheel maar niet van het mooiste is met die onzekerheid.*

Juffrouw Heftig en ik hadden ook schoone pret, om dat het Gedigt zegt, dat God de Heer de Huichelaars ook niet gemaakt heeft: *want* (zei ze zo,) *ik heb de meeste woorden met Dominé, als wy ons kerkelyk bezoek hebben, en Broer Teem daar een Gebed staat uittebulken, zo lang of hy er op gehuurd was, en dat al het eeten koud en styf en zudderig wordt. Hoor, Tante lief, ik hou van kort en goed: myn Gebed moet zo lang niet zyn als een Lynbaan.* Ja, Nigt, die eigenste Juffrouw Heftig heeft de Schrift op haar duim, en zy brengt het zo mooi te pas. Maar 't was of het te Keulen donderde, toen Dominé zyn stem verhief en zei: *het smart my in myn ziel,* (zei hy zo,) *dat gy, Juffrouw, en dat gy vooräl, myn lieve Vrouw, den Geest der onderscheiding niet hebt. Ja, ja,* (zei Dominées Vrouw,) *wy moeten allen niet even ryk of niet even wys zyn. En ik hou niet van dat vitten en kibbelen en uitpluizen van een woord. Als het my maar sticht, ben ik al dubbeld te vreden. Beproef alles, en behou het goede, zeit Petrus, of Paulus, nu, dat is het zelfde. Zie, Juffrouw, ik wou, dat Dominé zo vittig niet was op alle dingen; daar door komt hy geduurig aan*

den haal, en in veel haaken en oogen. Ja, (zei ik toen, en ik veegde myne oogen af,) *ik ben maar heel gesticht over dat Rym. — En ik* (zei Dominé,) *zeg, dat het geen dag mag zien, en dat de maaker een vyand Gods is.* En toen sprak hy met ons van Adam, en de Slang, en een Proefgebod, en een Werkverbond; maar om dat alles te verstaan, moet men zelf een Dominé, of ten minsten een Domineés Vrouw zyn; het zyn zulke hooge dingen, Nigt. Eenvoudige lui, zo als myn Man en ik, hebben er niets ter waereld aan. En het Rym is dan maar heel mooi, ik zou 't wel willen uitschryven; dat zou ik. Nou, ik ben maar heel bly, dat ik in het goeije zo een sloof ben. Puis! wyze lui zien overäl kwaad water; en als ik danig gesticht ben, zitten zy te trillen van al de kettery.

En weet gy, waarom ik u dit schryf? Ze zeggen, dat Neef het gemaakt heeft. Dominé gaat danig en danig aan; en hy is niet neer te zetten; ja, hy gaat danig en danig aan, zeg ik je nogmaals. En als hy nu eens niet voort studeert, komen er nog meer wissewasjes in de familie. Ja, het is wel vast van uw Broer; want die zekere Juffrouw, daar Dominé het Gedigt van heeft, is eene speciale van Juffrouw Renard; en Dominé zal Juffrouw Pietje daar nader over spreeken, om dat zy zulke ketteryen durft te gaan zitten leezen: want als het met het Geloof op zy zit, spaart hy geen kind in de wieg; en daar zyn ook de Domineés voor, om op ons lui Geloof te passen; anders hadden wy henlui niet noodig, wil ik spreeken.

't Zou my magtig spyten, als Willem nu om zo een stronterytje van een Gedigt niet zalig zou worden; zie, daar zou ik wraak over roepen, en het in geen vaten weeten te koelen. Wel, lieve kinderen menschen, als het er evel zo naauw op aankomt, dan zal de hel nog te klein zyn: want wy hebben allen vergeeving noodig, de beste en de slegtste, al is 't dan niet om een vodje van een Gedigtje. Hoor, weetje wat, Nigt, ik zeg altyd, 't is goed, dat onze lieve Heer, die hier boven is, veel goeder is dan wy. Het zal met Willem nog wel wat schipperen hoop ik:

Maar hoe staat het met jen Huwlyk? Ik zie nu van agteren, dat onze jongen je niet is opgeleid; en dan kun je hem ook niet neemen; dat spreekt van zelf. En ik denk, dat het met Neef Ryzig nog wel wat gaan zal. Groet Vader en Moeder, en zeg my toch, of Willem dat Gedigt gemaakt heeft; ik kan er niet van duuren.

MARTHA DE HARDE.

NEGEN-EN-VEERTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW WILHELMINA HEFTIG!

Mevrouw!

Ik ben zeer getroffen door het deel, dat gy in my gelieft te neemen. Ik bedank u hartlyk voor de bewyzen, die ik daar van in uwen Brief ontfing. Maar, Mevrouw, hoe kan ik zeggen de maaker te zyn van een Vaers, dat my uit uw berigt nog onbekend blyft.

Juffrouw Renard leest veel, en ik zie niet, wat verbintenis er is tusschen het vermoeden, dat een Vaers, 't welk Dominé Heftig by eene Vriendin deezer Juffrouw vindt, van my zyn moet, en het leezen van Juffrouw Renard. Dit, Mevrouw, kan ik u verzeekeren, dat ik nimmer een regel schreef, waar onder ik mynen naam niet zoude durven zetten; of die een redelyk onderzoeker zynes Godsdienst weinig zoude betaamen.

Of myn Heer Heftig vermogens genoeg heeft, om my, indien zyn Eerwaardigheid dit goedvond, het studeeren te beletten, daar aan twyfel ik zeer hartlyk; maar dat zyn Eerwaardigheid in staat zyn zal, om myn Beroep moeilyk te maaken, is by my zeer zeker. Maar, indien onze Beroepen Godlyk zyn, zal ik niet altoos ledig behoeven te staan. Voor Mejuffrouw Roulin heb ik groote liefde en achting; zy is dit waardig. Hou u van myn stilzwygen verzeekerd, en geloof, dat ik ben,

Uw ootmoedige Dienaar,
W. LEEVEND.

VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Myne heele lieve!

Dat ik u met een Brief plaag, is niet al myn schuld. Lees, in vertrouwen, den inliggenden en myn antwoord; en bezorg den mynen aan zyn adrès. Wat is er een gemaal over zeker Vaers? is het dat niet, 't welk ik voor u gecopieerd heb, toen ik, laatst te Amsteldam zynde, met u daar over in gesprek raakte? Nog maal bedank ik u voor die lieve oogenblikken, en het vertrouwen, waar mede gy my, met opzicht tot des Heeren Everards verzoek, behandelde. Geluk, myne Lieve, met die Party. Hy staat my nog wel voor, om dat ik hem, toen ik nog een jongen was, veel by u gezien heb. Gy zult een braaf en goedaartig Man hebben: en wie is zo een Man beter waardig, dan myne beminlyke Vriendin? Komt gy, (maar het is nog vroeg,) dan niet te Rotterdam woonen? Hier by heb ik zeer veel belang. Gy zult dan de geleegenheid hebben, om met de familie van myn Heer en Mevrouw Helder te verkeeren. Mevrouw is eene uitmuntende Vrouw, ook voor jonge lieden: ik durf u verzeekeren, dat Juffrouw Chrisje u zal behaagen. Indien uw aanstaande Man myn Vriend niet wordt, zal het my zeer bedroeven; ik ben voorbereid, om hem hoog te achten. Lieve Renard, wat vliegt de tyd! Heugt het u nog, dat ik een stoute kleine jongen was; en dat gy, schoon al een heel Juffrouwtje, altoos myn party trok, als ik het te kwaad kreeg? ô dat waren lieve dagen! Zo was het met Juffrouw Helder toen ook. Als de Dames ouder worden, wordt de conversatie zo plegtig; evenwel met u is dit nog zo wat anders. Niet, heele Lieve?

Myn oogmerk blyft voor als nog voor Predikant te studeeren, hoewel er voor my nog al zo iets ongevalligs in ligt. Ik heb my door dat Vaers eenige voldoening willen geeven, voor den slaafschen

dwang, waar in ik, zedert myns Vaders dood, ben opgevoed. Myne waarde Moeder is zeer naauwgezet rechtzinnig; en ik ben overstelpt geworden door eene geheele menigte, voor my ondraagelyke begrippen. Hier door, dunkt my, verminderde eenigzins de schaamte, dat ik nu over myne keuze tot het *Boänergschap* nog zal aangezien worden voor een *innig jongman*, wiens zucht het zo mag zyn, zich aan te gorden, om by leven en welzyn eens gevoelens te gaan voortplanten, die eenen eeuwigen stryd voeren tegen het gezond menschen verstand: Dit denkbeeld vernedert my schrikkelyk. Ik verheug my echter, dat de waare aart van den Godsdienst, en het wel verklaard Euangelisch Systéma my zullen bevelen, om alle dweepagtige, om alle harde en bittere gevoelens met al myne vermogens te keer te gaan! Gy merkt wel aan dit schryven, dat ik een zeer groot vertrouwen in uwe stilzwygenheid stel?

Myne lieve Juffrouw Roulin is wat onpasselyk geweest, ik hoop, dat zy beter is; ik schryf deezen uit...; want de Brieven, die er voor my komen, worden verzonden aan het adrès van mynen Vriend Helder. Hoe vuurig verlang ik dikwyls, myne heele Lieve, dat gy Juffrouw Roulin kende! hoe groot zoude het wederzyds behaagen zyn in elkander! hoe gelukkig zou een vertrouwelyke vriendschap voor u beide zyn! Het Huwlyk myner Zuster met den Heer Ryzig doet my veel plaisier. Hy moet, tusschen ons, al een heele Bol zyn, om zo eene stoute meid aan te durven. Alles is keurlyk tusschen ons. Ik heb haar nu hartlyk lief; en zy schynt ook wel met my te zyn.

Ik omhels u, en noeme my, Pietje Renards

Liefhebbenden Vriend,
WIM LEEVEND.

EEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HOOG-EERWAARDIGE HEER JAN WILLEM HEFTIG AAN DEN HEER PROFESSOR GODFRIED MAATIG.

Hoog-Eerwaardige Heer!

Als gy dit ingesloten Vaers zult geleezen hebben, dan zo zeg ik, met de ontaarte Zoonen des vroomen Aartsvaders Jakob: *Beken toch, of dit uw's Zoons rok zy;* na dat zy het schaduwbeeld des Josephs Christus verkogt hadden; even zo als hy naderhand door zyne Broederen, naar den vleesche, verkogt wierd; na dat zy zyn veelverwig kleed door het bloed van een gedood dier gesleurd hadden. *Beken toch,* zeiden zy, *of dit uws Zoons rok zy!* Dit vraag ik ook aan u. Is dit uws Zoons rok? Zie dan, ja zie dan, hoe jammer en rampvol hy gesleurt en gesleept is door het walchlyk bloed van oude en nieuwe ketteryen; reeds door heiligen yver uit de ark der waare Kerk gejaagd. Roep nu vry uit, met den kermenden Jacob: *Een boos dier heeft hem opgegeeten.* En wie is dat boos dier? Immers de duister- en verdoemling, Jambres!

Ik ben er, edoch met moeite, agter gekomen, dat het stuk van uwen geliefden Leerling waarlyk zy. En toen ik de jonge Juffrouw daar over berispte, zeide zy, dat de Heer Leevend zeker geen zwa-

righeid zouden maaken, om, des noods, er voor uit te komen. Zo gaat het huilend ongeloof her- en derwaards; *zoekende wie het zoude mogen verslinden.* Deeze myne geestelyke Dogter weet niet meer, wys te zyn met maatigheid!

Geen couplet, geen regel, geen woord is er in het Vaers, dat geen *ketteryen,* ja *bygeloof,* ja *ongeloof* aanduidt: Lees dit stuk, en zeg dan van uwen Student, het geen de weenende Maria zeide: *Zy hebben mynen Heere weggenoomen.* Hoorde gy ooit van zo een koud, dor Systéma, als er in dit vaers geleerd wordt? Kan het anders zyn, daar het geheel door de kille handen der verkleumde menschelyke reden, niet bezield door de koesterende straalen van de Zonne der Gerechtigheid, welke aan Neerlands Kerkhemel flonkert, geschreeven is? Zoude dit Systéma, niet gebouwd op den hoeksteen Christi, vast zyn kunnen? Sprak hy in de twee eerste coupletten alleen van genadenloozen, onwedergebooren, van Arriaanen, Sociniaanen, Arminiaanen, en Lamsche Mennoniten, dan had hy met recht kunnen zeggen, dat het beter voor hun waar, *in het niet gebleeven te zyn:* wie ontkent doch, dat het beter is niet te zyn, dan eeuwig verdoemd te zyn?

Dan op dees aard geplaatst en slegts een mensch te zyn.

(Hier las ik liever, *dierlyk* mensch te zyn.) Maar dit te zeggen van Jehova's Keur- en Lievelingen! — Dit is hemeltergende Godloosheid; dit roept om wraak! — De vraag:

Waarom of de Almagt toch den mensch ten voorschyn riep?

Dit is de vraag der verwaande en meer dan heidensche Onkunde. Zie hier, ô verwaten Jongeling, het antwoord: Lees, en sidder!

God schiep den mensch, om toon- en spiegelbeelden zyner gerechtigheid en goedertierenheid te zyn: zyne goedertierenheid betoont hy in het zaligen der Uitverkoorenen, om Jezus wil; zyne gerechtigheid in de vaten ter onëere ende den verderve toebereid.

De eerste en laatste regel van het derde couplet maakt dat geheele couplet tot een Atheïstisch mengelmoes. Hy zegt:

Der menschen ziel schynt met iets boos doordrongen.

In zynen natuurstaat schynt dit niet slegts zo, maar is het wel deeglyk zo. *In ons,* (zegt de groote Kruisgezant Paulus,) *in ons woont geen goed.* Maar wat heeft hy met eenen Paulus te doen? Plato, Socrates, Aurelius, zyn zyne Euangelisten en Apostelen; zy verkondigen hem de Goede Boodschap ten goeden.

De mensch (bloos, Hoogmoed, bloos!) wordt door zyn Lot bewerkt.

Dit gaat goed: (de mensch is volstrekt lydelyk,) maar waarom niet, *door God bewerkt?* zuiver Deïstery. *Door God bepaald,* zou nog beter zyn. Salomon, het Orakel der halve Christenen, zoude hem dit gezegd hebben: *'s Konings harte is in de hand des Heeren,* enz. *Het Lot wordt in den schoot geworpen, maar het geheele beleid daar van is van den Heere.* Maar uw begunstigde Leerling wil liever de Godheid uit de Waereld bannen, en het blinde Noodlot ten throone voeren.

In het vierde Couplet vind ik het allerfynste aftrekzel der Arminianen eigen gerechtigheid, en der Phariseën hoogmoed. Wie dan een bedorven, den wellust geheiligde Leevend, zoude durven vraagen:

Wierd in myn' ziel een enkle trek gevonden
Tot 's naasten smart, zyn onheil, zyn verdriët?

Hy is echter snood genoeg, om te durven zeggen: *Ik hebbe myn harte gezuiverd en ben rein van myne zonden.* En, *wiens deugdzaam hart?* dat van Jambres? Gave God, dat het gewond ware! Of dat eener dus verre deugdzame jonge Juffrouw? Dit, als bywerk zynde, onderzoek ik nu niet. En wie dwingt hem daar toe? Het Noodlot, zeker.

De dryvers des Noodlots zyn zeker wel de regte beschuldigers van de Leeraars der Rechtzinnige Kerk, als maakten die God tot Oorzaak van het kwaad! Doen zy wel beter? Met het vyfde couplet kryg ik hoop, dat de Dichter Sions worstelingen heeft tusschen de onweerstaanbaare Genade, en het alles weg sleepend bedorven vernuft. Het zesde couplet spreekt de taale Jobs; maar het zevende toont, dat niet het hart, alleen de taal veranderd is: dat het onmagt, geen onwil is, om langer te twisten met den Almagtigen. Hy versmaadt de Genade. Hy zegt, dat zyn Vriend hem in deezen Doolhof van verwarring brengt; in weerwil van zyn hart roept hy uit: *dat zyne ziel, zonder God, zo aakelig is als de Waereld zonder zon.*

Wat doet hy nu? Houdt hy aan dien God vast? gelyk Jacob aan den Engel; toen hy zeide: *ik zal u niet loslaaten, voor gy my gezeegend hebt?* Neen, hy geeft gehoor aan den Duivel, den Menschenmoorder, de oude slang: maar! *Wie heeft ooit met God getwist, en vrede gehad?* Zo verkeeren Genadenloozen alles ten hunnen eeuwigen verderve. Van twyfelingen gaan zy over tot vleeschelyke gerustheid. Om dat hy gelooft, dat God alles gemaakt heeft, vleit hy zich, dat het nog al wel met hem staat. *Om dat geen Godverzaaker vraagt, waarom heeft God alles aldus gemaakt?* Even of het beter ware, den Schepper te bedillen, dan Hem te ontkennen! Zo vangt God de menschen in hunne eigen arglistigheid!

Nu gaat hy over, om zich eene menigte zwarigheden te verzinnen, en zegt eindelyk:

Dat God de menschen dus niet gemaakt heeft.

Hier was immers het regte punt, om naar den Oorsprong des kwaads te zoeken? Om den Bybel te raadpleegen? Om in het Paradys ter schoole te gaan; en te leeren, hoe het hoofd des Werkverbonds den schuld draagt? *Want door één mensch is de zonde in de Waereld gekomen; en wij hebben allen in hem gezondigd:* Hoe de aarde, dat is de grond van ons boos en vervloekt hart, doorens en distels moet voortbrengen; als een gevolg des vloeks, bedreigd door den Wetgeever. Dan moest hy gesprooken hebben van den Val, de Erfzonde, de Slang, den Boom der kennisse, Eva, den Appelbeet, het midden des Hofs, enz. Hier door zoude hy hebben kunnen spreeken van den Tweeden Adam. Ja, dan zoude hy, als een onzer waarde Broeders, (wiens afbeeldzel zelf gevaar liep, om door de Engelen ons ontrukt, en in den Hemel opgehangen te worden, immers indien de Heer Voet geloof verdient!) zyn Vaers aan den Drieëenen God hebben kunnen opdraagen. Dan had

hy zyne kunst Gethsemané geheiligd, en Golgotha ware zyn Helicon. Dan had hy, gelyk iemand van den wulpschen Poot zeide:

Dan had hy zyne lier aan 's Heilands deerlyk lyden,
En Jezus kuische min, *voor altoos mogen wyden.*

Dan had hy der Kerkbruid kunnen voorgalmen, en zich nu reeds zyns ampts waardig getoond. Maar neen! *Hy verlaat de fontein des leevendigen waters*, (den Bybel,) *en hy houwt zich zelf bakken uit, die geen water en houden.* Zulk een Bak is de bedorven reden; zulk een Bak is het ongeheiligd vernuft; zulk een Bak is de dwaaze wysbegeerte van Leibnits, van Wolff; zulke Bakken zyn de Predikatien van Blair, de zedelyke Romans; zulke Bakken zyn de Boeken van Hess, Jeruzalem, Niemeijer; zulke Bakken zyn in zonderheid de Werken van Foster, Berkley, Craig, Eberard. ô Dit zyn vermolmde verscheurde Bakken, die geen druppeltje water des levens inhouden!

En ô gruwel! zo een mensch der zonde durft nog bidden! Wien aanbidt hy? Den onbekenden God. Hy heeft geen geloof; en *al wat uit het geloof niet is, is zonde.* Zo wilden de Jooden een teeken zien; zo wilde de ryke man in de hel, dat Vader Abraham iemand aan zyne Broeders toezond; maar het antwoord was: *zy hebben Mozes en de Profeeten.* En zyn er nu nog geene gaarn getrouwe knegten onder ons?

Kort om, het geheele Vaers is een Heidensch stuk, waar in niets van den God des ouden Verbonds gevonden wordt. De ernst, die er als een vernis overlegt, maakt het te gevaarlyker; zielschadelyker dan de Minneliederen van Sappho, dan de Drinkdeunen van Anacreon.

Het geen ik voorzien heb, en waar voor ik u, lieve Broeder, ook waarschuwde, is gebeurd! Willem Leevend is *gevangen door zyn eigen vernuft; verydeld in zyne overleggingen. De Vrygeestery, die Afgod onzer Eeuw, verblindt zyne zinnen. Hy is der Waarheid ongehoorzaam, en der Ongerechtigheid gehoorzaam geworden. Zyn licht is duisternis. Christus is voor hem onnut geworden.* Wel, myn waarde Mede-broeder in Christus, ik bezweere u, dat gy deezen zuurdeesem uit het midden van u weg doet. Hier toe roept u uwe heilige Bediening. Zorg aldus voor de jonge Nasireërs Gods; op dat niet alles verzuurd worde. Laat zyn zo genaamd goed gedrag u toch niet bedriegen! Geene heidensche deugden van edelmoedigheid en milddaadigheid. Dit zyn de deugden, die buiten God en Christus omgaan, en een wegwerplyk kleed zyn. Had hy een geloof als een mostertzaad, hy zou bergen van zwaarigheid kunnen verzetten; maar hy heeft het niet.

Wilt gy u des niet verdagt maaken by de vroomen in den lande; wilt gy niet met eenen van der Marck verstooten worden; wilt gy 's lands Academie voorstaan; werp Leevend uit uwe Synagoge. Het is niet billyk, dat *hy langer het brood der kinderkens neeme.* Laat hy by zyne Vrienden studeeren; by Arminianen en Mennisten; die hebben immers ook hunne Professooren; *die buiten zyn, oordeelt God.* Meent gy het des waarlyk met de goede zaak, werp hem uit, uit het midden van u; indien gy immers wilt, dat ik my blyf noemen

Uw Broeder in Christus, en Vriend,

J. W. HEFTIG.

ZO HEEFT GOD DEN MENSCH NIET GEMAAKT.

BESPIEGELING.

Wat is de Mensch, de waereld, wat 's het leven?
Een zwakke worm; een huilende woestyn;
Het leven meest met tegenheên doorweeven;
Ach, beter waar 't misschien in 't Niet gebleeven;
Dan op dees aard geplaatst om slegts een mensch te zyn!

Wie is in staat de rampen op te tellen,
Van dien stond af dat *God* de Waereld schiep;
De kwaalen, die den sterveling verzellen,
Hem overal en onvermoeid hem kwellen?
Waarom of de Almagt toch den mensch ten voorschyn riep?

Der menschen ziel schynt met iets boos doordrongen.
Zyn' vryheid! — ach! hoe eng is zy beperkt!
't Is ydelheid, de mensch voelt zich gedwongen,
Wat Dichters ooit van deze vryheid zongen,
De mensch, bloos, hoogmoed, bloos! wordt door zyn lot bewerkt.

Wierd in myn ziel een enkle trek gevonden
Tot 's Naastens smart, zyn nadeel, zyn verdriet?
Gy weet dit, Gy! die alles kunt doorgronden.
Ik moest nogtans een deugdzaam hart doorwonden.
'k Doe traanen storten.. ach, waarom of zulks geschiedt?

Vraag ik 't waarom? zal ik my dan vermeeten
Met *God* te gaan in 't plegtig Rechtsgeding?
Moet ik, een Mensch, *kan* ik het waarom weeten?
Zal ik my zelf ten eenenmaal vergeeten?
Ik! twisten met myn *God!* niet verder sterveling!

In welk een nagt van dikke duisternissen
Heeft my myn Vriend, helaas! reeds heengevoerd!
't Is scheemering — wat zeg ik — blindlyk gissen.
'k Sta raadeloos; ik durf niets meer beslissen.
Hoe aaklig is myn ziel, hoe donker, hoe beroerd!

In deezen stand kan ik niet langer duuren,
Onzekerheid is my te zwaar een lot.
Zo liefde en magt dees Waereld niet bestuuren,
Roof dan, ô Dood, roof rasch myn leevens uuren;
't Geen de aarde is zonder zon, ben ik ook zonder *God*.

Blymoedigheid! ze is uit myn oog verdweenen!
Ik ben, ik ben haar gunsteling niet meer.
't Genoegen vlugt al verder, verder heenen;
Myn hart is vol, ik wensch, maar kan niet weenen;
Van waar, ô *God*, van waar dien droeven ommekeer!

—

Die vraag geeft lugt! Waartoe dit angstig kwellen?
Vraagt hy dit ooit, die zynen *God* verzaakt?
Onkunde moog tot twyfling overhellen.
De ziel schynt toch met zekerheid te stellen:
Daar is ô Mensch, een *God*, die alles heeft gemaakt.

Daar is een *God*, die alles bragt in weezen.
Hoe! ook den Mensch? met al dat zeedlyk kwaad?
Het geen wy zien, waar van wy zo veel leezen!
Hoe! ook den mensch, het meest van al te vreezen;
Of zelf 't veragtlyk doel, of 't werktuig van den haat?

Den dwingland ook, ten top van eer verheeven,
Door 's Volks geroep, of door 't geboortenrecht?
Die, door zyn wraak of trotsheid aangedreeven,
Baldaadig speelt met 's onderdaanens leven,
De menschlykheid onteert, der deugd zyn ryk ontzegt?

De Neroos ook, berucht door gruwlykheden?
Een Marius, wiens oog van moordlust blaakt?
Een Phlips, verfoeid om schandelykheden?
Een Phlips, die zelf natuur op 't hart dorst treeden.
Neen, waarlyk neen: *God heeft den Mensch dus niet gemaakt!*

Den Gierigaart, die zyn gestoole schatten
By dag en nagt al vastende bewaakt?
Zyn hand verrekt, om nog al meer te omvatten?
Nooit ophoudt met zich doodlyk af te matten?
Neen, waarlyk, neen: *God heeft den Mensch dus niet gemaakt!*

Is de afgunst óók het proefstuk van *Gods* handen?
Gaf *God* den Mensch dat afgepynd gelaat?
Die doodsche verf, die uitgeteerde handen?
Dat gluipend oog, die afgeknarste tanden?
Dien valschen Judas-lach, die zo afschuwlyk staat?

Gaf *God* de zucht tot dat zo helsch genoegen,
Die altoos vreugd in 's naastens rampen smaakt?
Dat hartenleed, dat woelend tergend zwoegen,
Als 't bly geluk zich elders heen wil voegen?
Neen, waarlyk, neen: *God heeft den mensch dus niet gemaakt!*

Zyt gy 't bestaan ook aan een *God* verschuldigd,
Verfoeilyk mensch, gevloekte Lasteraar?
Gy, die uw hart der Boosheid hebt gehuldigd,
Die twist en haat altoos vermenigvuldigt?
Der onschuld laagen spreit, niet denkende aan gevaar?

Dat brandend oog, 't geen uitgaat op verspieden,
Het al beloert, op dat gy alles wraakt;
Dat luistrend oor, 't geen 't luistren schynt te vlieden;
Die driften, die in uwen boezem zieden,
Zijn niet van *God. Hy heeft den Mensch dus niet gemaakt.*

Ontuchtige! durft ge u Gods werkstuk noemen?
Gaf *God* aan u dat stout, dat lonkend oog,
Dat vuig gelaat, waar op ge u durft beroemen?
Die treeken om uw daaden te verbloemen?
Die gladde tong, die steeds zich naar uw wil bewoog?

Zyt ge als een Dier uit zyne hand gekoomen,
Die als een Dier uw hoogsten wellust smaakt?
Gy, die uw drift onmooglyk kunt betoomen,
Daar gy u zelf 't vermoogen hebt benoomen;
Want *God heeft,* zekerlyk, *den Mensch niet zo gemaakt.*

Gy, gansch ontbloot van Menschelyke zeden,
Die Overdaad, die Zwelgzucht tempels sticht!
Uw traanend oog, uw waggelende schreeden,
Uw dik gelaat, uw afgebruikte leden,
ô Dronkaart, zyt gy die aan uwen *God* verpligt?

Afschuwlyk Dier! uw' zwaare weezenstrekken,
De vuile gloed, die in uwe oogen blaakt,
Uw kaale kruin, uw purperroode vlekken,
Doen ons den slaaf der Dronkenschap ontdekken:
Maar, *God, God heeft den Mensch geenzins aldus gemaakt.*

ô Toornige! zyn die verbolgen oogen,
Dat opgezet verwilderde gelaat,
Die staameltong, ontbloot van 't spraakvermogen,
Dat oor, het welk geen klagten wil gedoogen,
Toen *God* u schiep, door Hem gesteld in zulk een staat?

Was uwe rust, van dien tyd af, verbrooken?
Was uw gevoel zo zotlyk ligt geraakt?
Was toen uw drift zo vreeslyk reeds ontstooken?
Was toen uw bloed alreeds zo fel aan 't kooken?
Neen, waarlyk, neen: *God heeft den Mensch niet zo gemaakt.*

Zyt ge uit *Gods* hand zo norsch, zo ruw gekomen,
Gevoelloos Mensch, dat door niets wordt verzagt,
Nog nooit de stem der vriendschap hebt vernoomen?
Geen traanen kent, ook als gy die ziet stroomen;
Der menschlykheid bespot, voor niets dan zwakheid acht.

Heeft u *Gods* hand dat momtuig aangetoogen,
ô Huichelaar, waar mee gy zyt bedekt?
Gaf hy aan u die schynbaar zedige oogen?
Dat staatige, 't welk door zyn groot vermogen
De eenvoudigheid bedriegt, en al haar eerbied wekt?

Deed Hy u zo gemaakt, zo zuchtend treeden?
Heeft Hy uw tong dan maar alleen bespraakt
Tot lastertaal, tot morrende gebeden,
Ter doeming van uw's Naastens goede zeden?
Neen, waarlyk, neen: *God heeft den Mensch dus niet gemaakt.*

Heeft dan de Mensch zyn eigen wil bedorven?
Die nu zo vaak vergeefsch met de ondeugd kampt!
Heeft elke drift al meerder kragt verworven?
Kwijnt zyne Rede; is zy reeds half gestorven?
Is dan de veerkragt tot het goede heel verlamt?

Waarom een magt den sterveling gegeeven,
Die's Hemels magt dan tegenstand kan biên,
Om 's Hemels wil te kunnen wederstreeven;
Om naar zyn lust, om naar zyn drift te leeven,
En de opperheerschappy van zynen *God* te ontvliên?

Waarom aan drift haar kragten niet benoomen;
En aan de Rede een beter magt gegund?
Dan had de mensch voor minder kwaad te schroomen;
Dan zou haar magt het woen der drift betoonen;
In 't waarom blyft altoos het groot bezwaarlyk punt.

„Bestaat ge, ô *God*, als schepper aller dingen!
„Ach! hebt gy my in uwe gunst gevormd!
„Verlos myn geest van zyne twyfelingen
„Die myne rust — myn werkzaamheid verdringen,
„'t Vertrouwen op uw gunst reeds hebben weggestormt!

„Een wenk van u kan mynen geest ontdekken
„Het groot *waarom*, daar hy zo sterk naar haakt!
„Wat deugd al heil uit ramp en smaad kan trekken;
„Hoe driften ons ten voordeel kunnen strekken;
„Want gy, ô *God! Gy hebt den Mensch dus niet gemaakt.*"

TWEE-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waardste Helder!

Hoe aangenaam is de ontmoeting van vrienden, die elkander beminnen! Hoe voelde ik, toen ik u omhelsde, alle de eenigzins verzwakte aandoeningen opwakkeren! En hoe neemt dit niet aan, als men elkanders achting zo wel als liefde waardig blyft! Nooit, myn waardste Helder, waart gy zo over myne komst verblyd. Heb ik aan uw medelyden ook eenige verpligting? Noem my trotsch; ik zeg u echter, dat dit my spyten zoude. Myne eigenliefde wordt niet gaarn beklaagd. Mooglyk spin ik wat heel fyn; denk, dat ik thans veel in de *Metaphysica* wurm; is dit geene goede verschooning?

Heb geen medelyden met my; zeg maar altoos, dat gy my nog liever tot uwen Broeder zoud hebben, dan Veldenaar zelf. Meer verg ik niet. Hou u daar maar by. Wel nu, Juffrouw Helder zal een uitmuntend Man aan den Majoor Veldenaar hebben; die haare waardy kent die haar teder bemint; dit is immers goed, en wel...

Ach, Pauw, wat helpt het den redelyken minnaar te affecteeren? Myn hart klopt van de grootste liefde, van eene liefde, die my zo geweldig beroert, dat myn sterk gestel er door lydt. Gy kent my: dit is des voor *u* geen raadzel. En ik zou gebleeven zyn!... Ik zou, met de uitverkoorene van myn byna bezwykend hart, in deeze heerlyke zomeravonden door sombere laanen, en vertederend maanlicht, gemeenzaam met haar aan mynen arm gewandeld hebben! — Helder! Is uw hart dan een stuk ys?

Toen ik haar weder zag; ik moest my aan uwen hals hechten: het was niet *alles* vriendschap voor u, myn Vriend! Heb ik niet eene zotte vertooning gemaakt? Heb ik niet? Wat is het moeilyk, naast iemand te zitten eeten, daar men zich voor moet verbergen! En dat geduurig moeten antwoorden op duizend beuzelagtige vraagen!... Jongenlief, ik zoude u wel hebben willen kloppen met uw *vraagen*, en *vraagen*, en *vraagen*. Wat zyt gy toch een ellendige kwant! ja, ik ben nog nydig op u. Wel! kan men, als men met een eenig voorwerp geheel vervuld is, op duizenderlei kleinigheden, die daar *geen betrekking* op hebben, antwoorden? want anders, dan is alles van belang, hoe gering het schyne. Denkt gy, by voorbeeld, dat het my onverschillig is, of Chrisje een strookleurde strik, of een gris de line voor haaren boezem heeft? Neen: zeker neen: hier over kan ik wel een uur philosofeeren; en waarom? Om dat het op haar toch uitkomt. Hoe slegt zal ik eene gerustheid hebben voorgewend, die ik niet meer ken! Mevrouw Helder, (ach, hoe lief heb ik Mevrouw Helder!) gaf my nog een zetje: *Dit is Room, Willem, en dit zyn Perziken.* Ik besluit er uit, dat ik de een of andre lompheid begaan heb; ik maakte het nog weer zo goed als ik kon. Maar gy zyt zulk een eenpaarig redelyk jongman, dat gy my mooglyk niet verstaat Kan ik *u* doen begrypen, dat het gevallig aanraaken van haare hand my te sterk trof, om daar eenige aangenaame gewaarwording door te ontfangen? Dit zult gy, onderdaan der koele Reden, *gek*, — *romanesk,* noemen. In 't voorbygaan, dit valt my hier niet ten onpasse in. Men zegt zo spoedig: *dat is niet natuurlyk, dat is zeer romanesk.* Maar! om wel te kunnen beoordeelen, wat of in de schoone natuur blyft, en wat romanesk zy, wordt er zekere evenredigheid tusschen het gezond oordeel en een zeer aandoenlyk hart vereischt, welke men nog al zo overal niet aantreft; mooglyk is dit de dryfveer wel, waar aan wy de enkelde groote Geniën te danken hebben. Redeneer zo veel gy wilt; dit is echter zeker, dat men zich de juiste denkbeelden niet vormen kan van driften, die men niet zeer volkomen kent; en daarom spreekt men altoos zeer onvolmaakt van zulke gevoelens, die men niet by ondervinding kent. Gy, myn Vriend, hebt veel meer kans om vergenoegd te leeven, dan ik; maar als het echter eens aan my toekomt, om gelukkig te zyn; dan weegt een oogenblik genot by my uw geheele rei van vergenoegde jaaren ten vollen op.

Nooit was zy zo schoon; geen wonder, zedig achteloos gekleed: maar dit is de toets der Vrouwelyke schoonheid. Ik vergeef het onze lelyke ryke Meisjes nog al; dat zy zich opschikken, (hoewel het eene slegte staatkunde is,) maar wat heeft eene Juffrouw Helder met de ongevallige uitvindzels der Mode te doen? Wat behoeft zy sterk gekleurde linten, wilde pluimages, lastige panjés, kost-

baare pelises?... Verveel ik u niet schrikkelyk? Nu, dat zy uwe straf, om dat gy my zo dikwyls uit myne aangenaame mymeringen gesnapt hebt. Nog een woord, en dan wat anders. Mevrouw heeft met my ook over Majoor Veldenaar gesprooken; en verheugde zich zeer in zyne promotie. Hy deelt ten hoogsten in haare achting. Myn hart klopt, als ik een man van verdienste zie recht doen: Ik moet toch nog al een taamlyk goede jongen zyn, daar my dit nu zelf geen moeite kost, als het eenen man geldt, die my eenen schat zal ontrooven..... Is dit echter wel meer dan billyk? Billyk! En zedert wanneer is billykheid de hoofddeugd der verliefden?... Ei, laat ik nog maar één woord van Chrisje mogen spreeken! Lieve Helder, zou er geen hoop voor my zyn? Uw Vader was veel te beleefd: my, zo een jongen, zo altoos *Myn Heer* te noemen. Dit viel my zeer moeilyk; en men mag om zich zelfs wil nog al geen reden vraagen van die groote blyken van (*quasi*) achting; 't schynen beuzelingen..... Echter, neen: myn Heer Helder is niet in myn voordeel ingenoomen. De achting van myn Heer Helder is my zeer dierbaar; doch ik ben overtuigd, dat ik die my poog waardig te maaken: wie is echter bewaard voor zulke geruchten, die ons in de achting van andren kunnen krenken, vooräl, indien men niet onderzoekt? Zou de schrandre Man ook vermoeden, dat ik zyne Dogter bemin? Doet hy my de eere aan van te gelooven, dat ik aan Chrisje eens niet onverschillig kan worden; en kom ik te weinig by hem in aanmerking, om dit goed te keuren? Is hy ook zo geheel voor Veldenaar; wyl hy, die zyne Dogter zo teder bemint, en zo Vaderlyk geleidt, voorziet, dat zy met Veldenaar zo gelukkig zyn zal, als de stand der dingen hier toelaat? Antwoord my hier op: zult gy?

Chrisje heeft iets tegen uwen Vriend: wat? is voor my niet te gissen. Ik kan haar geen reden tot misnoegen geeven. Ik zou eerder met de gansche Waereld in woorden kunnen raaken, dan haar het minste ongenoegen aandoen. ô Zy behoefde zo *imposant* niet te zyn, om my geheel te verpletten. Op myn woord; ik zoude mynen afstand even goed gehouden hebben. Myn geluk heeft reeds genoeg verlooren. De onnozelste vryheid omtrent haar zou my zinneloos maaken. Dit weet zy wel niet; maar ik *voel* dat. Hoor, myn Vriend, een man, die moed heeft, en ziet, wat er voor hem te doen staat, kan zyne driften wel bestryden, maar hy kan nooit een verdrag met haar maaken: zo rasch zy hem tot handelen weeten te brengen, is hy den toom kwyt. Hierom wil ik haar vlieden, zy, die my — ik weet het zelf niet; ongelukkig maakt? dat juist niet; maar die my verlangens heeft ingeboezemd, die zy nimmer zal vervullen.... verlangens, die reeds behoeftens geworden zyn.

Ik moest myne pen daar neder leggen; zo waaragtig is de laatste zinsnede; ik ging eens in 't ruime veld ademen. Nu vervolg ik mynen langen Brief.

Ik schryf dezen digt by het fraaije Dorp, daar uwe beminde woont. (Van die heele lieve zal ik daadlyk spreeken.) Wy doen ons reisje te paard. Het Oord is hier zoo schoon, dat ik al twee dagen hier herom reed, en nu nog eens in dit Dorp vernagt. Ik kan, hoe

verre myn gezicht draagt, Beekenhof niet ontdekken. Evenwel, ik weet in welk een lyn het van ons geleegen is.... Dit, had ik zulks wat spoediger bedagt! zal vreemd voorkomen, zo men my hier ziet omdwalen; maar ik ben door 't vermaak van my hier te bevinden weggevoerd, – betoverd. Myn Vriend Jambres is zo geheel in zyne hooge metafysische bespiegelingen opgetoogen, dat ik even ongestoord wandel en peins, of ik geheel alleen waar. Dichters en Minnaars zyn de waare Vrienden der eenzaamheid, en van het afgezonderd Buitenleeven: zy hebben genoeg aan zich zelf. Alle groote hartstochten, alle werken van Genie, zyn wy der afzondering verpligt. Dáár leidt niets den aandagt af; dáár verdeelt niets onze begeerte; en tot welk eene hoogte kunnen wy het dan brengen! Hoe groot moet dan het vermogen zyn, 't welk ons bezielt, 't welk ons doet werken! Alle groote driften geeven ons zekere geschiktheid tot die verrukkelyke zwaarmoedigheid, die den vrolyksten mensch zo onëigen niet eens is, als men, in den eersten opslag, gelooft. Die zwaarmoedigheid, waar van ik spreek, heeft haaren grondslag niet in eene slappe, onveerkragtige, eentoonige onverschilligheid, maar wél, en wél alleen in eene geheele uitputting van dierlyke geesten. Alles heeft zyne hoogte; overspannen wy die, dan daalt onze ziel dies te merkbaarder, en met een pynelyken schok, beneden haar eigen rustpunt. Het matte oog kan zich niet opheffen; onze gewaarwordingen dommelen zich verwardelyk in een; alles is heel voor ons. Jambres is veel meer zwaarmoedig door temperament, dan wel door onaangenaame indrukken, die hy krygt. Maar uw Willem wordt, van den vrolyksten lugthartigsten knaap, een figuur, dat niet half zo veel voldoet dan voorheen. Ik heb zo veel werks om myne begeertens, myne verlangens naar de bezitting van eenen schat, die voor my niet zyn zal, te beteugelen, dat dit my sterker vermoeit, dan als ik een geheelen dag straf doorstudeer..... Maar gy zult al verlangen, om eens wat anders te hooren; laat ik dan beproeven, of ik de dagelyksche taal der menschen kan spreeken!

Ik ging des ogtends, na dat ik by u geweest ben, vroegtydig naar de Pastory. Ik wist door Coosje, dat de familie altoos zeer vroeg op was; ik begreep des, dat agt uuren geen onvoegzaam uur was, om eene geregelde Huishouding, die Buiten woont, te bezoeken. Jetje kende my terstond; liep my in myne geöpende armen, en bragt my aan haar lief handje naar de Pastory. Myne blydschap, toen ik Coosje wederzag, deed my eene gemeenzaamheid aanneemen, welke alleen haare goedhartigheid weet te vergeeven. Ik kuschte haar waarlyk met vervoering. Mevrouw Veldenaar verdient de Moeder van dit Meisje te zyn. Maar hoe trof het my, eene Vrouw van haare jaaren, omringd door zulke jonge kinderen, zo vervallen, zo ontkragt, – hoe zal ik het uitdrukken, – zo uitgeleefd te zien! Zy was reeds gekleed; een bewys, dat zy den moed niet opgeeft; ô dit deed my zo goed! dit toont ook, dat men geene bekommeringen wil opwekken. Ik kon myne oogen niet van haar houden. Zy merkte het, en toen Coosje uit de kamer was, zeide zy, zagtjes glimlachende: *ja, myn Heer Leevend, ik ben er niet heel wel aan; evenwel niet zo erg, als voor eenige maanden. Ik hou moed; want ik beken, dat ik, indien het Gode behaagt, hier nog wel wat zoude*

wenschen te vertoeven — zie deeze kleinen. Ik kon niets antwoorden; maar ik nam de vryheid van haare hand eerbiedig te drukken: eindlyk zeide ik, — neen: ik weet, het zelf niet; dit merkte ik, dat zy daar niet onvoldaan over was, want zy zeide: *Coosje heeft u niet meer dan recht gedaan.* De Heer Veldenaar kwam met Coosje in het tuinhuis, alwaar het ontbyt voor my gereed stond. Nooit ben ik ergens zo beleefd, zo eenvoudig hartlyk ontfangen. Ik bleef hier tot den avond. Men zond om mynen Vriend. Ik twyfel, of Dominé wel heele gunstige berichten heeft van hem; en of ik daar niet wel iets in deel. Zyn Eerwaarde heeft veel met my gepraat, en hoewel hy een te fatsoenlyk Man is, om onbescheiden vraagen te kunnen doen, zo is het echter zeker, dat hy my uitnoodigde, om veel te antwoorden; meer dan ik, een Jongen, verdiende. Hy vroeg naar Professor; en het scheen, dat hy by die gelegenheid dagt: Leevend moet nog al van de ergste niet zyn, als hy in de gunst van dien man is.

Benyd my het vermaak niet, dat ik genoot in met zo een huisgezin te eeten. Wy waren met ons tienen aan tafel. Alles was even geregeld. *Hier op* (zeide Mevrouw Veldenaar,) *zyn de Heeren welkom.* De frissche Buitenlucht, en veel beweeging maaken graagte. Nooit at ik met meer smaak. Alle de kinderen waren even lief, allen met bloote kopjes, en zo regt zomeragtig gekleed. Men ziet duidelyk, dat zy hunnen Vader niet vreezen; allen wilden zy iets voor hem doen, allen praatten zy met hem. De kleinste jongen is de lieveling van allen. Toen zy vryheid kreegen, om van tafel optestaan, gingen zy hem, al juichend, in het *heele mooije* wagentje kruijen. Gy begrypt wèl dat Julfus Kindergek hun vervolgens elk eene beurt gave? Wat zyn dit beminlyke kinderen! Toen ik vertrok, hingen zy my allen om 't lyf. Wat kan men zich, terwyl men andren verheugt, onschuldig vermaaken! Jambres zelf stond, met zyne armen over elkander geslagen, dit alles aan te zien, als of hy eene mathematische figuur betragtte, en zei: *wel, dat is toch ook mooi, om zo eens te zien.*

Ik heb met Coosje nog al een heelen tyd gepraat en gewandeld. Men kan onmooglyk al de heele lieven zo beminnen, als zy verdienen; maar ik zou niemand liever tot eene Zuster hebben dan Coosje Veldenaar. Evenwel, ik ben nu met Daatje heel schoon te vreden; in agt geheele dagen is er zelf geen een Spiegelgevegt voorgevallen: met myn Heer, haar Vader, gaat dat zo goed niet. De Muziek, die zy speelen, is wat heel vol dissonanten; maar zy weegen elkander volkomen op. Töller beklaagde zich tegen my over myne Zuster. Hy heeft geen ongelyk: wat moet het evenwel een lompe hoogmoedige Mof zyn, om met zo een weergaas Meisje te durven aanleggen! Er zat immers niet op dan spot en verlies? Haar aanstaande Man verdient alle myne achting; en ik geloof zelf dat ik hem eens als myn lieven Broeder zal kunnen beminnen.

Altoos uw Vriend,
W. LEEVEND.

DRIE-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Myne allerwaardste Vriendin!

Maak ik niet wat heel spoedig gebruik van de vryheid, die gy my gaaft? Wat zal ik zeggen? ik ben zo zeer gewoon met u te praaten, dat ik my, zo veel doenlyk, dat gemis poog te vergoeden: laat ik des spoediger mogen schryven, dan gy mooglyk verwagtte! Toen ik vertrok, waart gy niet heel wel; ik vleije my, dat gy wat beter zyt: ach, hoe gemaklyk vleit men zich met iets, dat men zo vuurig wenscht!

Ik heb op Beekenhof een bezoek afgelegd; des daags daar aan sleet ik een alleraangenaamsten dag, aan het huis van Dominé Veldenaar. Gy hebt my dikwyls van deszelfs Dogter hooren spreeken? Ik weet by ondervinding, dat alles, u betreffende, voor my van belang is; en ook, dat gy vriendelyk deel neemt in het geen my aangaat, hoe gering het ook in zich zelf zy. Wees des even omstandig, bid ik u, zo met opzicht tot uwe bezigheden, als tot uwe gezondheid.

Thans bevind ik my in het aangenaamste gedeelte van Gelderland: ô, indien ik u elken avond konde vertellen, niet alleen *wat*, maar *hoe* ik gezien heb, alles zoude nog veel belangryker voor my zyn. Zo dikwyls ik verrascht worde door een schilderagtig Veldzicht, eene kronkelende rivier, een helder beekje, dat langs gladde keitjes voortvloeidt, een bergagtig Landschap, met koorn en kreupel-bosch bezet, zeg ik: *dit moest myne Lotje zien!* Haar keuriger oog zoude my nog veel meer schoonheden, die my nu ontglippen, aanwyzen. Elke gedagte, die my invalt, wensch ik u, naar gewoonte, mede te deelen. Ten bewys geef ik u de volgende regels:

Hartverblydend Buitenleeven,
Groeizaame akkers, weelig gras;
Frissche windjes, koele dreeven;
Oogverheugend bloemgewas!
Zagt gesuis van beek en stroomen;
Vogeltjes, die vry en bly
Zingend vliegt door haag en boomen,
Hoe bekoort, verrukt gy my!
Heerelijke zomerdagen,
Milden regen, zonneschyn:
Hy, dien gy niet kunt behaagen,
Schaame zich een mensch te zijn.

Hoe komt het, myne waarde, dat ik onder die behoor, welke zeer zorgvuldig verbergen, dat zy wel eens een Vaers maaken? Is het, om dat ik zeer wel weet, *wat* er vereischt wordt, om dat werk taamlyk wel uittevoeren, en niet onkundig ben, dat ik dat geen niet heb, 't welk den Dichter maakt? Of brengt het magtig

groot getal onzer hedendaagsche *Puikdichters* my in de verbeelding, dat die zeldzaame gaaf zo algemeen is geworden, dat het onze byzondere najaaging niet verdient? Dit weet ik; een Portrèt, een Landschap durf ik laaten zien, maar ik heb den moed niet, om myn naam onder een Vaers te plaatsen: Helder my dit eens, by geleegenheid op!

Er is hier op het Land eene eenvoudige gastvryheid, waarvan men in het ryke Holland weinig begrip heeft. Hoe zoude het myne Lotje hier behaagen! zy, die zo geschikt is, om de genoegens der Natuur te vinden, en te genieten! Hoe begunstigd deeze stille eenzaame Landhoeve, alwaar ik deezen nagt myn verblyf hield, die aangenaame kalme, eenigzins droefgeestige overhelling myner ziel, die my zo natuurlyk wordt! Ach, myne Beste, wy hebben allen niet dezelfde geschiktheid om, door het geen ons omringt, even zeer geroerd te worden. Myn Vriend rydt door de heerlykste oorden, zonder er op te letten: zyne ziel is elders bezig. Ik laat geduurig myn paard stappen, om toch alles met eene langzaame naauwkeurigheid ten vollen te zien — te genieten. Dan klim ik eens af, om een fraaijen Heester, een vreemde Plant, eene my onbekende bloem van naarby te beschouwen. Gistren hield my een Nagtegaal meer dan een half uur op de zelfde plaats. Myn paard trappelde, en knabbelde op zyn gebit van ongeduld; evenwel het Vogeltje zou my, had het nog langer gezongen, nog langer gehouden hebben. En wat, vraagt gy, doet uw Vriend? Die is naauwlyks vry van geest genoeg, om zich over myn talmen te verwonderen; ten minsten, hy heeft my nog niet gevraagd: *waar blyft gy zo lang?*

Ik weet, myne lieve, dat gy niet gunstig over hem denkt. Hy is echter, een braaf, een kundig man, en die, als ik hem aan de praat kan krygen, myn geest eenen schat van denkbeelden opdoet. Myne vriendschap voor hem is des van een geheel andren aart, dan die ik voor Helder gevoel. Het is eene hulde aan zyn verstand; het is eene drift om veel te weeten, die my by hem houdt. Er is in myne vriendschap voor hem niets van dat wederzyds overëenstemmen, 't welk de ziel der vriendschap genoemd mag worden. Ik neem een oprecht belang in hem, en poog hem alle mooglyke diensten te doen; maar hy heeft ook weer niets van dat zwakke, dat ons naar een Vriend doet uitzien. Alle braave menschen hebben dat zwakke ook geenzins: uwe Vriendin Belcour, bij voorbeeld.

Wat leggen er bronnen van genoegen in de welgeplaatste vriendschap tusschen deugdzaame, gevoelige, voor elkander welbereekende menschen! Myn Helder en myne Lotje overtuigen my daar daaglyks van. ô Hoe dankbaar ben ik voor de geschenken, die ik in u beiden ontfing! Ach, myne heele lieve, er zyn gevoelens, die men alleen den tederlievenden Vriend kan toebetrouwen. Uwe vriendschap is des noodzakelyk voor my! En echter ik bemin myn Vriend Helder meer dan ooit. Maar! lieden, die alles gelukt, of klein gevoelig zyn, en dus rasch voldaan worden, kunnen een Eeuw in 't rond leeven, zonder immer aan eenen *Vriend* gedagt te hebben; zy, wier begrippen zich alleen tot *goede Bekenden* uitstrekken. Myn hart vraagt een Vriend, — of eene Vriendin; want de vriendschap kent geene Sexe; bepaalt die haar aandagt? dan is zy geene vriendschap meer. Dit neemt niet weg, dat ik voor myne Lotje

niet duizend kleine oplettendheden heb, die ik omtrent Helder noch zou willen, noch zoude kunnen waarneemen; of dat ik aan myne Lotje niet duizend kleine dwaasheden en zwakheden zoude toebetrouwen, die ik voor Helder zorgvuldig bedek. Welöpgevoede Mannen behandelen uwe Sexe *altoos* met zekere aangenaame keurigheid. En de vriendschap is zeker noch geschikt, noch verpligt om hier van aftewyken. Er is ook iet zo zagt, zo mild, zo toegeeflyk in het kiesche Vrouwelyk karakter, dat het ons moed geeft, om ons geheele hart, zo als het dan ook is, voor onze Vriendin uittestorten: wy worden niet gegriefd door een stilzwygend betoonen van meerderheid: wy worden alleen aangespoord, om haar beminlyk spoor te volgen, en achten ons gelukkig, dat zy ons hart wil bestieren en verbeteren. Bemin des uw Vriend, zo als hy u bemint. Dierbaar zyt gy aan myn hart: want ik ben

Uw getrouwste Vriend,

W. LEEVEND.

VIER-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER PAULUS HELDER AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Beste vriend!

En wat zegt gy nu? ik *wil* u beklaagen; toe, word nu eens braaf boos, maar ik ken myns Vriends aart; die boosheid op zynen Vriend zal weldra in dankbaarheid veranderen. By ondervinding ken ik de verwoestingen niet, die zeer geweldige driften aanregten; ik besluit alleen van het mindere tot het meerdere. Ik begryp, dat hy, die door zyne begeertens gepynigd wordt, zeer veel moet lyden. Verbaast, Wim! is de toevallige gemeenzaamheid met haar, die gy bemint, voor u onlydelyker dan haare onverschilligheid? Neen: dat bezef ik niet!....

Hoe verkeerd hebt gy my beoordeeld! Ik poogde u uw geheim te helpen bewaaren; u die merkbaare afweezigheid van gedagten af te neemen, welke zo in 't oog viel: en zie daar, gy houdt my voor zo een zot, dat ik, ter goeder trouw, u duizend beuzelagtige vraagen doen kan.

Gy zyt by Chrisje niet toegevallen: trouwens, haar oordeel is niet vry: Ja. Veldenaar zal haar hebben; ik denk echter, dat hy wel Kolonel zyn zal, voor zyn gelukkige dag aanbreekt. Een nieuwe Minnaar, de Heer Renting, zal hem niet benadeelen. Ik heb u zo lief, dat ik ook voor u niet kan verbergen, hoe ik u voor haar uitkies; indien aan my de keuze staat. By Mama blyft gy Willem: dat is duidelyk. Zy houdt nog even veel van u, en ik verzeeker u, dat uw geluk en goed gedrag zeer veel by haar in aanmerking komen. Dat myn Vader tegen u is ingenoomen, is ontwyfelbaar. Hy heeft zich iets omtrent Lotje by my laaten ontglippen maar het was zo schemeragtig, dat ik er niets op konde antwoorden.

Gy hebt onder uwe Medestudenten vyanden; wees op uwe hoede. Ik geloof, dat myn Vader geene gunstige denkbeelden heeft van uwe *vriendschap* met zulk een bekoorlyk Meisje. Ik, die de historie van uw hart ken, mistrouw u niet; maar myn Vader kan de zaak niet uit *dat* oogpunt zien. Hy is voor 't uiterlyke, het geen men *een Man van de groote Waereld* noemt. Hy kent de Waereld zo als zy is; en weet, dat zwakheid en onbedagtheid meer wanorder aanregten, dan een oppervlakkig beschouwer kan vermoeden. Hy weet, dat veelen eene *Galanterie* noemen, het geen hy voor *zedenloosheid* beschouwt. Zyne geneegenheid voor Veldenaar rust op de vaste grondslagen van deugd en Godsdienst. Niemand heeft meer verachting, dan myn Vader, voor het geen men thans *den Godsdienst van een eerlyk Man* noemt. Hy zal Chrisje, die hy als den appel zyner oogen bemint, al zo weinig geeven aan eenen man van losse beginzels, als aan eenen knaap van slegte zeden. Hoe ernstig, hoe naauwgezet deugdzaam, meent hy echter: „dat eene „jeugdige uitspatting omtrent eene ondeugd, waar toe ons tempera„ment ons heenen leidt, nog ligter te vergeeven is, dan eene on„geöeffende twyfeling aan zulke zaaken, die voor ons, ter onzer „betragting, duidelyk genoeg zyn. Hy beweert, dat ongodsdienstig„heid eigenaartig tot losse zeden opleidt; dat een man zonder „Godsdienst, dat is, zo een, die de Wetgeevende magt eens oppersten „Weezens ontkent, al ware hy ook zo ingetoogen als Spinosa zelf, „nooit te betrouwen is. Hy is door geene wetten aan het heil der „maatschappy verbonden. Zyn belang is zyne wet. Ik ben, zeide „hy, meermaal bedroogen; maar geen Vrygeest kan zich beroe„men, dat Helder ooit zo dom ware, als men zyn moet, om hem „geleegenheid te geeven, ons aan zyne *Noodzaaklykheid* op te of„feren."

Gy hebt my niets gemeld van de *profilen*. Mama en Chrisje zagen die met goedkeuring. *Zie daar*, (riep Chrisje, op het eerste aanblikje,) *zie daar het profil van Coosje. De omtrek is verwonderlyk naauwkeurig: ja, 't is dat lief intressant gelaat;* en zy drukte het aan haare lippen! Geen lyst zou te kostbaar zyn, om het te omvatten; maar zy draagt het in postpapier gelegd, in haare portefeuille: Is daar voor u, ô gy *Dweeper in de liefde*, niet weer iets streelends in? Zy zal het zeker dikwyls beschouwen, en moet dan noodzaaklyk aan den handigen vervaardiger denken.

Uwe kieschheid omtrent uwe Lotje is zeer billyk. My dunkt zelfs dat gy dit aan haar en aan haare Vriendin verpligt zyt. Lieve Willem, wat gy dan ook moogt *denken*, betragt altoos de wetten der eer. Vergeet toch niet, wat gy dit dierbaar Meisje, wat gy u zelf, verschuldigd zyt... Stuif niet op! Ik mistrouw u niet; maar gy zyt twintig jaar, gy zyt zo als gy zyt, en het is eene Lotje, die u, op uwe wys, bemint. 't Is waar, gy bemint Chrisje; maar wat rustpunt heeft uwe deugd, daar gy geene de minste hoop hebt op haare bezitting?....

Chrisje spreekt zo weinig van u, als myn Vader zelf. Mama heeft veel genoegen gehad in die periode, daar gy van de lieve Mevrouw Veldenaar schryft: waarlyk, Mama neemt belang in u; mooglyk alleen om uwe Moeder.

Ik bemin Juffrouw Veldenaar, maar zy is er nog onkundig van.

Ik weet niet, of gy daar wel iets van begrypt; doch ik vinde zulk een zagt vermaak in haar te beminnen, dat ik my niet kan waagen aan een weigerend antwoord: dit zoude myne kalmte stooren: ik vrees, dat er niets dan achting voor my zal te haalen zyn. Belang kan by zulk een edelaartig Meisje niets uitwerken: en dat zou my ook nog al niet genoeg zyn. Ik hoor, dat Kolonel van Sytsama op haar verliefd is. Myn oogmerk is tevens om, eenige maanden onbepaald, myn reis door Vrankryk, Zwitzerland en Italien te gaan doen; niet met een geleerd Man, maar met myns Vaders geweezen Lyfknegt, die met hem die zelfde reis gedaan, en voorlang, door myns Vaders edelmoedigheid, niet meer dienstbaar is. *Gy vreest immers niet, Chrisje*, (zeide ik al lachend,) *dat ik als een Uilskuiken op reis ga, om als een verwaande Zotskap t'huis te komen?* — *Alle karakters* (gaf zy, my vry spottig aankykende, ten antwoord,) *zyn niet aangelegd, om immer, in wat opzicht ook, aandagt op te wekken.* — Stoute Meid! Hoe moest ik dit uitleggen? Ik meen my niet te verhaasten; ik denk niet alleen Schilderyen, Gestichten, Kerken, en Paleizen te zien; maar ook de Zeden, de Gewoontens, de Wetten, ook de natuurlyke Historie dier Landen, immers oppervlakkig naar te gaan. In Zwitzerland hoop ik my het langst op te houden. De journaalen van mynen Vader zyn voor my onwaardeerbaar: het kan my aan de beste adressen niet ontbreeken: het zal genoeg zyn, dat ik de Zoon van deezen geëstimeerden Man ben, om my in de aanzienlykste huizen ingang te geeven. Had ik u tot myn reisgenoot! Vaarwel. Altoos zult gy uw getrouwsten Vriend vinden in

P. HELDER.

VYF-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Myn Waarde Vriend!

Ik zie, dat gy uw woord houdt; maar twyfelde ik daar dan aan? *Twyfelen?* Hoe! en ik beschouw u als myn besten Vriend? Zoude ik op dit stuk, daar ik zo veel belang in heb, my hebben kunnen misleiden? Wat zou dat ook laag geweest zyn van u, indien gy nu eens gezegd had: *Lotje, ik ben uw Vriend;* en gy had dit niet oprecht gemeend! Indien gy Lotje nu reeds vergeeten had, om uwe andere lieve Vrienden, om, byvoorbeeld, om — den Heer Helder. Reeds, zeg ik daar, en hoe heel lang zyt gy al vertrokken? Zo zegt Roulin ook. U moet de tyd niet schroomlyk lang vallen. Uw zeer goed geschreeven Brief toont my ook, dat gy wel zeer gelukkig zyt: gy hebt eene verwonderlyke vryheid van geest; gy ziet, gy geniet zo alles..... Gelukkig! Ach! dat is de vuurigste wensch myner vriendschap, ô die wensch zal my gegeeven worden; en dan is alles wél.

Ik ben niet heel wél; myn geest is zo bewolkt, zo duister, ik ben zo kragteloos; mooglyk is dit onmaatig heet weder daar wel de oorzaak van: aandoenlyke zwakke menschen worden, dit is niet te ontkennen, maar zeer door de gesteldheid van den dampkring aangedaan. Ik bemin myn Vriend, zo als hy my bemint. Maar schryven! ik kan niet; gy zoud nu niets aan een Brief van my hebben; ik voldoe my zelf niet, geduurig moet ik het verschryven; en dat vermoeit my te veel. Myne Vriendin is eenige dagen by my geweest. Zy groet u. Kunt *gy* niet wel twee Vrienden hebben? Helder en Lotje? Ik heb maar één Vriend, kan maar één hebben..... Vaarwel. Ik ben

Uwe Vriendin,

L. R.

ZES-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Myn Heer, Ge-eerde Vriend!

Kan ik u myne erkentenis voor uw omstandig en vertrouwlyk schryven beter toonen, dan door u in dat spoor te volgen? Vergeef het my, maar ik moet het herhaalen, myne Vriendin moest u nooit hebben leeren kennen. Dit is, zie my voor zo dwaas toch niet aan! dit is geen verwyt voor u. Hoe treurig is het, dat ons lot zo gezwaaid wordt door omstandigheden, waar in wy geleid worden; die wy voor ons niet uitkoozen..... Hier over kan ik my meermaalen weg denken! terwyl myne reden huivert, en besluiteloos staat; immers tot dat de Godsdienst my poogt te vertroosten, en wyst op het volmaakte! Uw Brief heeft my getroffen; meer dan gy mooglyk van my verwagt. Deernis met myne Vriendin, die zeker aan deeze zyde des grafs niet meer gelukkig zyn kan; misnoegen zonder een bepaald voorwerp; en de dwaaze wensch, dat gy haar zo gelukkig kont maaken, als zy u maaken zoude, deeden my onder het leezen uws Brief beurteling aan. Wees gerust; gy hebt myne goedkeuring behouden: te meer, als ik uw karakter, uwe jaaren, uwe moeilyke omstandigheden in overweeging neem; en dit moet ik doen, zal ik u wel beöordeelen.

Na uw vertrek schreef zy my eenen Brief, die my overtuigde, dat zy zo ziek van hart als van lichaam was. ô Ik ken haar door en door. Toen zy weinig meer dan een kind was, zag ik haar met opmerkende liefde. Alles is voor my des duidelyk. Groot zyn de worstelingen, die er, in dien Brief, tusschen haar verstand en hart te vinden zyn! De beminlykste eenvoudigheid, en het keurigst zichzelf misleidend vernuft.... Want nu nog ontkent zy, dat zy verliefd is; en bewyst tevens, dat ik haar ongelyk doe. In dit te beweeren vermoeit zy zich dermaate, dat ik voortaan dat stuk onaangeroerd zal laaten; het is toch vruchteloos: er liggen nog meer voordeelen in dit toe te geeven, nu alles toch hooploos is; gy zult die zelf wel ontdekken. Lees nu, hoe ik haar gevonden heb.

Myne komst was haar aangenaamer, dan ik my had durven vleijen. Maar het is zulk een edelaartig Meisje! zy offert nog niet alles aan u op. Haare liefde voor u overschynt wel alle andre geneegenheden, maar dooft die niet uit; en de zagtheid haars goedaartigen inborst lydt niets door haare lastige ongesteldheid. Zy zat in het zomervertrekje, met een Bouquet by zich; zy zat te leezen, dagt my; maar myn aandagt was geheel op haar gevestigd. Het was omtrent tien uuren in den voormiddag: het huisgezin was ter kerk. Zy bragt my in het zomervertrek; sprak weinig, terwyl wy het geheele huis en den gang door gingen. Daar gekomen zynde, omhelsde zy my, en zeide: „uw bezoek is onverwagt, maar des te aangenaamer." [*het was echter, als of zy wilde vraagen: hoe komt het, dat gy zo onverwagt komt?*]

Ik. Daar houde ik my zo van verzeekerd, dat ik het noodloos achte, belet by u te vraagen.

Zy. Gy doet zeer wel.

Ik. Hoe vaart myne lieve Vriendin? gy ziet er niet al te frisch uit; gy zyt wat betrokken.

Zy. Zo zegt Roulin ook; er scheelt echter niet héél véél aan.

Ik. Hoe staat het met den eetlust en het slaapen?

Zy. Aan beide, weet gy, doe ik nooit veel. [*Zy beschouwde het bouquet zeer aandagtig.*]

Ik. Dat is eene fraaije bouquet. [*Ik nam het glas op, om het nader te bezien; zy nam het my uit de hand; lief meisje! als of zy zeggen wilde, „ô raak deeze bloemen niet aan! laat my die toch, voor my alléén, behouden." Ik liet dat zo; zy drukte het bloemglas behendig aan haar hart, ik merkte het echter.*]

Zy. ô Eene zeer fraaije bouquet!

Ik. Gy zyt altoos verliefd op bloemen; dat weet ik.

Zy. Dat is zo, maar *deeze* zyn ook zo heel fraai! [*Zy zuchtte.*]

Ik. En uw Vriend is vertrokken: hebt gy al berigt van hem?

Zy. Ja, hy is vertrokken: heb ik u dit niet geschreeven? Berigt heb ik niet; nu, dat heeft zo een haast niet. Hy ziet nu ook andre Vrienden, by wien hy gaarn is. Mooglyk is hy nu wel op Beekenhof. [*Zy bloosde sterk.*]

Ik. Hiet zyn Moeders plaats Beekenhof, dat is een mooije naam.

Zy. Neen, dit is de plaats van myn Heer Helder; daar gaat hy andre vrienden bezoeken, dan hy hier heeft.

Ik. Zo, nu begryp ik het! juist. Zo is de naam der jonge Dame, die my genoemd is. [*Zy zag zeer verward.*]

Zy. Heb *ik* u dan ook niet geschreeven, dat hy Juffrouw Helder bemint? Hy heeft het my zelf gezegd.

Ik. Dan moet gy eene byzondre Vriendin van hem zyn; want ik hoor, dat hy van zyne liefde een diep geheim maakt.

Zy. Dat ben ik ook; hy vertrouwt my alles.

Ik. Is er niet iets allerverrukkelykst voor u in dat *vertrouwen?*

Zy. [*Zy drukte myne hand.*] Zó iets verrukkelyks, dat ik, om gelukkig te zyn, niets anders behoef. [*Zy wierd veel leevendiger; ik liet haar uitspreeken.*] Ziet gy nu niet klaar, dat ik alleen zyne Vriendin ben? ô Dat geloofde gy echter nooit! Alles kan ik (want

het onmooglyke moet men niet vergen,) opgeeven, maar zyn vertrouwen...... Ach! zo ik zyn vertrouwen verloor — dan; nu, dat zal nooit gebeuren. Waarde Vriendin, zyn hart, zyn lief, opregt, zyn gevoelig hart is alles wat ik noodig heb: En als ik zyn volkomen vertrouwen heb, is zyn hart dan het myne niet?

Ik. Zeer zeker! Nu, ik verblyde my, dat ik omtrent u mistastte. [*Zy zag my zo oplettend aan, dat ik duidelyk zag, hoe zeer deeze schielyke verandering myner gedagten haar verwonderde.*]

Zy. Kende gy myn Vriend, zo als ik hem ken!

Ik. Ik ben gerust, dat Lotje Roulin, in zulk een gewigtig stuk als het verkiezen van eenen Vriend, niet onbedagt kan handelen. De Heer Leevend is braaf en beminlyk. [*Dit smaakte haar zo zeer, dat zy my nu zeide, dat het bouquet van u was.*]

Zy. ô, Nu zyt gy weer myne lieve Vriendin, nu verdenkt gy my niet langer; nu kan ik weer met u spreeken. Dat verdenken trof my dermaate, dat ik voornam, nooit meer met u over myn Vriend te spreeken. Verliefd! neen: zo verre is het niet gekomen; en ook, hy heeft my zelf gezegd, dat hy haar bemint: zy is zeer schoon.

Ik. Hebt gy haar dan gezien?

Zy. Neen: maar hy draagt haar profil in zyn Brieventas, met een stuk eenigzins gekreukt zyden lint; mooglyk is het wel een strik, die zy gedraagen heeft. [*Zy veranderde van verf, en betrok ten eenemaal.*]

Ik. Dat zal dan een fraai paar zyn. Leevend ziet er wel uit.

Zy. Dat kan zyn; ik zie dat naauwlyks; hy is zo, als hy zyn moet in myn oog; en dit beslist niets.

Ik. En ook wat heeft de *Vriend* met den fraaijen *Man* te doen? Er zyn ook welgemaakter Jongelingen.

Zy. Denkt gy dat? Ik ken er geen: trouwens, ik heb daar nooit opgelet. Nu wy er tog van spreeken: Leevend is een schoon Jongman; immers hy wordt het daaglyks meer.

Ik. Is hy niet wat hoog gevoelig, wat trotsch?

Zy. Veelen zeggen het; maar ik zie dit niet.

Ik. In zyne oogen heb ik niet heel veel zin.

Zy. In zyne oogen hebt gy niet heel veel zin!.. Belcour! En hy heeft zulke schoone, zulke heerlyke oogen? [*Ik sprak hier over, om te zien of ik haar nog niet zoude kunnen aantoonen, dat zij zich misleidde.*]

Ik. Hoort gy niets van Bernards?

Zy. Ik heb een Brief van hem; en zoude dien al voor een maand beäntwoord hebben, maar ik ben verleegen om dien te beäntwoorden. Hy bemint my zoo opregt. Ik acht hem zo hoog. Hoe kan ik hem bedroeven? [*Zy zuchtte.*] Want ik geloof, dat het zeer smartlyk vallen moet, als men niet weder bemind wordt.

Ik. Zult gy hem dan andermaal bedanken?

Zy. Ongetwyfeld!

Ik. Zult gy dan nooit trouwen?

Zy. Ik zal nooit trouwen. [*Dit zeide zy op een toon, die my van de vastheid haars besluits verzeekerde*]

Ik. Bedenkt gy wel, dat dit eene uitneemende party voor u is? Bedenkt gy wel, dat gy weinig middelen hebt? Bedenkt gy wel,

dat gy verre beneden uwen vorigen staat gesteld zyt, en dat gy dien thans herkrygen kunt?

Zy. Bedenkt gy wél, dat ik te eerlyk ben, om myn hand te geeven aan iemand, die my teder bemint, en dien ik myn hart niet geeven kan? Bedenkt gy wél, dat ik nooit noch tot deezen braaven Man, noch tot het huwlyk neigde?

Ik. Hebt gy iets het minste tegen hem? immers niets!

Zy. Is dit toereikend, om een gelukkig huwlyk te wagten?

Ik. Gelooft gy dan nog al, dat, het geen men liefde noemt, volstrekt noodzaaklyk is, zal men een gelukkig huwlyk sluiten? Gy zyt een weinigje romanesk. Geloof my, Lotje, strikte eerlykheid, zekere gelukkige gelykluidendheid van karakter, en goedaartigheid, zyn zeer wel in staat om een paar menschen duurzaam gelukkig te maaken: Hier uit ontstaat juist wel geene liefde; maar hier uit ontstaat echter eene tedere, vriendelyke, wel willende gehechtheid, die ons beter in staat stelt, om op de beste wys te voldoen aan het groot oogmerk, huiselyk geluk, en het wel opvoeden van kinderen. Bedenk dit toch eens wel.

Zy. Ik weet, dat ik tegen u niet redeneeren kan: dit moge voor u zo zyn; ik denk daar anders over. Het blyft immers ook waar, dat wy niet allen op dezelfde wyze gelukkig kunnen zyn? Het vernieuwd aanzoek van den Heer Bernards bedroeft my; maar ik zal nooit trouwen.

Zy wierd weder zo onthutst, dat ik goedvond daar niet verder over te spreeken. Onze Roulin kwam ook by ons; zo dat, het discours wendde van zelf.

Ik voorspel niets goeds. Zy was de overige dagen zo diep in gepeinzen, zy sprak zo byzonder weinig; *en niets meer over u.* Ik vrees! Ik vrees! Haar teder gestel zal voor deeze moeilykheden bezwyken! Roulin praat altoos van u, en dat wel met dat gulle goede gelaat, dat ons zyn geheel hart doet zien; nooit noemt hy uw naam, of ik merk, dat haar zenuwgestel schokt, even of men eenen zagten hik heeft; zy wordt nu eens doodelyk bleek, dan vuurrood; en myn medelyden zelf moet ik verbergen.

Toen ik haar verliet, was zy minder aangedaan dan ooit. Het ongelukkig Meisje zoekt de eenzaamheid; ik zag dit door alle haare welleevendheid, door alle haare beleefdheden, duidelyk. Uw Brief, my open gezonden, zal ik haar per post zenden. Geen één woord, dat haar kan vleijen, en alles in de zagte toonen der tedere Vriendschap. Ik moet u wel hoogachten. Hoe jammer is het, dat zy door u ongelukkig wordt!

Uwe waare Vriendin,

A. BELCOUR.

ZEVEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER AAN MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR.

In het Geldersche huisje, by
de Menagerie, zes uuren.

Myne tedergeliefde Vriendin!

ô Welk een heerlyke morgen! Ik hoorde, dat er in deezen nagt een zwaare regen viel. Ik stond vroeg op, om my zelf het genoegen te geeven van, by het opgaan der Zon, het verkwikte land te bezichtigen. Waarom zyt gy thans niet by my! Myn hart is zo vol, het vloeit over van de zaligste aandoeningen der dankbaarheid, voor den aanbiddelyken, den alles zegenenden God! Konde ik die aandoeningen in uwen boezem uitstorten, en wy beide met bewogen zielen zeggen: *Looft den Heere, ô gy alle zyne schepzelen.* Dit is onmooglyk; en niets ontbreekt er buiten *dit* aan myn geluk. Ik zoek des weder hulp by myne pen: want, wat gy ook moogt zeggen ten voordeele der afweezigheid, en der Briefwisseling, geene Briefwisseling kan my uw gemis vergoeden. Myn hart vraagt niets, als ik met u spreek, als ik u zie: maar, hoe dierbaar my uwe Brieven zyn; en hoe ik die altoos met een vuurig verlangen te gemoet zie, en met het grootste nut en vermaak lees; uw Byzyn, even leerzaam, even behaaglyk, verkies ik bestendig. Ach, waart gy thans hier by my, in uw bemind Geldersch huisje, dat niets dan gemak en eenvoudigheid vertoont! Hoe dikwyls zitten wy hier van hart tot hart, over allerleie, voor ons belangryke, onderwerpen te spreeken! Het is, als of wy hier onder het gebied der Natuur wederkeeren, en eens ademhaalen van de pracht en schoonheid onzes aanzienelyken Beekenhof. Myne geliefde Mama en ik ontbyten hier dikwyls.

Terwyl ik dit schryf, treft eene ryke mengeling van onderscheiden geluiden myn aandagtig oor, en vormt een fraai veld- en bosch-muziek. In de zwaare olmen, die dit boersch verblyfje omvangen, verheffen zich de liefelykste vooglen stemmen, die men, buiten die des nagtegaals, immer beluisteren kon. De zon is daar in volle pracht in het breede oosten hervoort gesteegen, en geeft, aan het door den regen verkwikte veld, de moestuinen, en de boomgaarden een groen zo schoon en ongevlekt, als het naauwlyks volkomen uitgewikkelde Sintjans blad ooit versiert. Hoe verbeelde ik my thans, in deeze stille eenzaamheid, de heldere, zoete, buigzaame stem myner Vriendin te hooren, als zy haar morgenlied aanheft, en myne ziel met de heiligste aandoeningen vervult! Op dat denkbeeld verheft zich myn geest, myn styl wordt byna poëtisch; en waarlyk, is dit te verwonderen, als ik my verbeelde, hoe wy beide onze oogen vestigen op dezelfde ons omringende voorwerpen; hoe wy, door dezelfde gedagten doordrongen, met eene stille traan God voor dit alles loven, en te zeer getroffen zyn om

iets meerder te zeggen dan: *De Heere regeert: de aarde verheuge zich!* Wanneer, myne geliefde Vriendin, zullen wy hier onze innerlykste gepeinzen elkander mededeelen, onze schaduw-dunne, onduidelyke denkbeelden, ophelderen en versterken? spreeken van onze vriendschap, spreeken van onze waare bestemming, het onzekere, het ledige deezes levens? spreeken over de zeer zekere standsverwisseling, van de gewigtige voorbereiding; en aan elkanders hart, kloppende door de edelste, zaligste vriendschap, voor eenige uuren vergeeten, dat er, buiten Beekenhof, eene Waereld bestaat, op wier schitterende tooneelen uwe jongen Vriendin maar te dikwyls eenen niets beduidenden rol speelt! Hoe gelukkig zoude ik dan zyn! maar nu; zo naby u, en u niet te zien; dat denkbeeld pynigt my!

Uw Brief, myne heele Lieve, was voor my des te aangenaamer om de *profiles*. Ik ben het volmaakt met u eens, dat een *profil* verkieslyker is dan een *portret;* ook al mist men de oogen, die, zo als gy eens aanmerkte, ons, indien zy ons iets te zeggen hebben, zo véél en zo duidelyk toespreeken. Ik ben des den Heer Leevend zeer verpligt voor de genoomen moeite: Mama is ten uitersten in haaren schik met dat uwer Moeder. Vind gy niet, Coosje, dat, naar maate men in jaaren toeneemt, er iets eerwaardigers over het gelaat der vriendschap komt? Dit merk ik te meerder, als Mama my eens eenen brief van haare Vriendin voorleest, voor meer dan twintig jaaren geschreven; of als ik my bepaal by de verkeering onzer beider Moeders.

Pauw heeft een Brief van zynen Vriend, maar las er zeer weinig uit voor. Gister avond kwam aan zyn adrès hier een brief voor den Heer Leevend, met eene fraaije Vrouwe hand geschreeven: des morgens had hy nog een ontfangen, niet zo fraai, zo regelmaatig, immers het adrès niet. Er is en blyft altoos iet kenlyks in de hand; ook als eene Vrouw wel schryft: wat, kan ik niet zeggen. Eene Vrouw schryft keuriger, tekenagtiger, als zy wél schryft, en niet te veel denkbeelden heeft uittedrukken; een man schooner, stouter. Zo dat de Heer Leevend moet onder de Sexe zeer goede Vriendinnen hebben.

Was hy ongeneegen, om van Juffrouw Roulin te spreeken?.... Van zyne beste Lotje? Dit is niet edelmoedig, niet billyk. Waarom vermydt hy te spreeken, immers met u, van een Meisje, dat hy bemint, en zo veel recht heeft op onze achting, van zulk eene goede familie is, en begaafd met veele goede qualiteiten? Wat heeft hy u toch willen zeggen? Dit kan ik niet gissen. Trouwens, wat heb ik daar naar te gissen? het is immers buiten my? Ik kan echter, om het *vreemde*, niet uit myn hoofd krygen, dat hy zó veranderd is. Waar door is deeze afwending veroorzaakt? Gy kunt u geen denkbeeld van zyn gedrag vormen. Hy haaste zich weg, en zag echter, dat Mama hem gaarn hier gehouden had.... Ik ben boos op my zelf, dat ik er nog aan denk: nu wil ik er niet meer aan denken. Wat heb ik met den Heer Leevend en zyne grilligheden te doen? niet waar? Wat zyn wy gelukkig, myne Coosje, dat wy het niet in de magt van ongestaadigen stellen, om ons onheusch te behandelen! Ja, ik zie wél, dat gy u vermaakt in my wat te plaagen; zeer ten uwen dienste. Ik lach, (zie, ik wil oprecht zyn,) ik lach er wel niet om; maar het dunkt my zelf wat vreemd, dat

ik er niet om lach. Ik ben er, geloof ik, te zeer, ja, hoe zal ik het noemen, geraakt? neen, — verwonderd over: zeker, het is toch onbegrypelyk van Wim. Hy kon immers Juffrouw Roulin wel beminnen, en zich zelf meer gelyk blyven, Coosje?

Myn Vader spreekt geen enkel woord van hem: ik versta dat zwygen. Hy spreekt thans met byzondere achting van den jongen Heer Renting, onlangs van zyn reis te rug gekomen. Ik ken hem maar weinig, en converseer niet veel met zyne Zusters. Mooglyk zal hy hier zyn adrès komen maaken; als het zo zy, zult gy 't weeten. Ik hoop het niet: want wat ontbreekt er aan myn geluk, dan dat ik u zo zelden by my heb? Evenwel, het schryven is eene goede uitvinding: uw Vriend *Pope* heeft gelyk. Dit neemt echter niet weg, dat ik veel liever een dag met u, als gy alleen voor my zyt, passeer, dan een uwer fraaiste, grootste brieven lees. Ik omhels u in myne verbeelding, en ben

Altoos dezelfde,
C. HELDER.

AGT-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

DE HEER JACOB BERNARDS AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Mejuffrouw!

Overtuigd van uwe bescheidenheid, neem ik nogmaals de pen op, om u te zeggen, dat ik u bemin. Myn geheele gedrag maakt zulks ontwyfelbaar: maar er ligt iets zo aangenaams voor my in deeze herhaaling, dat ik nogmaals zeg, ik bemin u. Nooit gaaft gy my hoop; er is des geene te leurstelling: myne bezoeken heb ik gestaakt, wyl die u, om het oogmerk, onbehaaglyk waren. Ik deed meer; ik poogde uw beminlyk beeld, uw nog beminlyker karakter, uit myn geheugen te wisschen. 't Was vergeefsch! Meer dan ooit bemin ik u, haak ik naar het geluk van u de myne te mogen noemen. Ik moet nogmaals beproeven, of gy myne bezoeken, met dat oogmerk, dulden kunt: want hoe vuurig ik verlang om u weder te zien, ik zal u nooit kwellen, indien gy bepaaldelyk nogmaals zegt, dat myne aanzoeken u verdrieten.

Tot myne onuitspreekelyke droefheid hoor ik van onze waarde Belcour, dat uwe tedere gezondheid broozer dan ooit zy! De vrees, de allerafgeleegenste vrees, de innerlykste bekommering, die ik hier over voede, zyn onbeschryfelyk. Ik bid u, myne waardste, laat my een bezoek by u afleggen, of, wilt gy, by uwen Broeder, myn waarden Vriend; en moet het zyn, ik zal van mynen wensch niets melden. Laat my maar hoopen; laat ik u maar van tyd tot tyd mogen zien. Ach, myne Lotje, waar zyn die lieve dagen, toen ik zo gemeenzaam aan het huis uwer Moeder verkeerde! Gy weet, dat zy my niet ongaarn tot haaren Schoonzoon zoude genoomen hebben.... Uwe Vriendin pleit voor my; uw Broeder is in myne belangen... Zoud

gy iets waagen, door u geheel in myne bescherming over te geeven? Heb ik dan niet alle de gevoelens eens Vriends, alle de verlangens eens Minnaars? Kan ik u niet in dien rang herstellen, waar uit gy gedaald zyt? En kan hy, die de Vriend uwer Ouders was, die met hunne goedkeuring vereërd bleef, u altoos onverschillig blyven?.... Evenwel, indien uw hart niet tot my neigt; wat kan ik doen?... Myn eigen hart is immers ook myne Godspraak omtrent u! Ongaarn sluit ik deezen. Hoe troostryk is het, zich te onderhouden met het waardig voorwerp onzer Liefde! Ik ben, met de oprechtste liefde en de gevestigste achting,

Uwe

J. BERNARDS.

NEGEN-EN-VYFTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN DEN HEER JACOB BERNARDS.

Myn Heer!

Ik weet, dat gy my bemint; ik ken en eerbiedig de goedheid van uw eerlyk hart; maar ik kan u niet ophouden, door u eenige hoop te geeven op myne bezitting. Konde ik uwe gevoelens beantwoorden; konde ik uit achting, uit vriendschap, uit erkentenis, eene Huwlyks verbintenisse aangaan; uw geluk, zo als gy dat noemt, was aanstaande; maar hier toe ben ik zo onbekwaam, als ongeneegen. Gy zyt eene betere Vrouw waardig, dan *ik* voor *u* zyn kan. Het smartte my altoos, dat ik u een oogenblik verdriet aandeed; ik had gehoopt, dat tyd en overdenking u in staat zouden stellen, om my met eene voor u gelukkige onverschilligheid te zien. Dit schynt u onmooglyk te zyn; en dit bedroeft my waarlyk. Als de Vriend myns Broeders, als de braave Heer Bernards, zyn uwe bezoeken my altoos welkom; maar ik acht my verpligt u nogmaals te zeggen, dat ik om uwent wil wensch, dat gy die thans niet hervat.

Uwe tedere bekommering voor mynen welstand doet my aan. Vorm u echter geene schrikbeelden daar omtrent. 't Is waar, ik bevinde my wat ongesteld; ik ben wat geesteloos, en minder dan ooit voor de conversatie geschikt; maar ziek ben ik niet; ik verricht, in tegendeel, alles wat voor myne bezorging overblyft. Spaar u des noodelooze aandoeningen; kom niet, bid ik u! En houd u verzeekerd, dat ik met de volkomenste achting ben

Uwe verpligte Vriendin,

C. ROULIN.

ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Brôer Lief!

Zo ben jy lui toch! Onverzettelyk, hardnekkig, dwingelands: Ryzig, zo wel als het heele zoôtje. En wat zal een zwak, weerloos, onderworpen Meisje (zo als uw Zuster toch maar is,) doen, als jelui *Wet des sterksten* door moet gaan? De Vriend Abraham wil my maar, *coute qu'il coute*, hebben. Wat ik er tegen praat, hoe veel ik van myne gebreken laat kyken, (om hem nog tot inkeer te brengen,) 't is of de Man dol is; hy wil my maar hebben, zie ik; en dat wel wat heel schielyk. Nu, hy *koopt ten minsten geen kat in een zak*, hy moest wyzer zyn; hy kent my immers; en naklaagen zal niet baaten. Wat of hy met my voorheeft, weet Joost! Verliefd is hy niet; dat is afgepraat. Zou hy my ook neemen, om zyn geduld te oefenen, om proeven op zyne langmoedigheid te doen? Wel nu, myn Heer de Proefneemer, gy zult in dit opzicht een excellente Machine aan my hebben.

En jy, myn Heer de Poëet, repje, spoedje; roep al de negen Grootjes van den berg; zy moeten alle voor 't front komen, want gy moet aan 't werk. Toon, dat gy wel andre Vaerzen kunt knoeijen dan zulke, die, indien zy uw *genie* als Dichter tegenspreeken, echter getuignis draagen van uwe zucht voor zielschadelyke doolingen. Get, jongen, ik zou er byna om trouwen, op dat ik ten minsten ééns van myn leven myn eigen lof met goed schik kon hooren uitbrommen. Gy weet, helaas! dat ik niet *zo* schoon ben, als Chrisje, niet *zo* deegelyk, als Coosje, niet *zo* lief ben, als Pietje, niet *zo* meer dan dit alles, als uwe Lotje: maar wat behoeft gy myn Historieschryver te zyn, als ik u tot myn Lyf-Poëet maak? Kom, Wim, je moet zo wat geeven en neemen. Ei wat, denk dat ik uw Zuster ben. Ik ordonneer u, dat gy, tegen dat myn pretjes beginnen, t'huis komt. Pietjes Dierbaarheid zal niet eens komen kunnen, en dan zult gy zyn representant zyn. Hoe zit het? Ik heb onlangs een adrès van u aan haar in haare brieventas gezien? Houd gy briefwisseling met haar, en weet ik daar niets van? „Zyn dan alle lieve Meisjes uw gading?" Gy zult het, zo doende, magtig volhandig krygen.

Groot nieuws! Daar heeft Mama een Brief gekreegen van onze reine maagd Klarissa, zaliger, of liever van haar Man, den Baron *krabbel- en- byt;* of wilt gy geen alias van my aanneemen? den Baron de Fridderac. Lees dien Brief; ik heb hem Mama ontknarpt, om u dien te zenden. Die malle Klos, moet die zo met *ons* geld omspringen! Nu, *Boontje zal wel om zyn Loontje komen.* Zie, dat is zo in de schoone orde der dingen! en ik ben, als het zo in myn kraam te pas komt, magtig voor die schoone orde der dingen! De Baron, die ruim twintig jaar laater dan zyne *Chere moitié* in deeze beste waereld zyne intrede deed, zal zo eerst wat met de duiten speelen, en dan de pas onder zyne voeten neemen. Wel, jongen, dat zal heel goed komen, om u, als gy Dominé zyt, eene

goede Huishoudster te bezorgen; want Tante zal wis en waar fyn worden, zo dra zy arm is, en alle haare voorste tanden verlooren heeft; dat is ook zo in die schoone orde der dingen, dunkt my. Ha! ha! — *Waarom lacht gy?* — Wel, man lief, dat zal ik je zo eens effentjes zeggen: Daar verbeelde ik my zo duidelyk, u vry netjes, en coquetjes, (als een hedendaags Predikantje,) opgedrild, naar uw Kerk te zien stappen, met Tante aan uwe zyde, deftig toegetakeld, versierd met ouwerwetze, wat verbleekte zyden linten, uitgerust met boek en waaijer; terwyl zy, als Dominées Moeder, door al de gaapende boeren Jongens, een buigement krygt, en met een half waereldschen, half kerkelyken glimlach, die beleefdheid beäntwoordt, terwyl gy uw gang spoedt. Wie weet, of zy u nog niet helpt in het Catechiseeren over den Catechismus!....

Aanstaande Zwager!

Uwe Zuster, myne lieve meid, vraagt my daar, of ik niet wat aan u te zeggen heb? Ik doe liefst myne boodschappen zelf; ergo! *Wat zult gy doen, Ryzig?* — *Uw brief leezen, en er wat byvoegen.* — *Doe het niet; wat zoudt gy er aan hebben?* — *Dat zal ik u daadlyk zeggen......* Wel nu, Daatje heeft geen ongelyk. Ja, ik wil haar hebben, en dat zal ik toonen. Een Machine om myn geduld te oefenen; dat smaakt my. Zeker, lieve stoutert, gy zyt nog waardig, dat een eerlyk Man zyn geduld met u oefent; maar, hou my voor den onhandigsten Proefneemer op de menschelyke natuur, indien ik u niet zo zeer verbeter.... [*Zy ziet over myn schouder... dit zy des haare straf.... Nog al kyken, wat ik schryf? Goed!*] Uwe Zuster geeft my alle hoop, dat zy nog eens de beste.... *Dat is niet uit te staan, hebt gy zulke flinken, Ryzig.* — *Zeg je wat, kind lief?* — *Geef my myn pen weer.* — *Is dat wel beleefd gevraagd?* — Hier buigt zy zeer boers, met haare armen voor haar, en zegt: *Als 't met myn Heers believen was, zou ik gaarn myn pen hebben.* — *Daar is zy! en voor een kusch geef ik u den Brief er by.*

Nu, Wim, zo een Broêr geef ik u; hoe smaakt u dit? Hoor, gy moet t'huis zyn, zo als ik gezegd heb, *ou, craignez mon courroux!* Oom en Tante zullen op hun paaschpronk zyn, zeg ik je. En Tante laat voor onzen Freryk een spikspelder nieuw pak maaken, zo fyn als het er maar opzit: de beste zondaagsche pruik legt al in papiertjes. Onze Gerrit is puur kruijig; zo bly is hy, om dat ik vertrek. Pietje groet u. Mama geeft u een kusch, ik ook. Maar waar zit gy ergens op uwe zwaare reis? Nagt, lieve Jongen. Slaap wel wenscht u

Uwe Zuster,
A. LEEVEND.

En van zyne achting verzeekert u, uw

Gehoorzaame Dienaar,
A. RYZIG.

EEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND AAN MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD.

Gy weet, kind lief, dat ik my over al pret van maak? Ja zelf van myne aanstaande *Echtverbintenis;* dat deftig woord zelf boezemt my geen grein staatigheid in, en het schemerig denkbeeld van het Huwlyk kan u (en andere even groote mallooten) eene huivering over het trillende hartje jagen: (even of een dood mensch over uw graf ging!) Neen, kind ik mag dan onverliefd, maar ik zal niet onbemoedigd in het Fuikje stappen. Er begint hier zo een drukte van maaken en breeken te komen, dat ik, voor het my onmooglyk wordt, de Comedie-party ga beschryven: gy weet, ik hou altoos myn woord. Wel nu, wy gingen dan naar de Comedie. Zie, ik zou u kunnen kloppen, om dat gy er niet waart. Wy aten dien middag by Mama; maar, dewyl onze Gerrit niet uit kon, en Mama niet benieuwd is om spooken te zien, bleeven zy beide t'huis. Er was geen mooglykheid, om Oom en Tante en my zelf in een slee te pakken; anders had er geen koets gezwaaid; niet uit gierigheid. maar om dat het zo *rykeluiachtig* is, zegt Tante: dat wist ik wel, Wat! zou ik met een Slee naar de Comedie? dat niet: om al de Spooken, die er ooit in de Waereld waren, deed ik dat niet. Enfin, wy reeden er dan met ons drien naar toe. Het Heeren goedje stond ons te wagten. Tante zat er warm en wel in; de Vrouw glom van de Jnweelen, er lag een vingerbreed poeijer op haar voorhoofd. Haar kanten muts, met roode zyden doffen en slippen, scheen een speldekussen van diamanten, alle *à la Haarlemmerdyk.* Oom was kostelyk, zeg ik je. De zondaagsche pruik op, de kanten lubben aan, de stok met de gouden knop er by; heel mooi. Ik draaide het zó, dat moeder door den Toverdocter wierd ingeleid; 't ging vry schots; zy bromde al: *Heden, men Heer, dat en hoeft niet, ik kan den weg wel vinden.* En hy, die niet wist, waar hy haar zoude aangrypen, boog en streek nog eens zo. Eindlyk daar zaten wy in Nommer drie, digt en wel by een. De ouwe lui en ik op de eerste bank; de jongens agter ons. Het was smoorend heet, en onze Freryk had een glaasje extra op Engelands ondergang genoomen; hy dutte, en knikte nu en dan eens; (nu, dat heb ik wel grooter Sinjeur zien doen.) *Daatje,* (zei hy,) *ik neem myn middagslaapje; als het Spook komt, roep my dan.* Dit kwam my zo redelyk voor, dat ik het beloofde. Maar Wim, die dan maar eens een heele Bol is in het beoordeelen van zulke ydelheden, kan het niet uit zyn kruin krygen, dat men Hamlet gaat zien speelen, alleen om het Spook te zien. En dan zegt hy die (zo noemt hy die.) schoone alleenspraak verrukkelyk op:

> *To be, or not to be? — that is the question.*
> *To die, to sleep* — enz.

Toen het Spook kwam, stootte ik hem aan, en zei: *Oom, daar komt het Spook!* Hij vreef zijne oogen, plakte zyne beide handen haakswyze over de leuning der Loge, kreeg zyn zwaar korpus

overeind, keek naar het Tooneel, met eene voorover hellende houding, open mond, opgescheurde uitpuilende ronde oogen, en zei, zeer bedaard: *zo, is dat nu een Spook?* zat neer, en wierd niet wakker, voor er gedanst wierd.

Dit alles zou my zeer vermaakt hebben, indien ik u by my had gehad. Aan Wim heb ik zo niets in dit stuk; hy is er ook niet voor, om de menschen zo wat voort te helpen: wel, wie lydt er door? en my doet het plaizier. Morgen wagt ik u, zo 't mooglyk zy van wegens uw Oom.

Uwe Vriendin,
A. LEEVEND.

TWEE-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW JACOBA VELDENAAR AAN MEJUFFROUW CHRISTINA HELDER.

Myne waardste Vriendin!

Ik mogt dan weder eens een geheelen dag met u doorbrengen! Wy hebben elkander altoos zo veel te zeggen, dat een derde dat genoegen, 't welk wy genieten, niet kan vergrooten. Indien verstandige lieden onze gesprekken beluisterden, mooglyk zouden wy des te meerder in hunne achting deelen; en evenwel, als ik niet wel verzeekerd ware, dat ons niemand hoort, ik zoude zó ernstig, zó vry, zó gemoedelyk met u, myn eigen Chrisje, niet kunnen spreeken: dit is toch een weinig vreemd. Dit is 't niet al! Maar er zyn zulke lieve zwakheden, zulke zagte dwaasheden, dat men die alleen eener dierbaare Vriendin *kan* toebetrouwen; hairfyne aandoeningen, die men voor haar niet kan beschryven, welke die niet in haaren eigen boezem ontwaart.

Ik weet wel, dat gy voor uwe Veldenaar niets te verbergen hebt; en echter gy verbergt my uwe liefde voor Leevend. Nu, uw geheim is wel bewaard. Het Geldersche Huisje zal immers niet klappen? Indien het met uw geluk bestaanbaar zy, wensch ik, dat gy de zyne moogt worden! ô van harten! met den yver der vriendschap zal ik uwe belangen waarneemen. Maar, ik herhaal het, hoe ongevallig het u ook zyn moet; ik geloof nu niet meer, dat hy u bemint. Beschouw des alles uit dit gezichtpunt, en zeg my, kan ik u toegeeven? Heeft hy des recht op uwe onderscheiding? Kenden wy Juffrouw Roulin: uit haar karakter zoude ik het zyne doorgronden! Ik verôordeel hem waarlyk niet; ik wenschte altoos, dat ik in zyn belang zyn konde. Hy heeft zo veel goeds. Weet gy, hoe my de zaak voorkomt? Dus: Willem heeft geloofd, dat hy zyne liefde voor u moest tegengaan; zyne grootsheid heeft hem hier in geholpen; hy maakte van den nood eene deugd; want dat hy u beminde, toen ik by u logeerde, dit laat ik my nooit ontzeggen. Er is iets in de oogen, iets in de verfynde trekken, ja iets in de geduurig veranderende kleur, welke eenen verliefden ontdekken, indien hy maar wél wordt waargenoomen. Een verliefd Jongeling spreekt, noch zwygt, zit, noch wandelt, niet als een ander. Woorden zeggen hier weinig; men kan zwygen; maar de oogen, de

trekken, het bloozen, staan zo niet onder onze bevelen. Willem vertrok naar Leiden; zyn hart, door u gevoelig geworden, had liefde noodig. Hy ontmoet een Meisje, gevormd om hem te behaagen. Hy plukt bloemen, en — verdwaalt. Hy zoekt niets dan eene lieve conversatie, en wordt ernstig verliefd.

Gy weet, hoe afkeerig ik ben, om immer een haatlyken draai te geeven aan iets, wat ook. Ik oordeel alleen uit de waarschynlykheid. Willem is een bevallige Jongen. Lotje schynt eene dier inneemende Meisjes, waar voor een welgeplaatst hart niet altoos ongevoelig blyven kan. In fatsoen met hem gelyk, gevleid door zyne achting.. ô Myne Chrisje, *moet* hy een slegte knaap, *moet* Lotje een onwaardig Meisjo zyn, indien zy niet altoos meer dan jonge lieden zyn? Kennen zy al het gevaar hunner verkeering zelf wel?.... Neen!

Gy beweerde, dat het niet edelmoedig van hem waar, zó te vermyden om van zyne Lotje te spreeken: Is dit wel zo? Moet hy zelf niet zien, dat alléén haare verdiensten zyne vroege liefde kunnen verschoonen? Weet hy nu, of hy by ons credit genoeg heeft, om op zyn woord geloofd te worden? Is zy thans niet verre beneden hem geplaatst? Kan hy niet wel tot die verliefde Dweepers behooren, die ongaarn spreeken van het voorwerp hunner liefde, vooräl tegen hun, die mooglyk onbekwaam zyn, om hunne verrukkingen te billyken? Juist om dat zy alle zyne gedagten overstelpt, kan hy wel buiten staat zyn, om van haar te spreeken. De zegging: *daar het hart vol van is, spreekt de mond van:* is valsch; immers gaat by keurige gevoelige karakters niet door. Waare liefde is eerbiedig, is ernstig; zy kan des onmooglyk praatagtig zyn. Maar, kom aan; zeg my, lieve Beste, met wie moest hy dan over Lotje gepraat hebben? – Met zyn Vriend? Die zal, of alles reeds weeten, of nooit zyn confident kunnen worden. Het eerste besluit ik, om de Brieven, die aan zyn adrès komen. – Met uwe Mama? Onmooglyk. – Met u? — En gy hield uwen afstand ten vollen. Heele lieve, dat was onbegonnen. Gy weet ook wel, dat, als gy goedvindt uwe verrukkelyke minzaame gemeenzaamheid te verbergen, gy eene trotschheid kunt aanneemen, die u natuurlyk schynt, *om* dat zy zo wél instemt met de trekken uwes gelaats, en Vorstinne houding. – Met my dan? Was er tyd toe? Ik zou mooglyk hier over nog meer kunnen zeggen; maar myn Brief zou te lang worden. En ook, wat hebt gy met *den Heer* Leevend te doen?.... Nog wat. Ik hoor, dat Willem nog twee dagen hier om streeks vertoefd heeft: Dit Oord moet hem zeer bevallen.......

Gistren is Kolonel Sytsama hier aangekomen. Zyn oogmerk is ons bekend; maar myn besluit is genoomen. Ik moet aan mynen pligt alle andre bedenkingen opöfferen. Myne Ouders zullen zich nooit over my beklagen. Ik kan niet anders. Myne Moeder is weer erger, alle aandoeningen zyn vergif voor haar; ik weet, wat zy vreest! maar genoeg hier van. Sytsama is my niet onverschillig. Hy verdient myne onderscheiding; hy heeft die ook. Altoos ben ik, myne lieve Helders

Waare Vriendin,
C. VELDENAAR.

DRIE-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER ABRAHAM RYZIG AAN DEN HEER LAURENS GOEDMANS.

Waarde Vriend!

Zo ik u dien titel niet waardig keurde, dan volgde ik in zo verre uwen raad: *dat ik myne wysheid voor my zelf zoude behouden.* Maar ik laat u nog niet los. Ik moet nog al eens beproeven, of alles hoopeloos is. Gy wilt immers nog hooren? Nooit schreef gy zeker aan iemand zo eenen langen Brief. Niet by mangel van vermogens, maar by gebrek van lust. Gy zyt traag, vadzig; uit luiheid denkt gy oppervlakkig; gy zyt afkeerig van alles, dat u niet vermaakt. Ik beken, indien gy uwe verteering beneden de twintig duizend guldens houdt, (en dat is in den Haag nog al een taamlyk sommetje,) dat gy dan geene arme kinderen zult nalaaten, en elk het zyne kunt geeven. Onder onze ligtmissen van fatsoen hebt gy u zelden gedistingueerd; niet uit naauwgezetheid, maar om de gevolgen, die daar op loopen kunnen. Uw Vrouw heeft veel van een Engel in haar voorkomen; ik vertrouw, dat zy u lief heeft, en in weerwil *du ton*, deugdzaam is. Met opzicht tot haar hebt gy uw oogmerk bereikt. Gy hebt eene mooije Vrouw, die u alle de verrukkingen eener fyne weelde met haar geheel hart doet genieten. Hier in vindt gy uw hoogste geluk. *Staat my dit niet vry*, (zult gy vraagen;) *moet myn Vriend de norsche Keurmeester myner uitgeleezenste vermaaken zyn? Wie beklaagt zig over my? Wie benadeel ik?* – Deeze vraagen zal ik u eens wat omstandig beäntwoorden.

Indien gy denkt, dat een Man van geboorte, van middelen, van verstand, (want dit zyt gy, op u zelf beschouwd,) vryheid hebbe, om in eene laffe ledigheid zyne schatten te verteeren, zynen rang te verluijeren, zyn verstand te verkwisten; dan zeker, moogt gy, op uwe wys, gelukkig zyn; wat is er op te zeggen? gy benadeelt niemand: Dit komt my echter zo niet voor.

Dat een Man, van uwen fynen smaak en groote goederen, die Luxe volgt, welke hem alle de gerieflykheden des levens op de bevalligste wyze bezorgt; wie, die wel denkt, kan hem dit betwisten? Hy wordt, door haar te beminnen, de edelmoedige belooner der nyvere handigheid; Kunsten en Weetenschappen staan in eene dierbaare betrekking tot hem; hy heeft allen noodig; hy moet des allen beloonen. Laat zo een Man pragtig leeven; laat hy, als een waar Epicurist, zyner zinnen niets weigeren, zo lang de involging hem niet bederft, of anderen benadeelt. Zo eene Luxe bevalt u: — volg die onder deeze bepaaling.

Maar, waant gy, dat hy, die zyn Vaderland nuttig zoude kunnen worden, die door zyne geboorte geroepen is, om dat werkelyk te zyn, vryheid kan hebben, om een geeuwend toekyker, een zwervend assembléelooper te zyn?

Kunt gy, zonder bloozen, in uw kabinet die portretten zien, die ons uwe waardige voorouders afbeelden? Daar ziet gy eenen Zeeheld, den eersten Edelman van zyn Geslagt. Twee Martelaars van Staat, aan stukken gescheurd door een raazend gepeupel. Eene Vrouw, die zich by geheel Europa verdienstelyk maakte, door het

redden haars echtgenoots. Een Afgezant, die nog den bynaam van *den grooten Ambassadeur* behoudt. Kooplieden, die, terwyl zy den staat verrykten, by alle handeldryvende Volken geächt waren. Eerlyke, verstandige Weldoeners hunnes Lands. En gy, die aan alle deeze uitmuntende Vaderlanders vermaagschapt zyt; die gezondheid, verstand, een goed hart hebt, beminlyk zyt om uwe goede hoedanigheden, gy vindt in eene volkomen onverschilligheid voor alles, wat u geacht, en nuttig zoude kunnen maaken, uw geluk?

Durft gy beweeren uwe Vrouw te beminnen? Vlei u daar niet mede. Hoe! indien gy haar beminde, zoud gy dan kunnen toelaaten, dat zulk eene tedere aandoenlyke Vrouw, reeds zo jong Moeder, zig in gevaar bragt, om geen dertig jaar te worden? Veronderstel, dat gy uwe Vrouw, alleen om uw zinnelyk genot te smaaken, genoomen had, eischt dan u Epicurisch belang nog niet, dat gy haar bewaart voor alles, wat haar zo vroeg ten grave kan brengen? Zoud gy u van haare liefde voor u niet bedienen, om haar zelf te spaaren? Zulk eene waarlyk vriendelyke, goedaartige, u liefhebbende Vrouw zoude zeker uwe oplettendheid niet met misnoegen vergelden. Alles komt des voor uwe rekening. Was zy maar in de regte handen, Mevrouw Goedmans zoude zeker iets beters dan eene danseuse zyn. Ik schaam my over u! U doet men beleefdheid, *om* dat gy den man der charmante Mevrouw Goedmans zyt? Dit is niet te dulden: Gy zyt dan, in den Engelschen styl, slegts *de Man der Koningin!*

Maar genoeg; gy weet, trouwens, hoe ik denk, en ik ga over, om nog eenige regels ook over my zelf te schryven. Binnen zes weeken, denk ik getrouwd te zyn. Ik trouw niet eigenlyk, om my te vermaaken, maar om met eene Vrouw, die ik liefheb, huiselyk gelukkig te leeven: om Kinderen te hebben, en die zo op te voeden, dat zy my, voor hun aanweezen, dankbaar zyn *kunnen*, wanneer de tyd en de reden hen in staat gesteld hebben, om ook hier over juist te oordeelen. Myne Vrouw, of nu nog myn Meisje, zal my handen vol werk geeven; maar, hoewel ik nooit slegts *de Man der Koningin* zyn zal, zo zal zy my evenwel niet behoeven te vreezen; dit durf ik u verzeekeren. Zy zal geen twintigduizend gulden 's jaars aan haare dispositie hebben, en echter zo wel gelogeerd, zo wel gediend zyn, als uwe Vrouw. Ik zal haar ook een Koets geeven; want van myne Mama, zo rasch wy op ons zelf zullen woonen, wil ik in deezen niet afhangen. Ik kan dat zelf doen: en weet, dat myne Vrouw dit niet verwagt. Zo zy wel denkt, zal zy gelukkig met my zyn. Zo niet? wie kan eene capricieuse Vrouw gelukkig maaken? Als zy tot de waardigheid van eene recht Hollandsche huisselyke Vrouw is opgeklommen; en geene nieuwe gebreken voor oude inwisselt, zal ik veel toelaaten; maar haar nooit naar de oogen zien: dit zoude *haar* bederven. Lief heb ik haar, maar zo als een bedaard man van dertig jaar eene Vrouw bemint, indien hy niet jongensagtig romanesk is. Zy behaagt my; maar moet nog veel beter worden. Kort gezegd, ik ga myne geliefde stelling onderzoeken; zy is deeze: *Een Man, die zich zelf wel bestiert, minzaam en standvastig is, kan van een Mesje, dat een goed verstand, en geen slecht humeur heeft, eene zeer hupsche Vrouw maaken.*

Dit schoon Kind is dikwyls zeer dartel, speelziek, plaagagtig om haaren zin te krygen. Ik zal wel toe moeten zien. Zy zal er mooglyk toe komen, om my te vleijen, te omhelzen. Maar zy zal niet met haare traanen speelen; niet ziek zyn, als zy haaren zin niet krygt. Want zy is wel stout; maar heeft niets listigs, waar door ook slegts gekken gefopt worden. Uit grilligheid zal ik haar nooit iets weigeren; maar om dat myn oogmerk is haar duurzaam gelukkig te maaken, en het wel degelyk met haar te zyn, zal ik haar niets inwilligen, dat daarmede strydt. Onze Wittebroods maand zal des zeer kort zyn. Het weer zal zich by het begin onzer huwlyks-reis niet gunstig voordoen; donker en buijig, stormagtig zelf. Maar een droeve morgen maakt een blyden dag. Myn Heer zal eenpaarig beleefd, maar ook onverzetlyk zyn. Mevrouw zal stemmig, statig, stil, geheel capot zyn; zy zal zo allengskens gaan begrypen, dat zy niets vordert tot het fraai oogmerk, om my naar haar pypen te doen dansen: zy zal des zoet, en weer vrolyk worden. Maar! als de meeste getrouwden elkander zo al taamlyk moede zyn; als Man en Vrouw zo al geeuwend aan elkanders arm voortslingeren, zal de eerzaame Bram Ryzig met zyn allerliefst Wyf eerst regt pret krygen, en de geheele horizon zal zo klaar zyn als kristal. Omhels uwe lieve Vrouw, voor

Uw oprechten Vriend.
A. RYZIG.

VIER-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

PROFESSOR GODFRIED MAATIG AAN DEN EERWAARDIGEN HEER JAN WILLEM HEFTIG.

Eerwaardige Heer!

Ware ik niet volkomen overtuigd, dat gy, ook dan als ik uwe wys van denken hoogst afkeur, uit uwe overtuiging handelt, ik zou my excuseeren, om U Ew. een zo breedvoerig antwoord te schryven, als dit zyn zal; U Ew. echter verzoekende my op dit stuk niet meer te moeijen: myn tyd komt reeds al te bekrompen voor my uit. Dit vertrouwende, zal ik het volgende aanmerken.

Men is verpligt, onder het leezen van Godlyke en menschelyke schriften, sommige Oordeelkundige regels in acht te neemen, zal men wel beöordeelen. Leezen wy de gewyde Schriften, dan moeten wy onderzoeken, of het geen wy leezen een Historiesch verhaal, of betrekkelyk is op onze tyden, ons geloof, onze zeeden; of het ook voor ons, dan alleen voor de persoonen, aan wie het geschreeven werd, gericht zy; of daar gehandeld wordt van toen zweevende geschillen; en of die zo veel overeenkomst hebben met de nu heerschende, dat wy met dezelfde woorden de begrippen, welke wy voor doolingen houden, mogen afschilderen, weerleggen, bevestigen; of wy zo hard daar wel over mogen vonnissen.

Wy leezen, dat Profeeten en Apostelen, Mozes en Christus streng geöordeeld hebben over hen, die leeringen invoerden, welke met den Joodschen of Christen Godsdienst streeden.

Wy dienen in 't oog te houden, dat alle waarheden niet op alle plaatzen geleerd worden.

Wy zyn verpligt ook de H. Schriften in hun verband, en naar het oogmerk der Schryvers te lezen.

In het verklaaren moeten wy niet gelykluidende klanken, maar gelyk zynde zaaken gebruiken; vermits men anders verbaasd ver van den weg der waarheid zoude afdoolen.

Wy moeten de bewyzen toetzen, niet by het douzyn tellen; om dat men anders reden geeft, dat zy, die met ons verschillen, uit de zwakheid der bewyzen de zaak, die men bewyzen moet, veröordeelen. Calvyn, die groote voorstander van het Geloofsformulier van Athanasius, had te veel verstand en redeneerkunde, om de plaats, *Drie zyn er in den Hemel, die getuigen – en deeze drie zyn een*, ter staaving zyner leer aan te voeren; dit is echter de text, die men ten dien einde daaglyks hoort bybrengen.

Dikwyls schaam ik my over het kwalyk uitkiezen van texten voor oordeelkundige toehoorders, die met ons verschillen! Toont dit niet, dat zulke Predikanten eigenlyk, by het geen zy praaten, niets denken? Dit kunt gy, Eerwaarde Heer, zelf niet ontkennen.

By het leezen van ongewyde Schriften moeten wy vaste regels in 't oog houden: dit is billyk; dit is noodzaaklyk.

Aan hun staat de verkiezing van het onderwerp; eens voorāl stel ik, dat zy noch den Godsdienst, noch de zeden, noch de publique rust aanvallen. Is het onderwerp wel uitgevoerd, dan verdient het, in zo verre, onze goedkeuring; ook dan, al smaakt dat onderwerp *ons* al niet byzonder.

Indien de hoofdbezigheid daar maar niet door lydt, mag een Theologant in de Mathesis arbeiden; een Medicus Vaerzen maaken, een Rechtsgeleerde over de fraaije Letteren schryven. En zeer zeker mag een Jongeling, die tot de Studie geschikt wordt, heeft hy *genie*, in Helden-Vaerzen, zyn Vaderland tot moed en eendragt opwekken; der Vriendschap, der Vryheid, der Menschenliefde toezingen; de Godheid in de Ryken der Natuur verheerlyken. Hy mag zyne gedagten, zyne zwaarigheden, zyne twyfelingen ten tooneele voeren; dien God, die hy nader wenscht te kennen, om die kennis bidden.

Wie is bevoegd, om hem te noodzaaken, dat hy juist over den Val, de Erfzonde, en meer Leerstukken der Kerke, op rym zal schryven? Men verongelykt jonge lieden, die genie, en kundigheden hebben, door hun te vergen, dat zy altoos Bybel- en Zeden-Dichten zullen schryven. Mooglyk munten zy in geheel andre zaaken uit. Als de Jongeling Predikant geworden is, moet hy over de Leerstukken prediken; maar wie heeft het recht om hem te beveelen, dat hy de Dortsche Canons in Klinkdichten moet brengen, of den Catechismus berymen? ook dan, al is hy een Dichter.

Het smart my, dat U. Ew. dikwyls zo geheel schynt te vergeeten, hoe billyk dit alles zy: aan die overyling schryf ik ook liefst het ten onpasse aanvoeren dier texten toe, welke U. Ew. tegen mynen Student Leevend, als maaker van zeker Vaers, bybrengt.

Nu ga ik my minzaam schikken naar uwe schryfwijze, in het antwoorden op U. Ews. Brief. Ja: *de rok is myns Zoons rok.* Ik beöordeel den maaker niet als Dichter, maar het Vaers is zynes

waardig. *Geen boos dier heeft hem opgegeeten*. De Heer Jambres is geen boos dier. Moet hy echter een dier zyn; maak hem dan tot een droeve Roerdomp, of een schuwe Nagtuil. Leevend is niet door hem bedorven! Jambres is zo weinig boos, dat hy niets minder bedoelt dan zyns Vriends bederf. Hy maakt hem alleen tot den vertrouwling zyner zwaarigheden. Is dit onnatuurlyk? Ik stel niet, dat Jambres nooit voor Leevend gevaarlyk zoude kunnen worden, maar dit, dat hy, die eens de Waarheden van den Godsdienst zal prediken, het Ongeloof zeer noodzaaklyk, en wel van zeer naby behoort te kennen. Hoe kan hy anders voor denkende toehoorders Geschriften weerleggen, die hy zelf niet dan by naam kent? Zal hy een' welspreekenden Rousseau, een diepdenkenden Hume, een scherpzinnigen Buffon, een geestigen Bolingbroke weerleggen? hy, die niet eens weet, wat of zy toch gezegd hebben. Het armzalig tegenspreeken deezer vermaarde mannen doet hen hunne achting meestal verpligt zyn aan de onkunde deezer onkundige schreeuwers; gaarn sta ik toe, dat een Predikant niet altoos voor een klein getal verstandigen moet spreeken; maar het blijft zyn pligt zó te spreeken, dat denkende menschen hem hooren kunnen.

Een jong Predikant, die tweemaal 's weeks moet preeken, is maar te dikwyls een droevig Predikatiemaaker. Hy heeft, al had hy dan reeds de vermogens, niet eens den tyd, om zeer dikwyls eene korte Predikatie optestellen. Hoe beklaag ik die jonge lieden, indien zy verstand, oordeel en lust tot studie hebben!

Wenschelyk ware het, dat alle myne Studenten mynen geliefden en naarstigen Leevend volgden. Zy zouden wat beter tot het groote ampt, dat zy gaan aanvaarden, toegerust zyn! Zy zouden niet alleen Godgeleerde systemata leeren, maar eenen schat van kundigheden opdoen; deugd prediken, waarheid leeren, het Ongeloof met voordeel bestryden, stichten, overtuigen.

Laaten wy nu eens tot *den bebloeden rok myns Zoons* wederkeeren. Zeg my, (U. Ew. schynt dit te weeten,) spreekt de Dichter in dit Vaers zelf, of doet hy een ander spreeken? spreekt hy stellend, of veronderstellend? Weet gy dit niet vast? dan speelt gy met den naam eenes Jongelings, die hier door zeer kan benadeeld worden. — Laaten wy eens zien, wat hier van zy!

De Heer Leevend, tot Predikant zullende studeeren, begint met het onderzoeken; hy gaat zien, wat of partyen tegen de Leer des Evangeliums hebben intebrengen. Hy begint, en zo behoort het ook, met den Natuurlyken Godsdienst; ziet, wat men tegen Gods bestaan, tegen de Voorzienigheid hebbe aantevoeren. Hy bepeinst den loop der dingen; hy slaat de jaarboeken der waereld op. Elke bladzyde is bevlekt met bloed, en euveldaaden. Hy ziet onrecht en verwarring. Een volmaakt goed, wys, magtig Weezen, zegt hy, en zulke yselykheden! Hy twyfelt. Daar moeten, denkt hy, redenen zyn, waarom God dit alles toelaat, en niet altoos onmiddelyk straft. Die redenen poogt hy te vinden, op dat de Voorzienigheid gerechtvaardigd zy. Wat is er nu in dit alles, dat U Ew. vryheid kan geeven, om van deezen Jongeling zo liefdeloos, zo bitter te denken? Om hem voor een Godlochenaar, voor een pest der Academie te houden?

Om van den geduldigen Job niet te reppen, vraag ik, of David

zelf niet gevraagd heeft: *waarom gaat het den Godloozen wél?* Asaphs twyfelingen zyn U. Ew. bekend. Baden de Discipelen dan niet: *Heere, vermeerder ons geloof?* En noemt gy dit zelfde in mynen Leerling: *een verlaaten van den springäder des leevendigen waters; een uithouwen van gebroken bakken, die geen water houden?*. Dit vooröordeel tegen hem is byzonder!

Na dat de Dichter den mensch, ontëerd door zonden en gebreken, beschouwd heeft, roept hy uit: *dus heeft God den mensche niet gemaakt.* Hier wilt gy nu, dat hy spreekt over den oorsprong van het zedelyk kwaad, en den geöpenbaarden Godsdienst had behooren te raadpleegen. Naar myn inzien, konde hy geen ongunstiger tydpunt hier toe hebben uitgezogt. Zie hier, waarom ik dit dus beschouw; oordeel dan.

Hy onderzoekt hier, hoe verre de Natuurlyke Godsdienst ons in staat kan stellen ter wegneeming dier zwaarigheden, welke men tegen het zedelyk kwaad inbrengt. Leert die Godsdienst ons nu de Historie van den Val? Wyst hy ons naar Golgotha? Ziet gy dan niet, dat gy ons dus doende Christus onnut maakt? dat gy den Natuurlyken Godsdienst meer verheft, dan zyne yverigste navolgers? Hoe konde Leevend daar ter plaats van de Erfzonde, van de Genade in Christus gewag maaken? Had hy dit gedaan, hy zoude zo weinig oordeelkunde getoond hebben, als eene onzer hedendaagsche Dichtressen, die Paulus te Athenen spreekende invoert, (of liever zyne treffende oratie in Vaerzen overbrengende,) dien grooten man de Leerstellingen onzer Kerk doet prediken. Zulke Poëtische vryheden kunnen eenen schranderen Leevend niet verlokken. Hy kon zeer wel tegen de cadans, en het metrum rebelleeren, (want hy is ook al de waare Dichter niet;) maar zo verre aftetreeden van het waarschynlyke, is zyn fout geenzins.

Maar gy, Broeder Heftig, zoud gy eenen Ongeloovigen, die zulke, bedenkingen inbragt, naar het Paradys zenden? zoud gy? Wel nu, gy kunt hem doen lachen of boos maaken, maar hem nooit overtuigen. Eerst moest gy immers een punt stellen, waar in gy het beiden eens zyt. Zyn punt is niet de Leer der Gereformeerde Kerk maar de Natuurlyke Godsdienst. Alles, wat gy des tegen mynen jongen Vriend kunt inbrengen, is dit:

„Het staat eenen jongen Theologant niet vry, de waarheden van „den Natuurlyken Godsdienst te onderzoeken; de bezwaaren tegen „den Christelyken te leeren kennen;" en dit zeker kunt gy niet meenen. Waarvandaan dan alle deeze bitterheden? Ik zal het u eenvoudig zeggen: Leevend is by u zwart gemaakt; hy heeft vyanden. Een Jongeling van zyn groot karakter, van zynen moed en bekwaamheden, blyft, op eene Academie, niet onaangemerkt. Hy staat veelen in het licht. Zy benyden hem alles; (ook de toevalligheden zyns persoons.) Zy hebben u wysgemaakt, dat hy een ketter is; gy gelooft dit te eerder, om dat Willem altoos met eigen oogen zien wil, wat er van de zaak zy: dit weet gy nog by ondervinding.

Is dit nu al zo wel? Zoude men, dus handelende, zelf *uwe* Predikatien niet van Sociniaansche stellingen kunnen verdagt maaken?... Niet meer hier van; het is al te bitter! Ik moet nog iets zeggen van de op den Heer Leevend toegepaste texten. Van *Josephs*

rok willen wy niet meer spreeken; dit wordt verveelend. Deeze aartigheden zyn niet in 't minste van myn smaak, om nu niet meer hieromtrent te zeggen.

Zeker Predikant, die zelfde meen ik, van wien gy dat: *zy hebben mynen Heere weggenoomen*, op den Predikstoel zeide, heb ik leeren kennen voor een schertsagtig vernuft; eene gaaf, door hem in vroeger tyd op hoogen woeker uitgezet. Dan, als men zo verbaast tegen het vernuft begint te yveren, gaat dit niet vlot meer. Om dien trek echter nog eens intevolgen, en den naam van een *innig man* te behouden, grapt hy geestelyk! en zegt aartigheden, die er door kunnen; niet by my, ô neen. Ik ben niet half zo bang van natuurlyk, als wel van geestlyk vernuft. Doorgaans is *zulk vroom* vernuft ook *valsch vernuft:* er is vry wat van in uwe beöordeeling te vinden. Dit voorbygaande, vraag ik U. Ew. ernstig, in welk gedeelte der H. Schriften leest men, dat God den mensch geschapen heeft om spiegelbeelden zyner gestrengheid te zyn? Lees, buiten uw Systéma zucht, eens het bedoelde kapittel in den Brief aan de Romeinen, en gy zult het oogmerk des Apostels klaar ontdekken. Maar waar houde ik my mede bezig? U. Ew. weet zelf, hoe ik hier over denk, en hoorde in uwen Studenten tyd myne bewyzen.

Nog iets over *de gebrooken bakken*. Welke overëenkomsten zyn er tusschen Moloch, Astaroth en meer Afgoden, waar van de Profeet daar ter plaats spreekt, en tusschen de Godgeleerde Schriften, door u opgenoemd? dit is my onbekend. Het is ook volstrekt onwaar, dat er in de werken deezer kundige Theologanten geen druppel water uit den springäder des levens gevonden wordt. Ik hoop, zoude ik wel haast zeggen, dat gy geene dier Schriften ooit geleezen hebt; anders..... Eene aanmerking nog. Het Ongeloof is zo onnatuurlyk, zo eene voor het menschlyk hart onbereekende dwaasheid, dat men het meest altoos niet in den geest der jonge lieden, maar wel in eene laakbaare opvoeding moet zoeken. De zotte, de ergerlyke, de tegen het gezond verstand strydvoerende denkbeelden, die men den kinderen instampt, zyn maar te zeer aanleidelyk, om tot ligtzinnigheid aftevoeren. Voor wiens rekening komt dit nu eigenlyk? Leevend heeft veel verstand; hy studeert wel, hy leeft geschikt; hy heeft sterke driften, sterke begeertens; hy is aangelegd om een groot man te worden, indien de loop zyner studiën niet ongelukkig gehinderd wordt! Denk des nooit, dat ik zulk een veelbeloovend Jongeling zal *uitwerpen*. Ik bemin hem; ik zal hem, zo lang hy dit verdient, defendeeren; geef my des geenen raad, hoe ik behoor te doen: ik weet myn pligt, en poog dien altoos te volgen. Ik ben

Uw waare Vriend,

G. MAATIG.

VYF-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW PETRONELLA RENARD AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Waarde klugtige Vriendin!

Het bezoek van eergisteren heeft my heel opgemonterd. Gy zyt toch een origineel schepzel! Gy schilderde weer wat sterk in den trant van Hogart. . . . Weet gy wat? Everards heeft zo weinig smaak in u, voor eene Vrouw, meen ik, als gy in hem hebben kunt; maar met dit al, hy vindt veel vermaak in uwe boerteryen; hy zegt, dat Ryzig, uit allen hem bekend, best met u te gang zal raaken; hy althans bekent nederig, dat hy met zulk eene stoute vernuftige meid geen raad zoude weeten. Ryzig is u ook zo onverschillig niet, als gy u zelf wysmaakt. Aartig springt hy met u om. Als gy hem iets zo poogt te beduiden, dat hy niet goedvindt te gissen, kan hy zich zo dommelyk houden, dat hy wel verstand hebben moet, om dien rol te speelen. Groet hem hartlyk, zult gy? Weet gy wel, (om eens wat anders te praaten,) dat uwe Tante, Mevrouw de Baronesse de Fridderac, in 't Wapen gelogeerd is? 't is goed, dat ik verpligt ben t'huis te blyven, ik zoude anders verpligt zyn, om met dit lieve Paar overal heen te slenteren. Van morgen kreeg ik een Kaartje, waar op in zeer slegt Fransch belet gevraagd wierd voor myn Heer en Mevrouw Fridderac. Die naam was my onduidelyk. Een smagterig Lakei, met nestels op den schouder, en een hoed met witte pluimen, zeide my, wie zyne Mevrouw was. Uit puure nieuwsgierigheid wagtte ik hun af. ô Myn tyd! Konde ik schilderen, zo als myne grappige Vriendin, myn Brief zou u een paar portretten overbrengen, uwer waardig. Nu zal ik u maar eenvoudig zeggen: Mevrouw was opgeschikt als een jong dartel Meisje van zestien jaar; zy was *en herisson* gekapt; ('t is waar, dat ik u zeg;) met een paersche bloem op haar hoofd. Niets over de droevige restanten haarer verflenste schoonheid. Zy had witte satynen schoenen aan, met henry quatres, die op de zoolen stuiten; en zo was alles naar gelang: de juste kent gy nog? Zy vroeg niet naar uwe familie, en ik vond goed, dat zo te laaten. Monsieur de Baron is nog walgelyker dan zyne *chere Epouse;* slorzig als een kapper, prachtig als een tooneel-koning, gecoeffeerd of hy uit een meelzak gekropen was, met twee orloges en twee snuifdoozen, een degen met een gouden gevest, zeer *en peine* met de *caresses* der *belle*. Welk een Paar! Hoe bespottelyk maaken de dwaasheden der jeugd eenen gevorderden leeftyd! Thans zien zy, geloof ik, de merkwaardigheden der stad, en morgen avond kunt gy hun zien in de tweede Balcon. Dit hoorde ik zo in 't voorby gaan. Kom, als gy tyd hebt, met den eersten eens aan, by

Uwe Vriendin,
P. RENARD.

ZES-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ALIDA LEEVEND.

Aanstaande Bruid, lieve Zuster!

Het is by my niet, *uit het oog, uit het hart;* ik ben nu zo veele — uuren van u; maar al had gy my niet verblyd met uwen lieven Brief, toch had ik aan u geschreeven, zo al niet aan Mama, die ik hartelyk groet.

Gy weet myn oogmerk; als gy des niet te veel haast hebt, zal ik te rug zyn, en op uw Bruiloft komen. Pietje neem ik althans voor myne rekening, zo Everards niet komen zal. Maar wilt gy my wel onder uwe oogen zien, zonder een Bruilofts-Vaers? Meid lief, ik ben zo onhandig in dit soort van vernuft. Nu nog een paar woorden tot myn aanstaanden Broeder. Van harten feliciteer ik u met myne Zuster. Veel goed van haar te zeggen kan ik niet — zy is my te na, om haar te pryzen: heel veel kwaad van haar te zeggen! 't is myne Zuster! Neem ze dan, zo als zy is; hoe minder zy u nu behaagt, hoe meer zy u zal toevallen. En ook, geloof ik, dat gy eene accurate pryscourant hebt van haare deugden en gebreken; gy hebt zo het voorkomen van iemand, die zo min in de negotie, als in het kiezen van eene Vrouw, uit eens anders oogen kyken wilt. Dit moet ik u echter verzoeken, breek haaren afgod, kwelgeest: daar aan heeft zy meermaal alles opgeöfferd. Zo zy dien afzweert, zult gy ondervinden, dat zy veel goeds bezit; en gy zult u zeer wel kunnen vergenoegen met eene Vrouw, die wel geene schoonheid is, doch die het oog van een eerlyk Man kan behaagen.

Ik bedank u voor den inval, dien gy had om aan my te schryven: deeze vriendelykheid treft my zeer, en ik hoop u altoos te overtuigen, dat ik grooten prys stelle op uwe broederlyke geneegenheid. Ik ben

Uw beider Vriend en Broeder,
W. LEEVEND.

ZEVEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

KOLONEL UTO VAN SYTSAMA AAN MAJOOR HENDRIK VELDENAAR.

Waarde Veldenaar!

Verwonder u niet over myn stilzwygen. Ik ben zo weinig my zelf, zedert ik my hier bevinde, dat ik minder dan ooit in staat ben, om veel te schryven. Gy zyt echter myn Vriend: ik heb u belooft bericht te zenden; lees des het volgende.

Wel en volkomen gezond kwam ik in dit oord. Myne rusteloosheid dreef my dien zelfden middag naar dat huis, alwaar gy, myn Vriend, gebooren en opgevoed zyt. Ik liet my aanmelden. Mevrouw Veldenaar ontfing my. Ik gaf haar uwen Brief. Zy verzogt my plaats te neemen. Uw Vader had de beleefdheid, om van zyne kamer te komen. Welk een waarlyk eerwaardig Man is dit! Ik groette

hem met eerbied; hy ontfing my op een wys, hem alleen eigen. Uw Zuster zag ik niet! Toen men thee zoude drinken, wierd er aan de Tuinschel getrokken; zy kwam een zydlaantje uit. Zy had een lieven bloozenden jongen op den arm, en twee wat grooter by haar. Zy was huisselyk in 't wit gekleed; men zag duidelyk, dat zy geen bezoek gewagt had; zy wist niet, dat ik er was. Zonder eens te zeggen: met uw welneemen, Mevrouw Veldenaar, ging ik de kamer uit; ik ontmoette haar op het voorplein onder den lindeboom. Wat ik zeide, weet ik niet; maar dit weet ik, dat myn hart sterk klopte, toen ik haar na ruim twee jaaren afzyns weder zag. Zy ontstelde merkelyk: maar wy waren aan de huisdeur. Zy zweeg ook.

Onder het theedrinken had ik niets te doen, dan duizend vriendelyke vraagen, mynen Vriend betreffende, te beantwoorden. Ik kon myne oogen niet verzadigen aan uwe beminlyke Zuster. Waare zy niet te jong geweest, men zoude haar voor de Moeder deezer Kinderen gehouden hebben. Mevrouw had een weinig koorts; hieraan was zy een vry sterke blos, en zeer veel leevendigheid in haare oogen verschuldigd. Myn hart vloeide over, toen ik zag, hoe deeze dierbaare Vrouw door uwen Vader en Zuster behandeld wierd, hoe de laatste de Kinderen bezorgde, en hoe stil en geregeld alles toeging. Ik moet verbaasd sterk geteekend hebben, want uwe Moeder zeide: *dat is zo, myn Heer, ik ben eene zeer gelukkige Vrouw, en gelukkig Moeder ook.* Ik kuschte haare hand met aandoening, en zeide: *God geeve, dat gy dit nog lange zyn moogt, Mevrouw.*

Dominé. Wat zullen wy dan, myne waarde, meerder te wenschen hebben van Hem, die ons het uitgebreidst huiselyk geluk doet genieten . . . . maar . . . . . [*Zyn gemoed was vol; evenwel hy herstelde zich dermaate, dat zyne trekken weder ophelderden.*]

Uw Moeder. Wees niet kleinmoedig; ik was reeds veel erger, en ben weder dus verre hersteld. [*Uwe Zuster, die het kleinste jongentje op den schoot had, verborg eenige weemoedige traanen agter het bloozende wangetje van het Kind, dat haar toelachte; zy drukte het met ontroerde tederheid aan haaren boezem: myn stoel wierd my moeilyk; ik deed eenige passen door de kamer; myne oogen ontmoetten de haaren . . . 't was te veel! Ik omhelsde haar met het kind, en kuschte eene dierbaare traan van deszelfs handje.*]

Dominé. Gy zult wel eens willen omwandelen, Kolonel? In een Pastorytuin zult gy geen pragt of zeldzaamheden verwagten: de aanleg en uitgestrektheid zullen u echter bevallen. Ik geloofde, dat ik dien merkelyk kon verbeteren en vergrooten, zonder dien immer aan een opvolger te moeten afstaan. De uitkomst heeft aan myne verwagting beantwoord: ik sleet hier reeds zes- en- twintig vergenoegde jaaren. Myn Zoon Hendrik is geen ongelukkig Tuinman; want hy heeft, onder het opzicht van zyn Grootvader, dit alles zo helpen veranderen.

Ik. Dit zal my zeer aangenaam zyn, Dominé.

De doorziende Man vond zeker goed, dit voor zyne Vrouw veel te treffend tooneel te doen eindigen: Ik wilde zelf ook gaarn eens in de open lucht zyn. Gy, myn waarde Vriend, moet nog maar zeer jong al smaak in dit werk gehad hebben; want vooral het Boschje was bekoorlyk en in vollen aangroei. De verdeeling der

zitplaatzen; de Linden prieeltjes, allen zo eenvoudig en digt beschaduwd; de heesters en groote bloemen, die ons hier en daar verraschten; de witte en roode roozen, die in 't wild tegen de jeugdige stammen opgroeiden; het gezicht op een heerlyk staatig wat afgeleegen bosch; het gekabbel van een spruit der rivier; een veld, dat met koorn bezet was; eene groote ruïne van een zwaar, gebouw; de kerk en tooren, die een fraai perspectif uit den coupel maakten. . . . Ik was opgetoogen! Niets dergelyks had ik hier gewagt. Dit zeker deed er iets toe, om my dermaate aan te doen; maar het tooneel zelf blyft voor my alle daag even bekoorlyk. Dus met uwen Vader alleen wandelende, zeide:

Ik. Dominé, gy zult zeker de oorzaak myner overkomst gissen. Ik bemin uwe Dogter. Ik kom om te zien, of ik, met goedkeuring van u en Mevrouw Veldenaar, ter bevordering van myn oogmerk met haar, myne verkeering moge voortzetten. Myne Familie is bekend; myne middelen zyn ruim; ik heb aan niemand rekenschap van myn doen te geeven: maar ik ben een Soldaat, en beloof niet, den dienst te verlaaten; en ik verkies myne Vrouw altoos by my te houden, waar ik dan ook in garnisoen kome: zult gy met Mevrouw u daar eens over bedenken?

Dominé. Ik ben gevoelig, myn Heer, over de eer, my aangedaan. Uw karakter is my bekend; uwe omstandigheden insgelyks. Indien myne Dogter verkiest, om van staat te veranderen; aan wien zoude ik haar met meerder genoegen geeven, dan aan Kolonel van Sytsama?

Ik drukte den eerwaardigen Man dankbaar de hand, en beval my in zyne goede gedagten. In het naar huis gaan had ik het genoegen. om uwe Moeder en Zuster met ettelyke kinderen, onder den zwaaren boom, die aan den ingang van den Tuin staat, te vinden. De koorts was merkelyk minder. Nu zag ik eerst met opmerking de lieve Kinderen, en daar onder twee Jongens, die paardje speelden, Allen sprongen zy hunnen Vader in 't gemoet; ik ving er twee van op: een bekoorlyk teer vief Meisje en een schoonen Jongen van een jaar of vyf; ik meen, dat hy Dirk hiet. *Myne kinderen* (zeide uwe Moeder,) *zyn wat heel woelig, en gemeenzaam, maar als zy het te druk maaken, zenden wy de vrienden weg; dit weeten zy wel.* — Ik zeide: *dat dit Volkje my veel te aangenaam was, om er my van te ontslaan.* De kleine meid was gecharmeerd van den dragon aan myn degen, en meende, dat dit regt goed was voor een leiband, om de groote pop te leeren loopen. Hier lachte ik hartlyk om, en maakte haar daar een present van. Maar het is onmooglyk, om u al die lieve beuzelingen te vertellen, die my thans zo vermaaken. Hemel! ben ik die styve, eenzelvige, in zich zelf opgesloten Sytsama? Ben ik die onverschillige Man, die nog nooit een kind met aandagt beschouwde? die alleen wél deed, zonder my te bekreunen, of ik het ook met eenige gratie deed? Hendrik, gy zoud my niet kennen! Verbeeld u thans uw Vriend, in geduurige verrukking over alles wat hy ziet. Ik word door deeze aartige Kinderen, mag ik zeggen, weggesleept uit myn eigen kring. Elk heeft my iets te vraagen, te vertellen, te laaten kyken. Jetje liet my des anderendaags al een Prentenboek zien, dat zy van myn Heer Helder gekreegen had. Als dit Kind zo by my staat, en met

haare lieve oogen en wat opgeligt tronietje myn oud en nieuw voorsnapt, „hoe lief zy haare Zuster Coosje en haare Tante Chrisje „*evenwel* heeft," dan zoude ik het Engeltje geheel moede kunnen kusschen.

Wat ben ik gelukkig, dat ik in dit huis toegang heb! Uwe Zuster gaat met my vriendlyk om; zy heeft niets van dat gemaakte, dat my zo tegenstaat, en nu zoude bedroeven. Ik ben hier genoegzaam den geheelen dag, en keer des avonds naar het byliggende steedje. Uwe Moeder spreekt veel met my. Ik weet niet, of ik voor iemand immer zulke eerbiedige, door liefde verzagte, door medelyden gezuiverde gevoelens had, als ik voor deeze verstandige Godsdienstige Vrouw koester. Met uwe Zuster spreek ik nog veel meer. Wat zullen myne goederen, wat zal myn leven zyn, indien ik haar niet bezitten zal? En hoe flaauw is myne hoop!

Het volgende gesprek zal u hieromtrent meer licht geeven. Voor weinige dagen met haar in het ook door haar geliefd Boschje wandelende, poogde ik haar te beweegen, dat zy my hoop gave op de verkryging myner wenschen. „Gy weet, (zeide ik,) „myne waardste „Coosje, dat ik een eenvoudig Man ben; en ook, al ware ik in „staat, om u wat *fleurettes* te zeggen, myne achting voor u zou „my dit verbieden. Ik zeg u alleen het geen ik voel; en wel meer „om my zelf hier door eenige verligting te geeven, dan wel om u „daar van te overtuigen: want zoud gy kunnen twyfelen, of ik u „bemin? Ik begryp ook niet, hoe een hart, zo met u vervuld, u „iets galants, iets aartigs zoude kunnen zeggen. Ik voel, dat myne „ziel door eene alleraangenaamste droefgeestigheid als overstelpt „wordt, waar by de blydschap laf en smaakloos is, wanneer ik my „zo vry, zo eigen, zo geheel alleen met u bevinde; hoewel ik de „waare reden daar niet van kan bevatten." Uwe Zuster zweeg; zy scheen verlegen om my te antwoorden. Ik was zeer woordenryk; en myn arm om haar heen slaande, ging ik dus voort:

Ik. Uwe Moeder heeft my gezegd, dat zy zo wel als uw Vader myn oogmerk begunstigen willen; indien gy my met onderscheiding ziet. Hier mede durf ik my maar zeer bepaaldelyk vleijen. Indien uw hart my niet bemint, wat zal ik zeggen? Zwygen, en myn niets beduidend leven afleeven, zonder het genot van die genoegens, welke my, zedert ik die ken, noodzaaklyk geworden zyn. Nooit is myn hart geroerd dan door u. Myne Ouders zyn vroeg gestorven: Broeders of Zusters, of na Bloedvrienden had ik niet. Niemand bemoeide zich met my; ik was nooit voorkomende. Men deed my wél, toen ik onder bezorging stond, maar niets meer dan wél. Ik wist waarlyk niet, dat ik driften had; dat ik de geschiktheid had, om gelukkiger te kunnen worden. Ik wist niets van die genoegens, die ik nu reeds smaak. Uw Broeder zelf boezemde my meer achting en deelneeming in, dan wel vriendschap. Dien geheelen schat van dierbaare, edele, ziel uitbreidende gewaarwordingen, hebbe ik u te danken. Zedert ik u bemin, is alles voor my van belang. Nu ik alles leer genieten, is er niets beuzelagtigs meer voor my. De geheele Natuur zie ik in een vrolyker licht. Zult ge een Man, dien gy zo leert gelukkig te zyn, van u verwyderen?

Zy. Ik heb u met opmerking gehoord; ik wilde u niet stooren. Waarom zoude ik ontveinzen, dat gy my niets minder dan onver-

schillig zyt; dat, zo ik hier toe vryheid had, gy daar niet aan zoud kunnen twyfelen? Ik onderscheide en verëere uwe verdiensten.

Ik. Edelaartig Meisje! *[Myne dankbaarheid was onuitdrukkelyk; ik drukte haar aan myn hart, en hield haare hand aan myne lippen; nooit zag zy er zo beminlyk uit.]*

Zy. Maar, myn Heer, er zyn beletzels.... Ik ben ter uitvoering van geheel andre pligten geroepen; zie van my af; ik kan dit zelf niet zeggen, zonder eenige ongevallige aandoeningen.... Evenwel ik moet het u zeggen! Ik zal altoos myn roem stellen in uwe keuze; als de vriend van ons huis zal ik u met blydschap zien; en indien gy u met eene waardige Dame in het Huwlyk begeeft, zullen myne beste wenschen u altoos vergezellen.... Willen wy in huis gaan? me dunkt, dat dit best zy.

Ik. Blyf nog een oogenblik; ik ben, voel ik, niet in staat om u te volgen. Eene andre? Ik! eene andre Vrouw? Hoe weinig kent gy de grootheid myner liefde voor u! Indien ik u niet als myne Vrouw omhelze.... Gy kent my niet, zie ik!

Zy. Mooglyk beter, dan gy u zelf kent; hier op rust myne byzonderste achting voor u. Maar, zo als ik zeg, onverzettelyke beletzels! *[Myn hoofd zonk op haaren schouder; welk een woord was dat!]* Ik zal u daar zelf over laaten oordeelen. Gy ziet, in welk eenen staat myne lieve Moeder zich bevindt; gy ziet vyf kinderen, die elk in 't byzonder toezicht, hulp, bescherming, onderwyzing en vermaaning noodig hebben; gy ziet, dat ik nu reeds hier onöntbeerlyk ben; het leven myns Vaders, mag ik zeggen, is gehecht aan dat zyner tederbeminde Vrouw; zoude ik, dit alles weetende, en zulk een treurig vooruitzicht hebbende, wél doen, zo ik myn lot nader verbond met een Man, die my zal verpligten dit huisgezin te verlaaten? Zoude ik van zo eene Moeder scheiden, (ach, kende gy haar ten vollen!) terwyl zy aan den rand van het graf wandelt? eenen Vader, reeds zo verre in jaaren gevorderd, dien troost ontneemen, dien hy dan zo noodig zal hebben? zal ik vyf jonge kinderen, die my niet missen kunnen, die my zo na aan 't hart leggen, overlaaten aan... maar genoeg, gy begrypt zelf, dat ik dit niet kan, ja niet mag doen... *[Zy zweeg eenige oogenblikken; ik kon haar alleen met eerbied aanzien; zy ging dus voort.]* Gy zyt geen Man van de mode; u durf ik des zeggen, dat ik, door Godsdienstige beginzels, in myn gedrag omtrent u my laat bestieren. Het schynt my toe, dat de Voorzienigheid my geroepen heeft, om deeze kinderen ten Moeder te strekken. Waarom zoude ik voor u, myn Vriend, verbergen, *[hier drukte zy myne hand zeer ernstig,]* dat ik met wilvaardigheid my hier aan onderwerpe; ook nu, nu dit my somwylen eenige peinsagtige oogenblikken zoude beginnen te veroorzaaken. Overweeg alles, en dan houde ik my verzeekerd, dat dit my niets van uwe my dierbaare achting zal doen verliezen.

Ik. Myne achting! Gy zyt zo waarlyk groot in myne oogen, dat ik u, waart gy minder beminlyk, myne lieve, niet zoude durven beminnen. Nu, ach Coosje!....

Zy verzogt my nogmaals om in huis te gaan; ik volgde werktuiglyk: zy bestiert my geheel; ik heb geen wil dan de haare.

Niet in staat, om myne ontroering te verbergen, ging ik spoediger dan naar gewoonte naar myn logement, en vervolgde deezen

Brief. Ik zal hem nog niet sluiten. Wy zyn tegen Woensdag middag op Beekenhof genoodigd. Zo uwe Moeder niet erger is, zal zy aan het byzonder verzoek van Mevrouw Helder, die haar haar eigen koets zenden zal, voldoen. Na dat wy daar geweest zyn, zal ik deezen sluiten, en eindelyk afzenden.

Woensdag avond.

Wy zyn op Beekenhof geweest. Uwe Moeder bevond zich in staat om plaats by ons te neemen. Wy reeden vroegtydig met twee kinderen derwaards. Ik weet niet, hoe ik hier ooit van daan kom. Hemel, kan men zo gelukkig zyn, en nog zo veel te wenschen hebben!... Maar ik zou van Beekenhof schryven! De jonge Dame ontfing haare Vriendin met verrukking; dit trof my: er is iets edels in de ontmoeting van zulke twee Vriendinnen. De overige persoonen ontfingen en ontmoetten elkander hartlyk. Uw Vader bood my Mevrouw Helder aan. Ik wierd met wat te veel distinctie ontfangen. De plaats is Vorstelyk, en niet opgeschikt door die menigvuldige kleine versiersels, die er al zo weinig te pas komen, als puntspreuken in een Heldendicht. Ik besluit dat de Heer Helder in deezen ook zynen smaak getoond heeft voor dat waare grootsche eenvoudige, waar van onze ryke lieden zo weinig denkbeeld hebben. Coosje begreep my, toen ik juist zo een Lindenprieël, en in dezelfde richting hier aantrof, als in uw's Vaders Bosch. Aan den jongen Heer ontbreekt niets dan wat meer conversatie met lieden, die weeten te leeven, hoewel niet ten koste hunner zeeden.

Zyne Zuster! ô, indien het een man van verstand vry stonde gek te worden om eene Vrouw, deeze zou het verdienen. Met dit alles, tusschen ons, uwe Zuster is oneindig beter geschikt, om my gelukkig te maaken. Dit is geen verwyt voor Juffrouw Helder; het toont maar, dat wy allen niet op dezelfde wys zien, gewaarworden; meer wil ik er ook niet mede zeggen. Ja, Hendrik, gy hebt gelyk; zy is schoon! Ik heb buiten'slands eene Vorstin gezien, die ik my nu terstond herinnerde. Haare houding, haar gang... Zy is schoon, Hendrik! Ik denk, dat zy in ons geheim is; want zy zag my meermaal zo doordringend aan, dat ik haare oogen niet kon verdraagen. Wy hebben met ons driën veel gewandeld. Het komt my voor, dat zy alleen door het byzyn haarer Vriendin vrolyk was; ik heb haar, dunkt my, tweemaal op een half te rug geädemd zuchtje betrapt. Ik geloof ook, dat de jonge Helder zo geheel onverschillig niet voor uwe Zuster is, als zy voor hem. Er is tusschen Mevrouw Helder, die zich by ons voegde, en de twee jonge Dames vry wat gesprooken over eenen Heer Leevend, die te Leiden, dunkt my, studeert. Coosje schynt zeer zyne Vriendin te zyn. Mevrouw Helder scheen echter eenige bedenkingen omtrent zyn karakter te hebben, en veel aftekeuren. Juffrouw Helder, die op de tuinbank by den vyver naast my zat, zweeg; maar, haare fraaije regtehand met de andre omvattende, bezag zy zeer aandagtig de toppen haarer vingeren: zy zag Coosje ook steelsgewys aan, en kreeg tweemaal een lief blosje.

Wy vertrokken, om uwer Moeders zwakheid, niet laat. De twee jonge Dames scheidden ongaarn. *Wel nu,* (Vroeg Coosje,) *wat zegt*

gy van myne Vriendin? — Zy is zeer schoon, zeer beminlyk, en heeft veel verstand. — Gy vergeet het voornaamste; zy heeft het beste hart; en al leeft zy in *de waereld, zy leeft niet* voor *de waereld.* Uw Vader nam het woord. *Men leeft,* (zeide hy,) *op Beekenhof pragtig, maar echter geheel vry, geheel buiten. De Heer Helder heeft veel verstand, heeft veel gereisd, veel opgemerkt, veel geleezen. Hij is naauwgezet ernstig; al de trekken van zyn gelaat teekenen* verheeven deugd; *hy kan minzaam zyn; en is altoos bescheiden tegen alle menschen. Mevrouw Helders karakter is van de hoogste zedelyke volkomenheid. Zy is redelyk, bedaard, altoos zich zelf gelyk, bestendig, weldadig: zy denkt wat byzonder; dit weet ik, maar zy vergt niemand te denken, zo als zy denkt; en is geene Vriendin van veel te spreeken over het geen zy wel weet, dat wat byzonder schynen moet, by zulken, die weinig gebruik van hun reden maaken. De jonge Heer heeft noch de deugden, noch het verstand, noch de bevalligheid zyner Zuster; maar hy is een zeer goed ordinair onberispelyk Jongeling.*

Dus praatende waren wy voor de Pastorie. Uw Vader ging met de kinderen eenige treden voor ons, en ik had het aandoenlyk vermaak, om uwe Moeder en Zuster naar huis te leiden. Ik at dien avond by hun. Het is my byna onmooglyk, van uwe Zuster te scheiden. Denken om haar te verlaaten? onmooglyk! Ik moet echter naar myn Garnisoen; de tyd is haast om. Altoos

Uw Vriend,
U. VAN SYTSAMA.

De inleggende is voor u; ziet gy?

ACHT-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Myn waarde Vriend!

Myn hart treurt over onze lieve Lyderes! Zy is, zedert ik haar de laatstemaal zag, zo verminderd, dat ik vrees, of zy immer zal herstellen. Met hoe veel smarte zag ik, dat zy alléén door u aan dit leven gehecht is! Ik heb zeer ernstig over u gesprooken. Zy gelooft voorzeeker, dat haare ziekte het gevolg is van eene in haar gestel gegronde kwaal. 't Is waar, haare Moeder is ook aan de teering gestorven; en zy is het volmaakt afbeeldzel haarer Moeder. Zy glimlachte, en dit sneed my door 't hart, toen zy merkte, dat ik haare zigtbaare vermagering, aan eenen wat ontblooten arm, beschouwde. „Nooit (zeide zy,) was ik eene Beauté van een paar „honderd pond, Jaantje." Zy klaagt niet; zy zegt alleen, om dat ik er naar vroeg, dat zy weinig of niet sliep; die slaapeloosheid schynt haar echter niet lastig. „Gy weet, (zeide zy,) ik mag zo „gaarn by my zelf wat leggen denken; en *dan* valt er zo geen „aandagt op; want het is, of jonge lieden alles vry staat, behalven „den trek tot denken. Men moge my met even zo veel recht het „ademhaalen verbieden."

Ik. Wel, myne Lotje, waar denkt gy toch zo altoos aan?

Zy. Dat weet ik zo zelf niet. [*Zy sloeg haare vogtige oogen neder.*]
Ik. Ik hoop niet dat myne Vriendin zorgen, verdriet heeft; dat zy onaangenaamheden bepeinst, die zy voor my verbergt? [*Zy hield myne hand in de haare, en zweeg.*] Gy antwoordt my niet. Heb ik uw mistrouwen verdiend? Ben ik uwe Vriendin niet meer?
Zy. Gy overstelpt my met zo veele vraagen! Eens voor al, waardste Belcour, ik acht u; gy zyt myne welmeenendste Vriendin; maar wat zou ik toch kunnen te verbergen hebben? Wat voor geheimen zoude ik hebben? Wat voor zorgen, als men overtuigd is, dat men niet heel veel meer zal behoeven?
Ik. Zyt gy zó zwaarmoedig? dan moet gy zeer ziek zyn!
Zy. Zwaarmoedig? ô, Dit denkbeeld heldert myn geest altoos op! Ja ik geloof, dat ik geen jaar meer leeven kan; en echter is myne ongesteldheid meer dof dan smartelijk. Hoe zegt Gravin Jacoba:

Een teeringskoortsje sloopt myne ondermynde kragten.
De kwaal, myn lieve Frank, de kwaal zit in het bloed.

Ik. Gebruikt gy de medicynen wel?
Zy. Zo taamelyk; zy staan my zo tegen.
Ik. Als uw Vriend te rug is, en hy u verzoekt die te neemen....
Zy. Wel, hy is onweerstaanbaar. Toen ik, in 't begin dat hy hier kwam, aan de koorts was, gaf hy my die zelf, en dan was ik zyn heele lieve Lotje . . . ô Hy is zo medelydend! Kunt gy begrypen, dat Juffrouw Helder hem niet bemint?
Ik. Bemint hy haar dan zonder hoop? zegt hy u dat alles?
Zy. Alles! Hy verbergt my niets; hy weet, dat ik zyne Vriendin ben; en kon hy zyn geheel hart by my niet uitklaagen, wat zou hy dan ongelukkig zyn!
Oordeel, myn waarde Leevend, over myne droefheid. Dees is klein; ik meende veel te schryven, maar ik kan niet. De Vriendschap roert my thans te sterk! Myn geest is beneveld. Ik zie niet, uit welk een punt ik zoude moeten beginnen! Ach, zy zal het slagtoffer haarer liefde worden. . . . Welk een treurig vooruitzicht voor my, die haar met Moederlyke tederheid bemin; ach, myne natuurlyke bedaardheid van geest wykt uit zyne gewoone sterkte! Vaarwel; ik ben

Uwe Vriendin,
A. BELCOUR.

NEGEN-EN-ZESTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW ADRIANA BELCOUR.

Waardste Juffrouw Belcour!

Hoe onuitspreeklyk hebt gy my door beide uwe Brieven verpligt! Ja, ik bemin Juffrouw Helder! maar ik neem zulk een allertederst deel in alles, wat myne Lotje betreft; ik zag haar zo

gaarn, al was het ten mynen koste, gelukkig! Gy zyt over my voldaan? Gy zult het altoos zyn; ik voel dit zo duidelyk, dat er niet veel over te redeneeren valt. Lotje zal zich over haare liefde kunnen bedroeven, maar nooit schaamen. Ik heb geen denkbeeld van iets, dat haar hier toe zoude kunnen brengen! Niet meer hier van; het schokt my te veel. . . . Wat moet ik doen? Te rug komen? Weg blyven? Alles wil ik doen, wat ik, zonder Lotje te bedroeven, doen kan; doch hier toe zult gy, gy zelf, my nooit beweegen.

Goed! betwist haar haare neiging niet meer. Het moet haare kieschheid kwetzen; te meer, nu zy weet, dat zy myne wederliefde niet heeft. Waarde Juffrouw Belcour, ik weet, dat gy boven zeer veele zwakheden verheeven zyt; en gy zult mooglyk met weinig genoegen zien, dat een Jongeling, dien gy uwe achting niet onwaardig keurt, daar aan zeer veel hulde doet. Denkt gy, dat wy allen met dezelfde hoeveelheid van gevoel uit de handen der Natuur gekomen zyn? zyn onze zwakheden allen onze eigen voortbrengzels? zouden wy, in 't algemeen, met minder gevoel, ook beter menschen zyn?

Myn Vriend Jambres, hy, wiens hart nooit klopte op het hooren, het zien eener edele daad; hy, die geene liefde, en ook geene waare vriendschap kent, die alleen iets goedkeurt, om dat zo iets de algemeene orde in stand houdt; hy, die niet weet, wat het zegt iets te admireeren; die nooit beleedigt, maar ook nooit verpligt; die *koud blyft*, als ik *gloei* van verrukking, op het beschouwen van die schoone Natuur, waar mede ik thans zo gemeenzaam verkeer: wat denkt gy, is zo een Man wel aangelegd, om van de werkende maatschappy immer een nuttig lid te worden? Ach, 't is waar, niemand zal zich over hem beklagen; maar wie zal hem, als hy van dit tooneel afsluipt, eene traan heiligen? Hy is geheel bespiegeling.

Wat recht heeft men, om ons te beschimpen over zwakheden, die zo dikwyls bronnen der beste bedryven worden? Noemt gy hem een held, die, geduurende eene reeks van jaaren, altoos zwakke, loome, bloode, slaaperige driften te leiden had, — als hy nimmer van het regte spoor afweek? Heeft zo een mensch groot kunnen worden? Ik verwyt hem dit ook niet: ik eisch niet wees groot; maar waarom wordt hy boven hem geplaatst, die zyn geheel leven besteedt, om geweldige driften der reden te onderwerpen; die haar met de wapens in de hand dwingt, om nuttig te zyn, om zyn geluk uittebreiden? Weet gy, wat ik wat heel vernederend vinde? Dat groote bekwaamheden dikwyls wat na vermaagschapt zyn aan groote gebreken. Dat bedroeft den hoogachter der Menschelyke natuur!

Schryf ik wel heel regelmaatig? Vergeef het my: myn hart lydt, door liefde, door vriendschap! Ach, en zyn dit de natuurlykste verzagtsters niet van alle ellenden? Geef, zo gy kunt, myn aandagt eens eene andere richting, door my deezen te beantwoorden!

Hoe gaarn ik den Heer Bernards gelukkig zage, ik denk echter, dat myne tederbeminde Lotje thans daar niet mede moet vermoeid worden. Ach, als haar teder gestel maar niet bezwykt, dan kan de tyd alles herstellen. Hemel, welk een Brief is die aan my! Is dit

myne Lotjes bekoorlyke styl? zo geheel natuur, zo geheel overredend! En ben ik het, die alle deeze verwarringen veroorzaak? Moet ik eene Lotje Roulin ongelukkig maaken? Hoogmoedig sterveling, ga heen, noem u vry den bestierder uwer daaden.... Zie op my, en bloos: dit betaamt u beter! Wat blyft er in onze magt? Dit! wy kunnen het beste gebruik maaken van alles, waar in *wy geworpen worden.*

Ben ik die zelfde zorgelooze blymoedige Leevend, die ik negentien jaar bestendig was! ô Liefde!... en gy ook, ô Vriendschap! Maar ik zal my door geene laffe klagten vernederen. Ik sluit deezen, om nog een weinig aan onze Vriendin te schryven; bezorg den Brief volgens afspraak.

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

ZEVENTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN.

Tederbeminde Vriendin!

Hoe dankbaar voor den Brief, waar mede gy my veröerd hebt, nam ik echter te veel deel in uwe ongesteldheid, om daar eerder op te kunnen antwoorden. Gy kent het vermogen der vriendschap veel te wél, om te twyfelen, of uwe ziekelykheid myn hart grieft. Zo gy uwen Vriend niet doodlyk bedroeven wilt, dan moet gy den raad van uwen bekwaamen Doctor naauwgezet volgen. Uwe gesteldheid, myne Lotje, is zo teder; gy waart reeds eenige weeken niet volkomen wel. Eene geringe oplettendheid kan alles nog herstellen. Denk, myne Lieve, hoe gy my verpligt, als gy zorgt voor eene gezondheid, my dierbaarder dan myn eigen. Mogt ik u by myne 'thuis komst zo vinden, als ik u de eerste maal, dat ik u ontmoete, gezien heb! Het berouwt my byna, zo verlang ik om u te zien, dat ik zo verre van u ben afgegaan. Gy weet, myne zoete Vriendin, dat eene gevestigde tedere Vriendschap zo zorgvuldig is als de Liefde. Oordeel, naar uwe eigene ondervinding, hoe ongerust ik ben. Gy weet, dat ik Juffrouw Helder beminde, voor ik myne zoetaartige Lotje kende. U vergeeten? vergeeten? Verdiende ik dan, dat ik u myne Vriendin mag noemen? Vergeet men iemand, die zich door verdiensten, door overeenstemming, dierbaar aan ons hart gemaakt heeft? Indien, zo als veelen gelooven, de liefde eene eigenzinnigheid zy, die niet noodzaaklyk iets uitmuntends in het voorwerp veronderstelt, dan echter rust de vriendschap op vaste gronden. Myn hart zegt my, dat gy eeuwig myne meest beminde Vriendin zyn zult. Ik verlang te sterker, om u weder te zien, dewyl ik dan al het verrukkelyke van een onbepaald vertrouwen weder kan genieten. Dit wederzydsch vertrouwen heeft ons zo teder aan elkander gehecht! Gy weet het, myne waardste! ô Myn hart is zo vol, zo pynelyk vol. En by wie kan, by wie mag ik het openen, dan by u, myne medelydende, ernstig goedaartige Vriendin? dan by myne door de vriendschap eigen geworden, Lotje.

Ja ik kan twee, mooglyk nog meerder Vrienden hebben; maar wie heeft zo geheel myn vertrouwen als gy; zo éénе Vriendin kan ik maar by mooglykheid hebben. Als ik weder by u ben, zal ik u alles verhaalen. Uwe vriendschap zal my troosten van eene ongelukkige liefde. Dan gaan wy weder huisselyk om. Dan breng ik weder alle myne uitgespaarde uuren by u, in uw leerzaam byzyn, door. Ach, van alle die genoegens, daar myn hart zo opgezet, daar myn aart zo voor bereekend is, zult gy my berooven, indien gy uwe dierbaare gezondheid verwaarloost. Heb ik dit van u verdiend, myne Lotje? Dat de Hemel u bewaare, is de vuurige bede van

Uwen
W. LEEVEND.

EEN-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

DE HEER WILLEM LEEVEND AAN DEN HEER PAULUS HELDER.

Waardste Helder!

„Ik ben niet toegevallen by Chrisje?" Spaar dien dolksteek!..... Is het myn schuld? Zegt gy zelf niet, dat haar oordeel niet vry is? Veldenaar!.... Waarom heeft hy een karakter, dat ik met hoogachting bemin! Moet dan de eenigste Man, dien ik deezen schat niet onwaardig kan achten, my dien ontrooven? ô Myn hart! het is ter dood toe gewond door uw bericht.... Alle myne aders slaan met eenen sterken polsslag.... En zult gy, ô bekoorlykste der Vrouwen, voor wie myn hart door de reinste liefde gloeit, niet voor my zyn? Voor my, die gy met kinderlyke handjes liefkoosde, toen wy niet wisten, wat liefde was; toen ik myne kinderlyke kussen op uwe wangetjes drukte, en niet leefde dan voor u. Ach, Helder! toen, toen had zy my lief. Ja waarlyk. Toen viel ik haar na een kortstondig afzyn niet af. Toen deelde ik in alle haare vermaaken. En nu nog hoor ik dien lieven toon, waar op zy my by zich riep; toen was ik *haar Wim.* Pynigende Verbeeldingskragt, oefen uw toverend vermogen dus niet, in alle zyne hitte, op mynen geest.... De dood, de dood is verkieslyker dan dit gemis, dan dit vooruitzicht.... Maar zal ik beneden myn lot weg vallen? En ik durf haar beminnen! Moedeloos, en echter een Man, en een Chrisje Helder te beminnen?... Ik zal alle myne natuurkragten by een rukken; ik wil staande blyven. Ik zal niets verzuimen, om myne liefde, nu zy de myne niet – ô ik spreek myn vonnis niet uit! om myne liefde te doen wyken.

„Ik ben niet toegevallen by Chrisje?" Helder! durft gy u nog laaten voorstaan, dat gy bemint? Neen, vlei u daar niet mede: dan zoud gy uwen Vriend dien slag niet kunnen toebrengen.... Ik wil haar vergeeten. Dwaas daar ik ben! te willen vergeeten, toont, dat men daar aan denkt.... Uw Vader is niet voldaan over my? 't is my leed; maar 't is myn schuld niet. Wat heeft hy tegen my?

Het is een regenagtige dag; ik reis op myn gemak. Ik blyf des tot morgen hier. Myn Vriend heeft myn gezelschap zo noodig niet,

dat ik my niet tot schryven zoude begeeven, als my dit lust; hy doet insgelyks.

Thans ben ik in staat, om u van zyne manier van denken veel meer te zeggen. Gisteren morgen met hem wandelende, bragt ik hem op het groote onderwerp, en vroeg hem vervolgens naar zyne begrippen van den Natuurlyken en Christelyken Godsdienst.

Hy [*my sterk aanziende.*] Dat is eene byzondere vraag!

Ik. Dit zy eens zo; dit kan u, die zo veel in het byzondere doet, niet afschrikken, om my te antwoorden.

Hy. Gy hebt gelyk. Konde ik deeze vraag maar beantwoorden! Myne denkbeelden zyn hier over zo ingewikkeld, als die van alle denkende menschen zyn, en zyn moeten, over alle voorvallen en zaaken, die men alleen door redeneeren, of op goed geloof moet aanneemen, en die wy nooit met zekerheid weeten kunnen.

Ik. Kan ik dan van de waarheid myns Godsdienst nooit volkomen zeker zyn?

Hy. Alle Christenen, die weeten wat zy zeggen, zeggen neen. De groote Insteller van dien Godsdienst schynt ook alleen geloof en geene verzeekerdheid gevergd te hebben. Als ik volkomen zeker van iets ben, geloof ik het niet meer. Uw Apostel zegt het zelf.

Ik. De bewyzen voor eene zaak kunnen echter zo sterk, het tegengestelde kan zo ongerymd zyn, dat wy, ofschoon wy niet volkomen zeker zyn, evenwel eene zedelyke zekerheid erlangen, en is het dan billyk, daar aan te twyfelen?

Hy. Ik zeg liever; ik kan, zonder onbillyk te zyn, aan alles twyfelen, waar van ik niet volkomen zeker ben; ja, dit zelf is verstandig gehandeld.

Ik. Is het billyk, is het verstandig, te twyfelen, of er ooit een *Willem de Eerste* geweest is?

Hy. Onze Voorouders hebben het nog getuigd; maar wie kan getuigen van dingen, die over tweeduizend jaar zouden gebeurd zyn?

Ik. In de derde Eeuw was men zo verzeekerd, dat Christus op deeze Waereld geleeft heeft, als wy nu zyn, dat Willem de Eerste hier geleefd heeft, en te Delft vermoord is, en het blyft in het jaar dertig duizend even waaragtig.

Hy. Wel nu, ik geloof dit dan; maar ik ben er zo verzeekerd niet van, als dat ik thans met u over dien grooten man spreek.

Ik. Dit eisch ik niet: ware dit noodig, gy zoud meerder zekerheid hebben; maar dan zoud gy de onmededeelbare eigenschappen van het hoogste WEEZEN moeten bezitten.

Hy. Men praat zo veel na, het geen wy andren hooren zeggen, en daar wy anders nooit op zouden denken; wy houden ons verzeekerd van dingen, die wy nog nooit onderzogt hebben. Wy verbeelden ons, dat wy niet twyfelen, en wy denken er slegts niet aan. De zaaken, die men ons voorhoudt, zien wy van den helderen kant — wy vraagen zelf niet eens, hebben zy eene duistere zyde? Maar! zo dra wy gaan onderzoeken, raaken wy verward. Wy vinden zo veel tegen als voor. Alle Systémata vallen weg! Weet gy wat? Geloof en Ongeloof zyn de vrugten der luiheid en schroomvalligheid. De vlytige, die moed heeft, twyfelt altoos. Hy wandelt, als een held, door de dikste duisterheden en eenzaamste wegen. Ongeloof en Bygeloof hebben geene redenen voor hunne zaak. De

Twyfelaar heeft er in overvloed. Terwyl hy vraagt: *wat is waarheid?* is hy veel nader, dan de stoute beslisser, die zegt: *dit is waarheid.* Als hy edelmoedig belydt: *ik ben van gisteren, en weet niets*, is hy veel wyzer, dan wanneer hy pocht: *myne is de weetenschap; ik ben het verstand.* Myn geest is te zeer vervuld met denkbeelden, die geduurig tegen elkander aanbotzen, om u thans meerder te zeggen; maar ik zal my nederzetten, om u myne gedagten te melden. Ik kan niets vast bepaalen, ik geef niets voor myn gevoelen op. Zo verre ben ik nog niet gekomen. Er is nog te veel duisters voor my in. — Hy heeft zyn woord gehouden: des avonds gaf hy my dit opstel.

JAMBRES *aan zynen Vriend.*

„Wat is Natuurlyke Godsdienst? Eene hulde, welke Natuur en „Reden ons zeggen, dat wy verpligt zyn aan één Weezen, waar „mede wy in betrekkingen staan; die ons en beloont en straft. Is er „nu zo een Weezen? zo al, kan de Reden het uitvinden? Ja, roept „het Volk: ja, er is zo een Weezen! Die God niet in het gescha„pen ziet, is willens blind. Wat bewyst deeze Exclamatie? Niets! „'t Is, zegt men, ongerymd, een gewrogt zonder oorzaak te stellen. „Dat is ook zo! Maar wat is de oorzaak van dat iets, 't welk uit „niets is voortgebragt? Is dit niet reeds een gewrogt zonder oor„zaak? Of kan Almagt en Wysheid ongerymdheden, tegenstrydig„heden daar stellen? Ik zie overvloed, schoonheid, orde, en ik zeg: „hier zie ik God in de Natuur. Ik zie gebrek, wanschapenheid, ver„warring — ik verlies myn God! Ik zie den booswicht gerust ten „grave gaan! Ik ontdek over al vyanden van myn geluk; Gierig„heid, Wraak, Laster, Wellust, Onrecht en Geweld: en de groote „Orde blyft bewaard. Ik besluit, daar is een Almagtig weezen, dat „alles in stand houdt. Ik zie een Socrates vergif drinken, een Nero „op den throon, Barneveld op een Schavot, de Witten deerlyk ver„moord, en hunne Vyanden sterven op hunne Legersteden....! „Waar blyft nu de zo zeer geliefkoosde Voorzienigheid? Waar de „hoogste Rechtvaardigheid?"

„Ik zie de geslagten der Dieren elkander opvolgen, als de baaren „der zee: geen eene Classe valt weg: alle de reijen der planten, — „der Insecten blyven bewaard. Welk een heerlyke keten van wee„zens! Hier, roep ik uit, is EEUWIG VERSTAND!"

„Ik zie aan de laage trotschheid eens beuzelagtigen Vorst, aan „den luim zyner vleiers, aan de grilligheid eener koninglyke Maitres, „geheele landen opofferen. Moord en Roofzucht verwoesten bloeijende „gewesten, geheele Steden worden puinhoopen. Turenne, onderdaanig „aan zynen Vorst, offert den Palts aan de vlammen op, en verjaagt „duizende Ingezeetenen uit al het hunne. Hier haalt men den „naarstigen Jongeling van den ploeg, of scheurt hem uit de werk„plaatzen; men wringt hem een moordgeweer in de hand, en voert „hem op het slagveld. De goede Huisvader moet Vrouw en Kinderen „verlaaten, en keert, of verminkt, of nimmer, by de zynen. Men „ontëert zyne Dogter, men verleidt zyne Vrouw, en spot met de „bloedige traanen, die langs zyn eerlyk gelaat afstroomen. De

„beestagtigste onmaatigheid steelt van den Boer het zaad, dat hy „voor zyn talryk Huisgezin in den voorn wierp; hy voegt ver-„smaading by onrechtvaardigheid."

„Wat dunkt u? zoude ik God niet ontëeren, indien ik geloofde, „dat hy dit alles wist, alles konde, en echter niet wilde beletten? „Zie daar! Dit is nu evenwel die schakel van voorvallen, waar in „het gedagtenlooze volk zo klaar eenen God ontdekt! eene Voor-„zienigheid kent! Voor my heeft alles eene duistere en heldere „zyde, naar maate ik de voorwerpen betrachte."

„Als ik goede wetten wel zie uitoeffenen; als de Onderdaanen „gehoorzaam, als de Vorsten menschen zyn; als elk het zyne tot „het geluk der Maatschappy toebrengt; als de Huisgezinnen vreed-„zaam zyn; als Kunsten en Weetenschappen bloeijen; als de Sai-„soenen zagt zyn, de aarde vruchtbaar, de lucht gemaatigd is, dan „is myne ziel bevredigd. Dan glyden vertrouwen en dankbaarheid „in myn hart. Ik aanbid, en wensch, dat dit de uitkomst eener „streng onderzogte waarheid zyn mogte!"

„Als ik in de natuur alles bar en akelig zie; als de Hoofdstoffen „ons bestryden, ons dooden; als ik Grysaards en Kinderen, Wedu-„wen, die geen beschermer hebben, zwakke verstyfde handen zie „uitstrekken, om van dartele ryken een weinig gelds te ontfan-„gen; als ik den braaven werkman zonder werk, zonder brood zie, „terwyl hy met een doodsch stilzwygen zyne Vrouw en Kinderen „beschouwt; de onschuld gelasterd, de overdaad gezond zie; de „maatigheid door slepende kwaalen zie uitteeren — dan is alles „duister! Waar is dan die aanbiddelyke Voorzienigheid? Handelt „de Vader der menschen minder billyk dan wy, *die leeme hutten „bewoonen, en wier grondslagen in het stof zyn?*"

„Wanorde en ellende stooten de denkbeelden van eenen God „altoos uit mynen geest! Dan bestaat myn geheele Natuurlyke „Godsdienst slegts *in eenige rillende huiveringen van vrees voor „eenen my onbekenden God!* Die vrees, verzeld van eene klemmende „ongerustheid, van angst, weerhoudt my van het kwaade. Myn „staat is niet verkieslyk; dat beken ik: maar wat geeft my een „blind geloof, eene bedriegelyke hoop! Ik twyfel; ik ontken niet. „Er is te veel, dat my weerhoudt. Twyfelen is voor een denkend „mensch zeer lastig, maar dit zie ik my vergoed door de bewust-„heid, dat ik de Echo des volks niet ben; dat ik in my zelf een „vermogen bezit, 't welk my van al dit onbedagte verwydert; dat „ik een vry mensch ben; dat ik niets blindeling verwerp of aan-„neem: Geen Systéma! alles is voor ons onzeker."

„Wat betreft den Christelyken Godsdienst; zie hier myne gedag-„ten. Eene Openbaaring, die ons uit Gods naam onze pligten leert, „die ons wetten geeft, wier betrachting of verzuim voor ons eeuwige „gevolgen moeten hebben, moet, naar het oordeel der Christenen „zelf, zo klaar zyn, dat de eenvoudigste mensch die bevatten kan. „Er moeten geene dubbelzinnigheden zyn, die verkeerd kunnen „uitgelegd worden. Dit, weet gy, is zo niet; maar dit ware eens „zo! Waarom besteedt men dan 's jaars zulke overgroote sommen „aan de Leeraars, of zo als zy zich (zedigheids halve) noemen, aan „de *Uitleggers der Verborgenheden?* Is eene Openbaaring zo moeilyk „te leeren? Hoe veel duistere plaatzen vinden de Christenen zelf

„in die Leer! Waar blyft dan het kenmerk eener Goddelyke Open-„baaring?"

„Wie zoude zich kunnen verledigen, om de Commentarien te „leezen van hun, die zich en elkander duizendmaal tegenspreeken? „Dit leezen vermeerdert de verwarring, en verbetert ons in geenen „opzichte. Eenigen deezer Mannen, begrypende dat geene van God „gegeevene Openbaring stryden kan met den Natuurlyken Gods-„dienst, poogen den Natuurlyken in den Geöpenbaarden Godsdienst „in te voegen. Het gevolg daar van is echter nadeelig voor hunne „zaak. Andren prediken ons de Leer van Jezus, maar beweeren, „dat onze reden die niet bevatten kan. Zy ontslaan ons des van „die aan te neemen, zo lang wy onze reden gebruiken.

„Denk niet, dat ik den C. Godsdienst veracht: geenzins! Het „karakter des Instellers is zo schoon, zyne lessen zyn zo heilig, „zyn voorbeeld is zo treffend, dat ik nooit dan met den grootsten „eerbied aan hem denk. In de Brieven der Apostelen zyn schatten „van wysheid en vermaningen. Is deeze Leer niet van God, zy „blyft echter de allerbeste Godsdienst... Maar! ô Dieptens! Wat „al heerlyks, wat al zwaks, wat al redelyks, wat al bygeloovigs! „Kan die Leer, zo als zy daar ligt, van God zyn?

„Zie daar my even verward! Is myne ziel onstoffelyk en *des* „*ook* onsterfelyk? Zullen wy leeven, na dat wy gestorven zyn? Ik „twyfel aan alles; maar ben geen Ongeloovige! En gy zult veiligst „doen, indien gy zo leeft, als of gy volmaakt overtuigt waart van „eenen zo heilzaamen Godsdienst."

Dit, myn waarde Helder, zyn de gedagten van een eerlyk Man, die ter goedertrouw spreekt. Deel my uwe aanmerkingen hier over eens mede. Vind gy zulks goed, laat myn Heer uw Vader dit leezen. Altoos

Uw Vriend,
W. LEEVEND.

TWEE-EN-ZEVENTIGSTE BRIEF.

MEJUFFROUW CHARLOTTE ROULIN AAN DEN HEER WILLEM LEEVEND.

Myn Vriend!

Welk woord zal ik daar by voegen?... Ik heb maar één Vriend; valt er dan te onderscheiden? En ook geen byvoeglyk woord voldoet my. Alles is zo verward: niets voldoet my. Dan wil myn hart u weder eenen naam geeven, die my doet bloozen. Waarom? Ach, ik weet het niet, myn Vriend! Ja, gy neemt belang in my. De vriendschap heeft my uwe Lotje gemaakt! zo geheel uwe Lotje!

Wees gerust, wees blymoedig: ik volg alreeds uwen raad! Ik gebruik Medicynen; en zedert ik uwen laatsten Brief ontfing, ben ik heel veel beter! Ik ben en blyf evenwel zeer onpasselyk; niet ziek echter: ik leg geen uur daar om te bed. Het is my zo vreemd, dat ik u niet zie: dit zegt Roulin alle daag; hy groet u, en hoopt, dat gy van den winter te rug zyn zult. Of blyft gy langer uit? Ik versta u altoos. De vriendschap onderwees ons beide in haare beminlyke taal. Ik weet, wat gy gewaarwordt voor my; myn hart zegt het my; en dan klopt het zo sterk; ach, zo vermoeijend!

Gy zyt dan niet gelukkig, en gy bemint Juffrouw Helder, en die is vry, haar hart is niet met een ander vervuld.... Lieve Willem, wees gy toch gelukkig, en alles zal wel zyn. Wist gy, waar toe uwe Lotje, door de vriendschap bezield, kan komen; wat zy voor u zoude kunnen doen! Zoude echter myne vriendschap u kunnen vertroosten van eene ongelukkige liefde? Hoe aandagtig, hoe medelydend zal ik naar u luisteren! dit zal ten minsten u eenigen troost geeven. Dit weet ik zeer zeker.

Hoe gelukkig zyn zy, die gestorven zyn! Dit leven is een staat van beproeving. Die overwint, zal zalig zyn! Waarom heb ik zo weinig lichaams kragten; is myne gezondheid zo teder; indien onze stryd op aarde lang en vermoeijend zyn moet?... Het stille beeld des doods waart geduurig voor myne verbeelding. Dit is peinsagtige gemoederen, neer gedrukt door omstandigheden, niet onëigen. Myn geest is zo sluimerig; myne oogen zyn zo zwaar. Geheele dagen zit ik by den Bloemtuin... Gy zyt niet gelukkig; zoude ik dan gerust, blymoedig zyn kunnen? Denk aan

Uwe Vriendin,

C. R.

EINDE VAN HET TWEEDE DEEL.

